Andrei URSU, Roland O. THOMASSON
în colaborare cu Mădălin HODOR

TRĂGĂTORI ȘI MISTIFICATORI

Contrarevoluția Securității în decembrie 1989

POLIROM

Andrei URSU, Roland O. THOMASSON
în colaborare cu Mădălin HODOR

TRĂGĂTORI ȘI MISTIFICATORI

Contrarevoluția Securității în decembrie 1989

POLIROM

Andrei URSU, Roland O. THOMASSON
în colaborare cu Mădălin HODOR

TRĂGĂTORI ȘI MISTIFICATORI

Contrarevoluția Securității în decembrie 1989

Prefață de Dennis Deletant

POLIROM

2019

© 2019 by Editura Polirom

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-8174-7
ISBN PDF: 978-973-46-8175-4
ISBN print: 978-973-46-8019-1

Coperta: Radu Răileanu
Pe copertă: © alptraum/Depositphotos.com; © Funniefarm5/Depositphotos.com (colaj)

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

ANDREI URSU este inginer de software în SUA, cercetător asociat la CNSAS, membru fondator al Fundației „Gheorghe Ursu”. A publicat seria „Cosmetizarea «patriotică» a unui criminal” (contributors.ro, 2017) și studiile „Cine a tras în noi după 22. Studiu asupra vinovăților pentru victimele Revoluției Române din decembrie 1989” (în colab., Noua Revistă de Drepturile Omului, 2018) și „«Discernământul politic și juridic» al Securității. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceaușescu” (Noua Revistă de Drepturile Omului, 2018). Este interesat de problematica istoriei represiunii din perioada comunistă și a Revoluției. A fost distins cu Premiul Noii Reviste de Drepturile Omului (2017) și Premiul GDS (2000).

ROLAND O. THOMASSON este cercetător independent în Statele Unite ale Americii. Deține un doctorat în științe politice. Poate fi contactat pentru comentarii și întrebări la rolandothomasson@gmail.com.

MĂDĂLIN HODOR este istoric, absolvent al Facultății de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași. A publicat studiile „Ce nu cuprinde un dosar de Securitate” (CNSAS, Totalitarism și rezistență, teroare și represiune în România comunistă, 2001), „Cine a tras în noi după 22. Studiu asupra vinovăților pentru victimele Revoluției Române din decembrie 1989” (în colab., Noua Revistă de Drepturile Omului, 2018) ș.a. A fost distins cu Premiul Revistei de Istorie Socială din Iași (1999), Premiul Societății Timișoara (2017).

Prefață

„Cine controlează trecutul controlează viitorul. Cine controlează prezentul controlează trecutul.” Acest studiu criminalistic este o ilustrare perfectă a valabilității afirmației lui Orwell. Este un dosar de probe credibile prezentate pentru a înlătura vălul de mistificare ce acoperă evenimentele din timpul Revoluției, a examina rolul pe care l-a avut în Revoluție principalul instrument al dictaturii lui Ceaușescu – Securitatea – și a le reda istoriei pe victimele regimului și a le face dreptate, după 30 de ani lungi de așteptare. El caută de asemenea să răspundă la întrebarea „Cine au fost teroriștii?”. Iar oferind un răspuns la această întrebare, autorii, Andrei Ursu, Roland O. Thomasson și Mădălin Hodor, contestă afirmațiile procurorilor militari care, în rechizitoriul lor din Dosarul Revoluției, a cărui versiune completă a fost postată online pe 19 iulie 2019, încearcă să disculpe Securitatea.

Caracterul controversat al evenimentelor din timpul Revoluției se reflectă în istoriografia lor. Iată câteva opinii:

> Cineva întreba: dar putem să numim asta revoluție? La urma urmei, o revoluție presupune violență… De fapt, trebuie întotdeauna să-i adăugăm un calificativ; o numim „de catifea”, o numim „pașnică”, o numim „evolutivă”. Eu o

numesc „refoluție” – o combinație de revoluție și reformă. În mod surprinzător, momentul în care occidentalii au avut în sfârșit convingerea că este vorba de o revoluție a fost atunci când au văzut la televizor imagini din România: mulțimi, tancuri, focuri de armă, sânge pe străzi. Și atunci au spus: „Aia chiar că e revoluție” și, bineînțeles, ironia face că tocmai acestea au fost singurele evenimente care nu au reprezentat o revoluție[1].

Revoluția Română din Decembrie 1989 este un moment controversat al istoriei noastre. Disputele privesc atât aprecierea sintetică a evenimentului (a fost revoluție, revoltă populară sau lovitură de stat?), cât și reconstituirea unora dintre aspectele sale particulare și, mai ales, rolul jucat de participanți, fie ei indivizi sau instituții. [...] Acest fapt se datorează nesiguranței ce plutește asupra agenților provocatori, asupra cauzelor și efectelor politice ale evenimentelor majore din decembrie 1989. Ruxandra Cesereanu [în volumul *Decembrie ’89. Deconstrucția unei revoluții*[2]] a încercat să încadreze diferitele povestiri despre Revoluție în trei categorii: prima categorie – a celor ce cred în forma pură a unei mase care s-a revoltat cu succes împotriva dictaturii; a doua – a celor care cred în existența unei lovituri de stat duse la îndeplinire de forțe din interior sau exterior; a treia – a celor care cred într-o formă întrețesută a acestor doi poli opuși[3].

Revoluția din 1989 a avut un caracter pronunțat anticomunist manifestat prin următoarele: scandarea lozincilor anticomuniste, distrugerea steagurilor comuniste (steagurile roșii cu „secera și ciocanul”), arborarea simbolică a drapelului național din care a fost

> decupată stema comunistă a țării (în majoritatea covârșitoare a localităților României), eliminarea atributului „comunist”/„socialist” în înscrisurile publice, eliminarea din spațiile publice a statuilor și a monumentelor comuniste românești sau sovietice, eliminarea numelor proprii de activiști comuniști sau a lozincilor comuniste din denumirile publice etc… În perioada care a urmat imediat după 22 decembrie 1989, grupul care a preluat puterea a deturnat caracterul pronunțat anticomunist al revoluției, prin subminarea demonstrațiilor spontane populare anticomuniste, prin cenzurarea mesajelor anticomuniste în cadrul emisiunilor televiziunii, care devenise „cartierul general” al unei „telerevoluții” în premieră mondială. Prin televiziune s-au făcut majoritatea diversiunilor, cea mai eficientă fiind reprezentată de „pericolul de moarte” omniprezent întruchipat de „teroriștii fideli dictatorului Ceaușescu”. […] Pericolul părea total credibil, întrucât în perioada 22-27 decembrie au fost înregistrați 942 de morți și mii de răniți. […] Ulterior nu a fost acuzat și judecat nici un terorist[4].

Întrebările ridicate de punctele de vedere redate mai sus au rămas fără răspuns ca urmare a confuziei din jurul unei serii de evenimente devenite neclare din pricina fabricilor de zvonuri care, pe lângă Securitate, au fost singurele instituții ce au lucrat ore suplimentare în timpul lui Ceaușescu. Lucrurile deveniseră încâlcite și din cauza unui șir de scriitori care au inventat teorii ale conspirației, fără ca acestea să poată fi susținute de dovezi solide. Sentimentul multora că au fost înșelați, că sacrificiul celor ce au murit în decembrie 1989 a

fost inutil a fost agravat de suspiciunea că luptele din București, după fuga lui Ceaușescu, au fost o diversiune pentru a da impresia unei revoluții, care să sprijine legitimitatea Frontului Salvării Naționale, ce a apărut după prăbușirea dictatorului.

În 13 aprilie 2018, președintele Klaus Iohannis a dat aviz favorabil cererii procurorilor de urmărire penală pe numele fostului președinte Ion Iliescu, ale lui Petre Roman și Gelu Voican Voiculescu și patru zile mai târziu Secția Parchetelor Militare din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție i-au pus sub acuzare. Comunicatul Parchetului General preciza:

> Ca inițiator și coordonator al comandamentului unic de conducere (organism politico-militar), iar mai apoi, în calitate de președinte al CCFSN (care și-a subordonat Consiliul Militar Superior), Iliescu Ion a acceptat și oficializat măsuri cu caracter militar, dintre care unele au avut un evident caracter diversionist. Prin exercitarea autorității depline, Iliescu Ion ar fi putut interveni pentru stoparea fenomenului diversionist, însă nu a acționat în acest sens. Psihoza teroristă, ce a atins cote paroxistice în rândurile militarilor și civililor înarmați, coroborată cu multe ordine militare ce au prezentat caracter diversionist (deplasări de trupe ale unor unități militare, ordonate în general pe timpul nopții), au avut drept rezultat numeroase situații de foc fratricid și de deschidere a focului asupra unor persoane ce nu desfășurau activități potrivnice mișcării revoluționare[5].

Conform Parchetului, Iliescu, în calitate de președinte al Consiliului Frontului Salvării Naționale începând din 22 decembrie 1989, „a exercitat puterea executivă și legislativă centrală până la apariția Decretului-Lege nr. 2 din 27 decembrie 1989, când a primit rolul de șef al statului”[6].

Pe 21 decembrie 2018, Parchetul General anunța într-un comunicat că procurorii militari au dispus punerea în mișcare a acțiunii penale față de inculpații Ion Iliescu, președinte al Consiliului Frontului Salvării Naționale, Gelu Voican Voiculescu, membru al Consiliului Frontului Salvării Naționale și fost viceprim-ministru al guvernului României, Iosif Rus, fost comandant al Aviației Militare, și Emil (Cico) Dumitrescu, fost membru al Consiliului Frontului Salvării Naționale, sub aspectul săvârșirii „infracțiunilor contra umanității” prin rolul lor în evenimentele sângeroase care au urmat revoltei populare din 1989 ce a răsturnat regimul Ceaușescu[7]. Cercetările Parchetului stabiliseră

> situația de fapt în ceea ce privește exercitarea directă a prerogativelor puterii de stat și a luării deciziilor cu caracter politic și militar de către grupul de decizie politico-militară al Consiliului Frontului Salvării Naționale (CFSN), format din *Ion Iliescu*, *Silviu Brucan*, generalul-locotenent *Victor Atanasie Stănculescu*, generalul-maior (r) *Nicolae Militaru* (reactivat ulterior, înaintat în grad militar și numit ministru al Apărării) și *Gelu Voican Voiculescu*. Probatoriul administrat a relevat că întreaga forță militară a României, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne – Departamentul Securității Statului, precum și Gărzile Patriotice, începând cu data de 22.12.1989, ora

16:00, s-au pus la dispoziția Consiliului Frontului Salvării Naționale și conducerii acestuia. Din același moment, grupul de decizie politico-militară al CFSN a luat deciziile importante cu caracter politic și militar, urmărind accederea la puterea politică a unui grup preconstituit și legitimarea politică în fața poporului român. Pentru atingerea acestor scopuri, începând cu seara zilei de 22.12.1989, ar fi fost lansată o amplă și complexă activitate de inducere în eroare (diversiuni și dezinformări), coordonată de unii componenți ai Consiliului Militar Superior (structură aflată în subordinea CFSN), acceptată și asumată de factorii decizionali ai CFSN. Din Consiliul Militar Superior au făcut parte generalul-locotenent *Atanasie Victor Stănculescu*, generalul de armată *Nicolae Militaru* și șefi de direcții militare. La rândul lor, cei patru inculpați ar fi participat în mod direct la exercitarea de diversiuni și dezinformări[8].

Iliescu și Voiculescu „ar fi dezinformat în mod direct prin aparițiile televizate și emiterea de comunicate de presă (contribuind astfel la instaurarea unei psihoze generalizate)”, susținea acuzarea. Acțiunile și declarațiile lor ar fi crescut cu intenție riscul de a se crea „numeroase situații de foc fratricid, trageri haotice, ordine militare contradictorii”. Acțiunile acuzaților au creat de asemenea condițiile „condamnării și execuției cuplului prezidențial Ceaușescu printr-un proces penal simulat”, afirmau procurorii[9].

Totodată, inculpatul Iosif Rus, în calitate de comandant al Aviației Militare, ar fi intervenit în noaptea de 22/23.12.1989, fără drept și în deplină cunoștință de cauză,

asupra planului de apărare a Aeroportului Internațional Otopeni și ar fi contribuit astfel la moartea a 48 de persoane (40 de militari și 8 civili), precum și la rănirea gravă a altor 15 persoane. La 23.12.1989 a emis ordinul diversionist de schimbare a cocardelor tricolore ale elicopterelor aparținând Regimentului 61 Boteni, fapt ce ar fi dus la deschiderea focului fratricid, implicit la rănirea unor persoane. A emis și alte ordine militare, conduite care în afara rezultatelor concrete enunțate ar fi contribuit la agravarea psihozei teroriste. De asemenea, inculpatul Emil (Cico) Dumitrescu, prin aparițiile sale televizate din 22 decembrie 1989, precum și prin activitatea de conducere și coordonare în cadrul Comandamentului militar instaurat la etajul XI al Televiziunii Române începând cu data de 22 decembrie 1989, ar fi contribuit în mod direct la manifestarea fenomenului diversionist existent în intervalul 22-30 decembrie 1989[10].

La scurt timp după aceea a apărut un studiu conținând o critică și un comentariu detaliate ale comunicatului emis de Parchet. Acesta avea la bază cercetarea realizată de trei analiști cu autoritate, Andrei Ursu, Mădălin Hodor și Roland O. Thomasson, și începea așa:

Recent, un comunicat al Parchetului General cu privire la stadiul cercetărilor invocă doar un „fenomen diversionist” și o „psihoză teroristă” ca principali factori pentru victimele de la Revoluție, făcând abstracție în cvasitotalitate atât de prezența teroriștilor, cât și de implicarea Securității ceaușiste în evenimentele de după 22

decembrie. Există însă un bogat material istoric și suficiente probe juridice (documente și mărturii), multe incluse chiar în dosarele de anchetă aflate pe masa procurorilor, care dovedesc că revoluția nu a fost chiar atât de încâlcită. Prin acest studiu încercăm să lansăm în spațiul public un material documentar care a fost în parte mușamalizat sau pur și simplu înecat într-o masivă campanie de dezinformare. E vorba atât de mărturiile uitate ale participanților direcți, cât și de documente descoperite recent în arhivele Securității de la CNSAS. Credem că materialul prezentat în cele ce urmează oferă o cu totul altă înțelegere, una clară și logică, a responsabilităților pentru crimele împotriva umanității comise la Revoluție decât lasă să se înțeleagă comunicatul Parchetului. Este lăudabil că justiția română acceptă, în sfârșit, încadrarea juridică a crimelor împotriva umanității. Ar fi însă tragic dacă magistrații ar accepta mistificările securiste și ar disculpa, astfel, principala instituție de represiune a regimului Ceaușescu. Un procuror militar ne-a spus recent că domnia sa nu poate dovedi decât „adevărul juridic", nu și pe cel „istoric", invocând o presupusă „lipsă de probe". Studiul prezent arată că probele există. Chiar covârșitoare. Adevărul juridic este la îndemână, suprapunându-se adevărului istoric și memoriei colective. Pentru a-l asuma este nevoie de curaj și profesionalism, așa cum magistrații au dovedit în cazurile Vișinescu, Ficior, ale asasinilor lui Gheorghe Ursu și mai târziu în cazul Mineriadei. Diferența este că Revoluția română a făcut peste 1.100 de victime și mii de răniți. De aceea și forțele desfășurate pentru a disculpa

vinovații prin intoxicarea mass-mediei – și prin ea și pe unii oameni ai legii – au fost redutabile. Pe lângă morții Revoluției, Securitatea, prin aparatul ei de „legendare", a reușit să lase până acum încă o pată umilitoare pe conștiința poporului român: aceea de a nu ști nici măcar „cine a tras în noi după 22". Procurorii militari au astăzi misiunea de a face dreptate victimelor și totodată de a repara o rușine istorică[11].

Experiența mea din timpul Revoluției, chiar și așa, limitată, cum a fost, mi-a permis, cu toate acestea, să simt impactul „teroriștilor", trăgătorilor și lunetiștilor. În calitate de consultant pentru BBC, am ajuns la București pe 31 decembrie 1989 și m-am întâlnit cu John Simpson, redactorul principal pentru Afaceri Externe de la Televiziunea BBC, la Hotelul Intercontinental. Două dintre ferestrele din camera mea de la etajul XI aveau găuri de gloanțe. John m-a sfătuit să nu stau lângă ele, să trag perdelele noaptea și să aprind doar lămpile de pe birou, pentru că încă se trăgea. Frica de lunetiști îi făcea pe bucureșteni să nu se aventureze noaptea pe străzi. Omniprezența lor a dat naștere la o mulțime de zvonuri despre scopul și loialitatea lor. Pe stradă și în presă lunetiștii erau în general numiți „teroriști". Unii români îi considerau securiști, în timp ce alții, mai informați, spuneau că ar aparține Unității Speciale de Luptă Antiteroristă (USLA), o unitate antiteroristă a Securității care până la execuția lui Ceaușescu, în ziua de Crăciun, a luptat pentru revenirea dictatorului la putere, dar după moartea lui s-a retras treptat în umbră. Un grup de trei sau patru persoane, care au intrat cu forța în reședința ambasadorului britanic, vizavi de

Televiziunea Română, pe strada Emil Pangratti, și au instalat o mitralieră pe acoperiș, corespundeau tuturor descrierilor de mai sus. Au tras în clădirea Televiziunii mai bine de o oră, până când tancurile au făcut scrum locuința cu pricina. Ambasadorul, Michael Atkinson, nu era acasă – doar soția și copiii lui. Când au pătruns trăgătorii în casă, aceștia s-au ascuns la subsol și au petrecut acolo vreo două ore înspăimântătoare până ce au încetat împușcăturile. Au scăpat fără să fie răniți și au fost salvați în dimineața următoare de consilierul vest-german care locuia în apropiere, dar erau atât de traumatizați, încât ambasadorul i-a trimis la Sofia. Locotenent-colonelul Bill Chesshyre, atașatul militar de la Ambasada Marii Britanii la București, s-a ocupat de evacuarea lor și a personalului mai puțin important pe șoseaua până la Giurgiu, unde au fost întâmpinați de reprezentanți ai ambasadei britanice din Sofia[12].

La aproape trei ani după acest eveniment, ambasadorul mi-a relatat el însuși incidentul:

> Eu eram blocat la birou, unde am rămas toată noaptea încercând să aflu ce se întâmplă în oraș și în jurul Televiziunii. Linia telefonică cu reședința [locuința ambasadorului] era întreruptă și după aceea nu am mai reușit să aflu nimic în afară de ceea ce mi-a spus atașatul militar francez, și anume că acolo situația era „cum nu se poate mai gravă”.
> Familia mea mi-a povestit mai târziu că până și reședința noastră fusese atacată direct în dimineața zilei de 22. Au fost sparte ferestre și sticlele unor fotografii înrămate și clădirea s-a cutremurat mai tare decât în noaptea

precedentă. Soția și copiii mei s-au ascuns la subsol, dar și-au dat seama că sus niște persoane pătrunseseră în casă, de unde trăgeau asupra revoluționarilor aflați la Televiziune. Trebuie să fi fost de la Securitate sau forțele speciale cei care au intrat în locuința noastră pe furiș[13].

Trăgătorii nu au fost prinși niciodată. Am relatat acest incident ca să sugerez atmosfera care domnea în București imediat după înlăturarea lui Ceaușescu. Paranoia, neîncredere, nesiguranță în ce privește viitorul, o mulțime de arme de foc puse în circulație, unele ajunse în mâinile unor tineri care trăgeau din teribilism și care nu prea știau cum se mânuiește o pușcă sau o armă automată. Ba mulți dintre soldații proaspăt înrolați, pe care i-am văzut ripostând contra lunetiștilor, țînteau pe deasupra capetelor civililor, punându-i pe aceștia din urmă în bătaia focului adversarului. Astfel de erori elementare de pregătire militară au avut ca rezultat la București multe victime doborâte chiar de cei care le apărau. Am simțit pe pielea mea pericolul reprezentat de lunetiști. În seara de 7 ianuarie 1990, mă aflam pe o stradă întunecată din centrul orașului și mă îndreptam spre locuința unui prieten de familie, când, pășind în lumina unui felinar stradal, am auzit brusc o pocnitură și apoi un zgomot metalic dinspre zidul jos al unei case prin fața căreia treceam. Pe trotuar, în fața mea, am văzut un glonț. Când m-am aplecat să mă uit la el, un milițian cu pușca în mână a alergat spre mine și mi-a strigat să ies din lumina felinarului. Am lăsat glonțul și m-am ghemuit lângă o mașină, la adăpostul întunericului. După câteva minute, milițianul, care se adăpostise și el după altă mașină, s-a furișat către mine, a luat glonțul și mi l-a dat. Era

cald încă[14]. „Ține”, mi-a spus, „ai fost la un pas de moarte. Trage cineva din blocul de vizavi și încercăm să-l eliminăm”. M-a întrebat ce fac pe stradă la ora aia și i-am explicat că vizitez un prieten. A întrebat care este numele prietenului și numărul casei și și-a dat seama, după accentul meu, că nu sunt român. Când i-am spus că sunt britanic, și-a făcut cruce și a exclamat: „Dumnezeu te-a avut în pază în noaptea asta”. Din fericire, mă aflam la câțiva pași de destinația mea. Milițianul m-a însoțit până la poartă și apoi a dispărut în întuneric. I-am strigat de departe „mulțumesc”.

Detalii complete privind capetele de acuzare formulate împotriva lui Iliescu și a acoliților lui au fost furnizate într-un rechizitoriu, datat 5 aprilie 2019 și semnat de procurorul militar col. Cătălin Ranco Pițu, șeful Biroului de urmărire penală din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Parchetelor Militare. Iliescu era acuzat, alături de fostul viceprim-ministru Gelu Voican Voiculescu, fostul comandant al Aviației Militare Iosif Rus și amiralul Emil (Cico) Dumitrescu, decedat pe 17 ianuarie 2019, de „infracțiuni contra umanității” pentru rolul său în evenimentele care au urmat revoltei violente ce l-a răsturnat de la putere pe Ceaușescu. Rechizitoriul îi acuza pe Iliescu și pe Voiculescu că „ar fi dezinformat în mod direct, prin aparițiile televizate și emiterea de comunicate de presă, contribuind astfel la instaurarea unei psihoze generalizate”. Potrivit rechizitoriului, declarațiile lor au crescut riscul de a se crea „situații de foc fratricid, trageri haotice, ordine militare contradictorii”. Acțiunile lor sunt incriminate și pentru simulacrul de proces urmat de execuția sumară a lui Ceaușescu și a soției sale, Elena, pe 25 decembrie 1989.

Comandantul Aviației Militare Rus a fost acuzat că a ordonat unui regiment al forțelor aeriene să schimbe cocardele tricolore, fapt ce ar fi dus la deschiderea focului fratricid în urma căruia au fost uciși 40 de soldați și opt civili la Aeroportul Internațional Otopeni[15]. Procurorul general Augustin Lazăr a ținut o conferință de presă pe 8 aprilie în care declara că dosarul cuprinde 3.330 de volume, dintre care 2.030 au fost instrumentate după iunie 2016, data numirii sale în funcție. Se dispunea clasarea cauzei cu privire la conduita fostului prim-ministru Petre Roman, deoarece nu există probe concludente cu privire la săvârșirea „infracțiunilor contra umanității”[16].

Concluziile formulate în rechizitoriu arătau clar că procurorii, ignorând dovezile prezentate de Ursu, Hodor și Thomasson, încercau să exonereze Securitatea de rolul ei represiv în timpul Revoluției:

> Nu prezumtivii teroriști au dezinformat prin aparițiile publice radio-televizate și prin comunicatele redactate și ulterior transmise prin mass-media, iar prin aceste conduite sistematice au generat și amplificat psihoza terorist-securistă, cauza principală a deceselor, rănirilor, distrugerilor, lipsirilor grave de libertate și suferințelor psihice. *Iliescu Ion și Voiculescu Voican Gelu au făcut-o*[17].
> Nu prezumtivii teroriști au pregătit și coordonat *ampla inducere în eroare* prin care, alături de dezinformările grave ale liderilor CFSN, au creat aparența existenței celor două tabere dușmane, factori esențiali de declanșare a focului fratricid pe întregul teritoriu al României. *Factorii decizionali ai MApN au făcut-o*, cu scopul sustragerii de la

răspunderea penală pentru implicarea în represiunea de dinainte de 22 decembrie 1989, scop atins prin complicitatea noii puteri politice a țării. *În mod tragic, pentru atingerea acestui scop au murit sau au fost răniți foarte mulți români nevinovați.*

Nu prezumtivii teroriști au acceptat *inducerea în eroare*, fără să intervină pentru stoparea fenomenului. *Factorii de decizie ai CFSN au făcut-o.* Nu prezumtivii teroriști au dezinformat și au exercitat diversiuni pentru a se crea o conjunctură falsă care a permis judecarea (*fără respectarea legii*) a fostului președinte și a soției acestuia, cu scopul ascunderii filosovietismului noii puteri și al legitimării acesteia. *Factorii de decizie din CFSN și din MApN au făcut-o.*

În fine, nu prezumtivii teroriști, prin toate aceste conduite, au pus în pericol grav viața și integritatea fizică ale populației civile și ale militarilor din marile orașe ale României. *Liderii CFSN și cadrele superioare ale MApN au făcut-o.*

Pentru toate acestea, este cu atât mai imperios necesară tragerea la răspundere penală a persoanelor vinovate.

Cuvintele care contează aici sunt *persoanele vinovate*. Concluziile formulate de Ursu și colaboratorii săi resping principalul argument al rechizitoriului:

Eludarea vinovățiilor instituționale și individuale ale Securității și ale cadrelor sale, care se profilează din comunicatul SPM cu care am început acest studiu, ar perpetua una din mistificările întreținute chiar de securiști și adepții lor. O mistificare propagată timp de 28 de ani de

principala instituție a represiunii ceaușiste, care ar fi trecut în acel moment, pe 22 decembrie la prânz, instantaneu, de partea celor care scandau „Jos Ceaușescu!”. Iar cei 1.166 de morți și miile de răniți ai Revoluției ar fi fost în întregime victimele unei diversiuni imputate tocmai… armatei române, adică acelei instituții care pactizase cu populația încă din dimineața zilei de 22, refuzând să tragă în manifestanți, iar în după-amiaza aceleiași zile a arestat, la Târgoviște, cuplul dictatorial.

Comunicatul Parchetului General părea că mizează pe amnezia generală a poporului român, scoțându-i din ecuație, într-un mod misterios, tocmai pe *teroriști*, respectiv pe cei care au tras în masele răzvrătite împotriva dictaturii ceaușiste. Or, conform unui număr covârșitor de probe existente atât în dosarele Revoluției, cât și în spațiul public, respectiv depozițiile martorilor, sutele de relatări ale celor prezenți sau participanți la evenimente, mărturii preluate în presa acelor ani, declarațiile unor factori de răspundere (inclusiv cea din 1990 a ultimului șef al Securității, generalul Iulian Vlad), concluziile mai multor comisii senatoriale, imaginile filmate și transmise în acele zile de televiziunea eliberată de cenzură comunistă și rămase în conștiința colectivă a societății românești – probe din care am prezentat mai sus doar o mică parte –, teroriștii totuși au existat.

Reluând observația de la început[ul rechizitoriului], dacă „Iliescu Ion *a acceptat și oficializat* măsuri cu caracter *militar*, dintre care *unele au avut un evident caracter diversionist*”, decurge că trebuie să fi existat și cei care i-au propus, eventual *„neoficial”*, spre *„acceptare” acele „măsuri*

cu caracter militar”. Și, tot pe cale logică, trebuie să fi existat și executanții acelor măsuri: trăgătorii, cei care au montat simulatoarele, diversioniștii și teroriștii. Care, în lumina probelor prezentate în acest studiu, rezultă că au fost cadre ale Securității sau afiliate acesteia. Fără cercetarea și inculparea acestora din urmă, rechizitoriul ar fi încă o tragedie pentru victimele de la Revoluție, încă o lovitură dată supraviețuitorilor și urmașilor celor căzuți pentru libertatea noastră. A celor răniți, arestați și bătuți pentru „propagandă împotriva orânduirii socialiste”, de fapt pentru ideea de dreptate. A celor căzuți și pentru ca Secția Parchetelor Militare și Parchetul General să-și poată face astăzi datoria în cadrul unui stat de drept, pe baza faptelor și-a legii, neaservită conducerii politice sau ingerințelor organizațiilor represive.

Consider potrivit să-mi închei observațiile reproducând această concluzie a lui Andrei Ursu și Roland O. Thomasson:

Un rechizitoriu în care principalii sau chiar singurii inculpați rămân grupul conducător CFSN și câțiva ofițeri ai armatei române ar fi o rușine pentru memoria revoluționarilor uciși și pentru demnitatea națională: o mistificare juridică și istorică cu profunde implicații pentru capacitatea noastră de a ne face dreptate, de a ne gestiona propria justiție. Ar fi un semnal pentru viitoarele generații că, până și în condițiile în care magistrații români au acceptat jurisprudența internațională cu privire la drepturile omului și infracțiunile împotriva umanității, adevărații vinovați – Securitatea – vor fi scăpat de pedepse.

Mai mult, caracterul esențialmente represiv al instituției ar urma să fie eludat[18].

Dennis Deletant

1. Timothy Garton-Ash, „Conclusions”, în Sorin Antohi și Vladimir Tismăneanu (eds.), *Between the Past and Future: The Revolutions of 1989 and Their Aftermath*, Central European University Press, Budapesta, 2000, p. 395.
2. Polirom, Iași, 2009.
3. Bogdan Murgescu, *Revoluția Română din decembrie 1989. Istorie și memorie*, Polirom, Iași, 2007, pp. 11, 105.
4. Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrincu, Cristian Vasile (eds.), *Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România. Raport Final*, Humanitas, București, 2007, p. 454.
5. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22.» Studiu asupra vinovățiilor pentru victimele Revoluției Române din decembrie 1989”, *Noua Revistă de Drepturile Omului*, nr. 4, 2018, http://revistadrepturileomului.ro/sumar_4_2018.html, p. 2.
6. *Ibidem*.
7. Textul complet al comunicatului poate fi găsit la https://www.g4media.ro/ion-iliescu-si-gelu-voican-voiculescu-au-fost-inculpati-pentru-crime-contra-umanitatii-in-dosarul-revolutiei.html, accesat la 14.07.2019.
8. *Ibidem*.
9. *Ibidem*.
10. *Ibidem*.

11. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, art. cit., p. 1.
12. Informații comunicate personal autorului de locotenent-colonelul Chesshyre, 14 august 2018 și 25 iulie 2019.
13. Ambasadorul mi-a povestit toate acestea acasă la el, în sudul Angliei, în 1993. Relatarea apare într-o formă mai completă la https://blogs.fco.gov.uk/paulbrummell/2014/12/16/romanian-revolution-through-british-eyesmichael-atkinson-bucharest-during-the-1989-revolution.
14. Îl am și acum.
15. România, Ministerul Public, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Parchetelor Militare, dosar 11/P/2014, pp. 1-3.
16. https://www.romania-insider.com/romania-1989-revolution-case-court-augustin-lazar, accesat la 7.07.2019.
17. Toate sublinierile sunt în original.
18. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, art. cit., p. 128.

Mulțumiri

Autorii doresc să le mulțumească pe această cale colegilor de la CNSAS care i-au asistat, cu migală și modestie, în identificarea unor dosare relevante pentru subiectul tratat și care au dorit să rămână anonimi.

De asemenea, le mulțumim domnilor generali (r) Ioan Dan (justiție) și Mihai Floca (armată), care ne-au oferit timp, amintiri și documente neprețuite legate de Revoluție.

Ne arătăm recunoștința față de Teodor Mărieș, de la Asociația 21 Decembrie, și față de Asociația Civică Banat, care au obținut (cu mari eforturi), copiat și, respectiv, pus la dispoziția publicului dosarele Revoluției de la Timișoara; și față de domnul Marius Mioc, erou al Revoluției din Timișoara, care de mai mulți ani a pus la dispoziția publicului, pe blogul domniei sale, documente și articole relevante pentru studiul evenimentelor din decembrie 1989.

Dorim să le mulțumim locatarilor blocurilor A1 și A2 de pe strada Drumul Taberei din București, aflate în fața clădirilor MApN, care ne-au oferit mărturii directe, pentru curajul lor. *Deși, în mod suspect, ei nu au fost niciodată audiați în dosarul Revoluției de către procurorii militari*, nouă ne-au relatat cum în nopțile de 22-24 decembrie 1989, în zona blocurilor unde locuiesc, au văzut teroriști în combinezoane negre trăgând

spre clădirile Ministerului Apărării, confirmând de altfel numeroase alte mărturii pe care le vom expune în paginile ce urmează. Mulțumiri li se cuvin și altor doi martori care ne-au dat de asemenea mărturii relevante: domnului Eduard Ursache – rănit în Revoluție de un glonț tras din vila unui ofițer de Securitate din Arad – și domnului B.C., care ne-a relatat cum pe data de 23 decembrie s-a deschis focul către un grup de civili din zona Drumul Taberei, în apropierea MApN, dintr-o mașină Dacia, de către civili înarmați.

În sfârșit, ținem să mulțumim Editurii Polirom pentru încrederea și răbdarea pe care ni le-au acordat în această primă experiență de a scrie o carte. Roland și Andrei îi sunt recunoscători domnului Gabriel Andreescu pentru găzduirea oferită primului nostru studiu pe această temă în *Noua Revistă de Drepturile Omului* (*NRDO*) și pentru sugestiile la text.

Vrem să credem că toți cei de mai sus au fost animați de același sentiment ca noi: dorința de a aduce adevărul la lumină și de a face un pas spre rectificarea unei cumplite nedreptăți ce li s-a făcut, de 30 de ani încoace, victimelor Revoluției.

Introducere

Acest volum este în primul rând un dosar cu probe care să ducă la aflarea adevărului. Este în același timp un exercițiu de memorie: despre teroriștii de la Revoluție (care, în pofida narațiunilor revizioniste propagate în special de fosta Securitate, au existat și au fost securiști), despre dictatura ceaușistă și instrumentul ei principal de represiune, Securitatea, despre frica pe care aceasta din urmă a insuflat-o și despre victimele pe care le-a lăsat în urmă. Cartea de față este un studiu istoric, dar și un semnal de alarmă. Pentru că eroilor care au murit pentru noi în ’89 nu li s-a făcut dreptate. De 30 de ani, ei sunt, în fiecare decembrie, uciși din nou.

În mijlocul memorialelor și pioaselor jerbe de flori, uităm, de fiecare dată, că dreptatea pentru eroii martiri înseamnă pedepsirea celor care i-au împușcat. Or, revoluționarii și militarii nu s-au împușcat între ei „ca proștii”, n-au fost doar victimele „focului fratricid”[1]. Așa cum n-au fost nici victimele „turiștilor sovietici” sau ale unei nebuloase conspirații KGB-isto-„filo-sovietice”[2].

Au fost ultimele victime ale Securității ceaușiste.

În aceste pagini vă invităm la (re)examinarea faptelor, așa cum rezultă din mărturii și documente. Unele mai vechi, ce au

fost uitate sau acoperite de propagandă pentru dezvinovățirea foștilor agenți ai Securității, altele găsite recent în arhivele CNSAS. Veți avea, probabil, și destule surprize, așa cum am avut și noi, în unele cazuri, când le-am descoperit[3].

Vă invităm să punem cap la cap probele înfățișate. Este suficient pentru a trage concluzia logică, o concluzie care în 1990 era evidentă, dar care de-a lungul anilor, sub asaltul dezinformării securiste, s-a deformat uneori până la absurd. Ne-am dori ca împreună, autori și cititori, folosind mai cu seamă rațiunea și mai puțin parti-pris-uri ideologice sau prejudecăți naționaliste, să ajungem mai aproape de adevăr. Atât de cel istoric, cât și de cel juridic.

La sfârșitul acestei cărți, vă mai invităm la un demers, de data aceasta de datorie civică: să cerem, împreună, dreptatea adevărată pentru cei care acum 30 de ani s-au jertfit pentru libertatea noastră.

De ce acum?

Rechizitoriul Secției Parchetelor Militare (SPM)[4], anunțat cu fanfară în aprilie 2019, pretinde că a „finalizat” dosarul Revoluției din decembrie 1989. Actul de acuzare în 12 tomuri (dintr-o documentație de „peste 3.300 de volume”) a trimis în judecată trei (3) inculpați, printre care pe Ion Iliescu. Pe scurt, procurorii „au constatat că întreaga forță militară a României începând cu 22 decembrie 1989, ora 16:00, s-a pus la dispoziția Consiliului FSN”.

Și totuși, majoritatea probelor credibile pe care le-am consultat (unii dintre noi, de mai bine de 20 de ani) dovedesc contrariul. Nu „întreaga forță militară a României” s-a pus la dispoziția Revoluției. În realitate, prin acțiuni teroriste, de diversiune și de comando, formațiuni ale Securității pregătite pentru lupta „pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”[5] au declanșat o veritabilă contra-revoluție disimulată. Autorii acestei cărți au publicat un studiu[6] în care au expus deja o sinteză a probelor avute la dispoziție. Vom prezenta mai multe și mai pe larg în paginile ce urmează. După cum se va vedea, multe dintre aceste probe sunt accesibile oricui, inclusiv procurorilor, de mai mulți ani. În decembrie 2018 am pus la dispoziția SPM-ului studiul nostru. Procurorii militari au ignorat cu obstinație tot acest probatoriu.

Ne-am adresat, cu îngrijorare, mai întâi opiniei publice (a se vedea articolele lui Mădălin Hodor din revista *22*), căutând să readucem în conștiința publică adevărul despre rolul Securității la Revoluție. Pe 30 ianuarie 2019 am formulat o petiție către SPM cu peste 1.000 de semnături, în care ceream să fie anchetați adevărații vinovați. Pe 10 aprilie 2019 i-am trimis Parchetului General o scrisoare deschisă semnată de mai multe personalități publice, în care întrebam de ce lipsesc din dosarul Revoluției, trimis recent la instanță, tocmai securiștii care au tras în mulțime în decembrie ’89. Toate aceste demersuri au rămas fără răspuns.

Rechizitoriul SPM pare intoxicat de narațiunea dezinformării securiste. E vorba de „versiuni” (în sensul folosit de Securitate, de „versiuni de dezinformare” plasate „în mod diversificat și nuanțat”[7]) menite să disculpe principala instituție represivă a dictaturii comuniste, variante care prin

repetare s-au încetățenit la nivelul unei părți a mass-mediei și opiniei publice românești. Speculând abil prejudecăți mai vechi, aceste variante au luat locul dovezilor, mărturiilor și memoriei colective.

Însă probele, deși obliterate sub praful gros al ignoranței și uitării, spun totuși niște adevăruri. Românii nu au suferit de o psihoză colectivă. Teroriștii au existat, au fost văzuți, fotografiați, unii arestați sau chiar uciși de Armată, au făcut parte dintr-o rețea a Securității, au acționat conform unui plan și au avut motive bine stabilite, au făcut atât victime directe, cât și indirecte, prin acte de diversiune. Iar Securitatea a încercat (în mare parte cu succes) să șteargă urmele încercării de contrarevoluție camuflată, acreditând ulterior, pe scară largă, o realitate paralelă, disculpantă pentru sine, a istoriei – însângerate și eroice – a Revoluției române.

Cum s-a ajuns aici?

Deși s-a scris destul de mult despre Revoluție, aceasta rămâne și astăzi „încâlcită”. Motivul este simplu: cel mai mult au scris chiar foștii ofițeri de Securitate (precum Aurel Rogojan, Vasile Mălureanu, Cristian Troncotă, Mihai Pelin, Pavel Coruț, Corvin Lupu) și foste „surse” ale acesteia (din sfera pseudoacademică, precum Alex Mihai Stoenescu, sau din presă, cum sunt Sorin Roșca Stănescu, Ion Cristoiu[8]). Acestora li s-au adăugat jurnaliști care au preluat lejer, din oportunism sau credulitate,

dar, în orice caz, facil, „variantele” Securității (cum ar fi Grigore Cartianu).

Nu cunoaștem motivele pentru care procurorii militari au ajuns să dea crezare acestor „legende” (cum numeau securiștii variantele narative de dezinformare puse în circulație prin Serviciul D al DSS). Cert este că tezele (și chiar formulări) din rechizitoriu – după cum vom arăta în capitolul dedicat acestui document – *urmăresc cu fidelitate cel puțin una dintre „versiunile de dezinformare”* (publicate în revista *Vitralii*[9] și alte cărți ale unor foști securiști) *cu privire la Revoluție.*

Este posibil ca rechizitoriul – aparent scos în pripă, într-un context dificil pentru procurorul general de atunci – să fi fost un expedient. În pofida prolificității procurorilor, a fost evident și *soluția cea mai simplă*: acuzarea vârfurilor FSN-ului și *pretinsa inexistență a teroriștilor au degrevat magistrații militari de o sarcină mai anevoioasă*. E vorba de găsirea, pe teren, a celor care de fapt *au ucis și au rănit cu intenție*; pe cei care *au creat actele de diversiune soldate cu foc fratricid*; pe cei care *au plănuit și coordonat aceste acțiuni specifice luptei de gherilă urbană*; pe cei care au încercat să *șteargă urmele și să-i acopere sau să-i favorizeze pe criminali*[10].

Simplitatea investigativă a soluției s-a nimerit să fie și, într-o anumită măsură, populară. Ea a fost digerată ușor de o mare parte a analiștilor și comentatorilor din țară: eventuala dezamăgire de a avea doar trei vinovați pentru cele 1.290 de victime a fost compensată de satisfacția acuzării lui Ion Iliescu. Ura față de acesta, de altfel justificată (este suficient să ne amintim de indulgența postrevoluționară a șefului FSN față de Securitate și de abjectele Mineriade), l-a transformat pe Iliescu în „acuzatul favorit” al multora. Și astfel, „soluția”

Parchetului a fost, cel puțin în presă, acceptată în general ca „un pas pozitiv”.

La fel de important, Parchetul a mizat cu siguranță și pe faptul că obsesia complotului filosovietic din rechizitoriu își va găsi un auditoriu propice într-o parte a publicului de la noi. (Reacția scontată ar putea fi rezumată astfel: „N-au fost acuzați securiștii, dar măcar vânzătorii de neam filosovietici”.) Nimeni nu cunoștea filonul antirusesc din mentalul colectiv românesc mai bine decât Ceaușescu însuși și Direcția Securității Statului. Și iată că procurorii militari români au ajuns să speculeze în anul 2019 exact aceleași metode populist-propagandistice ale aparatului represiv ale cărui crime din urmă cu 30 de ani ar fi trebuit să le ancheteze!

Rămâne și posibilitatea, mai îngrijorătoare, ca „miopia” parchetelor militare să fie o consecință a mai vechii subordonări și conivențe a precursoarei acestei instituții față de „băieții cu ochi albaștri”. Vom explora în paginile care urmează și această relație de jalnică vasalitate a fostei Direcții a Procuraturilor Militare față de principala instituție represivă a dictaturii comuniste.

Ce urmărim?

În primul rând dorim să se facă dreptate pentru victime. Dreptatea în sensul juridic este, credem, condiția sine-qua-non a încrederii oamenilor în stat, a conviețuirii noastre civile și pașnice, eliberată în sfârșit de racilele dictaturii. Scopul justiției este, până la urmă, ca o crimă să nu se mai repete.

Atâta vreme cât securiștii asasini sunt printre noi și dictează modul cum ne înțelegem istoria, nu vom putea spune că libertatea și democrația au învins cu adevărat în România. Fără a (re)cunoaște și înțelege acel moment definitoriu pentru conștiința națională, nu credem că vom putea spune, cu mâna pe inimă, că „ne-am mântuit de frică".

Sperăm că cititorul de bună-credință va constata singur din paginile acestei cărți că există dovezi covârșitoare pentru rolului central al Securității atât în represiunea de dinainte de 22 decembrie 1989, cât și în crimele și diversiunea ce au urmat fugii dictatorului. Dorim ca acest adevăr să iasă la iveală. Considerăm că e strigător la cer faptul ca legendele construite încă din timpul lui Ceaușescu, plantate și diseminate asiduu de scribii Securității, să devină moneda curentă a narațiunii Revoluției Române. Pentru cei care încă le mai cred, sperăm ca această carte măcar să le dea de gândit. Nu „agenturile străine", iredentiștii maghiari sau o nebuloasă conspirație KGB-GRU-istă prosovietică, ce ar fi creat cu bună știință o „psihoză teroristă", au dus la morții și răniții din decembrie '89. Teroriștii n-au fost produsul imaginarului colectiv. Ei au existat în carne și oase: în vile conspirative, în poduri de case, pe acoperișurile sau în apartamentele unor blocuri de locuințe, în special în jurul *obiectivelor* majore ocupate de revoluționari sau de Armată. Erau în civil sau în combinezoane negre peste mai multe rânduri de haine și purtau la ei legitimații pe care scria USLA sau Direcția a V-a.

Mărturiile și documentele din paginile care urmează oferă și o explicație fenomenului terorist și disimulării sale. O explicație ancorată în istoria pe care mulți dintre noi am trăit-o. Ele pun lumina reflectorului pe principala instituție a

terorii ceaușiste și a totalitarismului național-comunist. Cea care prin frică, delațiune și dezinformare a susținut dictatorul și dezgustătorul cult al personalității sale până în ultima clipă. Instituția a cărei rațiune de a exista a fost menținerea familiei Ceaușescu la putere. Securitatea și-a derivat propria putere din slujirea oarbă a dezastruosului regim. Este deci și instituția care a avut un interes major de a înfrânge Revoluția sau de a o „tempera”[11]. Scopul său a fost simplu: să-și păstreze prerogativele, dosarele secrete și imunitatea. Și-a urmărit aceste scopuri pe două căi principale: pe de o parte, prin terorizarea populației (pentru a o scoate de pe străzi), pe de altă parte, infiltrându-se în structurile noii puteri[12].

Poliția politică a regimului comunist a fost singura instituție care a avut pregătirea și mijloacele de luptă disimulată, dar și de dezinformare ce s-au manifestat în acele zile. Poporul răsculat în decembrie 1989 a intuit bine aceste aspecte, asimilând de la început termenul *terorist* cu *securist*. Cartea de față nu este decât o confirmare a acelei intuiții.

Structura cărții

Primul capitol este o incursiune în rolul și modul de lucru ale Securității pentru menținerea lui Nicolae Ceaușescu la putere. Vom arăta cum aceste metode au fost atât o consecință, cât și un factor favorizant al cultului personalității.

Trei sentimente au dominat societatea românească în anii ’80: disprețul pentru dictator, frica și ura față de Securitate.

Frica a paralizat populația, obligând-o la aplauze degradante pentru un lider unanim considerat inept și paranoic. Ura a dus totuși la acte temerare de opoziție și revoltă, care au culminat cu Revoluția. Securitatea era cu siguranță conștientă de aceste sentimente. Vom examina rolul-cheie pe care acestea l-au jucat în strategia represiunii atât înainte, cât și în timpul evenimentelor din decembrie 1989.

Dedicăm apoi un capitol evenimentelor de la Iași din 14 decembrie, o mișcare ce tinde să fie uitată, precursoare a Revoluției. Manifestația plănuită de ieșeni a fost înăbușită, înainte să poată lua proporții, de Securitate, printr-o desfășurare de forțe mascată și prin „Dinamoviada" strategic plasată în oraș în acele zile.

Un capitol consistent va analiza rolul jucat de Securitate în încercarea de înăbușire a revoltei de la Timișoara între 15 și 21 decembrie. În pofida represiunii letale, acțiunile decisive ale manifestanților au arătat întregii țări modelul de urmat. Ieșirea masivă și coeziunea demonstranților au dus în final la galvanizarea aproape întregii populații a orașului, ducând la episoade de fraternizare a Armatei. Grupuri de civili și gărzi patriotice aduse din alte regiuni ale țării au renunțat la confruntare, unii raliindu-se revoluției timișorene. Vom arăta cum episoadele de fraternizare au determinat retragerea Armatei de pe străzile Timișoarei pe 20 decembrie, ceea ce a consfințit victoria Revoluției în orașul-erou de pe Bega. Pe baza unui probatoriu consistent, vom demonstra că acțiunile complexe ale Securității la Timișoara (în parte disimulate) au produs cele mai multe victime. Și totuși, un număr infim de lucrători DSS au fost anchetați. Dintre aceștia, cei mai mulți au fost achitați în mod suspect de magistrați militari.

Capitolele următoare vor trece în revistă, în mod cronologic, alte evenimente ale Revoluției în care Securitatea a avut un rol determinant. Este vorba de represiunea din zilele de 21-22 decembrie și, respectiv, contrarevoluția acoperită de după fuga dictatorului, când s-au înregistrat majoritatea victimelor. Ne vom opri asupra unor episoade mai mult sau mai puțin cunoscute: manifestațiile din București și baricada de la Intercontinental din 21 decembrie, momentele cruciale din 22 decembrie și episoadele de foc armat de tip terorist și diversionist care au urmat în zilele următoare în Capitală, Sibiu, Brașov, Craiova, Cluj, Brăila; evenimentele de la MApN, Televiziune, Radio și unități militare. Vom arăta că aceste episoade au fost orchestrate și executate de cadre ale Securității și de alte forțe antrenate și conduse de acestea.

Vom dedica mai multe capitole analizării următoarelor aspecte ale acțiunilor Securității de după 22 decembrie:

– interesul și scopurile posibile urmărite de aceasta prin acțiunile de „temperare” a Revoluției: lupta la „două capete”;
– modul cum acțiunile teroriste și diversioniste s-au suprapus planului „luptei de rezistență” al Securității; pregătirea, declanșarea, coordonarea și caracterul conspirativ al acestui plan; tipurile de acțiuni de luptă (acțiuni teroriste/hărțuire/gherilă urbană, diversiune electronică, operațiuni de comando);
– armamentul și tipurile de muniție folosite, care coincid cu cele aflate, conform documentelor găsite la CNSAS și mărturiilor, în dotarea exclusivă a Securității;

– alte elemente care dovedesc că forțele care au inițiat focurile de armă de tip terorist și diversionist au aparținut Securității: locurile de tragere, cărțile de identitate găsite, declarațiile martorilor, echipament/deghizări.

O precizare asupra delimitării în timp a Revoluției române. Etapa sa violentă s-a redus dramatic în intensitate pe 25 decembrie, odată cu executarea cuplului Ceaușescu. Această etapă s-a încheiat practic în jurul datei de 31 decembrie, odată cu arestarea fostului șef al Securității Iulian Vlad. Însă procesul revoluționar a continuat cu „pașii care efectiv au reușit să introducă un nou regim politic pe cenușa celui vechi. Doar acest sens mai larg dă semnificația și dimensiunea a ceea ce s-a întâmplat între 15 și 25 decembrie”[13]. Și, cum orice revoluție se luptă, evident, cu forțe ale trecutului care i se opun, și contrarevoluția Securității din decembrie 1989 a continuat, în alte forme și cu noi actori, de-a lungul acestui dificil proces al tranziției la democrație[14].

Pe baza unei selecții din vastul material documentar aflat la CNSAS, vom face o scurtă caracterizare a represiunii din anii ’80, aflată sub imperativul menținerii iluziei unei iubiri unanime pentru dictator. Vom arăta cum acest imperativ a dus la o strategie complexă de disimulare a măsurilor de poliție politică. Pe de o parte, Securitatea a deghizat pe o scară nebănuit de largă infracțiunile politice ca fapte de drept comun, „sub acoperirea altor organe” (în speță, Miliția și Procuratura). Pe de altă parte, *agenturile străine* erau blamate pentru actele de opoziție mai cunoscute (ca și pentru colapsul economic). Legislația ceaușistă, dezinformarea și subordonarea altor instituții (Armata, Miliția și justiția, în special cea militară) față de organele de Securitate au facilitat

această disimulare a represiunii, cu efecte importante și la Revoluție.

O secțiune specială este rezervată anului 1989 în Europa de Est și relației lui Ceaușescu cu Moscova. Ceaușescu și Securitatea au încercat să contracareze impactul reformelor lui Gorbaciov, speculând mai vechea animozitate a populației față de URSS. Au încercat „discreditarea”[15] unor opozanți, cu precădere a celor „din interiorul sistemului”, ca agenți ai serviciilor sovietice (KGB sau GRU). Aceste acuzații au fost folosite de aparatul de dezinformare al DSS atât în timpul, cât și imediat după Revoluție. S-a acreditat astfel ideea (în cea mai mare parte fără acoperire), larg acceptată astăzi, că majoritatea membrilor de vârf ai FSN ar fi fost agenți sovietici.

Căderea Cortinei de Fier în Europa de Est pe fondul *perestroikăi* și *glasnostului* l-au neliniștit profund pe dictatorul de tip stalinist de la București. Vom reaminti pe scurt evenimentele politice majore din URSS și din fostele state-satelit în 1989 (inclusiv convorbirile cu președintele american în Malta și întâlnirile din cadrul Pactului de la Varșovia), care indică faptul că Mihail Gorbaciov nu era deloc interesat în acel moment de o intervenție în România. Totuși, atitudinea populației României în momentul ’89 față de liderul sovietic era mai degrabă de simpatie, reformele sale reprezentând o variantă sperată de mulți. (Pentru cei care poate au uitat, reamintim că numele liderului sovietic de atunci a figurat printre scandările din 15 noiembrie 1989 de la Timișoara, când, după ce naționala de fotbal a României a câștigat meciul cu Danemarca și s-a calificat la Campionatul Mondial din Italia, circa 2.000 dintre suporterii care sărbătoreau în Piața Operei s-au îndreptat spre Județeana de Partid. Ei scandau

„Libertate, Libertate!”, „Brașovul, Brașovul!”, „Gorbaciov, Gorbaciov!”, într-un preludiu la Revoluția care urma să înceapă exact o lună mai târziu. Demonstranții au fost imediat dispersați, iar unii dintre ei, evident, anchetați de Securitate[16]. Tot „Gorbaciov!” s-a strigat și la București pe 22 decembrie, de pildă, în Piața Sf. Gheorghe, după cum se aude pe filmul postat de Marius Mioc[17].)

Un alt capitol special va privi operațiunea de acoperire a crimelor imediat după Revoluție. Vom examina rolul procurorilor militari, al altor cadre MI și al ofițerilor (foști) de Securitate folosiți pe post de procurori militari.

Capitolele următoare vor analiza vasta operațiune de dezinformare ce a urmat imediat după Revoluție, prin care foști ofițeri de Securitate, infiltrați în noile structuri ale statului, în mass-media sau institute de învățământ (inclusiv Academia de Informații „Mihai Viteazu”), au reușit să acrediteze peste ani mai multe narațiuni prin care au falsificat istoria Revoluției și au reușit să disculpe în acest fel Securitatea pentru crimele din decembrie ’89.

Vom încerca să demonstrăm că, în virtutea legislației care privește crimele împotriva umanității (atât articolele de Cod penal în vigoare în 1989, cât și cele din noul Cod penal), există căi și mijloace probatorii consistente și concludente pentru redeschiderea mai multor dosare ale Revoluției în care să fie anchetați adevărații vinovați, respectiv cadre ale Securității și asociați ai acestora.

Ultima secțiune și cea mai consistentă din addenda este dedicată unei analize detaliate, pe bază de probe, a rechizitoriului SPM din dosarul Revoluției. Luăm în discuție: principalele sale contradicții interne și externe; folosirea

trunchiată a mărturiilor, cu o vădită predilecție pentru cele ale fostelor cadre de Securitate; ignorarea unui vast probatoriu care dovedește vinovăția acestora; precum și motivele pentru care această travestire a actului de justiție a reprezentat cea mai comodă soluție pentru magistrații militari.

1. Sintagmă folosită cu predilecție în rechizitoriul recent trimis în instanță de Secția Parchetelor Militare (SPM) de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.
2. *Ibidem*.
3. După cum se va vedea, unele documente relevante provin din dosarele aflate la Colegiul Național de Studiere a Arhivelor Securității.
4. Rechizitoriul din 5 aprilie 2019, în dosarul 11/P/2014 al Secției Parchetelor Militare.
5. Conform articolelor din revista *Securitatea*, accesibile pe site-ul CNSAS.
6. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22?». Studiu asupra vinovățiilor pentru victimele Revoluției Române din decembrie 1989”, *NRDO*, nr. 4/2018.
7. ACNSAS, cota I, 2217, vol. 11, ff. 266-267v.
8. Conform https://newsweek.ro/investigatii/documente-exclusive-relatia-cu-securitatea- a-lui-ion-cristoiu-coroiu, accesat la 28.11.2019.
9. Publicație editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul Român de Informații. Director: fostul colonel de Securitate Filip Teodorescu, acuzat de genocid în „Lotul Timișoara”, achitat ulterior în mod

suspect de instanțele militare. Probele din această carte dovedesc faptul că acest ofițer a participat activ la represiunea de la Timișoara din 15-21 decembrie 1989, care s-a soldat cu zeci de morți și sute de răniți, arestați abuziv și bătuți sălbatic.

10. Vrem să atragem atenția cititorului poate mai puțin avizat în chestiuni juridice că toate acțiunile enumerate mai sus se încadrează la infracțiuni împotriva umanității. Ele au fost executate de membri ai aparatului represiv al fostei dictaturi. Au avut un caracter sistematic (plănuite din timp, cu un scop bine definit) și generalizat (respectiv au fost îndreptate împotriva unei largi categorii sociale – poporul răzvrătit împotriva dictaturii ceaușiste). Sunt deci fapte imprescriptibile, indiferent de gradul sau rolul executantului. Atât legislația internațională, cât și cea internă prevăd ca cei care au comis astfel de fapte să fie judecați și condamnați; există numeroase precedente în acest sens. Identificați chiar și la 70 de ani după război, torționarii naziști de orice grad, inclusiv simplii paznici ai lagărelor de concentrare, au fost deferiți justiției. Mai aproape de noi în spațiu și timp, chiar SPM-ul a trimis în instanță în anul 2016, sub acuzație de infracțiuni contra umanității, pe torționarii disidentului Gheorghe Ursu, foștii ofițeri de Securitate Pîrvulescu și Hodiș, chiar dacă aceștia nu au fost decât executanții ordinelor superiorilor lor, respectiv foștii miniștri de Interne Postelnicu și Homoștean.

11. Termen curent folosit de Securitate pentru a denota acțiunile de anihilare – în principal, prin amenințări,

avertismente și urmărire informativă – a opozanților regimului.

12. Jucând – conform planului și „metodicii” – la două capete, șefii Securității au reușit pentru o vreme chiar să convingă noua putere că le-ar putea fi de folos în lupta contra… teroriștilor (!). Un joc care, privit atent, dejoacă tocmai premisa Parchetului. Dacă până și Securitatea a acceptat că teroriștii au existat în decembrie 1989 (printre alții, chiar de către Iulian Vlad, după cum vom arăta), cum se face că aceștia au dispărut din dosarul Revoluției în 2019?
13. Gabriel Andreescu, într-un schimb de mesaje cu unul din autori.
14. Că fosta Securitate a avut un rol important și în această fază, să-i spunem a contrarevoluției politice, este un fapt cunoscut. Nici acesteia nu i-a lipsit întotdeauna violența. Să ne amintim doar de „tulburările” de la Târgu Mureș din martie ’90 (care au dus la constituirea SRI-ului) și în special de Mineriada din iunie al aceluiași an. În acest volum vom regăsi securiști prinși în decembrie ca teroriști, eliberați fără a fi anchetați, pentru a se întoarce în București în iunie ’90 în fruntea minerilor și devastând sediile ziarelor și partidelor opoziției.
15. *Compromiterea* și *discreditarea* opozanților erau scopuri ale dezinformării și disimulării represiunii practicate cu prioritate de Securitate, conform documentelor CNSAS prezentate, printre altele, în Andrei Ursu „«Discernământul politic și juridic» al Securității. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceaușescu”, *NRDO*, nr. 1/2018.
16. Iosif Costinaș, *M-am întors*, Marineasa, Timișoara, 2003. Semnalat de Stefan Both, în *Adevărul* din 27 decembrie

2017, https://adevarul.ro/locale/timisoara/revolutia-decembrie-1989-putut-izbucni-meciul-fotbal-romania-danemarca-detaliile-revoltei-spontane-inspaimantat-securitatea-1_5a438658d7af743f8dc5f727/index.html, accesat la 2.11.2019.

17. https://mariusmioc.wordpress.com/2018/12/16/22-decembrie-1989-dimineata-la-bucuresti-zona-piata-sf-gheorghe-scandari-de-la-gorbaciov-la-ceausescu-pica-nu-va-fie-frica-video.

Scurt preambul despre caracteristicile poliției politice ceaușiste

În acest capitol vom aminti câteva dintre elementele esențiale ale dictaturii ceaușiste, care au avut un rol determinant pentru starea de spirit, acțiunile și urmările Revoluției române.

Tipologia dictaturii Ceaușescu

Istoriografia totalitarismului a remarcat că fiecare dictator și-a croit poliția secretă după chipul, respectiv specificul cultului său. În *Originile totalitarismului*, Hannah Arendt observa că modul de funcționare a instrumentelor terorii era determinat, la Hitler și Stalin, de nevoia de a conferi plauzibilitate „ficțiunilor centrale" ale sistemelor respective. Când Stalin n-a mai avut nici un „dușman" de demascat (real sau doar suspectat), principala misiune a NKVD-ului a fost să caute noi „potențiali dușmani", aceștia urmând să fie pedepsiți pentru crimele pe care le-ar (putea) comite[1]. În modul de control al

societății și în magnitudinea înregimentării prin teroare au stat și unele dintre diferențele între sistemele totalitare și „simplele” dictaturi[2]. Mai mult, tipologia regimului totalitar determina și structura eventualei opoziții interne. Aceste regimuri sunt „capabile să coopteze, dezamorseze, fragmenteze și atomizeze opoziția reală sau potențială”[3].

Tipul „sultanic” al cultului personalității lui Nicolae Ceaușescu a fost observat de mai mulți autori[4]. Disidentul Gabriel Andreescu îi găsea o formulă pe cât de condensată, pe atât de revelatoare: „*Orgoliul lui supradimensionat*, *foamea lui de glorie* au secătuit repede posibilitățile limbajului declamativ al propagandei”. Alături de „profundul său dispreț față de semeni, reflex al autosupraestimării, ieșirile furioase față de apropiații puterii [...] viciul afișat al [...] titlurilor și onorurilor”, aceste caracteristici completează „schema psihiatrică” paranoică[5] a dictatorului de la București. Ceaușescu trebuia să fie *stimat* și *iubit* în unanimitate, atât în țară, cât și peste hotare. Anturajul flexibil cu care s-a înconjurat printr-o continuă „rotire a cadrelor” a asigurat manifestările ditirambice, la scară națională, dedicate omagierii până la sațietate a „celui mai iubit fiu al poporului”.

Imperativul disimulării opoziției și a represiunii. Tabuul totalitar

Observăm două caracteristici ale acestei dictaturi care au avut un impact decisiv asupra tipului de represiune pe care a

exercitat-o Nicolae Ceaușescu. Pe de o parte, era vorba de imperativul *mascării opoziției*. Pentru a-și păstra pozițiile, șefii Securității și ai partidului nu puteau să-i comunice liderului că în România există opoziție autentică. Dacă ar fi făcut-o, acest mesaj ar fi pus, evident, sub semnul întrebării statutul „celui mai iubit fiu”. Și cu aceasta ar fi periclitat poziția mesagerului. La fel ca restul nomenclaturii, șefii Securității își manifestau, zelos, adeziunea la cultul Comandantului Suprem. *Cultul în sine le cerea ca opoziția să fie un tabu*[6]. În consecință, *și represiunea politică trebuia mascată*.

Un exemplu concludent al acestui *tabu totalitar* îl oferă secretarul CC al PCR Emil Bobu în declarația din 26 iunie 1991 dată în procesul „Lotului Timișoara”:

> În 20 decembrie 1989 la orele 16:00 am ajuns la Comit[etul] Jud[ețean] de Partid, care era înconjurat de *zeci de mii de oameni*. *Aceștia scandau Jos Ceaușescu, Libertate, Democrație, Alegeri libere*, Vrem căldură, apă, pâine ș.a. Datorită vacarmului din stradă nu am luat legătura cu cei de acolo, așa încât s-a convenit să-și trimită ei reprezentați, care au fost în nr. de aprox. 8. Cu aceștia am purtat discuții eu, Dăscălescu, Radu Bălan, Pacoste Cornel, și Toma Ion […]. Cei adunați în stradă prin reprezentanții lor solicitau: *înlăturarea lui Ceaușescu, a dictaturii, a guvernului și alegeri libere*, deschiderea granițelor, eliberarea arestaților […]. Întrucât între timp Ceaușescu N. venise din Iran, l-am pus pe acesta la curent cu toate doleanțele, *mai puțin cele referitoare la demisia lui și remanierea guvernului*[7].

O declarație halucinantă: în timp ce Bobu a observat pe viu principala revendicare, imperativă, a „zecilor de mii” de revoluționari, respectiv „Jos Ceaușescu, Libertate, Democrație, Alegeri libere” și „înlăturarea lui Ceaușescu, a dictaturii, a guvernului și alegeri libere”, „înaltul demnitar” i-a adus la cunoștință dictatorului „*toate* doleanțele” (!) populare, „mai puțin cele referitoare la demisia lui și remanierea guvernului”.

Este de remarcat că, în timp ce Emil Bobu și alți membri ai conducerii PCR au aflat abia cu această ocazie magnitudinea exasperării populare, nu același lucru se poate spune despre Securitate, care cu siguranță avea o perspectivă mai realistă, rezultată din notele sutelor de mii de informatori ascunse în milioanele de volume ale dosarelor de urmărire informativă a populației[8].

Un al doilea aspect al regimului Ceaușescu cu un considerabil impact asupra tipului de represiune a fost dorința liderului român de afirmare pe plan internațional. Fără să sacrifice principiile „socialismului științific” (ba ancorându-se în acestea mai adânc decât majoritatea celorlalte „democrații populare” din estul Europei), Ceaușescu și-a dorit imaginea unui „mare om de stat” care să fie acceptat atât în vest, cât și în sferele „lumii a treia”, respectiv de țările nealiniate. După ce în august 1975 a semnat actul final al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa la Helsinki (publicat în *Buletinul Oficial* nr. 92 din 13.08.1975), a încercat să convingă actorii occidentali de „respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, inclusiv a libertății de gândire, conștiință, religie sau de convingere” în

România. De aici o a doua rațiune pentru disimularea represiunii politice de către dictatorul de la București.

În mod practic, mascarea represiunii s-a realizat pe două direcții. Pe de o parte, prin aplicarea conceptului de „prevenire” a actelor de opoziție prin *instituționalizarea unei frici generalizate de Securitate*. În acest scop erau folosite: intimidarea sau, în limbajul Securității, „influențarea pozitivă” („atenționări”, „avertizări”, „destrămări de anturaje”, „punerea în discuție în colectivele de oameni ai muncii”)[9], delațiunea (prin recrutarea, cointeresarea și prelucrarea a sute de mii de informatori[10] și „rezidenți”[11]), dezinformarea, blocajul informațional, infiltrarea și tentativele de reducere la tăcere a Europei Libere etc. Toate acestea au creat angoasa unei omniprezente și atotputernice Securități – doar în parte justificată – în rândurile populației.

Pe de altă parte, disimularea represiunii se realiza, într-o măsură mult mai mare decât s-a știut până acum, prin deghizarea acuzațiilor politice împotriva opozanților în infracțiuni de drept comun[12].

Naționalismul ceaușist

O altă consecință a „foamei de glorie” a tiranului român a fost *jocul său de-a antisovietismul*, în contextul mai larg al ideologiei național-comuniste. Pe măsură ce populația era dezgustată atât de dogma marxistă, cât și de umilitorul cult al dictatorului, Ceaușescu și-a construit o ideologie

compensatoare dintr-un naționalism primitiv, ancorat în doctrina socialismului de tip stalinist[13]. După lansarea reformelor în Uniunea Sovietică, independența față de Moscova era un fapt irelevant pentru populația României, al cărei dictator o împingea vertiginos spre dezastru economic sub teroarea Securității. De fapt, Ceaușescu a rămas ferm ancorat până în ultima clipă în Pactul de la Varșovia. Mai semnificativ, a rămas credincios marxism-leninismului stalinist, în direct contrast cu reformele lui Gorbaciov, către care societatea românească privea în 1989 cu speranță.

În paralel cu *mascarea* opoziției, în contextul naționalismului propagandistic al dictatorului, Securitatea a acționat prioritar și prin *demascarea* opoziției ca unealtă a „agenturilor străine” din est și din vest. Instituția specializată în dezinformare încerca să acrediteze ideea că disidenții serveau fie interesele Uniunii Sovietice, fie ale „cercurilor imperialiste” și „emigrației ostile”.

Prin antisovietismul declamativ, dar în principal subliminal, Ceaușescu a încercat, evident, să-și agonisească o brumă de popularitate, mizând pe tendințele rusofobe din anumite pături ale populației. Nu este scopul acestei lucrări să analizeze fenomenul și în ce măsură tendințele amintite sunt justificate de nedreptățile istorice pe care URSS le-a făcut României. Istoriografia a ajuns la consens asupra faptului că Ceaușescu a încercat să speculeze sentimentul general antisovietic în favoarea sa, blamând „dușmanul de la Est” pentru problemele țării. Mai ales în perioada gorbaciovistă, Ceaușescu a încercat să deturneze atenția populației de la problemele interne inventând un „pericol de peste Prut”. A încercat să supraliciteze, pentru

autopromovare, „bravura” cu care s-a opus lui Brejnev cu ocazia invadării Cehoslovaciei în 1968. Propaganda antisovietică a culminat cu acuzațiile paranoice din timpul celebrelor teleconferințe din decembrie 1989.

Din păcate, imaginea pozitivă pe care Gorbaciov o avea printre mulți români datorită reformelor pe care le-a introdus în acei ani a fost uitată în mare parte. Este rezultatul propagandei fostei Securități, care de 30 de ani a încercat să recicleze fabulația lui Ceaușescu legată de iminenta invazie sovietică. Acest mit a fost fundamentul emoțional pe care mass-media a încercat să-l speculeze pentru a acredita teoria „complotului KGB-isto-FSN-ist” care ar fi pregătit și executat o lovitură de stat la Revoluție. Mai mult, aceeași conspirație nebuloasă ar fi organizat și sângeroasa represiune de după 22 decembrie.

Oamenii lui Iulian Vlad au ticluit această teorie complexă pentru un singur motiv, dar esențial pentru ei: să se autodisculpe pentru crimele comise de ei înșiși după fuga dictatorului, în cadrul „luptei de rezistență”. Adică acțiunile teroriste și diversioniste pe care toată lumea le-a sesizat în timpul Revoluției și care din păcate par să fi fost uitate. S-au înecat practic în masa de conspirații „plantate” de vechii lucrători și dezinformatori ai Securității care au inundat percepția publică.

Pentru a ne reaminti de impactul reformelor lui Gorbaciov asupra publicului și mai ales a opozanților români din 1989, să citățm ce declară Dumitru Dincă, unul dintre liderii revoluționarilor din 21 decembrie din București:

> Implicarea mea în povestea revoluției române începe în anul 1987-1988, când la Europa Liberă auzeam despre reformele economice pe care Gorbaciov vroia să le facă în cadrul celei mai mari puteri comuniste, Uniunea Sovietică. Am fost extrem de impresionat când am auzit că acest lider mondial proclamă drepturi și libertăți pe care în România nu avusesem ocazia nici să le trăiesc, nici să le aud. Așa se face că discuțiile pe care le aveam cu diverse persoane, pentru a-mi proteja în primul rând familia și a mă proteja și pe mine, se axau pe aceste reforme, pe ideea reformatoare pe care o propunea Gorbaciov[14].

A sesizat dictatorul nemulțumirea populară?

La plecarea în Iran, pe 18 decembrie 1989, dictatorul i-a lăsat soției sale Elena următoarele sarcini: „Este necesar să se explice tuturor cetățeni (sic!) că tote aceste (sic!) au fost organizate de servicile (sic!) străine”[15]. Aceasta a fost de altfel și tema obsesivă a discursurilor dictatorului cu privire la revoltă de la Timișoara în acea perioadă. Faptul că el considera de maximă importanță „explicarea” publică că „gravele manifestări” se datorau factorului extern ascunde de fapt *realizarea de către dictator a posibilității unei nemulțumiri populare și implicit a pericolului unei revolte interne*. Această teză se poate proba logic. Dacă Nicolae Ceaușescu simțea atât de acut nevoia unei explicații prin implicarea străină înseamnă că el presupunea că masele aveau o altă explicație,

respectiv cea reală: și anume că „gravele manifestări” erau expresia nemulțumirii populației locale față de guvernarea sa. Dictatorul era deci conștient că poporul român putea avea o altă explicație pentru demonstrațiile din Timișoara. Înseamnă că el avea *dubii și asupra loialității societății românești față de conducerea sa*. La fel se poate înțelege și faptul că prin același discurs panicat chema vehement poporul la „unitate în jurul Partidului”. Este de la sine înțeles că această chemare ascundea îngrijorarea față de posibilitatea lipsei acelei „unități” a poporului în jurul său. Altfel spus, ascundea *o frică subliminală de popor*.

În această cheie trebuie citită, de altfel, și degradanta ofertă a dictatorului din ultimul său discurs către popor. Promisiunile bănești aruncate din balconul CC-ului nu erau o improvizație. „Alocați (sic!) de copii între 30-50 lei” și „Indemnizați (sic!) de naștere 1000” se regăsesc într-o însemnare din zilele anterioare în agenda Elenei Ceaușescu[16] (sub titlul „Retribuție și financiare”), dovedind că secretarul general calcula în acele zile prețul cu care își putea cumpăra poporul. Este încă o dovadă care nu lăsa vreun dubiu asupra neîncrederii pe care o avea în popor, cu toată sordidă și obsesiva oratorie a „unității poporului în jurul Partidului”.

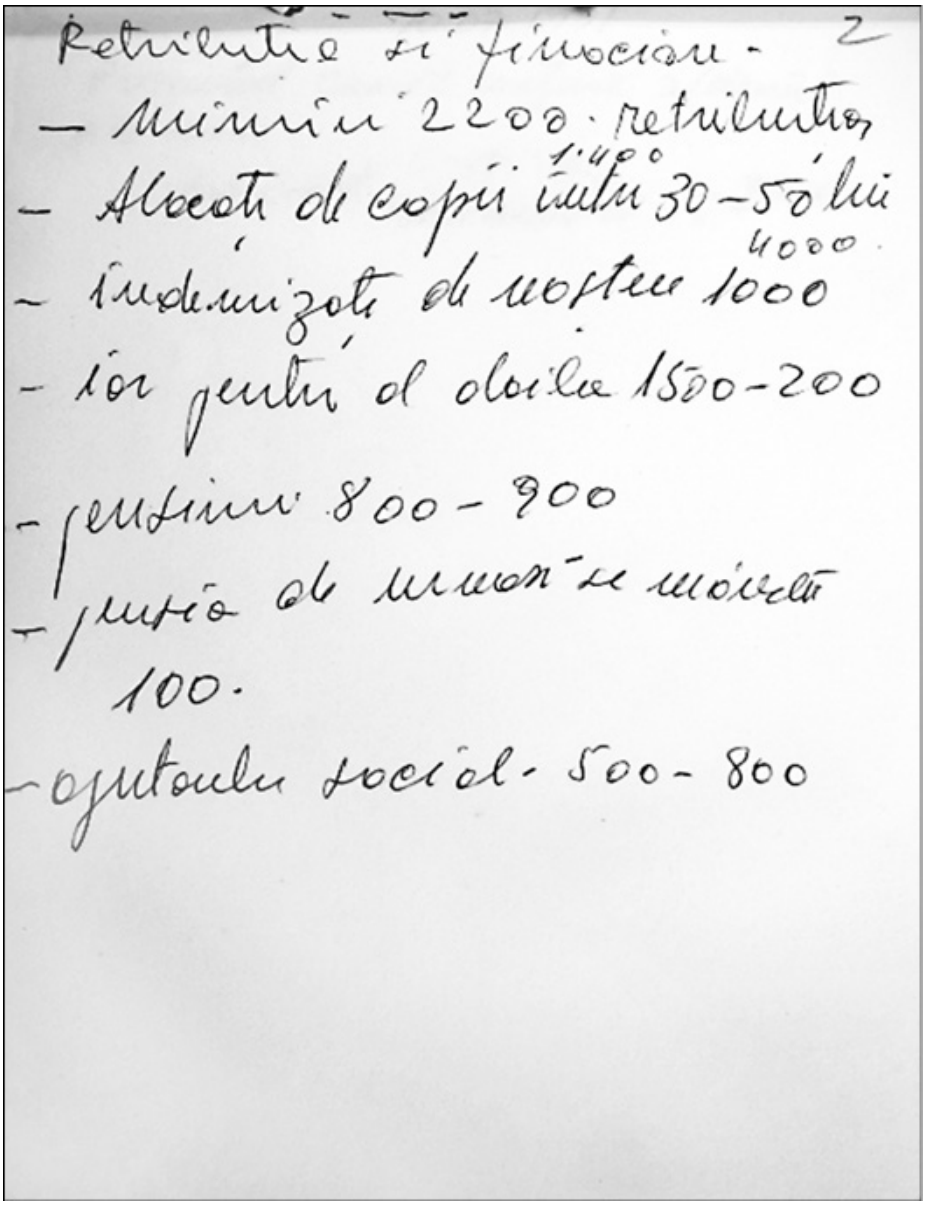

Fragment din agenda de lucru a Elenei Ceaușescu. Fotografie după documentul original aflat în Arhiva Națională

Așa se explică și de ce Comandatul Suprem avea o profundă neîncredere în propria armată. Pur și simplu pentru că aceasta din urmă era formată din tineri din popor. Spre deosebire de Securitate, o instituție a cărei misiune supremă era „securitatea personală a Comandantului Suprem” și ale

cărei cadre erau selecționate, îndoctrinate și testate pentru această misiune.

Lupta de rezistență: scurtă introducere

În anul 1968, Nicolae Ceaușescu începuse să adopte tipul de socialism naționalist pe care-l promovase și Gheorghiu-Dej la sfârșitul vieții. Opoziția sa față de intrarea trupelor sovietice în Cehoslovacia din august al acelui an nu reflectă atât o simpatie specială pentru „primăvara de la Praga", cât încercarea de a câștiga o anumită legitimitate internă și în vest. Pe plan intern, el miza pe vechile resentimente antirusești și antisovietice din etosul național. Ca dovadă că nu aprecierea pentru „socialismul cu față umană" l-a făcut pe Ceaușescu să adopte o poziție divergentă față de Moscova stă faptul că el nu și-a însușit vreuna din reformele lui Dubček. Mai degrabă invers. Pentru a-și consolida puterea, în perioada care a urmat, a trecut la epurări masive în conducerea de partid și de stat, asigurându-și în scurt timp o nomenclatură loială și pliabilă. Epurările au inclus Armata și Securitatea. În timp, a instituit una dintre cele mai represive dictaturi absolute, bazându-se pe un cult al personalității din ce în ce mai detestat de popor.

Însă lui Ceaușescu i-a rămas îngrijorarea față de eventualitatea unei invazii sovietice de tipul celei din Cehoslovacia. Întrucât într-un război convențional cu URSS își dădea și el seama că nu avea vreo șansă, a imaginat conceptul de „război al întregului popor"[17]. Un rol important în această

doctrină îi revenea „luptei de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”. Aceasta s-ar fi declanșat în momentul în care dictatorul ar fi fost înlăturat de la putere în urma unei invazii străine.

Securitatea urma să aibă un rol important în această luptă, fapt vizibil în articolele din revista strict secretă *Securitatea*[18], unde în anii ’80 apar din ce în ce mai frecvent articole pe această temă. Pe măsura exacerbării cultului personalității și a scăderii nivelului de trai apar mișcări revendicative (greva minerilor din Valea Jiului din 1977, revolta muncitorilor din Brașov din 1987). Planurile Securității pentru „lupta de rezistență” par să se adapteze din ce în ce mai mult cazului în care pierderea puterii s-ar fi putut datora unei revolte interne, probabil cu sprijin extern. Articolele din revista respectivă sunt din ce în ce mai frecvente, spre sfârșitul anilor ’80 devenind un subiect constant. Iar planul de luptă al Securității devine din ce în ce mai *independent* de cel al Armatei.

Ideologic, evoluția planurilor Securității reflecta excesele cultului personalității dictatorului. Planurile inițiale, din anii ’70, mai făceau aluzie la „concepția Partidului Comunist Român și a guvernului țării noastre despre apărarea patriei socialiste”. În anii ’80, articolele se referă tot mai mult doar la operele Comandantului Suprem. Misiunea „de cea mai mare importanță a întregului efectiv” al Securității devenise „asigurarea securității Comandantului Suprem”[19].

În articolele amintite, deși pare că e vorba de o luptă împotriva unei invazii externe, sarcinile Securității în timpul „luptei de rezistență” se axau pe „descoperirea”, „neutralizarea” și „lichidarea” elementelor *dușmănoase orânduirii de stat din interior*. Era vorba de „grupurile de

populație [...] care sprijină acțiunile inamicului", „grupurile, bandele sau organizațiile" care „trec la acțiuni violente și fățișe împotriva orânduirii de stat"[20] și care ar fi putut astfel acapara „vremelnic" puterea. Se considera că opozanții dictatorului puteau deveni „elemente constituite în organizații și bande subversive" sau „grupări de persoane care trec la acțiuni violente și fățișe împotriva orânduirii de stat". Alți „inamici" ai Securității erau cei care „se dedau la agitație verbală, răspândire de zvonuri, manifeste, inscripții cu conținut dușmănos" sau persoanele „necunoscute anterior dar care, în noile condiții create", puteau „să treacă la acțiuni împotriva Securității statului nostru". După cum se poate ușor imagina, pe 22 decembrie, acești inamici erau cea mai mare parte a populației României.

„Bandele" respective urmau să fie „demoralizate" și „destrămate" de forțe ale Securității pregătite pentru această luptă. Acțiunile preconizate includeau *„neutralizarea ori lichidarea elementelor dușmănoase de tot felul care sprijină sau trec de partea agresorului", cât și a „indivizilor care* [...] *alimentează o stare de spirit nesănătoasă în rândul populației prin agitație verbală, răspândire de zvonuri, manifeste, inscripții cu conținut dușmănos"*[21]. De remarcat că în cadrul acestei lupte a Securității, adversarul sunt vechii dușmani ai dictaturii, cei care fac „agitație verbală" și răspândesc „inscripții dușmănoase", adică opoziția împotriva lui Nicolae Ceaușescu. Era de așteptat, atâta vreme cât scopul acestei lupte este „asigurarea securității personale a Comandantului suprem"[22]. Probabil că nu mai e nevoie să subliniem că acțiunile de „lichidare" de către o forță de luptă înarmată a unei populații civile (opozanții) se circumscriu, conform

definiției, actelor de terorism. La acestea se adaugă „producerea de pierderi umane și materiale forțelor armate ale inamicului”.

După cum se va vedea în continuare, pe 22 decembrie 1989, „forțele armate ale inamicului” erau, pentru Securitate, Armata Română.

Misiunile și modalitățile „luptei de rezistență”

Modul în care forțele Securității urmau să acționeze în această luptă includea următoarele metode.

Atacurile trebuiau să fie:

– „de scurtă durată și violente”;
– concentrate asupra unor „obiective” „de mare importanță”;
– independente, „ducându-se în condițiile lipsei unor vecini apropriați și-a sprijinului altor forțe militare”;
– cu „forțe relativ puțin numeroase”.

Acțiunile necesitau o pregătire „îndelungată”, prin „cunoașterea amănunțită a particularităților terenului”, și se desfășurau, „de regulă, noaptea”, „în momente și locuri în care să se realizeze surprinderea inamicului”[23].

Aceste metode au fost identificate, așa cum vom arăta, în mesajul codificat din *Scânteia tineretului* din 18 decembrie. În perioada 22-31 decembrie 1989, ele au fost și puse în aplicare întocmai, în toată țara, după cum va reieși din capitolele care urmează.

„*Dezinformarea* inamicului prin căi și mijloace diversificate”, respectiv „prin presă, radio, televiziune, agenți”, avea un rol important în luptă, ca și „introducerea unor cadre acoperite în administrația instalată temporar de inamic”[24]. Securitatea a pus în aplicare și aceste obiective la Revoluție. Dosarele de la CNSAS au dovedit în acești ani că unii dintre „revoluționarii” care au intrat din primul moment în FSN erau surse ale Securității, ca, de exemplu, Constantin Isac.

Lucrătorii de Securitate urmau să „formeze grupe de *acțiune* pentru realizarea unor *combinații* operative (*răpirea unor comandanți și infiltrare* în rândul inamicului)”. După cum am arătat în studiul amintit[25], cazul Trosca a reprezentat o încercare de punere în aplicare a acestei metode din planul „luptei de rezistență”.

În paginile care urmează, vom exemplifica, printr-un număr semnificativ de declarații ale martorilor, faptul că scopul teroriștilor de după 22 decembrie a fost *să-i creeze Armatei „o stare permanentă de nesiguranță, de teamă, prin lovituri date neîncetat”*[26]*. Este ceea ce prevedea planul luptei de rezistență din articolele din revista* Securitatea. Securitatea era preocupată de „situația operativă în armată”. Soldații erau suspectați de Ceaușescu și de Securitate, pe bună dreptate, că ar putea trece de partea „dușmanului” (respectiv, să fraternizeze cu participanții la revoltă). Așa cum de altfel s-a și întâmplat. Or, în această eventualitate, lupta în „ilegalitate” a „detașamentelor” pregătite de Securitate urma, evident, să se desfășoare împotriva Armatei.

Vom detalia pe larg într-un capitol ulterior „lupta de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic” a

Securității.

1. Roy T. Tsao, „The Three Phases of Arendt's Theory of Totalitarianism", *Social Research*, vol. 69, nr. 2, 2002, cu referire la *Originile totalitarismului*, prima ediție, filele 401-402.
2. Gabriel Andreescu, în impresionantul volum de memorialistica *L-am urât pe Ceaușescu*, sesiza o caracteristică definitorie a sistemului totalitar: „perfecțiunea pe care o atinge în stăpânirea populației".
3. Richard Andrew Hall, „Theories of Collective Action and Revolution: Evidence from the Romanian Transition of December 1989", *Europe-Asia Studies*, vol. 52, nr. 6, 2000, pp. 1069-1093.
4. De exemplu, Juan Linz, Alfred Stepan, „The Effects of Totalitarianism-cum-Sultanism on Democratic Transition: Romania", în *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore, Londra, 1996; Dennis Deletant, *Romania Under Communist Rule*, ed. a II-a revăzută, Civic Academy Foundation, București, 2006.
5. Gabriel Andreescu, *op. cit.*
6. Vom numi acest imperativ de eludare a opoziției de către șefii Securității și restul anturajului său, pentru a nu-l contraria pe „iubitul fiu", *tabuul totalitar*.
7. Dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară („Lotul Timișoara"), „Coman și alții", vol. 21, fila 108.
8. Cifrele, evident, aproximate, sunt bazate pe dimensiunea fondurilor arhivistice ale CNSAS.

9. Termeni predilecți folosiți în documentele Securității de la CNSAS (dosare informative, dosare-problemă, planuri de muncă, rapoarte, revista *Securitatea* etc).
10. Dennis Deletant (1994) oferă numărul estimat de Silviu Brucan la 700.000 de informatori, menționând că cifrele estimative care circulau în presă în anii ’90, probabil fără vreo bază reală, erau de mai multe milioane. Cert este că informatorii activau în fiecare „minister, birou, fabrică, institut, hotel, spital sau școală” (Dennis Deletant, „Studiu introductiv. Securitatea și statul polițienesc în România [1948-1989]”, în *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente [1949-1989]*, Polirom, Iași, 2002).
11. Informatori plătiți atât de întreprinderea unde lucrau, cât și de Securitate.
12. Vezi Andrei Ursu, „«Discernământul politic și juridic» al Securității. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceaușescu”, *NRDO*, nr. 1/2018.
13. Dragoș Petrescu, *Entangled Revolutions*, Editura Enciclopedică, București, 2014.
14. Dumitru Dincă, „Mărturii de la Baricadă”, *Caietele Revoluției*, nr. 1(14)/2008.
15. Arhivele Naționale, Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, Biroul Arhive Contemporane, nr. inventar 2800, fond CC al PCR, Cabinetul 2, u.a. 13.
16. *Ibidem*.
17. Inițial prin Legea nr. 14/28.12.1972 privind organizarea apărării naționale a Republicii Socialiste România, publicată în *Monitorul Oficial* nr. 160 din 29.12.1972. O altă sursă de inspirație a liderului român pentru această doctrină pare să fi fost planul luptei de partizani al lui Tito

împotriva unei eventuale invazii sovietice în 1948 sau chiar ulterior.

18. Multe dintre numerele acestei reviste sunt accesibile pe site-ul CNSAS: http://www.cnsas.ro/periodicul_securitatea.html.

19. CNSAS, cota D 13421, vol. 12, ff. 1-168, ff. 42-42v.

20. Lt.-col. Filip Teodorescu, mr. Dumitru Pețanca, lt.-col. Claudiu Bucur, col. Ioan Bordei, lt.-col. Valeriu Gheorghe și mr. Alexandru Curcă Stănescu, „Particularități ale muncii de Securitate pe profil de informații interne, contrainformații în sectoarele economice, contraspionaj și contrainformații militare în perioada inițială și pe timpul ducerii războiului de către întregul popor”, *Securitatea*, nr. 4(76)/1986.

21. Unul dintre scopurile principale ale luptei de rezistență era „să creeze agresorului o stare permanentă de nesiguranță, de teamă, prin lovituri date neîncetat, pentru a-l obliga să angajeze forțe numeroase pentru paza și apărarea imediata a obiectivelor și elementelor sale de dispozitiv”. Vezi lt.-col. Tudor Alexandru și cpt. Nicolae Catană, „Lupta de rezistență în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularități ale participării unităților centrale și teritoriale de Securitate la organizarea și ducerea luptei de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, *Securitatea*, nr. 1(85)/1989, pp. 25-34. Poate fi consultat și la http://www.cnsas.ro/documente/periodicul_Securitatea/Securitatea%201989-1-85.pdf, accesat la 20.11.2018.

22. *Ibidem*.

23. *Ibidem*.

24. Lt.-col. Filip Teodorescu, mr. Dumitru Pețanca, lt.-col. Claudiu Bucur, col. Ioan Bordei, lt.-col. Valeriu Gherghe și mr. Alexandru Curcă Stănescu, art. cit.
25. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22?». Studiu asupra vinovăților pentru victimele Revoluției Române din decembrie 1989”, *NRDO*, nr. 4/2018.
26. Lt.-col. Tudor Alexandru și cpt. Nicolae Catană, art. cit.

Securitatea în miezul evenimentelor Revoluției între 15 și 21 decembrie

Narațiunea care urmează este, după cum se va vedea, bazată pe un vast și concludent material probator. Un material care are o logică intrinsecă consistentă și se coroborează cu situația premisă – respectiv caracteristicile dictaturii ceaușiste și contextul geopolitic din decembrie 1989. Vom reveni în final la aceste premise și la modul cum ele au determinat sau au influențat faptele expuse în continuare.

O mare parte a dovezilor participării Securității la crimele de la Revoluție, atât înainte, cât și după 22 decembrie 1989, au existat de la început în spațiul public. Altele s-au adăugat de-a lungul anilor. În sfârșit, multe au fost ascunse în dosare și documente multă vreme clasificate și pe care le-am descoperit relativ recent. Cert este că ele au fost ignorate cu suspectă ușurință de procurorii militari. Tezele principale ale celui mai recent rechizitoriu al SPM[1] sunt:

1. Securitatea ar fi depus armele și a trecut în întregime de partea Revoluției pe 22 decembrie 1989 (imediat după ora 12:08).
2. Pentru crimele Securității de dinaintea acelui moment ar exista autoritate de lucru judecat.

Faptele pe care le expunem în continuare dovedesc în mod covârșitor că ambele teze sunt false.

Ceea ce vom arăta este că:

1. Doar o infimă parte a vinovaților au fost anchetați (și încă mai puțini condamnați) pentru faptele ce constituie infracțiuni comise înaintea fugii dictatorului.
2. La fel ca în toată perioada dictaturii comuniste, Securitatea a avut rolul principal și în *contrarevoluția în cea mai mare parte la vedere* din 15-22 decembrie.
3. După fuga lui Ceaușescu, conform unui plan bine stabilit, cadre ale Securității și asociați ai acesteia au executat acțiuni teroriste și de diversiune care au produs majoritatea victimelor Revoluției. Acțiuni care se pot subsuma unei *contrarevoluții camuflate*.

Anticipare și pregătiri „de luptă”

Pe fondul transformărilor dramatice din statele socialiste vecine, se înmulțiseră semnalele primite de Securitate în privința unei tot mai mari stări de nemulțumire și pregătirea unor acțiuni contestatare și pe plan intern. Ceaușescu și Iulian Vlad erau îngrijorați. Cadrelor Securității li se cerea să acționeze ferm pentru întărirea „controlului operativ preventiv”, care trebuia să fie „deplin”[2]. Respectiv, populația nu trebuia să afle despre evenimentele care aveau loc în țările din jur, dar nici despre eventualele mișcări de opoziție interne. Se făceau prelucrări pentru misiuni decisive.

Dictatorul și șeful DSS cereau cadrelor devotament total: „Să avem garanția că nu există militar în sistemul de securitate care să nu aibă conștiința nevoii de a-și da viață”[3].

În acest scop urma să se îmbunătățească „radical” „metodele muncii de partid”. Consiliul politic al DSS trebuia „să se implice cu profunzime în această activitate”.

Direcția a V-a, care asigura paza lui Nicolae Ceaușescu, era vizată în mod special, ca unitate de cea mai mare importanță în cadrul DSS. Toate misiunile acestei direcții urmau să devină „misiuni reale, *de luptă*”. Cadrele erau pregătite

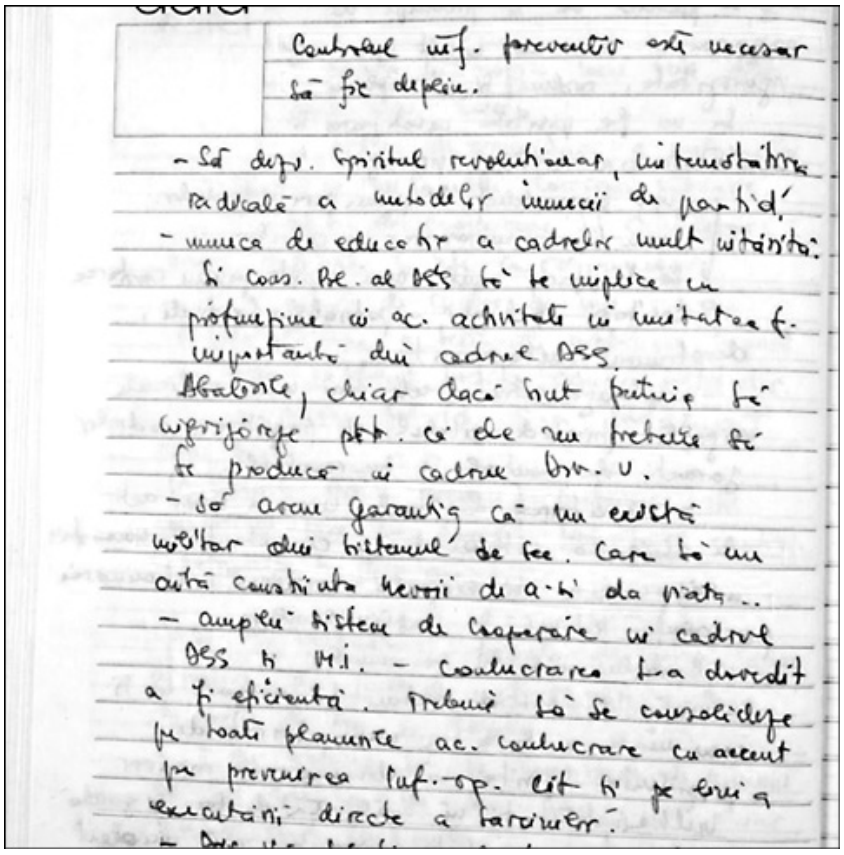

Fragment din agenda de lucru a maiorului Dinu din cadrul Direcției a V-a, f. 15

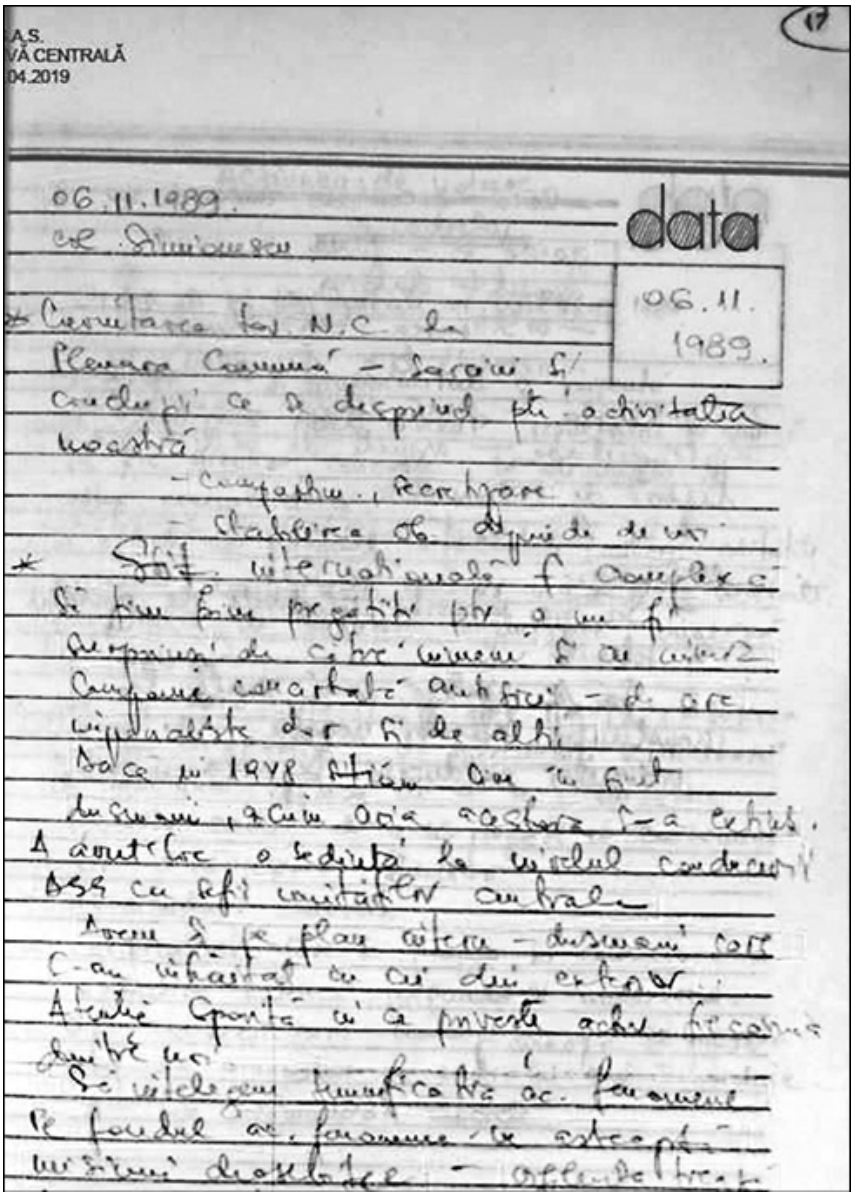

Fragment din agenda de lucru a maiorului Dinu din cadrul Direcției a V-a, f. 17

ca în „perioada următoare” să primească „noi și importante sarcini” și trebuiau să facă totul ca aceste „*acțiuni de importanță excepțională* să fie îndeplinite în condiții ireproșabile”[4].

La începutul lunii noiembrie, la nivelul conducerii DSS avusese loc o ședință cu șefii unităților centrale, la care cadrelor li se prelucrase „Cuvântarea tov. N.C. la Plenara Comună”. „Situația internațională foarte complexă [cere] să fim pregătiți pentru a nu fi surprinși de către nimeni și cu nimic”.

În capul dictatorului, dar și conform șefilor Securității, ceea ce să întâmpla în exterior, dar și, mocnit, în țară era:

> O campanie concertată antisocialistă de cercurile imperialiste, dar și de alții. Dacă în 1948 știam cine sunt dușmanii, *acum aria acestora s-a extins* [...]. *Avem și pe plan intern dușmani care s-au înhăitat cu cei din exterior* [...]. Să înțelegem semnificația acestor fenomene. Pe fondul [lor] *ne așteaptă misiuni deosebite* – vigilența trează[5].

În aceste condiții, pentru „misiunile de luptă” ale Direcției a V-a, accentul trebuia pus pe „compartimentare și *secretizare*”[6].

Gradul de prevedere a evenimentelor care aveau să vină în luna următoarea este remarcabil. Caracteristicile „luptei de rezistență” pentru care erau pregătite cadrele de Securitate și în special cele ale Direcției a V-a sunt de asemenea evidente. Dar să nu anticipăm.

Evenimentele de la Iași din 14 decembrie

În tot acest în acest timp, mișcările contestatare din țară se înmulțeau. Cea mai semnificativă, la acea dată, se pregătea la Iași. Un grup de oponenți ai dictaturii, între care Ștefan Prutianu, Cassian Maria Spiridon, Vasile Vicol, Aurel Ștefanachi, Valentin Odobescu și Ionel Săcăleanu, au încercat să organizeze pe 14 decembrie 1989 o manifestație anticomunistă.

> Grupați într-o organizație conspirativă pe care au numit-o, inspirați de numele formațiunilor politice apărute în spațiul sovietic, ca efect al politicii de „glasnosti" și „perestroika", „Frontul Popular Român", aceștia au redactat un text, considerat de unii ca fiind o adevărată „Proclamație de la Iași" și primul document programatic al Revoluției din decembrie.
>
> Manifestul Frontului Popular chema cetățenii din oraș:
>
> „Să punem capăt foamei, frigului, fricii și întunericului care stăpânesc de 25 de ani. Să punem capăt terorii dezlănțuite de dictatura ceaușistă, care a dus un popor întreg în pragul deznădejdii. Am rămas ultima țară din Europa în care mai persistă coșmarul stalinist amplificat de către o conducere incompetentă și răuvoitoare. [...] pentru aceasta chemăm toți cetățenii de bună-credință, sâmbătă 16 decembrie, ora 18:00 la demonstrația de protest care va avea loc în Piața Unirii. Dorim ca demonstrația să se desfășoare într-o tăcere deplină, iar la ora 19:00 să pornim cu toții către Piața Palatului Culturii, unde se va sfârși demonstrația, urmând să ne întâlnim

sâmbătă 23 decembrie, la aceeași oră, în același loc. Ultima demonstrație va avea loc la 30 decembrie, ora 18:00, când vom cere înlăturarea de la conducerea statului a lui Ceaușescu și a familiei sale. Facem apel la Armată, Miliție și Securitate să dea dovadă de curaj, patriotism și clarviziune politică și să sprijine acțiunea noastră de salvare a acestui neam".

Manifestația urma să fie deschisă prin intonarea marșului *Deșteaptă-te, române!*, apoi urmau să se țină câteva scurte discursuri antitotalitare. Securitatea avea însă deja informații despre acțiunea Frontului Popular Român. Forțele de intervenție formate din plutoane de intervenție-miliție, subunități de Securitate-miliție din trupele de Securitate, plutoanele de apărare antiteroristă ale Unității Speciale de Luptă Antiteroristă (USLA) și alte forțe erau pregătite să intervină, conform Ordinului nr. 2600. Inițiatorii acțiunii de la Iași au fost arestați de Securitate începând din dimineața zilei de 14 decembrie. În zilele următoare s-au făcut razii și arestări, în special la întreprinderile unde se formase nucleul mișcării.

Primul document se găsește în fondul Informativ, dosarul numărul I 203571, care privește activitatea unei organizații ieșene numită de Securitate „Grupul". Conform unei „Note de stadiu" din data de 22 februarie 1989, întocmită de Serviciul 2 (Contrainformații economice) al IJS[7] Iași și aprobată de colonelul Ciurlău Constantin, șeful Securității, dosarul fusese deschis la data de 16.06.1986 „în scopul cunoașterii și prevenirii unor manifestări

necorespunzătoare” ale unor angajați ai Combinatului de Utilaj Greu Iași. Printre cei urmăriți în cadrul acțiunii se afla nucleul grupului care va organiza în decembrie 1989 manifestația eșuată din Piața Unirii. Rezultă astfel, fără dubii, că Securitatea n-a avut nici o legătură și n-a favorizat în nici un fel desfășurarea evenimentelor, ci, din contră, a acționat conform normativelor în vigoare, reușind, tocmai datorită faptului că îi urmărise încă din 1986 pe organizatori și cunoștea caracterul lor virulent anticomunist, să înăbușe încă în faza incipientă acțiunea. De asemenea, rezultă că membrii „Grupului” se cunoșteau bine dinaintea inițierii acțiunii, că își asumaseră o poziție de contestare la adresa dictaturii și că desfășurau activități în acest sens. Ideea lor de a organiza o manifestație publică nu a fost altceva decât o continuare firească a acțiunilor anterioare, potențată de radicalizarea situației interne odată cu refuzul obstinat al regimului de-a face și cea mai mică concesie reformistă, dar și de situația internațională în plină desfășurare.

Al doilea document este unul cu adevărat revelator, atât datorită proveniență, cât mai ales a conținutului. Inventariată sub numărul D 13906, în arhiva CNSAS se găsește agenda de serviciu a generalului maior Ștefan Alexie, secretar de stat în DSS și membru al Biroului Executiv al Consiliului de Conducere al respectivei instituții. În data de 10 decembrie 1989, coordonatorul Direcției a III-a a DSS (Contraspionaj) își notează următoarele: „Ordine tov. gl. Vlad. Cazul de la Iași – Frontul și alte organizații”. Din această notare se desprind două concluzii irefutabile. În primul rând rezultă foarte clar că

șefii Securității aveau cunoștință despre existența la Iași a unui nucleu revoluționar, fiind la curent, previzibil, și cu denumirea organizației lor („Frontul Popular Român”). În al doilea rând, data la care are loc această discuție în cadrul Biroului Executiv al DSS, 10 decembrie 1989, precum și faptul că șeful Securității Iulian Vlad emisese ordine în acest sens, chiar dacă ele nu sunt menționate explicit, ne sugerează cursul ulterior al evenimentelor și explică, dincolo de orice speculații, eșecul manifestației preconizate să aibă loc în Piața Unirii de la Iași din 14 decembrie 1989.

Care era sensul ordinelor emise de Iulian Vlad aflăm dintr-un alt document aflat tot în arhiva CNSAS, și anume „Registrul cu ordine pe unitate al USLA”, în care, în data de 9 decembrie 1989, figurează notarea: „În perioada 11-17 decembrie 1989 va avea loc la Iași Dinamoviada de judo”, fiind menționați cei 10 subofițeri și un ofițer USLA care urmau să fie trimiși acolo. Având în vedere că prin Ordinul de zi nr. 0265 din 08.11.1989 se specifică faptul că echipa de judo a USLA ar fi urmat să se deplaseze la Oradea, acolo unde Consiliul Politic al MI stabilise deja desfășurarea respectivului concurs pentru perioada 7-9.12.1989, mutarea intempestivă a locului și datei coincide în mod cert cu notarea din agenda lui Alexie și cu evenimentele care se desfășurau la Iași. Este evident că Iulian Vlad i-a trimis la Iași pe uslași sub acoperirea sportivilor cu scopul de-a reprima o eventuală revoltă, prezența lor fiind certificată atât de registrele de cazare ale hotelului aflat în Piața Unirii, cât și de martorii oculari, care i-au văzut acționând în piața centrală. Iată că nu toate aspectele din

perioada premergătoare lui 22 decembrie sunt elucidate. Ba chiar mai mult. Sistemul de operare, care era unul specific Securității și care presupunea o colaborare strânsă cu sportivi aparținând clubului Dinamo, va fi repetat și în intervalul de după 22 decembrie. Numeroși martori au vorbit despre prezența unor „sportivi” (vezi cazul ROMBAC de la Sibiu) în locuri în care ulterior au fost acțiuni teroriste. Iată încă un motiv pentru care presupunerea că perioada de dinainte de 22 decembrie 1989 nu mai trebuie investigată este, în opinia noastră, ilegală[8].

Pentru Securitate, acțiunea temerară a ieșenilor a avut o dublă semnificație, care se va vedea în reacțiile din zilele următoare, când scânteia Revoluției s-a aprins la Timișoara:

– Era necesară sporirea și mai mare a vigilenței, pentru că „treaba” de la Iași putea deveni „deosebită”.
– Era imperios necesar să fie mascată adevărata motivație a protestatarilor. Aceștia nu trebuiau să fie percepuți ca opozanți autentici ai regimului (nici de Ceaușescu, dar nici de populație), ci drept „unelte” ale „dușmanilor din Vest și din Est”[9].

Aceste „învățăminte” aveau să iasă însă în relief mai curând decât s-a așteptat instituția. În dimineața de 16 decembrie, Iulian Vlad le reproșa subordonaților săi că „au scăpat cazul Tőkés László din mână”. Lucru care s-ar fi putut petrece și la Iași, dacă nu s-ar fi intervenit în forță: „La Iași dacă nu se prelua cu toată seriozitatea era o treabă deosebită”[10].

Șeful Securității practica un iluzionism elaborat pentru a-i întreține dictatorului ficțiunea iubirii unanime de către

poporul român. Aceasta era misiunea lui principală, dar și modul prin care își câștigase întreaga încredere a lui Nicolae Ceaușescu și a soției sale. Astfel, Vlad le explica cadrelor Securității, pentru a se asigura că nimeni nu are vreun dubiu asupra sorginții străine a tentativei de manifestație din capitala Moldovei: „Cazul din Iași – *nici aici nu a fost acțiune spontană*”[11].

Revoluția de la Timișoara și acțiunile Securității. Vedere de ansamblu

În ciuda proceselor ce au avut loc încă de la începutul anilor ’90 (printre care mult mediatizatul „lot Timișoara”), probatoriul pe care îl vom expune în continuare dovedește că justiția română nu a ținut cont de o mare parte din probele ce pot stabili vinovații pentru victimele de la Timișoara. Există certe vinovății ale capilor și ale unora dintre ofițerii de armată care au transmis ordinul criminal al lui Nicolae Ceaușescu de a se trage în demonstranți. Fără a urmări dezvinovățirea acestor ofițeri, în acest studiu ne vom ocupa de acțiunile cadrelor de Securitate, pornind de la următoarele criterii:

- DSS a fost principala instituție de represiune a regimului, cu misiunea principală, explicită, de a-l menține pe dictator la putere.
- Dictatorul avea o mult mai mare încredere în Securitate și se baza pe aceasta în primul rând pentru reprimarea opoziției și revoltelor interne[12].

• Ceaușescu și Securitatea au încercat – și într-o anumită măsură au reușit – să „scoată Armata în față”, în contextul ordinului de luptă „Radu cel Frumos”, conform unei strategii bine stabilite anterior.

Implicarea Armatei în încercarea de înăbușire a revoltei de la Timișoara (într-un mod similar folosirii ei și la Brașov în noiembrie 1987) a avut două rațiuni principale, una politică și alta militară:

• *Rațiunea politică* ține de *legitimarea* acțiunilor regimului. Ceaușescu știa, desigur, că Securitatea, ca poliție politică, era urâtă de popor. O știa, evident, și Securitatea, care, conform strategiilor amintite de *prevenire* a opoziției și *disimulare* a represiunii, era specializată în *diseminarea fricii*, *dezinformare* și acțiuni de reprimare „sub acoperirea altor organe”. Armata, pe de altă parte, avea imaginea (și componenta majoritară) a unei *instituții populare*. Prin scoaterea armatei în linia întâi a dispozitivelor de luptă împotriva demonstranților timișoreni, Nicolae Ceaușescu făcea o ultimă încercare de a demonstra că *regimul său era apărat de popor*.
• *Rațiunea militară*. Armata era evident numericește superioară, având în dotare și tancuri.

Probele prezentate în continuare arată rolul de *comandă* și *control* al represiunii, pe lângă acela de *executant*, pe care l-a avut Securitatea la Timișoara, prin:

– culegerea de date despre capii revoltei;
– încercarea de deghizare a revoltei drept un atac extern și de îndoctrinare în acest sens atât a cadrelor sale, cât și a celor din armată;

– încercarea de dezbinare a demonstranților pe bază etnică („vă lăsați duși de nas de bozgori!”);
– arestarea, anchetarea violentă, torturarea revoluționarilor;
– faptul că Securitatea a fost prima instituție care a purtat arme pe stradă și prima care s-a înarmat cu muniție de luptă;
– infiltrarea în rândurile dispozitivelor Armatei pentru a facilita și încuraja primele focuri de armă și pentru a „normaliza” rănirea și uciderea demonstranților;
– focuri de armă la vedere, trase de agenți deghizați în haine de militari în termen pentru a fi învinuită Armata;
– focuri de armă de tipul luptei de gherilă sau în scopul terorizării populației: din case conspirative, blocuri de locuit, mașini (Dacii sau TAB-uri), folosind haine civile;
– încercarea de deghizare a represiunii sub acoperirea unor infracțiuni de drept comun, prin simularea acțiunilor de vandalism care au fost puse pe seama demonstranților;
– încercarea de instigare a militarilor împotriva populației:
  • prin diversiune (simularea unui atac al „demonstranților” împotriva Comandamentului MApN Timișoara și a altor obiective militare);
  • prin intimidare (securiști înarmați, în Dacii albe, apărând în zona în care dispozitivele militare urmau să primească ordinul de tragere);
– încercare de ștergere a urmelor represiunii, inclusiv prin interzicerea înregistrării cadavrelor la Spitalul Județean, intimidarea personalului sanitar, supervizarea sustragerii, transportului și incinerării cadavrelor victimelor ucise.

Și totuși, un număr infim de securiști au fost anchetați pentru aceste crime și doar unul – colonelul Sima Traian, șeful

Securității Timiș – a fost condamnat (la 20 de ani de închisoare pentru omor, tentativă de omor, arestare ilegală în 1991, pedeapsă redusă la 15 ani de închisoare în 1997, din care a executat doar șase[13]).

Preludiul. Cazul Tőkés

În contextul reformelor lui Gorbaciov[14] și a începutului destrămării altor regimuri comuniste din jur, începutul anului 1989 a marcat o creștere a acțiunilor de opoziție și în România. Securitatea română era, după cum remarca William Totok, „în stare de alarmă permanentă”[15]. Pe 24 ianuarie 1989 fuseseră arestați membrii grupului lui Petre Mihai Băcanu (care îi mai includea pe Anton Uncu, Mihai Creanga, Ștefan Niculescu-Maier și Alexandru Chivoiu), care încercase publicarea unui ziar ilegal, *România*. În cuvintele liderului grupului, „Ceaușescu a fost scos din minți că ziariștii, aduși la stadiul de activiști, pot scoate un ziar, cu litere aduse dintr-un loc unde și o muscă era supravegheată”[16]. Disidenții Mircea Dinescu și Doina Cornea se aflau sub arest la domiciliu, iar Gabriel Andreescu a declarat greva foamei și a adresat Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE) de la Paris o scrisoare privind nesocotirea drepturilor omului în România, în urma căreia a fost arestat.

Este în general un fapt acceptat de istoriografie că scânteia Revoluției române a constituit-o manifestația de solidaritate a enoriașilor pastorului reformat László Tőkés din Timișoara, în

momentul când acesta s-a împotrivit mutării lui forțate din oraș.

Ca întreaga narațiune a Revoluției, și acest episod inițial a fost „legendat” de Securitate sau de amatori de conspirații, aserviți sau nu direct Securității. Astfel, doi ziariști francezi[17] au propus în 1990 teoria că Securitatea ar fi lansat zvonul evacuării pastorului cu câteva săptămâni înainte de 15 decembrie, pentru a „pregăti opinia publică” și a amorsa Revoluția. Această teorie, care conferă Securității un rol de catalizator al Revoluției, a fost preluată, în toată absurditatea ei, de multe ziare și publicații românești de atunci încoace.

În realitate, Tőkés, un preot disident care criticase politica de sistematizare și a protestat contra propagandei naționaliste a regimului, era de multă vreme supravegheat intens și hărțuit de Securitate. Pentru a „anihila” acțiunile lui Tőkés, conform „metodicii” de lucru, Securitatea a încercat să-l discrediteze. A creat astfel scrisori din partea unor cetățeni imaginari, indignați de „acțiunile de denigrare a patriei” la care s-ar fi dedat acesta. Intenția Securității era ca răvașele „anonime” să fie trimise la Budapesta și autorităților ungare[18].

În același timp, Securitatea a hotărât mutarea pastorului în satul Mineu din județul Sălaj. În martie 1989 l-au informat cu privire la termenul-limită al mutării, adică 15 decembrie 1989. Primul său recurs a fost respins în august și pe 28 noiembrie a fost anunțat de respingerea și a celui de-al doilea. În acel moment a devenit clar că evacuarea sa va fi pusă în aplicare cu siguranță la 15 decembrie. Pastorul își anunțase de mult enoriașii cu privire la acest termen-limită. Ceea ce infirmă, evident, legenda că Securitatea ar fi lansat „zvonul” evacuării[19].

Pastorul a reușit totuși să dea un interviu incendiar la doi jurnaliști canadieni (Réjean Roy și Michel Clair) în vara lui 1989. Interviul a fost difuzat pe data de 24 iulie 1989 la televiziunea din Budapesta. Iată ce le spunea canadienilor:

> Vedeți prea bine domnilor, că eu v-am adus aici în biserică fiindcă nu aveam curajul să vorbim, pentru că, după cum spune un prieten de-al meu, avem microfoane și în baie [...]. Nici în biserică nu prea am curajul să vorbesc, pentru că, precum știu, până și slujbele religioase sunt audiate în direct [...]. Nu doar conștiința îmi dictează mie să vorbesc. Există în mine un îndemn de neînvins ca să spun ceea ce de atâtea ori am suprimat. Fac asta nu doar pentru o satisfacție personală, ci în locul și în interesul altora. De ce mereu această tăcere? De ce să ne supunem acestui zid al tăcerii? Acest zid este mult mai masiv și de nepătruns decât, să zicem, Zidul Berlinului. Consider că cineva trebuie să străpungă acest zid[20].

În interviu, Tőkés a criticat nu numai regimul de la București, ci și obediența conducerii bisericii reformate, respectiv pe episcopul László Papp.

„Legenda” plantată de Securitate despre o conspirație maghiară, antiromânească în cazul Tőkés este contrazisă de documentele din arhiva CNSAS. Astfel, însuși episcopul bisericii reformate, László Papp, cerea destituirea lui Tőkés, pentru că a „cutezat să denigreze nemaipomenit realitățile de la noi”[21]. Apelând la spiritul ecumenic, pastorul disident a cerut atunci ajutorul Mitropolitului ortodox al Banatului, Nicolae Corneanu. Acesta l-a refuzat prompt, printr-o scrisoare aparent dictată de Securitate: „Vă îndemn [...] să

ușurați comunitățile religioase din Timișoara [...] de simțământul jenei ce li-l creează *neadevărurile privind umilirea, persecutarea și discriminarea credincioșilor reformați sau de altă confesiune*”[22].

Cum Tőkés știa încă din 28 noiembrie că termenul de 15 decembrie al evacuării nu se mai putea modifica, și-a mai anunțat o dată congregația duminică, 10 decembrie 1989, despre acest iminent „act ilegal”. I-a îndemnat pe enoriași să participe ca „martori pașnici”, întrucât el nu intenționa să meargă de bunăvoie, anticipând că autoritățile vor folosi probabil forța.

În ciuda faptului că regimul l-a considerat pe Tőkés o amenințare serioasă pentru mult timp, Securitatea pare să fi subestimat angajamentul enoriașilor lui Tőkés pentru a împiedica evacuarea. Această subestimare a potențialei opoziții se poate datora atât sentimentului de invulnerabilitate al aparatului represiv (propriu, după cum observa analistul american Richard Hall[23], dictaturilor mature), cât și *tabuului totalitar* menționat într-un capitol anterior[24].

Pe de altă parte, din declarațiile unor ofițeri de Securitate rezultă că Iulian Vlad i-ar fi recomandat dictatorului o acțiune mai rapidă și mai dură asupra pastorului, inclusiv *arestarea* și judecarea acestuia, sub acoperirea „altor organe” (Procuratura și justiția) pentru infracțiuni de drept comun. Acțiune cu care Nicolae Ceaușescu nu ar fi fost de acord, tocmai din cauza impactului negativ pe care o astfel de acțiune ar fi avut-o pentru imaginea sa în Occident[25]. Și aceasta tocmai pentru că Occidentul luase act de disidența

politică a lui Tőkés, după cum am arătat mai sus, încă din vara lui 1989.

Indiferent de motivele acțiunilor sau inacțiunilor Securității legate de pastorul László Tőkés înainte de 15 decembrie, este cert că solidaritatea congregației sale a fost un element esențial care a favorizat protestul antiregim din Timișoara. Rolul-cheie inițial l-a avut astfel un grup anterior constituit, atât religios, cât și etnic (congregația reformată fiind în cea mai mare parte maghiară, la care s-a raliat imediat cea baptistă, majoritar românească), marginalizat și tocmai prin aceasta de o coeziune sporită. Tradiționala solidaritate interetnică și interreligioasă timișoreană și mai ales profunda nemulțumire a populației în contextul schimbărilor ce aveau loc în țările vecine[26] – toți acești factori au fost însă decisivi pentru izbucnirea Revoluției române.

Vineri, 15 decembrie 1989. Scânteia Revoluției[27]

Alertați de Tőkés încă de duminica anterioară, în cursul dimineții câteva zeci de credincioși se adună în fața bisericii reformate din Timișoara. Milițienii de la ușă dispar, iar securiștii din serviciul de filaj de la distanță raportează evenimentul. Radu Tinu, adjunctul șefului Securității Județului Timiș, este informat că în fața locuinței lui László Tőkés s-au adunat 20-25 de persoane, care afirmă că îl păzesc pe Tőkés pentru a nu fi evacuat din locuință. Radu Tinu îl

trimite la biserica reformată pe lt.-col. Petru Pele, șeful serviciului care se ocupa de supravegherea preotului, pentru a împiedica intrarea în locuință a unor diplomați străini.

Aici vedem pus în practică unul dintre obiectivele dictaturii Ceaușescu: încercarea de a disimula represiunea politică internă față de guvernele occidentale (numită, în doctrina Securității, „discernământ politic"). Când a ajuns la locuința pastorului însă, *Petru Pele l-a găsit acolo pe diplomatul american Dennis Curry (secretar II la Ambasada SUA din București), însoțit de o ziaristă britanică*. Occidentalii au fost mai rapizi în acest caz, fapt care probabil a avut un rol important în desfășurarea ulterioară a evenimentelor: deși erau prezenți masiv în zonă, securiștii și milițienii nu au intervenit direct sau semnificativ multă vreme.

În acest context, pe măsură ce ierarhia de partid și a Securității ia cunoștință de eveniment, mulțimea pașnică, formată și din alți timișoreni, crește în cursul zilei de 15 decembrie. După-amiaza, 300-400 de credincioși aprind lumânări. În cursul serii, Tőkés iese la geam și le mulțumește celor din stradă în limba română și maghiară. Mulțimea de aproximativ 1.000 de oameni cu lumânări aprinse cântă *Deșteaptă-te, române!* Pastorul le spune că, deși îi plac cântecele patriotice, nu crede că este momentul și locul să le cânte[28]. În diferite zone ale Pieței Maria au loc altercații între protestatari și securiști și milițieni. Din ordinul lui Emil Bobu, evident tributar jocului lui Nicolae Ceaușescu de a masca represiunea față de Occident, autoritățile locale îi fac concesii lui Tőkés, concesii pe care la anunță mulțimii.

Sâmbătă, 16 decembrie

Câțiva credincioși reformați rămân în zona bisericii. La prima oră a dimineții, Securitatea stabilește posturi de filaj la domiciliul lui László Tőkés[29]. Conducerea Securității locale pune în alertă șefii de la București: pe colonelul Gheorghe Rațiu, șeful Direcției de Informații Interne, pe generalul Alexie Ștefan, secretar de stat în Ministerul de Interne, care răspundea de județul Timiș, și pe generalul Gianu Bucurescu, adjunct al ministrului de Interne, șeful Securității municipiului București[30]. Iulian Vlad, șeful Securității, este de asemenea înștiințat și are o întrevedere de un sfert de oră cu Nicolae Ceaușescu, începând de la 11:55.

Mascarea față de diplomații occidentali a represiunii rămâne încă prioritară în acest moment, așa cum rezultă și din agenda de lucru a maiorului Radu Tinu, adjunct al șefului Securității județului Timiș:

> DUI „Vasile” [e vorba de dosarul de urmărire informativă a lui László Tőkés – n.n.].
> – *Dispozitiv discret*
> – *O situație deosebită* – în caz
> – *Expirat termenul de evacuare – cei doi diplomați*
> – Nu avem certitudinea că situația nu se va repeta
> – Mâine slujba
> – Greșim grav
> – Sectoriștii – investigații
> – *Să-i dezamorsăm*[31].

Solidarizarea interetnică și interreligioasă

În același timp, români de diverse religii se solidarizează cu reformații maghiari. Relatarea martorului Mihoc Dănilă[32] este relevantă în acest sens, dar și pentru modul cum s-a propagat scânteia Revoluției în acea zi:

> Sunt Baptist, pastorul meu se numește Duhulescu Petre și în dec. 89 la biserica baptistă din Timișoara. În data de 16 decembrie orele 09 dimineață au început să se adune oamenii în preajma locuinței pastorului Tőkés, la chemarea acestuia, întrucât îi era teamă că va fi evacuat din locuință. Pentru început s-au adunat numai credincioși, printre care m-am aflat și eu. Cu toții am hotărât să ne opunem acelei evacuări care urma. Pastorul Duhulescu a venit și el cu o cameră de luat vederi la *casa care era împânzită de securiști, care, la rândul lor ne fotografiau și ne filmau*. În jurul orei 11:00 a apărut Mot și secretarul II Rotărescu, care au început să tune și să fulgere împotriva noastră, cei care eram adunați, deși eram pașnici, sătui de vorbele acestora am început să huiduim, asta pentru ei reprezentau pe cei care ne înfometau. Unii dintre noi le-au cerut să-i comunice lui Radu Bălan să suspende evacuarea lui Tőkés și atunci ne vom retrage în liniște. I-am spus lui Mot că *nu este vorba de nici un fel de agentură, ci numai de români care ne săturaserăm de viață care o duceam*. Între timp au tot venit oameni în P-ța Maria. Printre ei fiind și studenți, elevi și chiar copii de la școala de handicapați de pe str. Musorschi, *crescând concomitent numărul milițienilor și securiștilor*. Oamenii au început să scandeze,

libertate, democrație, pâine, jos comunismul; atunci a apărut pastorul László Tőkés, care ne-a cerut să ne îndepărtăm; nu i s-a dat curs acestei cereri și până seară s-au adunat aprox. 5-6 mii de oameni. Milițienii *încercau să-i captureze* pe cei mai mulți dintre noi. Mulțimea era furioasă. Îmi reamintesc cum o femeie care cerea oamenilor să se opună ordinului, un milițian a încercat [să o] rețină, milițian care mi s-a adresat că *ne lăsăm duși de nas de către unguri și bozgori*. Atunci unii dintre noi ne-am repezit asupra milițianului, lovindu-l, să-l facem să înțeleagă că nu e așa.
Printre milițienii care s-au aflat în P-ța Maria l-am întâlnit și pe inc. Bucur și Preda Laurențiu. În jurul orei 18:00 s-a format o coloană de demonstranți cu cordoane de ordine, care s-a îndreptat spre locuința lui Radu Bălan pentru a-i cere să dialogheze cu noi. Am ajuns acolo în cartierul fostei nomenclaturi, dar nu am realizat acest dialog și atunci în ciudă oamenii au strigat: ieșiți afară șobolanilor. [...] în calea noastră ne întâmpinau oamenii. *Eram urmați și flancați de diferite autoturisme din care recunosc 1 – Tm 244 și respectiv 246*. La căminele studențești ne-am dat seama că studenții nu erau lăsați să iasă în stradă și scandam: români veniți cu noi, jos nomenclatura, jos Ceaușescu. Am fost întâmpinați de Ilie Matei și Rotărescu Ion, cât și de *civili înarmați, aveau armele ascunse sub haină*. Cei doi mai sus menționați ne-au cerut să ne ducem la casele noastre, dar le-am adus la cunoștință că vom purta dialogul nu acolo ci la sediul Comit. Jud. de partid. Aceasta pentru că ne-a fost teamă de *acei civili înarmați care ne puteau împușca*.

Coloana s-a îndreptat spre Continental, pe str. 23 August, unde am fost întâmpinați de o mașină a pompierilor care a pus tunurile cu apă pe noi, cât și furtunurile. Oamenii s-au prins de brațe făcând baricade și au început să înainteze în timp ce eram udați cu apă. În cele din urmă unii dintre demonstranți s-au repezit spre mașinile pompierilor, rupându-le furtunurile, timp în care au apărut scutierii care cu bastoane băteau în scuturi. Am început să strigăm la ei, nu vrem violență – *scutierii însă au început să ne lovească*. Așa au înțeles Ilie Matei și Radu Bălan să fraternizeze. În aceste condiții demonstranții au răspuns cu violență, intrând în altercație cu forțele de ordine. A apărut un col. de miliție care a strigat „Foc” și imediat au fost aruncate niște *grenade cu gaze toxice*, fiind atins și eu de efectul lor. M-am retras spre complexul studențesc și aici *am văzut că mișunau securiștii*. I-am identificat și m-am îndreptat spre Într. Banatul, unde o coloană de demonstranți încercau să-i scoată pe muncitori în stradă. Cerându-le verbal, conducerea unității se opunea. A apărut o mașină a pompierilor care a pus furtunurile cu apă pe acei demonstranți, mașina fiind făcută praf de manifestanți.

De acolo am înaintat în zona industrială cu o coloană de demonstranți pentru a-i scoate pe muncitori. Menționez că hotărâsem între noi să ne împărțim în mai multe coloane, care să se deplaseze în diferite puncte ale orașului pentru a-i mobiliza pe cetățeni să iasă în stradă. Așa se explica că forțele de ordine nu au mai putut să ne stăpânească, și să ne anihileze [...]. *În seara de 16 dec. 89 s-a scandat și numele lui Tőkés și Doina Cornea.*

Învingerea fricii de Securitate

Un moment important al serii de 16 decembrie 1989 l-a constituit oprirea tramvaielor din Piața Sfânta Maria din apropierea bisericii reformate. Ideea a fost a poetului Ion Monoran, unul dintre eroii Revoluției. Pentru a-i atrage și pe cei care nu îndrăzneau să se apropie din cauza Securității din jur, cei aproximativ 250 de revoluționari cântau *Hora Unirii* și lozinci precum „Libertate!” și „Români, veniți cu noi!”. Monoran a avut o idee pe cât de simplă, pe atât de ingenioasă. Iată cum o descrie el însuși într-un interviu la Radio Timișoara:

> Primul lucru pe care trebuie să îl facem e să oprim tramvaiele, pentru a fi cât mai mulți, iar apoi să mergem cu toții la Comitetul Județean de Partid! Am oprit primul tramvai care venea dinspre Gara de Nord. Speriat, vatmanul, un tânăr între 25 și 30 de ani, îmbrăcat în costum de blugi, a început să plângă și să ne roage să-l lăsăm să plece. I-am spus să urce în vagon și *am coborât pantograful*, chemând lumea din tramvai să ni se alăture. Ca prin minune, nu a protestat nici un călător și ni s-au alăturat cu toții.

Poetul a oprit și cel de-al doilea tramvai, care venea din sens opus. „În câteva minute, în piață s-au strâns 800-1.000 de persoane și numărul lor creștea vertiginos”[33]. Mulțimea a început să strige lozinci precum „Libertate!”, „Vrem căldură!” sau „Vrem mâncare la copii!”.

Numărul protestatarilor crește în continuare în timpul serii. Lumea începe să scandeze lozinci cu adresă directă la dictator („Jos Ceaușescu”) și legate de nivelul de trai. Tramvaiele sunt blocate în stația din Piața Sfânta Maria. Numeroși protestatari se deplasează către Comitetul Județean de Partid. Forțele de represiune se înmulțesc și ele vertiginos. Întreaga ierarhie, până la vârf, a conducerii Ministerului de Interne este alertată.

Încă de la ora prânzului, generalul-maior Constantin Nuță, adjunct al ministrului de Interne și șef al Inspectoratului General al Miliției, ordonă punerea în aplicare a Ordinului MI nr. 2600/1988. Este vorba de ordinul secret emis de ministrul de Interne Tudor Postelnicu, ca urmare a manifestațiilor anticeaușiste de la Brașov din 15 noiembrie 1987. În consecință, fiecare județ avea un plan unic de acțiune și intervenție în cazul unor acțiuni protestatare, în care urmau să fie implicate Securitatea, Miliția, trupele de securitate și cele de pompieri din cadrul Ministerului de Interne. Un rol important în aceste planuri îl aveau plutoanele de intervenție special constituite, care includeau forțe ale Unității Speciale de Luptă Antiteroristă (USLA) a Securității.

Tudor Postelnicu îi ordonă telefonic colonelului Ion Popescu (șeful Miliției județului Timiș) să ia măsuri de anihilare a protestatarilor. Cadrelor de Securitate care păzeau locuința pastorului Tőkés, conduse de maiorul Radu Tinu, adjunctul șefului Securității județene, li se adăugau forțe ale Miliției. Întregul efectiv al Securității județului Timiș intra în alertă.

Din declarațiile participanților la demonstrația din Piața Sfânta Maria rezultă că în cursul zilei apar primele altercații

cu forțele de ordine. În momentul în care doi securiști în civil au încercat să-l izoleze și să-l lovească pe unul dintre demonstranți, mulțimea i-a sesizat. Unul dintre securiști a fost prins, bătut și întins pe șina de tramvai. În momentul în care unul dintre demonstranți era gata să pornească tramvaiul, al doilea securist (mai înalt și „voinic”) l-a tras pe primul și amândoi au reușit să sară un gard. Aceștia nu au fugit, ci urmăreau în continuare mulțimea. Păreau „amenințători, având ceva sub haine”.

Alți securiști și milițieni îmbrăcați în haine civile și infiltrați între demonstranți sunt identificați, admonestați și obligați să fugă[34]. Devine din ce în ce mai evident că, odată ce populația și-a învins frica, forțele de represiune ale dictaturii nu mai pot „controla strada”.

Desfășurarea de forțe a Securității și Miliției

În timpul serii de 16 decembrie, liderii locali de partid inspectează Piața Sfânta Maria, unde văd tramvaiele oprite și 2.000 de protestatari scandând lozinci împotriva regimului. O coloană de câteva sute de demonstranți pleacă spre Comitetul Județean de Partid. Iulian Vlad, șeful Departamentului Securității Statului, transmite direct comandantului Brigăzii 30 Securitate Timișoara ordinul de a se interveni cu forțele disponibile.

Conform unor mărturii, începând din aceeași seară, anticipând poate evoluția evenimentelor, unele cadre de Securitate se disimulează în uniforme de militari în termen (aparent trupe de Securitate, ale căror uniforme kaki putea fi confundate cu cele ale soldaților forțelor MApN). Astfel,

martorul Grosu Toader[35], șef de birou la siguranța circulației, declara că în seara zilei de 16 decembrie, în jurul orei 20:30-20:45, în zona Pieței Maria a văzut „un cordon de militari, alții în civil, alții în ținuta armată (albastră)”. Cei „în kaki erau înspre Catedrală”. „Printre cei în ținută de militar în termen în haine de culoare kaki am văzut și oameni mai în vârstă, în aceeași ținută, fără grade și însemn de armă.”

Atacurile forțelor de ordine devin violente la Comitetul Județean de Partid și în apropierea bisericii reformate. Intră în acțiune plutoanele de intervenție ale MI, cu căști și scuturi albe, înarmați cu bastoane, alături de alți milițieni și securiști în civil. Mașini de pompieri țintesc jeturi de apă către mulțime.

Deși formal era o chestiune administrativă, Radu Bălan solicita Securității (prin maiorul Radu Tinu) să ajute la punerea în aplicare a sentinței de evacuare a pastorului László Tőkés și a familiei sale. În acel moment, în Piața Sfânta Maria se găsesc 1.000 de demonstranți, flancați de două plutoane de Securitate și 120 de milițieni. Trei plutoane din brigada de Securitate și de pompieri intervin în forță împotriva demonstranților din fața casei pastorului Tőkés. Aceste efective sunt însă respinse de demonstranți. Un alt pluton de Securitate este trimis către piață.

În acest timp, cinci plutoane din Brigada 30 Securitate sunt în dispozitiv la Comitetul Județean de Partid, Comitetul Municipal de Partid și în zona bisericii reformate. La acestea se adaugă cinci plutoane din Batalionul 13 Securitate Timișoara și forțe ale Miliției municipiului (plutonul de intervenție), care încercau izolarea celor din Piața Sfânta

Maria prin blocarea căilor de acces. Demonstranții se opun și o parte din forțele de intervenție sunt nevoite să se retragă.

Șeful Inspectoratului MI, col. Popescu Ion, cere ajutorul brigăzii de Securitate și pe platforma industrială Calea Buziașului, și la căminele studențești. El raportează ministrului de Interne Tudor Postelnicu că au fost reținuți câteva zeci de demonstranți și mulți alții au fost identificați de ofițerii de Securitate. Cu toate acestea, odată cu căderea nopții, conducerea represiunii realizează că de fapt „nu pot stăpâni situația”. Noi și noi forțe de Securitate și militare sunt chemate, inclusiv plutoane de intervenție și Securitate din Arad și Lugoj.

„Provocări la unele magazine”

Pe 16 decembrie, la Timișoara apare evident planul lui Ceaușescu și al Securității de a acționa „ca la Brașov”, respectiv de a produce „distrugeri din avutul obștesc”. Acestea urmau să fie puse în seama demonstranților pentru a justifica arestarea lor nu pentru motive politice, ci pentru infracțiuni de drept comun. În această stratagemă regăsim aplicarea politicii de deghizare: atât a opoziției, în fața dictatorului, căruia urma să i se raporteze că în tulburările instigate de „agenturile străine” sunt implicați „derbedei”, cât și a represiunii (în fața diplomaților și a presei străine).

Dosarele Revoluției de la Timișoara relevă faptul că Securitatea, nu populația răzvrătită, a comis în principal actele de vandalism, respectiv distrugerile de magazine. După cum arată chiar declarația lui Tudor Postelnicu, ministrul de Interne:

> Unii militari de la trupele de securitate ale brigăzii Timișoara au făcut unele provocări la unele magazine și vitrine spărgând geamurile ca să împrăștie participanții de pe străzile din apropiere, apoi au intrat în altercație cu ei, și acum vor ca să le facă miliția ordine[36].

Din aceeași declarație rezulta că și generalul Nuță, șeful IGM, a aflat „că este provocare”. Chiar ofițeri de miliție au confirmat în declarațiile lor provocările lucrătorilor de Securitate prin spargerea magazinelor:

> Seara la ora 10:00 a început „scandalul”, când au venit un grup de milițieni îmbrăcați în salopete negre, înarmați cu bâte. L-am recunoscut pe plutonierul „Tibi” printre ei. Ei au început să spargă geamurile de la vitrine, apoi alții veneau și dădeau foc la magazine în Piața Traian și în jurul pieței, pe străzi. L-am văzut printre ei și pe unul Ștefănescu ce lucra înainte la Securitate[37].

Mai mult, însuși adjunctul șefului Securității județene Timiș, Radu Tinu, demasca – evident, involuntar – stratagema propriei instituții. El remarca într-un interviu (altfel plin de dezinformări) că unul dintre singurele două „complexe comerciale rămase întregi” în urma violențelor din Timișoara din acele zile a fost „cel din fața miliției județene”[38] (!). Evident, „vandalii” reali au avut grijă să nu-și distrugă propria sursă de alimentare.

Violențele cadrelor de Securitate și Miliție sunt infracțiuni contra umanității

Sub pretextul infracțiunilor de drept comun înscenate de Securitate, forțele de ordine ale MI operează sute de arestări. Era de așteptat: pentru șeful DSS „controlul străzii”[39] era un deziderat prioritar. Conform strategiei amintite într-un capitol anterior, acest scop era realizat în acele zile la Timișoara, ca în cazul Brașov ’87 și ca în cazurile altor mii de opozanți ai regimului Ceaușescu, „sub acoperirea miliției”[40].

Din sentința din procesul „Lotului Timișoara” rezulta modul cum a acționat Securitatea prin organele de Miliție în cazurile arestaților:

> Se relevă, în această privință, depoziția martorului Mioc Marius, care a relatat că în seara zilei de 16 decembrie 1989 a fost reținut [...], fiind dus mai întâi la miliția județeană, *unde a fost cercetat și bătut*, și, apoi, la penitenciar, *unde a fost cercetat și bătut din nou*[41].

Bătăile barbare la care au fost supuși demonstranții de organele MI, atât în momentul reținerii, cât și pe durata arestului rezultă dintr-un număr semnificativ de mărturii. Reproducem mai jos doar câteva exemple.

Martorul Trofin Traian:

> De după clădire au apărut acele *trupe îmbrăcate în salopete cu căști albe pe cap și cu bastoane și cu scuturi*, care *ne-au bătut acolo și noi n-aveam nimic în mână*. Acolo *am luat-o și eu pe cocoașă, bine de tot, pe spate, că de aceea vorbesc așa*

și acum. […] *Lumea era luată și bătută… Care era prins și bătut era luat și tras către părculețul acela* unde este poarta nr. 2, unde se țineau audiențele la Partid înainte, *acolo erau trași la o mașină. Pur și simplu, erau bătuți și trași așa, pe jos, ca și cum ai trage un sac de ciment, în care mai este puțin ciment în el și-l tragi pe jos. Așa erau duși oamenii ăia acolo. Și femei, și fete tinere, și copii*[42].

Martorul Borchescu Ioan:

Ne scoate pe toți afară în stradă, unde era un camion RABA, cu coviltir. Și ne-o încărcat pe toți acolo, într-o RABA militară, cu coviltir. *Ne-or încărcat pe toți în mașina aia, dar într-un hal fără de hal. Cu lovituri, înjurături*, cu minuni de lume… *Un ofițer de Miliție, tânăr, era fără caschetă, deschis la haină, că era și cald, ăla o fost un ofițer foarte rău, foarte rău. O lovit o femeie bătrână care n-a putut să se urce sus*. Era cu bărbatul, veneau de la o nuntă și i-o prins. *O lovit-o pe aia peste gură rău, un om rău de tot*… Bărbat frumos, numa' rău… *S-ar putea ști cine-i, pentru că ofițerul de servici știe cui ne-o predat pe noi*. Ne-o încărcat în RABA aia, o plecat de la Garnizoană […] și o intrat în curte la Miliția Județ. *Acolo o fost tragedia lumii, ce nu s-o văzut nici în filmele de groază… Ne-o pus pe toți pe burtă în curte* și militarii, nu militarii, *subofițerii de Miliție aveau niște pari albi și ne-o bătut cu alea pe burtă, cu mâinile întinse, ne-o bătut până la ora 5:30*. La 5:30, un ofițer mare, așa, brunet, îi zice la șoferul de la dubă să aducă duba acolo, aia care venea cu deținuții. O adus duba și întreabă: „Câți încap în ea, mă?". Și zice: „60 și, dacă îi împachetezi bine, 90".

„Împachetează-i foarte bine!” Ne-o înjurat, cum nu lasă Dumnezeu, ne-o înjurat, o spus că ne duce să ne pușteˮ… „Avem ziduri destule, mă! V-o trebuit putere? De ce n-ați venit să vă dăm noi? *N-ați știut că-i la Miliție puterea?*” Ofițerul ăla înalt o zis așa. Și ne-o dus la Penitenciar […]. La Miliție, în curte, pe nimeni n-au întrebat cum îl cheamă. *Numa’ bătaie și bătaie… Pe burtă ne-or ținut o oră și ne-or bătut*…
Lângă mine era o femeie. Tremura inima în ea. Am simțit cum tremura inima în ea. Femeie și fricoasă și vai și-amar de ea. *În stânga mea era un tractorist; când i-o dat un picior în gură, pentru că o vrut să ridice capul, când i-o dat cu piciorul în gură, o și scuipat dinții și i-o dat și un picior în cap: „Mâncă pământ românesc, mă, că ăsta-i pământ românesc!”*[43].

Martora Ioana Ecaterina:

Când am ajuns la Miliție, unde ne-a lăsat jos într-o curte mare, ne-a lăsat și apreciam că este *Miliție sau Inspectorat*, […] am văzut că sunt niște cazane mari de motorină, de benzină, de ulei. […] Dincolo de mine a ridicat un om capul, […] era tractorist și zice către mine: „Doamnă, nu vă fie frică! Nu vă fie frică!”. Tremuram toată, nu știam ce să fac de frică… […] Ne-a bătut. Acolo *ne-a bătut cel puțin 20-25 de minute* un om înalt, foarte nervos, un om mai voinic, *în civil, ne-a bătut de ne-a zăpăcit în bătaie*… Asta a fost pe 16… [eram] cel puțin 80-90 de persoane […]. Eram întinși pe burtă. *Ca pe animale ne-a întins pe burtă*[44].

Martorul Perici Viorel Grigorie:

Au luat-o și pe *prietena mea și încă doi copii, la vreo 13-14 ani, un băiat la vreo 17 ani și un om mai în vârstă și o femeie*. Și pe ea au băgat-o în mașină. Ne-au dus la Miliție. Acolo, cum am ajuns la Miliție, ne-au coborât și *iară au început să ne bată și ne-au spus să ne culcăm pe jos, pe burtă*. Aici, bineînțeles că *au început să ne bată mai mulți, deci nu numai doi-trei, patru-cinci, să ne lovească cu picioarele… N-aveam voie să ne uităm nici în stânga, nici în dreapta, numai să stăm culcați cu capul în jos* […]. Deci ne-au băgat pe poarta mare, cum intri pe dreapta au niște celule acolo, la beci, dar înainte de a ne băga jos, la celulele alea, *ne-au bătut*. Eu totuși am reușit să-l văd pe *unul cu păr castaniu, avea un Alain Delon pe el, pantaloni maro, ochi albaștri, cu mustață*. După ce ne-au bătut, ne-au dus jos în beci și ne-au luat datele. Și după aia ne-au băgat într-o cameră și pe prietena mea separat. În acea cameră au fost în jur de 70-80 de inși. Dimineața ne-au scos de-acolo și ne-au pus […] să ne ducă la Penitenciar […]. Înainte de a ne încărca în dubă, *iară ne-au bătut și era unul civil, îmbrăcat într-o scurtă albastră de fâș, vătuită, cu ochelari, era mai subțire, avea pantaloni gri și încălțările erau negre*. Acesta ne-a spus: „*Ce v-a trebuit vouă să faceți scandal și să strigați: Libertate?* Nu v-a fost bine în libertate? Ei lasă, că de-acuma, uitați-vă la soare (deci era dimineața, pe la ora 7:30-8:00), *uitați cum răsare soarele! Am să vă ascund cel puțin 20 de ani de-acum încolo!*”. După care a dat dispoziție să fim îmbarcați în camion și duși la Penitenciar.

Faptele descrise în aceste marturi ar trebui să le dea de gândit magistraților implicați în dosarele Revoluției:

– Aceste bătăi sălbatice reprezintă acte de tortură și tratamente neomenoase în contextul unei represiuni sistematice și generalizate, asupra unei populații căzute sub puterea adversarului. Conform legii românești și internaționale, ele sunt imprescriptibile.
– Victimele dau date concrete prin care se poate stabili cu ușurință, prin coroborare cu fișa posturilor de Securitate și Miliție din acele zile, identitatea torționarilor.
– Bătăile nu au fost, evident, administrate pentru acte de „vandalism" sau alte acuzații de drept comun. Victimele au fost maltratate în mod bestial pentru vina de a fi „strigat «Libertate!»", deci o acuzație exclusiv politică.
– Securitatea i-a urmărit, înregistrat și filmat pe demonstranți încă de la începutul protestelor. Deci nu se poate spune că lucrătorii din MI ar fi putut suspecta implicarea vreunor forțe străine, așa cum au pretins magistrații militari când i-au achitat pe majoritatea inculpaților în dosarele Revoluției de la Timișoara. Din contră, securiștii cunoșteau foarte bine revendicările eminamente politice și sorgintea autohtonă a demonstranților (spre deosebire de mulți dintre militarii în termen și cadrele de armată, care au fost îndoctrinați de aparatul de dezinformare al Securității în ideea că „huliganii" timișoreni ar fi fost *agenți străini, trimiși sau plătiți să dezmembreze țara*).
– Și prin natura eminamente politică a represiunii, faptele amintite cad sub incidența legislației privind crimele împotriva umanității.

Magistrații care au lucrat în dosarele Revoluției au remarcat aceste fapte, dar, în mod suspect, nu le-au încadrat în infracțiunile menționate, considerându-le în general doar „abuz în serviciu”, fapte care în final s-au dovedit a fi amnistiate sau prescrise. Și totuși, procurorii au menționat:

> Demonstranții au fost atacați cu brutalitate în seara zilei de 16 decembrie 1989 de plutoane de intervenție ale miliției și subunități de trupe de Securitate și de pompieri, care au folosit împotriva lor bastoane, gaze lacrimogene și tunuri cu apă. Prin aceste acte de violență, [inculpații], care au refuzat să aibă discuții deschise cu masele de demonstranți, și-au manifestat intenția vădită de a reprima orice mișcare antidictatorială. [...]
> *Acțiunea de reprimare brutală a fost continuată în noaptea de 16/17 decembrie* 1989 [...] dispozițiile date de ei fiind confirmate și prin Nota privind informațiile și activitățile desfășurate în noaptea de 16/17 decembrie 1989 de grupa de comandă a Inspectoratului județean Timiș al Ministerului de Interne[45].

Pregătiri la București. „Exerciții practice mai dese în tragerile cu armamentul”

În acest timp, la București, unitățile centrale ale Securității intrau în alertă. Documentele Securității consultate până acum la CNSAS[46] arată că Securitatea lua în calcul o posibilă propagare a revoltei la București și, în acest caz, necesitatea de a se trage în populația capitalei. Astfel, la Direcția a V-a șefii instituiau „exerciții practice mai dese în tragerile cu

armamentul” și se preconiza că „ordinele de tragere vor fi date cu o zi înainte”. Pe lângă înmulțirea gărzilor la „reședința” lui Nicolae Ceaușescu, CC, Consiliul de Stat și alte obiective principale, se organiza „permanență la Casa Republicii și noaptea” prin „patrule și controale”[47].

În aceeași zi se anunță „situația II până joi ora 8 dacă nu se prelungește” și se suplimentează personalul care face de permanență pe timp de noapte. Doar o *treime din personal poate pleca noaptea la domiciliu*, dar și aceștia *trebuie „să poate fi aduși la nev[oie]”.* Alte ordine stipulează: „Un număr de șoferi să doarmă la garaj”; „Se întăresc dispozitivele și se intensifică activitățile operative”; „Nu se mai pleacă în per[misii] c[oncediu de] o[dihnă]. M[ilitarii în] Termen nu pleacă în permisii. *La treabă*”[48].

Duminică, 17 decembrie

La scurt timp după ora 4:00 dimineața, pastorul László Tőkés și soția sunt luați cu forța din casă pentru a fi duși în satul Mineu din județul Sălaj[49].

Zeci de mii de timișoreni ies în această zi în stradă și țin piept în mod eroic unui aparat represiv din ce în ce mai numeros și violent. La ordinul dictatorului, forțele Ministerului de Interne (Securitatea, Miliția, trupele de grăniceri, pompierii) și Armata declară practic război populației civile răsculate împotriva tiraniei.

Inițial, Armata este scoasă în stradă pentru a face o demonstrație de forță. Această manevră a avut efectul contrar calculelor Conducătorului Suprem, amplificând numărul și determinarea revoluționarilor, hotărâți să-și câștige libertatea chiar și cu sacrificiul ultim. La prânz, demonstranții reușesc să pătrundă temporar în Comitetul Județean de Partid.

Trupele de Securitate și Miliția arestează sute de protestatari. În timp ce vorbesc mulțimii pe treptele Catedralei, liderii manifestanților sunt filați și filmați de Securitate. Cei arestați fac parte din toate categoriile sociale: muncitori, intelectuali, studenți, elevi, sute de minori și chiar și membri PCR.

Sunt aduse la Timișoara trupe și resurse ale Ministerului de Interne (brigăzi ale Trupelor de Pază și Securitate, mașini de intervenție ale pompierilor, trupe de grăniceri) din multe alte localități (Arad, Hunedoara, Orăștie etc.).

În baza informațiilor culese de la informatori și Serviciul F (filaj) al Securității, șeful DSS Iulian Vlad ordonă măsuri pentru a împiedica constituirea de grupuri de protestatari în locurile și momentele plănuite de aceștia.

De la București sosesc grupele operative ale Securității și Miliției, în frunte cu generalul Emil Macri, de la Direcția Securității Statului, și Velicu Mihalea, de la Miliție, care preiau comanda represiunii în Timișoara. De asemenea, sosește de la București șeful Procuraturii Militare, procurorul general adjunct Gheorghe Diaconescu, care va participa direct la anchetarea demonstranților pentru motive strict politice. Acesta trebuia să smulgă de la revoluționarii arestați, printre altele, confesiuni că ar fi fost iredentiști maghiari sau agenți ai altor „agenturi străine” și informații despre liderii lor. De

remarcat că acest procuror va rămâne în fruntea parchetelor militare și după Revoluție.

Ordinele șefului Securității: tulburările „se lichidează radical”

Intrările din acele zile din agenda generalului de Securitate Ștefan Alexie completează imaginea de la vârf a strategiei Securității pentru „lichidarea manifestărilor” de la Timișoara.

La prima oră, Iulian Vlad își admonestează subordonații că „au scăpat cazul Tőkés László din mână”. Pastorul „trebuia dus la mama dracului”[50]. Răspunsul pe care Securitatea tocmai îl dăduse la Iași e dat ca exemplu: „La Iași dacă nu se prelua cu toată seriozitatea era o treabă deosebită”.

Vlad trece în revistă factorii care au contribuit la „scăparea situației din mâna”, printre care:

– Enoriașilor li s-a spus „să se adune, să se tragă clopotele”.
– S-a cântat *Deșteaptă-te române!*
– „La fața locului era stație de tramvai”[51].

Securitatea era în acest moment la curent cu dimensiunea protestelor („s-au adunat încă la ordinul miilor”) și cu revendicările politice ale acestora. Securitatea însă, conform tabuului despre care am vorbit, le notează criptic: „Vrem – Jos”, „comit[etul] Jud[ețean] PCR”. Evident, nu puteau să scrie negru pe alb „Jos Ceaușescu!”.

Mai mult, se alcătuiseră statistici demografice ale celor 109 arestați din acel moment (și care se preconiza deja că *vor fi trimiși în judecată*!). Spre exemplu:

Cei arestați, cei care o să fie trimiși în judecată
– 72 muncitori
– 19 studenți
– 86 între 18-35 de ani
– 106 fără antecedente penale
– 13 membri de partid
– 41 membri UTC
– muncitori din întrepr[inderi] serioase[52]

Deci nici un agent străin și nici „elemente declasate”. Se discută în schimb represiunea din diverse puncte ale Timișoarei, inclusiv „căminele studențești”: „Până azi noapte la ora 4 când s-a lichidat ultimul focar”[53].

Din nou Vlad dă ca exemple „Cazul din Iași – *nici aici nu a fost acțiune spontană*” și „Caransebeș – arestați 5 – cu același scop”.

Din aceste notițe ale generalului Alexie rezultă o dată în plus obsesia lui Iulian Vlad și a Securității de a alimenta paranoia dictatorului cu informații despre „emisari” străini și implicarea „diplomaților”[54], deși întreaga ierarhie a instituției cunoștea în acest moment în detaliu natura eminamente autohtonă a revoltei. Criteriul suprem al Securității rămânea să-i facă pe plac și să-i ridice moralul lui Nicolae Ceaușescu: „Conducerea e foarte afectată”.

În consecință, șeful Securității îi critică insistent pe subordonați: „1. De ce a fost lăsat cazul să ajungă aici o zi întreagă. 2. De ce s-a lăsat pe seama organului de cult”[55].

Ordinele lui Vlad sunt practic cele ale dictatorului: „Conducerea ne cere să stabilim cine a fost organizatorul – nu

numai popa”[56].

Ofițerilor de Securitate li se cere direct și explicit să producă probe că „nu s-a ieșit spontan”[57]. Printre metodele recomandate de Iulian Vlad sunt cele din apanajul cunoscut al Securității, folosite pentru mascarea opoziției față de dictator, deghizarea represiunii „sub acoperirea altor organe” și dezinformarea publicului. Astfel:

– Cadrele urmau să „*recruteze” dintre demonstranți* pentru a arăta implicarea „occidentalilor” ale căror „acțiuni se intensifică”.
– Trebuia „conlucrat *miliția și justiția*”.
– Trebuia găsit „capul, cine i-a instigat, de cine au fost atrași”.

Și, în final, „să se dea explicație, să se lămurească bine lucrurile”[58].

Ancheta trebuia extinsă „în toate județele din Transilvania” și să implice Unitatea specială „110” (de spionaj în țările socialiste); trebuiau „evaluate meticulos” informațiile „luate azi noapte” și „*filmele* făcute”. Și din acest unghi rezulta scopul anchetelor violente asupra demonstranților timișoreni arestați, petrecute pe timpul nopții, respectiv găsirea „agenților străini”.

Deghizarea în infracțiuni de drept comun este și ea ordonată explicit: „Cazurile deosebite să fie anchetate de Securitate, iar la anchetele făcute de proc[urori] și miliție să participe și of[ițeri] de sec[uritate]”[59].

Cu toate că în acest moment represiunea era deja în faza arestărilor masive și anchetelor desfășurate prin torturarea demonstranților, Iulian Vlad încă încearcă, la indicația dictatorului, să oprească fluxul informațiilor pentru a nu

ajunge la „*ambasade*, diplomați, […][și pe] circuitele internaționale”. Pericolul era exprimat plastic: „[Informațiile despre revoltă] se răspândesc ca o epidemie”[60].

Scopul prioritar al dezinformării: îndoctrinarea forțelor represiunii pe linia naționalistă a dictatorului

În notițele generalului Alexie găsim conturată îngrijorarea lui Nicolae Ceaușescu și a lui Iulian Vlad pentru loialitatea trupelor folosite în represiune, în contextul în care cei doi realizau, evident, fără s-o spună, dimensiunea populară a revoltei. Mai mult decât de pierderea adeziunii populației „de rând”, Ceaușescu era panicat de posibilitatea fraternizării trupelor cu protestatarii. El realiza că această fraternizare ar fi dus la pierderea nu numai a legitimității populare, dar și a puterii. De aceea era necesar, de pildă, ca Securitatea să se infiltreze în rândurile dispozitivelor militare.

Dar nici trupele Ministerului de Interne (și nici trupele de Securitate și de grăniceri) nu aveau același grad de îndoctrinare și cointeresare, deci nu prezentau aceeași garanție a loialității proprie cadrelor DSS. De aceea printre „ordinele Tov. Gl. Vlad” și ale „Tov. Președinte” regăsim:

> 1. Să se prelucreze cu participanții la acțiune și mai ales cu Trupele de Sec[uritate] și de grăniceri semnificația politică și patriotică a acțiunilor lor.
> 2. În toată țara […] în orice moment se pot produce evenimente similare. În cazul Tőkés deși și noi avem grea răspundere *s-a folosit numai ca pretext*.
> Se cere:

– o mobilizare generală – totală a întregului aparat
– toți să-și facă în mod excepțional datoria
– [...] să se ia măsuri prompte imediate fără să se aștepte să se complice lucrurile
– [monitorizarea] stării de spirit în obiective
– [...] măsuri de pază la obiectivele de importanță deosebită – dep[ozitele] de armament și muniție, depozite de explozivi, radio – TV
– angrenarea org[anelor] de miliție în controlul străzii[61]

În acest moment se instituie „situația II” – pe care o găsim explicată în alte agende de lucru ale cadrelor de Securitate, inclusiv cea a șefului de cadre din Direcția a V-a, prezentată într-o secțiune ulterioară[62].

Sindromul schizofrenic al totalitarismului ceaușist în acțiune

În mare, aceleași ordine sunt transmise în aceeași zi de „Tov Gl. Vlad” șefilor de unități, iar Ștefan Alexie și le notează din nou, cu sârguință[63]. Se remarcă aceeași narațiune proprie regimului ceaușist, fracturată logic de-a lungul a două premise contradictorii care sunt acceptate simultan. Acceptarea contrariilor se face vehement, în mod similar gândirii schizofrenice:

– pe de o parte, aspectul real: Vlad reiterează natura implicit autohtonă a protestelor („cântec Deșteaptă-te române”, tragerea clopotelor, aprinderea lumânărilor, solidaritatea muncitorilor de pe platformele industriale, cererile de

„restructurare” – un alt eufemism al cunoscutului slogan-tabu „Jos Ceaușescu!”, acceptarea stării de fapt că „în orice moment și în orice loc se poate produce”;

– și celălalt aspect, al fabulației ceaușiste și securiste, care îl contrazice în întregime pe primul: „Tőkés a fost doar un pretext”, căutarea instigatorilor printre „naționaliștii și iredentiștii maghiari” și „alte forțe care ne înconjoară”, care urmăresc „destab[ilizarea] situației din România”[64].

În consecință, „măsurile care se impun” privesc în continuare „iredentismul maghiar”, „străinii de tot felul existenți în țară”, „turiștii” care sunt văzuți automat ca agenți „acoperiți” etc.

Controlul „situației operative din armată”

O măsură de o semnificație aparte pentru Securitate, dar și pentru evoluția ulterioară a evenimentelor este controlul „situației operative din armată”[65]. Aceasta pentru că, după cum vom arăta pe larg în capitolul „Armata sau Securitatea”, Ceaușescu și DSS aveau suspiciuni profunde în privința loialității forțelor armate, pe care le suspectau, pe bună dreptate, de a fi pasibile să fraternizeze cu populația locală a Timișoarei. Istoria le-a confirmat, de altfel, această suspiciune.

Modelul „Brașov” și Ordinul nr. 2600

Generalul Iulian Vlad ordona „să fie folosit” „sistemul care (sic!) l-am utilizat la Brașov”[66]. Acest ordin are două implicații

importante pentru natura esențialmente camuflată a „muncii de Securitate” sub Ceaușescu:

- Deși revolta de la Brașov s-a dovedit a avea în totalitate cauze interne (practic aceleași revendicări ca ale timișorenilor), Vlad Iulian le solicită subalternilor să găsească cu orice preț „amestecul unei puteri străine în producerea evenimentelor de la Timișoara”. Faptul că nu s-a găsit vreo urmă a unui astfel de amestec i-a produs acestuia „iritare și chiar supărare”[67].
- Se știe că la Brașov demonstranții au fost anchetați, torturați și condamnați *nu pentru învinuiri politice*, ci, oficial, *pentru fapte de drept comun*, respectiv „distrugeri de bunuri obștești”. Este ceea ce Securitatea a făcut la Timișoara, după cum vom arăta în continuare.

Șeful DSS ordonă o „mobilizare de excepție”, prin acțiuni „dintre cele mai dure”[68]. Deși Alexie și-a notat inițial această sintagmă, a șters cuvântul „dure” și a scris deasupra „dificile”. (Să fie oare vorba de frica de o judecată ulterioară pentru aceste ordine criminale?) Scopul urmărit de organele de Securitate este însă explicitat în mod clar: „Stăpânirea totală a situației”.

Vlad activează cu această ocazie „Ordinul M.I. din 1988 – după ev. de la Brașov”. Este vorba de Ordinul nr. 2600/1988 al ministrului de Interne Tudor Postelnicu. Faptul că șeful Securității *s-a referit la acesta prin prisma evenimentelor de la Brașov din 1987* devoalează o dată în plus contribuția mișcării muncitorilor de sub Tâmpa la exacerbarea preocupării lui Ceaușescu și a aparatului represiv de *a înăbuși* o eventuală nouă revolta internă. Este evident că acel ordin a fost emis ca urmare a acelor proteste antiregim ale brașovenilor. Așa cum

vom arăta în capitolele următoare, în aceeași perioadă (1987-1989) și „lupta de rezistență” (prefigurată de dictator după 1968 pentru situația când ar pierde puterea în urma unei invazii străine) s-a orientat în aceeași direcție, respectiv tot a unei revolte interne, însă de data aceasta pentru a o *răsturna, în cazul în care aceasta l-ar fi înlăturat pe dictator de la putere*[69]. Datorită relevanței atât pentru represiunea de la Timișoara, cât și pentru cea de după 22 decembrie, considerăm că este utilă o scurtă incursiune în acest ordin[70].

În Ordinul nr. 2600, Tudor Postelnicu pune în practică soluția pentru angoasa dictatorului legată de eventualitatea altor proteste de anvergură. În acest scop, ordinul enumeră în detaliu metodele de „combatere operativă” a „încercărilor unor elemente turbulente de a se constitui în grupuri în scopul de a iniția și desfășura acțiuni anarhice sau alte acte de dezordine în locuri publice ori de a pătrunde cu forța în instituții politice, de stat sau obștești” care urmau să fie folosite de cadrele MI: Securitatea (având rolul primordial, atât de comandă și control, cât și de execuție), Miliția, pompierii.

În articolul 4 al ordinului se prevede că, dacă „acțiunile preventive” nu reușesc să „normalizeze” „situațiile negative semnalate și *apare pericolul iminent al degenerării acestora în acte de dezordine, șefii unităților centrale de securitate și de miliție, ai inspectoratelor, securităților și milițiilor județene (municipiului București) vor acționa cu fermitate pentru restabilirea imediată a ordinii*”.

Articolul 6 desemnează „șefii inspectoratelor județene (respectiv al Bucureștiului)” să aibă „comanda unică a tuturor acțiunilor”. Este ceea ce s-a întâmplat la Timișoara, când șeful

Inspectoratului Județean al Ministerului de Interne, colonelul de securitate Ion Popescu, a avut această comandă, până la venirea grupei operative conduse de șeful Direcției a II-a a Securității, generalul Macri Emil, și ulterior a lui Ion Coman.

Un rol major în reprimarea „actelor de dezordine" revenea „marilor unități și unităților trupelor de securitate" (art. 11), „care participă la menținerea și restabilirea ordinii și liniștii publice cu subunități de securitate-miliție". Următorul eșalon care era preconizat să intre în acțiune împotriva demonstranților, în cazul în care „ordinea publică a fost grav tulburată" (așa cum s-a întâmplat la Timișoara), erau cadrele din „Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă și compartimentele corespunzătoare din teritoriu, precum și alte subunități de securitate-intervenție disponibile". Aceste forțe urmau să treacă „direct și nemijlocit de îndeplinirea sarcinilor și misiunilor prevăzute în planurile unice de acțiune" prin „activități specifice în rândul elementelor pretabile a iniția sau comite acțiuni teroriste".

În realitate, în limbajul echivoc al represiunii ceaușiste folosit în documentele Securității, sintagma „acțiuni teroriste" se referă în majoritatea covârșitoare a cazurilor la proteste împotriva dictaturii, explicate în mod eufemistic drept „procedee de natură a afecta ordinea și liniștea publică".

După cum am arătat într-un studiu anterior[71], USLA era în cea mai mare parte dedicată, ca și restul Direcției Securității Statului, prevenirii actelor de opoziție împotriva regimului. Misiunile de poliție politică militarizată ale uslașilor acopereau întreaga gamă a represiunii, inclusiv împiedicarea contactării diplomaților străini de către opozanți și prevenirea cazurilor care „pot degenera în acțiuni deosebite", respectiv

„contestatare” sau de „opoziție”. Mai mult, conform articolului 12 al ordinului în discuție: „*Grupele de intervenție antiteroristă* împreună cu plutoanele de apărare antiteroristă din trupele de securitate” trebuiau să intervină direct „în conformitate cu variantele stabilite prin planul unic de acțiune” în „situația producerii unor fapte grave de tulburare a ordinii și liniștii publice”.

Faptele „grave” respective (enumerate în art. 14) erau exact cele care se petrecuseră la Brașov în 1987 și la Timișoara în decembrie 1989:

> a) încercarea unor elemente nemulțumite, constituite în grup, de a pătrunde, pe căi neoficiale sau prin manifestări turbulente la conducerea organelor centrale sau locale de partid și de stat [...].
> b) săvârșirea de acțiuni turbulente a elementelor care, *influențate de propagandă dușmănoasă străină sau secte religioase*, se dedau la acte de dezordine sau ostile statului [...].
> j) alte situații care pot afecta grav ordinea și liniștea publică.

Este de remarcat că „tulburările” vizate trebuiau să fie, *aprioric*, „influențate de propagandă dușmănoasă străină”, de unde și mandatul trasat de Iulian Vlad de a fi găsiți *agenții străini* la Timișoara.

Ordinul nr. 2600 stipulează spre final (art. 33) condițiile în care urmează să se facă *uz de armă de către forțele MI* „pentru restabilirea ordinii și liniștii publice grav încălcată”, articol în virtutea căruia s-au produs uciderea și rănirea a sute de

victime civile la Timișoara. Este un ordin evident criminal, după cum au remarcat-o și procurorii care au anchetat aceste fapte. Ceea ce din păcate nici un magistrat militar nu a făcut până acum în România este să le încadreze în categoria infracțiunilor contra păcii și omenirii, respectiv a legilor internaționale privitoare la crimele împotriva umanității. Ele se încadrează astfel tocmai pentru că:

– au fost crime *de sistem*, executate în virtutea unui ordin criminal, pentru motive strict politice;
– victimele, neînarmate, au fost evident „căzute sub puterea” forțelor de ordine înarmate, care le erau „adversarul” politic ireductibil.

Generalul Iulian Vlad explică și el condițiile în care manifestanții timișoreni trebuie „loviți”, respectiv:

– cei care „atacă prin surprindere”;
– cei care „pătrund sau ies ilegal din perimetrul [...] stabilit în consemn”, inclusiv în sediul „județenei de partid”;
– cei „care încearcă să fugă”[72].

Ulterior, în urma teleconferinței lui Nicolae Ceaușescu care va avea loc în aceeași zi (dezvoltată în secțiunea care urmează), șeful Securității va specifica în detaliu *categoriile de timișoreni asupra cărora forțele MI urmau să tragă*. Acestea se suprapun întocmai celor specificate în Ordinul nr. 2600.

Teleconferința din 17 decembrie

În această zi Nicolae Ceaușescu convoacă o teleconferință cu vârfurile conducerii politice și ale aparatului represiv. Teleconferința a fost înregistrată pe bandă magnetică și se

regăsește în dosarul procesului „Lotului Timișoara”[73]. Reproducerea unor fragmente este utilă pentru înțelegerea rolului pe care dictatorul îl rezerva Securității în această luptă împotriva unor nebuloase „cercuri revizioniste ostile integrității României”.

În discursul de factură paranoică al dictatorului se recunosc atât temele enunțate până în ultima clipă, inclusiv în discursul final din 21 decembrie, cât și fabulațiile conspiraționist-naționaliste pe care cadre ale fostei Securități au continuat să le propage până în ziua de azi. Prin aparatul de dezinformare ținut activ în toți acești ani, aceste foste cadre ale DSS au încercat și în mare parte au reușit (inclusiv prin ultimul rechizitoriu trimis de SPM în instanță) să-și externalizeze vinovăția pentru propriile crime de la Revoluție, punându-le, practic, în cea mai mare parte, în seama aceluiași „dușman de la Est” invocat de Ceaușescu.

Astfel, dictatorul pretinde că „reiese clar” că „incidentul” Tőkés „a fost pretext” și că de fapt acțiunea „a fost *pregătită din timp de agențiile străine din străinătate (sic!) și de cercurile antisocialiste și din Est și din Vest*”. După cum se știe, una dintre narațiunile pe care Securitatea încă încearcă să le acrediteze este că scânteia Revoluției nu ar fi fost spontană, ocazionată de solidarizarea populației Timișoarei cu protestul congregației maghiare reformate. Printre variantele încă acceptate în unele medii sunt conspirația „spionajului iredentist ungar”, a „agenților sovietici” și chiar amorsarea protestului în mod premeditat de Securitate (!)[74].

Dictatorul impune atât „starea de război”, cât și pe cea de „necesitate”: „*toate trupele primesc imediat muniție de război, de front*. Se somează, oricine nu se supune se socotește stare

de necesitate și se aplică legea. Începând de astăzi, *toate unitățile ministerului de Interne, inclusiv Miliția, Trupele de Securitate, unitățile de grăniceri, vor purta armament de luptă, inclusiv gloanțe*”.

Dictatorul ascunde că în acest moment forțelor Securității li se dăduse deja ordinul de a folosi „armament de luptă, inclusiv gloanțe”, la Timișoara. Se desprinde de aici panica dictatorului că *Securitatea singură nu va face față revoltei*. Mai mult, că mânia populației ar putea să crească tocmai în situația în care Securitatea ar fi fost „scoasă în față” și percepută ca singurul dușman al maselor de oameni ieșiți în stradă. Dictatorul își dădea seama că principala instituție represivă a regimului era urâtă de popor. De aceea încerca să legitimeze represiunea, printr-un acord formal din partea Comitetului Politic Executiv al CC al PCR, prin participarea tuturor instituțiilor de forță ale statului, inclusiv Armata (formată, evident, din oameni din popor). Este unul dintre principalele motive pentru care secretarul general insista asupra mitului atacului extern (deși Securitatea însăși nu găsise nici o probă în acest sens).

Însă discursul mai trădează și faptul că dictatorul avea clară reprezentarea unei revolte populare, autohtone: „Se interzice orișicine (sic!) încearcă o manifestare este imediat somat, arestat și pe urmă mai stăm de vorbă să clarifice. Fără nici un fel de discuții”.

Reiese de aici faptul că represiunea trebuia să aibă în obiectiv întreaga populație care „*încearcă o manifestare*”, nu doar „*grupurile și agenturile străine*”. Ion Coman s-a conformat prompt: „*am chemat aici pe șeful Securității, pe șeful Miliției care stă lângă mine. Și organizăm așa cum ați ordonat*”.

Anturajul dictatorului era amenințat cu *destituirea* dacă „nu acționează în mod corespunzător”. Așa că au acționat toți „corespunzător”, ducând la îndeplinire ordinele criminale. Nici un membru nu a fost destituit (cu excepția, post-mortem, a lui Vasile Milea).

Panica dictatorului devine vizibilă în ordinele pe care acesta le dă pentru mobilizarea unor forțe „populare”, cât mai largi, împotriva Timișoarei:

> Trebuie neapărat, gărzile muncitorești să fie pregătite, unitățile să discute și să meargă, dacă se apelează la ele, cu armament de luptă bine verificat și să se discute foarte serios în toate unitățile. În învățământul superior, în învățământ, să se discute necesitatea ca tineretul să… arăți că este necesar să se adopte o poziție fermă de orice manifestări antisocialiste care pun în pericol integritatea și independența României, cuceririle poporului, că asta este obligația tuturor cetățenilor patriei indiferent de origine sau că sunt sau nu sunt membri de partid. Desigur, în mod deosebit trebuie discutat cu membri de partid, cu tineretul, cu toate organizațiile. Toate organizațiile trebuie considerate ca… motivizate (sic!).

Aici se reflecta doctrina „războiului întregului popor” a dictatorului în situația unei invazii străine. Numai că în acest caz el își dădea probabil seama și de sorgintea populară a revoltei din Timișoara, și de riscul contaminării restului țării. De aici insistența obsesivă pe aspectul propagandistic, „educațional” al măsurilor pe care trebuia să le ia atât

anturajul său, cât mai ales instituția în care avea cea mai mare încredere, Securitatea:

> nu trebuie să credem [...] că nu există și la noi anumite elemente care s-au pus în serviciul diferitelor servicii străine care acționează pentru un dolar sau pentru o rublă. Împotriva propriului popor, împotriva independenței țării, și trebuie să demascăm fără cruțare și să spunem clar că este necesar (sic!) o unitate și o poziție fermă împotriva oricăror încercări de a lovi în programul de dezvoltare, în cuceririle revoluționare, în integritatea și independența țării.

Deși nu existau date reale asupra unui amestec direct al unor „cercuri reacționare străine", Securitatea îi alimentase în permanență dictatorului obsesia existenței acestora. Spectrul pericolului extern este instrumentul clasic al propagandei oricărei dictaturi. În cazul lui Ceaușescu și al Securității, accentul pe pericolul sovietic avea două semnificații aparte:

– specula o ostilitate ancestrală a unei părți a populației față de „imperiul de la Răsărit", în scopul agonisirii unui capital de imagine pentru „Marele Conducător";
– încerca să contracareze impactul știrilor despre reformele lui Gorbaciov (pe care le vedea drept „antisocialiste") asupra unui public care devenise exasperat de stagnarea politică din România.

În acest sens, Ceaușescu insista pe asocierea acestor reforme (unul dintre adevărații săi dușmani) cu „agenturile" care fac *„totul pentru a submina socialismul în România, independența și integritatea țării* [...] este de fapt o acțiune de destabilizare care are drept scop *distrugerea socialismului*.

Este o *adevărată lovitură de stat*, [Elena Ceaușescu se aude completând: „da, da!”] *antisocialistă și așa trebuie privită ca atare*”.

Într-un aparent delir de persecuție, Ceaușescu se pretinde victima întregii comunități internaționale, de la Est și Vest. Cu această ocazie interzice intrarea turiștilor străini și suspendă micul trafic de frontieră. Externalizarea propagandistică a nemulțumirii populare este cuplată cu necesitatea reîndoctrinării populației în spiritul anului 1968, „după intrarea în Cehoslovacia”:

> Și trebuie să spunem poporului clar, [...] că acum situația este și mai gravă și trebuie să spunem poporului clar, nu să umblăm așa, cu subînțelesuri. Trebuie să spunem clar întregului popor și partid și să luăm toate măsurile pentru a putea să respingem orice încercări de amestec în România, de destabilizare, de a abate poporul de pe calea dezvoltării socialiste.

Ceea ce Nicolae Ceaușescu însuși nu spunea clar, deși repeta obsesiv sintagma „să spunem clar”, este că el vedea reformele lui Gorbaciov ca o amenințare la adresa conducerii sale, pe care, în megalomania sa, încerca s-o asocieze în etosul colectiv cu „integritatea teritorială” a țării, „bunurile” și „cuceririle poporului” și destinul socialismului în lume. Mânia explicațiilor trădează însă și o altă angoasă pe care nu o exprima secretarul general: aceea că poporul român își dorea poate și el reformele lui Gorbaciov. Acest lucru fiindu-i structural imposibil, singura soluție pe care și-o poate imagina este lichidarea violentă a revoltei și instituirea terorii:

> Oricine și străin, dar și din țară care sunt prins (sic!) că desfășoară… trebuie loviți fără cruțare. Nici un fel de justificare… [Este] o situație deosebită și trebuie să luăm măsuri cu toată fermitatea. Și organizați grupe de patrule comune din unitățile de miliție, securitate, și armatei, cu grupele de gărzi patriotice, cu gărzile tineretului, cu tineret, cu activiștii de partid bine verificați, cu o poziție fermă, activi, instruiți bine, pentru mâine. Și asta nu pentru o zi, ci până se va revoca acest ordin. Va rămâne în vigoare practic până după Anul Nou. La fel în întreprinderi, în comune, peste tot…

Prin panica manifestată în această teleconferință dictatorul pare că prefigurează și ce urma să se întâmple peste numai cinci zile. Atât din discursul său, cât și din ordinele date direct șefului Securității Iulian Vlad în acea zi[75] rezultă că Ceaușescu și Securitatea luau în calcul posibilitatea ca și alte orașe, inclusiv capitala, să fie contaminate revoluționar. Deși anturajul raporta în general că „situația este sub control” și că nu era vorba decât de huligani în slujba „agenturilor”, și Securitatea, și dictatorul știau că era vorba de populația răsculată a orașului. Însă, conform „tabuului” totalitar amintit, specific cultului lui Nicolae Ceaușescu, acest adevăr nu putea fi pronunțat. Nici de Securitate, nici de dictator.

Mai mult, există indicii clare că în această zi, atât dictatorul, cât și Securitatea au luat în considerație posibilitatea pierderii controlului Armatei (și în consecință a puterii) și declanșarea unei „lupte de rezistență”. În acest sens sunt relevante ordinele lui Nicolae Ceaușescu pentru „activizarea partidului, activizarea tineretului, formarea

detașamentelor de apărare”. El preconizează o luptă cu arma în mână pentru apărarea „cuceririlor revoluționare”. Este unul dintre termenii care substituie, în limbajul codificat al anturajului său, pe Conducător. E vorba de fapt de apărarea dictaturii sale personale și de o luptă împotriva poporului. El nu pare că se rezumă să angajeze în această luptă doar forțele cunoscute (Miliție, Securitate, Armată, gărzile patriotice), ci adaugă și niște nebuloase *gărzi ale tineretului*, *tineret*, *activiști de partid bine verificați, cu o poziție fermă, activi, instruiți bine*. Aceste forțe prefigurează de fapt ceea ce Securitatea numea, conform doctrinei „războiului întregului popor”, „lupta de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, pe care a declanșat-o după pierderea puterii pe 22 decembrie. Vom discuta planul acestei lupte și modul cum s-a aplicat la Revoluție în capitolul „Planul luptei de rezistență a Securității”.

Punerea în practică a indicațiilor Președintelui. Iulian Vlad: „Se lichidează radical”

În planul expus de Nicolae Ceaușescu în teleconferința din 17 decembrie 1989, plan care frizează nebunia, se ascund câteva caracteristici ale totalitarismului ceaușist care merită o atenție specială:

– este evident că el preconiza un război împotriva propriului popor revoltat („oricine” „din țară” care este „prins că desfășoară”), un război de lungă durată („până se va revoca acest ordin”);
– ca într-un război convențional împotriva unui invadator străin, în această luptă urma să fie folosită Armata, însă în

„patrulele” acesteia *urmau să fie infiltrate cadre de Securitate*.

Este evident că dictatorul nu avea încredere în Armată, care, prin natura ei populară, *nu avea un activ „bine verificat”*. Prin „patrulele comune”, Securitatea, instituția ce domina prin teroare restul societății, urma să-i impună și Armatei să ia „măsuri ferme”.

Ceea ce s-a și realizat la Timișoara. Martorii au arătat că unii soldați care au tras au făcut-o fără să știe „în ce direcție” și „de frica” trupelor de la Securitate din dispozitive și a „civililor înarmați din zonă”. Un număr mare de mărturii, inclusiv ale civililor și victimelor, i-au făcut și pe procurorii care au anchetat inițial să constate că, la Timișoara,

> în marea majoritate a cazurilor împușcarea mortală sau rănirea celor 325 de victime nu s-a produs în urma folosirii focului automat, în rafală, ci este rezultatul țintirii selective a unor persoane și executării de focuri de armă singulare asupra lor de către trăgători experimentați instalați pe acoperișuri sau la ferestrele unor clădiri, aflați în autovehicule ce se deplasau în diferite zone ale orașului, ori care *au reușit să se infiltreze în rândul trupelor* ce executau rafale cu arme automate, în scop de intimidare.

Semnalul aplicării „indicațiilor” a venit imediat după teleconferință, și anume din gura aceluiași Iulian Vlad. După ce și-a notat în agendă, cu aceeași acribie stenografică, cuvintele Comandantului Suprem[76], generalul Ștefan Alexie notează *ordinele date de șeful Securității*.

Iulian Vlad urmează întocmai indicațiile șefului statului. Forțele MI și MApN urmează să intre „în stare de alarmă de luptă” împotriva revoltei de la Timișoara, în legătură cu care ordinul generalului e foarte clar: „se lichidează radical”[77].

Nu rezultă din această notă nici o ezitare din partea șefului Securității în îndeplinirea ordinelor Comandantului Suprem. Nici nu ar putea exista. Doar el, Iulian Vlad, era cel care îi alimentase ani de zile iluzia că e „cel mai iubit fiu” și că opozanții nu erau decât spionii „dușmanilor de la Vest și Est”. Lipsa ezitării mai avea însă și o rațiune sistemică: puterea neîngrădită a Securității era, simbiotic, o condiție și în același timp o consecință a dictaturii. Apărându-l pe Nicolae Ceaușescu, Iulian Vlad își apără puterea.

După cum se va vedea, Securitatea a urmat la Timișoara întocmai ordinul lui Iulian Vlad. Doar că a subestimat mânia și tenacitatea timișorenilor.

Timișoara în război civil

În ziua de 17 decembrie, primii care se înarmează cu muniție sunt cadre și trupe ale Securității. În jurul prânzului se distribuie armament și gloanțe mai multor sute de cadre MI. Este urmarea directă și imediată a ordinului „Tov. Gl. Col. Iulian Vlad” menționat. Ștefan Alexie adaugă detalii asupra modului în care se va realiza „lichidarea” și a motivelor ce „trebuie” invocate: „să se înțeleagă că orice încercare tr[ebuie] lovită fără cruțare”; „trebuie ap[ărată] integ[ritatea] țării și socialismului”; „tot ce s-a făcut în ț[ările] soc[ialiste] a fost org[anizat] de U[niunea] S[ovietică] și USA cu serv[iciile] de

sp[ionaj] resp[ective]”; „în ac[est] mod trebuie înțelese pr[oblemele] *nu se poate altfel*”[78] [s.n.].

Sub semnul acestei propagande delirante, după un scenariu pe măsură, în cursul după-amiezii forțele Ministerului de Interne deschid focul în Timișoara. În Piața Libertății, unde cad primele victime. În mai multe zone ale orașului (Calea Girocului, Podul Decebal, Catedrală, Calea Aradului etc.) sunt uciși sau răniți prin împușcare zeci de timișoreni. Forțele de ordine trag și asupra ambulanțelor.

La ordinul lui Nicolae Ceaușescu, ministrul Apărării generalul Milea trece Armata în stare de luptă. Brigada de Securitate este echipată cu muniție de război. Manifestanții în grupuri masive reușesc totuși să țină piept mașinilor de luptă ale pompierilor și forțelor armate. Curând după prânz sunt scoase pe străzi și în dispozitive de luptă zeci de tancuri. Manifestanții ajung să pătrundă din nou, temporar, în sediul Comitetului Județean al PCR, al cărui parter e incendiat. În acest moment intervin brigăzile de Securitate și de grăniceri, respingând violent mulțimea. Dictatorul insistă să se deschidă focul împotriva demonstranților; în Timișoara este instituită starea de necesitate.

În cursul după-amiezii sosește la Timișoara un grup de generali conduși de Ion Coman, care ulterior va fi desemnat de Nicolae Ceaușescu, în cadrul teleconferinței din aceeași seară, să acționeze în numele lui și să dea dispoziție să se tragă în populație cu armament și muniție de război. Generalul Gușă transmite și el ordinul de distribuire a muniției de război. (În mod neverosimil, același Gușă va fi reciclat în primele momente de după fuga dictatorului și

desemnat să coordoneze, alături de Iulian Vlad, „lupta” contra teroriștilor.)

Zeci de plutoane ale Brigăzii 30 Securitate sunt dispuse în puncte-cheie ale orașului: sediul Comitetului Județean de Partid, sediul Comitetului Municipal de Partid, sediul Inspectoratului Județean al MI, Penitenciarul Timișoara; stația de radio Timișoara, depozitul Statului-Major al Brigăzii de Securitate. Și totuși protestatarii ies în continuare în număr mare, reușind, printre altele, să blocheze mai multe tancuri.

În jurul orei 19:00, toate unitățile militare primesc indicativul „Radu cel Frumos”, destinat luptei împotriva unei invazii străine. Curând după instituirea ordinului amintit se deschide focul în fața Catedralei, dinspre Primărie și Piața Operei, sunt mulți morți și răniți. Alte zeci de victime se înregistrează la Podul Decebal, în apropierea Comitetului Județean de Partid, în Calea Lipovei și în Calea Girocului. Alături de bărbați și femei, sunt uciși și copii. În replică, revoluționarii dau foc la tramvaie și troleibuze, formând din ele baricade. Puțin înainte de miezul nopții, populația asaltează cu miile formațiunile militare din Calea Girocului, comandantul local raportând că trupele sale nu mai rezistă.

Este evident că în Timișoara se desfășoară acum un război civil între forțele de represiune fidele dictatorului și poporul răzvrătit. Ținând însă cont de numărul soldaților angajați în această luptă, de armamentul pe care l-au avut la dispoziție, de capacitatea de foc a Armatei și de faptul că zeci de mii de timișoreni fără arme sau scuturi de apărare s-au aflat ore întregi în bătaia focului, trebuie remarcat că numărul de victime ucise (câteva zeci) este neașteptat de scăzut. Acest element statistic nu poate fi explicat decât prin ezitarea

militarilor în termen de a trage împotriva conaționalilor civili. Fapt probat, după cum se va vedea, și de depozițiile martorilor.

Securitatea urmărește, anchetează și lovește sălbatic populația

Iulian Vlad a cerut insistent aparatului informativ al Securității să afle *„cine a organizat?”*[79] și care este *implicarea „agenturilor”: „URSS, Ungaria, Iugoslavia”*[80].

Aceste notițe ale generalului Alexie se coroborează cu relatarea acelorași evenimente de către Diaconescu Gheorghe, adjunctul șefului Direcției a III-a (contrainformații) a Securității, care declară:

> Gl. col Vlad iulian m-a informat în esență cu problemele pe care le aflasem de la cei doi generali după care a formulat o serie de critici la adresa efectivelor din unitățile pe care le conduceam. Între altele criticând modul în care este stăpânită situația în obiectivele economice a arătat că *din cei 84 de demonstranți arestați la Timișoara o mare parte lucrează în astfel de obiective*. Unitatea din care eu făceam parte ne-a cerut să acționăm pentru a stabili gradul de implicare a străinilor și îndeosebi a diplomaților în acțiuni de incitare a cetățenilor români la acte de protest împotriva politicii ceaușiste, sens în care să mobilizăm exemplar efectivele din subordine[81].

Este important de remarcat și în această mărturie obsesia generalului Vlad: deși în acest moment știa bine că cei arestați

sunt români, că lucrează în „unități economice” din Timișoara și strigă „Jos Ceaușescu”, iar rapoartele ofițerilor trimiși la Timișoara nu indicau vreun amestec străin, șeful Securității caută insistent tot „implicarea străinilor și îndeosebi a diplomaților”. Și asta, evident, pentru a-i satisface paranoia dictatorului.

Atât cadrele locale, cât și cele ale DSS trimise de la București au încercat să se conformeze „lovind fără cruțare”. În rechizitoriile din dosarul „Lotului Timișoara”[82] întocmite împotriva ofițerilor de Securitate din comandamentul represiuni, procurorii au arătat că aceștia s-au făcut vinovați de

> organizarea culegerii de date informative de la locul manifestației, din obiective economice și locuințe; în acest scop a dat dispoziții să fie trimis personalul de Securitate în rândul demonstranților, să fie întrerupte legăturile telefonice urbane, interurbane și internaționale, să fie interceptate convorbirile telefonice, să fie executate operațiuni de filaj, să fie instalate microfoane în locuințe și unități economice, să fie violată corespondența; izolarea populației prin amplasarea de dispozitive care au blocat principalele căi de acces în și din municipiul Timișoara.

Trebuie subliniat că aceste fapte se încadrează, conform legii interne și internaționale, în categoria crimelor contra umanității (art. 439 noul Cod penal). Mai mult, pe baza informațiilor culese de filatorii Securității, s-au făcut arestări, au fost bătuți, răniți și în multe cazuri uciși oameni. Acest fapt îi face pe toți cei care au participat la aceste acțiuni complici la

infracțiuni contra păcii și omenirii, de omor, tratamente neomenoase și tortură (art. 358 din Codul penal în vigoare la data săvârșirii faptelor).

Tratamentele aplicate celor arestați de Miliție, la ordinele și sub controlul Securității, au fost descrise și de magistrații militari, chiar în sentința din dosarul „Lotul Timișoara”:

> depozițiile martorilor Pocovnicu Paul și Oprescu Lucian Marius, care au declarat că și în noaptea de 17/18 decembrie 1989 s-au făcut arestări de pe stradă, ei fiind duși la miliție, unde *li s-au aplicat numeroase lovituri* [...]; martorul Flocioiu Ioan a arătat că în seara de 16 decembrie 1989 a fost reținut și *lovit de organele de miliție* [...] iar martorul Perici Viorel a declarat că pe la orele 3 din noaptea de 16/17 decembrie 1989, [...] au fost reținuți și duși *cu un autoturism „ARO”* la miliție, unde au fost bătuți și amenințați (filele 385-387, vol. XV)[83].

Cu precizarea că aceiași magistrați nu au aplicat legea, din două puncte de vedere esențiale:

– nu au încadrat faptele la infracțiuni contra păcii și omenirii, ca tratamente neomenoase și tortură;
– nu au anchetat, și cu atât mai puțin inculpat, *pe nici unul dintre executanții acelor tratamente*.

Manifestanții arestați sunt aduși la sediul Inspectoratului și anchetați violent de organele MI. Din cauza aglomerației, arestații sunt mutați și anchetele continuă la Penitenciar.

La ordinul lui Iulian Vlad și conform indicației dictatorului de a li se „explica” manifestanților că erau manipulați de forțe externe, securiștii se infiltrează masiv în întreprinderi. Acolo

încearcă să-i identifice și să-i aresteze pe cei care participaseră la manifestațiile din ziua anterioară. De asemenea, încearcă „demascarea” protestatarilor prin intermediul „comitetele oamenilor muncii” ca slujitori ai „intereselor agenturilor străine”. Propaganda nu face decât să întețească mânia timișorenilor împotriva regimului.

Este relevantă relatarea lui Mihoc Dănilă, care își începe descrierea evenimentelor la care a fost martor în acea zi astfel:

> În dimineața de 17 decembrie 1989 mai către ora 10:00 a ieșit la defilare prin oraș armata cu fanfara. Aceasta a fost salvarea revoluției, întrucât aceasta i-a făcut pe oameni să se adune din nou, cu miile în stradă. La prânz demonstranții s-au îndreptat spre județeana de partid, întrucât se zvonise că au venit de la București demnitari cu funcții importante. Era ora 13:00 când, cu demonstranții, am ajuns la județeană, oamenii scandau în continuare lozinci, *fără să se dea la acte de vandalism*. S-a cerut lui Radu Bălan și Ilie Matei să iasă la balcon pentru dialog, scandând, printre altele, „noi suntem poporul, nu Ceaușescu”. Nu au vrut să iasă și atunci niște tineri au făcut o piramidă umană, ajungând pe balconul județenei, aruncând în stradă lozincile, drapelul PCR, portretul lui Ceaușescu și chiar și portocale. Unul dintre demonstranți s-a repezit și a spart geamul de la ușa principală. Au intervenit alții strigând „fără violență” pe un geam văzând că a început să iasă fum; au apărut *grănicerii, cei de la USLA și pompierii care au trecut la represalii împotriva demonstranților, pe rând, lovind cu cozile de la lopeți ce le*

aflau la ei. Pe sus zburau elicoptere. În cele din urmă, forțele de ordine au reușit să oprească demonstranții, operând arestări. Eu m-am refugiat, de unde am văzut că *un demonstrant a fost lovit cu baionetă*. Am văzut că *militarii în termen de la grăniceri aveau arme*. […] *Am aflat că au fost lovite două fete*[84].

Camuflarea represiunii. Securitatea continuă să însceneze devastări de magazine

În declarația sa din cadrul urmăririi penale, Tudor Postelnicu recunoaște că Securitatea a înscenat, conform unei strategii bine însușite, „provocări în unele unități, ca să justifice că cei urmăriți acolo sunt chipurile autorii”[85].

Mai mult, fostul ministru de Interne arată că această tehnică de acoperire sub infracțiuni de drept comun a represiunii era „inițiativa personală a lui Iulian Vlad” și includea „alte acțiuni cu caracter provocator puse pe seama maselor” la care a lucrat prioritar cu col. Teodorescu [Filip – n.n.], locțiitor la Direcția a III-a (contraspionaj)”[86]. Alți ofițeri care „participau în ultimul timp la provocări” și le „fabricau” erau: „Gl. Bucurescu [Gianu – n.n.], Gl. Macri [Emil – n.n.], Gl. Mortoiu [Aurelian – n.n.], Gl. Nicolicioiu, Col. Ardeleanu [Gheorghe – n.n.], Col. Bucur”[87], respectiv o mare parte din conducerea direcțiilor și unităților centrale de Securitate.

Mai mulți martori confirmă această strategie a înscenărilor descrisă de Tudor Postelnicu în declarația să, și anume că, la Timișoara, Securitatea a distrus magazine și alte „bunuri ale poporului”, fapte care să fie puse în seama protestatarilor, cu două scopuri precise:

– ca pretext pentru arestarea a sute de manifestanți „sub acoperirea miliției” pentru „huliganism” și alte „infracțiuni de drept comun”;
– ca metoda propagandistică:
  • pentru a „compromite” revoluționarii față de restul populației;
  • pentru a încerca să ascundă natura eminamente politică a Revoluției, inclusiv în ochii dictatorului.

Relatarea lui Mihoc Dănilă privitoare la evenimentele din acea zi este relevantă și în acest sens:

> Demonstranții s-au regrupat în față la Continental, unde au apărut tancurile care se aflau pe strada 23 August, fiind flancați de militari în termen. *La un moment dat au apărut niște soldați care au început să spargă vitrinele de la magazinul Bega mare. Nu făceau parte din rândul demonstranților. Lumea a strigat „fără violență”* și s-a retras împinsă de tancuri în spate spre strada Caruso; fiind aici pe la orele 15:00 *a început să se tragă foc de foc*, după acea *rafale de undeva de sus din sediul IGO în jos spre alimentară de pe colț și magazinul Bega, spărgând toate vitrinele*. Am aflat ulterior că focurile de armă au fost trase de directorul acestei unități Tașcău. Speriați ne-am retras spre primărie, *fiind urmăriți de tancuri, dar nu s-a executat foc asupra noastră*. Elicopterele survolau cerul. Au apărut zvonurile că vor fi aruncate bombe, că va veni la Timișoara ministrul Apărării. Un demonstrant a reușit să blocheze șenila unui tanc; un altul a aruncat o sticlă incendiară în același tanc. Era ora 16:00 când a început să se tragă foc cu foc dinspre UM divizia 18 mecanică în oamenii adunați în piață. *Au*

fost răniți 2 tineri care încercaseră să rupă pancartele cu „epoca de aur” și pozele lui Ceaușescu. Pe la orele 17:00 a *apărut un grup care scanda, ca și noi, Jos Ceaușescu, care a intrat pe str. Alba Iulia, spărgând vitrinele, pe toate la rând. Printre ei am văzut și oameni înarmați. Aveau pistoale cu pat metalic rabatabil sub haine*. Apoi am plecat spre P-ta Traian și, pentru că îi cunoșteam pe cei de la magazinul de Electrotehnice, *i-am atenționat să-și păzească magazinul pentru că în centru au apărut așa-zise grupuri de demonstranți care se dau la acte de vandalism*[88].

Această mărturie este importantă și pentru că demonstrează că printre cei care participau la această înscenare se aflau *oameni înarmați*. Mai mult, martorul surprinde tipul de armament folosit de Securitate, printre care *pistoale cu pat metalic rabatabil, disimulate sub haine. Acest tip de armament nu se afla în dotarea armatei*. În schimb, documentele găsite la CNSAS și prezentate în volumul de față[89] arată că *aceste arme erau în dotarea unităților de Securitate*. Mai mult, mărturiile privind focurile de armă care au ucis și rănit revoluționari și *după 22 decembrie* se referă tot la *pistoale cu pat metalic rabatabil*.

Un caz abject

Pentru a înțelege gradul de duplicitate atins de membrii aparatului represiv ceaușist, este util, poate, să prezentăm mărturia unuia dintre participanții la represiune.

Căpitanul specialist III biroul judiciar Miliția Timișoara Preda Laurențiu a depus o mărturie în fața procurorilor pe 2

ianuarie 1990. Întrebat ce a făcut în zilele Revoluției, acesta a răspuns că a fost trimis să „apere”

> integritatea fizică a preotului Tőkés László prin împiedicarea pătrunderii în biserică a cetățenilor și bunurilor bisericii (sic!). Grupul [de oameni adunați] au început să spargă vitrinele la toate unitățile comerciale și apoi să sustragă din ele produse diferite. Apoi au început să jefuiască [...] punând foc și făcând sticle incendiare [...]. În această stare de lucruri, din ordinul Mr. Dragoș Gheorghe și Lt. Col. Dumitrescu Ioan s-a procedat la urmărirea și prinderea acelor infractori de drept comun, fiind prinși 16-20 [...] care au fost duși la sediul miliției județene unde au fost preluați de Serviciul Cercetări Penale.

Temerarul paznic al ordinii publice și liniștii cetățenilor Timișoarei își încheie sordida capodoperă în felul următor: „Trăiască România liberă!”[90].

Am vorbit anterior despre capacitatea sistemului represiv ceaușist de a accepta în același timp două realități ireductibile. Pe de o parte, *opoziția exista* (fiind motivul *de a fi* al Securității, respectiv „dușmanul” permanent). Pe de altă parte, pentru că dictatorului nu i se putea spune că opoziția exista, *atunci aceasta nu exista.*

Am numit această coexistență a contrariilor în mentalul și birocrația Securității o stare de natură schizofrenică. Căpitanul Preda Laurențiu, eliberat fiind de necesitatea dezavuării opoziției și deci a Revoluției, într-un moment în care Ceaușescu era mort de o săptămână, rămâne credincios

imposibilului. Protestatarii rămăseseră infractori de drept comun. Și totuși, *Trăiască România liberă!*

Nu a fost un caz singular. Există zeci de mărturii similare în dosarele Revoluției. Evident că ele pot fi circumscrise în egală măsură naturii disimulate a muncii de Securitate și instinctului de conservare. Totuși, nivelul atins în multe cazuri trădează ceea ce s-ar putea numi mai simplu instinctul abjecției. Fostul șef al USLA, colonelul Gheorghe Ardeleanu, își încheia astfel prima declarație din ancheta postrevoluționară: „trăiască revoluția!”.

Securitatea trage disimulat în populație din mașini, din clădiri și din rândul dispozitivelor militare

Sute de cadre ale MI sunt dotate cu pistoale-mitralieră și, la scurt timp, pe străzile orașului apar autoturisme Dacia și ARO din care se trag rafale de armă soldate cu morți și răniți[91]. Mărturiile din dosarele Revoluției de la Timișoara confirmă implicarea cadrelor de Miliție și Securitate în crimele din acea zi. Exemplele de mai jos au fost selectate de Gino Rado și prezentate în lucrarea citată mai sus.

Martora Potroghir Lucica (în timp ce încerca să-și ducă copiii, care aveau febră, la dispensar):

> Când am ajuns în piață, *am văzut o mașină roșie care a trecut și din care a început să se tragă*. Atunci, în momentul când s-a tras, eu cu fetița și cu copilul și lumea care era acolo ne-am adăpostit sub mesele din [...] piața din Calea Lipovei. [...] Și la un moment dat *am văzut fetița plină de sânge*. A început să plângă și mi-a zis: „Mămica, curge

sânge!”. Când am văzut, și eu m-am intimidat, m-am speriat și atunci a venit cineva, nu mai reținn cine, și a vrut să ducă fetița la spital. Eu nu am vrut să duc fetița, că am zis că mai bine o duc acasă, că s-au întâmplat atâtea și mi-e frică să o duc la spital. Am dus-o acasă, i-am acordat îngrijirile pe care știam eu să le dau, m-a ajutat și o vecină din bloc. După aia, în data de 25, am mers cu ea la dispensar [...] Fusese lovită [...] în cap. [Din mașina aceea roșie s-a tras.] Așa spunea și lumea. Eu am văzut mașina, a trecut așa repede, și lumea de-acolo a zis că din mașină s-a tras. Și, atunci, am stat acolo, în stație, *mai mult de o jumătate de oră, că s-a tot tras încontinuu*. Că *erau militarii care ne apărau*...
— Deci în momentul în care a fost rănită fetița dv. înțeleg că *nu militarii trăseseră*.
Potroghir Lucica:
— Nu, nu, nu! Atunci, după ce a trecut mașina, imediat...[92]

Martorul Hauer Erik:

În Piața Operei. Acolo, când am văzut că se trage, am venit înapoi. Am venit înapoi în Piața Traian. Pe la ora șapte am fost deja în Traian. *Un ARO, o mașină albă, s-a ținut după noi și a început să se tragă*. Eu nu am putut să fug, prietenii au fugit. Și *am fost nimerit în picior*. De acolo, am vrut să merg acasă; se oprise *o DACIA albă și ne-au băgat în portbagaj cu încă două fete, și pe un băiat l-au băgat în față, în mașină, și ne-au dus la Miliția Municipiului*. Acolo *am fost bătuți de cei de-acolo. Ne-au luat tot ce am avut la noi*. Eu

am avut numai o brichetă și, de acolo, am fost dus la [Spitalul Județean] la ora două noaptea[93].

Martora Rusu Maria:

În momentul respectiv n-am observat [...] de unde a putut să apară o *Dacia 1300* [...] Asta era în jurul orei 17:00-17:30 [...] I s-a dat voie să treacă în spatele cordonului de militari, din mașina respectivă *au coborât trei cetățeni*, îmbrăcați, vă spun, nu cunosc gradele, nu cunosc, erau tot în uniformă kaki, ca și militarii. Unul dintre [...] a mers prin spatele cordonului și a luat-o spre grădinile respective, spre un bloc care se face acuma nou, s-a pus în capătul cordonului și [...] nu am auzit altceva decât că a ordonat: „Foc!”. *Gloanțele respective au ricoșat în complex și în clădirile respective ale complexului comercial, unde este librăria, frizeria și celelalte* și, după aceea, *când a ordonat dânsul: „Foc!”, s-a tras în toate direcțiile*. Deci nu mai știam din care direcție se trage[94].

Martorul cpt. Benghea Nicușor:

Sunt ofițer activ la UM 01864 Timișoara. În noaptea de 17/18 dec 1989 în jurul orelor 1:00 am primit ordin ca împreună cu o grupă de militari formată din 9 militari să stăm la punctul de control din intrarea în UM 01942 Timișoara. Nu știu ce s-a întâmplat pe Calea Lipovei anterior acestei ore, deoarece abia la ora 1:00 m-am prezentat la unitate.

În jurul orelor 2:00 am auzit rafale de arme automate pe Calea Lipovei, înspre Cimitir. Arăt că aceste rafale au fost trase pe fondul unei liniști totale, întrucât la acea oră nu mai erau nici un fel de persoane pe stradă.
Auzind zgomot de armă am ieșit din unitate și am observat venind pe Calea Lipovei dinspre Cimitir un autoturism ARO de culoare albă, pe care l-am oprit în dreptul merceriei din dreptul Complexului Comercial. În autoturism se aflau 4 pers în ținută civilă, toți 4 fiind înarmați cu pistoale mitralieră.
M-am apropiat la cca 3 m de autoturism și i-am întrebat cine sunt, discutând cu șoferul. *Acesta mi-a spus că sunt de la Securitate, arătându-mi totodată și o legitimație la care nu m-am uitat*. I-am întrebat ce se întâmplă, și ce caută acolo, cerându-le totodată, să se întoarcă întrucât nu au ce căuta în fața unității militare.
Șoferul mi-a spus că a avut probleme cu un grup de 4-5 pers, la transformatorul aflat la intersecția Căii Lipovei cu str. Ialomița, pot fi confirmate de militari în termen care au ieșit după mine în stradă, lângă mine aflându-se unul din acești militari al cărui nume nu-l mai reține. După această discuție, ARO a întors și a plecat în viteză pe Calea Lipovei, spre centru.
I-am urmărit cu privirea până la colțul Cimitirului Eroilor și am auzit din acea direcție o rafală de armă care cred că a fost trasă din acea mașină[95].

Din această mărturie rezulta nu numai faptul că civilii înarmați din mașinile civile (Dacia, ARO) care au tras în populație erau de la Securitate, dar și faptul că, disimulat,

trăgeau din mașini și în timpul nopții, când erau demonstranți pe străzi, pentru a crea o stare de teroare, așa cum avea să se întâmple și după 22 decembrie.

Mărturia Mariei Negru este sugestivă și importantă atât pentru caracteristicile protestelor timișorenilor, cât mai ales pentru că *dezvăluie într-un mod foarte clar metodele de disimulare a focurilor de armă trase aparent de cadre de Securitate în mulțime*. Astfel, aceștia trăgeau mai ales *după căderea întunericului*. Ofițerii de Securitate erau fie deghizați în soldați, fie veneau în mașini aparent civile, se opreau pentru scurt timp și trăgeau în același timp cu militarii, care lansau focuri de avertisment în aer, *cu scopul vădit ca vina să fie aruncată pe soldații MApN*:

> În după-amiaza zilei de 17.12.1989 în jurul orelor 16, a venit la mine acasă fiul meu Negru Pavel, domiciliat în Timișoara, str. Borzești, care mi-a spus că în oraș sunt demonstrații împotriva regimului [...]. După plecarea fiului meu în jurul orelor 17, am auzit strigăte și zgomote dinspre Dumbrăvița spre Calea Lipovei și fiindu-mi teamă că fiul meu este printre cei care strigă, am plecat de acasă, ca să-l caut. M-am deplasat pe str. Câmpina și când am ajuns la colțul aceste str. cu Calea Lipovei, m-am oprit pe trotuarul de la colțul unității, lângă un chioșc de bilete.
> Am observat o coloană de demonstranți care venea de la ieșirea din oraș pe partea dreaptă a Căii Lipovei, prin fața complexului alimentar, Dumbrava. Menționez că acea coloană se deplasa numai pe partea dreaptă a străzii, față de poziția în care eram eu, *nu și pe partea dinspre unitățile militare*. Am văzut că în fruntea coloanei, ridicată pe brațe,

era o tânără care striga mai multe lozinci împotriva regimului, și care striga că „armata e cu noi” și solicită ca alți cetățeni să li se alăture. Am văzut când o parte dintre demonstranți, respectiv cei dinspre alimentară, au început să spargă vitrinele. Menționez că toate acestea le-am văzut în jurul orelor 17 când afară *începea să se întunece*.
La un moment dat, am văzut cum poarta primei unități militare, de la colț, s-a deschis și afară a ieșit un grup de militari îmbrăcați în uniforma kaki și înarmați.
Menționez că printre acei militari am observat și unii care erau mai în vârstă. Am auzit când militarii au somat demonstranții ca să nu mai spargă alimentara, moment în care dinspre oraș pe Calea Lipovei a venit un ARO de culoare gri, care a virat pe str. Borzești și a oprit imediat după colț, cam în dreptul străzii din spatele complexului comercial. Am observat când pe ușa mașinii ARO a coborât un cetățean îmbrăcat civil în vârstă de aproximativ 40-45 ani. Am observat că este îmbrăcat în pantaloni de trening și într-o scurtă de culoare închisă și pe cap avea o căciuliță tricotată.
Acel cetățean s-a așezat lângă roata din fața mașinii, *a îndreptat o armă spre strada din spatele alimentarei*. Menționez că nu am văzut ce fel de armă avea, doar ulterior *am văzut foc la gura țevii*. Menționez că înainte de a trage acel cetățean am văzut când militarii ieșiți din unitate au deschis foc în sus, iar *a doua oară când militarii au deschis focul, tot în sus, în același timp a tras și acel cetățean*.
Din câte mi-am dat eu seama, cred că cetățeanul respectiv a tras de-a lungul străzii din spatele complexului comercial

[…].

Acel cetățean a tras câteva rafale de armă automată, apoi s-a urcat în ARO, care a plecat în jos spre str. Borzești.

Nu pot preciza alte amănunte în legătură cu acea mașină decât că era de culoare gri și că avea ușa în spate, ușa pe care a coborât acel cetățean, am observat că în mașină mai sunt și alți cetățeni.

Referitor la cetățeanul care a deschis focul, arăt că la un moment dat acesta s-a întors cu fața de locul unde mă aflam și atunci *mi-am dat seama de vârsta acestuia și mi s-a părut că este blond cu ochi albaștrii*, părul ieșindu-i de sub căciuliță. Cred că dacă l-aș vedea pe acel cetățean l-aș recunoaște.

În tot cazul, mi s-a părut o figură destul de cunoscută pe care am mai văzut-o și altă dată, fără însă să pot spune cine era cetățeanul. Nu m-am prezentat până în prezent la organele de Procuratură militară pentru că mi-a fost teamă și copiii mi-au spus să nu mă amestec unde nu este treaba mea[96].

Din mărturiile prezentate se observă mai multe trăsături definitorii ale felului în care au fost trase focurile de armă înainte și după 22 decembrie:

– din mașini aparent civile, din mișcare sau în opriri relativ scurte, așadar nu dintr-un dispozitiv de luptă la vedere;
– de trăgători în civil sau în haine militare;
– către populația civilă sau către apartamente care nu reprezentau un adevărat pericol;
– trăgând în același timp cu militarii în termen, care trăgeau focuri de avertisment în sus, așadar cu intenția de a-și

masca focurile de armă și de a arunca vina privind existența victimelor pe seama armatei.

Aceste focuri apar ca având drept unic scop terorizarea populației. Conform definiției termenului, ele au reprezentat așadar acte de terorism.

Ofițeri în civil ridică muniție din depozitul Securității și „fac ca în filme”

Declarația lt. Securitate Vidican Mihai Florian:

> În ziua de 17.12.1989, ora 18, eram în misiune la depozitul de muniție al inspectoratului în incinta obiectivului împreună cu lt.-maj. Zaharia Eugen și lt. Belaia Sau.
> La această oră au venit la depozit pentru a ridica muniții *3 persoane și îmbrăcați civili, unul era de la miliția municipiului Timișoara, serviciul judiciar*, probabil, îmbrăcat cu o geacă din postav și pantaloni închis, 1,80 m înălțime, 85 kg, păr castaniu, având asupra lui pistol-mitralieră. Ceilalți 2 erau până la 25 de ani, îmbrăcați cu hanorace kaki, bruneți, 1,75-1,80 m înălțime, fără semne particulare. Precizez că în urmă cu cca 30 min, deci 17:30, *cei trei au mai fost o dată la depozit și au ridicat câte 4 încărcătoare fiecare, deci 120 cartușe fiecare. Acum au ridicat din nou, aceeași cantitate de muniție*.
> Ceea ce m-a determinat să-i întreb ce fac cu atât muniție într-un timp atât de scurt.
> Muniția a fost ridicată doar de cel mai în vârstă, cred că ofițer, pe bază de tabel, de la [plutonierul] Pantea Ambrozie. Din discuția avută cu cei 3, *mi-au relatat*

că acționează împotriva manifestanților, că trag din mașină, fără a preciza o zonă anume.
Mi-a spus că în timp ce treceau pe Calea Aradului, lângă Peco, au văzut 2 persoane care spuneau că încercau să forțeze ușa de la intrarea în stație, când mașina i-a speriat, unul a fugit iar celălalt a descărcat un încărcător întreg. *Mi-a spus că acesta a decedat, că în momentul când trag asupra oamenilor, aceștia fac ca în filme*.
Continuare 09.02.1990
Verificând din nou am aflat că persoana care a declarat în seara zilei de 17.12.1989 că a tras și a ridicat de 2 ori 120 cartușe de persoană se numește *Peptan Eugen*[97].

Din această mărturie a unui ofițer de Securitate rezultă numele unuia dintre trăgători. Acesta din urmă a recunoscut față de martor că *a tras asupra demonstranților și a ucis oameni*. Este menționat și faptul că împreună cu colegii lui a tras din mașini, așa cum au menționat numeroși alți martori, confirmând o dată în plus că acest mod de tragere le era propriu cadrelor de Securitate.

Cu date privind numele, semnalmentele, numărul de gloanțe trase, mașina folosită și alte semnalmente, procurorii ar fi trebuit să-l inculpe pe căpitanul de miliție Peptan Eugen pentru omor. Surprinzător (sau poate nu tocmai), acesta a fost inculpat și condamnat doar pentru „favorizarea infractorului, faptă amnistiată prin decretul FSN din 4 ianuarie 1990”[98].

Și totuși, nu se poate spune că magistrații nu au remarcat aceste mărturii:

Probele dosarului au mai confirmat că, în după-amiaza zilei de 17 decembrie 1989, *cadrele de Securitate și miliție au fost înarmate cu pistoale și pistoale-mitralieră cu muniție de război* […]. Astfel, martorul Constantin Gheorghe, subofițer în cadrul plutonului USLA, care gestiona armamentul, a declarat că a distribuit în acea după-amiază, *deci înainte de a fi avut loc teleconferința în cadrul căreia Ceaușescu Nicolae a ordonat să se facă uz de arme*, 43 de pistoale-mitralieră cu muniție de război (fila 27, vol. XXI), iar maistrul militar Pantea Ambrozie, gestionar la depozitul de armament și muniție al inspectoratului MI, a declarat că, în zilele de 17, *anterior amintitei teleconferințe, și de 18 decembrie 1989, a distribuit cadrelor de Securitate și miliție un mare număr de pistoale-mitralieră cu muniția de război aferentă*[99].

Martorul lt.-maj. de Securitate Vidican Mihai Florian, care în seara zilei de 17 decembrie 1989 a asigurat paza depozitului de muniție al inspectoratului, a relatat că *mai multe cadre MI, în ținută civilă, au ridicat în acea seară muniție în mod repetat și că, întrebând ce face cu atâta muniție, unul dintre ei i-a răspuns că trag în demonstranți* (fila 199, vol. XXI) […] martorul cpt. Benghea Nicușor a învederat că în noaptea de 17/18 decembrie 1989, oprind *un autoturism „ARO" din care se trăgea foc automat, ocupanții acestuia – patru persoane în ținută civilă ce erau înarmate cu pistoale mitralieră – s-au legitimat ca fiind ofițeri de Securitate* (fila 198, vol. XXI), că martorul cpt. Vlădila Adrian a declarat că în aceeași noapte, *oprind și el pentru legitimare mai multe autoturisme „Dacia" sau „ARO"*

în care se aflau civili înarmați, aceștia au afirmat că erau fie de la miliție, fie de la Securitate[100].

Mai mult, unii procurori au surprins, încă din 1990, rolul central al Securității și Miliției în represiunea criminală din acele zile. În rechizitoriul prin care „Lotul Timișoara” a fost trimis în instanță regăsim reproduse următoarele declarații de martori:

Martorul Grigorie Mihai a declarat că manifestațiile din seara de 16 și după-amiaza de 17 decembrie 1989, în care s-au scandat lozinci antidictatoriale, au decurs pașnic până când s-a acționat împotriva demonstranților cu formațiunile de *miliție și de Securitate*, precum și cu mașinile de pompieri[101].

Martorii Ioana Ecaterina, Rusu Maria, Perici Viorel și Flocioiu Ioan au învederat și ei că în seara de 16 și noaptea de 16/17 decembrie 1989 formațiunile de *miliție și de Securitate* au acționat cu *deosebită brutalitate* împotriva celor care participau la demonstrațiile antidictatoriale[102].

La rândul lor, victimele Cojocaru Mihai și Avădanei Paul au arătat că în seara de 17 decembrie 1989, pe când se aflau într-o coloană de demonstranți care se îndrepta de la Piața „700” spre Operă, strigând lozinci antidictatoriale, au fost întâmpinați de un cordon de *militari comandați de 2 civili*, care i-au somat și *au deschis foc de armă automată asupra lor*[103].

Botezatu Măricel [...] a precizat însă că focurile de armă cu care au fost întâmpinați *nu au fost trase asupra celor care*

spărgeau vitrinele și devastau, ci asupra mulțimii care demonstra, fiind și el împușcat la brațul drept[104].

În dosarele Revoluției există sute de alte mărturii similare. Semnificația lor privind rolul direct al Securității în crimele de la Timișoara sunt evidente. După cum vom arăta într-un capitol ulterior, pentru toate aceste crime împotriva păcii și omenirii, probate încă de la începutul anilor ’90, comise de un număr considerabil de lucrători de Securitate, până acum nu a fost condamnată definitiv decât o singură persoană (Sima Traian, șeful Securității locale).

Pe 17 decembrie, în jurul orelor 16:00-17:00, demonstranții au fost împinși de la Județeana de Partid către Piața Libertății. Acolo au fost incendiate chioșcuri de ziare și mașini de milițieni. S-au aruncat sticle incendiare spre garnizoană. Militarii de la Comandamentul Diviziei Mecanizate au tras un foc de avertizare. Au sosit și alte camioane cu militari, care au intrat în dispozitiv.

Judecând după aparențe, focurile de armă care au urmat și care au produs trei morți și mai mulți răniți ar fi fost trase de militari în termen. În realitate, *au tras ofițeri de Securitate infiltrați printre ei*. Mărturia Ioanei Bărbat despre faptul că în acest incident mama sa, Lepa Bărbat, a fost ucisă, iar tatăl său, Vasile Bărbat, a fost rănit grav de ofițerul de Securitate Vasile Joițoiu este pe cât de cutremurătoare, pe atât de relevantă. Ea devoalează acțiunile criminale ale Securității *disimulate în rândurile militarilor în termen* la Timișoara, interdicția forțelor de ordine de a trata răniții la Spitalul Militar (o crimă de război) și impunitatea de care s-au bucurat ofițerii de

Securitate datorită unor magistrați care au rămas indulgenți față de ei după Revoluție.

> „Când am ajuns în fața Garnizoanei, *cineva din cordon* a deschis focul cu un pistol-mitralieră. Când s-a oprit focul, am văzut-o pe mama căzută cu fața la pământ, chiar în poarta de la garnizoană. A fost împușcată în cap și în piept. Tata era tot jos, ghemuit, nimerit în stomac. Eu am rămas în picioare și am început să strig", a povestit Ioana Bărbat. În câteva clipe, a sosit la fața locului un bărbat cu parpalac de piele, cu doi soldați. „Ne-au luat și ne-au dus într-o încăpere a restaurantului militar. Acolo era un domn gras, de vreo 100 de kile, care ne înjura. Urla să nu plâng că mă omoară și pe mine. Spunea că, dacă am ieșit în stradă, acum să tăcem. *Apoi, toți am fost duși la Spitalul Militar, dar pentru că nu aveau voie să acorde ajutor*, ne-au trimis la Județean, cu o salvare"[105].

Pentru împușcarea soților Bărbat a fost cercetat și judecat căpitanul de contrainformații Vasile Joițoiu. A fost condamnat la 18 ani de închisoare de Tribunalul Militar, în 1991, însă a fost rejudecat și, în final, scos de sub urmărire penală de procurorul militar, maior magistrat Caloian Gheorghe, din cadrul Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial, deși existau probe covârșitoare care dovedeau vinovăția ofițerului de Securitate[106]. Vom reveni la această crasă injustiție într-o secțiune ulterioară. Iată ce mai spune Ioana Bărbat: „Militarii care erau acolo au spus că Joițoiu a tras. *Acesta a luat arma de la unul dintre soldați*. La 20 de ani,

am văzut declarația unui fost lucrător în armată, pe TVR, care a spus că *Joițoiu a făcut un pariu că ne omoară pe toți trei*”.

Pentru modul disimulat în care au tras cadrele Securității în populație este de asemenea relevantă mărturia lui Mihoc Dănilă:

> În P-ta Traian am văzut militari înarmați care patrulau, era și inc. Avram Gheorghe, atunci maior. În jurul orei 19:00 *au început împușcăturile, ca la război*. I-am văzut pe milițienii aceia, cât și *alți civili cu geci negre când executau foc asupra oamenilor care nu se dădeau la acte de vandalism*. La un moment dat, era ora cca 22:00, dinspre strada Bicaz spre str. Traian *a trecut o mașină din care s-a executat foc de armă din mers. Au rezultat victime*. După aceea au apărut tancurile și armata, împrăștiind oamenii. M-am dus acasă[107].

Declarația este relevantă sub mai multe aspecte:

– faptul că primele focuri au venit nu de la trupele din dispozitivele Armatei, ci din ascunzători;
– faptul că militarii de pe tancuri nu au executat foc asupra demonstranților, chiar când aceștia au atacat tancurile;
– chiar și după ce s-a transmis ordinul de luptă „Radu cel Frumos”, împușcăturile „ca la război” au venit tot de la milițieni, cât și de la alți civili, cu geci negre; se executa foc asupra oamenilor care nu săvârșeau acte de vandalism. O dovadă în plus, foarte elocventă, că cei care spărgeau vitrinele erau tot cadre de Securitate;
– din nou rezultă că din mașini care nu aparțineau armatei se trăgeau din mers focuri în urma cărora au rezultat victime.

Un mare număr de martori descriu modul în care indivizi de „35-40 de ani” (care, prin coroborare cu restul probatoriului existent, nu puteau fi decât ofițeri de Securitate) s-*au deghizat efectiv în soldați și au tras în populație, cu scopul vădit ca aceasta să arunce vina pe armată.*

În acest sens este sugestivă, spre exemplu, declarația lui Popovici Ioan din 27 iulie 1990:

> În ziua de 17.12.1989 [...] m-am alăturat celui din grupul respectiv [în fața farmaciei din piața St. Furtuna] care strigau lozinci contra regimului și contra lui Ceaușescu. [...] cam în jurul orelor 22:00 în fața restaurantului Sinaia au sosit mai mulți militari cu un transportor militar cu un camion tip militar în care erau reținute mai multe persoane. Din grupul de militari s-au desprins trei care s-au îndreptat spre farmacie, unde mă aflam eu. Precizez că, *deși cei trei erau îmbrăcați în haine de militari în termen, erau mai în vârstă, în jur de 35-40 de ani, și mi-am dat seama că nu pot să fie militari în termen*. Precizez că militarii erau îmbrăcați în haine kaki și erau înarmați. [...] eu împreună cu prietenul meu Turcu am fost prinși și duși în camion. Eu *am fost primul prins și lovit de persoanele care m-au reținut*. [...în timp ce l-au prins pe Turcu am reușit să scap și] *am luat-o la fugă* pe străduța de lângă farmacie care dă spre canalul Bega. *Fără a fi somat prin voce sau foc de avertisment, s-a deschis focul de către acei militari spre mine*[108], însă în prima fază m-am ascuns după copaci și am reușit să ajung până la clubul sportiv Voința. Când am vrut să mă îndrept spre gară, *am fost rănit în șoldul drept, prin împușcare, de către militarii care trăgeau*

dinspre piața Ștefan Furtună [...] *Unul din cei trei militari care mă reținuseră anterior a venit în locul unde mă aflam și m-a luat de acolo și m-a dus la camion*. În camion erau mai multe persoane reținute [...] Am fost transportați la garnizoană, dar pe drum au mai fost luate persoane din diferite locuri pe care nu le pot preciza, întrucât *eram culcat cu fața în jos pe platforma camionului*. În momentul când am ajuns la garnizoană, în camion se aflau circa 20 de persoane [dintre care] 2-3 persoane care cred că erau rănite. Printre acestea mă aflam și eu și, observându-se că eram rănit, *un ofițer de la garnizoană a refuzat să mă primească, reproșându-le celor care m-au adus că, după ce că m-au împușcat, mă prezintă la el în loc să mă ducă în altă parte*. *Am fost lăsat pe stradă* în fața garnizoanei, de unde doi militari m-au luat și m-au dus la spitalul Clinicele Noi [...] unde am fost internat până în ziua de 17.01.1990[109].

Din această mărturie rezultă, din nou, infracțiunea de tratamente neomenoase (din categoria celor „contra păcii și omenirii"), constând, pe lângă *împușcarea unui civil neînarmat*, așadar evident „căzut sub puterea adversarului", și din „lipsirea de libertate fără temei legal" și „supunerea la tratamente neomenoase a răniților".

O altă mărturie pe cât de relevantă, pe atât de cutremurătoare este cea a lui Curac Mihai, și el participant la revoltă, care povestește cum în seara de 17 decembrie, în jurul orei 17, a ieșit în stradă în dreptul locuinței:

Militarii de pe cele aprox. 5-6 TAB-uri [care au venit] s-au desfășurat, *au început să tragă* [...]. *Acești soldați trăgeau*

din mișcare. În acel loc s-a oprit un TAB și un autovehicul blindat – ABI[110]. Am sesizat că *o fetiță de circa 9-10 ani a fost nimerită de un glonț*. Nu m-a lăsat inima și *am sărit în ajutorul ei, moment în care s-a deschis focul de pe acel ABI asupra mea. Glontele m-a nimerit în piciorul drept* [...]. *Cei care au tras de pe ABI erau în haine militare, în vârstă de 35-40 de ani. Nu erau, cu siguranță, militari în termen. După ce lumea a fugit s-a continuat să se tragă foarte puternic, TAB-urile, ABI-urile patrulând* pe străzile 6 Martie, Tinereții, dădeau ocol zonei[111].

Pentru o descriere a psihologiei și acțiunilor militarilor în termen din dispozitivele care au executat foc asupra demonstranților, credem că este notabilă mărturia lui Nemeți Anton:

> Într-un cordon ce bloca strada dintre parc și râul Bega, eu am fost în primul rând de soldați. În acest rând de 15-16 soldați. În spatele nostru mai era un rând de soldați din unitatea noastră și apoi erau *militari de la trupele de securitate veniți de la Arad*. Pe noi ne comanda lt.-maj. Vlădila, acolo se afla și cpt. Badea și *un ofițer de la trupele de securitate*.
> Era deja seară când am primit muniție de război, [...] eu, 20 de cartușe, au primit și colegi de ai mei, însă nu știu câte fiecare. După un timp, dinspre căminele studențești s-a auzit un grup de manifestanți că vine spre noi. Strada era slab luminată.
> Cpt. Badea ne-a ordonat să luăm poziție de tragere pe rânduri. Primul rând în genunchi, iar ceilalți în picioare.

Manifestanții se apropiau de noi, iar ofițerii s-au adresat somându-i să se oprească. Apelurile lor nu au fost luate în seamă. Atunci cpt. Badea a tras un foc de avertisment în aer. Pt. că nu s-au oprit nici de această dată, ni s-a ordonat tot de cpt. Badea să armăm și să tragem un foc de avertisment. S-a tras focul de avertisment. Manifestanții au luat-o la fugă spre noi, nu-mi amintesc dacă s-a mai dat o comandă, însă cei care am fost în cordon am văzut manifestanții că se îndreaptă înspre noi în fugă [...]. *Am văzut ricoșeuri în asfalt*. Eu personal am avut arma la șold, eram în poziția în genunchi, *de frică am tras și eu, însă nu pot să precizez în ce direcție*. Manifestanții au început să se împrăștie, în momentul în care am văzut că manifestanții s-au împrăștiat nu am mai tras. *Au fost adunate persoanele rănite* [...] *de către civili* și au fost duse la salvare. Înainte de a se produce evenimentul de mai sus, *am văzut o mașină Dacia 1300 albă, care a trecut pe strada unde ne aflam, erau civili în ea și aveau arme, nu știu cine erau, însă eu i-am lăsat să treacă*. [...].
În data de 18.12.1989 dimineața am fost scoși din dispozitiv[112].

Din această mărturie rezultă mai multe aspecte relevante:

– conform ordinului Comandantului Suprem, dispozitivele militare includeau, pe lângă militari în termen, militari și cadre din forțele de Securitate. Acestea se aflau în spatele soldaților;
– din descrierea de mai sus rezultă că militarul Nemeți nu a fost printre cei care au tras primii („am văzut ricoșeuri în asfalt”, „de frică am tras și eu”);

– anterior deschiderii focului, Securitatea acționa vizibil în zona dispozitivului cu scopul probabil de a-i intimida pe militarii în termen: „înainte de a se produce evenimentul de mai sus, *am văzut o mașină Dacia 1300 albă, care a trecut pe strada unde ne aflam, erau civili în ea și aveau arme, nu știu cine erau, însă eu i-am lăsat să treacă*”. Este improbabil ca soldații și ofițerii respectivi să nu aibă:
  - o reprezentare destul de clară asupra identității ocupanților Daciei albe. Altfel nu se poate explica de ce i-au lăsat să treacă, *înarmați*, în zona obiectivului pe care soldații din dispozitiv îl aveau în pază;
  - față de acei ocupanți militarii simțeau frică. Din nou, altfel nu se explică de ce i-au lăsat să treacă fără să „știe cine erau”;
  - de aici se poate trage concluzia că în Dacia albă erau cadre de Securitate, cu misiunea de a intimida soldații și a-i face să îndeplinească ordinul pe care urmau să-l primească, și anume să tragă asupra demonstranților neînarmați.

Pentru Ceaușescu și Securitate o preocupare deosebită erau „starea de spirit” și „situația operativă în armată”[113]. Obiectiv esențial, care arată frica lui Nicolae Ceaușescu și a Securității *de a pierde controlul forțelor armate* în cazul prelungirii revoltei populare. Aceasta ar fi dus (fapt adeverit, evident) la pierderea puterii și nevoia de a trece la lupta de gherilă, în „ilegalitate”. Vom prezenta mai multe dovezi ale suspiciunii și animozității față de Armată atât în narațiunea zilelor care urmează, respectiv în analiza notelor generalului Ștefan Alexie din 20 decembrie 1989, cât și în capitolul „Armata sau Securitatea” de la pagina 278.

Rolul central al Securității în represiunea sângeroasă de la Timișoara rezultă și din mărturiile unuia dintre puținii foști ofițeri de Securitate care a îndrăznit în acești ani să rupă „zidul tăcerii” instituției din care a făcut parte. Este vorba de Roland Vasilevici, din Direcția I a Securității din Timișoara. Vom reveni la cazul acestui ofițer și la amenințările la care a fost supus datorită curajului sau:

> În toiul mitingurilor fără sfârșit din Piața Operei, Securitatea a pus problema inițierii unor combinații subtile, de infiltrare a unor ofițeri… în rândul liderilor Revoluției [pe] care să-i „manipuleze” […] în vederea compromiterii lor și să decapiteze astfel Revoluția. Și de această dată, prima vioară […] a fost maiorul Tinu Radu. Până și în rândul reținuților rămăși în viață – acei nouă sute și ceva de tineri adunați din stradă și eliberați ulterior din penitenciar la cererea mulțimii – au fost infiltrați câțiva securiști, cu sarcina de a acționa contra Revoluției. Chiar și salvarea care a pătruns în mulțime a aparținut parcului de mașini al Securității […]. În paralel, la sediul Inspectoratului [Securității] erau conduși cu forța, practic răpiți din stradă, *unii demonstranți mai activi și supuși unor suplicii inimaginabile*, *ceea ce s-a putut vedea în Cimitirul săracilor din Calea Lipovei*[114] […]. Acesta era rezultatul muncii securiștilor din zilele și nopțile anterioare, când luminile nu s-au stins de fel la inspectorat și vaietele victimelor chinuite s-ar fi auzit pană în stradă, dacă i s-ar fi permis cuiva să se apropie de sumbra clădire de pe Bulevardul Leontin Sălăjan […]. *Se trăgea de sus, din ascunzători, din case conspirative*, în timp ce revoluționarii

cereau fără întrerupere demiterea dictatorului, agitând tablouri retușate în chip de Hitler al „celui mai iubit fiu”. Cei din USLA și unii studenți străini, alăturați lor, trăgeau cu niște cartușe speciale, care, la lovirea țintei, provocau noi explozii[115]. Nu conta că țintele erau vii![116]

Este important de reținut din această mărturie a unui cadru de Securitate modul de tragere disimulat (de sus, din ascunzători, din case conspirative) și cu cartușe speciale (care, la lovirea țintei, provocau noi explozii) ale Securității, caracteristici pe care zeci de martori le-au atribuit ulterior și focurilor de armă de după 22 decembrie.

În acest timp, la București cadrele de Securitate primesc arme automate

Din agenda șefului de cadre al Direcției a V-a[117] rezultă unele măsuri luate la direcțiile centrale ce denotă panica Securității pentru contaminarea „epidemică” a restului țării și în special a capitalei.

Astfel, imediat după anunțarea introducerii stării de necesitate, se dispune „întărirea sist[emelor] de apărare”, se instituie mai multe schimburi pentru „grupe operative, gr[upe] de stat major”, care sunt trecute „în stare de luptă, [cu] armament automat”[118].

Rezultă din aceste note că grupele de pază de la CC stăteau din acel moment în permanență la „obiectiv” (li s-au instalat un supliment de „30 de paturi și 40 de cearșafuri”[119]).

Se interzice „plecarea acasă fără armament”, dar în post se cere să se „acționeze ferm”[120]. Se aduce la cunoștința

efectivelor că la Timișoara „s-a acționat” „insuficient de operativ” în „misiunea de luptă”, de aceea se cer studiate „posibilitățile de acțiune” din timp și prezența a 80% din efective permanent la unitate”[121].

Un ordin relevant pentru unul dintre obiectivele „luptei de rezistență” în care s-au angajat cadrele Securității după 22 decembrie este cel legat de *dosare*. Astfel, încă din 17 decembrie, printre sarcinile „comp[artimentului] cadre învățământ” se aflau: „Microfilmare dosare, microfilmare fișe (ambalare), transport corespondență, [alegerea a] ce se transporta [și ce se dă, în caz de nevoie, la] distrugere”[122].

În capitolele următoare vom arăta că această manipulare a dosarelor Securității – unele *distruse*, altele *ascunse* – a fost unul dintre obiectivele pentru care s-a acționat după 22 decembrie. Pentru aceste acțiuni, cadrele DSS au avut evident nevoie de *acoperire*. Ceea ce s-a putut realiza prin *diversiunea și actele teroriste* care, mai ales în timpul nopții, au ținut Armata în cazărmi, în stare de „alarmă” și „panică” și pe revoluționari departe de arhivele și unitățile Securității unde se aflau depozitate dosarele.

În sfârșit, din agenda menționată rezultă că se cerea actualizarea „planurilor de intervenție”, se suplimenta din nou hrana și erau instalate încă mai multe „pături, perne, paturi la CC, Consiliul de Stat” și alte obiective, iar plutoanele active din dispozitivele de pază erau dublate[123].

Toate aceste măsuri demonstrează că, începând din această zi (17 decembrie), Securitatea se pregătea nu numai pentru cazul în care revolta s-ar fi propagat de la Timișoara la București, dar și pentru o „luptă de rezistență” de lungă durată în cazul în care ar fi pierdut puterea în urma

fraternizării Armatei cu populația. E de conceput că, printre obiectivele acestei lupte, se avea deja în vedere asigurarea propriei impunități prin distrugerea sau ascunderea dosarelor.

Luni, 18 decembrie

Anunțul din *Scânteia tineretului*

În dimineața zile de luni 18 decembrie, în ziarul *Scânteia tineretului* a apărut un articol intitulat „Câteva sfaturi pentru cei aflați în aceste zile la mare”. Aspectul umoristic al textului scapă în cea mai mare parte cititorului de rând, rămânând doar impresia de absurd, de lipsă de sens și scop, în miezul iernii și al evenimentelor tumultoase pentru întreaga țară.

Iată textul din *Scânteia tineretului*:

> Câteva sfaturi pentru cei aflați în aceste zile la mare
> Evitați expunerea intempestivă și prelungită la soare.
> E de preferat să începeți mai prudent, cu reprize scurte de 10-15 minute – când pe-o parte, când pe alta.
> Astfel, vă veți asigura un bronzaj plăcut și uniform.
> Nu vă avântați prea mult în larg. Oricum, în caz de pericol, nu strigați. Este inutil. Șansele ca prin apropiere să se afle vreo persoană dispusă a vă asculta sunt minime.
> Profitați de binefacerile razelor ultraviolete. După cum se știe, ele sunt mai active între orele 5:30 și 7:30. Se recomandă cu precădere persoanelor mai debile.

> Dacă sunteți o fire sentimentală și agreați apusurile soarelui, librăriile de pe litoral vă oferă un larg sortiment de vederi cu acest subiect.
> Și încă ceva – dacă aceste „sfaturi” v-au pus pe gânduri și aveți deja anumite ezitări, gândindu-vă să renunțați în favoarea muntelui, înseamnă că nu iubiți în suficientă măsură marea. (S.P.)

Începând la scurt timp după Revoluție, mulți oameni avizați au tras concluzia că straniul articol conținea un mesaj cifrat către o rețea care era în acest mod anunțată să intre în alertă pentru o luptă de gherilă. Mai mulți ofițeri de armată au încercat să-l decodifice.

Astfel, un cadru al Școlii Militare de Ofițeri Activi și Artilerie Antiaeriană și Radiolocații „Leontin Sălăjan” din Brașov, Mircea Ferestrăuariu, povestește:

> s-a răspândit în unitatea militară zvonul că „e ceva” cu articolul din *Scânteia tineretului*, că ar fi un articol codat și cum, după câteva zile, *a apărut și o decodare pe care mai toată lumea din unitate și-o copia de pe o fițuică*. Mircea Ferestrăuariu are și-acum decodarea, într-o cutie cu documente din casă. „Nu știu cum a intrat în școală decodarea, cine a adus-o, de unde, dar ea părea veridică. Iar la sfârșitul decodării scria că ea fusese făcută de un maior și de un căpitan, maiorul Ioan Ardelean și căpitanul Ioan Hendre. Numele nu-mi erau cunoscute, nu erau din unitatea noastră. Oricum, eu sunt absolut convins că articolul a fost un ordin codat către forțele de represiune care nu făceau parte din structurile militare. Cine se duce

la mare în decembrie să facă plajă și baie? E de neconceput ca la vremea respectivă să apară un astfel de articol și nimeni să nu sesizeze că e ceva aberant”[124].

Asemănarea textului cu modul în care au acționat teroriștii după 22 decembrie este evidentă. Focurile de armă s-au succedat în general în serii scurte, deseori de 10-15 minute și erau trase succesiv din locații diferite. Teroriștii acționau în grupuri mici, izolate și este probabil să nu fi avut ajutoare în caz că ar fi fost răniți. Activitatea lor se intensifica după apusul soarelui și mai ales înaintea zorilor, între 5:30 și 7:30.

Interpretările au inclus și referiri la „planul Soare”[125], care era în același timp una dintre cele patru variante secrete de evacuare a lui Nicolae Ceaușescu în caz că ar fi pierdut puterea. Această ipoteză este susținută de faptul că pentru fuga lui de pe acoperișul CC-ului au fost chemate două elicoptere, iar direcția luată a fost Târgoviște (unde se afla o mare unitate de Securitate). Cele patru direcții pentru ieșirea lui din București pentru o astfel de eventualitate aveau următoare nume codificate: Luceafărul pentru ruta 1, Venus pentru ruta 2, Saturn pentru ruta 3 și Soarele pentru ruta 4, care era într-adevăr către Târgoviște[126]. De fapt, Ceaușescu însuși a declarat celor care l-au dus o parte din drum cu mașina că urmează să „organizeze rezistența la Târgoviște”[127].

Modul de codificare a acestui mesaj pare să fie bazat pe metoda „tabelelor de semnale” pe care Securitatea preconiza să o folosească pentru „acoperirea secretului comunicărilor scurte și operative” în cadrul „luptei de rezistență”. Transmiterea acestor comenzi urma să se facă „simultan, prin

căutarea în tabelă a *elementului clar* necesar și transmiterea directă a *prezentării codificate ce-i corespunde*”[128].

Ciudățenia mesajului este augmentată de faptul că o astfel de „glumă” fără sens și „interpretabilă” ar fi trecut neobservată atât de cenzură, cât și de întreaga ierarhie redacțională. Suspiciunile se înmulțesc dacă ținem cont că textul – lipsit de altfel de orice haz – a fost scris de Sorin Preda (care apare ca semnatar al articolului sub inițialele S.P.), un ziarist cunoscut ca având umor de calitate. Ziaristul a avut de suferit de pe urma apariției inexplicabile a articolului. După ce pe 22 decembrie 1989 apăruseră în București copii xerox ale „sfaturilor”, Preda a fost chemat după 1990 la audieri în fața Comisiei Parlamentare pentru Cercetarea Evenimentelor din decembrie 1989 și chestionat despre ceea ce se suspecta a fi un semnal de activare a acțiunilor teroriste. Răspunsurile autorului au ridicat încă mai multe întrebări:

– că ar fi fost vorba despre un text umoristic, însoțit de o introducere care oferea o cheie a „glumei”;
– nu știa de ce a dispărut introducerea din varianta publicată;
– redactorii de la *Scânteia tineretului*, audiați de aceeași Comisie, au afirmat că ar fi fost vorba despre o greșeală la tipărire[129].

În sfârșit, mărturia generalului Ioan Dan, cel care a condus multe dintre anchetele de la începutul anilor ’90 în dosarele Revoluției, este concludentă:

> În luna ianuarie 1990 eram la Timișoara, când un subaltern mi-a prezentat un articol intitulat „Câteva sfaturi pentru cei aflați în aceste zile la mare”, publicat în ziarul *Scânteia tineretului* din ziua de 18 decembrie 1989 [...]. Cu

toate încercările de a fi convins de contrariu, am considerat și consider că acest articol a constituit ordinul de luptă transmis structurilor acoperite ale Securității. Spun „ordin”, deoarece cuvântul „sfaturi” este pus între ghilimele[130].

În aceeași lucrare, din păcate trecută neobservată de publicul larg, generalul Ioan Dan prezintă mărturii despre focuri trase „în reprize scurte, de 10-15 minute”, succesiv, din locuri diferite și în direcții diferite, care îi confirmă presupunerea reprodusă mai sus: „Avem încă o declarație, din atâtea altele, care ne duce cu gândul la acel faimos articol din ziua de 18 decembrie 1989, publicat în *Scânteia tineretului*, prin care se dădeau sfaturi la cei aflați în acele zile de decembrie la mare și făceau plajă, să înceapă cu reprize scurte, de 10-15 minute, când pe-o parte, când pe alta”.

Represiunea continuă la Timișoara

La prima oră a dimineții generalul Constantin Nuță dispune formarea a opt dispozitive de luptă, D1-D8, din cadre și militari din trupele de Securitate, Miliție și Grăniceri. Acestea vor fi trimise în puncte-cheie ale orașului[131].

Protestatarii ies totuși din nou în stradă în număr impresionant. Forțele de represiune continuă acțiunile în oraș, împrăștiind grupurile de protestatari. Spitalul Județean este înconjurat de militari și persoane în civil, care blochează accesul, această faptă constituind în sine o infracțiune contra păcii și omenirii (fiind vorba de tratamente neomenoase asupra răniților).

La morgă se trece la identificarea și examinarea medico-legală a cadavrelor, însă după prânz, la ordinul Elenei Ceaușescu, transmis de Emil Bobu și Tudor Postelnicu, cadavrele sunt în final transportate la București și incinerate. Generalii Constantin Nuță și Emil Macri, alături de Gheorghe Diaconescu, procuror general adjunct, vor organiza întreaga operațiune cunoscută sub numele de cod „Trandafirul”. În această operațiune, colonelul Nicolae Ghircoiaș, șeful Institutului de Criminalistică al Ministerului de Interne, va avea un rol important. Același colonel va fi implicat în mod similar în ștergerea urmelor acțiunilor teroriste din capitală de după 22 decembrie, inclusiv preluarea cadavrelor teroriștilor, a gloanțelor și a documentelor medicale.

În timpul acestei zile se trage în mai multe rânduri asupra protestatarilor de pe treptele catedralei. Sunt uciși aici Marius Nemțoc și probabil Ioan Măriuțac. Pentru moartea lor au fost trimiși în judecată subofițerii de miliție Constantin Țeighiu și Dumitru Asafti, care sunt însă în final achitați.

La ordinul lui Iulian Vlad și sub coordonarea generalului Macri, ofițeri de Securitate conduși de Sălăjan Gheorghe anchetează răniții din Spitalul Județean și alte spitale, chiar și pe cei aflați în stare gravă. Se încearcă în continuare găsirea liderilor protestelor. În zona Spitalului Județean se trag focuri de armă și au loc confruntări prelungite între manifestanți și forțele de ordine. Probabil cu acest prilej a fost ucis Ianoș Paris de milițianul Iosif Veverca, șeful dispozitivului de Miliție din zonă. Conform declarațiilor unor martori, unii dintre răniți mor într-un mod suspect, deși doctorii nu au diagnosticat inițial răni grave.

Civili înarmați trag în mulțime dintr-un microbuz alb în Calea Buziașului[132].

Cine sunt instigatorii?

La București, Iulian Vlad trasează noi sarcini lucrătorilor de Securitate.

Conștient de crimele comise pe străzi cu o zi înainte de ofițerii săi „de informații” și de ura crescândă a timișorenilor, el le cere acestora să se concentreze pe „activitatea informativ operativă”. Represiunea exercitată trebuie camuflată mai bine: „Strada nu e a noastră. Pentru stradă să acționeze mi[ția] cu ajutorul trupelor de Securitate – cu armata”. „Activitatea noastră specifică a stagnat. Nu avem nici un fel de informații”[133]. Evident, el se referea aici la lipsa informațiilor privind implicarea „dușmanului extern”. „Cu arestații trebuie făcut ceva – triați, ascultați. În anchetă [trebuie întrebați]: Cine te-a îndemnat? Să selectăm cazurile noastre. Să se stabilească cine sunt organizatorii, cine sunt instigatorii. *Nu putea ieși gloata atât de organizat* [...] concomitent. [Cine le-a spus] ce să atace”[134].

Evident, „cazurile noastre” erau capii revoltei, pe care „gloata” i-ar fi urmat. Sunt suspectate și „organele locale” care „au manifestat multă pasivitate”[135].

Toate anchetele trebuiau conduse de Securitate. „Să nu lase să fie doar miliția. Să fie of[ițeri] de Sec[uritate]”[136]. Despre cei arestați, aceștia trebuiau să mai afle „ce planuri aveau, ce planuri au, legăturile cu străinii de tot felul, elemente care au fost afară”[137].

Pentru a-i izola mai bine pe cei arestați de manifestanți, Vlad preconiza mutarea primilor în alte orașe: Craiova, Pitești, Ploiești[138]. Este posibil ca acest ordin să se bazeze pe informațiile conform cărora demonstranții se organizau pentru a elibera arestații.

Semnificativ pentru evoluția ulterioară a evenimentelor, respectiv pentru modul cum au acționat grupele „luptei de rezistență” după 22 decembrie, șeful Securității cerea formarea unor „plutoane antiteroriste” și noi „plutoane de intervenție” și cerea *raportarea armelor care existau în dotare în fiecare județ, inclusiv USLA, în capitală*:

„– pistoale automate;
– puști-mitralieră;
– aruncătoare de grenadă;
– echipament de luptă;
– muniție”[139].

Urmau să se alcătuiască „grupe” de luptă din „cadre de Securitate și miliție”[140].

Ca urmare a acestor directive, în această zi sunt înarmate încă 120 de cadre ale Ministerului de Interne[141].

Este ucisă o fetiță de doi ani, Cristina Lungu (la intersecția străzii Arieș cu Calea Girocului)[142].

În calitate de infirmieră la Spitalul Județean, *martora Fediuc Stela* descrie modul în care au acționat cadrele MI în „civil” la spital. Declară că în seara zilei de 18 decembrie, la intrarea în spital, „[erau postați] 4-5 *oameni în civil care permiteau accesul numai pe bază de legitimație*”. Ulterior, când au început să fie aduși revoluționari împușcați, „*a apărut un civil care nu făcea parte din personalul nostru* și care era

îmbrăcat cu un halat alb”. Acesta le-a interzis angajaților spitalului să înregistreze morții, *ordonându-le* „să îi ducă direct la morgă”. Tot acest martor descrie cum în prezența și la ordinul unor civili „obișnuiți să comande”, în noaptea de 18/19 decembrie au dispărut cadavrele din morga spitalului, „conducerea sanitară” a transmis personalului că nu au voie să spună nimic din ceea ce vedeau și că spitalul era „împânzit de civili din afara instituției[143].

Martorul plutonier de miliție Bold Ionel oferă o mărturie din interior: „În dimineața de 18 decembrie 1989, cu ocazia constituirii celor opt dispozitive formate din *cadre de miliție și trupe de Securitate sau de grăniceri*, generalul Nuță Constantin le-a ordonat să «execute foc asupra cetățenilor care se adună în grupuri și scandează lozinci» ceea ce duce la concluzia că […] *se urmărea, în primul rând, lichidarea demonstrațiilor*”[144].

Martorul *Mihoc Dănilă* descrie focurile de armă trase de milițieni și trupele de grăniceri și Securitate, precum și folosirea *grenadelor cu gaze toxice*: „Mulți au ieșit și ne-am îndreptat cu toții spre Catedrală. Acolo să fi fost ora 16-17 [când] a început să se tragă dinspre Cinema Capitol și de [la] milițienii care erau postați în dreptul bufetului Expres. S-a aruncat și o grenadă cu gaze toxice din tanc. Trupele de grăniceri și securitate împingeau demonstranții spre Parcul Central [am văzut] atunci oameni răniți și chiar morți”[145].

Este important de menționat că, alături de un arsenal de luptă redutabil și modern, aceste grenade cu gaze toxice se aflau în dotarea Securității, conform proceselor-verbale de predare-primire a armamentului unităților DSS către Armată din perioada 26 decembrie – 4 ianuarie[146].

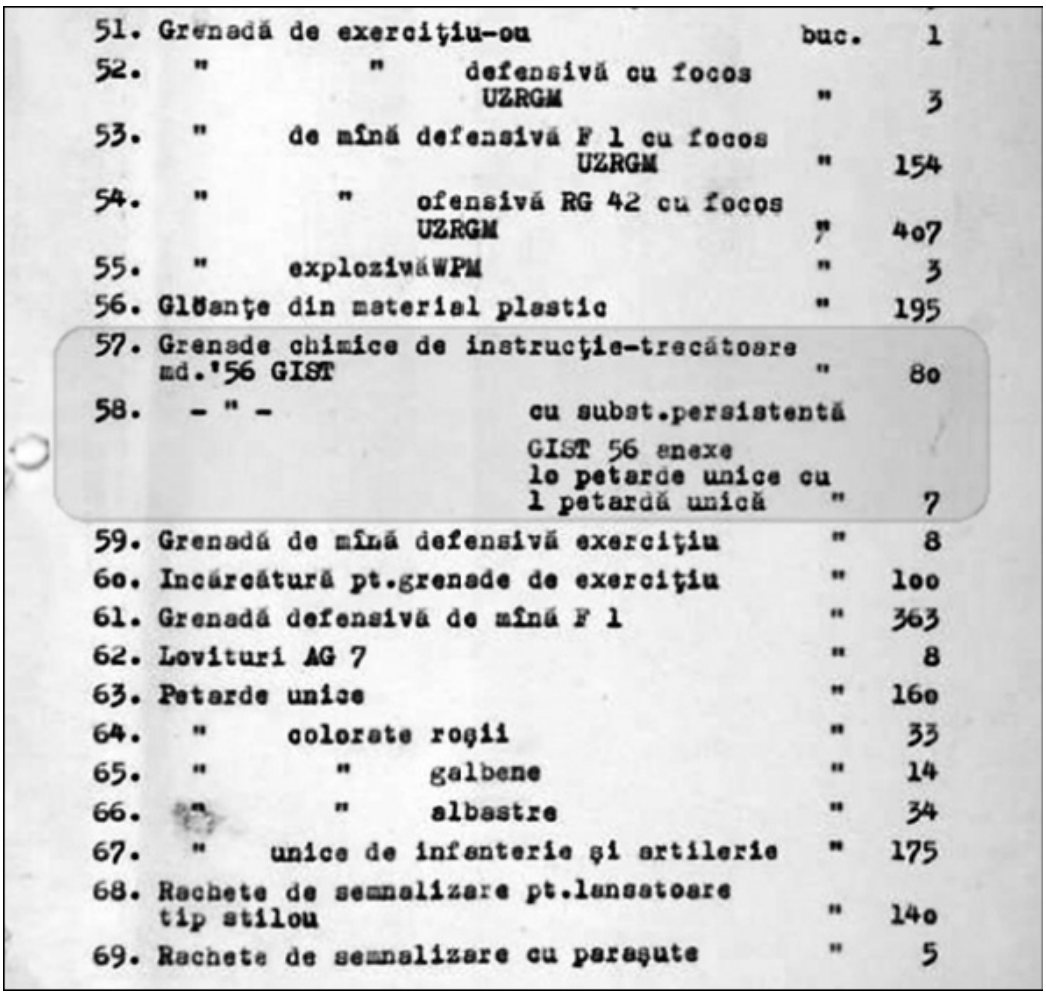

51.	Grenadă de exerciţiu-ou	buc.	1
52.	" " defensivă cu focos UZRGM	"	3
53.	" de mînă defensivă F 1 cu focos UZRGM	"	154
54.	" " ofensivă RG 42 cu focos UZRGM	"	4o7
55.	" explozivăWPM	"	3
56.	Glonţe din material plastic	"	195
57.	Grenade chimice de instrucţie-trecătoare md.'56 GIST	"	8o
58.	- " - cu subst.persistentă GIST 56 anexe lo petarde unice cu 1 petardă unică	"	7
59.	Grenadă de mînă defensivă exerciţiu	"	8
6o.	Incărcătură pt.grenade de exerciţiu	"	loo
61.	Grenadă defensivă de mînă F 1	"	363
62.	Lovituri AG 7	"	8
63.	Petarde unice	"	16o
64.	" colorate roşii	"	33
65.	" " galbene	"	14
66.	" " albastre	"	34
67.	" unice de infanterie şi artilerie	"	175
68.	Rachete de semnalizare pt.lansatoare tip stilou	"	14o
69.	Rachete de semnalizare cu paraşute	"	5

Fragment din lista de armament a Unității speciale „F” (filaj) a Securității, predat în ianuarie 1990. ACNSAS, F NEOP, 2328, f. 8

Problema lipsei puterilor străine

Este indubitabil că Securitatea a știut, pe toată durata represiunii de la Timișoara, că nu străinii i-au incitat sau „manipulat” pe protestatari. Dimensiunea manifestațiilor era în sine un argument care nu mai lăsa loc de suspiciuni. Informațiile privind lipsa „agenturilor” au fost de fapt transmise pe cale ierarhică de cei care se aflau la fața

locului[147]. Astfel, generalul Emil Macri (șeful Direcției a II-a a Securității – Contrainformații Economice) a spus-o clar: „Rezumând sintetic informațiile obținute, ele nu au pus în evidență nici lideri, și nici amestecul vreunei puteri străine în producerea evenimentelor de la Timișoara. Raportarea acestor date la eșalonul superior, respectiv generalului I. Vlad a produs iritare și chiar supărare”[148].

În același sens descrie și Nicolae Mavru, fost șef al secției Filaj și investigație de la Securitatea Timiș, situația găsirii străinilor instigatori. În cadrul urmăririi penale, el declara: „la ordinul col. Sima Traian, au primit și ei misiuni de a observa și sesiza aspecte din masa manifestanților, din diferite zone ale orașului în sensul de a raporta dacă sunt străini (*ceea ce nu prea au fost*) care incită la dezordine, acte de violență sau altfel de acte...”[149].

Același Nicolae Mavru, în calitate de martor la proces: „Deși ne-am străduit, nu am putut raporta col. Sima implicarea completă a vreunui cetățean străin în evoluția demonstrațiilor, cât și fenomenelor care au avut loc la Timișoara, dar, cu toate acestea, am observat câțiva străini care s-au învârtit în jurul locuinței pastorului Tőkés”[150].

„Sarcina primordială pe care am primit-o de la col. Sima a fost [să aflu] dacă în evenimentele declanșate la Timișoara erau implicate elemente străine din afara țării. *Cu toate eforturile făcute nu a rezultat* [acest] *lucru pe linia mea de muncă*.”

Inculpatul Filip Teodorescu, adjunctul șefului Direcției a III-a (Contraspionaj) a Securității confirma la acea dată lipsa „instigatorilor sau conducătorilor” străini:

> Seara [luni, 18 decembrie 1989], după 23:00, responsabili numiți de generalul-maior Macri Emil pe diferitele linii de muncă au început să vină să-i raporteze informațiile obținute. Au fost destul de neconcludente și cu mare dificultate am redat o informare pe care generalul-maior Macri Emil a acceptat-o și am expediat-o prin telex în jurul orei 01:00 [marți, 19 decembrie 1989]. În esență se referea la:
> – nu sunt date că ar exista instigatori sau conducători anume veniți din străinătate; […]
> – nu sunt identificați conducători și nu rezultă să fie o acțiune organizată, ci una spontană, declanșată pe fondul nemulțumirilor generale ale populației[151].

Ulterior, acest ofițer a fost achitat, a fost cooptat în SRI și a devenit unul dintre principalii dezinformatori ai fostei Securități cu privire la evenimentele de la Revoluție[152].

Din declarația lui *Liviu Dinulescu*, căpitan la Serviciul Pașapoarte al județului Timiș, în decembrie 1989 locotenent-major ofițer operativ de contraspionaj în Securitatea Timiș, dată în 26 iunie 1991, în calitate de martor la procesul revoluției din Timișoara:

> În dim[ineața] de 19 dec. ’89 șeful de serviciu a ținut o ședință unde ne-a comunicat în esență că atât șefii de la organul local, cât și cei de la București sunt nemulțumiți de noi că nu suntem în stare să le aducem informații din care să rezulte că cetățeni străini ar fi implicați în declanșarea și continuarea evenimentelor de la Timișoara. […] Precizez că anterior declanșării evenimentelor de la Timișoara din

datele ce le deținea serviciul nostru nu rezultă vreun amestec din exterior în zona județului Timiș[153].

Și totuși, așa cum se va vedea în continuare, Iulian Vlad, chiar așa „*iritat*” fiind, a continuat să-i alimenteze dictatorului fabulația „*cercurilor imperialiste, reacționare*” care vor să „*destabilizeze*” țară și să „*lichideze independența și integritatea teritorială a statului*”.

Angoasa Securității: timișoreni care vor să vină la București

În cursul zilei de luni, Ștefan Alexie își notează în agendă o informație obținută de Securitate de la „o sursă”: „gr[up] de tineri – în accel[eratul] care vine [la] 6:30 de la Timișoara vor să ajungă la CC”[154]. Pentru a preîntâmpina această contaminare revoluționară, acești tineri urmau să fie căutați în „căminele studențești, cămine muncitorești, cămine de nefamiliști” etc. Prin ordin de la „Tov. Vlad” trebuiau luate măsuri pentru a se afla mai multe date despre „formele de reacție în capitală”, dar fără „măsuri exagerate care să incite”[155].

Evident, mânia și persistența „gloatei” de la Timișoara atârnau greu în deciziile șefului Securității în acel moment. Acesta dă impresia unui acrobat pe sârmă: „Dir a I-a (sic!) […] *să vadă și ei cu grijă*. [măsuri] *Nu exagerate, nu incitatoare*” (subliniat în original). „În Piața Palatului să nu oprim circulația, dar să întărim dispozitivele. Să intrăm puțin în adâncimea pieții.”[156]

Trebuiau încadrate informativ-operativ mai bine „căminele studențești, centrele aglomerate” pentru „stăpânirea stării de lucruri în ob[iectivele] ec[onomice], studenți, elevi, mari colectivități”, „grupuri de persoane de la Timișoara și către Timișoara” și mai ales „grupuri către București”. Trebuia îmbunătățit „controlul asupra străinilor (turiștii care mai sunt)” și acordată „atenție la culte”, la „studenți ce vin acasă în vacanță” și „elevi”, la întreaga b[ază de] l[ucru]”, „mediile intelectuale, scriitorii”. Se urmăreau „reacții [...], să nu apară sprijinitori, solidaritate” cu Timișoara în alte orașe, în special în București. În acest scop trebuia „mobilizată întreaga rețea” informativă (informatorii)[157].

Practic, trebuia monitorizat întregul popor român, ca și vizitatorii care mai erau încă în țară (granițele fiind practic închise). Adică ceea ce a făcut Securitatea dintotdeauna, numai că de data asta *mai intens* și, în același timp, mai „cu grijă”.

„Ce se tot împușcă – cu socoteală”

În seara zilei de luni, 18 decembrie, la ora 20:45, Iulian Vlad le dă subalternilor o nouă serie de ordine.

În îngrijorarea lor, capii Securității iau în calcul faptul că, revoluționarii odată intrați în centrala telefonică, „se pot tăia cablurile la Timișoara”. În acest sens, se discută posibilitățile Serviciului „R” (radio), însă instalarea „legăturii radio la Inspectorat” ar fi posibilă „peste 3 zile” și ar fi „nesecretă”[158].

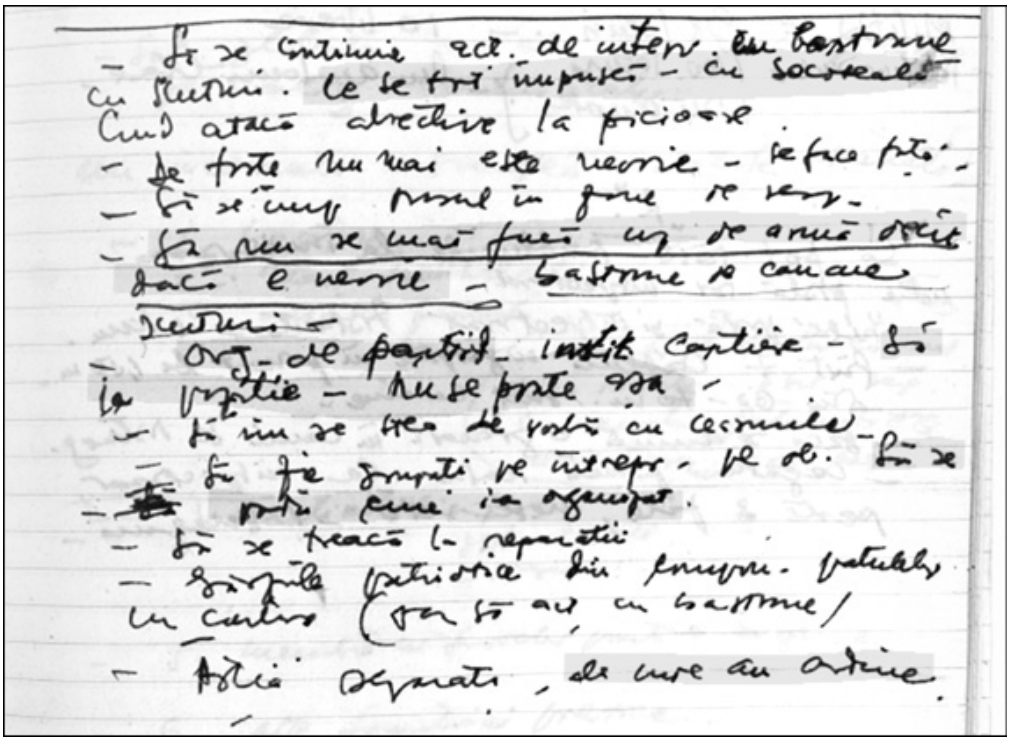

Fragment din agenda de lucru a generalului Ștefan Alexie.
ACNSAS, fond Documentar, 013906, vol. 7, f. 41v

Însă ordinele care urmează sunt încă și mai semnificative pentru creșterea panicii securiștilor în acel moment. Șeful le cere: „să se continue acț[iunile] de intervenție cu bastoane, cu scuturi, *ce se tot împușcă – cu socoteală*”; „să nu se mai facă uz de armă decât dacă e nevoie – bastoane de cauciuc”[159].

Semnificația acestui ordin este evidentă: șeful DSS însuși a concluzionat că, până în acel moment, Securitatea a tras fără „socoteală” și fără să fie nevoie!

Înțelegând poate că doar cu forța Timișoara nu se va cumințI, principala instituție represivă a dictaturii cerea în acel moment ajutor Partidului Comunist Român: „Organele de partid [...] să ia poziție – nu se poate așa”[160]. Pe de altă parte, anchetele trebuiau să devină și mai violente: „în forță, nu

pacifiști”[161]; „să nu se stea de vorbă cu ceasurile… să se vadă cine i-a organizat […] de unde au ordine”[162].

Se cer rapoarte cu privire la existența suspecților de serviciu ai Securității printre manifestanții arestați, dar și creșterea vigilenței în supravegherea acestora în întreaga țară:

> Legionari, naționaliști iredentiști, naționaliști fasciști [marota lui Nicolae Ceaușescu], naționaliști sârbi, sârbo-croați, țiganii! (sic!), membrii ai fostelor partide burgheze, alte formațiuni politice, cei care au fost condamnați pentru infracțiuni contra securității statului, descendenți [ai acestora], elemente fără antecedente penale luate în evidență, repatriații, membrii culte-secte, cei care au fost la studii [în străinătate], elementele cunoscute cu manifestări dizident-protestatare, persoanele suspecte de acte terorist-diversioniste,

totul pe județe, capitală și global, pe vârstă, studii, profesii, naționalitate[163].

Cei anchetați trebuiau separați și ei:

„– o listă cu cei care refuză [să colaboreze];
– o listă cu cei oscilanți;
– o listă cu cei care au fost în vizite [în străinătate] etc.”[164].

Anchetatorii trebuiau să raporteze telefonic, la centru, datele obținute „de două ori pe zi”[165].

Pe de altă parte, de „mâine” urmau să înceapă „discutarea publică în întreprinderi” (care nu a mai avut loc din cauza

exasperării muncitorilor timișoreni), iar „cazurile cele mai grele – *agenți ai spionajului infiltrați, să fie bine pregătite*”.

Apologeții din ultimii ani ai Securității, procurorii care instrumentează dosarele Revoluției, toți cei care mai au vreun dubiu în legătură cu „cine a tras în noi” și cine a condus contrarevoluția din decembrie nu au decât să recitească aceste fraze ale lui Iulian Vlad consemnate de subalternul său, generalul Ștefan Alexie: „Ce se tot împușcă – cu socoteală”; „să nu se mai facă uz de armă decât dacă e nevoie – bastoane de cauciuc”; „anchetele în forță, nu pacifiști”.

Tabloul care se conturează cu o terifiantă claritate la sfârșitul acestei zile (dar nu surprinzător) este al unei instituții aflate într-un conflict existențial cu poporul din care face parte. Pentru a-și păstra puterea (sinonimă în acel moment cu dictatura Ceaușescu), lucrătorii instituției sunt loiali până la „sacrificiul suprem” al „misiunii” lor.

În momentul de cumpănă, când Timișoara le amenință supremația și, poate, impunitatea, ei sunt dispuși nu numai să îngenuncheze în continuare prin teroare populația „pasibilă” de acțiuni protestatare (respectiv muncitorii din obiectivele economice, mediile intelectuale, scriitorii, studenții, elevii etc.), *dar și să-i împuște* „dacă e nevoie”. Ce-i drept, „mai cu socoteală”, ca să nu încingă și mai rău spiritele.

Marți, 19 decembrie

Represiunea organelor Ministerului de Interne și a Armatei în Timișoara continua. În anchetele de la Penitenciar și din

sediul Inspectoratului MI, ofițerii de Securitate încearcă cu asiduitate identificarea „liderilor” demonstranților. Manifestanții se întorc totuși pe străzi; se deschide focul asupra lor, producându-se noi victime. Dispozitivele „D1-D8” rămân pe poziții, iar patrulele mobile „Z1-Z5” își continuă activitatea[166].

În această zi tragică sunt arse în București cadavrele timișorenilor uciși în zilele anterioare. Fostul maior din Direcția Cercetări Penale a Miliției Sorescu Dumitru, care a participat la operațiunea de incinerare la Crematoriul Cenușa, declara că adjunctul șefului IGM, colonelul Moraru Petre, le-a comunicat „la toți cei care au fost la km. 36” (de unde a fost preluată autofrigorifica cu cadavrele) că „operațiunea este strict secretă” și să fie atenți întrucât sunt „strict supravegheați”, înțelegând că erau supravegheați de „organul de securitate”. Colonelul Moraru i-ar fi amenințat că, dacă nu îndeplineau misiunea „în mod corespunzător”, „unde le stau picioarele le va sta și capul”.

Și din această operațiune reiese rolul de comandă al Securității, chiar dacă a fost executată de ofițeri de Miliție. Ca în toată istoria regimului comunist, Miliția a fost în slujba Securității și la Crematoriu, executând, cum a făcut-o deseori în regimul represiunii „deghizate” a lui Nicolae Ceaușescu, „treaba mai murdară”.

Solidarizarea masivă a muncitorilor

Însă ce caracterizează îndeosebi această zi este solidarizarea din ce în ce mai mare cu demonstranții a muncitorilor și lucrătorilor din întreprinderile și instituțiile timișorene. Se

propagă un apel al protestatarilor la grevă generală. Din ordinele Elenei Ceaușescu, oficiali de partid sunt trimiși în diferite fabrici din oraș să „clarifice” muncitorilor ce *nu* se întâmplase în oraș în zilele precedente[167].

Fostul secretar de partid al județului Timiș Radu Bălan a mărturisit ulterior nu numai că aceste întâlniri nu au efectul dorit, dar „le-au permis în esență [muncitorilor] să se organizeze”[168]. Comentariile unei angajate de la fabrica Electrobanat (ELBA) ilustrează dinamica acestui proces. În mod ironic, observă ea, înainte de sosirea oficialului de partid la fabrica ei, mulți muncitori nu-și dăduseră seama de întreaga semnificație a violenței din noaptea precedentă. Discursul, care a reprodus întocmai narațiunea dictatorului, a *fost atât de absurd încât a provocat o reacție în întregime opusă celei urmărite de regim*[169].

Conform „liniei oficiale”, activistul a susținut că motivul decretării „stării de urgență” (în urma căreia toate adunările a mai mult de trei persoane au fost interzise) s-ar fi datorat unor „fasciști” „huligani” și „bețivi” care au făcut „provocări” și „devastări”. Întorcându-se la locurile de muncă, muncitorii au rămas cu o întrebare persistentă: „De unde au apărut atât de mulți «fasciști», «huligani» și «bețivi» de toate vârstele în Timișoara atât de brusc?”[170].

Mărturia lui Mihoc Dănilă privitoare la evenimentele acestei zile este relevantă atât pentru conexiunea demonstranților cu muncitorii, cât și pentru brutalitatea continuă a represiunii: „În 19 dec., *cu alți demonstranți am fost la Elba, tot pentru a-i scoate pe muncitori*. La orele 11-12 în zonă *a fost împușcată o femeie*. Demonstranții s-au împrăștiat,

eu fugind cu alții înspre biserica dinspre gară. Ne-am întors însă pentru că *se trăgea de niște civili aflați acolo*”[171].

Curând încep să se formeze comitete de grevă ad-hoc. Muncitorii de la Electrotimiș încep mișcări de protest, încetând lucrul. În acest context se decide reducerea efectivelor militare din oraș și înlocuirea lor cu patrule.

La Electrobanat s-a deplasat Radu Bălan, trimis de Ion Coman. Acesta este însoțit de primarul orașului, Moț. Prezența camionului militar și a soldaților în întreprindere declanșează furia muncitorilor. Și la Uzinele Mecanice Timișoara (UMT) izbucnesc proteste. Oficialii PCR Cornel Pacoste și Ilie Matei sunt trimiși pentru a liniști spiritele.

La fabrica ELBA ajunge un camion cu soldați înarmați pentru a ridica armamentul gărzilor patriotice din întreprindere. Angajații nu permit această operațiune, presupunând că armele ar putea fi folosite contra manifestanților. Curând se deschide focul, în urma căruia sunt câțiva răniți. Radu Bălan e practic sechestrat de muncitorii de la ELBA. Ștefan Gușă e trimis de Ion Coman să-l scoată pe prim-secretarul județului din fabrică.

Panicată de prelungirea „tulburărilor” și de faptul că a doua zi urma să se întoarcă soțul din Iran, Elena Ceaușescu îi trimite la Timișoara pe Emil Bobu și pe Constantin Dăscălescu pentru a rezolva situația.

În acest timp, protestele muncitorești continuau la Electrotimiș, unde un mare număr de muncitori ies din întreprindere. Pe Calea Buziașului sunt blocate mașini și se formează cordoane de tramvaie. Apare în zonă un grup înarmat care trage o rafală în aer, însă mulțimea de muncitori

huiduie și scandează lozinci. Abia spre seară militarii reușesc deblocarea Căii Buziașului.

Sesizând starea incandescentă a muncitorilor, șefii Securității decid retragerea ofițerilor DSS din întreprinderi.

Așteptările regimului ca armata să „rezolve” problema revoltei cresc.

Rolul Armatei și episodul ELBA. Punctul de inflexiune al Revoluției?

După cum am arătat, Ceaușescu a scos inițial Armata deoarece era organizația mai „populară” (având în vedere că soldații erau recrutați din întreaga populație) și se bucura de o stimă mai mare decât celelalte instituții de forță ale regimului[172]. Însă demonstranții au încercat să apeleze la simpatia soldaților, scandând „Armata e cu noi”, „Noi suntem oamenii pe care îi apărați?” și „Aveți și soții și copii”[173]. Deși unitățile Armatei par să fi deschis focul alături de forțele Ministerului de Interne încă din seara zilei de duminică 17 decembrie, determinarea timișorenilor de a ieși în stradă în fiecare dintre zilele următoare a slăbit hotărârea soldaților. „Aparent, unități de armată au început să se abțină de la intervenția directă în activitățile manifestanților începând din seara zilei de marți 19 decembrie”[174]. Evenimentul care e posibil să fi declanșat această schimbare a fost confruntarea de la ELBA pe care am menționat-o.

Fabrica, cu forță de muncă majoritar feminină, a intrat în grevă. Două sute de soldați fuseseră trimiși la uzină pentru a „convinge” femeile să se întoarcă la muncă. Efectul a fost opus

celui scontat: femeile au început să scandeze „Nu vom lucra sub arme!” și au sfârșit cu „Jos cu Ceaușescu!”.

Oficialii orașului și generalul Gușă, care au venit la fața locului, au fost temporar imobilizați de femei. Secretarul de partid din Timișoara a scris în fugă cererile femeilor în caietul său: „Vrem căldură”, „Vrem ciocolată pentru copiii noștri”, „șosete, lenjerie de corp, cacao și bumbac”, până când o diversiune din afara uzinei le-a permis să iasă, în confuzia rezultată[175].

> Recruții, în special, au văzut că nu s-au confruntat cu teroriștii și agenții străini, așa cum fuseseră dezinformați de propaganda regimului, prin CI-știi (ofițerii de contrainformații ai Securității) din unitățile militare. În schimb, au fost întâmpinați de o forță de muncă formată din femei hotărâte, care exprimau aceleași doleanțe pe care le împărtășeau și familiile lor. Este semnificativ faptul că după incident forțele regimului au evacuat zona din jurul uzinei ELBA, iar angajații au ieșit pe străzi. În acea după-amiază și seară, focurile de armă din oraș s-au rărit și mai târziu a încetat complet[176].

La București, pregătiri „urgente” ale Securității pentru o eventuală extindere a Revoluției timișorene

În dimineața zilei de 18 decembrie, Iulian Vlad are o nouă întrevedere la Elena Ceaușescu (urmat de generalul Vasile Milea și de Tudor Postelnicu)[177]. Ordinele pe care le-a dat direcțiilor Securității în urma acestei întrevederi pot fi deduse din agenda de lucru a șefului de cadre și învățământ al

Direcției a V-a[178]. Din aceste note se desprinde din ce în ce mai clar că Securitatea simțea pericolul ca Revoluția de la Timișoara să se extindă la București și în restul țării.

Astfel, „St[atul]-Major [al Direcției primește] ordin" pentru „distribuire urgență 50 buc. puști mitraliere cu 4 încărcătoarea a 30 de cartușe 200 încărcătoare"[179]. Se cere ca înarmarea să se facă cu „operativitate".

În mijlocul acestor pregătiri „urgente" de luptă sau mai cu seamă din cauza misiunii critice care se întrevedea, respectiv de apărare a Comandatului Suprem în caz că poziția i-ar fi amenințată, nu era pierdută din vedere munca ideologică.

Astfel, „mr. Buciu [urma să prezinte] *înregistrare expuneri înv*[*ățământ*] *Politic*", iar la „*ora 13:30 adunare generală de partid*"[180] (!). Generalul Marcu cerea „să se aducă la cunoșt[ința] efectivelor din subordine" narațiunea secretarului general, și anume că, sub pretextul evacuării „legale" a pastorului Tőkés (solicitată nu de Securitate, ci de „dep[artamentul] cultelor"), acesta a refuzat să părăsească locuința, fiind „sprijinit de cercuri protestante – *vechii dușmani – ungurii ruși*"[181] (s.n.). Mai clar: „Rușii doresc înlăt[urarea] Președintelui"[182].

Bineînțeles că și varianta deghizată a represiunii este „prelucrată" cu „efectivele". Astfel, despre protestatari se explică: „Au incendiat magazine farmacii CCI". Și, deși Securitatea însăși nu descoperise nici un instigator străin, acest lucru este insinuat în continuare, conform duplicității cunoscute, pentru a justifica fabulația dictatorului: „În ac[eeași] zi au venit prin Arad mii și mii de unguri"[183].

Este greu de crezut că „efectivele" nu înțelegeau natura protestelor timișorenilor atunci când în același timp li se

spunea că demonstranții „[au] devastat CP [Consiliul Popular], libr[ării], [au] scos cărți și *au ars*”[184]. Fiind, evident, vorba de arderea cărților lui Nicolae Ceaușescu.

În aceste momente de panică are loc o îndoctrinare paroxistică, care evidențiază frica lui Ceaușescu și a șefilor Securității că ar putea pierde puterea și că acest fapt depinde de loialitatea Armatei. În acest sens, cadrele sunt aparent pregătite pentru două tipuri de „luptă”:

– una la „vedere”, dusă *împreună cu Armata* și în care Armata este în continuare scoasă în față pentru a „anihila” eventuala demonstrație din capitală;
– una clandestină, „pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, în cazul în care Armata fraternizează cu demonstranții; în acest scop se pregătește trierea dosarelor (pentru a fi „distruse” sau „transportate” în alte locuri secrete), iar armamentul din dotare capătă o cu totul altă destinație.

Șefii le cer cadrelor de Securitate „să execute întocmai ordinele cf. cerințelor actuale” și mai ales să mențină „o stare moral politică de excepție”. Reflectând panica regimului, lucrătorii sunt chemați „prin exemplul personal” să-și dovedească „calitățile activului, inclusiv de sacrificiu suprem”[185].

Li se cere să facă „dovada în ap[aratul] DSS [a loialității lor]” și în acest context apare evidenta preocupare pentru starea de spirit a „*of[ițerilor] M.Ap.N*”[186] și măsura în care aceștia vor da dovadă de aceeași loialitate. Psihologia care se conturează din aceste note este a unei instituții asediate, o fortăreață eroică și patriotică în slujba Comandantului Suprem, care nu poate miza pe alte forțe, inclusiv Armata:

„Noi să fim primii care să ap[ăram] cucer[irile] revol[uționare]”[187].

Trebuie remarcat aici că sintagma „cuceririle revoluționare” era folosită în mod curent în documentele propagandistice ale Securității ca un substitut pentru

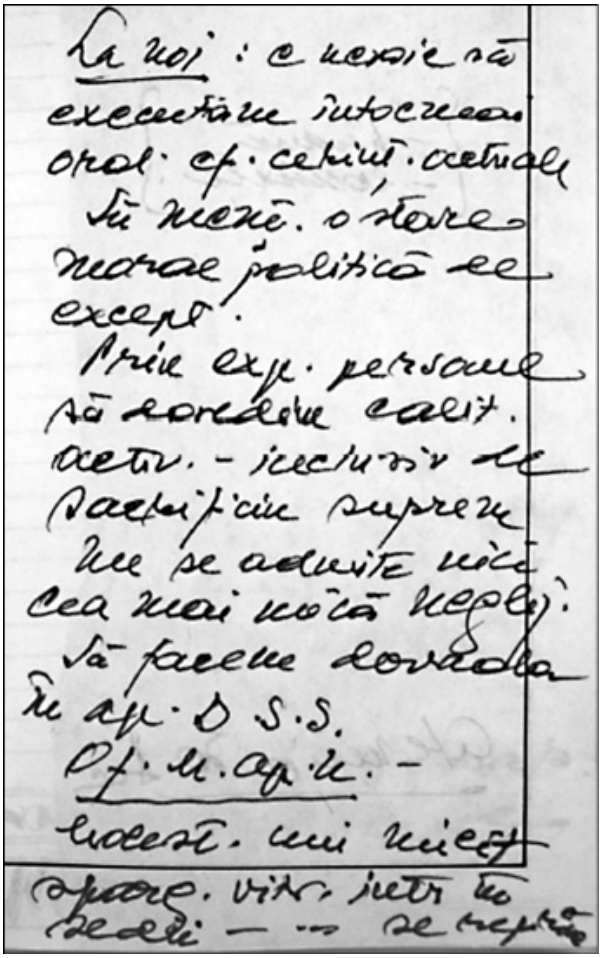

Agenda de lucru a unui cadru din Direcția a V-a a Securității – Pază și gardă, 19 decembrie – „Să dovedim calit[atea] [de] activ[iști] – inclusiv de sacrificiu suprem”. ACNSAS, dosar A 0000001, vol. 9, f. 64

„Comandantul Suprem”. De altfel, așa cum vom arăta într-un capitol ulterior, misiunea „de cea mai mare importanță a întregului efectiv” al Securității era, explicit, „asigurarea securității Comandantului suprem”[188].

Măsurile de alarmă în Direcția a V-a se succedă rapid: „Se interzic ședințele. Munca indiv[iduală] pe prim plan [...]. Cine nu-și îndepl[inește] îndato[ririle] să fie *destituit*. Nenorociții nu renunță ușor”[189]. Se remarcă aici ecoul amenințărilor lui Ceaușescu însuși cu destituirea celor care nu i-ar fi urmat ordinele întocmai. Se pregătește „reprimarea” eventualei revolte la București, dar „să nu se facă gălăgie”[190]. Fapt care relevă încă o dată strategia de disimulare a poliției politice ceaușiste.

A doua zi, dictatorul urma să se întoarcă din Iran. Caracterul absurd al spectacolului cu măști oferit de diada Ceaușescu-Securitate în acele momente de panică generală și asfințit al regimului îl oferă pe deplin notele finale din agenda zilei de 19 decembrie. Șeful de cadre din Direcția a V-a notează: „Sosire 14:45 moment artistic literar versuri pe fond muzical să imprimăm”[191]; „Citire art. Scânteia”; „suplimentarea hrănirii efect[ivelor]. Folosirea armamentului cum se procedează”[192]; „Comanda văzut zilnic șnițele cârnați ciorbe asort[ate]”[193].

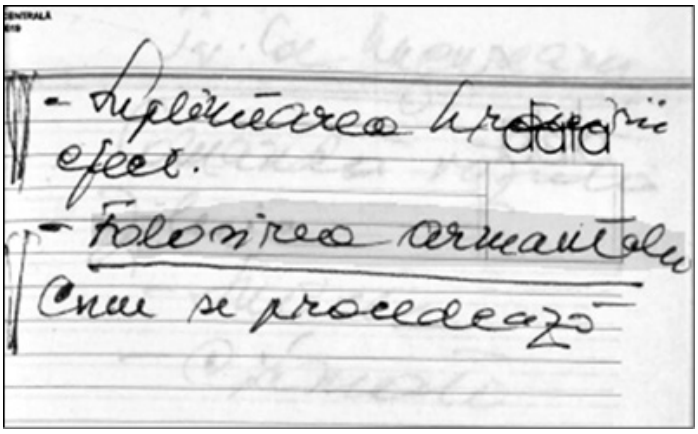

Agenda de lucru a unui cadru din Direcția a V-a a Securității – Pază și gardă, 19 decembrie – „Folosirea armamentului. Cum se procedează”. ACNSAS, dosar A 0000001, vol. 9, f. 67

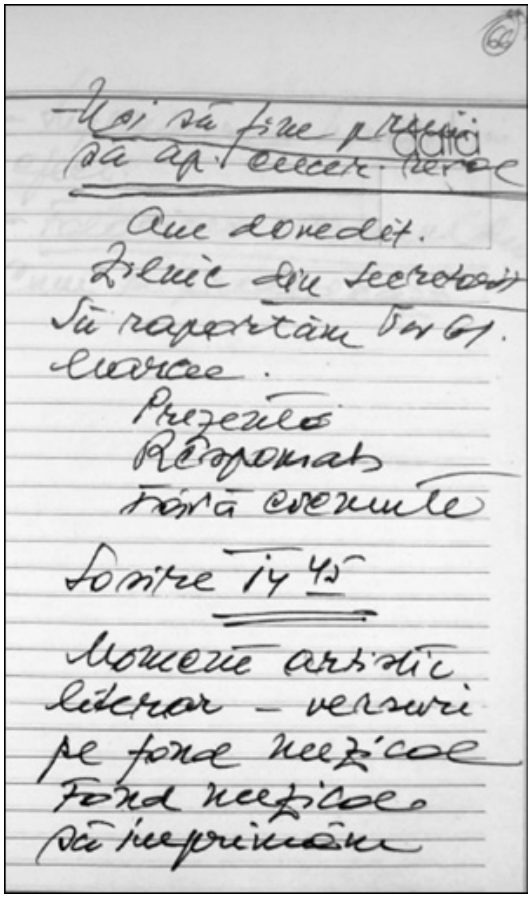

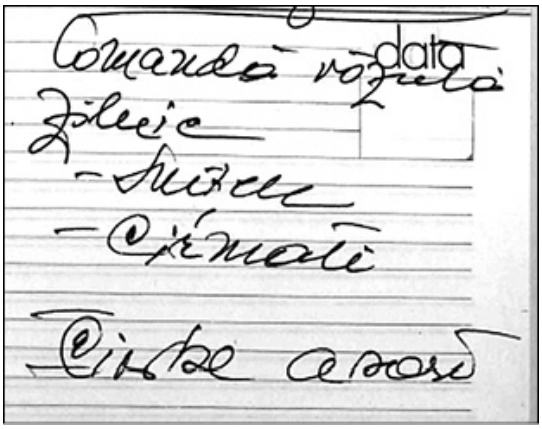

Agenda de lucru a unui cadru din Direcția a V-a a Securității – Pază și gardă, 20 decembrie – „Moment artistic literar”, „Șnițele, cârnați, ciorbe asort[ate]”. ACNSAS, dosar A 0000001, vol. 9, f. 66

Miercuri, 20 decembrie

Victoria Revoluției la Timișoara

În aceeași dimineață s-a declanșat greva generală la Timișoara. Numai fabricile de pâine mai erau în funcțiune. Muncitorii au pornit în coloane către centrul orașului, într-o demonstrație de solidaritate cu cei care își pierduseră rude și prieteni în represiune și care acum cereau să li se înapoieze morții. Muncitorii aveau pancarte și scandau aceleași lozinci care încapsulau revendicările inițiale ale revoluționarilor. Unitățile Armatei le-au permis să treacă nestingheriți[194].

Acesta a fost primul indiciu clar de susținere a demonstranților de către militari. Soldații au refuzat să execute ordinele, iar unii chiar s-au alăturat demonstrației[195]. Sloganul „Armata este cu noi” a răsunat pe tot parcursul demonstrației. Curând după aceea, Armata a început să se retragă în cazărmi. Odată ce soldații au dispărut de pe străzi, știrile din acele zile sugerează că Securitatea și Miliția rămase în dispozitive fie au urmat exemplul soldaților, fie au fost copleșite de mulțime[196]. Până seara, circa 100.000 de oameni –

aproape o treime din populația Timișoarei – au ajuns triumfători în centrul orașului[197].

Unii analiști au interpretat acțiunea Armatei ca o dovadă că lanțul de comandă s-a dezintegrat și ofițeri de nivel mediu au luat decizii independente. Retragerea a fost considerată un semn clar de sprijin pentru cauza demonstranților.

Însă maiorul Viorel Oancea, care pe 22 decembrie (înainte de fuga lui Ceaușescu cu elicopterul) avea să devină primul ofițer de Armată care a aderat, alături de cadre militare din unitatea sa, la cauza Revoluției, neagă ideea unei retrageri spontane: „Evident, a fost un ordin, armata nu a fost în măsură să ia decizii independente... Probabil generalul Gușe sau Ion Coman [a luat această decizie]”[198]. Este o mărturie importantă a unui om care în acele zile a luat atât pulsul străzii (familia sa era printre demonstranți), cât și al militarilor. Vom reveni la declarațiile maiorului Viorel Oancea (ajuns ulterior general și primar al Timișoarei). Merită însă să menționăm că Oancea a fost arestat imediat după ce le-a vorbit revoluționarilor din balconul Operei, din ordinul aceluiași Ștefan Gușă. Acest fapt ridică atunci întrebarea: de ce a dat Gușă ordinul de retragere trupelor de pe străzi, dacă în același timp a rămas un ferm susținător al dictatorului până în ultima clipă (Oancea a fost arestat pentru scurt timp, pe 22 decembrie, puțin înainte de ora 12:00).

Răspunsul cel mai plauzibil și, în ultimă instanță, evident ni se pare cel oferit de autorul american Richard Hall, care explica astfel hotărârea șefilor Armatei de a retrage soldații în cazărmi pe 20 decembrie: „[Generalii de la vârf] au fost fără îndoială preocupați de capacitatea lor de a-și menține coerența instituțională în aceste condiții. Singura modalitate

de a preveni o pierdere totală a controlului asupra trupelor a fost să retragă soldații de pe străzi”[199]. Indiferent de motivul pentru care s-a petrecut, timișorenii au interpretat retragerea trupelor în cazărmi ca semn de sprijin pentru cauza lor[200].

Cu alte cuvinte, motivul pentru care Gușă și poate ceilalți generali din vârful MApN în acel moment (Milea, Stănculescu) au retras soldații în cazărmi nu a fost din simpatie pentru cauza Revoluției, respectiv din dorința de a-l înlătura pe dictator. De altfel, până în acel moment, ei îl slujiseră cu abnegație. A fost un act de conservare a propriilor poziții. Constatând refuzul soldaților de a împiedica demonstrația, le-a fost pur și simplu frică de posibilitatea ca soldații să fraternizeze masiv cu populația civilă și să părăsească unitățile. Sau, mai periculos, să se întoarcă împotriva ofițerilor superiori care le dăduseră până atunci ordinele criminale. Este de înțeles că pentru un comandant militar fraternizarea propriilor trupe cu dușmanul este o situație mai delicată chiar decât înfrângerea.

Pierzând Armata, Ministerul de Interne renunță la folosirea armelor

Odată pierdută acoperirea oferită de dispozitivele militare și confruntați pe străzi cu cvasitotalitatea populației Timișoarei, capii represiunii din Ministerul de Interne dau ordin ca dispozitivele D1-D8 *să nu mai tragă*. La orele 11:40, 11:50 și 13:30, Ordinul MI nr. 99 stipulează: „Să nu folosească armamentul din dotare, să nu se lase dezarmați, să intre în dialog cu demonstranții. […] Vă *repliați pe aliniamentele stabilite anterior* […]. Să se alăture dispozitivelor armatei”[201].

Acest ordin consfințește practic victoria Revoluției la Timișoara, primul oraș al României liber de comunism.

Îngrijorarea Securității crește

În urma capitulării Armatei la Timișoara, Iulian Vlad intră în ceea ce am putea numi mod de avarie. În discursurile față de subordonați debitează, ca într-un dicteu automat, fantastica narațiune a lui Nicolae Ceaușescu, destinată să explice timișorenilor de ce s-au răsculat. Respectiv că au fost manipulați de niște agenturi nebuloase, de conspirația SUA și URSS, de acțiuni hotărâte la Malta, conform scenariului Panama etc.

Uimitor e faptul că mulți amatori de conspirații din mass-media au preluat această narațiune, pe care Securitatea a continuat s-o debiteze timp de 30 de ani. Ea poate fi regăsită și astăzi pe unele canale mass-media, în special cele controlate de foști securiști sau informatori.

Revenind la 20 decembrie 1989, Iulian Vlad și Ceaușescu, conștienți de gravitatea situației, adoptă o neîndemânatică moderație în speranța evitării ca „tulburările” „să se transforme în altceva”. Astfel, noile ordine includ concesii care erau de neimaginat cu o zi înainte:

> De astă seară toți arestații merg în întreprinderi.
> Cei din întreprinderi au răsp[underea].
> Pentru cei vinovați să se aplice legea.
> Cei care au atacat armata [...] vor suporta rigorile legii și *să fie judecați în fața muncitorilor* (!).

> Să se organizeze întâlniri cu muncitorii și să li se explice că este un complot care vizează independența și suveranitatea statului prin acțiuni care au fost organizate din vreme[202].

Partea cea mai orwelliană a acestui discurs se află în subtext: faptul că auditoriul – cadrele de Securitate – știe foarte bine că Timișoara e în mâna revoluționarilor, respectiv a muncitorilor care trebuiau „lămuriți". Dar, evident, conform tabuului totalitar, acest lucru nu putea fi pronunțat. Nici față de Ceaușescu, nici față de subordonați și nici în public. De aici limbajul duplicitar până la absurd, care trădează în același timp frica de potențiala furie a poporului, în cazul în care Revoluția ajunge la București. Or, Vlad și oamenii lui aveau deja informații de la „surse" despre „studenții timișoreni" care urmau să vină cu trenul „accelerat de 6:30" și care intenționau să ajungă la CC.

Mesajul, preluat de la dictator, oferă o sordidă justificare pentru victimele Timișoarei. Dar în aceeași frază este subliniată mărinimia dictatorului și, mai ales, e aruncată vina asupra Armatei, conform strategiei inițiale: „2 zile s-au [abținut] dar atunci când s-au produs acte de vandalism a trebuit să acționeze armata"[203].

Urmează un detaliu care dă măsura panicii lui Iulian Vlad. Deplin conștient de pericolul de a încerca cu adevărat să se „organizeze întâlniri cu muncitorii și să li se explice că este un complot", în condițiile în care la Timișoara muncitorii erau pe cât de eliberați de comunism, pe atât de sătui de explicații, prevăzătorul șef al Securității își moderează ordinul: „De

pregătit luările de poziții în întreprinderi [...]. *Atenție* să nu se transforme în altceva (tov I.V.)”[204].

Scribul – același general Ștefan Alexie – sesizează evident importanța detaliului. Securitatea înțelesese că „luările de poziții” și „explicațiile” pe care le-a oferit în întreprinderi contribuiseră de fapt la răbufnirea urii mocnite a muncitorilor împotriva regimului.

Totuși, luările de poziții trebuiau să fie „clare” în „explicarea” evenimentelor de la Timișoara. Și anume, prin cunoscuta fabulație cu „Uniunea Sovietică și SUA care s-au pus de acord în Malta” asupra scenariului „Panama” pentru România. Această explicație trebuia dată mai ales în rândurile „unităților militare”.

Agitația legată de iminenta contaminare a Bucureștilor devine și mai evidentă când Vlad cere ajutoare la centru: „Gl. Vasile – asistența șefului securității Capitalei *să vedem cu ce ajutăm capitala*”[205]. Aici e vorba de generalul-maior Vasile A. Gheorghe, șeful Direcției a IV-a Contrainformații militare (CI). Rolul acestuia devine esențial pentru cunoașterea stării de spirit și asigurarea loialității în „toate unitățile militare”.

După fraternizarea trupelor cu Revoluția de la Timișoara, pentru Iulian Vlad „situația moral-politică” a Armatei devenise, evident, cu atât mai critică pentru supraviețuirea regimului și a Securității ca instituție. De aceea „explicarea” evenimentelor de acolo era esențială. Trebuiau „lămuriți” „toți soldații”, inclusiv din „trupele de securitate” și din orașul de pe Bega: „Să plece cineva la Timișoara, avem acolo sute de soldați”[206].

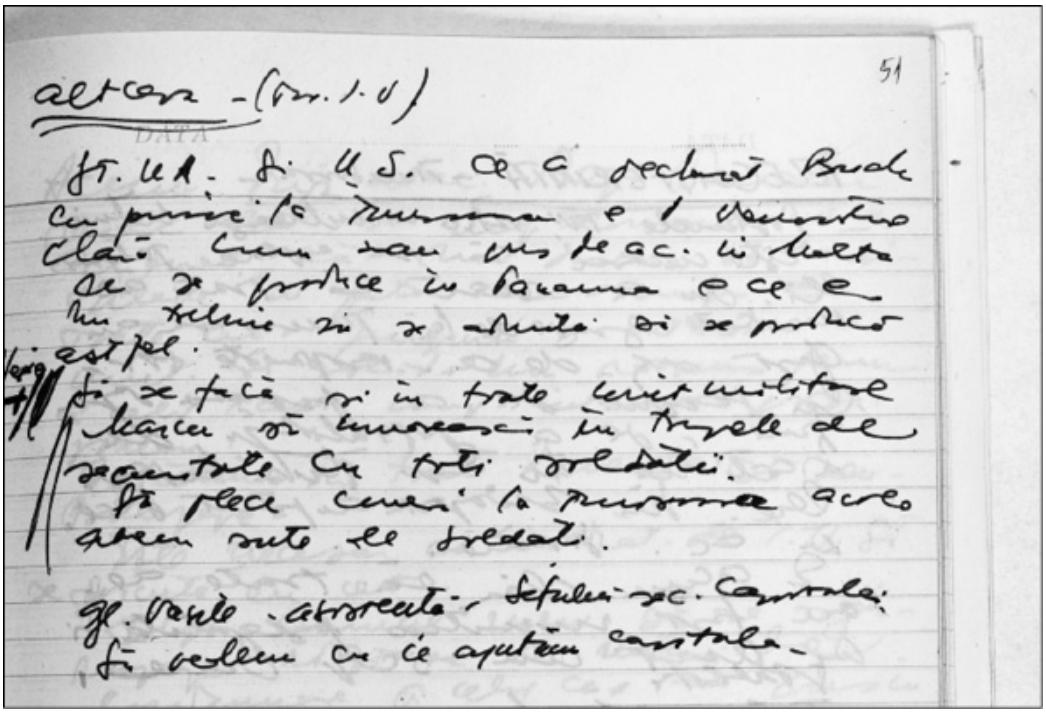

Agenda generalului Ștefan Alexie, 21 decembrie – prelucrarea despre modul cum „SUA și U[niunea] S[ovietică] […] s-au pus de ac[ord] în Malta” „să se facă și în toate unitățile militare”; „să vedem cu ce ajutăm capitala”. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7, f. 50v

În aceeași zi, Ceaușescu organizează o nouă teleconferință, în care expune din nou scenariul cunoscut („este clar că toate acestea au fost plănuite… Panama, Malta”, „acțiunea dirijată” etc.). Ștefan Alexie își notează din nou, conștiincios, fiecare cuvânt, deși în acel moment le învățase probabil pe de rost.

Aflăm în continuare că se face „mobilizarea generală a întregului efectiv de partid și de stat, miliția, securitatea, unit. militare” și că:

> Trebuie discutat deschis în toate întreprinderile. Oricine ridică o problemă le poate discuta în întreprindere. Trebuie lichidată în întreprindere. *Nimeni să nu mai iasă din întreprindere în scopul acțiunilor dușmănoase* [...]. O singură cale: *înfrângerea forțelor reacționare a agenturii, forțelor străine*. Să izolăm aceste forțe[207].

Interesantă pentru desfășurarea ulterioară a evenimentelor este notația care urmează. În scopul „înfrângerii forțelor reacționare", Securitatea și în particular formațiunile USLA trebuie să „conlucreze strâns cu MI, cu unitățile militare", și să formeze „detașamente de luptă și de apărarea avuției întregului popor. Bine pregătite, cu forțe proprii"[208].

Se remarcă din nou sintagma „apărarea avuției întregului popor" ca substitut pentru „Nicolae Ceaușescu". Aceste detașamente create pentru a-l apăra pe dictator în situația de avarie existentă vor fi activate în noaptea următoare în București. Formațiuni similare vor fi semnalate și după fuga acestuia din 22 decembrie, aparent ca parte integrantă din „lupta de rezistență" a Securității, cum vom arăta în continuare.

În aceeași seară, Nicolae Ceaușescu ține un nou discurs televizat. E vorba de exact aceeași travestire a Revoluției pe care și Iulian Vlad o „prelucrase" deja cu activul Securității până la sațietate. Ideile principale legate de „evenimentele grave care au avut loc, în ultimele zile, la Timișoara" sunt[209]:

– „distrugeri de tip fascist";
– „grupurile antinaționale, teroriste" „au continuat să acționeze împotriva unităților militare și instituțiilor de

stat și politice”;
– după două zile, „unitățile militare au fost obligate să se apere, să apere ordinea și bunurile întregului oraș”, „ordinea în întreaga țară”;
– „acte cu caracter net fascist, provocator, de distrugere” etc.

Deși, după cum am arătat în secțiunile anterioare, Securitatea nu găsise nici o informație despre vreo instigare din afara țării, dictatorul este blocat în versiunea sa:

> Din datele de care se dispune până în prezent, *se poate declara cu deplină certitudine* că aceste acțiuni cu caracter terorist au fost organizate și declanșate în strânsă legătură cu cercuri reacționare, imperialiste, iredentiste, șoviniste și cu serviciile de spionaj din diferite țări străine.
> Scopul acestor acțiuni antinaționale a fost acela de a provoca dezordine în vederea destabilizării situației politice, economice, de a crea condițiile dezmembrării teritoriale a României, distrugerii independenței și suveranității patriei noastre socialiste[210].

Ceea ce este greu de imaginat recitind aceste rânduri este că Securitatea, printr-o asiduă campanie de dezinformare care durează de 30 de ani, *a reușit să acrediteze, într-o mare parte din mentalul colectiv, inclusiv, aparent, al procurorilor militari de azi, o parte din aceste idei, aplicate evenimentelor care au urmat după 22 decembrie. Narațiunea „turiștilor sovietici” care ar fi terorizat România în acele zile, ca și cea a „grupului complotist, KGB-ist, filosovietic”* (conform rechizitoriului SPM din 5 aprilie 2019) *care a preluat puterea și*

ar fi organizat diversiunea criminală de după fuga dictatorului sunt, practic, desprinse din discursul de mai sus.

Semnificația și eroismul Timișoarei

Timișorenii arătaseră întregii țări că victoria este posibilă chiar și în contextul celei mai apăsătoare dictaturi. Armele lor au fost coeziunea, solidaritatea, tenacitatea, curajul. Învingerea fricii s-a realizat prin forța solidarității de grup. Odată formate grupurile cu o anumită masă critică, protestatarii au observat că forțele de ordine nu-i pot aresta și nici maltrata pe toți.

În pofida represiunii letale, acțiunile decisive ale manifestanților au arătat întregii țări modelul de urmat: ieșirea masivă a tinerilor și muncitorilor și unitatea demonstranților au dus în final la galvanizarea aproape întregii populații a orașului. Determinarea revoluționarilor timișoreni a favorizat episoade de fraternizare a Armatei și abdicarea de la acte de represiune a grupurilor de civili aduse din alte regiuni ale țării.

Victoria Revoluției la Timișoara a avut nu numai un impact moral, de la distanță, ci și unul direct. Tineri timișoreni au venit la București și în dimineața de 21 decembrie au avut o contribuție importantă la amorsarea revoluției din capitală. După cum se știe, una dintre lozincile scandate în acele zile a fost „Azi la Timișoara mâine în toată țara!”.

Joi, 21 decembrie. Propagarea Revoluției

În dimineața acestei zile au sosit la Timișoara mai multe trenuri cu muncitori de la fabrici din Oltenia. Erau îndoctrinați de oficiali ai partidului împotriva timișorenilor. Declarația unuia din ei e grăitoare:

> Directorul fabricii noastre și un oficial al Partidului ne-au strâns în curte, *ne-au dat bâte din lemn și ne-au spus că huliganii și ungurii devastează Timișoara* și că este de datoria noastră se mergem acolo și să ajutăm la înăbușirea demonstrațiilor. Dar acum mi-am dat seama că nu este adevărat[211].

Mai mulți reprezentanți ai revoluționarilor i-au așteptat în Gara de Nord din Timișoara pe muncitorii veniți din orașele din Oltenia (Craiova, Calafat, Băilești și Caracal). Le-au oferit apă și hrană, explicându-le situația orașului eliberat de comunism. Oltenilor care au vrut să mai stea le-a fost oferită cazare în căminele studențești. Unii dintre ei s-au alăturat cauzei Revoluției. Cei care s-au întors au avut astfel ocazia să transmită în orașele lor vestea triumfului Revoluției la Timișoara, un efect pe care regimul, desigur, nu l-a prevăzut.

La ora 9:00, din balconul Operei este citită Proclamația Frontului Democratic Român ca organizație politică menită „a realiza un dialog cu guvernul, în scopul democratizării țării”[212].

După cum am arătat, Securitatea aflase încă din 17 decembrie de la o „sursă” că „grupuri de tineri” timișoreni

urmau să vină cu „acceleratul de 6:30 de la Timișoara” și „vroiau să ajungă la CC”[213].

Cu toate măsurile frenetice întreprinse[214] pentru a-i împiedica pe aceștia, delegații Revoluției victorioase de la Timișoara ajung totuși la București și se apropie de zona unde se desfășura mitingul lui Ceaușescu în dimineața de 21 decembrie. Ei au contribuit astfel în mod semnificativ la propagarea Revoluției în capitală și la descompunerea dictaturii.

Panica lui Nicolae Ceaușescu și a Securității

O citire superficială a discursurilor dictatorului ar putea duce la concluzia că acesta credea cu adevărat în mitul complotului extern. Adulat până la extaz de cei din jurul său, cu un „orgoliu supradimensionat” care a „secătuit posibilitățile limbajului declamativ al propagandei”[215], ipoteza că el nu ar fi conceput profunda nemulțumire a populației este tentantă.

Prin doctrina „preventivă” și deghizarea opoziției și represiunii[216], Securitatea l-a izolat pe dictator de ura românilor, întreținându-i convingerea că este într-adevăr „cel mai iubit fiu”. Însă o analiză mai atentă a discursurilor lui din ultimele zile la putere și a unora dintre documentele existente în arhive relevă faptul că Ceaușescu avea totuși o reprezentare a *posibilității nemulțumirii* populare. În ultima clipă, el a încercat s-o contracareze pe două căi.

Pe de o parte, prin sordidul recurs la oferta financiară, inclusiv „alocați (sic!) de copii între 30-50 lei”[217]. Pe de altă parte, prin *educarea* maselor: „Mă voi adresa întregei (sic!) națiuni *este necesar să se explice tuturor cetățeni* (sic!) că toate

aceste au fost organizate de servicile (sic!) străine de a destabiliza și antenta (sic!) la independența și suveranități (sic!)" etc. Aceste notițe luate probabil de Elena Ceaușescu într-o conversație cu soțul său devoalează, pe lângă panica dictatorului, recursul mecanic la mitul vinovăției externe. Mai credea Ceaușescu în acel mit? Este greu de presupus, dacă ținem cont de semnificația *educativă* a mesajului. Atâta vreme cât populației „trebuia să i se explice" înseamnă că acea populație avea o idee diferită. Era deci nemulțumită. Iar acest fapt, în acel moment, Ceaușescu însuși trebuie că începuse să-l creadă.

După cum am arătat și în studiul dedicat „luptei de rezistență" dintr-un volum colectiv:

> Ceea ce se conturează este imaginea unui dictator și a unei camarile profund angrenați într-un dificil joc al măștilor și disimulării. De ambele părți se știa, într-o măsură mai mică sau mai mare, că țara nu-l mai voia pe dictator. Nici una din părți nu putea s-o spună, având în același timp o investiție existențială în statu-quoul regimului. De aici necesitatea travestirii cu orice preț a opoziției reale, prin deliranta propagandă naționalistă, în „inamic extern", gata să „invadeze și să ocupe teritoriul țării"[218].

Pregătiri pentru lupta de rezistență

Ca o confirmare a semnificației anunțului din *Scânteia tineretului*, mai multe declarații ale unor martori la evenimentele din timpul Revoluției arată că, deși conspirată,

au existat și alte semne ale pregătirii pentru lupta de rezistență.

La Brăila

Locotenent-colonelul dr. Petru Nica din Brăila declara:

> Eu locuiesc într-un bloc la care domiciliază și unii ofițeri din fosta Securitate și miliție. E vorba de blocul „Romarta”, *din care, nu-i nici un secret, toată lumea o știe, s-a tras asupra demonstranților din piață și asupra apărătorilor Consiliului.*
> Focul s-a executat începând cu 23 decembrie seara, dar fenomene oarecum bizare au apărut aici cu 4-5 zile înainte. De pildă, *pe 18 după-amiază, am constatat cu stupoare că de pe cutiile poștale și ușile apartamentelor cadrelor Ministerului de Interne au dispărut numerele și numele lor*. Soția mi-a spus să le ștergem și noi. I-am interzis. N-aveam de ce ne ascunde. Apoi, după consemnul ăsta, cine știe ce persoane ți-ar fi putut intra în casă. Altă bizarerie: *boxele respectivilor au fost camuflate* cu table, cartoane și alte materiale, să nu se vadă ce-i în interior. *Un du-te-vino la fel de inexplicabil* a constatat familia mea la aceste apartamente; în condițiile în care, se știe, și ei, ca și noi, erau în alarmă de pe 17 decembrie 1989. Ca să nu mai vorbesc de *lăzi suspecte, care nu apăruseră până atunci*...[219]

Rezultă că încă din 17 decembrie (ziua când s-a decis publicarea anunțului în *Scânteia tineretului* pentru alertarea rețelei mai largi de luptă de rezistență) cadre de Securitate

erau anunțate direct și începeau pregătiri în diverse orașe ale țării pentru lupta pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic. De menționat că Brăila era una dintre destinațiile potențiale de evacuare a dictatorului în cazul în care ar fi pierdut puterea și trebuia să părăsească capitala (direcțiile aveau numele de cod Luceafărul, Venus, Saturn, Soarele; Ceaușescu a ales în final Soarele, care era către Târgoviște, însă inițial toate patru au fost activate)[220].

La Sibiu

Declarația lui Marian Valer, fost procuror și membru al Comisiei de anchetă în dosarele Revoluției:

> În urma anchetelor desfășurate la Sibiu, rezulta că la data evenimentelor din decembrie 1989, organele Ministerului de Interne aveau adoptate două planuri de acțiune în cazul apariției unei defecțiuni antiregim sub forma revoltei sau manifestației anticeaușiste ale populației, ori sub forma unei tentative de lovitură de stat militară. Astfel, în primul rând, pe baza ordinului ministrului de Interne nr. 02600/1988, la data respectivă funcția sus menționată fiind deținută de Tudor Postelnicu, ordin emis ca urmare a manifestațiilor anticeaușiste de la Brașov din 15 noiembrie 1987, s-a adoptat la nivelul Inspectoratului județean Sibiu al MI un plan unic de acțiune și intervenție în cazul unor manifestații, în care urmau să fie implicate securitatea, miliția, trupele de securitate și cele de pompieri din cadrul Ministerului de Interne. Într-o asemenea eventualitate, un

rol deosebit urmau să dețină *plutoane de intervenție special constituite*, respectiv plutoanele Scutul, Șoimii și USLA.
În al doilea rând, în urma investigațiilor efectuate a rezultat că organele MI mai aveau un *plan secret de acțiune împotriva unităților Ministerului Apărării în cazul unei tentative de lovitură de stat militară sau a altei atitudini antiregim a armatei*. Probabil că acest plan era în conexiune cu planul Z-Z, la care făcea referire Ion Dincă în cazul procesului său și care constă în acorduri secrete încheiate de Ceaușescu cu 5 state arabe pentru acordarea de asistență militară directă în cazul unui puci militar în România. În acest sens, în timpul evenimentelor din decembrie 1989 din Sibiu, *armata a găsit o hartă cu casele conspirative ale Securității din jurul unităților militare* din municipiu, în care urmau să fie plasate cadre de securitate care să acționeze împotriva acestora, în eventualitatea dezicerii armatei de regimul ceaușist. În urma investigațiilor efectuate, s-a constatat că *din asemenea case s-a acționat cu foc asupra unor unități militare, începând cu după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989*, deci după răsturnarea dictaturii. S-a mai constatat că, în general, în *casele respective locuiau foste cadre de securitate sau miliție, care se pensionaseră sau trecuseră în rezervă, sau informatori ai securității*, precum și că, după începerea manifestațiilor anticeaușiste la Sibiu, la casele respective au intrat autoturisme care aveau numere de înmatriculare din alte județe, de exemplu, Constanța, Iași, Bacău. Astfel, *asupra UM 01512, s-a tras din imobilul nr. 7 din str. Ștefan cel Mare*, situat vis-a-vis de pavilionul central al acesteia, în care locuiau familii ale unui *fost comandant al securității*

din Sibiu și un informator al securității, precum și din imobilele situate în str. Moscovei, paralelă cu unitatea militară. *Asupra UM 1606, s-a tras din imobilul cu nr. 47 de pe str. Moldoveanu, în care locuiau un fost șef al miliției județului Sibiu*, iar asupra UM 01080 s-a tras din vila Branga, de pe Calea Dumbrăvii, în care locuia cu familia un mare crescător de oi, precum și din vila unui medic. A mai rezultat că *locatarii imobilelor respective au lipsit de la domiciliu în timpul evenimentelor*, *părăsindu-le cu câteva zile în prealabil*, precum și că în unele din aceste case *nu s-au găsit urme de mobilier sau de obiecte casnice*. Harta caselor conspirative ale securității și miliției a ajuns în posesia locotenent-colonelului Dragomir, comandantul garnizoanei Sibiu, dar acesta, fiind solicitat să o depună la comisia de anchetă, a motivat că nu o mai găsește[221].

Această mărturie e relevanta nu numai pentru pregătirile care au avut loc la Sibiu pentru lupta de rezistență – evident, o luptă de hărțuire împotriva Armatei, care urma să se întoarcă împotriva dictatorului. Detaliile oferite de Marian Valer, unul dintre puținii procurori militari care au făcut o anchetă onestă în primele zile de după Revoluție, confirmate de numeroase mărturii despre evenimentele de la Sibiu, demonstrează că acel plan a fost pus în aplicare în ziua de 22 decembrie, după-amiaza. A fost primul oraș unde s-a declanșat lupta de rezistență.

Planul Z-Z menționat de procuror (respectiv de Ion Dincă, la procesul său) era continuarea planului Z al Securității de evacuare a președintelui României din București sau, eventual, din țară, în cazul pierderii puterii[222].

La Brașov

Declarația lui Ilarie Clipă:

> *În 18 decembrie* ginerele soției mele a venit de la Sibiu, având două valize de culoare bej. Întrebându-l, mi-a spus că le-a adus nașului său, fost colonel de miliție, dar care nu era acasă. Le-a lăsat într-o cameră și a plecat. Rămânând singur în cameră, am încercat să ridic valizele, dar erau foarte grele. Am desfăcut una și am văzut că *era plină cu armament, pistoale automate și cutii cu cartușe, în cealaltă erau pistoale ceva mai lungi și deasupra aveau un fel de rotiță ca un ochean*. Pe 28 decembrie, ginerele a venit din nou la Brașov, m-a strâns de gât și mi-a pus să declar că n-am văzut nimic[223].

Din nou, *ziua de 18 decembrie coincide cu cea în care s-a publicat „semnalul" luptei de rezistență în* Scânteia tineretului. În România, în acel moment, nu exista nici o altă instituție în care civilii să aibă acces, în mod conspirativ, la armament de luptă decât Securitatea.

Izbucnirea Revoluției la București

Discursul lui Nicolae Ceaușescu la mitingul din 21 decembrie 1989 a început cu mulțumiri „organizatorilor acestei mare (sic!) adunări populare". În acel moment în toată piața din fața CC-ului și, evident, în balconul unde se aflau dictatorul și suita lui s-a auzit o bubuitură. Oamenii din piață s-au speriat, au început să se agite și să se împingă. S-a produs o busculadă.

Vacarmul brusc, care s-a auzit și la televizor pe fondul liniștii discursului, a avut un puternic impact psihologic: a generat panică. Nicolae Ceaușescu a încercat să continue discursul, apoi s-a oprit de tot, privind spre locul din mulțime de unde se auzea vuietul. Se pare că Securitatea a tras concluzia că un atac în forță asupra sediului CC este în plină desfășurare[224].

Filmul și probele evenimentului arată că mitingul nu a fost „spart", așa cum s-a pretins în unele medii. După busculada amintită și după ce o parte a oamenilor mobilizați au părăsit piața, majoritatea au fost opriți de forțele de ordine din zona Universității și readuși în piață. Secretarul general și-a continuat discursul timp de încă 15 minute. Aici a făcut sordida ofertă de mărire a pensiilor, salariilor și indemnizațiilor copiilor, pretinzând că aceste măsuri fuseseră decise în acea „dimineață"[225]. A continuat să debiteze acuzațiile halucinante la adresa agenturilor străine din Timișoara, a vorbit de obsesia lui (cunoscută încă din 1968) legată de necesitatea luptei „întregului popor împotriva invadatorilor" care nu au venit niciodată și a încheiat apoteotic recitând ultimele două versuri din... *Deșteaptă-te, române!*[226]. La terminarea mitingului, câțiva dintre participanți s-au alăturat (unii poate doar din curiozitate) grupurilor de „huligani" din zona Universitate-Romană-Unirii.

Trebuie să amintim că participanții la astfel de mitinguri erau selectați strict pe bază de dosar, verificați de Securitate și supravegheați de organele de partid. Oamenii de la Direcția a V-a (Securitate și Gardă sau UM 0666), Securitatea Municipiului București și USLA erau amestecați în mulțime și „încadrau grupurile în careuri strânse". Scandări anticeaușiste erau greu de imaginat, atâta vreme cât cei

prezenți „erau trecuți pe tabele nominale, cu semnătură”. Pornind de la această axiomă, s-a emis teoria că primele manifestări ar fi fost facilitate sau chiar încurajate de Securitate.

Probele și filmele existente arată că nu au existat „provocatori” și nici „protestatari” în interiorul pieței. Au fost însă grupuri de protestatari („huliganii”) care se strânseseră încă din dimineața acelei zile în jurul pieței. Erau poate chiar „grupurile de studenți” de la Timișoara care „vroiau să vină la CC” cu „acceleratul de 6:30”. După cum am arătat pe baza agendei lui Ștefan Alexie, „sursele” alertaseră deja Securitatea despre acești studenți, împotriva cărora Iulian Vlad ceruse să se ia cele mai „ferme” măsuri. De fapt, mai existaseră în București gesturi de solidarizare cu Timișoara și în zilele anterioare[227].

Cercetările Parchetului Militar confirmă existența grupurilor protestatare în dimineața de 21 decembrie, deoarece o parte dintre ei au fost răniți în urma ciocnirii cu forțele de ordine care blocau accesul spre mitingul oficial. Rezoluția nr. 171/S/27 mai 1992 a Parchetului Militar București dispune neînceperea urmăririi penale privind împrejurările în care s-a produs rănirea a 16 oameni „care făceau parte dintr-un grup de persoane care a pătruns în piață scandând lozinci anticomuniste”[228].

Securitatea era pregătită. Cadrele Direcției a V-a își montaseră mitralierele în spatele geamurilor de sub balcon, abia ferite de privirile celor din piață. Cei din holul de intrare al CC-ului aveau automate „scurte” sub vestoane. În sfârșit, uslașii aveau lunetiști plasați pe acoperișurile din zonă, cu muniție de război.

Șansa și-a spus însă cuvântul și evenimentele au luat o turnură pentru care toată această mașină de război a dictatorului s-a dovedit că nu era totuși pregătită. În momentul în care unul dintre grupurile de protestatari la care ne-am referit a încercat să pătrundă în piață scandând lozinci anticomuniste, securiștii au acționat „cu fermitate”, așa cum le ceruse Iulian Vlad. Pentru a-i respinge și a-i speria pe „huligani”, au aruncat (se pare, la ordinul colonelului Gheorghe Ardelean[229]) înspre ei cu o GELA (Grenadă cu Efect Luminos și Acustic). Acest tip de grenadă era destinată acțiunilor de anihilare a unor eventuali teroriști și se găsea exclusiv în dotarea USLA. Scopul grenadei era ca, printr-un șoc auditiv și luminos, să creeze un moment de dezorientare pentru „dușmani”, suficient cât să fie capturați. Securitatea însă nu i-a bănuit posibilul efect în contextul mitingului lui Nicolae Ceaușescu.

Bubuitura rezultată a generat panică nu numai în rândurile mulțimii, ci și în balconul prezidențial. Secretarul general și-a întrerupt discursul, confuz și neîncrezător. Poporul a văzut acest lucru la televizor. S-a transmis ideea că dictatura era totuși vulnerabilă.

Iulian Vlad și restul șefilor au alertat forțele din zonă. Mitralierele Direcției a V-a au apărut în geamuri, iar „rezerva” direcției a ieșit în grabă, în costumele subțiri de vară, pentru a forma un semicerc în fața intrării. Lansatoarele de grenade fumigene din lateralele CC-ului, mascate de prelate, au fost orientate spre piață[230]. Ordonanța nr. 692/C2/2016 a procurorului Bogdan Licu, prim-adjunct al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Parchetelor Militare, prezintă declarația

martorului Ionel Dumitrescu, colonel inginer, ofițer I la UM 02348 (Secția de înzestrare cu materiale tehnice a Consiliului Politic Superior al Armatei, condus de Ilie Ceaușescu, fratele lui Nicolae),

> având ca atribuții asigurarea cu tehnică de propagandă la inamic a UM 02487 (război psihologic și asigurarea cu tehnică de propagandă și cultură – televizoare, aparate radio, amplificatoare de putere, magnetofoane – pentru întreg Ministerul Apărării Naționale).
>
> Colonelul declara că:
>
> La data de 21 decembrie 1989, de la unitatea mea au fost trimise mai multe autospeciale care au avut *rolul de a amplifica sunetul* (respectiv de a dubla sistemul celor de la Radiodifuziunea Română). Autospecialele trimise au fost sub comanda locotenentului-major Grumaz Alexandru, care în prezent ocupă funcția de consul general al României la Shanghai [la data declarației – n.n.]. *Autospecialele au fost sursa sunetului auzit atunci când adunarea populară organizată în piața palatului s-a dezorganizat, iar participanții au început să fugă.*

Transcrierile parțiale ale comunicațiilor între unitățile USLA și de miliție au fost publicate la sfârșitul lui ianuarie, începutul lui februarie 1990 în ziarul *Libertatea*[231]. Asemenea înregistrări puteau veni doar dintr-o sursă: fosta Securitate. Cu excepția unui singur episod (3 februarie 1990), toate aceste comunicări sunt din după-amiaza lui 21 decembrie sau

dimineața lui 22 decembrie. Lipsesc comunicările USLA de la ora 3:30, din după-amiaza lui 21 decembrie, până la ora 8, din dimineața zilei de 22 decembrie. Și nu e de mirare: e perioada în care forțele regimului au deschis focul asupra demonstranților.

Aceste transcrieri sugerează la rândul lor că, încă înainte ca adunarea populară să fi început, grupuri mari de demonstranți adunate în mai multe intersecții ducând spre Piața Palatului strigau lozinci împotriva regimului și puneau la încercare capacitatea forțelor de ordine de a-i împiedica să intre în piață[232]. Este posibil ca demonstranții să fi înțeles oportunitatea oferită de transmiterea mitingului în direct. Din transcrieri rezultă că acțiunile celor împiedicați să intre în piață au dat curaj și câtorva persoane din mulțime să strige „Jos Ceaușescu!”.

Transcrierile confirmă că, din ordinul generalului Vlad, USLA a folosit GELA. Paul Ștefănescu confirmă folosirea petardelor și că șeful USLA, colonelul Gheorghe Ardeleanu, ar fi fost văzut în clădirea Comitetului Central strigând la un subordonat „dă-mi GELA!”[233].

Grigore Ghiță, comandantul trupelor de Securitate, a inclus unități USLA, inclusiv o unitate de geniu-chimic (care ar fi răspuns de gazele lacrimogene), printre forțele regimului detașate pentru miting[234]. O asemenea acțiune este de altfel în concordanță cu Ordinul nr. 2600 al Ministerului de Interne.

Chiar și raportul Comisiei senatoriale condusă de Valentin Gabrielescu ilustrează că măsurile de siguranță ale mitingului din 21 decembrie au fost lăsate aproape în întregime în sarcina Securității și că generalul Gianu Bucurescu, adjunctul generalului Vlad, a fost personal răspunzător de miting[235].

Să recapitulăm deci: explozia grenadei i-a făcut pe șefii Securității să creadă că sediul CC-ului urmează să fie atacat; oamenii lui Ilie Ceaușescu au primit ordin să pună pe amplificatoarele din piață benzile cu simulatoarele de „război psihologic”. Așa se explică vuietul care a produs senzația de panică (conform specificațiilor sale). De aici busculada ce a împins oamenii spre ieșirile din piață, călcându-se în picioare. Scopul urmărit cu zgomotul terifiant din respectivul moment era chiar acesta: să elibereze piața cât mai repede pentru a lăsa forțele din zonă să se concentreze la apărarea „Tovarășului Stejarul” (numele de cod al lui Nicolae Ceaușescu în planurile și comunicațiile Securității)[236].

Deși, cum am arătat, Ceaușescu și-a reluat discursul, poporul văzuse la televizor că, de la dictator în jos, aparatului represiv i-a fost frică. Și asta i-a încurajat pe oameni să iasă în stradă și să-și schimbe destinul.

Ultima teleconferință

Pe 21 decembrie 1989, la ora 18, dictatorul organiza o ultimă teleconferința[237]. Au participat: Elena Ceaușescu, Manea Mănescu, Emil Bobu, Silviu Curticeanu, Vasile Bărbulescu, Ion Radu, Vasile Milea, Tudor Postelnicu, Iulian Vlad și alții. Nicolae Ceaușescu începe cu aceleași teme: „avem de-a face cu o acțiune organizată și dirijată” „împotriva integrității și independenței României”. Acești dușmani fantomatici din afara granițelor probabil că nu mai existau nici măcar în mintea paranoică, greu încercată în acea zi, a șefului statului. Dar piesa totalitară a „celui mai iubit fiu” trebuia jucata până

la capăt. Și anturajul își juca, încremenit în rolul de lacheu, partitura.

Discursul aduce însă câteva elemente noi. Este identificat precis tineretul ca țintă a „influenței” „agenturii”, pentru „a-l atrage în diferite acțiuni” „împotriva integrității, independenței etc.”. Din nou cere să se „discute” cu toți „membrii partidului, muncitorii”, să li se „explice” etc. Se profilează însă din ce în ce mai clar faptul că „educația” poate fi lăsată pe altă dată și că acum urgența e pregătirea pentru „războiul întregului popor”, inclusiv după o posibilă pierdere a puterii, prin „lupta de rezistență”. Astfel, Ceaușescu cere „să se constituie grupe de apărare a bunurilor întregului popor etc.” (adică a lui personal), „bazate pe grupele patriotice, dar cuprinzând pe cei mai buni activiști de partid, pe cei mai buni oameni ai muncii din toate domeniile. Nu trebuie să existe secție sau întreprindere în care să nu se fi constituit aceste grupe”.

O mobilizare generală deci. Însă rușii n-au venit. Așadar, e vorba de un război al întregului popor împotriva poporului însuși. Prin magnitudinea mobilizării, dictatorul recunoaște că:

– forțele de ordine, „singure”, n-au reușit să țină piept până acum „huliganilor”;
– deci numărul și determinarea acestora sunt redutabile;
– participarea tineretului în această „destabilizare” este masivă: „Trebuie să se treacă cu hotărâre la lichidarea oricăror manifestări din rândul tineretului!”.

Muncitorii, baza partidului, reprezintă partea cea mai îngrijorătoare a celor contaminați de „agentură”: „Nimeni nu trebuie să mai iasă din întreprindere în scopul activităților

dușmănoase, antisocialiste, în slujba cercurilor reacționare de orice fel! Aceasta este problema numărul 1”.

Elementele luptei de rezistență apar cu claritate în imperativul de a crea „grupele sau detașamentele de apărare” (a „proprietății, independenței, a suveranității etc”). „Aceste măsuri trebuie să se îndeplinească începând din această seară, când trebuie să fie create toate aceste grupe, pe toate liniile, în presă, chiar de mâine trebuie să apară deja constituirea acestor grupe și chemarea la ordine”[238].

Grupele trebuiau să „conlucreze strâns cu organele Ministerului de Interne, cu unitățile militare – acolo unde există acestea”. Această frază în sine încapsulează realizarea că acele forțe nu pot fi peste tot, adică nu mai pot ține înregimentat poporul român.

Obsesia unei lupte generale cu poporul presupune situația în care el și regimul său nu se vor mai putea baza pe Armată. Ceea ce, desigur, dovedește că e la curent cu episoadele de fraternizare de la Timișoara: „Trebuie să punem accentul ferm și hotărât pe organizarea grupelor sau detașamentelor de apărare sau, *mai precis, a detașamentelor de luptă și de apărare a avuției întregului popor, a ordinei și liniștii în orașe*, a independenței și suveranității țării”[239].

Faptul că accentul, „mai precis”, cade pe scopul *intern* al luptei „detașamentelor” („apărare a avuției întregului popor, a ordinei și liniștii”) *înaintea* „independenței” reprezintă încă o acceptare târzie că dușmanul, adică sovieticii, n-a atacat; și nici nu pare gata să o facă; dar că *lupta de rezistență trebuie să se ducă oricum, chiar dacă dușmanul este format din românii revoltați*. Mai mult, chiar dacă Armata trece de partea lor și aceștia preiau puterea.

Devine evident că *detașamentele de luptă și de apărare* pe care Ceaușescu mizează în acest moment sunt rețeaua „luptei de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”. E vorba de rețeaua pregătită și antrenată de Securitate, mai ales în ultimii ani, pentru apărarea Comandantului Suprem („mai precis [...] avuția întregului popor”!). Sau, în caz că ar pierde puterea, readucerea lui.

De aceea în clipa aceasta mintea zbuciumată a tiranului nu se poate concentra decât pe „detașamente”, ultima lui speranță:

> Trebuie să nimicim această conspirație [...]. Măsurile pe care le-am spus să le luați reprezintă mai mult decât starea de necesitate. *Aceasta nu rezolvă problema. Problema este legată de a trece la* mobilizarea partidului, la *crearea detașamentelor de luptă, la mobilizarea tineretului*, a femeilor, a poporului. Aceasta este starea de necesitate, aceasta trebuie să fie starea de necesitate! [...] să *organizăm și să facem ca detașamentele revoluționare de luptă ale tineretului să intre în acțiune*. Reamintesc numai că în București *funcționau înainte asemenea grupe și nu îndrăznea nimeni, nici un huligan nu îndrăznea să ridice capul pe bulevardele capitalei*[240].

Imaginea creată este cea a unui oraș care, într-adevăr, se afla „mai mult decât în starea de necesitate”: *în stare de asediu*. Un oraș practic terorizat de „detașamentele” dictatorului, în care *nici un manifestant, nici un cetățean, de fapt, nu mai are curajul să iasă „pe bulevardele capitalei”*. Este

exact ceea ce au încercat să facă detașamentele „luptei de rezistență” pe străzile Bucureștilor *după 22 decembrie*.

Spre final, Nicolae Ceaușescu face o referire, aparent din senin, la Brăila. Fără să fi menționat în mod special nici un alt oraș: „Vă rog să treceți la organizarea și în Brăila și peste tot a activității, așa cum am discutat [...]. Trebuie să se creeze aceste *grupe de acțiune* și în comune, în toate unitățile și localitățile”[241].

Pare o referire la una dintre cele patru rute secrete de evacuare din București a Comandantului Suprem în cazul pierderii puterii.

Planul Z

Într-o serie de articole publicate în 1993 în *Evenimentul Zilei*, aparent bazate pe documente de arhivă, sunt prezentate planurile Securității pentru evacuarea lui Nicolae Ceaușescu în cazul în care ar fi fost înlăturat de la putere[242].

Sunt astfel prezentate o schemă a „canalelor subterane prin care soții Ceaușescu puteau ieși într-un caz de forță majoră din Comitetul Central” și cele patru variante de ieșire din București („Luceafărul 1”, „Venus 2”, „Saturn 3” și „Soarele 4”).

Conform acestui plan numit „Z”, de la Comitetul Central, „prin sistemele subterane special amenajate”, dictatorul și familia sa trebuiau să ajungă „într-unul din cele patru puncte de staționare” și de aici, după alte variante (fiecare cu două trasee), la ieșirea din București. Se pare că pe 22 decembrie „toate echipele cu dotările respective au fost la posturi, inclusiv pe itinerarele subterane”, însă în momentul retragerii

blindatelor, la ora 10:30, din zona Comitetului Central, planul de salvare prin subterane a trebuit să fie abandonat. S-a trecut la planul de rezervă pentru această situație, care prevedea chemarea a două elicoptere.

Este ceea ce a făcut generalul Victor Atanasie Stănculescu. Însă doar unul dintre elicoptere a putut să se așeze pe acoperișul CC, din cauza antenelor. Se mai ceruseră, tot conform planului de rezervă, alte cinci elicoptere din escadrila prezidențială pentru „transport aerian-pază".

Pregătirea pentru bătălia finală

După teleconferința din seara zilei de 21 decembrie, Nicolae Ceaușescu a avut o discuție cu șefii instituțiilor de forță. Era evident furios. „E inadmisibil că de 4 sau 5 ore să nu fi fost lichidat grupul acesta de aici, de la Universitate". În acest moment el instituie:

> *Comandă unică* asigurată de ministrul apărării, ministrul de interne, ministrul secretar de stat la interne și șef al Departamentului Securității Statului și șeful Statului-Major al Gărzilor patriotice – desigur, sub conducerea comandantului suprem. Cu orice problemă vă adresați comandantului suprem[243].

Scopul comandamentului unic era „să acționeze pentru a lichida rapid situația de aici [din București]". Șefii desemnați s-au conformat. După cum se știe, represiunea din acea seară a lichidat în sânge manifestația revoluționarilor de la Intercontinental.

În acest timp, la nivelul Direcțiilor Securității, pe lângă starea de necesitate, se introdusese starea de luptă. La nivelul Direcției a V-a (paza dictatorului) aceasta presupunea:

– „Întărirea *sistemului de acțiune și intervenție*”;
– „Întreg efectivul unității este prezent la sediu”;
– „Se constituie grupele operative pe 2 schimburi”
– „Toată lumea în stare de luptă”;
– „Armamentul la purtător, părăsirea unității” doar „cu aprobarea șef[ului] serv[iciului]”;
– „Ptr. subunitatea de intervenție la nivelul unității se distribuie armament automat”;

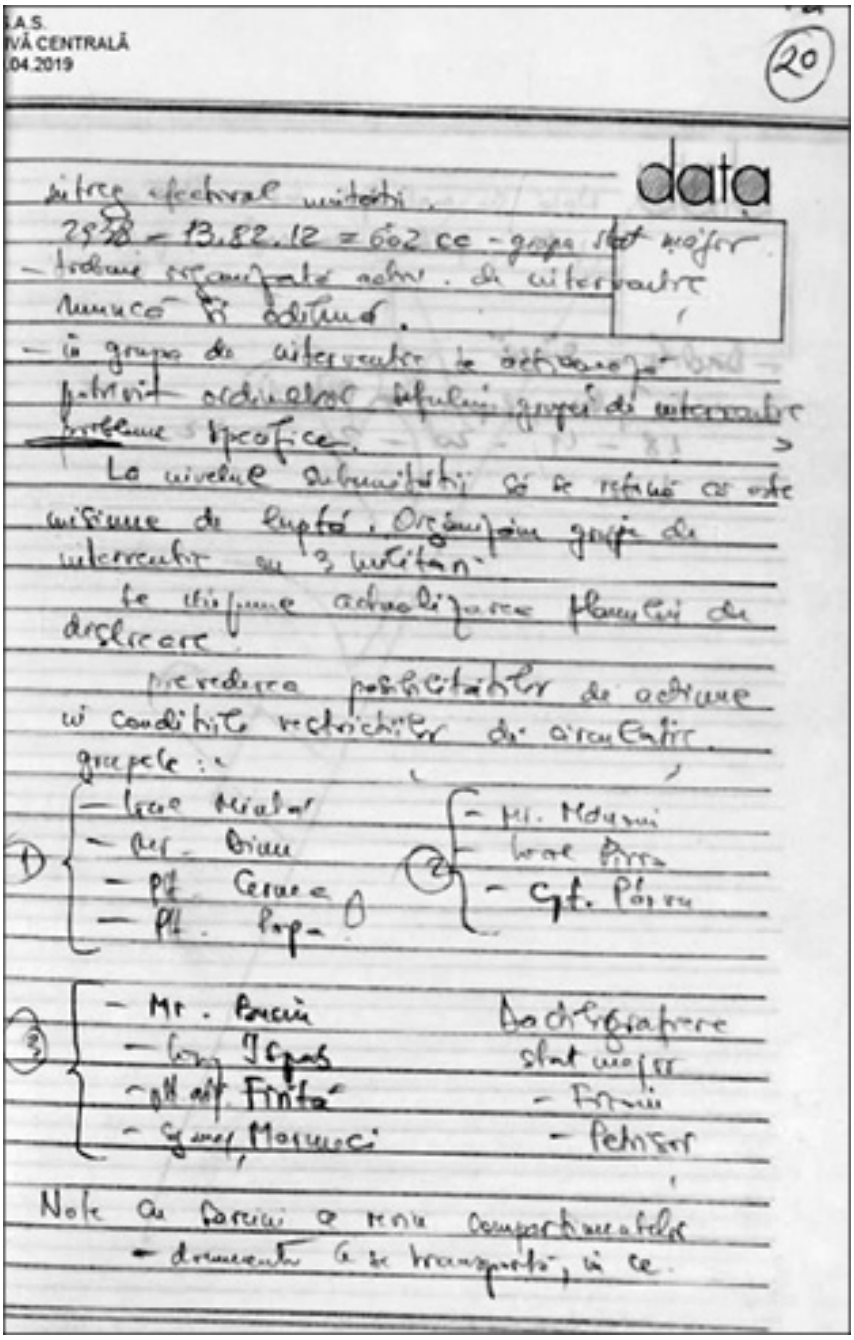

Pagină din agenda maiorului Dinu Nicolae, Direcția a V-a.
ACNSAS, fond A1, vol. 28, f. 20

– Se introduc „toate măsurile de camuflare”;

– „Trebuie organizată activ[itatea] de intervenție munca și odihna”;
– „În grupa de intervenție se acționează potrivit ordinelor șefului grupei de intervenție”
– „La nivelul subunității să se rețină că este misiune de luptă. Organizăm grupe de intervenție cu 3 militari”;
– „Se impune actualizarea planului de dislocare”;
– „Prevederea posibilităților de acțiune în condițiile restricțiilor de circulație”[244].

Arestarea potențialilor capi ai Revoluției

Pentru a preveni ca anumiți disidenți considerați mai periculoși să devină lideri ai revoltei care se declanșase la București, Iulian Vlad dă ordinul arestării a cel puțin patru dintre aceștia, care se aflau toți în domiciliu forțat:

> În seara zilei de 21 decembrie gl. mr. MORTOIU AURELIAN a convocat o ședință cu șefii de servicii la care era prezent și celălalt locțiitor l.col. RĂDULESCU EMIL. Cu acest prilej ne-a informat că are ordin de la conducere ca în anumite *cazuri care ridică probleme speciale* să acționăm pentru reținerea temporară a acestora spre a preveni implicarea lor în acțiuni similare celor de la Timișoara. S-a referit concret la *MAZILU DUMITRU*, ANDREESCU GABRIEL, *BRUCAN SILVIU* și CELAC MARIANA[245].

Este evident că Securitatea a decis „anihilarea” acestor disidenți pentru a încerca să evite ca eventual aceștia să devină lideri ai Revoluției. Arestarea lui Dumitru Mazilu, care

se afla oricum în domiciliu forțat, este descrisă astfel de acesta:

> Se făcuse ora 1:00 în noaptea de 21 spre 22 decembrie. Fulgerele mitralierelor luminau toată zona, iar suflul era atât de aproape, încât zăngăneau geamurile. În casa pe care temnicerii noștri ne-o transformaseră de mai mulți ani într-o cumplită închisoare, ne așteptam cu înfrigurare copilul[246]. […]
> În clipa următoare, ușa a fost spartă, iar oglinda de pe ea a fost prefăcută în țăndări. N-am apucat să solicit de două ori ajutorul, când am fost izbit cu putere în cap. Un individ mi-a aplicat mai multe lovituri cu patul mitralierei în piept. Am mai apucat să-i mai aud cuvintele celui ce poruncea: „Arde-l, mă!”, „Să-l învățăm minte pe criminal!”, „Fă-l să tacă pentru totdeauna!…”. În acel moment mi-am pierdut cunoștința… Mi-am revenit pe scări. Trei indivizi mă transportau pe sus, lovindu-mă cu capul de pereți.
> Eram numai în pijama, desculț… M-au dus prin curte până la poartă, în fața căreia se afla duba miliției. Am fost aruncat pe dușumeaua mașinii ca și cum aș fi fost un sac… Gura îmi era năclăită de sânge. […]
> Primul meu gând era la ai mei. Soția și copilul – mai mult dezbrăcați – erau pe banchetele din spate ale dubei. Amândoi aveau fețele tumefiate… Aveam să aflu ulterior că fuseseră loviți cu brutalitate[247].

Relatarea lui Dumitru Mazilu este confirmată de cea a unui ofițer superior de Securitate[248].

Rolul central al Securității și Miliției în represiunea din ziua de 21 și noaptea spre 22 decembrie

În după-amiaza și seara lui 21 decembrie, tot mai mulți bucureșteni se adunau pe străzile centrale. Imediat după primirea ordinelor de la Ceaușescu la teleconferință, începând cu puțin după ora 18, conducerea „comandamentului unic" a început reprimarea revoluționarilor. Până la ora 3 noaptea, protestatarii au fost loviți, urmăriți, arestați și bătuți în mod sălbatic de cadre MI în aresturile Miliției din București.

Este semnificativ faptul că șeful Securității, generalul Iulian Vlad, era în acea noapte în contact direct cu cuplul Ceaușescu. Conform declarației date în fața Comisiei Parlamentare pentru Cercetarea Evenimentelor din decembrie 1989, ofițerului de Securitate Marian Rusu, aghiotantul Elenei Ceaușescu, l-a întâlnit pe hol, în noaptea de 21 decembrie, „în jur de ora 23:00-24:00", în zona „cabinetului 2" (al Elenei Ceaușescu)[249].

Exact după acest moment (miezul nopții din 21 spre 22 decembrie), forțele de ordine au deschis focul direct asupra demonstranților din centrul Capitalei.

Au participat cadre USLA (Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă) și ofițeri de Securitate îmbrăcați în haine civile, soldați, tancuri și TAB-uri. Se trăgea asupra mulțimii *de pe clădiri*, din balcoanele de la Intercontinental, de pe străzi laterale și din tancuri. Unii demonstranți au murit prin împușcare, alții prin înjunghiere, iar unii au fost striviți de vehiculele armatei. Un TAB a intrat în mulțime chiar lângă Hotelul Intercontinental. În fața restaurantului Dunărea, revoluționarii au construit o baricadă pentru a se apăra.

Aceasta a fost străpunsă la miezul nopții de tancuri și ulterior distrusă de forțele de ordine.

Arestații erau aduși la locuri de „colectare” (în fața hotelului Negoiu și lângă clădirea Ministerului Comerțului Exterior) și apoi transportați în mai multe sedii ale Miliției Capitalei pentru a fi identificați. Majoritatea manifestanților prinși au fost bătuți sălbatic, unii chiar la momentul arestării, dar mai ales la Miliție. De acolo au fost duși la închisoarea Jilava.

Conform unui martor, disidentul Nicu Stăncescu, „în tot cursul nopții au intrat mașini pline cu răniți și cu arestați. Au fost aici în închisoarea Jilava copii de la 12 ani până la 16-18 ani, răniți, cu picioarele rupte, cu capetele sparte. Numai sânge s-a scurs pe culoarele și prin celulele închisorii Jilava”[250].

Iată ce relatează un martor venit din provincie în acea seară la București pentru a participa la Revoluție:

> [Pe 21 decembrie] Cu metroul am ajuns în Piață Universității și aici am văzut sute de tineri. Bănuiesc că erau și provocatori. Cred că tot pe la 22-22:30 [...] ne-am lovit de un cordon de *„uslași” (combinezoane negre, bastoane și scuturi)*, iar în spatele lor se afla un alt cordon de ostași [...]. Sosește un TAB, din lateral, făcând manevre de intimidare a demonstranților. La un moment dat rămâne în pană. Militarii în termen au vrut atunci să iasă, dar „uslașii” le-au strigat să rămână înăuntru. Împreună cu alți doi-trei tineri am încercat să atârnăm o eșarfă făcută dintr-un cearceaf de mitraliera TAB-ului. Trăgătorul mitralierei o rotea în permanență. Am pus mâna pe ea

încercând s-o întorc spre cordonul de „uslași”. Eram sus pe TAB împreună cu alt tânăr. Acesta a sărit după ce a izbutit să agațe eșarfa. În momentul în care am reușit să rotesc cu cca 90 grade mitraliera, *am fost lovit de un glonț, tras dinspre cordonul de „uslași”*[251].

Mai mulți martori au declarat că printre cei în costume de soldați în termen aflați în dispozitivele de apărare se aflau, ca și la Timișoara, mulți care „păreau de 30-35 de ani”. Au fost aduși și „elevi de la Academia Militară”. Conform dosarelor de cadre găsite la CSNAS, ofițeri și subofițeri de Securitate (în special cadre USLA) făceau regulat cursuri de pregătire pe diferite specialități de arme la Academia Militară. Așa se poate explica de ce unii dintre „elevii” amintiți aveau de asemenea între 30 și 40 de ani.

Redăm în continuare o serie de mărturii extrase din agenda personală a generalului magistrat Ioan Dan, care le-a copiat la rândul său din unele dintre cele 201 dosare de urmărire penală privind morții și rănițiii represiuni din 21-22 decembrie 1989 în București. În unele cazuri am lăsat și observațiile magistratului, din care rezultă că o parte din anchete au avut carențe majore.

Drețcan Ioan – a fost lângă baricada de la Intercontinental:

În fața baricadei erau niște blindate, iar în spatele lor se aflau cordoane de militari îmbrăcați în uniforme albastre, în mâini aveau *scuturi și bastoane*. Spre b-dul Gh. Dej se aflau alte cordoane de militari, îmbrăcați în uniforme kaki

[…], de asemenea înarmați cu *scuturi și niște bețe de culoare albă*. […]
Mulțimea de demonstranți a intrat în panică, alergau pentru a se pune la adăpost. A început să se tragă. *În apropierea noastră au căzut lovite de gloanțe 3 persoane* (o femeie și 2 tineri). Era ora 23.

Moraru Constantin Daniel – 19 ani:

În jurul orei 23:30, am observat că pe lângă gloanțele trasoare *a început să se tragă în plin în populație (gloanțele ucigașe veneau dinspre Piața Romană).*

Brăiloiu Alexandru – 38 de ani:

Înainte de a ajunge în bulevard [Magheru – n.n.], pe aceeași stradă laterală am fost somat de doi indivizi și legitimat. În legătură cu acești doi indivizi, relatez următoarele: *erau în vârstă de aproximativ 25 de ani*. Purtau *uniformă militară de un format special. Am fost frapat de croiala acestor uniforme care permiteau purtătorilor o largă autonomie de mișcare. M-a surprins de asemenea calitatea materialului și culoarea acestuia. Era un material care nu se asemăna nici cu cele din care se confecționează ținuta de vară sau de iarnă a militarilor, respectiv de calitate net superioară.*

Radu Vasile (dosar 364/S/1992):

La circa 14 de miliție, *a fost bătut de un colonel de miliție* pe care îl poate recunoaște în mod cert. I-a luat actele și suma de 1.200 lei.
+ *Nu s-a încercat identificarea, deși partea vătămată a cerut*.
„În jurul orei 1 și 20′ din noaptea de 22 decembrie 1989, maistrul NIȚU ION m-a rugat să-l duc cu mașina până la locuința sa pentru a duce la oamenii care lucrau niște mâncare.
Am ajuns în strada Oițelor din sectorul 4, la un bloc situat în apropierea circumscripției nr. 4 de miliție, unde a coborât maistrul NIȚU ION, și imediat am auzit *o rafală de împușcături, se trăgea asupra mașinii*.
Nu am apucat să pornesc mașina și întrucât continua să se tragă am luat hotărârea de a abandona mașina și să mă pun la adăpost într-un bloc.
Am sărit din cabina autovehiculului și în timp ce fugeam spre bloc s-a continuat să se tragă asupra mea. Gloanțele ricoșau din caldarâmul străzii, dar nu am fost lovit. În fuga mea, am fost lovit de creanga unui copac, astfel că am avut inițial impresia că am fost împușcat în piept și m-am oprit, moment în care am fost somat să stau pe loc cu mâinile ridicate. Am ascultat de ordin și am rămas pe loc. De mine s-au *apropiat 3 militari în uniforme kaki, cu cască albă pe cap și înarmați cu pistoale mitralieră (aveau patul rabatabil)*[252]. […]
La circa de miliție *am fost luat în primire de o persoană în ținută civilă*, căreia niște subofițeri care mă cunoșteau i s-au adresat în felul următor: «Lăsați-l, domnule colonel, că noi îl cunoaștem, este șoferul de la Întreprinderea de gaze», însă acesta a continuat să mă înjure și *m-a lovit cu*

pumnul în obraz, a continuat să mă lovească cu bastonul și cu picioarele în mod bestial.”
+ Cu maistrul NIȚU ION nu s-a stat de vorbă și nu rezultă ce s-a întâmplat cu el.

Medeleanu Cristian – 18 ani (dosar 365/S/1992):

În noaptea de 21/22.12.89, după ce a început să se tragă, a fugit de la Inter spre rest. *Budapesta*, unde a fost prins de doi civili și dus la Circa 14.
„Eu, împreună cu o altă persoană, am fost urcat într-o cameră la parter și un subofițer de miliție cu gradul de sergent-major, înalt, cu o înălțime de 1,90 m, blond, *ne-a lovit cu pumnii și picioarele*. A lovit pe cealaltă persoană *cu pumnul peste gură, expulzându-i doi dinți incisivi* din față. Aș putea recunoaște sigur subofițerul de miliție care a exercitat violențe asupra noastră.
Am fost duși tot prin cordon de milițieni într-un garaj.
În momentul în care sergentul-major blond ne lovea, *o persoană în civil, mic de statură, cu un cap mic, insista să ne lovească că altfel ne va lovi el*. Aș putea recunoaște și această persoană.”

Popa Ion – 49 de ani (dosar 367/S/1992):

La baricada de la Inter
„Din spatele unor blindate se trăgeau în aer focuri de armă, pentru ca mai târziu să observ că *se trăgea și în manifestanți, dintre aceștia au căzut răniți și morți.*”

„De grupurile de manifestanți se apropiau *militari cu scuturi* care au tras în mulțime.”
Prin tunelul metroului, a ajuns la Piața Unirii, *unde era un grup de milițieni și civili. Se trăgea de aproape*.
„În acest loc, prin surprindere, am fost imobilizat și dus la circa de miliție nr. 14, percheziționat și *bătut în mod bestial, fără milă*. În apropierea mea, *un băiat din cauza bătăii a căzut și nu s-a mai ridicat. Din cauza bătăilor mi-am pierdut cunoștința*.”

Băloi Dumitru – 35 de ani (dosar 368/S/92):

A fost cu soția sa, BĂLOI MARINELA, la manifestația anticeaușistă de la Intercontinental până când soția sa a fost udată de jeturile de apă ale pompierilor după care au plecat acasă pentru a se schimba (orele 20).
Au plecat din nou, lăsându-și cei doi copii singuri în casă pentru [a] reveni la Inter.
Au fost reținuți la Piața Unirii, duși la *Circa 14 Miliție, maltratați, apoi la Miliția Capitalei – maltratați, legați cu mâinile la spate* și duși la Jilava, de unde au fost eliberați în 22.12.89, orele 14-15.
Nu s-a dus la medic, dar pe baza unor depoziții de martori s-a stabilit că ar fi suportat leziuni corporale vindecabile în 14-15 zile.
„…am fost reținuți de un cetățean civil…” „…iar spre noi, la câțiva metri, se îndreptau aproximativ 40 oameni aliniați câte 4 pe rând, *îmbrăcați în haine de militar în termen, dar cu o vârstă mult mai mare, cum de altfel ar trebui să aibă această categorie oameni care-și satisfac stagiul militar*…”

„Am fost conduși la circa 25-30 m spre magazinul «Unirea», unde era amplasat un adevărat cartier general cu multe mașini ale miliției (*ARO* + *Dacia*), iar de jur împrejur numai cadre sus-puse…”

„…pe una din uși, care dădea în garaj, *a fost scos un băiat plin de sânge, iar loviturile nu conteneau asupra lui, până când la 2 m în spatele nostru a căzut fără a mai face un gest care să arate că mai trăiește*, după care a fost aruncată apă pe el, iar acei milițieni care-l loviseră *văzând că nu mai mișcă, l-au apucat de haine și l-au târât afară din garaj*.”

„…am fost îmbarcați într-o mașină și transportați la miliția capitalei, unde a fost un adevărat iad, pe un culoar foarte lung erau înșirați milițieni de o parte și de alta și când treceam printre ei loveau cu ce puteau, bastoane, picioare, pumni…”

Maistru militar Brânză Ștefan, UM 01347 Basarabi (dosar 377/S/1992):

În anul 1989 era detașat la construirea Casei Republicii și a Muzeului Național.

În jurul orei 22, în 21.12.89, împreună cu lt.-col. MIHALACHE PETRU și concentratul GHEORGHE VASILE, cu mașina condusă de lt.-maj. CIOBANU MARIN, s-au deplasat până la CCA unde au coborât.

„…au apărut 3-4 persoane îmbrăcate civil și unul dintre aceștia mai solid ne-a cerut să prezentăm actele la control. D-nul lt.-col. MIHALACHE a răspuns că suntem cadre militare, iar civilul care a solicitat actele a răspuns insultător la adresa d-lui locotenent-colonel. Acesta i-a

răspuns să vorbească civilizat și atunci *a fost lovit de cel care îi solicitase actele. D-nul lt.-col. a căzut jos*, iar cel care îl lovise a ordonat celor care îl însoțeau să-l ridice. Am fost luați toți trei și duși la sediul Poliției municipiului București, în drum spre sediu *fiind lovit fără motiv de cei care mă conduceau*"[253].
La Mil[itia]. Cap[italei]. culoar viu și toți îl loveau. Noaptea pe la 3, după maltratări, au fost duși la Jilava unde li s-a acordat asistență medical, fiind eliberați în după-amiaza zilei de 22.12.89.

Kiss Adrian – 25 de ani, student (dosar 379/S/92):

Reținut în stația de metrou „Universitate"
„După câteva minute, în stație a coborât un grup format din cinci *militari îmbrăcați în combinezoane gri, cu scuturi, cască și bastoane de cauciuc. Aceștia au început să lovească oamenii din stație cu bastoanele*. Am încercat să ies din stație, însă afară se formase un *cordon de militari îmbrăcați la fel ca și cei care coborâseră. Doi militari au început să mă lovească peste cap cu bastoanele*. Am căzut jos, după care aceștia au *continuat să mă lovească, până am devenit inconștient*."
Când și-a revenit, se afla într-o mașină, dus la miliție, apoi la Jilava.

Iliescu George Dorel – 15 ani (dosar 380/S/92):

La Intercontinental 21.12.89, până pe la 00:15 „când a început să se apropie de noi trăgând focuri în sus tancuri

sau mașini blindate”.
A intrat în stația de metrou.
„Am fost scoși afară unde *am fost trântiți la baza peretelui Universității.*
Am stat acolo cam 15 minute, timp în care *am fost bătut de către soldații cu scuturi și căști care purtau inscripția «Miliția»*.”
Duși la Circa 17, iar de acolo la Jilava. Doctorii i-au vizitat și i-au întrebat dacă au răni deschise. „Nu era nimeni în camera cu răni deschise, în schimb *toți aveam vânătăi pe tot corpul, pe picioare, în cap aveam cucuie*.”

Leca Ștefan – 37 de ani (dosar 256/S/92):

Reținut în 22.12.89, în jurul orelor 6, în zona Unirii, când se întorcea spre casă de la manifestație, peste noapte stând ascuns la scara unui bloc.
„Am rămas în zonă până în jurul orei 24 când împreună cu ceilalți, datorită faptului că începuse să se tragă, am fugit pe str. Rosetti.”
„…am fost transportați la sediul Circii 14…”
„Aici, după ce *am fost lovit ca și ceilalți de două cordoane de subofițeri de miliție ce formaseră un culoar*…”

Tanase Alexandru (dosar 234/S/92):

În jurul orelor 24:00 a început focul care urmărea să destrame demonstrația. Am văzut *pe „Universitate” pe acoperiș cum se trăgea cu armă automată. Se trăgea foc cu foc*.

Un grup de militari în termen care trăgeau fără adresă…

Cristescu Teodor Adrian – 44 de ani (dosar 252/S/92):

La un moment dat au mai intervenit și alte forțe despre care am afirmat în declarația anterioară că aparțineau *trupelor USLA*. Am făcut această afirmație bazându-mă pe împrejurarea că erau îmbrăcate cu o *uniformă mai deosebită, în sensul că în picioare aveau ghete cu carâmbul înalt, combinezoane de culoare kaki și în cap cu căști albe cu vizor*. *Cu armele ce le aveau în mâini au deschis foc de armă*, dar nu pot preciza dacă au tras în aer sau în mulțime. Datorită intervenției acestora, în rândul manifestanților s-a produs panică, aceștia au încercat să se disperseze, dar *marea majoritate au fost prinși, loviți și imobilizați*.

Doară Mihai (dosar 219/S/92):

La restaurantul *Grădinița*
„Am văzut un *pluton de militari în termen care intrase în panică, șovăind să intervină*, motiv pentru care *în scurt timp a fost înlocuit cu un pluton de milițieni*.”

Ștefan Gheorghe – 38 de ani (dosar 215/S/92):

În jurul orei 1:00, asupra coloanei de demonstranți, dar pe deasupra, au încercat să se tragă focuri trasoare *dinspre hotel Intercontinental* și dinspre barajul constituit din forțele de ordine. […]

După ce tancul a trecut, noi am închis coloana, iar când s-a reîntors, am închis din nou coloana, fără ca în timpul deplasării acestui țanc să se producă victime în rândul demonstranților. După acest episod, *dinspre barajul forțelor de ordine a început să se tragă în demonstranți*. Reținc că au fost focuri de armă automată și *focuri de pistol. Din rândurile noastre au fost vătămați demonstranți, iar unii au fost împușcați mortal*. […]
În tot acest timp, barajul forțelor de ordine înainta pe noi și se trăgea asupra noastră.

Taban Gelu – 24 de ani (dosar 204/S/92):

În spatele hotelului *Intercontinental*
„Am văzut că *un polițai (tot subofițer) că a scos pistolul și a tras într-un manifestant ce avea lozincă, împușcându-l*.”

Pop Petru – 57 de ani (dosar 203/S/92):

Am scandat împreună cu celelalte persoane și când a început să se tragă cu trasoare, după care s-a auzit o comandă „cu foc înainte”, fiind în față *am fost lovit de scutieri militari, după care am căzut și după ce s-a retras lumea, am fost luat de miliție, lovit și urcat într-o dubă*.

Gadina Constantin – 36 de ani (dosar 202/S/92):

În dreptul sălii *Dalles*, se afla un cordon de scutieri, în acest loc îndreptându-se și camioanele cu soldați. Mai mulți *tineri și copii s-au așezat în drum pentru a împiedica*

înaintarea acestor vehicule și în aceste împrejurări mai mulți dintre ei au fost călcați de camioane.
Imediat cordonul de scutieri a înaintat câțiva metri pentru a acoperi locul unde se aflau victimele călcate de vehicule, după care au continuat înaintarea, venind înspre noi demonstranții. Ne-am mai retras și noi și în jurul orei 17:40 au apărut pe str. Nicolae Bălcescu două autoturnuri care au început să stropească demonstranții cu apă și spumă chimică.
Cordonul de milițieni presa demonstranții să se împrăștie, având loc ciocniri în care *cadrele M.I. loveau cu bastoanele și bâtele demonstranții*...

Bucur Nicu – 21 de ani (dosar 188/S/92):

„În ziua de 21.XII, am participat la mitingul organizat în Piața Palatului, rămânând în continuare în oraș până în jurul orelor 0:30. În acest interval am fost în mai multe locuri din centrul orașului, unde oamenii manifestau și strigau lozinci anticeaușiste. Până în jurul orelor 18, forțele de ordine nu au lovit manifestanții."
Arată că *în toate intervențiile erau trupe USLA – cu căști „Miliția", scuturi și mulți subofițeri de miliție*.
„În jurul orelor 17 am văzut că s-a tras primul glonte care l-a rănit pe un cetățean de circa 40 ani. Nu știu cine a tras și nici de unde. Victima se afla în apropierea sălii *Dalles*. *În jurul orei 18, a venit primul TAB care a trecut prin mulțime, omorând oameni*, oprindu-se în preajma sălii *Dalles*" [confuzie cu camionul – n.n.].
„În jurul orelor 22-23 s-au întețit focurile de armă."

În jurul orelor 0-0:30 a fost *arestat și maltratat de scutieri și un ofițer de miliție (cu pumnii, cu bocancii și cu bastonul de cauciuc).*
Bătut la Miliția Capitalei, iar dimineață a fost dus la Jilava.

Popa Ion – 50 de ani (dosar 185/S/92):

„Totodată se trăgea cu trasoare, iar *în același timp am văzut că mai cădea la sol câte unul din manifestanți fiind probabil împușcat de către cei care se strecuraseră printre manifestanți.*
În jurul orelor 24:00, mă aflam lângă ceasul de la Universitate, lângă una din scările metroului când am observat că *se trage mai intens în manifestanți de către cei înarmați cu scuturi aflați în apropiere. Nu pot preciza dacă aceștia făceau parte din trupele USLA sau cele al Ministerului de Interne (milițieni sau securiști).*"
A intrat la metrou și prin tunel a ajuns la P. Unirii.
„La ieșire, după circa 100 m, am văzut niște «Jep»-uri cu emblema «Miliția» și am auzit trăgându-se focuri de armă în direcția mea…"
Duși la Circa 10 sau 14 unde *au fost bătuți*, apoi duși la Jilava.

Tudorache Gabriel – 29 de ani (dosar 184/S/1992):

La 21.12.89 a venit în Piața Universității.
„Au apărut apoi scutierii cu căști pe care scria «Miliția» și loveau cu bastoanele în demonstranți.

Ne-am retras până la agenția de turism «Luceafărul» când au fost aruncate gaze lacrimogene. Am încercat să refacem grupul, dar *s-a tras în noi de către primul rând de militari în kaki cu petlițe de securitate care aveau căști albe fără însemne*. […]
Am fost prins și dus în fața magazinului «București». *Aici am fost lovit de milițieni*. Au venit apoi civili care m-au dus pe jos la poliția Capitalei.
Am fost lovit, iar aici l-am recunoscut pe lt. m. BURCIU LIVIU care lovea pe un tânăr cu o bâtă."
Au fost legați cu mâinile la spate și duși la Jilava.

Buznea Constantin – 31 de ani (dosar 180/S/92):

M-am retras imediat înspre teatrul național și când mă aflam lângă peretele de la scara de subsol, în acest timp s-a îndreptat către mine *un ofițer de securitate cu grad de locotenent* însoțit de mai mulți militari în termen și când s-a apropiat de mine cu pistolul întins în direcția capului, somându-mă, toți s-au repezit asupra mea și *m-au bătut în cap cu niște obiecte dure până ce am căzut, continuând lovirea chiar după ce am căzut*.

*

Din aceste mărturii rezultă câteva elemente importante care ar trebui să dea de gândit procurorilor militari care mai au încă în lucru dosarele Revoluției:

1. Majoritatea focurilor de armă sunt atribuite ofițerilor de Securitate (inclusiv cadrelor USLA) sau de Miliție.

2. Unii securiști (30-35 de ani) erau deghizați în haine de militari în termen.
3. Cei care trăgeau de la Intercontinental sau de pe acoperișul Universității erau după toate probabilitățile tot cadre de Securitate.
4. Cadrele MI au administrat bătăi bestiale la sediile miliției, la gurile de Metrou, în casele scărilor blocurilor din zonă. Aceste tratamente reprezintă acte de tortură; la fel și împușcarea demonstranților.
5. Anchetele s-au rezumat la câțiva ofițeri superiori; dintre care, ca și la Timișoara, un număr infim au fost condamnați. Învinuirile, în general de „purtare abuzivă", comportau pedepse minore. Dintre sutele de executanți ai acestui măcel și ai torturilor descrise de victime, nimeni nu a fost anchetat și cu atât mai puțin judecat pentru faptele comise. Acțiunile forțelor de represiune s-au desfășurat, evident, în cadrul unui „atac sistematic și generalizat împotriva unei populații civile"[254], respectiv într-un moment în care victimele erau „căzute sub puterea adversarului"[255]. Aceste fapte reprezintă, conform legilor interne și internaționale, crime împotriva umanității. *Fiind imprescriptibile, ele pot fi anchetate și astăzi; și trebuie anchetate*.

Represiunea din noaptea de 21-22 decembrie a manifestației din centrul Bucureștilor s-a soldat cu 50 de morți, 462 de răniți și 1.245 de arestați[256].

1. Rechizitoriul din 5 aprilie 2019, în dosarul 11/P/2014 al Secției Parchetelor Militare.

2. ACNSAS, fond A1, vol. 28, agenda de lucru a maiorului Dinu din cadrul Direcției a V-a (Securitate și gardă a președintelui), f. 15.
3. *Ibidem*.
4. *Ibidem*.
5. *Ibidem*, f. 17.
6. *Ibidem*.
7. Inspectoratul Județean de Securitate.
8. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22?». Studiu asupra vinovăților pentru victimele Revoluției Române din decembrie 1989”, *NRDO*, nr. 4/2018.
9. Datorită embargoului informațional instituit de Securitate, cea mai mare parte a populației de fapt nici nu a aflat, la acea vreme, de mișcarea de la Iași.
10. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 28v.
11. *Ibidem*.
12. Vom aprofunda resorturile și dinamica relației dictatorului cu cele două principale instituții de forță ale regimului într-un capitol ulterior.
13. Stefan Both, „Fostul șef al Securității Timiș: «Nu se va afla niciodată adevărul de la Revoluție!»”, *Adevărul*, 19 iunie 2013.
14. Este demn de amintit un fapt pe care poate mulți l-au uitat: perestroika și glasnostul, programele reformiste ale liderului moscovit de atunci, erau pentru mulți români o speranța. Cineastul Radu Mircea relatează că pe 16 decembrie la Timișoara s-a scandat și „Gorbaciov!”. Vezi

Titus Suciu, *Reportaj cu sufletul la gură. Traseele Revoluției*, Facla, Timișoara, 1990, p. 24.

15. William Totok, „Un interviu care a zguduit România”, *Deutsche Welle*, 23 iulie 2009, https://www.dw.com/ro/un-interviu-care-a-zguduit-rom%C3%A2nia/a- 4512237, accesat la 19.10.2019.
16. Flavia Drăgan, „Jurnaliștii României Libere scot un ziar anticomunist, în 1988. Petre Mihai Băcanu: Am salvat onoarea jurnalismului și am dat o lecție presei obediente”, *România Liberă*, 6 decembrie 2016.
17. Olivier Weber și Radu Portocală, „Romania: Revelations about a Plot”, *Le Point*, 21 mai 1990, pp. 42-49.
18. William Totok, art. cit.
19. Richard Andrew Hall, „Theories of Collective Action and Revolution: Evidence from the Romanian Transition of December 1989”, *Europe-Asia Studies*, vol. 52, nr. 6, 2000.
20. William Totok, art. cit. Traducerea interviului se află în DUI „Vasile”, ACNSAS, fond Informativ (I), dosar 272, vol. 9, ff. 56-62.
21. *Ibidem*, f. 114.
22. William Totok, art. cit. *Cf.* scrisoarea Mitropolitului Banatului din 27.10.1989 către Tőkés, ACNSAS, fond Informativ (I), dosar 272, vol. 12, ff. 46-46v.
23. Richard Andrew Hall, art. cit.
24. Vezi nota 2 de la pagina 29.
25. În cartea (altfel plină de dezinformare de tip securist) *Un risc asumat* (1992), Filip Teodorescu dezvăluie această dinamică din care rezultă că securiștii ar fi intervenit în forță dacă nu erau prezenți occidentalii și dacă Ceaușescu nu ar fi optat pentru disimulare: „Am susținut și eu această

propunere [de arestare a pastorului – n.n.] considerând că aceasta este calea corectă și legală de soluționare. *Din păcate, ca și în alte situații despre care am amintit deja, Nicolae Ceaușescu nu a fost de acord pentru a nu aduce prejudicii noi în relațiile cu Ungaria*. În plus, în mod cu totul neîntemeiat, *spera că va evita criticile «democrațiilor occidentale»* dacă împotriva pastorului vor fi luate numai măsuri administrative, pe linia cultului reformat căruia îi aparținea".

26. Este de menționat aici faptul că în orașul de pe Bega se puteau prinde programele televiziunilor ungară și iugoslavă, care transmiteau știri în avalanșă despre descompunerea rapidă a regimurilor comuniste din alte țări, în contrast cu rigiditatea sufocantă din România.
27. O parte din narațiunea care urmează se bazează pe „Cronologia Revoluției de la Timișoara din 1989", de pe site-ul Asociației Memorialul Revoluției 16-22 Decembrie 1989 din Timișoara și din prof. dr. Dumitru Tomoni, „Zilele astrale ale Timișoarei: 15 decembrie 1989", *Memorial 1989*, nr. 1(15)/2015, incluzând la rândul lor citate din Marius Mioc, Miodrag Milin și alții.
28. Miodrag Milin, *Timișoara în revoluție și după*, Marineasa, Timișoara, 1997, p. 17.
29. Nota lui Mavru Nicolae, șeful Serviciului F al Securității Timiș, din 17.12.1989, în dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară („Coman și alții"), vol. 19, f. 185.
30. O parte din aceste date sunt selectate din „Cronologia Revoluției de la Timișoara din 1989", ed. cit.
31. Material de pe blogul lui Marius Mioc.

32. Declarație din 18 iunie 1991 dată în dosarul 40/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, regăsită în dosarul „Coman și alții”, vol. 21, ff. 54 *sqq*.
33. Stefan Both, „Bust pentru Ion Monoran, poetul-erou care a oprit tramvaiele în Piața Maria în 16 decembrie 1989”, *Adevărul*, 10 decembrie 2014.
34. Miodrag Milin, *op. cit*.
35. Declarație din 18.06.1991 din dosarul „Coman și alții”, vol. 21, f. 61.
36. Declarația lui Tudor Postelnicu din 17 martie 1990, din dosarul „Coman și alții”, vol. 11, f. 512.
37. Declarația lui Benea Trofin, fost ofițer de Miliție, dată pe 28 martie 1994 în fața Comisiei conduse de senatorul Valentin Gabrielescu.
38. Angela Băcescu, *România, decembrie 1989. Din nou în calea năvălirilor barbare. Complot împotriva României*, Tempus, București, 1995. Angela Băcescu a fost unul dintre principalii promotori ai narațiunii care disculpa Securitatea în mass-media românească a anilor ’90.
39. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 28v.
40. Andrei Ursu, art. cit.
41. Sentința 6/1991 a CSJ – Secția Militară, reprodusă de Marius Mioc pe site-ul procesul comunismului.com, în secțiunea „Constatări referitoare la arestările ilegale de care au fost învinuiți Sima și Popescu”. Vezi http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/0212aril.htm.
42. Dosar 24/1991 al CSJ – Secția Militară, dosar de urmărire penală „Coman și alții”, vol. IV, f. 2267.

43. *Ibidem*, vol. V, f. 2546.
44. *Ibidem*, ff. 2646-2647.
45. Vezi http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/ 0202rech.htm, accesat la 6.12.2018.
46. Trebuie menționat că autorii nu au accesat până la momentul scrierii acestei cărți decât un procent infim din această arhivă.
47. ACNSAS, A 0000001, vol. 9, agenda șef cadre, Direcția a V-a (securitatea și garda președintelui), 16 decembrie, ff. 45-46.
48. *Ibidem*, ff. 47-48.
49. O parte din aceste date sunt selectate din „Cronologia Revoluției de la Timișoara din 1989”, ed. cit., coroborate cu date din dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, „Coman și alții”.
50. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 28v.
51. *Ibidem*.
52. *Ibidem*, f. 29.
53. *Ibidem*.
54. *Ibidem*, f. 29v.
55. *Ibidem*.
56. *Ibidem*, f. 30.
57. *Ibidem*.
58. *Ibidem*.
59. *Ibidem*, f. 30v.
60. *Ibidem*, f. 31.
61. *Ibidem*.
62. Vezi subcapitolul despre cadrele de Securitate care au primit arme automate de la pagina 88.

63. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 32.
64. *Ibidem*, f. 32v.
65. *Ibidem*, f. 33.
66. *Ibidem*.
67. Generalul Emil Macri, declarație din 2 ianuarie 1990.
68. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 34v.
69. Vom dezvolta acest subiect în capitolul „Planul luptei de rezistență a Securității”, p. 144.
70. Vom folosi în acest scop textul ordinului așa cum a fost publicat în serialul „Ordinul 2600/1988 al Ministrului de Interne privind demonstrațiile împotriva lui Ceaușescu”, cu subtitlul „Încă un pas spre descoperirea teroriștilor”, al revistei *Expres*, precum și observațiile lui Richard Hall (https://romanianrevolutionofdecember1989.com/ordinul-2600-in-revolutia-din-decembrie-dialog-marturie-cu-general-r-nicolae-militaru-romania-libera-17-decembrie-1992, accesat la 28.10.2019) și Marius Mioc (https://mariusmioc.wordpress.com/2011/12/21/ordinul-26001988-si-minciunile-stoenesciene-din-evenimentul-zilei, accesat la 28.10.2019) pe marginea acestui ordin.
71. Andrei Ursu, art. cit.
72. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 34v.
73. Citatele din Nicolae Ceaușescu sunt reproduse din „Nota de redare a discuțiilor de pe banda de magnetofon privind teleconferința ținută de N. Ceaușescu în ziua de 17.12.1989”. Dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, „Coman și alții”, vol. 19, f. 108.

74. Vom descrie unele dintre aceste variante ale Securității în capitolul „Mistificarea adevărului”, p. 304.
75. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, zilele 17-18 decembrie.
76. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, ff. 35-36v.
77. *Ibidem*, f. 37v.
78. *Ibidem*.
79. *Ibidem*, f. 38.
80. *Ibidem*, f. 38v.
81. Dosarul „Coman și alții” al procesului „Lotul Timișoara”, volumul 19, ff. 373 *sqq*.
82. Dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, „Coman și alții”, prima instanță, Sentința 6/1991 a CSJ – Secția Militară. Accesibile pe blogul lui Marius Mioc, la http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curtea sup/docs/0208efec.htm, accesat la 6.12.2018.
83. Sentința 6/1991 a CSJ – Secția Militară, reprodusă de Marius Mioc pe site-ul procesulcomunismului.com, în secțiunea „Constatări referitoare la arestările ilegale de care au fost învinuiți Sima și Popescu”, http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/0212aril.htm.
84. Declarație din 18.06.1991 dată în dosarul 40/1991 al Curții Supreme de Justiție – Secția Militară, regăsită în dosarul „Coman și alții”, vol. 21, ff. 54 *sqq*.
85. Dosarul „Coman și alții” al procesului „Lotul Timișoara”, vol. 19, ff. 399 *sqq*.
86. *Ibidem*, ff. 403.

87. *Ibidem*, ff. 399 *sqq*.
88. Declarație din 18.06.1991 dată în dosarul 40/1991 al Curții Supreme de Justiție – Secția Militară, regăsită în dosarul „Coman și alții”, vol. 21, ff. 54 *sqq*.
89. A se vedea subcapitolul „O redutabilă forță militară conspirată. Arsenalul Securității conform documentelor găsite recent la CNSAS”, p. 148.
90. Dosarul „Coman și alții”, vol. 19, ff. 68-69.
91. Gino Rado, „Acțiunile forțelor de represiune din Ministerul de Interne. 16-20 Decembrie 1989”, *Memorialul revoluției 16-22 decembrie 1989*, 1(6), 2010, http://www.memorialulrevolutiei.ro/index.php?page=revista-on-line/memorial-6/actiunile-fortelor, accesat la 22.10.2019.
92. Dosar 24/1991 al CSJ – Secția Militară, dosar urmărire penală „Coman și alții”, vol. IV, ff. 2285-2286.
93. *Ibidem*, ff. 2363.
94. *Ibidem*, ff. 2378-2379.
95. *Ibidem*, vol. XIX, f. 197. Ca și alți martori citați, și acesta și-a menținut declarațiile date la urmărirea penală și în depoziția depusă în instanță la 21.06.1991, vol. XXI, f. 197.
96. Declarație din 18.06.1990 în *ibidem*, vol. XIX, f. 196.
97. Declarație din 8.02.1990 în *ibidem*, f. 195.
98. Stefan Both, „Procesul «Timișoara» – cel mai mediatizat din România. Învinuiții pentru reprimarea manifestărilor din 1989 au fost audiați într-o sală de spectacole”, *Adevărul*, 26 decembrie 2014.
99. Dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, „Coman și alții”, vol. XI, f. 67, și vol. XXI, ff. 22-24.
100. *Ibidem*, vol. XXI, f. 202.

101. *Ibidem*, vol. XV, ff. 284-288.
102. *Ibidem*, ff. 211, 252-253, 385-387, 432-433.
103. *Ibidem*, f. 155, și vol. XVI, ff. 49-50.
104. *Ibidem*, f. 403.
105. Stefan Both, „17 decembrie 1989. Ziua-n care Armata și-a ciuruit poporul în Timișoara: «Am văzut-o pe mama împușcată în cap. Tata era ghemuit, nimerit în stomac»”, *Adevărul*, 17 decembrie 2014.
106. Marius Mioc, „Deznodământul juridic al cazului Vasile Bărbat”, 13 februarie 2013, https://mariusmioc.wordpress.com/2013/02/13/deznodamintul-juridic-al-cazului-vasile-barbat, accesat pe 24.10.2019.
107. Declarație din 18.06.1991 dată în dosarul 40/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, regăsită în dosarul „Coman și alții”, vol. 21, ff. 54 *sqq*.
108. Este de reamintit în acest episod ordinul specific al lui Iulian Vlad (din agenda lui Ștefan Alexie, descrisă mai sus) de a se trage asupra celor care „încearcă să fugă”.
109. Declarație din 27.07.1990 dată în dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, regăsită în dosarul „Coman și alții”, vol. 19, f. 92.
110. Conform altor mărturii și documente, ABI-urile erau în dotarea USLA; cum s-a văzut ulterior și din încercarea de infiltrare a echipei lui Trosca la MApN.
111. Declarație din 19.06.1991 dată în dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, dosarul „Coman și alții”, vol. 21, f. 63.
112. Declarație din 11.02.1990 dată în dosarul 990/II/7 din 1990 al Procuraturii Militare Timișoara, regăsită în dosarul „Coman și alții”, vol. 19, ff. 101.

113. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, zilele 17-18 decembrie.

114. Martorul se referă, probabil, la cadavrele celor înmormântați cvasisecret, fără știrea familiilor, pe 28 decembrie 1989, în groapa comună din Cimitirul Eroilor. În ianuarie 1990, la deshumarea acestora, rudele au putut constata că trupurile erau „maltratate cu bestialitate [...], strivite ori împușcate". A se vedea postările lui Marius Mioc de pe blogul său pe aceasta temă: https://mariusmioc.wordpress.com/2010/10/07/groapa-comuna-din-cimitirul-eroilor-descoperita-in-ianuarie-1990.

115. Această aserțiune cu privire la gloanțe speciale și explozive folosite de Securitate și după 22 decembrie se coroborează cu declarațiile a zeci de medici, victime și alți martori, pe care le vom prezenta într-un capitol separat.

116. Roland Vasilevici, *Piramida Umbrelor*, Editura de Vest, Timișoara, 1991, pp. 60-61.

117. ACNSAS A 0000001, vol. 9, Agenda șef cadre, Direcția a V-a (Securitatea și garda președintelui), 17 decembrie.

118. *Ibidem*, f. 49.

119. *Ibidem*, ff. 50-51.

120. *Ibidem*, ff. 52, 54-55.

121. *Ibidem*, f. 53.

122. *Ibidem*, f. 49.

123. *Ibidem*.

124. Florentina Tone, „Misterul unui text: să nu vă ardă soarele în decembrie!", *Adevărul*, miercuri, 4 noiembrie 2009, https://web.archive.org/web/20091208184303/http://www.a

devarul.ro/societate/dupa_20_de_ani/Misterul-soarele-unui-arda-in_0_146985399.html, accesat la 28.10.2019.

125. Colonel (r) Neculai Grigoraș Gregorian (membru al Asociației Diplomaților Militari în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza”, reprezentant al MApN în Comisia Senatorială pentru Cercetarea Evenimentelor din decembrie 1989). Interpretarea acestui ofițer a fost publicată în revista *Vitralii* a fostelor cadre de Securitate. Implicația autorului a fost că „planul Soare” și acțiunile teroriștilor activați în acest fel ar fi aparținut Direcției de Informații a Armatei (DIA). Devoalarea parțială a codului dovedește că Securitatea însăși și-a dat seama că natura încifrată a mesajului devenise evidentă și pentru publicul larg și a încercat astfel să devieze interpretarea pe o pistă falsă.

126. Dennis Deletant, *Ceaușescu and the* Securitate*: Coercion and Dissent în România. 1965-1989*, M.E. Sharpe, Armonk, 1995, p. 86.

127. Nicolae Deca, Petre Mihai Băcanu, „Ceaușescu nu s-a gândit să fugă din țară”, *România Liberă*, 23 decembrie 1993, p. 15.

128. Conform unui articol din revista *Securitatea*, discutat în subcapitolul „Modul de codificare a mesajelor” de la pagina 153.

129. Mădălin Hodor, „«Asasinarea» lui Trosca (III). Misterele uslașilor uciși la Revoluție”, *22*, 5.04.2016.

130. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din ’89*, Lucman, București, 2012, p. 331.

131. O parte din aceste date sunt selectate din „Cronologia Revoluției de la Timișoara din 1989”, ed. cit., coroborate cu

date din dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție – Secția Militară, „Coman și alții”.

132. „Cronologia Revoluției de la Timișoara din 1989”, ed. cit.

133. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, f. 39.

134. *Ibidem*.

135. *Ibidem*.

136. *Ibidem*.

137. *Ibidem*, f. 39v.

138. *Ibidem*.

139. *Ibidem*, f. 41.

140. *Ibidem*.

1412. Gino Rado, art. cit.

142. „Cronologia Revoluției de la Timișoara din 1989”, ed. cit.

143. Declarație din 20.06.1991 dată în dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, regăsită în dosarul „Coman și alții”, vol. 21, f. 70.

144. Dosarul „Coman și alții”, vol. 21, f. 116.

145. Declarație din 18.06.1991 dată în dosarul 40/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, regăsită în dosarul „Coman și alții”, vol. 21, ff. 54 *sqq*.

146. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2328, vol. 6, f. 8.

147. Ne-am slujit de selecția mărturiilor de pe pagina dedicată de Marius Mioc acestui subiect: https://mariusmioc.wordpress.com/2013/10/14/declaratii-securiste-despre-revolutia-din-timisoara-informatiile-obtinute-nu-au-pus-in-evidenta-nici-lideri-si-nici-amestecul-vreunei-puteri-straine-in-producerea-evenimentelor-de-la-tim.

148. Declarația din 2 ianuarie 1990 din timpul urmăririi penale, procesul de la Timișoara, vol. IV, pp. 2378-2379.

149. Dosarul de urmărire penală, procesul de la Timișoara, declarație din 13 ianuarie 1990.

150. Procesul de la Timișoara, declarație din 25 iunie 1991.

151. Dosarul de urmărire penală, procesul de la Timișoara, declarație din 12 ianuarie 1990.

152. Elocvente pentru gradul de duplicitate a acestui criminal toxic sunt piruetele ulterioare cu privire la existența străinilor în Timișoara. La procesul în care era inculpat pentru rolul său în represiunea de la Timișoara, Filip Teodorescu și-a schimbat declarația, spunând că de fapt au fost „agenți străini" acolo în timpul evenimentelor (*România Liberă*, 9 martie 1990). În cartea sa din 1992, *Un risc asumat* (o mostră de falsificare a istoriei), și-a dezvoltat mai departe această teza prin care Securitatea a sperat în toți acești ani să-și mențină impunitatea, concentrându-se în special pe rolul „turiștilor sovietici": „Existau puțini străini în hoteluri, majoritatea fugind din oraș după prânz [pe 17 decembrie], când au izbucnit ciocnirile. Părțile interesate au rămas. Ne atrage atenția numărul nejustificat de mare de turiști sovietici, fie că sunt cu autobuzul sau cu mașina. Nu toți s-au cazat în hoteluri. Fie au părăsit autobuzele, fie au rămas peste noapte în mașinile lor. Înregistrările la frontieră indică punctele lor de intrare ca fiind prin nordul Transilvaniei. Toți au susținut că sunt în tranzit spre Iugoslavia. Explicația era plauzibilă, sovieticii fiind cunoscuți pentru călătoriile lor de cumpărături. Din păcate, nu am avut suficiente forțe și condițiile nu ne-au permis să monitorizăm activitățile acestor «turiști»".

153. Reprodus de Marius Mioc, http://www.contributors.ro/analize/%E2%80%9Cinformatiile-obtinute-%E2%80%A6-nu-au-pus-in-evidenta-nici-lideri-si-nici-amestecul-vreunei-puteri-straine-in-producerea-evenimentelor-de-la-Timișoara, accesat la 6.12.2018.
154. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, f. 41v.
155. *Ibidem*.
156. *Ibidem*.
157. *Ibidem*, f. 44.
158. *Ibidem*, f. 45v.
159. *Ibidem*, f. 45.
160. *Ibidem*.
161. *Ibidem*, f. 48.
162. *Ibidem*, f. 45.
163. *Ibidem*, ff. 46-48.
164. *Ibidem*, f. 48.
165. *Ibidem*.
166. Și această secțiune include date din „Cronologia Revoluției de la Timișoara din 1989”, ed. cit.
167. Richard Andrew Hall, art. cit., pp. 1069-1093. Traducerea aparține autorilor acestui volum.
168. Radu Bălan, interviu de Adrian Păunescu, „Fanfara din Timișoara a început în 17 decembrie 1989, ora 10, prohodul socialismului (2)”, *Totuși iubirea*, 60, octombrie 1991, f. 8a.
169. Richard Andrew Hall, art. cit.
170. Adelina Elena, „Martor ocular. Față în față”, *Orizont*, 6 ianuarie 1990, p. 5.
171. Declarație din 18.06.1991 dată în dosarul 40/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, regăsită în dosarul

„Coman și alții”, vol. 21, ff. 54 *sqq*.

172. Richard Andrew Hall, art. cit., pp. 1069-1093. Secțiunea de față se bazează în mare parte pe observațiile și citatele din această lucrare.

173. Titus Suciu, *Reportaj cu sufletul la gură*, Facla, Timișoara, 1990. Relatarea lui Mircea Bălan trădează o dimensiune tragică a așteptărilor demonstranților: „Foarte mulți [dintre demonstranți] aveau pungi în mâini și copii cu ei. Ideea lor a fost că ar putea evita să fie arestați de forțele de ordine pretinzând că au fost la cumpărături sau au făcut o plimbare”, în Mircea Bălan, „Masacrul”, *Cuvântul*, 9-15 octombrie 1990, p. 7.

174. Richard Andrew Hall, art. cit.

175. Adelina Elena, art. cit., p. 5.

176. *Ibidem*.

177. Arhivele Naționale, Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, Biroul Arhive Contemporane, fond CC al PCR, nr. inventar 2799, Cabinetul 1, u.a. 24.

178. ACNSAS, dosar A 0000001, vol. 9 – agenda cadru Direcția a V-a pază și gardă, 19 decembrie.

179. *Ibidem*, f. 59.

180. *Ibidem*, f. 60.

181. *Ibidem*, f. 62.

182. *Ibidem*, f. 63.

183. *Ibidem*.

184. *Ibidem*.

185. *Ibidem*, f. 64.

186. *Ibidem*.

187. *Ibidem*, f. 66.

188. ACNSAS, cota D 13421, vol. 12, ff. 1-168, 42-42v.

189. ACNSAS, dosar A 0000001, vol. 9 – agenda cadru Direcția a V-a pază și gardă, 19 decembrie, f. 65.
190. *Ibidem*.
191. *Ibidem*, f. 66.
192. *Ibidem*, f. 67.
193. *Ibidem*, f. 68.
194. Richard Andrew Hall, art. cit.
195. Nestor Rateș, *România. Revoluția încâlcită*, Litera, București, 1994, pp. 33-34.
196. Budapest Domestic Service, 2115 GMT 20 decembrie 1989, în FBIS-EEU-89-244, 21 decembrie 1989, *apud* Richard Hall, art. cit.
197. Richard Andrew Hall, art. cit.
198. Maior Viorel Oancea, interviu de Tudorel Urian, „Frica, din nou pe străzi”, *Cuvântul*, 14 februarie 1990, pp. 5, 11.
199. S-au sugerat și alți factori care ar fi grăbit retragerea Armatei, cum ar fi amenințarea comitetului de grevă de la Solventul că va produce o explozie la uzină dacă Armata nu s-ar fi retras imediat. Vezi Martyn Rady, *Romania in Turmoil. A Contemporary History*, IB Tauris & Co Ltd, Londra, New York, 1992, pp. 96-97.
200. Richard Andrew Hall, art. cit.
201. Dosarul „Coman și alții”, vol. 19, f. 33.
202. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, 21 decembrie, f. 50v.
203. *Ibidem*.
204. *Ibidem*.
205. *Ibidem*.
206. *Ibidem*.
207. *Ibidem*, f. 53v.

208. *Ibidem*.

209. Mihai Șomănescu, „Discursul lui Ceaușescu din 20 decembrie 1989. Ce nu s-a văzut la TV: Totul face parte dintr-un plan mai general împotriva independenței popoarelor”, activenews.ro, 20 decembrie 2018, https://www.activenews.ro/cultura-istorie/Discursul-lui-Ceausescu-din-20-decembrie-1989.-Ce-nu-s-a-vazut-la-TV-Totul-face-parte-dintr-un-plan-mai-general-impotriva-independentei-popoarelor-9885, accesat la 28.11.2019.

210. *Ibidem*.

211. Răzvan Țupa, „21 decembrie 1989. Ultimul discurs al lui Ceaușescu în fața mulțimii și prima zi de revoluție în București”, Mediafax, 21 decembrie 2018, https://www.mediafax.ro/social/21-decembrie-1989-ultimul-discurs-al-lui-nicolae-ceausescu-in-fata-multimii-si-prima-zi-de-revolutie-in-bucuresti-filmul-evenimentelor-17793564, accesat la 30.10.2019.

212. *Ibidem*.

213. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 41v.

214. Conform agendei lui Ștefan Alexie, tinerii urmau să fie căutați în „căminele studențești, cămine muncitorești, cămine de nefamiliști” etc. Prin ordin de la „Tov. Vlad”, trebuiau luate măsuri pentru a se afla mai multe date despre „formele de reacție în Capitala”.

215. Gabriel Andreescu, *L-am urât pe Ceaușescu. Ani, oameni, disidență*, Polirom, Iași, 2009.

216. Subiectul este tratat pe larg în Andrei Ursu, art. cit.

217. Arhivele Naționale, Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, Biroul Arhive Contemporane, nr. inventar 2800,

fond CC al PCR, Cabinetul 2, u.a. 13.

218. Anneli Ute Gabanyi, Alexandru Muraru, Andrei Muraru, Daniel Șandru (coord.), *Revoluția din 1989. Învinși și învingători*, Polirom, Iași (în curs de apariție).

219. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila în zilele revoluției (12)”, *Libertatea* (Brăila), 27 decembrie 1991, pp. 1-2.

220. Dennis Deletant, *Ceaușescu and the* Securitate, ed. cit., p. 86

221. Marian Valer, „Asistăm la îngroparea Revoluției”, *Expres*, nr. 33, septembrie 1990, p. 2.

222. Mirel Curea, „Planul Z a funcționat până la deciderea judecării cuplului”, *Evenimentul Zilei*, 9 iulie 1993.

223. Alin Alexandru, „Brașov: Liniștea dinaintea măcelului” și „Ajutați-mă să mor de moarte bună”, *Expres*, anul 1, nr. 26, iulie 1990.

224. Mădălin Hodor, „Mitingul din 21 decembrie 1989. Epitaful unui alt episod al «loviturii de stat»”, *22*, 22 decembrie 2016. O parte a acestei secțiuni se bazează pe datele din acest articol.

225. În realitate, după cum am arătat, agendele de lucru ale Elenei Ceaușescu arată că „mituirea” poporului român fusese pusa la cale de dictator încă dinainte de plecarea în Iran. Era, evident, rezultatul propriei sale panici de după declanșarea Revoluției la Timișoara.

226. Mădălin Hodor, „Mitingul din 21 decembrie 1989…”, ed. cit.

227. *Ibidem*.

228. *Ibidem*.

229. Șeful USLA tocmai se întorsese, la bordul aeronavei prezidențiale, alături de Ceaușescu, din Iran. Este de

presupus că loialitatea extremă față de Comandantul Suprem l-a împins pe colonel la un „exces de zel”.

230. Mădălin Hodor, „Mitingul din 21 decembrie 1989…”, ed. cit.

231. „Dintre sute de… catarge! Revoluția ascultată prin stație”, *Libertatea*, între 27 ianuarie și 15 februarie 1990.

232. *Ibidem*, 27, 29 ianuarie 1990.

233. Paul Ștefănescu, *Istoria serviciilor secrete românești*, Divers Press, București, 1994, p. 287.

234. Ilie Stoian, *Decembrie ’89. Arta Diversiunii*, Colaj, București, 1993, p. 21.

235. Raportul Comisiei Senatoriale conduse de Valentin Gabrielescu, „Cine a tras în noi, în 16-22?”, *România Liberă*, 27 mai 1992.

236. Mădălin Hodor, „Mitingul din 21 decembrie 1989…”, ed. cit.

237. Citatele din această secțiune provin din transcrierea înregistrării audio a teleconferinței din 21 decembrie 1989 a lui Nicolae Ceaușescu, accesibilă pe site-ul lui Marius Mioc, „Nicolae Ceaușescu, 21 Decembrie 1989: În Întreprinderi Să Realizăm Detașamente De Apărare. Nu Trebuie Să Se Ajungă La Folosirea Armelor (Audio)”, postată pe 9 februarie 2010, https://mariusmioc.wordpress.com/2010/02/09/ceausescu-21dec89-nu-trebuie-sa-se-ajunga-la-folosirea-armelor, accesat la 28.11.2019, și din stenograma ședinței publicate de Mihnea Berindei în articolul „20 de ani de la revoluție. Ceaușescu, decembrie 1989”, *22*, 22.12.2009, https://revista22.ro/ dosar/ 20-de-ani-de-la-revolu355ie-ceau351escu-decembrie-1989, accesat la 28.11.2019.

238. *Ibidem*.
239. *Ibidem*.
240. *Ibidem*.
241. *Ibidem*.
242. Mirel Curea, art. cit. Nu suntem convinși de autenticitatea acestor materiale, însă le considerăm plauzibile. Ele se coroborează cu mărturiile altora (Valer Marian, Ion Dincă) și cu datele folosite de profesorul Dennis Deletant în analizele sale.
243. Transcrierea înregistrării audio a teleconferinței din 21 decembrie 1989 a lui Nicolae Ceaușescu, în Marius Mioc, art. cit., și Mihnea Berindei, art. cit.
244. Agenda de lucru a maiorului Dinu Nicolae, Direcția a V-a, ACNSAS, fond A1, vol. 28, f. 20.
245. Dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, „Coman și alții”, vol. 19, f. 373.
246. Fiul lui Dumitru Mazilu a participat la manifestațiile din acea zi din „Piața Romană, Intercontinental, Universitate”. A revenit de mai multe ori acasă, ceea ce i-a făcut pe securiști să noteze că „fiul acestuia ar face naveta între demonstranții de la Intercontinental și tatăl său”. Vezi declarația col. Diaconescu Gheorghe, adjunctul șefului Direcției a III-a Contrainformații, în dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, „Coman și alții”, vol. 19, f. 373.
247. Dumitru Mazilu, „Mărturii. 22 Decembrie ’89”, IRRD, *Caietele Revoluției*, nr. 3 (47)/2013.
248. Mărturia lui Gheorghe Diaconescu, adjunctul șefului Direcției a III-a a Securității. Dosarul 24/1991 al Curții

Supreme de Justiție, Secția Militară, „Coman și alții”, vol. 19, f. 373.

249. Mărturie dată în anul 1994 în fața Senatului, Comisia Parlamentară pentru Cercetarea Evenimentelor din decembrie 1989. În Marian Rusu, interviu de Sergiu Nicolaescu, „Fuga lui Ceaușescu”, IRRD, *Caietele Revoluției*, nr. 4(23)/2009, https://www.irrd.ro/wp-content/uploads/2019/01/Caietele-revolu%C8%9Biei-num%C4%83rul- 23.pdf, accesat la 5.11.2019.

250. Nicu Stăncescu, eliberat de la Jilava (fragment preluat din înregistrarea din 22 decembrie 1989, TVR), în Ștefan Alexandrescu, „Mărturii”, IRRD, *Caietele Revoluției*, nr. 6(31)/2010.

251. Vasile Purica, constănțean rănit în Revoluție la București, în Mihai Rotaru, „Un disident în tumultul Revoluției”, *Ziua Constanța*, 23 decembrie 2004, https://www.ziuaconstanta.ro/stiri/eveniment/un-dizident-in-tumultul-revolutiei-29335.html, accesat la 5.12.2018.

252. Militarii în uniforme kaki, cu cască albă pe cap și înarmați cu pistoale mitralieră (cu patul rabatabil) erau evident cadre de Securitate. Armele cu patul rabatabil, după cum vom arăta în capitolele următoare, făceau parte din arsenalul DSS și au fost folosite de trăgătorii teroriști și după 22 decembrie.

253. Această remarcabilă mărturie este edificatoare pentru relația dintre Securitate și Armată. Este evident că în acea noapte unii dintre securiști au început să privească Armata ca pe un dușman. Un preambul la „lupta de rezistență”, de gherilă sau de hărțuire pe care Securitatea urma s-o declanșeze a doua zi împotriva revoluționarilor și Armatei.

254. Condiția premisă a articolului 439 al noului Cod penal, din cadrul infracțiunilor contra umanității.

255. Condiția premisă a articolului 358 al vechiului Cod penal, din cadrul infracțiunilor contra păcii și omenirii.

256. General de divizie Ion Pitulescu (coord.), *Șase zile care au zguduit România. Ministerul de Interne în decembrie 1989. Pledoarie pentru istorie*, vol. I, Tipografia Luceafărul, București, 1995, pp. 174-175, citat și de Ioan Scurtu, „«Lovitura de Stat» dată de generalul Stănculescu (22 Decembrie 1989)", 22 decembrie 2011, http://www.ioanscurtu.ro/lovitura-de-stat-data-de-generalul-stanculescu-22-decembrie- 1989, accesat la 5.11.2019.

Victoria Revoluției la București

Vineri, 22 decembrie. Dimineața hotărâtoare

Vestea înăbușirii în sânge a demonstrației din ziua precedentă a ajuns în scurt timp la toată populația Bucureștiului. În timp ce mașinile salubrității spălau trotuarele de sângele revoluționarilor uciși și răniți, mulți dintre supraviețuitorii măcelului din zona centrală a orașului au fugit spre zonele industriale, unde au povestit și altora cele întâmplate.

Ceaușescu dăduse ordin să se organizeze adunări ale muncitorilor în întreprinderi, în care să fie condamnate „actele huliganice”. Muncitorii însă se opun în masă; mai mult, încep proteste pe scară largă împotriva regimului. Când i s-a spus despre venirea coloanelor de muncitori spre centru, dictatorul ar fi răspuns: „Dacă sunt în metrou, să se dea cu gaze lacrimogene!”[1].

Începând de la 6:00 dimineața, zeci de mii de muncitori ies pe străzi și se formează coloane care pornesc spre centru din majoritatea cartierelor capitalei. Coloanele se îndreaptă spre zona CC-ului și Universității, scandând „Jos Ceaușescu!”, „Noi suntem poporul, Jos cu dictatorul!”, „Jos călăul!”, „Vom muri și

vom fi liberi!”, „Libertate, Libertate!”, „Veniți cu noi!” etc. Forțele de „ordine” nu mai intervin în forță, ba chiar încearcă să parlamenteze cu manifestanții. Baricadele Miliției care trebuiau să blocheze accesul spre Piața Universității și Piața Palatului s-au dovedit ineficiente.

Nicolae Ceaușescu le cere șefilor instituțiilor de forță să-i împiedice prin orice mijloace pe manifestanți să intre în Piața Palatului și să tragă asupra lor. Însă în acel moment câțiva dintre miile de muncitori aflați la Universitate începuseră deja să discute cu militarii din dispozitive[2].

În jurul orei 09:20, după o întrevedere cu Nicolae Ceaușescu în care se pare că a fost mustrat dur de acesta, generalul Vasile Milea se sinucide[3].

Nicolae Ceaușescu îl declară trădător, preia direct conducerea forțelor armate și instituie – din nou – starea de necesitate[4].

Simbioza Ceaușescu-Securitate și imposibilitatea „diagnosticului”

Nici unul dintre membrii CPEx și nici șefii instituțiilor de forță sau județeni nu au avut curajul să-i ofere dictatorului, până la final, nici cea mai timidă alternativă. Ceaușescu era înconjurat de un servilism criminal ancorat în tabuul totalitar, care presupunea un embargo al adevărurilor cu privire la opoziție.

Toți știau că mișcarea populară care ajunsese de la Timișoara la București nu era nici „influențată de agenturi” și

nici lucrarea unor „huligani”. Mai bine decât toți o știau șefii Securității, în frunte cu Iulian Vlad. Aceștia aveau miile de informatori, tehnica operativă (microfoanele, ascultarea telefoanelor, aparatele de citire a corespondenței) și sutele de mii de dosare informative. Aceste documente – pe care le putem studia astăzi la CNSAS – îi permiteau Securității să cunoască bine nemulțumirea „gloatei”[5]. Respectiv că populația României era sătulă de dezgustătorul cult al personalității dictatorului.

Însă nimeni, și cu atât mai puțin Iulian Vlad, nu a putut să pronunțe, nici măcar pe 22 decembrie, cuvintele „regele e gol”. *Deși avea sute de ofițeri înarmați până în dinți în CC, Vlad nu l-a arestat nici în ceasul al doisprezecelea (la propriu) pe cel pe care avea să-l numească peste numai două ore, printr-o aiuritoare șarlatanie, „trădător”!* Și asta pentru că puterea gărzii pretoriene era derivata din chiar cultul personalității „fiului iubit”.

Pentru a îngenunchea populația și a o face să-l aplaude cu exaltare, Ceaușescu a avut nevoie de o poliție politică sofisticată. Una care să „prevină” și să cosmetizeze manifestările ostile. Una care să-i mențină iluzia aprecierii unanime în țară și peste hotare, chiar și atunci când el însuși, cel puțin la apusul regimului, începuse să aibă dubii. O poliție politică a cărei misiune existențială era *anihilarea opoziției din România*, dar care zilnic trebuia să demonstreze că *opoziția din România de fapt nu exista*. Iulian Vlad a înțeles mai bine ca oricine regulile acestui bal mascat și de aceea Ceaușescu avea atât o încredere totală, cât și o nevoie vitală de el.

Pentru Securitate, pe de altă parte, această misiune complexă și aparent ingrată era la fel de vitală. Și asta pentru

simplul motiv că îi satisfăcea acel orgoliu terifiant al puterii neîngrădite asupra populației îngenuncheate. Orgoliul pe care Orwell l-a intuit ca un scop în sine al polițiilor politice din sistemele totalitare.

De aceea a trebuit Ceaușescu să țină discursul, deși intuia că nu mai era chiar atât de iubit. De aceea Iulian Vlad a acceptat misiunea de „lichidare" a baricadei, deși intuia că a doua zi lucrurile vor fi mai dificile. De aceea l-a alimentat pe dictator cu „date sigure" asupra „amestecului din afară", deși ambii știau că acesta nu exista. Nici unul dintre actori n-a putut să articuleze vreo îndoială. Ceaușescu și brațul său informativ și înarmat erau simbiotic angajați într-o complexă mascaradă a disimulării, ce nega autenticitatea oricărei acțiuni de opoziție internă.

Dar oamenii n-au mai putut crede și suporta acea mascaradă. Ca și la Timișoara, numărul revoluționarilor a sporit vertiginos în București, ducând la rapida destrămare a regimului.

Degringolada de sfârșit a fost atribuită de unii autori unei „erori de diagnostic"[6]. S-a mai apreciat că Ceaușescu ar fi fost „sfătuit prost"[7] în acele zile când a solicitat mitingul din 21 decembrie. Suntem de părere că nu a fost vorba de eroare, ci de *imposibilitate* de diagnostic. Și aceasta s-a datorat tocmai necesității disimulării realității. Era un joc fără ieșire în acel moment. A ceda presiunilor și a accepta reforme (a recunoaște că „regele e gol") erau de neînchipuit pentru Ceaușescu. Mascarada care a legat Securitatea de Ceaușescu a fost nu numai puterea, ci în final și slăbiciunea lor. În decembrie 1989, singura „ieșire" a fost prăbușirea sistemului.

Retragerea Armatei în București

Până în dimineața de 22 decembrie, la București și în alte orașe, Armata nu a dat încă semne că s-ar fi luat o decizie de a abandona dictatorul. Din contră, a participat alături de Miliție și Securitate la reprimarea manifestanților din noaptea anterioară. În jurul orei 8 dimineața, ministrul Apărării Naționale ordona să se aducă în București unități de blindate de la Târgoviște, Mihai Bravu și Slobozia, iar în centrul Bucureștiului să se amplaseze mai multe tancuri. Elicoptere militare zburau deasupra, împrăștiind manifeste prin care se îndemna populația să nu răspundă provocărilor[8].

Însă în acea dimineață coloanele de lucrători de la fabricile din cartierele Bucureștilor aveau să fie lăsate să avanseze relativ nestingherite spre centrul orașului. Comandanții de rang mediu erau copleșiți în dispozitive și îi întrebau în permanență pe superiori cum ar trebui să procedeze. Și nu e de mirare: situația era în schimbare rapidă, iar numărul manifestanților creștea vertiginos. În unele cazuri, soldații se pare că au primit de la comandanții locali ordinul să se maseze în jurul echipamentelor. În alte cazuri se pare că și-au urmat propria conștiință. Conform declarațiilor unor ofițeri de armată, ordinul de grupare a soldaților în jurul tancurilor a avut de fapt efectul ruperii cordoanelor de forțe ale regimului, menite să împiedice înaintarea demonstranților[9].

Iată o mărturie care pare să încapsuleze dinamica și psihologia revoluționarilor, a Armatei și a Securității în acel moment. Se observă cu claritate alunecarea militarilor de partea Revoluției, în timp ce forțele DSS, ultimul bastion de apărare a dictaturii, rămân „dezvelite” și încep să „dispară”:

Pe data de 22.XII.89, ora 10-10:30, mă aflam printre demonstranți pe Bulevard, vis-a-vis de magazinul EVA, în intersecția Cosmonauților colț EVA *pe colț se afla o amfibie a Armatei*, iar în spate colț cu mag. EVA, se afla *un cordon al Poliției înarmați care avea un ofițer superior comandant*, maior sau lt.-col.; de emoția care am avut-o nici nu mai rețin, dar totuși a fost comandantul acelui cordon ce blocase str. Cosmonauților colț EVA.
În momentul acela dinspre Universitate veneau spre Romană *amfibiile cu poporul pe ele. Armata cedase. Am mers la amfibia ce se afla în fața cordonului de Poliție spre a le transmite să cedeze că generalul MILEA s-a sinucis, apropiindu-ne vreo 10-15 persoane, acel comandant de cordon Poliție, a strigat foc! subalternii au început să tragă asupra noastră*; în acel moment înspăimântător alții s-au culcat la pământ, iar eu cu 7-8 persoane am intrat pe holul Bl. 33 din str. Cosmonauților de unde acest comandant de cordon s-a năpustit asupra noastră la intrare și fără cruțare *a început să ne lovească cu bastonul de cauciuc*, făcând semn subalternilor să vie în ajutor stând la ușă, văzând aceasta, am urcat câțiva până la et. I unde am văzut un geam deschis oprindu-mă acolo cu gândul că dacă intră peste noi să sar pe acel geam în spate. *După 3-5 minute a dispărut de la ușă ieșind afară; în str*[*adă*] *nu am văzut nici un polițist; unde a dispărut nu știu;* [era] tocmai momentul cuceririi, *după aceia m-am urcat pe tanchetă și am mers la Palat*[10].

Două mărturii relevante „din interior” sunt cele ale comandantului companiei cadre din Academia Militară și a locțiitorului său. Ele se coroborează în mare cu cele ale revoluționarilor civili, martori ai târziei fraternizări a Armatei cu populația Bucureștilor. În noaptea de 21/22 decembrie 1989, compania respectivă primise ordin să fie pregătită pentru „îndeplinirea unei misiuni în afara unității”. Pe 22 decembrie la ora 07:00, ofițerii cadre din companie au fost îmbarcați în autobuze „fără a li se preciza misiunea ce urmau să o execute”. Autobuzele au trecut prin mai multe puncte din oraș, până au intrat în dispozitivul din Piața Unirii. Prin stația de radio cu indicativul „Pasărea 5” li s-a transmis ordinul ministrului Milea Vasile de a nu folosi armamentul împotriva demonstranților. Iată cum descriu cei doi orele care au urmat:

> Tot timpul ocupării dispozitivului, pe ambele trotuare am lăsat liberă circulația oamenilor, care se îndreptau în număr mare spre Piața Universității. Menționăm următoarele elemente semnificative:
> – în jurul orei 09:00 o fată plasează flori, pe caldarâm, în fața fiecărui soldat din fața dispozitivului;
> – în jurul orei 09:15-09:30 un grup de tineri se apropie de tancurile din dispozitiv și oferă flori, țigări și dulciuri militarilor, scandând „Hai, Steaua”, „Ole, Ole…”;
> – în aceeași perioadă, persoane civile se opreau în dreptul nostru și făceau apel la sentimente umane, patriotice și de solidaritate, contra dictaturii;
> – reținem faptul că un maior de miliție, de la Circulație, s-a adresat unui grup de cetățeni, de pe trotuar, rugându-i să

ne lase în pace și să meargă în Piața Universității să manifesteze și să strige acolo ce vor;
– în jurul orei 09:30-10:00 în zona Sfântu Gheorghe – Colțea, mulțimea ocupase deja partea carosabilă a bulevardului și numărul manifestanților creștea vertiginos;
– în aceeași perioadă, locul a fost survolat la joasă înălțime de un elicopter, după care am observat o ceață în zona respectivă, pe toată lățimea bulevardului, și am auzit țipete și huiduieli;
– în intervalul 09:30-10:00 am primit ordin, de la col. Cristache T., de deplasare a Campaniei Cadre la intrările metroului din dreptul cofetăriei de lângă Hanul lui Manuc, pentru întărirea dispozitivului existent acolo și format din ofițeri elevi de la Localul 1;
– la insistențele noastre și ale mr. Moldovan Radu, ofițer C.I. la Localul 2, l-am convins pe col. Cristache T. să retragă detașamentul de ofițeri-elevi existent la intrarea metroului în dispozitivul nostru, ceea ce s-a întâmplat;
– numărul manifestanților creștea continuu, astfel încât în jurul orei 10:00 au ajuns în dreptul magazinului „Unirea”, ocupând întreg bulevardul;
– la 10:30 presiunea acestora asupra primului rând de militari se face simțită, neagresiv și fără incidente. În această situație am cerut să se raporteze, prin stația radio, starea de fapt și să se precizeze măsurile concrete pe care trebuie să le luăm. Ni s-a ordonat să părăsim în ordine dispozitivul;
– la 10:45 participanții la dispozitiv, din partea A.M., ne-am retras pe gazonul și aleile din jurul fântânilor, iar TAB-urile

și tancurile s-au încolonat și au părăsit piața, deplasându-se prin dreptul Hanului lui Manuc, pe cheiul Dâmboviței;
– în aceste momente mulțimea a început să scandeze „Armata e cu noi!”, au venit să ne îmbrățișeze și să ne strângă mâinile; această lozincă și sentimentul de bucurie s-au propagat de-a lungul întregului bulevard. Piața vuia de strigăte de bucurie;
– în jurul orei 11:00 când organizam deplasarea din piață, am aflat de la cei care aveau aparate de radio portabile despre comunicatul privind „sinuciderea trădătorului Milea”;
– împreună cu col. Cristache T., am hotărât să ne deplasăm, pe jos, pe bulevardul G. Coșbuc până la Localul 2, unde am ajuns în jurul orei 11:45;
– pe tot traseul am fost aclamați de cetățeni, scandându-se lozinca „Armata e cu noi!”;
– ajunși la Localul 2, am constatat o atmosferă de mare bucurie și entuziasm patriotic, studenții aruncau tablourile dictatorului și rupeau lozincile și fotomontajele „pavoazării”. Fanfara a ieșit pe platou și a intonat *Deșteaptă-te române!* și *Hora Unirii*;
– în jurul orelor 13:00 am primit ordin să predăm armamentul și muniția[11].

Acțiunile sau inacțiunile datorate ordinelor primite de la superiori, dar în parte și hotărârilor de moment a câtorva comandanți locali au jucat un rol important în deznodământul final: protestatarii au reușit să ia cu asalt piața din fața Comitetului Central și clădirea în sine –

punându-i astfel pe Ceaușești pe fugă înainte ca regimul să fie capabil să lanseze o altă rundă de represalii sângeroase[12].

Decizia aparent spontană a unui căpitan de infanterie să-și retragă TAB-ul dintr-un punct-cheie de trecere spre clădirea Comitetului Central și a unui anumit colonel Carp de a îndepărta TAB-urile care înconjurau clădirea (aparent în momentul când a auzit anunțul că ministrul Apărării s-a „sinucis”) au fost critice pentru evoluția evenimentelor[13]. Aceste decizii instantanee le-au permis demonstranților să ocupe piața principală din fața clădirii Comitetului Central și să asedieze clădirea în sine[14].

Sfârșitul jocului

În Piața Universității se găseau la ora 9:30 zeci de mii de bucureșteni, scandând „Jos Ceaușescu!” și „Libertate!”. Armata nu mai opune rezistență. Într-o ultimă ședință a Comitetul Politic Executiv, Nicolae Ceaușescu anunță că generalul Vasile Milea „s-a împușcat” după ce „a sabotat aplicarea măsurilor și a lucrat în strânsă legătură cu străinii”.

În jurul orei 10:30, subunitățile militare din centru încep să se retragă din fața demonstranților, care pătrund în Piața Palatului. Liderii acestora vorbesc mulțimii printr-o stație de amplificare.

Într-o ultimă zvâcnire a regimului muribund, Radioul și Televiziunea prezintă decretul prezidențial prin care se instituia starea de necesitate pe întreg teritoriul țării:

> „Având în vedere încălcarea gravă a ordinii publice, prin acte teroriste, de vandalism și de distrugere a unor bunuri obștești, în temeiul art. 75, pct. 4 din Constituția Republicii Socialiste România”, unitățile Ministerului Apărării Naționale, Ministerului de Interne și formațiunile Gărzilor Patriotice erau puse în „stare de alarmă”; se interziceau „orice întruniri publice, precum și circulația în grupuri mai mari de 5 persoane”[15].

Se anunța și că „ministrul Forțelor Armate a acționat ca un trădător împotriva independenței și suveranității României și, dându-și seama că este descoperit, s-a sinucis”. Apelul cerea ca „toți cei care își iubesc țara și poporul să acționeze cu cea mai mare fermitate împotriva oricărui trădător”[16].

Anunțul friza evident absurdul, starea de „necesitate” sau „alarmă” fiind deja în vigoare, decretată sau nu, de mai multe zile. În plus, ordinul „Radu cel Frumos” de înarmare cu muniție de război era și el în vigoare.

La auzul morții generalului Vasile Milea, unii militari din dispozitive fraternizează cu revoluționarii.

În jurul orei 11:30, generalii din jurul dictatorului cheamă două elicoptere pentru evacuarea acestuia.

Vrem să subliniem din nou: prin faptul că *dictatorul nu a fost arestat la CC*, unde generalii respectivi (care au recunoscut că au colaborat între ei până în ultima clipă) *aveau puterea armată totală*, orice sugestie de „lovitură de stat” (de exemplu, a generalului Stănculescu) sau „favorizare” a Revoluției (de către șefii Securității!) se dovedește a fi o aberație. Produse de aparatul de dezinformare al Securității,

sugestiile disculpatoare respective se pare însă că funcționează, din păcate, și astăzi în anumite publicații.

Înainte de a se urca în elicopter, Nicolae Ceaușescu face o ultimă încercare de a „explica” mulțimii din Piața Palatului (circa 70.000-80.000 de oameni) că era manipulată de „agenturi”. Răspunsul imediat al mulțimii a constat din huiduieli, fluierături și strigăte de „Jos Ceaușescu!” și „Milea nu e trădător!”. Abia în acest moment de târziu, dar deplin contact cu realitatea, Nicolae și Elena Ceaușescu pleacă spre lifturile care îi vor duce pe terasa clădirii și la elicopter.

În acest timp, într-un ultim acces de panică vecină cu nebunia, în biroul ministrului Apărării Naționale, fratele dictatorului, generalul Ilie Ceaușescu, concepe nota telefonică nr. 37: „Toate unitățile militare să se considere în stare de luptă și să acționeze conform condițiilor «stării de necesitate»”[17].

Istoria însă i-a luat-o înainte. La ora 12:06, Nicolae și Elena Ceaușescu părăsesc, în elicopterul Direcției a V-a a Securității, sediul Comitetului Central din București.

Ceaușescu s-a văzut silit să fugă de pe acoperișul clădirii într-un elicopter supraîncărcat. Potrivit locotenent-colonelului Ion Pomojnicu, unul dintre puținii ofițeri din MApN aflați la momentul respectiv în clădirea Comitetului Central, fragmentarea Armatei a fost factorul-cheie. Forțele din interior ale Securității erau într-adevăr „înarmate până în dinți” (mitraliere și alte arme sofisticate, vaste cantități de muniție) și „hotărâte să înfrunte orice”[18]. Însă au fost luate prin surprindere – și lăsate descoperite în fața tancurilor – atât de desfășurarea rapidă a evenimentelor, cât mai ales de

acțiunile – și mai ales inacțiunile – unităților de Armată care apărau clădirea[19].

„Era încă președinte!”

Elicopterul care a reușit să aterizeze pe CC era condus, „ca de obicei”, de *colonelul Vasile Maluțan, pilotul preferat al președintelui, ofițer al Direcției a V-a a Securității*[20]. (Lucru care pune evident sub semnul întrebării și narațiunea post-factum conform căreia decizia chemării elicopterelor și proveniența lor ar fi fost ale „armatei”, respectiv ale generalilor Stănculescu și Iosif Rus[21]). De altfel, în aeronavă s-au îmbarcat, înghesuiți alături de cuplul Ceaușescu, Emil Bobu și Manea Mănescu, „*aghiotanții înarmați* ai familiei Ceaușescu, *ofițerii de Securitate Marian Rusu și Florian Râț*”. Lucru care dovedește fără dubiu că Nicolae Ceaușescu a fost slujit și apărat de instituția vitală dictaturii sale, cu arma în mână, până la capăt. Conform mărturiei lui Măluțan din anul 1995 în cadrul Comisiei Senatoriale pentru Cercetarea Evenimentelor din Decembrie 1989, groaza Securității în acel moment era aceeași cu a dictatorului:

> Când soții Ceaușescu au apărut la elicopter, *cei din gardă îi aduceau mai mult pe sus. Erau atât de speriați! Aveau niște fețe transfigurate*. S-au urcat buluc în elicopter, iar mecanicul de zbor de-abia a avut loc să închidă ușa. Eram prea mulți. Mecanicul s-a așezat între scaunul lui

Ceaușescu și ușă, așa, puțin înghesuit, ca și cum ar fi stat în brațe. Și am decolat[22].

Este demn de menționat un detaliu. Exact a doua zi după depunerea acestei mărturii relevante pentru loialitatea totală, simbiotică a Securității față de dictator, fostul „pilot preferat" al lui Ceaușescu a murit într-un accident de elicopter, pe când „efectua lucrări de erbicidare" a unei vii[23].

De altfel colonelul Vasile Măluțan era el însuși „transfigurat". Nu i se spusese destinația exactă, doar să se deplaseze spre nord. Deasupra aeroportului Otopeni a fost întrebat de la bază: „De ce nu aterizezi aici?", „*Deocamdată respect un ordin*". Ulterior, fostul ofițer de Securitate a explicat astfel răspunsul său: „Mă gândeam la el, că era încă președinte și..."[24].

Convorbiri cu „flotila specială" a Direcției a V-a

Elicopterul a aterizat la palatul dictatorului de la Snagov, unde cuplul prezidențial s-a aprovizionat în grabă pentru evacuare și începutul organizării „rezistenței". În acest scop, Ceaușescu a vorbit pe „telefoanele scurte" și pe „T.O." (tehnica operativă) la Craiova, Constanța, Târgoviște, Pitești, Cluj și alte județe[25].

De la Snagov, dictatorul a mai dat „3-4 telefoane" comandantului flotilei speciale de elicoptere din dotarea Direcției a V-a a Securității, colonelul Petru Tenie. La un

moment dat au fost cerute alte *două elicoptere pentru însoțire*. Când Măluțan l-a întrebat pe Ceaușescu în ce direcție să plece acestea, i s-a spus „să vină după noi”. E poate relevant și faptul că „a existat un moment aici, la Snagov, când Elena Ceaușescu și Bobu au ieșit din cabinetul lui Nicolae Ceaușescu și nici Manea Mănescu nu a mai rămas”[26]. Deci *în timpul convorbirii cu „flotila”, în birou cu Nicolae Ceaușescu erau doar cei doi ofițeri de Securitate din Direcția a V-a*. După care toată lumea s-a îndreptat spre elicopter. A urmat „lăsarea la sol” a Comandatului Suprem, în urma ordinului generalului Stănculescu. Generalul a fost, desigur, constrâns de împrejurări să dea acel ordin: revoluționarii pătrunseseră în masă în CC.

„Organizez *rezistență* la Târgoviște”

Potrivit lui Nicolae Deca, primul șofer pe care Nicolae și Elena Ceaușescu l-au oprit pe drum după evacuarea din clădirea CC în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, dictatorul i-a spus: „A fost lovitură de stat. Organizez *rezistență* la Târgoviște”[27] (s.n.).

La rândul său, Constantin Paisie, milițianul care l-a dus pe Ceaușescu la unitatea militară din Târgoviște în după-amiaza de 22 decembrie, a declarat că Ceaușescu spera să fie salvat de Securitate. În legătură cu discuțiile soților Ceaușescu, Paisie spune:

Ei în primul rând pe Securitate se bazau. Știu că la un moment dat Nicolae Ceaușescu mi-a spus să mergem la unitatea aia de Securitate, o unitate specială la Băneasa, dar din partea Miliției sau a Armatei nu se aștepta să-i vină sprijinul imediat[28].

1. O parte din datele care urmează sunt bazate pe cronologia din Theodor Zavalaș, „Bucureștiul se revoltă”, IRRD, *Caietele Revoluției*, nr. 3(47)/2013, https://www.irrd.ro/wp-content/uploads/2019/01/Caietele-revolu%C8%9Biei-num%C4%83rul- 47.pdf, accesat la 5.11.2019.
2. *Ibidem*.
3. Sinuciderea lui Milea rămâne totuși un subiect controversat.
4. Theodor Zavalaș, art. cit.
5. Expresia îi aparține lui Iulian Vlad, conform agendei lui Ștefan Alexie – ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7.
6. Sintagma îi aparține lui Pavel Câmpeanu, din altfel incitantul său volum *Ceaușescu, anii numărătorii inverse*.
7. În special foștii securiști și autori loiali acestora au încercat de-a lungul anilor să îi atribuie lui Iulian Vlad acest „sfat”, „legendându-și” astfel un buimăcitor titlu de glorie pentru „amorsarea intenționată” a Revoluției.
8. Theodor Zavalaș, art. cit.
9. Ion D. Goia, „Chiar dacă fugea, Ceaușescu nu scăpa!”, *Flacăra*, 6-12 februarie 1991, pp. 8-9, comentarii ale lt.-col. Ion Cotîrlea și lt.-col. Alexandru Rafaelescu.
10. Radu Vasile, dosarul 187/S/92, din agenda personală a procurorului Ioan Dan. Mărturia e însoțită de următoarea

notă: „Trimite Procuraturii Militare la 13.03.90 o declarație în care arată că a fost la revoluție în zilele de 21-23 dec. 89 în București”.

11. Col. dr. ing. Petru Otlăcan, 14 aprilie 1990, cpt. rg. 1 dr. ing. Dan Ionescu, declarații din Arhiva Academiei Tehnice Militare, Local 2, fond Comisia de analiză și propuneri, dosar 1, ff. 121-125. Documente accesibile și la http://amnr.defense.ro/app/webroot/fileslib/upload/files/Revista_Document/Revista_046_2009.pdf, accesat la 8.11.2019.
12. Richard Andrew Hall, „Theories of Collective Action and Revolution: Evidence from the Romanian Transition of December 1989”, *Europe-Asia Studies*, vol. 52, nr. 6, 2000.
13. Gelu Voican Voiculescu, interviu de Adrian Păunescu, „L-am ajutat pe Ceaușescu să moară în picioare (3)”, *Totuși Iubirea*, 5-12 martie 1992, p. 7a; și Dennis Deletant, *Ceaușescu and the* Securitate*: Coercion and Dissent în România. 1965-1989*, M.E. Sharpe, Armonk, 1995, pp. 356-357.
14. Richard Andrew Hall, art. cit.
15. Theodor Zavalaș, art. cit.
16. *Ibidem*.
17. *Ibidem*.
18. Ion D. Goia, art. cit.
19. Richard Andrew Hall, art. cit.
20. Alin Cordoș, „Fostul pilot al lui Nicolae Ceaușescu s-a născut în Bistrița-Năsăud. Vasile Măluțan este originar din comuna Negrilești”, *ProPolitica*, 23 decembrie 2016, http://propolitica.ro/fostul-pilot-al-lui-nicolae-ceausescu-s-a-nascut-in-bistrita-nasaud-vasile-malutan-este-orginar-din-comuna-negrilesti, accesat la 4.11.2019.

21. Există și alte mărturii credibile care arată faptul că pentru chemarea elicopterelor a fost nevoie și de acceptul generalului Marin Neagoe, șeful Direcției a V-a. Un fapt elementar de altfel, atâta vreme cât această direcție era responsabilă cu paza dictatorului și asigura transportul acestuia.
22. Alin Cordoș, art. cit.
23. *Ibidem*.
24. *Ibidem*.
25. Mărturia lui Marian Rusu, aghiotantul Elenei Ceaușescu, în fața Senatului, Comisia Parlamentară pentru Cercetarea Evenimentelor din Decembrie 1989, în Marian Rusu, interviu de Sergiu Nicolaescu, „Fuga lui Ceaușescu", IRRD, *Caietele Revoluției*, nr. 4(23)/2009.
26. *Ibidem*.
27. Nicolae Deca, Petre Mihai Băcanu, „Ceaușescu nu s-a gândit să fugă din țară", *România Liberă*, 23 decembrie 1993, p. 15.
28. Constantin Paisie, interviu de Marius Tucă, „Ceaușeștii au crezut că o să-i salveze cineva", *Jurnalul Național*, 18 martie 2004, http://jurnalul.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/ceausestii-au-crezut-ca-o-sa-i-salveze-cineva-71314.html.

Planul luptei de rezistență a Securității[1]

Se știe că multe cadre ale Securității se antrenau în lupta de gherilă urbană în caz de agresiune externă, dar și de revoltă internă. Un fost absolvent declară:

> Am fost antrenați pentru *lupta de gherilă urbană*, în caz de agresiune externă. Eram organizați în grupuri mici care acționau pentru destabilizarea inamicului, pe teritoriul ocupat de el. [În unele cazuri] *se face excepție de la noțiunea de inamic străin sau agresiune externă*... Pregătirea multor generații de militari au acest specific. [...] Putem fi convocați telefonic sau *printr-o altă modalitate conspirativă*. *Existau case conspirative și depozite de muniție în plin București*, de unde ne-am fi aprovizionat cu armament și muniție pentru a efectua *ambuscade*[2].

În revista strict secretă *Securitatea* din arhiva CNSAS au fost publicate de-a lungul anilor ’70 și ’80, cu o tot mai mare frecvență, articole dedicate „luptei de rezistență în condițiile ducerii acțiunilor de luptă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”. Ne-am referit la această luptă pentru care Securitatea se pregătea în cazul înlăturării dictatorului de la putere, fie în

urma unei invazii externe, fie din cauza unor „evenimente” cum a fost Revoluția din decembrie.

Este timpul să prezentăm mai detaliat scopurile, elementele constitutive și caracteristicile acestei lupte. Presupunem că cititorii vor identifica singuri modul cum cel puțin unele dintre aceste caracteristici au fost vizibile în acțiunile teroriste și diversioniste de după 22 decembrie 1989. Vom oferi și observațiile noastre în acest sens, ca punct de referință.

Origini

Este un fapt cunoscut că invazia Cehoslovaciei de către trupele Pactului de la Varșovia l-a afectat profund pe Nicolae Ceaușescu. Nu era vorba atât de o empatie reală pentru „Primăvara de la Praga”, cât de frica de o potențială amenințare a propriei poziții. Liderul de la București își croia deja o politică într-o anumită măsură independenta față de Moscova, continuând linia naționalistă introdusă în ultimii ani ai regimului Gheorghiu-Dej.

Pe plan intern, Ceaușescu a accelerat epurările aparatului de conducere și ale instituțiilor de forță ale regimului, în favoarea unor actori docili și „de încredere”. În paralel a pus bazele doctrinei „războiului întregului popor”, care avea subliminal în vedere[3] un atac din partea Uniunii Sovietice. „Lupta de rezistență” era o parte integrantă a acestei doctrine.

Legea nr. 14/28.12.1972[4] *privind organizarea apărării naționale a Republicii Socialiste România* prevedea acțiunile concrete ale diverselor forțe ale țării în ipoteza unui atac militar din afară. Această normă legală intra în detaliile organizării forțelor convenționale de apărare (Armată și Ministerul de Interne). Este de la sine înțeles că Nicolae Ceaușescu se baza pe Armată și Securitate, factorul care e introdus în noua doctrină, cu rol decisiv în lupta anticipată, îi revenea întregii populații conduse de partid și *strâns unite în jurul Conducătorului*. Acesta este, pe scurt, conceptul de *război al întregului popor pentru apărarea patriei*.

O privire atentă relevă că dincolo de strategii militare, această lege e un proiect de societate, în care toți cetățenii sunt înregimentați într-o formă sau alta cu un rol activ în planul de apărare. Surprinzător, rolul principal nu le revine forțelor militare active, ci unei lupte mai degrabă ideologice, prin structurile partidului.

Articolul 18 detaliază atribuțiile consiliilor locale de apărare, organele teritoriale de conducere a apărării țării. La litera h) se enumeră atribuțiile lor:

> Constituie și pregătesc unități, *subunități și grupuri ale luptei de rezistență în condițiile ducerii acțiunilor de luptă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic* și conduc acțiunile acestora în timp de război.

La prima vedere, aceste *subunități și grupuri* ar părea că urmează a fi constituite *ad-hoc* pentru a opera în *spatele liniilor inamice*, în ipoteza în care o parte a teritoriului

național ar fi ocupat. Însă o citire atentă a textului arată că e o structură pregătită din timp și deplin conspirată.

Pe măsura exacerbării cultului personalității dictatorului, creștea și frica sa de a pierde puterea. Din ce în ce mai mult, articolele din revista strict secretă *Securitatea* acordă forțelor DSS un rol predominant în „lupta de rezistență”. La nivelul anilor ’80, această temă revine aproape în fiecare număr trimestrial. Planurile prevăd o creștere a gradului de *independență* a cadrelor Securității față de „restul componentelor sistemului apărării naționale”, în special față de forțele armate (devenite ale „Ministerului Apărării Naționale”).

Din punct de vedere ideologic se observă de asemenea o schimbare care reflectă intensificarea cultului lui Nicolae Ceaușescu. După anul 1975 dispar treptat referințele la „concepția Partidului Comunist Român și a guvernului țării noastre despre apărarea patriei socialiste”, în favoarea lucrărilor și cuvântărilor secretarului general.

Trebuie să precizăm că și Armata avea un plan al luptei de rezistență. Însă acesta ar fi urmat să fie activat în cazul unei invazii externe reale. Forțele Ministerului Apărării nu au avut misiunea esențialmente represivă a Securității. Nu au dispus nici de capacitatea conspirativă pentru a plănui și executa, în secret, folosind cadrele și soldații săi (oameni din popor), o luptă împotriva poporului. Totodată, în acei ani, misiunea „de cea mai mare importanță a întregului efectiv” al Securității era, explicit, „asigurarea securității Comandantului suprem”[5].

Invazia externă devine pretextul luptei de rezistență

Propaganda naționalistă, inclusiv antiungară (sub pretextul „iredentismului" prezumptiv al populației maghiare din România, dar și din țara vecină), devine subiect constant al revistei *Securitatea*. „Lupta de rezistență" capătă astfel și nuanțele unei datorii ancorate în vechi conflicte teritoriale cu țările învecinate.

- Câștigarea unui capital de imagine pentru „fiul iubit", prin specularea unor vechi resentimente ale unor segmente de populație pentru respectivele țări.
- „Compromiterea" și „defăimarea" opozanților, prin etichetarea acestora drept unelte ale „agenturilor" acelor țări.
- „Externalizarea vinovăției" regimului pentru nemulțumirea internă. Altfel spus, Ceaușescu și Securitatea încercau să atribuie manifestările de opoziție nu unei nemulțumiri reale, ci manipulării unor „elemente care s-au pus în serviciul serviciilor străine" „pentru un dolar sau pentru o rublă"[6].

Începând din 17 decembrie 1989, Revoluția română a fost „explicată" de dictator, în mod obsesiv, drept un preludiu la o invazie externă care urma „să lichideze independența și integritatea teritorială a statului"[7].

Articolele amintite arată că pentru Securitate scopul luptei era să-l readucă la putere pe dictator în oricare dintre variantele în care acesta ar fi pierdut puterea și regimul s-ar fi prăbușit:

– fie din cauza unei invazii străine;
– fie a unei revolte interne.

Era de așteptat că varianta revoltei interne nu putea să fie articulată explicit în aceste planuri. Și asta pentru un motiv evident: tabuul totalitar interzicea pronunțarea cuvintelor „revoltă internă”. Țara era condusă, să nu uităm, de „cel mai iubit fiu”. Tocmai de aceea revolta internă a fost deghizată de Ceaușescu și Securitate într-una externă, încă de la începutul Revoluției de la Timișoara. Iulian Vlad susținea cu vehemență în fața subordonaților săi din conducerea Securității[8]:

– implicarea Ungariei și a marilor puteri de la est și vest (conform scenariului Panama) la Timișoara;
– căutarea „iredentiștilor maghiari”, „străinilor existenți în țară”, „turiștilor” și „diplomaților” (considerați aprioric agenți „acoperiți”) „din spatele” revoltei;
– necesitatea *prelucrării cu toate efectivele Securității (deci și a rețelei care urma să declanșeze lupta de rezistență), cu soldații din trupele de Securitate, dar și din Armată* asupra *existenței inamicului extern în Timișoara*, chiar dacă acesta nu a fost identificat[9].

Mărturii ale soldaților care au fost trimiși la Timișoara să înăbușe revolta confirmă că *li s-au făcut într-adevăr aceste prelucrări* și în consecință *erau convinși că urmau să lupte contra unei invazii de agenți străini*[10]. Este de presupus că rețeaua „luptei de rezistență” a Securității era îndoctrinată în același sens. Fie că oamenii Securității credeau sau nu această fabulație, planurile „invazie externă”/„revoltă internă” ale luptei de rezistență erau de fapt unul și același.

Organizarea luptei

Trebuie precizat că hotărârea „organizării luptei de rezistență” aparține „Comandantului Suprem”[11], ceea ce duce la concluzia că anunțul din *Scânteia tineretului* din 18 decembrie (semnalul pregătirii luptei) a fost lansat la ordinul lui Nicolae Ceaușescu. Această concluzie se coroborează cu declarațiile martorilor din drumul către Târgoviște al fostului secretar general. Acesta le spunea că urmează să „organizeze rezistența” în acel oraș, în cadrul unei mari unități de Securitate din perimetru.

Luptătorii erau selectați dintre cei cu un „înalt patriotism”[12], „ură pentru dușman” și „priceperea de a îmbina judicios cele mai adecvate forme, metode și mijloace de luptă”[13]. Pregătirea lor includea diverse forme de luptă, armament, tactică militară, explozivi, cifruri și coduri și capacitatea de a lupta independent, în echipe mici, fără ajutoare, vreme îndelungată, în condiții de oboseală extremă și frig. Este exact ceea ce au observat martorii citați în acest volum: teroriștii prinși la Revoluție erau atletici, de o forță și o rezistență neobișnuite, extrem de bine antrenați și posedau o ură fanatică pentru militarii și revoluționarii care i-au capturat.

Planurile fac referire și la celelalte mijloace care, conform mărturiilor, au fost folosite de teroriștii din decembrie 1989: case conspirative; hărți militare codificate cu cifru cunoscut *doar de cadre ale Securității*, coduri de comunicare, frecvențe radio și semnale de înștiințare deplin conspirate, *inclusiv față de cadrele MApN*.

Și nu e de mirare. După cum vom arăta, Nicolae Ceaușescu s-a bizuit într-o mult mai mare măsură pe Securitate (o instituție profesionistă, profund îndoctrinată și cointeresată prin puterea privilegiată acordată) decât pe Armată, o instituție față de care avea temeri legate, evident, de componența sa majoritar populară.

Lupta de rezistență pregătită de dictator s-a bazat eminamente pe forțele Securității. De fapt, planul avea în vedere o confruntare cu o armată susceptibilă de a trece de partea „inamicului", respectiv poporul. În momentul când a văzut că tancurile și TAB-urile Armatei au lăsat masele de revoluționari să pătrundă în piața CC-ului, temerile i s-au confirmat.

O redutabilă forță militară conspirată. Arsenalul Securității conform documentelor găsite recent la CNSAS

Dosarele găsite la CNSAS dovedesc că unitățile speciale și direcțiile Securității aveau la dispoziție o cantitate vastă de armament și tehnică militară avansate pentru acei ani[14]. Ceaușescu a asigurat principala instituție pe care își baza puterea cu un arsenal în mare parte de proveniență occidentală (NATO), arme despre care nu există indicii că ar fi fost în dotarea Armatei. Mai mult, un număr covârșitor de probe, unele prezentate în acest volum, arată că armele de calibru 5,6 mm, cele cu laser pentru țintire pe timpul nopții,

puștile-mitralieră cu pat rabatabil (pentru o mai ușoară disimulare sub haine sau salopete), armele cu amortizor de zgomot ș.a. au fost folosite de teroriștii de după 22 decembrie. Unele dintre aceste tipuri de arme, dar și altele (pistoale Makarov, Stechkin etc.) au fost găsite în posesia unor cadre de Securitate în acea perioadă. Tot arme din acest arsenal (cum ar fi grenade toxice) au fost folosite, după cum am arătat, pentru reprimarea demonstranților din Timișoara în zilele de 17-18 decembrie. USLA avea un arsenal și mai vast[15]. Din constrângeri de spațiu, vom prezenta doar o mică parte a armamentului găsit în documentele citate.

Armă semiautomată Anschütz	Pistol Smith & Wesson 9
Browning 0,22	Pistol Browning baby 6,35
Armă de vânătoare – carabină Winchester	Pistol UNIGAC 7,65
toc plastic	Pistol MK 4 cu 3 ţevi de schimb
Aruncător grenade portativ AG 7	Pistol Colt junior 0,22 scurt
Armă de vânătoare Drilling calibrul 12 şi 16	Pistol Colt junior 0,25
Armă de vânătoare Monte Carlo 12	Pistol Erma 0,65
Armă de vânătoare Merkel Suhl calibrul 16	Pistol Star 6,35
Armă de vânătoare cehă calibrul 12	Pistolet tip pix 0,22
AG secţionat	Pistol Gyrojet calibrul 12
Lansator cartuşe iluminare şi semnalizare	Pistol CZ şi CZA 7,65
tip stilou	Pistol-mitralieră SMG-UZI 9
Pistol Browning 9 cu vergea	Puşcă sport ArmaLite Explorer AR-7
Pistol-mitralieră cu pat rabatabil AKM 7,62	0,22
Pistol Makarov 9	Puşcă automată MGL 0,22
Pistol calibrul 7,65 md. 74 transformat pt.	Pistol Stechkin 9
amortizor	Pistol Walther PP 7,65 şi calibrul 26
Pistol SAG 9	Pistol Mauser 6,35
Pistol Perfecta pt. cartuşe cu gaze calibrul 6	Pistol-mitralieră 7,62 BZ
Pistol Walther 0,22	Pistol Sauer 6,35
Pistol Star 7,65	Pistoale Browning şi Mauser 6,35 cu
Pistol mitralieră Styer	amortizor
Pistol Star calibrul 0,22	Pistol Walther 9 lung
Pistol Singer 6,35	Pistol Meltar 6,35

Exploziv plastic FPP 88 25 kg Pistol Start 6 Pistol Starter 6 Pistol-mitralieră Beretta Pistol Browning 6,35 cu amortizor	Pistol Unique 7,65 Puşcă sport cu aer comprimat Weihrauch 4,5 Puşcă antidemonstraţie Puşcă sport cu aer comprimat Diana 4,5 Puşti automate NATO-Competition Puşcă carabină Enfield 7,62 Puşcă Armalita AR 7 Eplozer (sic!) 22
Pistol Starter 0,22 Pistol-mitralieră 7,62 md 63 cu pat rabatabil Pistol Star 9 mm Pistol Roger Mark 22 Pistol Colt special cu butoi 38 Pistol Stal 6,35 Pistol UMC 26 Pistol Miroku 38 special Pistol sport cu aer comprimat Walther 4,5 Pistol Start 22 Pistol Colt 22 Woodsman Pistol Unique 22 md. L combo Pistol High Standard 22 Geantă diplomat cu dispozitiv de tragere, pistol Stechkin Grenade ofensive RG 42 cu focos UZRGM 407	Puşcă automată Colt AR 15 5,56 2 încărcătoare Puşti automate JGL 22 Pistol 7,65 md. ’74 1.550 bucăţi Pistol mitralieră 7,62 md. 63 87 bucăţi Puşcă-mitralieră 7,62 md. 64 79 bucăţi Pistol 4mm Rohn – RG PTB 54 F cu două ţevi Pistol 5,6 Roger-Mark Pistol 5,6 High Standard Pistol 6 Flobplatz Rohm RG 3 PTB 33 Puşcă tir aer comprimat 22 BSA Merlin Puşcă de vânătoare cu alice 12 IJ 58 M Grenade chimice de instrucţie – cu substanţă persistentă GIST 56 anexe 10 petarde unice cu 1 petardă unică 7 Lansator 40 mm de grenade explozive

Mai sunt de remarcat următoarele echipamente și tehnologii: vesta de protecție antidemonstrație, rachete de semnalizare pentru lansatoare tip stilou, dispozitiv laser, amortizoare zgomot pentru pistol, carabină MD 56 cu amortizor și dispozitiv de ochire cu laser, carabină

transformată MD 44 cu lunetă și amortizor, cartușe calibru 5,6, AG (aruncătoare de grenade) – folosite, conform unor mărturii, împotriva Televiziunii, dintr-un ABI etc.

Un martor care nu se poate spune că nu avea cunoștințe despre armament și care s-a confruntat cu teroriștii după 22 decembrie declara în 1990 pentru *Los Angeles Times*: „*Teroriștii aveau mult echipament sofisticat*. Deci, chiar dacă au fost puțini la număr, puteau acționa peste o zonă mare. Securitatea a condus țara, nu armata”. E vorba de campionul olimpic la tir Ion Corneliu. Asupra bazei sale (aparținând clubului Steaua) din Ghencea s-a tras intens în nopțile care au urmat fugii dictatorului[16].

Gradul de militarizare al DSS conform revistei *Securitatea*

Cadrele DSS studiau principiile conducerii militare nu numai pentru a asigura componenta de securitate a Armatei, ci și *pentru uz propriu*. Revista *Securitatea* oferă astfel de analize militare:

> Toate acțiunile de luptă *să se desfășoare într-o concepție unitară, după un plan unic*. Numai o conducere centralizată, exercitată de un organ unic care să dispună de toate prerogativele necesare sub raport politico-militar, poate asigura că toate forțele angajate în luptă și toate acțiunile să fie îndreptate spre același scop fundamental – obținerea victoriei. Centralizarea conducerii exclude

tendințele și punctele de vedere opuse, divizarea conducerii în grupuri, dar asigură *manifestarea inițiativei fiecărui eșalon în limitele domeniului său de responsabilitate*, *capacitatea de a se orienta independent* și rezolva cu promptitudine situații concrete ce se ivesc, folosind forțele și mijloacele disponibile, metode și procedee cât mai ingenioase[17].

Tot din punctul de vedere al unui *actor direct* sunt analizate și însușite și alte principii de strategie militară, cum ar fi „realizarea în secret a conducerii". Misiunea militară a Securității se manifestă „atât pe timp de pace, cât și de război", iar obiectivele sunt realizate „prin acțiuni conjugate – informative și *de luptă*". Securitatea avea în vedere: „conducerea unitară a întregii activități desfășurate de *forțele angajate nemijlocit*"; „menținerea unei înalte capacități combative de acțiune și de luptă, a stării moral-politice și de pregătire a efectivelor"; „acțiunile să se desfășoare la timp și *în deplină conspirativitate*".

Efectivele Securității trebuiau „controlate și îndrumate permanent" pentru „realizarea surprinderii, obținerea și menținerea inițiativei" și mai ales „păstrarea deplină a secretului acțiunilor întreprinse, a metodelor și mijloacelor folosite". Conducerea luptei Securității trebuia să răspundă tuturor cerințelor „doctrinei noastre militare", dar „să se realizeze în secret, pentru a se putea astfel soluționa situații complexe și des schimbătoare"[18].

Ceea ce decurge cu claritate din aceste articole este că *misiunile de luptă (pe timp de pace și de război) ale Securității erau independente de cele ale forțelor Ministerului Apărării*

Naționale. În acest scop cadrele DSS *făceau pregătire militară, folosind mijloace, tactică și strategie militare*.

Care era, concret, scopul acestei pregătiri? În special, ce misiuni *militare* avea în vedere Ceaușescu pentru Securitate *pe timp de pace*?

Scopul operațiunilor militare conspirate ale Securității

Nu pare verosimil ca aceste pregătiri să fi avut în vedere doar niște atacuri teroriste. Relațiile dictatorului de la București cu statele din Orientul Mijlociu care în acei ani erau implicate în activități de terorism erau cordiale. Se știe că Ceaușescu a folosit teroriști împotriva Europei Libere (precum în cazul Carlos Șacalul).

Totuși, activitatea principală a USLA era *lupta împotriva opozanților din interior ai regimului*[19]. Deci actele teroriste nu erau pentru România un pericol iminent. Oricum, arsenalul și pregătirile „pentru timp de pace și război" prezentate mai sus apar ca disproporționate în raport cu potențialul pericol. Concluzia nu poate fi decât că *Securitatea dispunea de o forță militară redutabilă, care se pregătea pentru o luptă pe deplin conspirată, de gherilă, fie pe timp de pace, fie pe timp de război, independent de Armata română*. Deci destinată pentru a contracara nu atât un dușman extern, cât *unul intern*.

Păstrarea secretului în lupta pentru care se pregătea Securitatea

Șeful Securității, generalul Iulian Vlad, a avut în permanență, mai ales în perioada critică 16-22 decembrie 1989, un canal de comunicare directă cu cuplul Ceaușescu, pe care i-a vizitat constant[20]. Conform planului citat, *Comandantul Suprem era cel care dădea semnalul pregătirii și declanșării luptei de rezistență.* Transmiterea ordinelor pentru „misiunile specifice” s-a putut face pe lanțul de comandă al Securității până pe 22 decembrie la ora 12:00, prin Iulian Vlad. Chiar și după acest moment, după cum am arătat, Nicolae Ceaușescu a vorbit de la Snagov, prin „TO”, direct cu ofițeri din Direcția a V-a, într-un moment când ceilalți membri ai anturajului nu erau prezenți. Este posibil ca aceste conversații să fie motivul pentru care a afirmat față de cei care l-au condus cu mașina că merge să „organizeze rezistența la Târgoviște”.

Pentru conspirare, planul luptei de rezistență cerea „limitarea numărului de persoane care iau cunoștință” de ordinele transmise pe lanțul de comandă. Ordinele erau transmise codificat prin:

– „mijloacele de transmisiuni și prin curieri”;
– „schimbarea frecvențelor de lucru, a cheilor și codurilor”;
– „tabelele de indicative și semnale, de convorbiri și hărți codificate”;
– „*mascarea radioelectronică* și dispunerea mijloacelor de transmisiuni” astfel încât „să nu se descopere locul punctelor de comandă”[21].

Pentru păstrarea secretului „conspirării și compartimentării” muncii și al luptei care se pregătea, cadrele Securității trebuiau să ia „măsuri de acoperire și dezinformare” față de orice alte instituții, evident, inclusiv față de Armată.

Reciproca nu se aplică: prin ofițerii de contrainformații militare (CI-știi) din unitățile MApN, Securitatea avea acces la codurile Armatei. Declarația lt.-col. Fănică Voinea Ene e relevantă în acest sens:

> Și la Brăila, ca și în alte orașe din țară, același sistem de operațiuni asupra unităților militare și obiective de importanță deosebită: „Trage și dispari!”, bine-cunoscut principiu al acțiunilor grupurilor de comando. *Atacurile s-au petrecut aproape în exclusivitate noaptea*, întunericul fiind o mască ideală pentru aceste misiuni. S-a folosit îndeosebi *armament ușor, calibru mic (5,6 mm)*, dotat cu dispozitive de ochire în timp de noapte… Ce scopuri urmăreau? *Crearea unei situații confuze, paralizarea conducerii unităților militare, dispersarea forțelor de apărare în cât mai multe puncte* și altele. *Străinii n-aveau de unde cunoaște atât de perfect sistemul nostru de apărarea antiaeriană, de transmisiuni, chiar unele coduri militare*[22].

Modul de codificare a mesajelor

Transmisiunile secrete ale Securității urmau să fie codificate folosind mai multe tehnici, printre care: „Tabele de codificare; Tabele de convorbiri; Tabele de semnale; Tabele cu indicativele telefonice ale unităților Ministerului de Interne și Departamentului Securității Statului; Hărțile topografice militare”[23].

Tabelele de convorbiri se foloseau „pentru acoperirea secretului comunicărilor operative” între comandă și efectivele care trebuiau să îndeplinească ordinele.

În timpul nopții de 22-23 decembrie 1989, la CC, mai mulți martori au suspectat că Iulian Vlad a folosit o astfel de codificare în comunicațiile telefonice. Mai mult, Vlad a evitat să transmită telefonic frazele exacte care i-au fost cerute[24].

Atât la MApN între 23 și 24 decembrie, unde a avut acces la telefoanele operative, cât și în timpul vizitei la sediul USLA din 24 decembrie, comunicațiile operative secrete au fost din nou principala sa preocupare:

> A folosit telefoane operative și a sunat, pe rând, la generalul Dănescu – adjunctul ministrului Afacerilor Interne, generalul Bucurescu și alții [...]. A ieșit din birou și i-a chemat pe generalul Tencu și maiorul Iliuță, cărora le-a ordonat să-i organizeze legăturile operative în biroul colonelului *Bleorț* [...], l-a amenințat pe maiorul Iliuță să stabilească, în timpul cel mai scurt, legăturile telefonice operative, altfel îl împușcă [...]. Fiind în birou, a chemat deoparte pe colonelul *Bleorț*, căruia i-a reproșat că nu-l privește cu încredere și că, chiar dacă unitatea este subordonată Armatei, în problemele de specialitate legătura trebuie să fie menținută cu el. [...] A încercat să dea indicații separate și altor cadre din conducerea acestei unități [...]. Cunoscând acțiunile organizate de Consiliul de Război, având legăturile operative la dispoziție, precum și sistemul de ascultare, am convingerea că Vlad a întreprins măsuri pentru contracararea acțiunilor Armatei cu forțele terestre pe care le cunoștea foarte bine, atât ca organizare, dotare, cât și ca mod de acțiune [...]. De fapt, măsura de a se instala telefoane operative, de a organiza biroul de lucru

în această unitate – USLA – demonstrează intenția vădită de acțiune în această direcție[25].

Un alt mod de comunicare de interes special la Revoluție sunt „tabelele de semnale”. Acestea erau documente de codificare folosite pentru „acoperirea secretului comunicărilor scurte și operative”. Ele aveau o „structură simplă, care să permită transmiterea de ordine, dispoziţiuni și rapoarte pentru misiuni (acțiuni) ce se execută în timp scurt”, „executarea de manevre”, „încetarea misiunilor” etc. Transmiterea se „făcea simultan, prin căutarea în tabelă a *elementului clar* necesar și transmiterea directă a *prezentării codificate ce-i corespunde*”.

De aici rezultă că anumite semnale puteau fi transmise în timpul zilelor de 22-25 decembrie de factorii de comandă ai Securității prin cuvinte cu sens, dar care prin decodificare căpătau o cu totul altă semnificație (deveneau „clare”). Astfel, un mesaj ales de șeful Securității, transmis telefonic (deci cu un adresant bine determinat, care avea „tabela de semnale”), ca, de pildă, „puneți armele în rastel”, putea să însemne contrariul. Semnificativ în acest sens a fost *refuzul lui Iulian Vlad de a transmite orice mesaj formulat de revoluționari în direct, prin intermediul Televiziunii.*

Transmiterea de mesaje codificate a fost confirmată după 22 decembrie în toată țara. Iată un exemplu: „În țară au existat puncte fixe (în special în vilele de vânătoare ale lui Ceaușescu) și mobile (pe autoturisme Dacia și Lada), din care s-au transmis mesaje codificate”[26].

Articolele din *Securitatea* arată că DSS era singura instituție care cunoștea toate „caracteristicile luptei [de

rezistență], semnale de înștiințare, de identificare și recunoaștere; codificarea funcțiilor; frecvența radio folosită; sisteme de legătură”[27].

După cum am arătat, articolul „Câteva sfaturi pentru cei aflați în aceste zile la mare”, publicat pe 18 decembrie 1989 în ziarul *Scânteia tineretului*, e un exemplu de mesaj codificat cu „tabela de semnale”.

O mare parte a planurilor și resurselor Securității pentru „lupta de rezistență” rămân ascunse

Trebuie precizat că forțele, mijloacele și tehnicile acestei lupte conspirate pe care miza Securitatea „pe timp de pace și de război” se regăsesc doar parțial în articolele din *Securitatea*. Deși strict secrete, articolele nu acoperă întregul plan operativ și nici panoplia de elemente de luptă pe care Securitatea le avea la dispoziție și pentru care se pregătea. Acest lucru este firesc, ținând cont de gradul de conspirare necesar acestei lupte, care prevedea „limitarea numărului de persoane care iau cunoștință de conținutul integral” al planului de luptă.

Prin coroborarea cu mărturii și documente ale unor servicii străine, rezultă că Securitatea dispunea și de alte mijloace care nu apar în aceste articole. E vorba, spre exemplu, de unități dotate cu elicoptere și alte mijloace avansate de luptă, radiolocație și bruiaj[28].

Obiectivele luptei de rezistență a Securității

Unul dintre scopurile principale ale luptei de rezistență a Securității în cazul pierderii puterii de către Nicolae Ceaușescu a fost:

> Să creeze agresorului o stare permanentă de nesiguranță, de teamă, prin lovituri date neîncetat, pentru a-l obliga să angajeze forțe numeroase pentru paza și apărarea imediată a obiectivelor și elementelor sale de dispozitiv[29].

Efectul acestor „lovituri date neîncetat” s-a văzut la Revoluție în cazul multor atacuri asupra unităților militare în toată țara (Buzău, Brăila, Reșița etc.), dar mai ales în București, la MApN, unde dispozitivele „angajate pentru paza și apărarea obiectivului” au fost vaste, incluzând divizii întregi de tancuri, ajutoare chemate de la Academia Militară, din teritoriu, parașutiștii de la Buzău etc. Scopul a fost atins prin menținerea militarilor în unități și împiedicându-i să apere alte obiective importante ocupate în acel moment de revoluționari. În același timp, cel puțin pentru o vreme, Armata a fost ținută *în afara sediilor, centrelor de comunicații și arhivelor Securității* (spre exemplu, abia pe 25 decembrie generalul Hortopan a vizitat sediul USLA, unde Iulian Vlad a mai putut folosi telefoanele operaționale[30]). Planul luptei de rezistență a Securității prevedea și „executarea unor acțiuni de asigurare de luptă în folosul *subunităților de rezistență*… *acțiuni de luptă locale de mică amploare, mascare, ascundere și inducere în eroare a inamicului*”, în vederea „slăbirii capacității de luptă” a inamicului[31].

Printre obiectivele principale mai erau:

– „*neutralizarea* forțelor poliției militare, formațiunilor antigherilă și organelor de administrație instituite de ocupant, precum și a colaboraționiștilor și trădătorilor autohtoni”;
– „*răspândirea de zvonuri* în rândul trupelor de ocupație și al organelor de administrație instituite de invadator”;
– „*ascunderea de arme* și *sprijinirea formațiunilor de rezistență și a militarilor proprii* rămași în spatele dispozitivului operativ al inamicului”[32].

„Nucleele de rezistență” din care „fac parte și cadre de Securitate” urmau să „dezorganizeze conducerea inamicului” prin „lovirea punctelor de comandă și a centrelor de transmisiuni” și „răpirea unor persoane cu funcții importante”[33]. Printre scopurile prioritare erau „anihilarea”, „capturarea unor persoane cu funcții importante în conducerea militară și politico-administrativă a inamicului”[34] sau, după caz, „infiltrarea” printre „noile autorități instalate”. Și aceste acțiuni au fost evidente la Revoluție. Încercarea de infiltrare a echipei lui Trosca la MApN, folosindu-l pe Isac Constantin (posesor al unui dosar de rețea, antrenor de judo la USLA și infiltrat deja în FSN) și costume de ofițeri de armată sub salopetele negre de uslași, este un exemplu grăitor.

Cadrele de Securitate urmau să formeze „grupe de *acțiune* pentru realizarea unor *combinații* operative (*răpirea unor comandanți și infiltrare* în rândul inamicului)”. După cum vom arăta, acțiunea grupului Trosca se înscrie în acest punct al planului „luptei de rezistență”.

Un mare număr de martori au observat că scopul „luptei” teroriștilor din decembrie 1989 era *să genereze Armatei exact*

ceea ce prevedeau planurile Securității: „O stare permanentă de nesiguranță, de teamă, prin lovituri date neîncetat”[35].

De altfel, tema „descurajării, intimidării, diversiunii, derutării” forțelor militare inamice, inclusiv prin „legende și combinații și jocuri operative”, pentru „realizarea de penetrări, infiltrări și interpuneri” revine constant în toate articolele citate.

În unele locuri, planurile citate descriu forțe „de diversiune și teroriste” ale inamicului. În ele se pot identifica, în oglindă, tacticile, echipamentul și *armamentul de proveniență occidentală prezentate în acest studiu, aparținând unităților de Securitate și folosite după 22 decembrie*.

Unul dintre scopurile declarate ale luptei Securității este „producerea de pierderi umane și materiale” inamicului și dezinformarea „prin căi și mijloace diversificate”[36]. Conform probatoriului pe care îl vom înfățișa, și aceste obiective au fost într-o măsură îndeplinite: după 22 decembrie au fost uciși peste 900 de revoluționari și militari, iar dezinformarea funcționează și astăzi, până la vârfurile SPM.

Luptătorii Securității erau pregătiți pentru „neutralizarea” și „lichidarea” elementelor *dușmănoase orânduirii de stat*, adică a opozanților regimului Ceaușescu. Era vorba de „grupurile, bandele sau organizațiile” care „trec la acțiuni violente și fățișe împotriva orânduirii de stat”[37], la care se adăugau „grupurile de populație [...] care sprijină acțiunile inamicului”. Este evident că pe 22 decembrie aceste „bande” și „grupuri” erau revoluționarii români din orașele țării, care tocmai acaparaseră, „vremelnic”, „teritoriul”.

Tot „inamici” în „lupta de rezistență” erau persoanele care se dedau la „agitație verbală, răspândire de zvonuri,

manifeste, inscripții cu conținut dușmănos” sau persoanele „necunoscute anterior, dar care, în noile condiții create”, puteau „să treacă la acțiuni împotriva Securității statului nostru”. În momentul victoriei Revoluției, această listă cuprindea aproape întregul popor român.

Misiunea luptei era să „demoralizeze” și să „destrame” aceste grupuri. Acțiunile preconizate, de „sabotaj și diversiune” în „spatele frontului” împotriva unor civili erau, evident, acte de terorism. La acestea se adaugă „producerea de pierderi umane și materiale forțelor armate ale inamicului”. Or, după 22 decembrie, „forțele armate ale inamicului” Securității erau Armata română.

În sfârșit, planul prevedea, explicit, ca ofițeri de Securitate să „participe direct la lupta de rezistență, în care sens trebuie prevăzute din timp necesitățile de armament și de instruire în ceea ce privește folosirea lui”[38].

Metodele de luptă

Acțiunile de luptă preconizate trebuiau să fie:

– „de scurtă durată și violente”;
– concentrate asupra unor „obiective” „de mare importanță”;
– independente, „ducându-se în condițiile lipsei unor vecini apropiați și-a sprijinului altor forțe militare”;
– cu „forțe relativ puțin numeroase”;
– pregătite „îndelung”, prin „cunoașterea amănunțită a particularităților terenului”;

– „de regulă, noaptea”, „în momente și locuri în care să se realizeze surprinderea inamicului”[39].

Toate aceste metode au fost atât semnalate prin mesajul codificat din *Scânteia tineretului*[40], cât și executate cu fidelitate, pe întreg teritoriul țării, în perioada 22-30 decembrie 1989.

Planurile luptei mai prevedeau „*dezinformarea* inamicului prin căi și mijloace diversificate”, respectiv „prin presă, radio, televiziune, agenți”, și „introducerea unor cadre acoperite în administrația instalată temporar de inamic”[41]. Și aceste metode au fost aplicate de Securitate la Revoluție. Unii dintre „revoluționarii” din prima linie care s-au infiltrat în FSN (și au avut acces pe platourile TVR) în acele zile erau asociați ai Securității (spre exemplu, Constantin Isac, care avea dosar de rețea și antrena echipa de judo a USLA).

Ordinele de luptă erau „foarte scurte” și transmise „prin *agenți de legătura bine conspirați*” sau prin „mijloace de comunicații, codificat”. Securitatea trebuia să cunoască îndeaproape tacticile luptei de „gherilă” și a celor terorist-diversioniste[42]. Acțiunile de „hărțuire vor fi pregătite ziua și vor fi executate prioritar pe timp de noapte”.

Aceste detalii și multe altele din articolele citate descriu cu exactitate *ceea ce au executat cadrele Securității la Revoluție*. Procedeele menționate au fost evidente în acțiunile teroriste și diversioniste de după 22 decembrie. Așa cum vom arăta printr-un amplu material probator, cadrele rețelei pregătite de Securitate pentru această luptă au executat în special „acțiuni de luptă locale de mică amploare, mascare, ascundere și inducere în eroare a inamicului”, în vederea „slăbirii capacității de luptă” a inamicului:

– teroriștii trăgeau din case conspirative, blocuri cu civili și alte locuri disimulate;
– reușeau de cele mai multe ori inducerea în eroare a forțelor armate și a revoluționarilor prin schimbarea poziției, trăgând în special noaptea, pentru a crea „panică”, „neîncredere” și „scăderea capacității de luptă” a forțelor armate.

O mărturie din interior asupra implicării șefului Securității în lupta de rezistență

Printre aspectele pregătirii „luptei”, autorii articolelor din revista *Securitatea* enumerau „depozitarea armelor și muniților”, „realizarea în comun a *ascunzătorilor*, a *caselor conspirative*, *depozitelor clandestine*”, fiind necesară prevederea din timp a „necesităților de armament”.

După cum am arătat, există o mărturie a unui ofițer superior din ierarhia Securității care confirmă:

– planul luptei de rezistență;
– aplicabilitatea lui în seara de 22 decembrie 1989;
– suspiciunea că Iulian Vlad începuse în acel moment să-l aplice.

Este vorba de colonelul Diaconescu Gheorghe, pe care l-am mai amintit, care l-a suspectat pe Iulian Vlad că în noaptea de 22 spre 23 decembrie 1989 a trecut la „lupta de rezistență”. În timpul nopții de 22 spre 23 decembrie, locțiitorul șefului

Direcției a III-a Contrainformații militare (UM 0625) a fost „chestionat cu privire la *armament și muniție*” și *amplasarea acestora* și dacă *gărzile patriotice* sunt în unitate de către generalul Stamatoiu (șeful Centralei de Informații Externe – CIE a Securității). Acesta i-a spus lui Diaconescu că era alături de gen.-col. Vlad Iulian. Acest fapt i-a trezit colonelului următoarea suspiciune: „că [Vlad] se gândește că *ar fi probabil să trecem la un mod de acțiune din ilegalitate (după principiul dictatorului, de război al întregului popor în condițiile teritoriului vremelnic ocupat)*” sau că „vizează un atac asupra noastră”[43].

Diaconescu mai declară: „L-am dezinformat spunându-i că *nu am acces* la armament, iar *forțele gărzilor patriotice sunt numeroase*”[44].

Interesul lui Iulian Vlad asupra prezenței gărzilor patriotice în Direcția a III-a, în contextul accesului la armele și munițiile acestei direcții aflate în centrul Bucureștiului, nu departe de locurile de acțiune ale grupelor teroriste, demonstrează fără echivoc mai multe elemente-cheie:

– Iulian Vlad avea nevoie de armament și muniții;
– voia să știe dacă poate miza pe *ajutorul, loialitatea și conspirativitatea ofițerilor din Direcția a III-a pentru a le accesa*;
– din întrebarea pusă de Stamatoiu și răspunsul lui Diaconescu, este evident că *accesul la arme și muniții pentru oamenii lui Vlad era condiționat de absența gărzilor patriotice*;
– gărzile patriotice, care erau evident de partea Revoluției, erau văzute ca *adversar* de Iulian Vlad.

Simplu spus, acest *adversar* nu trebuia să afle:

– despre existența depozitului de armament și muniții din unitate (și cu atât mai puțin să intre în posesia lor);
– despre intenția oamenilor lui Vlad și Stamatoiu (respectiv grupele teroriste din rețeaua luptei de rezistență, care în acel moment acționau la CC și în alte puncte din centrul capitalei) de a se aproviziona cu acestea.

Diaconescu a mai avut o suspiciune cu privire la intențiile reale ale lui Iulian Vlad:

> Am fost sunat apoi la telefon de gl. BUCURESCU care s-a interesat despre ce mai este nou prin unitate spunându-mi că se afla la birou și că *este împreună cu gl. col. VLAD IULIAN*. Am verificat dacă este la birou sunându-l la telefon imediat după ce a închis și nu a răspuns, ceea ce mă face să cred că de fapt *se afla în altă parte*[45].

Și această suspiciune s-a dovedit justificată. Într-adevăr, Vlad nu se afla în biroul lui Bucurescu. El se afla, după cum se știe din multitudinea filmelor care au rămas din acea „noapte a generalilor”, la CC[46].

Această declarație îi aparține unui ofițer de rang înalt din Securitate, care în acest caz exprima suspiciuni în legătură cu superiorii săi. Este evident că el nu avea nimic de câștigat dacă mințea, dimpotrivă. De aceea, veridicitatea acestei declarații ar fi greu de pus la îndoială. Din ea rezulta că:

– ofițerii de Securitate cunoșteau planul „luptei de rezistență”;
– știau că acesta presupune „acces la depozite de armament și muniții”, deci că era vorba de executarea de focuri de armă;

– și-au dat seama că Iulian Vlad a hotărât „trecerea” la luptă în „ilegalitate” „pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”. Or, în acest caz, în noaptea de 22 decembrie 1989, *inamicul era, evident, Revoluția română*.

1. Acest capitol este bazat în parte pe studiul pe care autorii l-au dedicat „luptei de rezistență” pentru un volum colectiv în curs de apariție: Anneli Ute Gabanyi, Alexandru Muraru, Andrei Muraru, Daniel Șandru (coord.), *Revoluția din 1989. Învinși și învingători*, Polirom, Iași (în curs de apariție).
2. Dinu Ispas, „Băneasa – Comedie mută ’90”, *Expres*, iulie/august 1990.
3. Verbal, Securitatea nu făcea un secret din această pregătire. Propaganda antisovietică era pentru Ceaușescu, după cum se știe, o metodă esențială de câștigare a unei precare legitimități. Ca un exemplu anecdotic: în 1983, ofițeri din cadrul Direcției de Contrainformații militare (CI) a Securității „prelucrau” trupele Ministerului Apărării Naționale despre redutabila rezistență care îl aștepta pe „prietenul de la Est” în cazul în care ar fi atacat România. Una dintre expresiile folosite în mod „confidențial” era: „îi stăm ca un cuțit în coaste!”. Aceasta în contextul în care echipamentul de radiolocație al Armatei Române era alcătuit din stații de proveniență sovietică de la sfârșitul anilor ’50 și începutul anilor ’60 (amintire din timpul efectuării serviciului militar de către unul dintre autori).
4. *Monitorul Oficial*, nr. 160 din 29.12.1972.
5. ACNSAS, cota D 13421, vol. 12, ff. 1-168, 42-42v.
6. Nicolae Ceaușescu, teleconferință din 17 decembrie 1989, din „Nota de redare a discuțiilor de pe banda de

magnetofon privind teleconferința ținută de N. Ceaușescu în ziua de 17.12.1989”, dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, „Coman și alții”, vol. 19, f. 108.

7. Vezi teleconferințele și discursurile lui Nicolae Ceaușescu din toate acele zile, comentate anterior în acest volum.

8. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie.

9. *Ibidem*.

10. Vezi dosarele de anchetă în „Lotul Timișoara”.

11. „Caracteristici ale activității și conduitei cadrelor de Securitate care primesc misiuni specifice de îndeplinit pe teritoriul național invadat de inamic”, *Securitatea*, nr. 3, 1987.

12. Să reamintim că „înaltul patriotism” însemna, în limbajul „educativ” al cadrelor de Securitate, devoțiunea totală pentru „Comandantul Suprem”, asimilat, după cum am arătat, cu „bunurile poporului”.

13. „Caracteristici ale activității și conduitei cadrelor de Securitate”, art. cit.

14. ANSAS, fond Neoperativ, dosar 2338, vol. 6. Este relevant de remarcat că aceste dosare „FNEOP” (fond Neoperativ) au fost predate de SRI către CNSAS într-o masă de dosare cu adevărat neoperative și nerelevante, făcând descoperirea de către cercetători a celor relevante dintre ele (în acest caz, o parte din armamentul special al Securității) dificilă. Mulți dintre cercetătorii de la CNSAS au văzut în aceasta una dintre tehnicile de *ascundere* de către foștii ofițeri de Securitate a dosarelor delicate.

15. Vezi, de exemplu: ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 93, vol. 3, fond Neoperativ, dosar 94, vol. 2, fond Neoperativ, dosar

94, vol. 3, fond Neoperativ, dosar 88, vol. 12 etc.

16. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/ion-corneliu-tragator-de-tir-campion-olimpic-l-a-times-aprilie-1990-teroristii-aveau-mult-echipament-sofisticat, accesat la 13.11.2019

17. Mr. Vasile Cosac, cpt. Cornel Ionașcu, „Principiile conducerii forțelor sistemului apărării naționale. Organele de conducere politico-strategică a forțelor participante la războiul de apărare a patriei dus de întregul popor, potrivit Legii nr. 14/1972”, *Securitatea*, nr. 1(81)/1988. ACNSAS, fond Documentar, dosar 3334, vol. 20.

18. Col. Ilie Jernoiu, col. Gheorghe Mocanu, „Conducerea în secret a efectivelor pe timpul organizării și desfășurării acțiunilor specifice de securitate în timp de pace și de război. Documentele ce se întocmesc și lucrul cu acestea”, *Securitatea*, nr. 1(81)/1988. ACNSAS, fond Documentar, dosar 3334, vol. 20.

19. Vezi Andrei Ursu, „«Discernământul politic și juridic» al Securității. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceaușescu”, *NRDO*, nr. 1/2018.

20. Arhivele Naționale, Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, Biroul Arhive Contemporane, nr. inventar 2799, fond CC al PCR, Cabinetul 1, u.a. 24.

21. Col. Ilie Jernoiu, col. Gheorghe Mocanu, art. cit.

22. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila în zilele revoluției (3)”, *Libertatea* (Brăila), 24 octombrie 1991.

23. Datele din această secțiune provin din col. Ilie Jernoiu, col. Gheorghe Mocanu, art. cit.

24. Vartan Arachelian, *În fața Dumneavoastră. Revoluția și personajele sale*, Nemira, București, 1998. Printre altele,

interviu cu contraamiralul Ștefan Dinu.

25. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din ’89. Probe prezentate și comentate de un fost șef al Procuraturilor Militare*, Lucman, București, 2012. Declarația lui Ion Hortopan.

26. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila în zilele revoluției (11)”, *Libertatea* (Brăila), 19 decembrie 1991, pp. 1, 3. Declarația dată de maiorul Tănase Horia.

27. Lt.-col. Filip Teodorescu, mr. Dumitru Pețanca, lt.-col. Claudiu Bucur, col. Ioan Bordei, lt.-col. Valeriu Gheorghe, mr. Alexandru Curcă Stănescu, „Particularități ale muncii de Securitate pe profil de informații interne, contrainformații în sectoarele economice, contraspionaj și contrainformații militare în perioada inițială și pe timpul ducerii războiului de către întregul popor”, *Securitatea*, nr. 4(76)/1986.

28. Vezi subcapitolul „Războiul electronic semnalat de statele vecine” de la pagina 336.

29. Lt.-col. Tudor Alexandru, cpt. Nicolae Catană, „Lupta de rezistență în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularități ale participării unităților centrale și teritoriale de Securitate la organizarea și ducerea luptei de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, *Securitatea*, nr. 1(85)/1989, p. 27.

30. Declarația generalului Ion Hortopan dată adjunctului procurorului general la 16.02.1990.

31. Col. Ilie Iova, mr. Ioan Rotar, „Organizarea, pregătirea și desfășurarea unor acțiuni de hărțuire împotriva inamicului pe teritoriul vremelnic ocupat de acesta”, *Securitatea*, nr. 3/1986.

32. Lt.-col. Tudor Alexandru, cpt. Nicolae Catană, art. cit., p. 28.
33. Lt.-col. Nicolae Botezatu, „Posibilități de organizare a unor nuclee de rezistență de către cadre de securitate pe teritoriul temporar invadat de inamic, în imediata apropiere a frontului. Sistemul de conducere și cooperare între acestea”, *Securitatea*, nr. 4/1986.
34. Lt.-col. Tudor Alexandru, cpt. Nicolae Catană, art. cit., p. 28.
35. *Ibidem*.
36. Lt.-col. Filip Teodorescu, mr. Dumitru Pețanca, lt.-col. Claudiu Bucur, col. Ioan Bordei, lt.-col. Valeriu Gheorghe, mr. Alexandru Curcă Stănescu, art. cit.
37. *Ibidem*.
38. *Ibidem*.
39. Lt.-col. Tudor Alexandru, cpt. Nicolae Catană, art. cit.
40. Vezi subcapitolul „Anunțul din *Scânteia tineretului*” de la pagina 89.
41. Lt.-col. Filip Teodorescu, mr. Dumitru Pețanca, lt.-col. Claudiu Bucur, col. Ioan Bordei, lt.-col. Valeriu Gheorghe, mr. Alexandru Curcă Stănescu, art. cit.
42. Col. Ilie Iova, mr. Ioan Rotar, art. cit.
43. Dosarul „Coman și alții” al procesului „Lotul Timișoara”, vol. 19, f. 373.
44. *Ibidem*.
45. *Ibidem*.
46. Pentru o selecție a acestora se poate consulta, de pildă, pe blogul lui Marius Mioc, https://mariusmioc.wordpress.com/revolutia-din-bucuresti-in-inregistrari-video.

Declanșarea acțiunilor teroriste și diversioniste sau a luptei de rezistență

Surprinși de sutele de mii de bucureșteni care au ocupat piața din fața CC-ului în dimineața zilei de 22 decembrie 1989, șefii Securității au fost forțați să abandoneze puterea. E vorba de puterea instituțională, „la vedere”, prin care l-au slujit pe dictator până în ultima clipă. Forța care trebuia să „iasă în față” cu dispozitivele de tancuri și să prevină revărsarea protestatarilor către centrul de gravitație al regimului a fost Armata. Și aceasta a capitulat practic în fața numărului neașteptat de oameni din toate categoriile sociale care veneau. Mai mult, unele elemente ale Armatei au fraternizat, ca la Timișoara, cu populația.

Luptătorii din Direcția a V-a și USLA masați în CC și în zona limitrofă, deși înarmați pentru un masacru, nu l-au putut declanșa. Și asta pur și simplu din cauza zecilor de mii de bucureșteni și a diviziilor de tancuri aflate în zonă. Date fiind acțiunile și mai ales inacțiunile sale din acea dimineață, Armata era ușor de privit ca un potențial adversar pentru Securitate. Or, forța Armatei era totuși, numericește și prin capacitatea de foc, net superioară[1]. Printr-un calcul simplu bazat pe instinctul de supraviețuire, Securitatea a trebuit să

depună, cel puțin temporar, o parte din arme. În același timp, lucrătorii ei știau că pot miza ulterior pe armamentul rămas atât în *depozitele secrete* menționate în planurile „luptei de rezistență”[2], cât și în *cele ale unităților și direcțiilor*, așa cum rezultă din procesele-verbale menționate în capitolul „Securitatea a folosit armamentul după 22 decembrie 1989”[3] și din declarațiile unora din ofițerii de Securitate[4].

Planificare și improvizație

Ceea ce a urmat a fost „jocul la două capete” al conducerii Securității, în scopul supraviețuirii și păstrării puterii în noile condiții. Iulian Vlad s-a declarat formal de partea Revoluției, dar nu a ieșit în nici un moment la Televiziune pentru a-și soma oamenii să depună cu adevărat armele. În schimb, conform mai multor mărturii, a transmis mesaje codificate. Conform planului luptei de rezistență, aceasta urma să se declanșeze la adăpostul întunericului. Lucru care la CC s-a întâmplat întocmai[5].

Scopul „nucleelor de rezistență” era inițial conform planului: perspectiva redobândirii puterii de către Comandantul Suprem. Pe măsură ce dimensiunea victoriei Revoluției era asimilată de șefii Securității, aceștia cu siguranță au realizat imposibilitatea readucerii lui Nicolae Ceaușescu la putere. Însă scopurile adiacente, *implicite*, ale luptei rămâneau în picioare: era vorba de *păstrarea de către Securitate a puterii,* a conspirativității, a rețelelor informative,

a dosarelor. Misiunile și metodele de acțiune rămâneau aceleași, stipulate în planurile luptei de rezistență: producerea de *pierderi umane, hărțuire, confuzie și demoralizare în rândurile inamicului*, respectiv ale revoluționarilor și Armatei; *infiltrarea* în noua putere; *dezinformarea inamicului pe căi și prin mijloace diversificate*; *microfilmarea, conservarea, ascunderea, protejarea, folosirea sau distrugerea documentelor de lucru, a întregii corespondențe, a fondului arhivistic operativ*, în funcție de „condiții" și „priorități"[6]. Toate aceste acțiuni, inclusiv de manipulare a dosarelor, au fost în fapt executate în timpul Revoluției de cadre de Securitate și sunt susținute de probele pe care le vom prezenta și documente aflate la CNSAS.

Caracteristicile focurilor și armamentului: lupta de rezistență, arsenalul Securității

Conform probelor existente în dosarele de urmărire penală și în spațiul public, focurile de armă care au făcut victime și în același timp au inițiat și au întreținut starea de panică în rândurile populației, inclusiv ale forțelor armate, au avut următoarele caracteristici:

- au fost trase din locuri ascunse, în general din jurul unor obiective strategice: vile din jurul Televiziunii, blocuri din zona CC, apartamente ale blocurilor din jurul Ministerului Apărării Naționale, din apropierea unor unități militare, din jurul unor piețe, din marginea unor păduri;
- focurile veneau din mai multe direcții, părând a fi coordonate pentru a genera reacții de panică din partea forțelor armate și a revoluționarilor înarmați;

• focurile de armă erau deseori executate în mod concentric;
• focurile de armă reale au fost însoțite de simulări (gloanțe trasoare, simulări auditive) în alte puncte, pentru a crea astfel ținte false și confuzie în rândul revoluționarilor și militarilor;
• pentru o mai bună disimulare, focurile se concentrau cu precădere pe întuneric, în special seara și înaintea răsăritului (conform instrucțiunilor din *Scânteia tineretului*);
• în general, trăgătorii au reușit să se camufleze, trăgând sporadic, în reprize scurte, schimbând deseori pozițiile, după principiul acțiunilor de comando „trage și dispari”;
• trăgătorii care au fost totuși prinși sau văzuți aveau următoarele caracteristici:
  – mulți aveau salopete negre deasupra mai multor rânduri de haine – evident, pentru camuflaj nocturn și, la nevoie, infiltrare în rândul altor grupuri – populație civilă și Armată;
  – mai multe acte de identitate, pe mai multe nume, alții fără acte;
  – un numitor comun al actelor de identitate găsite este că erau legate de Securitate (în special Direcția a V-a și USLA/USLAC);
  – trăgătorii erau în general atletici și aparent bine pregătiți pentru lupta de gherilă;
  – unii dintre trăgători păreau de origine străină (în general arabă);
  – unii dintre trăgători se comportau ca și cum ar fi fost sub influența unor droguri care le-ar fi putut mări rezistența și agresivitatea;

– gloanțele și armamentul folosite aveau în multe cazuri caracteristici diferite de cele aflate în dotarea Armatei Române la acea dată, și anume:
  § calibrul mai mic (5,6/5,62), arme în general ușoare, mai scurte, cu pat rabatabil, deci mai ușor de disimulat sub haine; arme și muniții care nu erau în dotarea forțelor MApN;
  § vârful „Vidia” sau „teșite” sau cu o „piatră”, gloanțe explozive la contact – pentru a mări gravitatea și vizibilitatea rănilor;
  § arme cu lunetă, dispozitive mobile de ochire pe timp de noapte (infraroșii);
  § amortizor de zgomot și obturator de flacără la gura țevii;
  § arme cu aceste caracteristici s-au aflat în dotarea unităților de Securitate, conform documentelor prezentate în acest volum[7];
• printre țintele trăgătorilor s-au aflat unități militare ale Ministerului Apărării Naționale, în scop de diversiune.

În cele ce urmează vom explicita, cu probe și mărturii, fiecare dintre caracteristicile de mai sus, demonstrând, în fapt, existența teroriștilor, apartenența lor instituțională și încadrarea faptelor lor ca infracțiuni contra umanității.

Actele teroriste de la MApN

Primele focuri de armă ale contra-revoluției de după fuga dictatorului din București, pentru care există mărturii, s-au tras în seara zilei de 22 decembrie, în jurul orelor 17-18, în zona MApN.

Martora *Cosma Viorica* locuia în blocul A1 din fața Ministerului Apărării. Ea declara în fața procurorului militar Mihai Popov că „înaintea lăsării întunericului" a observat de la geamul balconului, în spațiul verde dintre blocurile A1 și A2, un grup de cinci tineri. Unul dintre aceștia avea „o geacă albă". Cei cinci, îmbrăcați civil, erau înarmați cu „*puști scurte* și negre". Cei cinci *deschid focul asupra clădirii Centrului de Calcul al Ministerului Apărării,* aflat exact vizavi, după care *fug și se ascund în spatele blocurilor*. Apărătorii ministerului răspund cu foc, lovind blocurile și spărgând geamurile apartamentului doamnei Cosma. Alertat, soțul martorei scoate capul pe geamul bucătăriei și îi vede pe cei cinci ascunși în spatele blocului. Le strigă „să se potolească" și „să lase prostiile". I se răspunde amenințător: „Bagă capul în casă că te împușcăm!".

Episodul de mai sus pare desprins din manualul „luptei de rezistență": „hărțuirea dispozitivelor inamicului", pentru a crea „panică și confuzie" și pentru a genera „pierderi umane" prin foc fratricid. Cei cinci trebuie că au continuat să tragă și peste noapte; martora a mai declarat că l-a văzut a doua zi pe tânărul îmbrăcat în „geaca albă" *mort lângă unul dintre blocuri*.

Procurorul Popov a menționat această mărturie în rezoluția din dosarul privind „Evenimentele soldate cu morți și răniți între 21-31 decembrie 1989 în zona MApN" și în toate

celelalte cauze disjunse din respectiva anchetă. Conform acelei rezoluții, evenimentul relatat a fost „factorul declanșator” al schimburilor susținute de focuri care au continuat în zona MApN în următoarele două zile.

Din această declarație se poate concluziona că *militarii din dispozitiv nu pot fi suspectați că ar fi avut vreun interes să tragă la întâmplare în blocurile din zonă și nici să se împuște între ei*. Până în acel moment nu se trăsese încă nici un foc de armă în acea zonă. Și nici în piața Palatului.

Una dintre mistificările prin care se încearcă disculparea Securității privind actele teroriste de după 22 decembrie este că deschiderea focului ar fi fost legată de prezența „grupului de KGB-iști” din jurul lui Ion Iliescu în clădirea CC. Conform narațiunii conspiraționiste, acest grup ar fi declanșat „psihoza teroristă” pentru a-și „legitima” preluarea puterii. În realitate, se trăgea deja înainte de lăsarea serii din vilele din zona Televiziunii. Iar la Sibiu și Brașov se trăgea de la amiază[8].

Focurile de armă relatate de doamna Cosma nu sunt doar o simplă provocare sau diversiune la adresa militarilor care apărau ministerul. *Sunt un act de terorism: trăgând către un obiectiv militar dintr-o zonă populată de civili, cei cinci au anticipat răspunsul cu foc, punând viața civililor în primejdie cu bună știință*.

Martora *Stela Băilă* (blocul A1) le-a arătat jurnaliștilor militari o *cutie cu 18 gloanțe* pe care le strânsese din camere.

> Era pe 22 decembrie. În jurul orei 21:00 am văzut, aproape de poarta Centrului de Calcul, un TIR mare […]. Soldații nici nu apucaseră să ia poziție de luptă. *De sub mașină s-a deschis focul: atât spre Ministerul Apărării Naționale, cât și*

spre noi. Tirul era foarte intens, cred că de sub mașină trăgeau peste 20 de indivizi. Un glonț mi-a trecut pe deasupra capului și s-a înfipt, uitați-i urma, sub tavan [...]. Ne-am refugiat în camera din spate, dar nici acolo n-am avut parte de liniște: din părculeț se auzeau multe strigăte, apoi a început răpăiala. *De pe toate blocurile se trăgea!* [...] un glonț a lovit în perete, deasupra televizorului, la câteva zeci de centimetri de capul meu. M-am ales doar cu o rană la mâna stângă. După ce teroriștii ne-au mai „onorat" cu un glonț, am fugit în baie. Dimineața, geamurile erau fărâmițate[9].

Jurnaliștii militari observă că din aceeași direcție, dinspre blocul B4, s-a tras și în apartamentul vecin. Gaura din geam se afla la aceeași înălțime cu cea de pe perete: 1,45 m. Dat fiind că apartamentul se găsește la etajul I, este evident că teroristul a deschis focul dintr-un loc situat la aceeași înălțime. De la locatarii acestui apartament (27) aflăm că teroriștii erau îmbrăcați într-un fel de *salopete*, probabil *de culoare gri*.

Martora *Maria Coțofană* locuia în blocul B4 și a văzut cum teroriștii trăgeau de pe blocul B3. Mai multe mărturii se coroborează cu aceasta. Blocul B3 avea vedere directă asupra careului unde s-au refugiat elevii de la ATM (Academia Tehnică Militară) după ce au coborât, sub foc, din autobuze.

Da, i-am văzut cu ochii noștri. Alergau ca niște speriați prin părculeț, de la un bloc la altul [...]. După miezul nopții, în careul format din cele trei blocuri a avut loc un violent schimb de focuri. Apoi am auzit bătăi puternice în ușă. „Deschideți, suntem Armata, avem răniți!" – auzeam de pe

scări. Am primit și noi un rănit – îl cheamă Cristian Popescu – și niște studenți la Academia Tehnică Militară – împreună cu un coleg. Imediat cei doi tineri s-au repezit la balcon, să tragă în teroriștii care le-au ucis colegii. Foarte greu i-am determinat să renunțe, le-am explicat că *teroriștii ne „avertizaseră" deja și ne vor face zob apartamentul*. Îi vedeam cum se chinuiesc privind neputincioși cum bandiții scuipau moarte și foc de pe blocul B3…[10]

Un martor ce a interacționat cu teroriștii care i-au intrat în balcon, de teamă pentru viață sa, a cerut să nu i se precizeze identitatea. Același lucru i s-a întâmplat și doamnei T., cu care autorii acestui volum au stat de vorbă, așa cum vom arăta în continuare.

În noaptea de 22/23 decembrie 1989, să tot fi fost 12:30-1:00, când am auzit „poc, poc, poc" – cineva umbla pe balcon. Fiindcă am instalație electrică acolo, am aprins lumina. *Am deschis prima ușă ce dădea spre balcon și am văzut un tânăr de 24-25 de ani: brunețel, creol, cu părul ondulat, slăbuț. Purta o glugă bej, iar pe deasupra un fel de veston kaki. Înapoia lui, pe ladă, mai era unul*. Grozav m-am speriat: „Deschideți, deschideți" – mi-a strigat brunetul. Am răspuns instantaneu: „Nu se poate, e miliția la mine, e miliția la mine!" și-am închis ușa la loc. El a scos ceva din buzunar – un corp rotund – și-a *spart geamul ușii din exterior*. Am fugit, iar *în urma mea au răsunat focuri de armă.*

— L-ați recunoaște pe cel care a tras?

— L-am și recunoscut! Dar mă opresc aici, că și așa am spus prea multe![11]

Martorul *locotenent Marius Mitrofan* confirmă cele spuse de martorul de mai sus:

Într-adevăr, *pe peretele opus balconului sunt câteva găuri: acestea nu puteau fi provocate decât de gloanțe trase din balcon*. Din acest balcon – așa cum ne-a relatat – *s-a tras și asupra studenților de la Academia Tehnică Militară*[12].

Aceste mărturii dovedesc fără putință de tăgadă existența teroriștilor. Vestimentația lor – salopete gri, glugă bej – exclude posibilitatea ca aceștia să fi fost soldați; iar focurile de armă trase *din balcon în interior*, către locatarii civili, exclude posibilitatea să fi fost „soldați sau civili cu arme care credeau că trăgeau asupra teroriștilor”. Jurnaliștii oferă argumente bazate pe probe materiale: *gloanțe, urme de gloanțe, fotografii:*

Spre *Centrul de Calcul al MApN* teroriștii și-au îndreptat cu predilecție armele. Oricine poate constata asta [se pot număra] *în peretele frontal al clădirii, circa 300 urme de gloanțe*. La care trebuie adăugate și *găurile care se mai văd, încă, în geamuri*. Sigur, *geamurile ciuruite au fost schimbate*, dar [...] cei din Centrul de Calcul au avut grijă să le *fotografieze*. *Avem la redacție, clișeele respective și le putem pune la dispoziția oricui*. Ne este imposibil să credem ipoteza cu „confuzia generală” [...]. Pentru că aici nu este vorba de două, trei focuri – scăpate, la un moment dat, într-o direcție greșită –, ci de *sute de gloanțe trimise cu bună*

știință, nopți de-a rândul, asupra unui obiectiv militar. Și *vizând cu prioritate birourile cadrelor cu funcții de răspundere*. S-a tras *nu numai din stradă, ci, în special, de la etajele superioare ale clădirilor de peste drum*[13].

După cum vom arăta, aceste declarații sunt confirmate și de locatari cu care autorii acestui volum au stat recent de vorbă, în cadrul unor interviuri înregistrate. Acest fapt dovedește acuratețea interviurilor din *Armata Poporului*, care nu pot fi deci puse pe seama vreunei subiectivități a respectivilor jurnaliști militari.

Martorul *colonel Marcel Dumitru* spunea:

Nimeni din cei în drept nu a inițiat până acum o cercetare. […] știm, cu destulă precizie, de unde s-a tras în noi. Când copacii erau desfrunziți, privind prin găurile produse de gloanțe în geamurile noastre – avem geamuri duble – vizam tocmai *acoperișul, balconul, fereastra de unde s-a tras*.

Martorul *maior Vasile Savu* a întocmit o schemă cu locurile de unde *s-a tras asupra Centrului de Calcul* pe baza observațiilor făcute în acele zile de decembrie.

Numărăm pe schemă *peste 25 puncte de foc, câteva din acestea coincid cu cele indicate de studenții Academiei Tehnice Militare.* Centrul de Calcul este doar una din clădirile aflate în localul MApN […] în comparație cu cele ce au țintit Centrul de Calcul [gloanțele trase asupra

întregului complex] *sunt mult mai multe, ele producând victime mai ales în rândurile personalului neadăpostit*.
În 22/23 decembrie, tot înainte de a intra în sediul MApN – deci în aceleași condiții ca și cei cinci studenți – au căzut un ofițer, un subofițer și doi soldați dint-o unitate de parașutiști. Tot aici Regimentul de Gardă a avut 9 morți – doi ofițeri și șapte soldați – *toți împușcați după ce intraseră în dispozitivul de apărare constituit în curtea ministerului*[14].

Din declarațiile și investigațiile de mai sus rezultă că focurile de armă care au ucis personal militar „în dispozitivul de apărare din curtea ministerului" nu puteau fi focuri „scăpate, în confuzie și panică, într-o direcție greșită", ci „gloanțe trimise cu bună știință" pentru a face victime din rândul militarilor. Ca și celelalte focuri de armă descrise în secțiunile anterioare, aceste acțiuni sunt conforme cu planul de luptă de rezistență, reprezentând „acțiuni de luptă scurte și violente" asupra unor „obiective de mare importanță" cu „caracter de independență, cu forțe reduse, pe timpul nopții"[15].

Mărturii culese de autori din zona MApN

Doamna D., locatar al aceluiași bloc A1, a fost și ea martor la focuri de armă inițiate de trăgători care nu erau militari în termen și care au tras spre MApN. Ferestrele și balconul apartamentului său dau spre bulevardul Drumul Taberei și spre Centrul de Calcul al ministerului. Doamna D. a avut amabilitatea să ne povestească în detaliu, într-un interviu înregistrat, experiența sa.

În seara de 22 decembrie a fost alertată de o vecină (doamna V.) că „au venit niște mașini prin spatele blocului și au început să tragă”. Trăgătorii „au venit pe aleile din spatele blocului și pe aici”, respectiv pe sub balconul ei.

În jurul orei 9 a văzut „o mașină bleu străină” care s-a oprit pe banda a doua a bulevardului, vizavi de MApN și „au tras în santinelă. S-a văzut flacăra la gura țevii”. Cei din dispozitivul de apărare au ripostat. Presupune că trăgătorii au fost uciși. A observat că șoferul, probabil grav rănit, s-a târât vreme îndelungată spre blocul ei.

Același episod este confirmat de o vecină cu care am discutat pe larg, care a dorit însă să rămână anonimă. O vom numi doamna T. Aceasta ne-a spus că a văzut „o mașină care nu era de armată”, „cu patru indivizi, chiar în poarta de la MApN” și care „au tras în santinelă”. Crede că santinela a murit chiar în poarta de la MApN. Mașina a rămas acolo până a doua zi. Și acest fapt a fost confirmat de doamna D.

Doamna D. declară fără echivoc: „În prima jumătate a nopții s-a tras dinspre blocul nostru spre Armată”.

Doamna T., care locuiește tot în blocul A1, la scara A, crede că *s-a tras și de pe casa scării* sale. Însă primele focuri pe care le-a observat direct au venit chiar din fața balconului său:

> Și cum m-am uitat de pe balcon, era seară, eu nu văzusem încă să se tragă aici, în față, pe Drumul Taberei, mă aplec, și văd *un cetățean în negru, din cap până în picioare, în genunchi, cu arma în mână*. […] Ochea vizavi, către MApN. Chiar aici, sub balconul meu; se strecurase cumva aici, în spatele gardului viu și a celui metalic și a mașinilor. […] Am văzut bine pe cetățeanul în negru cu arma în mână,

deși era aproape întuneric, pentru că la un moment dat au tras ăia de vizavi cu gloanțe trasoare… Eu îl chemasem pe soțul să vadă și el. Și se uita să vadă ce face. La un moment dat, când s-a tras un rând de gloanțe trasoare și s-a văzut mai bine, deodată au început să tragă și ăștia de aici [arată sub balcon] și ăia de acolo [arată către MApN]. Au tras mult. […] cred că erau mai mulți aici jos, sub balcoane, după zgomotul gloanțelor; apoi am auzit tropăit de soldați. […] cred că s-a tras și de pe acoperiș. Cred că aveau arme cu „infraroșii”, că am văzut puncte roșii […] de laser[16].

Evenimentul relatat de doamna T. a avut loc „*înainte* ca Iliescu să apară la TV cu lista în mână și să-i numească pe membrii [FSN]”, deci înainte de ora 23:30. În acel moment nu ajunseseră în zonă nici cercetașii de la Buzău conduși de Trupulescu (care au venit în jurul orei 11:45), nici elevi de la Academia Militară (aceștia sosind la 1:30). Deci nu este posibil ca trăgătorul văzut să fi fost un cadru militar din acele formațiuni. De altfel, detaliul vestimentar (salopetă neagră) și poziția de tragere (spre MApN, într-un moment în care martora *nu văzuse încă „să se tragă aici în față pe Drumul Taberei”*) demonstrează și ele că nu putea fi vorba de vreun cadru al forțelor din subordinea MApN.

Ambele martore au relatat în moduri similare episoadele majore care au urmat în acea noapte. Astfel, puțin înainte de miezul nopții au sosit chiar în fața blocului lor, într-un „camion mare”, parașutiștii de la Buzău (e vorba de

Urmă de glonț prin ușa unui apartament din blocul A1. Foto: autorii

detașamentul nr. II al Batalionului 404 Cercetare în Adâncime prin Parașutare, sub comanda lt.-col. Trutulescu Gheorghe). În momentul în care au coborât aceștia, s-a deschis focul „dinspre bloc”, „de cei care erau aici”.

Același lucru s-a întâmplat și când, după mai bine de o oră (în jurul orei 1:30 dimineața), s-au oprit în fața blocului A1 și autobuzele cu elevii de la Academia Militară. Doamna D. declară că focul s-a deschis „din partea noastră”, „din jurul blocului” și au fost loviți „primii care au coborât”[17]. Unul dintre elevi, Ciprian Pintea, a fost ucis în acest fel (există un monument dedicat acestuia între blocurile A1 și A2). Un al doilea a fost rănit tot de focurile trase din bloc și „l-a tras un vecin în subsol”.

Aceeași secvență e relatată în mod similar și de doamna T.:

S-au trimis ajutoare la MApN, studenți de la Academia Militară. Au venit cu autobuze. Uite aici au tras, în fața blocului, pe partea noastră. *Cum au coborât din autobuze, s-a auzit o răpăială de gloanțe în pereții de vizavi, ca niște nuci. Primul care a coborât din autobuz, cum s-a deschis ușa, era un ofițer care era cu ei, cu elevii, a fost împușcat în rinichi*. S-a refugiat în bloc la noi, la doamna Viorica[18] la parter. Un altul a murit acolo. Altul a fost rănit în picior. *Probabil au tras de la noi din bloc*.

Aceste mărturii contrazic flagrant interpretarea evenimentelor de către procurorii militari. Aceștia au folosit ca mijloc de probă „Documentarul cu privire la acțiunile desfășurate de efectivele Direcției Cercetare a Armatei și unităților subordonate în perioada 17-31.12.1989” – MApN, fond Decembrie 1989 (vol. I, Documente, ff. 13-29), aflat la UM 02405 Pitești (Arhivele

Monument dedicat lui Ciprian Pintea (între blocurile A1, A2 și B3). A fost ucis de teroriști pe 23 decembrie. Foto: autorii

Militare), în care se afirmă că, „la intrarea în sediul MApN, coloana a fost întâmpinată cu foc puternic executat fără somație de către militarii din paza sediului”. De aici, procurorii au tras aberanta, dar facila concluzie că victimele s-

ar fi datorat „haosului intenționat generat de la vârfurile de conducere ale MApN”[19].

Doamna T. ne-a arătat mai multe gloanțe pe care le-a cules a doua zi din apartamentul său, precum și urmele lăsate de acestea în uși și pereți. Găurile rămase în ușile duble către balcon sunt sub nivelul balustradei balconului, lucru care arată că nu puteau veni din afară. Doamna T. confirmă, independent, acest fapt:

> Sunt sigură că glonțul din ușa de la balcon a fost tras de la noi din bloc. *Focurile din bloc erau în reprize. Făceau pauză*; la un moment dat, în așa o pauză, soțul a ieșit pe balcon, dar *a intrat imediat și după ce a închis ușa s-a tras. A fost cineva din bloc. S-a tras din afară prin ușa de la balcon.*

Urma unui glonț provenind din balconul doamnei T. Foto: autorii

După câteva ore de acalmie, *spre dimineață, focul a fost reluat* și de această dată militarii din dispozitivul de apărare al MApN au ripostat cu rafale susținute, care au lovit inclusiv geamurile și interiorul apartamentului doamnei D. Doamna T. preciza: „Când s-a deschis focul, au tras mulți de la noi. Se trăgea și de pe casa scării; dar făceau pauze; se auzeau loviturile ca de mitralieră, ca și cum era rezemată de zid, între ulucele de pe scări”.

Doamna T. ne-a explicat simplu motivul pentru care nu dorește să-i menționăm numele. „Să nu-mi spuneți numele, că și alții au spus și nu știu ce li s-a întâmplat, dar nu a fost bine.” Doamna T. a fost prietenă cu Viorica Cosma (care a decedat). Aceasta din urmă i-a relatat despre elevul de la Academia Militară (originar din Buzău) care „a fost rănit în picior”, cu care devenise prietenă. După un timp, acesta i-a spus doamnei Viorica „că l-au chemat la SPM de mai multe ori”, dar că nu voia să se mai ducă pentru că „nu voia să scrie ce-i spun ei [procurorii militari – n.n.]”. De altfel, procurorul militar i-ar fi spus chiar doamnei Viorica că „are gura mare, și să se mai potolească cu gura”.

Este cel puțin ciudat ca un procuror, care în mod normal dorește să afle cât mai multe detalii de la un martor, să-i spună acesteia să-și „potolească gura”.

Cele două locatare ne-au dat declarații separate, stau la scări diferite și se cunosc vag. De aceea mărturiile lor, care se coroborează, au credibilitate. Nici una nu pare că ar avea o

teorie clară asupra identității celor din jurul și interiorul blocului care au tras spre MApN. Ambele suspectează doar că la „provocări” a participat și un vecin, „Cucea, croitor la Securitate”, în prezent decedat. El ar fi tras din propriul apartament, care avea balconul cu aceeași orientare către MApN. Ambele ne-au spus că înainte de 1989 le *era frică de acesta*.

Victime de la MApN, elevii și ofițerii de la Academia Militară confirmă mărturiile locatarilor

În cadrul Academiei de Tehnică Militară (ATM, ai cărei elevi au căzut victime focurilor descrise mai sus) s-a constituit în 1990 o „Comisie de analiză și propuneri” legate de „evenimentele și activitățile desfășurate în decembrie 1989”[20]. Printre concluziile comisiei regăsim următoarele:

> Coloana [de autobuze cu elevii de la ATM – n.n.] a oprit cu primul autobuz în fața bl[ocului] A1 de pe strada Drumul Taberei, moment în care *a început un schimb de focuri între forțele luptătoare din incinta MApN și teroriștii din blocurile din jur*. Era aproximativ ora 01:30. […]
> *Direcția cea mai probabilă din care s-a tras asupra studenților a fost dinspre blocul B3 sau A2 de pe Drumul Taberei*. Subliniem că *pentru unul din morți și un rănit există chiar certitudinea că au fost loviți din această direcție*, iar din faptul că *cei cinci morți au fost loviți cu câte un singur glonț, patru în cap, respectiv unul în piept, rezultă că au fost utilizate sisteme precise de ochire în timp de noapte* [s.n.].

Fiind militari, unii ar putea ridica problema imparțialității autorilor acestui raport. Este important să menționăm câteva aspecte care le măresc credibilitatea:

- Este vorba de concluzia comisiei Academiei de Tehnică Militară, nu a Ministerului Apărării Naționale.
- Raportul este bazat pe mărturiile participanților direcți, inclusiv ale unora din victime, și ale colegilor și prietenilor celor morți. Este greu de crezut că aceștia ar fi dorit să-i disculpe pe adevărații vinovați.
- Martorii nu neagă faptul că a existat și foc fratricid, din cauza confuziei și panicii generate de teroriști, dar și a carențelor de organizare a operațiunilor din lanțul de comandă al Armatei.
- Este aberant de imaginat că, atât în comunitatea de 350 studenți și 10 cadre care au participat direct la acțiune, cât și în cea a zecilor de locatari ai acelor blocuri, „capii Armatei" ar fi putut impune o narațiune disculpatoare cu teroriști „inventați", atât de complexă, cu atâtea detalii care coincid, încă din ianuarie 1990.

Iată câteva dintre aceste mărturii, din care rezultă că asupra elevilor veniți la MApN s-a tras, așa cum au arătat și locatarii, din blocurile civile de vizavi de MApN. Nu există vreo probă care să ateste că, în acel moment, în blocurile respective ar fi fost dislocate forțe ale Armatei. Ceea ce elimină posibilitatea ca din acele blocuri să se fi declanșat foc fratricid asupra studenților de la ATM.

Mărturiile confirmă ceea ce au remarcat și alți martori, și anume că trăgătorii din blocurile respective (A1, A2, B3, B9)

dețineau arme de precizie, cu lunetă și dispozitiv de ochire pe timp de noapte. Așa cum am arătat într-o secțiune anterioară, aceste arme se aflau în dotarea Securității. Faptul că elevii și forțele MApN nu dispuneau de asemenea dispozitive nu este contestat și rezultă inclusiv din aceste mărturii.

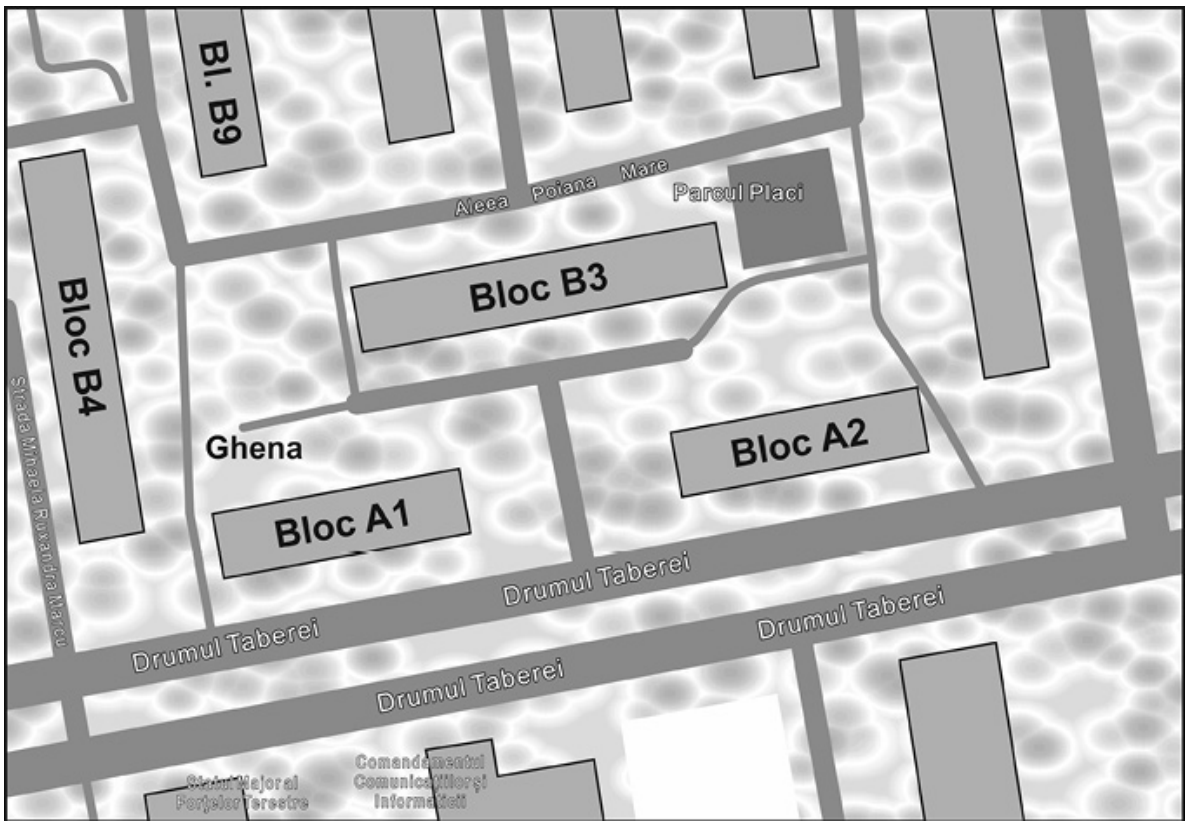

Zona focurilor de armă asupra MApN, a detașamentului de cercetași de la Buzău și a elevilor de la ATM

Împreună cu celelalte autobuze am ajuns în zona MApN, unde coloana s-a oprit deoarece șoseaua era blocată de un tanc. Imediat asupra noastră s-a deschis foc de peste șosea (zona DCE, intrarea la directiv)[21]. Șoferul autobuzului a

deschis ușile și a fugit, autobuzul rămânând cu motorul pornit. Am comandat debarcarea și adăpostirea în zona dintre cele două blocuri (A1 și A2). Nici nu se terminase focul de peste șosea și *a început să se tragă în noi de pe blocul B3*. Imediat studenții au răspuns cu foc împotriva celor de pe B3 [...]. În această zonă au fost loviți mortal studenții Pătcaș Ioan, comandantul grupei a IV-a din plutonul 1, și elevul Frângă Eugen, pistolar. De asemenea, au fost răniți destul de grav studenții Huțanu Daniel și Șușman Dan. *După ce s-a oprit focul dinspre B3*, am comandat deplasarea, prin spatele blocului A1, către intrarea în minister. Studenții m-au urmat și la capătul blocului A1, partea dinspre *ghenă*, ne-am întâlnit cu Compania a VI-a din Regimentul de Gardă, comandată de lt.-maj. Sega. *Comandantul respectiv m-a informat că are deja morți și răniți și că asupra lui se trage din zona blocului B9* [...]. Remarc faptul că [elevii] nu au fost pregătiți pentru acest gen de lupte, că lipsa aparatelor de vedere pe timp de noapte a constituit un real handicap și că s-a simțit *lipsa unui plan clar și eficient* al apărării localului ministerului[22] [s.n.].

Blocurile A1 și, în dreapta, B3, după atacul terorist asupra MApN din 22-23 decembrie 1989. Cmdr. dr. Marian Moșneagu, „Studenții militari în Revoluția din decembrie 1989”, *Buletinul Arhivelor Militare Române. Document*, anul XII, nr. 4(46)/2009, p. 24

Lt.-maj. ing. Vasiu Dan declara că, după ce a intrat în minister, „imediat a avut loc un schimb puternic de focuri”. Deși nu vedea exact de unde se trăgea, deoarece în fața geamului de la Punctul de Control unde se afla erau niște brazi, „după zgomot focurile erau concentrate în zona blocurilor din fața ministerului”. Pe timpul nopții s-a tras și

din partea dinspre Centrul de Calcul al ministerului, unde se afla un teren viran, „cele mai puternice acțiuni s-au desfășurat pe latura din fața ministerului”[23].

La scurt timp după ce a coborât din autobuzul său, și elevul Mitrofan Marius (care a fost printre ultimii care au coborât din autobuze) și-a dat seama că în blocul B3 erau teroriști. A încercat să înainteze târâș către acel bloc, însă s-a lovit de trupul neînsuflețit al unui coleg „împușcat în cap”[24].

Din declarația sergentului-major Bocanu Liviu, student în anul III, rezultă confuzia militarilor în momentul în care au debarcat și asupra lor s-a tras „foc cu foc”, fără să știe inițial din ce direcție. A urmat foc automat „dinspre zona Ministerului”, care evident a fost riposta la primele focuri. Martorul recunoaște că a ripostat cu foc asupra ministerului, întrucât „nimeni aproape nu știa unde ne aflăm, nu știa cine și în cine trage”. Însă „după câteva secunde de liniște” au urmat „schimburi de focuri în alte direcții, inclusiv asupra blocurilor vecine (pe acoperișurile acestora)”[25].

În declarația sa din 19 aprilie 1990, căpitanul Mihalache Cristian declara că în dimineața zilei de 23 decembrie, la apel, din totalul studenților care executaseră deplasarea la MApN absentau nouă elevi, dintre care patru erau morți. Martorul i-a identificat „personal pe aceștia” și declară că „fuseseră împușcați în cap, obraz și piept”[26]. Este greu de imaginat că o atare precizie ar putea fi atribuită haoticului foc „fratricid” invocat de procurorii militari în rechizitoriu. Din contră, ea se coroborează cu mărturiile ofițerilor și locatarilor care vorbesc de arme cu lunetă și vedere nocturnă, precum cele descrise în subcapitolul „O redutabilă forță militară conspirată. Arsenalul

seurității conform documentelor găsite recent la CNSAS” de la pagina 148 a acestui volum.

Una dintre victimele focurilor din acea noapte, care a fost rănită în picior, a fost elevul sergent Popescu Cristian. Mărturia lui este pe cât de credibilă, pe atât de impresionantă. Este absurd să se creadă că după toate suferințele îndurate, inclusiv încercând să-și ajute colegii răniți sau uciși, *rănit fiind la ambele picioare*, ar mai fi putut „inventa” o narațiune disculpatoare pentru „vârfurile de conducere ale MApN” care ar fi ordonat, conform rechizitoriului SPM, un „haos intenționat”[27].

> Imediat ce a oprit am coborât, încercând să mă orientez și să-mi găsesc o poziție de apărare convenabilă, deoarece în acel moment *se trăgeau focuri răzlețe*. M-am adăpostit în cele din urmă în spatele unei mașini aflate între cele două blocuri, parcată pe trotuar unde se afla un alt coleg de al meu, Bota Marius. După câteva momente, focul s-a întețit, iar unul din geamurile mașinii a fost găurit de un glonte, așa încât am fost nevoiți să ne culcăm la pământ. Am avut timp totuși să observ că se trăgea asupra noastră dintr-un lateral al clădirii Ministerului, cât și *dintr-un bloc aflat în spatele nostru și în spatele celor două de la șosea*[28]. În timp ce așteptam jos ca focul să se mai calmeze, am simțit că *sunt atins în ambele picioare*[29].

Martorul nu pare că ar încerca să disculpe Armata. Din contră, el emite chiar o teorie prin care îi acuză pe colegii din minister:

> Am dedus mai târziu că posibila direcție din care am fost lovit se pare că ar fi Centrul de Calcul de lângă Minister. Glonțul a venit paralel cu pământul, deoarece eu am fost lovit în ambele picioare în momentul în care eram culcat, și a trecut înainte de aceasta pe sub mașina lângă care mă adăpostisem[30].

Trebuie remarcat că această teorie nu stă în picioare. Dincolo de faptul că a ochi pe cineva *pe sub o mașină* este improbabil, în dispozitivul din MApN *nu se aflau trăgători la nivelul solului, ci în clădiri și tancuri.* Ceea ce face această teorie a celui rănit imposibilă. Rămâne, evident, doar posibilitatea că acesta a fost lovit *din spate*, adică din blocul B3, de unde, după propria declarație, se trăgea asupra sa și a colegilor săi. Din această relatare mai rezultă și cum a fost ucis sublocotenentul post-mortem Dumitraș Sorin Ștefan. Acesta se afla lângă sergentul Popescu Cristian, tot în spatele mașinii. Deci nici acesta nu ar fi putut să fie lovit de focul „fratricid” de vizavi, ci doar de focul teroriștilor „din spate”: „Aproape instantaneu l-am observat pe colegul meu Dumitraș, care se afla în stânga mea, căzând, dar n-am putut să-i fiu de nici un ajutor, deoarece nu mai puteam mișca decât piciorul stâng”[31].

Dumitraș Sorin Ștefan a murit în urma acestei lovituri. Popescu Cristian a ajuns cu greu „într-unul din blocurile din față”[32]. Elevul și-a legat singur „picioarele cu niște garouri”, însă „sângele nu s-a oprit”. Abia a doua zi, orele 07-07:30, a sosit un ARO cu care a fost transportat, „deoarece nu mai putea mișca nici celălalt picior”, și dus la Spitalul Militar Central[33].

Nici colonelul dr. ing. Papuc Florinel nu pare că încearcă să disculpe Armata când declară: „Se pare că, inițial, focul s-a executat dinspre Centrul de Calcul, aflat în partea MApN”[34].

Și ulterior:

> În timp ce pătrundeam în fugă în Minister, de pe aleea din interior, din dreptul intrării principale, un transportor blindat a deschis focul pe deasupra noastră. Acest aspect și altele relatate anterior mă determină să cred că nu toți apărătorii MApN au cunoscut faptul că urma să sosim[35].

În special prin această ultimă aserțiune, colonelul își acuza practic superiorii fie de o crasă incompetență, fie de o neglijență criminală, pentru faptul că nu și-au înștiințat toate unitățile din dispozitiv asupra venirii detașamentelor de la ATM[36]. În continuare însă, profesorul Papuc nu lasă vreo îndoială cu privire la *natura teroristă a focurilor a căror țintă intenționată a fost*, împreună cu elevii săi:

> Împreună cu efectivele de studenți ce coborâseră din autobuzul al doilea, m-am aruncat la pământ, în spațiul de peste trotuarul din dreapta, vizavi de MApN, între trei blocuri aflate în dreptul autobuzelor oprite[37]. Aflat în poziția culcat, am urmărit să determin locurile de unde se execută foc asupra noastră, în atenție fiind *etajele superioare ale blocurilor între care ne aflam*. Mulțimea ricoșeurilor pe pereții celor trei blocuri, datorită focului executat pentru acoperire dinspre minister și a focului executat de studenți, nu a permis localizarea teroriștilor. Și totuși, *de pe aceste blocuri s-a tras asupra noastră*; am în

vedere următorul aspect: *fiind în poziția culcat, sub aceste blocuri, am receptat două bufnituri, două lovituri în sol, în dreapta capului*, la un interval de timp între ele de 1-2 secunde; am rămas nemișcat câteva secunde și apoi am efectuat un salt înainte, moment în care am observat că *studentul de lângă mine, aviator, rămas nemișcat la sol, avea fața plină de sânge*. Acest aspect, ca și datele obținute ulterior, din care rezultă că alți doi studenți au fost uciși prin lovirea craniului, mă fac să afirm că *pe blocurile din jurul nostru s-au aflat câțiva teroriști, înarmați cu armament semiautomat, care au deschis foc asupra noastră*[38].

Mărturiile militarilor se coroborează și cu cele ale locatarilor pe care le-am reprodus mai sus, dar și cu altele, care se regăsesc atât în dosarele Revoluției, cât și în presa vremii.

Aceste mărturii descriu un evident atac terorist, executat în seara de 22 decembrie, la scurt timp după fuga dictatorului, cu scopul evident de a crea panica în MApN, de a-i ține pe militari blocați în unitate și de a slăbi încrederea și capacitatea Armatei și a noilor autorități de a se organiza. Atacul a fost executat fără îndoială de rețeaua pregătită de Nicolae Ceaușescu și Securitate pentru lupta de rezistență pe „teritoriul vremelnic ocupat de inamic” după pierderea puterii de către dictator. Faptul că acest atac nu a avut loc mai devreme este de fapt conform planului luptei de rezistență, care prevedea cu precădere acțiuni sub acoperirea întunericului. Același lucru s-a petrecut de altfel noapte de

noapte, până la execuția dictatorului, după care atacurile au scăzut brusc în intensitate.

Am arătat astfel că majoritatea focurilor de armă care au ucis militarii nu au fost din cauza „focului fratricid”, ele lovind victimele, pe timp de noapte, în cap, piept și față. Membrii rețelei luptei de rezistență a Securității erau bine antrenați în acest scop. Conform planului, după toate probabilitățile, ei au folosit arme avansate, de precizie, pentru ochire de la distanță și pe timp de noapte. Aceste arme nu erau la dispoziția soldaților Armatei române la acea dată. În schimb, după cum am arătat în acest volum, ele făceau parte din arsenalul Securității.

Atacul asupra Televiziunii

Focurile contrarevoluției disimulate sau ale luptei de rezistență a Securității s-au declanșat odată cu lăsarea serii și în zona Televiziunii. Conform planurilor luptei de rezistență, acesta era, evident, un obiectiv major. Rețeaua Securității a încercat să creeze panică în rândul revoluționarilor masați în zonă și a conducerii „noilor autorități instalate”. Ca și la MApN, prin frică generată de focurile de armă (dar și prin victimele care apăreau), teroriștii au reușit să blocheze pentru o vreme procesul revoluționar. Atenția Armatei și a populației s-a mutat de la unitățile de Securitate și dosarele acestora la situația periculoasă de pe străzi și de la obiectivele majore.

Spre Televiziune s-a tras cu precădere din vilele din jur. Era vorba de un cartier de nomenclaturiști și ambasade, deci

multe din acele vile erau controlate de Securitate. Echipamentul teroriștilor (mulți în salopetele negre ale USLA) și tipul de arme și de focuri coincid cu cele întâlnite la MApN și la alte obiective și demonstrează că trăgătorii nu au fost nici revoluționari, nici din Armată. Deci este exclus focul „fratricid”.

Astfel, martorul căpitan-comandor (r) Adrian Constantinescu (care în decembrie 1989 era pilot militar încadrat la Regimentul 61 Elicoptere, de la Titu-Boteni) declară:

> De pe *o vilă din zonă se trăgea spre curtea Televiziunii* [...] o vilă cu acoperiș negru, pe colț, la o intersecție *vis-à-vis de Televiziune*. Anghel Gheorghe, mecanicul de bord [...] a deschis focul [...]. A tras două rafale exact pe mijlocul acoperișului vilei respective [...] *pe acoperiș erau două persoane îmbrăcate în salopete negre*. În momentul în care s-a deschis focul, au reușit să intre în vilă, parcă printr-un chepeng.
>
> — Este posibil ca, din cauza distanței, să vi se fi părut că au fost niște oameni în salopete negre? Poate erau niște civili care...
>
> — Nu! Eram la o înălțime de zbor de sub o sută de metri și, la vârsta pe care o aveam, la vederea pe care o aveam atunci, nu m-am înșelat[39].

Raportul Comisiei senatoriale privind evenimentele de la Televiziune merită redat ca atare, fiind în sine relevant pentru sursa, succesiunea focurilor și metodele folosite de teroriști[40].

G.I., domiciliat în strada ing. Gheorghe Balș, ne-a declarat că *„în ziua de 22 până în jurul orelor 16:00-17:00 în zonă nu s-au auzit focuri de armă”. Seara, în jurul orelor 18:00-19:00 aude și vede primele focuri de armă trase din zona imobilelor. De la trupele din paza TV nu au auzit în prima fază să se tragă, ci numai după circa 15 minute. „Cei care au deschis focul, circa 6-7 guri de foc, cred că erau foarte aproape.”*

V.S.D., bulevardul Aviatorilor: „În noaptea de 22/23.12, în *zonă se auzeau focuri de arme automate, din str. Grigore Mora nr. 31, 33, 35, 37*... în noaptea de 23/24.12, mai multe gloanțe ne-au perforat ferestrele de la locuință și în jur de ora 23:00 am coborât un etaj la altă familie unde era mai adăpost. Aici *am observat că în spatele casei, în curtea imobilului din str. Mora 33, pe un garaj-magazie, un individ cu un aparat luminos executa focuri de armă automată, care a stat acolo până dimineața. Acest lucru este confirmat și de alți vecini refugiați în acest apartament*”.

N.M., bulevardul Aviatorilor, împreună cu tatăl său, susține că în ziua de 24 sau 25.12 au văzut personal de la circa 10 metri *pe acoperișul Fabricii de sticlă, pe bdul Aviatorilor, 2 persoane înarmate care executau foc spre Piața Aviatorilor*. Au fost prinși de militari și Gărzi Patriotice și duși cu o dubă într-o direcție necunoscută. [...]

G.V., Piața Aviatorilor: „Primele focuri de armă s-au auzit după ora 18:00, dar schimburile intense de focuri s-au consumat între orele 20:00-24:00 și *se auzeau dinspre Bd. Primăverii, str. Aurel Bălescu și str. Pangratti*”.

S.R.G., Piața Aviatorilor: „Schimburi intense de focuri au început după ora 1:30, iar după ora 4:00 focurile se auzeau

de peste tot. În jurul orei 6:00, în 23.12, *s-a tras din blocul rușilor spre TV*. În blocul rușilor, în jurul orei 10:00-11:00 a fost ocupată clădirea de 2 plutoane Miliție, iar Pompierii au intervenit pentru stingerea incendiilor. Dinspre Piața Aviatorilor *au pătruns în apartament 2 indivizi* dintre care unul avea mâna stângă bandajată. *Fiind surprinși, au fugit pe aceeași fereastră pe unde au intrat*".

C.P., Calea Dorobanți: „S-a tras din vila înaltă din Bd. Aviatorilor nr. 72". [...]

M.L., Calea Dorobanți: „S-a tras din casa Calea Dorobanți nr. 228, din blocul rușilor și dintr-o reședință străină din str. Pangratti".

O.I., Calea Dorobanți: „S-a tras din toate părțile și din vila lui Marin Ceaușescu".

V.E., Calea Dorobanți: „S-a tras începând cu orele 2:00 din 22.12. În pauzele dintre tiruri *se auzeau din când în când focuri de armă deosebite față de celelalte și care atrăgeau tirul celor din TV*. Pe 23.12 orele 10:30-11:00 s-a primit ordin de evacuare a locuințelor". [...]

S.V., Calea Dorobanți: „S-a tras de peste tot. În 22.12 *femeia care avea în grijă casa de pe str. Aviator Velescu nr. 5 și în care au fost transportate lăzi cu un conținut necunoscut, nu a mai fost văzută acasă... se numește Bostan Maria și avea obiceiul să închirieze apartamentul la diferite persoane*".

B., strada Av. Nicolae Velescu: „La etaj locuiește fam. gl. Doicaru. Înainte cu 2 zile de evenimente, la casa cu nr. 5 s-au descărcat lădițe al căror conținut nu îl cunosc, dintr-un camion kaki cu prelată de către 3-4 muncitori îmbrăcați în salopetă. *În noaptea de 22/23.12 s-au auzit focuri de armă de pe clădirea de la nr. 5 și din curte*".

O.E., strada Av. Nicolae Velescu: „În noaptea de 22/23 am auzit pași pe lângă casă și *focuri de armă… o parte din cetățeni au părăsit vilele înainte de evenimente cu circa 2 zile*”.

H.C., Calea Dorobanți: „S-a tras din vila lui Marin Ceaușescu (str. Pictor Rosenthal nr. 2) în data de 21.12 locatarii din str. Pictor Rosenthal au părăsit domiciliile”.

În această perioadă, în zona Televiziunii au fost observate semnale luminoase ce prezentau imaginea unei balizări[41] și care marcau începutul sau încetarea atacurilor.

M.V., UM 0800, în seara zilei de 22 și 23.12 vede focuri de trasoare trăgându-se de pe strada Grigore Mora, vila a 3-a sau a 4-a de pe partea dreaptă, *cât și de pe str. Pangratti din clădirile apropiate celor semnalizate. Posibil chiar în Parcul reședinței ambasadorului britanic*. În același timp, se auzeau și rafale scurte de pistol și mitralieră, cât și *focuri sacadate cu zgomot redus* care și pentru el constituiau o raritate. […] *Semnalele luminoase sesizate în noaptea de 23.12 erau date din mansarda vilei a 2-a de pe str. Muzeul Zambaccian către colț cu aleea paralelă cu bulevardul Aviatorilor*.

A.G., strada Dr. Grigore Mora: *în zilele de 22-24.12, de aici s-au tras focuri de armă automată, de la etajele clădirii spre TV. În apartamentul respectiv locuiește col. (r) Costingioară Grigore, fost torționar în sistemul de lagăre de concentrare al MI.* […]

C., strada Dr. Grigore Mora: „Din locuința gl. M.I. Zagoneanu de la etajul I, în perioada 22-24.12 s-au tras focuri de armă”.

F.A., strada Dr. Grigore Mora, confirmă cele afirmate de cetățeanul C. și adaugă că în 23.12 în jurul orelor 11:30-12:00 în timp ce se afla în dreptul imobilului cu nr. 18, aude o *rafală de armă dinspre reședința ambasadorului britanic de pe str. Pangratti. „Din imobilul cu nr. 14 fam. Răchită s-a tras în 23 și 24.12. Nora Monica a recunoscut că s-a tras de la ea din apartament unde a găsit cartușe goale*”. […]

A.I., UM 1210: „Cam după 30-60 min. [după ora 19:00] s-*a început să se tragă asupra noastră dinspre clădirile amplasate pe str. Pangratti și Calea Dorobanților*. Focul armamentului avea *ceva neobișnuit față de armamentul pe care noi îl aveam în dotare prezentând un zgomot mai strident*. Pe 23.12 s-a tras asupra noastră și cu arme de foc automat cam în jur de ora 10:00-12:00… o parte din *gloanțele care s-au găsit pe teren erau din oțel cu Vidia la vârf*, celelalte normale… *au fost răniți 2 militari în ziua de 23.12… s-a tras în ei din una din vilele aflate pe str. Pangratti…*”.

D.V., UM 0596: în ziua de 22.12 în jurul orei 24:00 […] observă *trageri dinspre Ambasada Marii Britanii la intervale mari și cu armament ușor*, dar după zgomot nu știe ce fel e și nici ce calibru. Observă că *în clădirea de pe colț la poarta Pangratti se auzeau focuri de armă cu un asemenea armament ușor*.

S.C., Garda TV, remarcă că *se trage dinspre clădirile ambasadorului britanic cu arme de calibru mic și foc cu foc*. De asemenea, *spre Televiziune se mai trăgea din vila lui Valentin Ceaușescu și din vilele de pe Calea Dorobanților*. În *dimineața zilei de 23.12 se trăgea din vilele pictorilor cu*

arme de calibru mic deoarece zgomotul era diferit de cel obișnuit.

P.B., Strada Polonă, în 22.12 orele 20:00 aude primele împușcături. Având în vedere zgomotul produs, și-a dat seama *după cadență că nu este armament autohton*. *„Din vila situată în str. N. Constantinescu nr. 10-12 ocupată de fiul ministrului MI Tudor Postelnicu s-a tras*”.

Referitor la existența *cartușelor explozive și perforante*, după unele informații rezultă că, în perioada august-septembrie 1989, la *uzinele „Sadu”-Gorj* s-a primit o comandă de executare a unor asemenea cartușe explozive. Comanda a fost ordonată de Conducerea Superioară PCR și *executată sub supravegherea strictă a unor ofițeri din fosta Securitate*.

Cartușele respective [...] au fost realizate sub legenda potrivit căreia urmau a fi folosite de Nicolae Ceaușescu în cadrul partidelor de vânătoare.

Aceste mărturii concordante denotă mai multe teme comune axate în general pe fapte verificabile.

• S-a tras întâi din vile către TVR și abia apoi s-a ripostat. Deci nu se poate susține teoria existenței doar a focului fratricid, „militarii și revoluționarii între ei”. Numărul mărturiilor că s-a tras din vile este impresionant.

• Vilele din care s-a tras aparțineau unor:

– vechi nomenclaturiști;

– persoane plecate sau evacuate cu câteva zile înainte sau chiar pe 22 (vila ambasadorului britanic).

• Armele cu care s-a tras erau de calibru redus; după cadență și zgomot, nu făceau parte din arsenalul Armatei.

• S-a tras și cu gloanțe speciale (explozive și cu cap vidia), care nu se aflau nici ele în dotarea soldaților sau a gărzilor patriotice
• S-au folosit și simulatoare de foc.
• În unele vile s-au semnalat cu câteva zile înainte activități suspecte, cum ar fi aducerea unor lăzi.
• S-au remarcat semnale luminoase la începutul și sfârșitul focurilor din vile.

Focurile de armă din vilele din jurul TVR sunt evident acte de terorism. Rețeaua de rezistență a Securității a încercat astfel să creeze panică și teroare în vecinătatea punctului principal de informare a populației țării. Scopul fiind acela de a transmite starea de teroare și publicului din fața televizoarelor din întreaga țară. Teroriștii încercau astfel să slăbească încrederea și voința revoluționarilor și Armatei și să creeze condițiile „recuceririi teritoriului vremelnic ocupat de inamic”[42].

E de înțeles că înșiși redactorii de la TVR și manifestanții care au vorbit din Studioul 4 erau speriați. Acest lucru se observă și pe filmele cu imagini din TVR din acele zile. De vreme ce se trăgea intens către clădirea în care se aflau, ei se simțeau vulnerabili. În acele prime zile de după plecarea dictatorului, în condițiile în care se auzeau neîncetat focuri de armă afară, este de înțeles că cei dinăuntru au presupus că întreaga clădire ar fi putut să fie reocupată de forțele loiale lui Nicolae Ceaușescu. În acest caz, primii pedepsiți exemplar pentru „înaltul lor act de trădare” ar fi fost lucrătorii Televiziunii și revoluționarii din studiouri. Aici se află explicația apelurilor pe care aceștia le făceau către populație

de a veni să apere Televiziunea. Mărturiile de mai sus demonstrează astfel că acele chemări erau justificate. Pentru ei era vorba până la urmă de soarta Revoluției. Prezența populației constituia garanția că, din cauza terorii, Revoluția nu e abandonată și, odată cu ea, nici grupul din incinta TVR. Cu alte cuvinte, „controlul popular, inclusiv asupra Armatei, devenea un imperativ major al Revoluției”[43].

Fostul adjunct al șefului SPM, generalul Ioan Dan, a tras în cartea sa *Teroriștii din ’89* un semnal de alarmă terifiant, care din păcate a trecut în cea mai mare parte neobservat. El demonstrează cu probe și detalii precise, pe baza a sute de exemple, faptul că „procurorii nu au depus efortul necesar pentru a identifica autorii actelor teroriste, în cazul de față, al celor comise în zona Televiziunii”. Practic, el îi acuză pe foștii colegi și subalterni că au continuat colaborare cu Securitatea și după 22 decembrie 1989, după ce fuseseră aserviți instituției în toată perioada dictaturii. Acuzații similare există și la adresa medicilor legiști – care au lucrat de asemenea în mare parte sub tutela Securității până pe 22 decembrie[44].

Trebuie să observăm din capul locului că aserțiunile lui Ioan Dan sunt greu de pus la îndoială: printr-un salubrizant exercițiu de asanare morală, procurorul acuză o mare parte a instituției sale de conivență cu fosta Securitate în anchetele de la Revoluție. Acuzațiile sale se coroborează cu celelalte mărturii prezentate în acest volum, inclusiv cele din dosarele Revoluției[45], și cu documentele de la CNSAS. Din nefericire pentru cauza dreptății și justiția română, aceste acuzații și-au găsit justificarea ultimă în rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019.

Iată și un exemplu de terorist prins, dat de magistrat:

> Astfel, în după-amiaza zilei de 23 decembrie, sergentul Silviu Ștefan Duțu din trupele de Securitate (UM-0530) a *sărit gardul în incinta TVR și a tras o rafală de pistol mitralieră asupra unui tanc al Armatei*, aflat în dispozitivul de apărare. Lângă tancul respectiv se aflau mr. V. Roșca – comandant și conducătorul tancului –, serg. maj. Gh. Dobra, dar nu au fost loviți de gloanțe. Militarii din dispozitivul de apărare au ripostat și l-au rănit pe agresorul Duțu și apoi l-au capturat și predat Procuraturii Militare, unde a fost arestat preventiv, pentru comiterea infracțiunii de tentativă la omor deosebit de grav. În final, *a fost scos de sub urmărire penală*, *deoarece două expertize medico-legale psihiatrice s-au finalizat cu concluzia că, deși sergentul S. Duțu nu prezintă nimic obiectiv care să-i afecteze discernământul în condițiile date, din cauza unei reacții de șoc, ar fi acționat fără discernământ*. Nu se știe, însă, și nici nu se explică, *ce* anume l-a adus în starea acută de șoc, dar, dacă experții psihiatri au ajuns la respectiva concluzie, nu s-a putut decât să se emită o soluție de neurmărire penală[46].

Ioan Dan consideră că Duțu este unul dintre numeroșii teroriști salvați de „așa-zisa medicină legală”.

Un alt martor confirmă într-un interviu în presă cele relatate de Ioan Dan în legătură cu teroristul Silviu Duțu. E vorba de Nicolae Ștefan Soucoup, care a participat la apărarea Televiziunii împreună cu detașamentul de gărzi patriotice de la ISPE București:

Am fost martor, tot în 23 Decembrie, la audierea unui cetățean prins în curtea Televiziunii și care era rănit în zona toracică stângă. Era îmbrăcat într-un combinezon kaki. Este vorba despre celebrul Duțu S[ilviu], care a acționat în Calea Dorobanților. El *a ieșit din casa în flăcări de la nr. 228 de pe Calea Dorobanților, colț cu Teheran*. A traversat strada, a sărit gardul viu și *a tras o rafală asupra unui tanc*. A fost anihilat imediat. Ieșind din casa în flăcări, avea cenușă în păr, cenușă și moloz în rizurile cizmei, arsuri pe combinezon. A fost legat și dus într-o cameră de montaj la etajul 1 [...]. Aici *am stat de vorbă cu el împreună cu o criminalistă de la Procuratură, Rodica Chebeleu*, care l-a abordat din punct de vedere juridic. Eu am depus o muncă pe care n-am făcut-o niciodată: am apelat la elementele de suflet dragi fiecăruia dintre noi: „N-ai văzut, erau femei, copii, dacă i-ai omorât chiar pe ai tăi?". I-am promis viața, în schimbul informațiilor pe care ni le va oferi... După declarațiile lui era din *garda personală a perechii dictatoriale*. Avea gradul de sergent-major și era instruit în *subunitatea de la Roșu. Erau circa 120 de oameni comandați de un locotenent-major Iovanovici, Duțu fiind ajutorul comandantului de pluton*. N-a recunoscut că a tras, dar *mâinile înnegrite, îmbrăcămintea îl demascau*. Era șocat, dar foarte abil în a face pe obositul, pe extenuatul. Avea el o poveste pusă la punct, dar în condițiile date probabil că încerca s-o adapteze. Făcea din când în când crize de pierdere a cunoștinței. Consuma foarte, foarte multă apă, probabil datorită stării pricinuite de rana pe care o avea. Erau momente când găseam la el câte o privire cercetătoare, care contrazicea starea de sfârșeală pe care o

manifesta. Deci *era instruit să reziste la orice formă de interogatoriu*... De la el am aflat, în final, sistemul de atac asupra Televiziunii. *Cunoscând modul de a acționa, implicit a recunoscut că a făcut parte dintre atacatori. El asigura dispozitivul numit „FALEZA”. Din declarațiile lui a apărut și modul în care se încercau diversiuni în interiorul Televiziunii. A amintit de un așa-zis dispozitiv secret „CUTIILE VERZI*”, care după mine nu puteau fi decât cupoletele din curtea Televiziunii înconjurate de vegetație. Ventilațiile asigurau și ele controlul, pe verticală și pe orizontală, în toate corpurile Televiziunii. Am aflat că *prin canalizare, printr-o casă conspirativă din spatele Televiziunii* (din strada Zambaccian), *se putea intra în subsolul instituției. De aici, prin gurile de ventilație se putea ieși oriunde se voia*. Orice gură de ventilație era un ochi care își alegea victima. Așa se și explică de ce *în subsol la corp-studiouri au fost găsiți mulți morți*[47].

Trebuie precizat că „subunitatea de la Roșu” a numitului Duțu Silviu a fost Unitatea Specială 1 Trupe de Securitate București, cu indicativul UM 0530 București.

O mărturie similară depune și maiorul *Tudor Petrescu* despre Duțu Silviu, care părea drogat, și declară că fusese obligat, pe 22 decembrie, să-și schimbe hainele albastre cu combinezonul kaki, evident, pentru a părea că se află în serviciul militar[48].

Ambele mărturii sunt susținute, după cum am arătat mai sus, și de datele furnizate de procurorul Ioan Dan.

Tot la Televiziune, dar pe 26 decembrie 1989, Mihai Stoica a fost reținut ca suspect de terorism. În timpul deținerii, acesta

a încercat să dezarmeze violent militarul aflat de pază. A fost prins și predat Secției 5 Miliție. Acolo, pe 29 decembrie 1989, Mihai Stoica a dat o declarație prin care recunoștea că „în 22 decembrie 1989, de pe clădirea Ministerului Turismului, a tras focuri cu pistolul spre demonstranți. Nu știe dacă a lovit pe cineva. În aceeași zi a aruncat pistolul. La Televiziune a încercat să pătrundă pentru a-i otrăvi pe doi foști colegi”[49].

Și totuși, Mihai Stoica *a fost lăsat liber* (!). Ulterior, în fața procurorului militar a retractat declarația de la Miliție pe motiv că ar fi dat-o de frică, recunoscând numai că a încercat să dezarmeze un soldat.

Este interesant de urmărit traiectoria acestui terorist. A făcut armata la o unitate a Ministerului de Interne de la Grădiștea, apoi un stagiu de reciclare care i-a adus gradul de locotenent. După Revoluție s-a internat la Spitalul „Gheorghe Marinescu” cu diagnosticul „depresie atipică”. Este greu de crezut acest diagnostic pentru un om evident antrenat pentru lupta de rezistență a Securității. Și în cazul lui, SPM a dispus neînceperea urmăririi penale pentru „lipsa probelor de vinovăție” (dosarul 2006/1991 al SPM)[50].

Luptătorul din Gărzile Patriotice Nicolae Soucoup descrie și alte episoade și elemente ale atacurilor teroriste de la Televiziune, oferind o imagine a „frontului general” al atacurilor teroriste asupra Televiziunii între 22 și 25 decembrie 1989:

> *S-a tras puternic asupra noastră din zona blocurilor de pe strada Nicolae Constantinescu*. Am înaintat în salturi și târâș pe o stradă paralelă cu aceasta până am ieșit în Piața Dorobanți. *Aici, de asemenea, se trăgea, în special din*

imobilul aflat în colțul pieței. Acest imobil era teroarea zonei, din el izbucnind rafale repetate. Ne-am adăpostit care pe unde am putut [...]. *Asupra Televiziunii s-a tras din cele 5 vile din strada Pangratti, pe care le vedeam de la cabina poartă din această parte. S-a tras din frontul doi de vile, cele de pe Calea Dorobanți. S-a tras din B-dul Aviatorilor, nr. 72 – o casă înaltă care avea unghi de tragere asupra Televiziunii. S-a tras din Consulatul sovietic din Piața Aviatorilor, nr. 2-4. S-a tras din tot frontul de vile de aici, începând de la nr. 246, până la 212, cât și din frontul doi de clădiri din spatele lor. S-a tras de pe strada Teheran. S-a tras și din strada Arhitect Cerchez, nr. 16 (vila lui Valentin Ceaușescu), precum și din strada Muzeul Zambaccian, aici mai ales din vilele de la numerele 12, 13, 14. S-a tras, de asemenea, din Institutul „C.I. Parhon" și din reședința ambasadorului Angliei (Pangratti nr. 15)*.

Acesta a fost frontul general de atac asupra Televiziunii, care s-a conjugat cu *accesul prin interior al unor forțe bine instruite care s-au amestecat printre revoluționari*[51].

Se pare că securiștii au fost alertați în legătură cu destăinuirile domnului Soucoup. Ulterior, o dată în 1989 și de două ori în 1990, acesta a primit telefoane de amenințare: „Ține-ți gura, că dispari!"[52].

Domnul Soucoup nu și-a ținut gura. În continuarea seriei de interviuri din 1991 din *Tineretul Liber*, domnul Soucoup prezintă mai multe detalii care se coroborează cu alte mărturii și cu tacticile „luptei de rezistență" din revista *Securitatea*:

Am rămas aici, lângă un locotenent de la Unitatea de mecanizate condusă de colonelul Oană, primind misiunea să țin sub observație una din vilele de pe strada Pangratti, unde se afla un atelier al Fondului Plastic. Și aici *am văzut acea luminiță roșiatic-violacee, luminița zărită prima oară în Piața Dorobanți. Militarii de profesie mi-au confirmat că este vorba despre o lunetă cu infraroșii. Fiind noapte, nu aveam țintă decât aceste luminițe „plimbătoare”, spun „plimbătoare” pentru că ea apărea la intervale diferite în diverse locuri ceea ce m-a determinat să cred că nu erau prea mulți trăgători înăuntru. Erau puțini, dar nu trăgeau niciodată din același loc.*

Eram așezați în spatele cabinei de la intrarea de pe Calea Dorobanți, fiind prinși între 3 tiruri de gloanțe. *Se trăgea din fața noastră, de pe strada Pangratti, cât și din lateral, din imobile de pe Dorobanți, str. Teheran, str. Pictor Rosenthal.*

— Și al 3-lea tir de unde venea?

— Al 3-lea tir venea dinspre curtea Televiziunii și din Blocul Turn al Televiziunii, dar ne țintea pe noi, care apărăm instituția, cât și pe manifestanți și nu pe cei care ne atacau. *Acest tir aparținea celor infiltrați printre noi, dar care în realitate erau de cealaltă parte a baricadei.*

— Vă rog să-mi explicați mai pe larg aceste afirmații.

— Vă pot da un exemplu foarte cunoscut deja. *În dimineața zilei de 23 Decembrie, pe la orele 4:00, la mică distanță de mine, respectiv, lângă grupul statuar din fontă, a fost împușcat un tânăr Stan Bogdan Șerban, despre care chiar dv. ați scris pe larg. Adus de subțiori de 2 revoluționari, acesta ne-a spus cu vocea stinsă: „Am fost împușcat de un civil de*

lângă mine!”. Aceste cuvinte ale lui nu le pot uita. Mi-este foarte clar că *Bogdan Șerban a fost victimă tocmai a „teroriștilor” infiltrați printre noi.*

Un alt exemplu. Tot pe 23 dec., când se luminase bine de ziuă, să fi fost ora 8:00, în interiorul curții Televiziunii, la baza gardului de pe str. Pangratti, un civil rănit era rezemat la baza unui copac. Din spatele Laboratoarelor TV a țâșnit un subofițer, fugind în zigzag spre acel rănit, spre a-l ajuta. Dar *la rândul lui a fost rănit grav. Fiind în unghi mort era protejat din față de soclul gardului, nu se putea trage asupra lui decât din Blocul Turn.*

În legătură cu schimbul de focuri cu adversarii din vila pe care am supravegheat-o, la scotocirea efectuată la lumina zilei de militari, *a fost scos afară un tânăr de cca 19 ani îmbrăcat pe deasupra cu un combinezon gri-petrol*, care era împușcat între ochi. A stat pe trotuar, în colțul gardului Televiziunii, sub un copac, cam 3 ore, *după care nu l-am mai văzut*.

Și pe ziuă, pe 23 dec., tragerile au continuat. La un moment dat *s-au tras spre Blocul Turn 3 lovituri de AG producând un incendiu puternic la etajele superioare ale Televiziunii*. De acum urmează o suprapunere de evenimente. Pe str. Pangratti a trecut de la dreapta la stânga un TAB pe care era steagul tricolor cu stema decupată. După un sfert de oră *a trecut de la stânga la dreaptă un ABI (mașină blindată pe schelet de ARO*), în direcția complexului comercial. *După ce a trecut acel ABI s-au efectuat asupra Televiziunii trageri de pușcă-mitralieră. Au urmat alte 2 lovituri de AG, de data aceasta de calibru mare, care au provocat niște explozii care*

ne-au înspăimântat pe toți. O bucată de beton cu tencuială a căzut de pe Blocul Turn și m-a lovit în umărul stâng[53].

Și aceste fapte implică acte evidente de terorism și ar fi trebuit să atragă atenția procurorilor pentru a fi anchetate. După cum am arătat, *Securitatea avea atât arme cu dispozitive de tragere pe timp de noapte (cu „infraroșii" sau laser, care nu se aflau în dotarea soldaților), cât și AG-uri (aruncătoare de grenade)*: „Aruncător grenade portativ AG 7, AG secționat, aparat de ochire AG 7, grenade ofensive RG 42 cu focos UZRGM 407, grenade chimice de instrucție – cu substanță persistentă GIST 56 anexe 10 petarde unice cu 1 petardă unică 7, lansator 40 mm de grenade explozive"[54].

De asemenea, după cum se știe din capitolele dedicate represiuni de la Timișoara, cât și din episodul Trosca de la MApN, Securitatea (respectiv USLA) avea în dotare ABI-uri.

Lovirea cu AG a etajelor superioare ale Televiziunii trădează intenția teroriștilor de a decapita Revoluția, știut fiind că la etajul 11 al clădirii se aflau membri din conducerea FSN. De altfel, mai mulți dintre aceștia au confirmat loviturile din afara clădirii, apreciind că se urmărea „anihilarea" lor[55]. Și această tactică corespunde scopurilor luptei de rezistență. Este evident exclus în aceste cazuri „focul fratricid".

Aceste elemente demonstrează și cât de aberantă este teoria SPM-ului cu privire la vinovăția „Complotului Iliescu/FSN" pentru diversiunea din decembrie 1989. Cum s-ar putea explica ordinul pe care aceștia l-ar fi dat pentru lovirea etajului XI al Televiziunii (principalul punct de „diversiune", unde mulți dintre ei au stat ore întregi în acea perioadă) cu grenade „de calibru mare, care au provocat niște explozii" ce

au dus la dislocarea unei bucăți de beton? O diversiune sinucigașă, s-ar spune.

Nicolae Soucoup relatează prinderea unui terorist într-una din vilele de unde se trăgea asupra Televiziunii:

> Am ținut sub observație o *fereastră din spatele căreia se trăgea. Acolo licărea la intervale neregulate o luminiță roșiatic-violacee* […]. Pe urmă abia am aflat ce reprezenta acea licărire. Cei din jurul meu strigau: „Trageți, trageți, că de-acolo ne-mpușcă". În zonă erau niște militari constructori, neînarmați […]. Împreună cu ei am hotărât să cercetăm vila respectivă. Acțiunea neavând un plan coerent de desfășurare, s-a dat ocazia unora din vilă să se piardă printre noi. Cu toate acestea am reținut un cetățean în vârstă de 35-40 ani, pe care *l-am găsit cu tuburi de cartușe în buzunare. Mâinile le erau negre și miroseau a fum de la descărcarea puștii. Era injectat la față și purta un Alain Delon*. […] După noi, după câte știu eu, casa a mai fost controlată de 2 ori de Armată și de 2 ori de Gărzi Patriotice, dar după fiecare control, *de acolo se trăgea din nou*. Cei dinăuntru se retrăgeau probabil, în ascunzișuri numai de ei cunoscute în imobilul respectiv, după care reveneau și-și făceau „meseria".
>
> Coborând de la etajul 1 pe o scară în spirală, am mai dat de 2 indivizi care mi s-au părut foarte dubioși. Cel reținut de noi li s-a adresat: „Uite ce-mi fac ăștia, spuneți-le că am băut împreună aici, că am jucat cărți, că mă iau degeaba". Cei 2 nu i-au răspuns. Eu fiind singurul înarmat, nu ne-am încumetat să-i luăm și pe cei 2, mai ales că militarii constructori, neînarmați, erau destul de speriați. […] am

> vrut să ajungem la Televiziune, dar *dintr-un bloc de vis-à-vis pe unde ocolesc autobuzele, și dinspre gardul uzinei electrice s-a tras foc încrucișat înspre noi*. În panica produsă toată lumea a fost pe burtă cât ai clipi. Tipul în Alain Delon a profitat de situația creată și a dispărut […]. Din momentul în care individul în Alain Delon s-a făcut nevăzut, nu s-a mai tras. Acest lucru arată, poate, că cei care trăgeau asupra noastră din vila de pe colțul străzii Dorobanți aveau asigurare cu foc în caz de pericol[56].

Revoluționarul mai relatează și despre prinderea în cursul aceluiași eveniment a unui cetățean care avea asupra lui „un automat cu pat rabatabil, fără curea, ce se putea ușor ascunde sub haină”, și care a furnizat un răspuns neadevărat când a fost întrebat prima dată despre locul de muncă. Să ne amintim că și armele cu pat rabatabil se aflau în arsenalul Securității (dar nu și al militarilor în termen).

Relatarea lui Ștefan Soucoup este veridică și se coroborează cu mai multe alte mărturii și mijloace de probă (inclusiv, după cum am arătat, documentele legate de armamentul Securității și tacticile luptei de rezistență). Relatarea sa despre uciderea lui *Stan Bogdan Șerban* corespunde, spre exemplu, declarațiilor mamei victimei, *Elena Băncilă*:

> Mergând la Spitalul Vitan-Bârzești, unde fiul meu a decedat pe masa de operație, am văzut fișa medicală în care era descrisă operația făcută fiului meu, precum și *patru clișee radiografice*, reprezentând rana prin împușcare de la șold, clavicula stângă fracturată de al doilea glonte, care i-a

perforat plămânul stâng, oprindu-se în vertebra T9 a coloanei vertebrale. De fapt, al treilea clișeu arată tocmai glontele rămas în șira spinării, întrerupând fascicolul de măduvă. Ultimul clișeu reprezenta toracele, unde se distingea, foarte vag, doar plămânul drept, restul fiind o imensă pată produsă de puternica hemoragie internă care se declanșase la pătrunderea… glonțului. De ce v-am povestit toate aceste lucruri? Pentru că în fișa medicală am citit, și *aceasta se poate demonstra și pe baza clișeului, că diametrul orificiului produs în vertebra T9 avea 6 mm*, ceea ce demonstrează clar că *arma folosită pentru asasinarea fiului meu a avut calibrul sub 6 milimetri*. Deci, dacă cel puțin oficial, trupele MAN aveau în dotare arme de calibru 7,62 mm, iar trupele MI arme cu calibrul de 9 mm, cine și cu ce fel de armă a tras, atunci, în fiul meu. *Mai exact, în dotarea cui se aflau arme cu calibrul sub 6 mm în seara zilei de 22 decembrie 1989?*[57]

Răspunsul la întrebarea doamnei Băncilă vine astăzi, fără putință de îndoială, din documentul de la CNSAS pe care l-am prezentat în subcapitolul „O redutabilă forță militară conspirată. Arsenalul Securității conform documentelor găsite recent la CNSAS”[58] de la pagina 148: *forța militară care avea arme de calibru sub 6 mm, de tipul celei cu care a fost ucis fiul ei a fost Securitatea*. Chiar mai multe tipuri. În general, occidentale, de mare precizie[59].

Doamna Băncilă continuă dezvăluirile în legătură cu mușamalizarea uciderii fiului său, eroul Șerban Bogdan Stan:

Am insistat la dl *procuror Mugurel Florescu* să se facă anchetă, să se vadă cine a admis folosirea unei astfel de arme [de 5,6 mm – n.n.]. Mi s-a răspuns că o să se ancheteze, dar să am răbdare. *Nici până azi, iată, nu mi s-a dat răspuns, nu s-a făcut nici o cercetare în privința aceasta…*
Jurnalist: Să fie, apoi, o legătură directă între refuzul anchetatorilor de a efectua o cercetare atentă a depoziției mamei tânărului împușcat în decembrie și faptul, iarăși dubios, că în clipa de față nu se știe care este soarta celor patru radiografii făcute lui Șerban Bogdan Stan în scurta perioadă de spitalizare de dinainte de deces?
Elena Băncilă: *Nimeni nu știe ce s-a întâmplat cu aceste clișee*. Am sesizat Procuratura, aceste radiografii, care au termen de păstrare de cel puțin 15 ani, fiind foarte importante. În special cea care face dovada că glontele oprit în vertebra T9 a coloanei vertebrale este de un *calibru mai mic de 6 mm*[60].

Iată care este concluzia generalului Ioan Dan după analiza vastului probatoriu legat de evenimentele de la Televiziune pe care l-a avut la dispoziție:

În clădirea Televiziunii se aflau extrem de mulți indivizi suspecți, unii dintre ei chiar ofițeri de Securitate care avuseseră misiuni speciale în calitate de „responsabili ai obiectivului”, coordonatori ai rețelei de informatori recrutați din personalul Televiziunii. Dezvăluirile ulterioare din dosarele aflate la CNSAS au atestat *existența unui mare număr de astfel de informatori nu numai în*

redacții, ci și în rândurile corpului tehnic. Aceste elemente indicau procurorilor piste extrem de utile pentru investigații aprofundate, astfel încât să poată fi explicate multe dintre evenimentele care avuseseră loc în clădirile din Calea Dorobanți 191 și din zona adiacentă. Nu s-a perseverat în astfel de demersuri[61].

Descoperim astfel că, deși existau un număr semnificativ de probe și încă mai multe piste de anchetă care demonstrau activitățile teroriștilor și care ar fi putut duce la procese și condamnări, acestea au rămas nefructificate de magistrații militari. Un document al șefului echipei de procurori militari care a anchetat atacurile teroriste de la TVR[62] este o mostră în acest sens. Deși acceptă că „obiectivul Televiziunii Române" a fost „ținta unor atacuri teroriste", semnatarul nu găsește nici un vinovat. Din contră, chiar în cazurile în care vinovățiile erau solid probate și chiar recunoscute de autori, procurorul Boeru dispune, în mod neverosimil, „neînceperea urmăririi penale" (NUP). Totuși, domnia sa pretinde că „activitatea de investigare și aflare a adevărului în legătură cu revoluția română din decembrie 1989 a constituit și constituie o preocupare prioritară a organelor Procuraturii [...] și *continuă până la aflarea adevărului*"[63].

O pretenție pe care fostul său șef o găsea „de-a dreptul, penibilă".

Concluzia generalului Ioan Dan, pe care o considerăm validă, este semnificativă nu numai pentru injustiția făcută victimelor de la Televiziune (62 de morți prin împușcare și sute de răniți), dar și pentru modul cum a reușit Securitatea să mistifice adevărul despre Revoluție în general:

Cum se vede, sunt atribuite vinovății uriașe Televiziunii și, evident, Armatei. […] Observăm că intervențiile respective conțineau, în esență, ceea ce s-a spus de către profesioniștii din TVR pe ansamblul „Revoluției române în direct”, și anume că aveau loc *acte de natură terorist-diversionistă* [subl. în original]. Mai mult decât atât: au recunoscut că se comiteau astfel de acte, tot în emisiunile de televiziune, reprezentanți ai Securității, începând cu generalul Iulian Vlad, care vorbea despre „*elemente loiale lui Ceaușescu*” și terminând cu colonelul Apostolescu, șef de serviciu la DSS. În aceste condiții, ce se poate reproșa Televiziunii și, mai ales, ziaristului Teodor Brateș (care a coordonat emisiunile) în legătură cu informațiile transmise? Că s-au strecurat unele inexactități, că – alături de redactori – s-au găsit numeroase alte persoane (inclusiv Ion Iliescu, nu numai în 22 decembrie 1989, ci și în zilele următoare) care au transmis informații insuficient verificate este perfect adevărat. Dar nu aceste detalii contează, ci spiritul general, atmosfera de ansamblu pe care o transmiteau astfel de mesaje. Teodor Brateș (care, între altele fie spus, a refuzat „Certificatul de revoluționar”) a imprimat, așa cum am avut posibilitatea să constat prin citirea textelor care au reprodus emisia de televiziune, un mesaj bivalent: încrederea că există forțe capabile să determine victoria Revoluției – manifestanții și Armata –, că se impune adoptarea unei atitudini responsabile în fața atacurilor teroriste de netăgăduit.

În materie de acțiuni militare, sensul mesajelor era, ca să mă exprim în termeni de specialitate, *defensiv*, de *apărare*,

de contracarare a adversarilor Revoluției. Cât privește cazurile concrete soldate cu victime, evident, aici funcționează exclusiv *răspunderea individuală*, adică a acelora care au comis fapte urmate, uneori, de efecte tragice. Aici este absurd să se dea vina pe mass-media, în special pe TVR. Nu găsesc o altă explicație pentru vasta operațiune de denigrare a autenticilor profesioniști și revoluționari de la TVR decât interesul Securității de a șterge urmele, dar și de a se răzbuna pe cei care au contribuit, în mod real, la victoria Revoluției. Că s-au găsit slugi precum Grigore Cartianu, care să participe la această operațiune nedemnă, rușinoasă nu este de mirare. Cine se aseamănă se adună[64].

Iulian Vlad și Ștefan Gușă au avut acces la mijloacele de comunicare operativă în CC

Mărturiile revoluționarilor, dar și imaginile filmate ale Revoluției demonstrează că pe 22-23 decembrie Iulian Vlad și Ștefan Gușă au avut control total asupra mijloacelor de comunicare operativă, confirmând și cele declarate de Silviu Brucan, respectiv că „în fruntea operațiunii militare din București, alături de generalul Gușă, se afla generalul Vlad Iulian”[65].

Iată ce declara revoluționarul Sergiu Tănăsescu (medicul echipei de fotbal Rapid București, aflat în acele zile în CC):

> Între noi și el [Gușă] se crease însă o stare de tensiune. Nu ne plăcea cum *vorbea la telefon, parcă fiecare frază avea un subînțeles*. De exemplu, au sunat cei de la Boteni care au anunțat că au doborât niște elicoptere neidentificate. Gușă s-a răstit la ei, că de unde știu lucrurile alea, că *actele găsite n-au nici o valoare*, că de ce sunt atât de siguri pe ei? etc. Parcă el era la Boteni! L-am întrebat ce se întâmplă. Ne-a răspuns: „Niște tâmpiți, dom-le, *unii trag în alții. Nici o problemă*". Amândoi, *el și cu* [*Generalul*] *Vlad țineau ocupate în permanență „scurturile"* [...], *telefoanele operative*. Practic era imposibil să li comunice evenimente poate mult mai importante. Dacă între timp se suna cumva la al treilea telefon, *se repezeau să vorbească și la acela, nelăsându-ne să primim nici un mesaj. Chestia ni s-a părut suspectă*[66].

Relatarea domnului Tănăsescu este credibilă pentru că surprinde întocmai ceea ce se vede pe unul dintre filmele Revoluției. E vorba de cel filmat în noaptea de 22-23 decembrie[67], după ce se declanșaseră atacurile teroriste, respectiv lupta de rezistență a Securității. Iulian Vlad și Ștefan Gușă se află într-adevăr pe telefoane, amândoi în același timp, pe linii diferite. Revoluționarii din jur ascultă intens, încearcă să înțeleagă ce vorbesc, sunt suspicioși, dar nu știu cum să reacționeze, nici cum să se asigure că jocul celor doi este chiar pus în slujba Revoluției. De afară se aud continuu focuri de armă. Considerăm utilă transcrierea conversației pe care i-o datoram aceluiași Marius Mioc:

0:00 **Ștefan Gușă** (vorbind la telefon): *Tovarășu' Mocanu*! Alo! Domnule, *dumneata ești cu toate stațiile radar în funcțiune peste tot? Și-atunci cum dracu' apar elicoptere dom'le venite din exterior*? Ai doborât ceva până acuma?
0:13 **Iulian Vlad** (vorbind la un alt telefon): Vezi să nu fie altceva, domnule*. Să nu fie niște provocări ale ungurilor.*
0:16 **Ștefan Gușă** (vorbește în continuare la telefon, se suprapune cu Iulian Vlad, care vorbește la alt telefon): 8 bucăți? De unde au venit astea, domnule? Din interior? Extraordinar! Deci nimic n-a intrat din afară? Totul din interior. E clară treaba. Auziți! Alertă totală peste tot, ăștia, ăștia au fost niște demenți. Au avut în interior, noi n-am știut, de unde să știm, că n-am știut? și acuma au (neinteligibil). Peste tot.
0:19 **Iulian Vlad** (suprapus cu spusele lui Gușă): Alo? Alo? Sunteți (neinteligibil) Doroftei (?) la inspectoratul județean? Dar nu-i nimeni, nici un cadru de conducere acolo? Se trage? Dar cine trage în voi? Poftiți. Da.
0:53 **Ștefan Gușă**: Măi băieți, fiți atenți.
0:54 **Iulian Vlad**: Alo.
0:55 **Ștefan Gușă**: Măi băieți, fiți atenți.
0:57 **Iulian Vlad**: Nu este inspectoratul (neinteligibil) al Ministerului de Interne?
1:00 **Ștefan Gușă**: Să n-apară între soldații noștri. Vă rog, cu mare atenție. E numai cine se pricepe.
1:03 **Iulian Vlad**: Așa. Și nu e nici un ofițer acolo? Dă-mi un ofițer, te rog. Te rog foarte mult.
1:09 **Bărbat**: Au avut…
1:11 **Alt bărbat**: Trei elicoptere?
1:12 **Ștefan Gușă**: Au doborât (neinteligibil).

1:13 **Iulian Vlad**: Ce-au omorât?
1:14 **Ștefan Gușă**: Nu, au doborât 8 elicoptere.
1:16 **Iulian Vlad**: Elicoptere?
1:17 **Bărbat**: Numai la televizor au fost.
1:19 **Ștefan Gușă**: Nu la televiziune, în toată zona.
1:20 **Iulian Vlad**: Păi da' cine a săltat elicopterele?
1:22 **Ștefan Gușă**: Păi da, din interior…
1:24 **Iulian Vlad**: Cine, domnule, cine a săltat elicopterele ca să se tragă în ele? De ce s-au ridicat elicopterele?
1:30 **Ștefan Gușă**: Păi cine le-o fi avut, unde le-o avut forțele astea.
1:32 **Iulian Vlad**: Dar eu nu-nțeleg de ce au plecat elicopterele.
1:34 **Bărbat**: Ale teroriștilor.
1:35 **Iulian Vlad**: *Care teroriști, domnule, de unde au venit ăștia? Că n-au…*
1:38 **Bărbat**: (neinteligibil) speciale.
1:40 **Iulian Vlad**: *Păi de unde? Ori ale dânsului (arată spre Gușă), ori ale mele tre' să fie. Altele nu sunt.*
1:44 **Bărbat**: *Ale dumneavoastră.*
1:46 **Iulian Vlad**: *Ale dumneavoastră, măi copii.*
1:47 **Bărbat**: Au fost și altele.
1:49 **Iulian Vlad**: Foarte curioasă treaba asta.
1:51 **Bărbat**: *Sunt de la dumneavoastră cu alte ordine.*
1:53 **Iulian Vlad**: *Păi nu am decât trei elicoptere.*
1:55 **Bărbat**: E cu dus și întors.
2:04 **Ștefan Gușă** (la telefon): Nu se poate, dom'le.
2:07 **Iulian Vlad**: Da' te rog, spune repede.
2:08 **Ștefan Gușă**: Nu se poate.

2:12 **Iulian Vlad** (la alt telefon): De cine e ocupată poșta, măi? Da' vorbește te rog mai tare și mai coerent. Poftim?
2:14 **Ștefan Gușă** (la celălalt telefon, suprapus cu Iulian Vlad): De unde, Dumnezeu, păi (neinteligibil) raportează (neinteligibil)? De unde, de unde sunt atâtea?
2:24 **Ștefan Gușă**: Cum? Au apărut elicoptere, de unde?, eu cred c-a avut, nu știu, a avut subteran ceva? Nu știe nimeni. O fi avut un regiment subteran pe undeva, ținut pe undeva, le-a scos, și pe-urmă a-nceput să acționeze prin toată țara. Nebunii ăștia care, demenți. Mă lămuresc eu, stați, mi se pare că am reușit să depistez. Da[68].

Conversația merită câteva observații. Vlad continuă să intoxice auditoriul cu pericolul extern (!), mistificare pe care o propagase cu sârguință și sub Ceaușescu: „Vezi să nu fie altceva, domnule*. Să nu fie niște provocări ale ungurilor*".

Gușă află (nu foarte surprins, după cum se vede din imagine!) că elicopterele veniseră *din interior*. Extraordinar! Apoi răspunde buimăcitor: „E clară treaba".

Ce era oare clar pentru tovarășul Gușă? Că „ăștia, ăștia au fost niște demenți". Nimeni nu-i pune întrebarea „Care ăștia?". Nici el nu se oferă să explice termenul „ăștia". Doar că „au avut în interior, noi n-am știut, de unde să știm, că n-am știut?".

Cheia acestui film (și a contrarevoluției, am spune) urmează în momentul în care Vlad întreabă, viclean și retoric, „Cine, domnule, cine a săltat elicopterele ca să se tragă în ele?", știind exact ce suspectează cei din jur. Gușă răspunde, profund confuz: „Păi cine le-o fi avut, unde le-o avut forțele astea".

E greu să nu se remarce nota de teatru absurd al dialogului. Se presupune totuși că temerarul șef de Stat-Major, proaspăt întors de la Timișoara cu mâinile pătate de sânge, înțelegea prin sintagma „forțele astea” pe cele ale teroriștilor. Respectiv cei care trăgeau și afară în acele momente, ca „niște demenți”. (Să fi fost chiar tot ce se auzea foc fratricid?) Numai că, în fața „partenerului” său Iulian Vlad, Gușă nu îndrăznește să-i numească „teroriști”.

Când un revoluționar îi răspunde mai explicit „ale teroriștilor”, Vlad plusează: „Care teroriști, domnule, de unde au venit ăștia? Că n-au…”. Se stabilise că elicopterele erau din interior, așa că Vlad nu are de ales decât să continue cacealmaua: „Păi de unde? Ori ale dânsului (arată spre Gușă), ori ale mele tre’ să fie. Altele nu sunt”. Evident.

Un revoluționar îi răspunde, la fel de simplu: „Ale dumneavoastră”. La care Vlad dă replica antologică: „Ale dumneavoastră, măi copii”.

Părea calm, dar era pe mod de avarie. Când un revoluționar îi răspunde cu singurul răspuns posibil: „Sunt de la dumneavoastră cu alte ordine”, Vlad nu are de ales decât să treacă în defensivă: „Păi nu am decât trei elicoptere”.

Or, aici șeful Securității minte. Avea mult mai multe. O „formație” se afla doar la USLA, cu „specialiști atestați de autoritatea aeronautică”, conform mărturiei fostului cadru al acelei unități a Securității, Marian Romanescu[69]. O altă „flotilă specială” făcea parte din „escadrila prezidențială”, aflată tot sub controlul Direcției a V-a a Securității și condusă de colonelul Tenie. Cinci dintre acestea urmau să fie chemate pentru asigurarea pazei lui Nicolae Ceaușescu în timpul evacuării pe calea aerului, conform planurilor Z și Z-Z[70].

Elicopterul cu care Ceaușescu a fugit, pilotat de ofițerul Vasile Măluțan din Direcția a V-a, făcea parte din această „flotilă specială”. Ceaușescu i-a mai cerut lui Petru Tenie încă două elicoptere din această flotilă când l-a sunat pe acesta „prin TO” de la Snagov, în timpul fugii din București[71].

Mărturia generalului Ion Hortopan

Merită reprodusă aici o parte din declarația lui Ion Hortopan, șeful Comandamentului Infanteriei și Tancurilor, care a participat direct la evenimente[72]. Acesta a fost acuzat că avut un rol în represiunea din 21 decembrie din București și că prin acțiunile și declarațiile lui ulterioare ar fi căutat să-și acopere acea vinovăție. Nu este scopul acestei lucrări să argumentăm pentru sau împotriva acestei vinovății. Din studierea rechizitoriului și a probatoriului avut la dispoziție, nu rezultă nici o susținere a vinovăției lui Hortopan pentru victimele de după 22 decembrie, în afara unor insinuări și speculații ale unor ofițeri și informatori de Securitate audiați în cauză[73]. Trebuie să atragem atenția încă o dată, dezinformarea acestor ofițeri a avut rolul precis de a *disculpa Securitatea pentru crimele de la Revoluție*. Probatoriul prezentat în acest volum dovedește că diversiunea și actele teroriste de după 22 decembrie au fost executate de cadre ale Direcției Securității Statului. E vorba de documente și mărturii credibile, iar nu de speculații și procese de intenție. Or, acest probatoriu se coroborează cu declarația lui Ion Hortopan.

Mai mult, argumentul cu „diversiunea Armatei” ca să-și spele sângele din 21 decembrie de pe mâini cade în întregime când ne gândim la Nicolae Militaru, care nici nu participase la represiunea respectivă. Din contră, el fusese anchetat în anii 1984-1985 de Securitate (prin Tudor Postelnicu) și ulterior supravegheat. Ideea că acesta ar fi avut vreun interes să *creeze* o diversiune împotriva propriei armate într-un moment de altfel în întregime triumfal pentru cariera și istoria sa este pur și simplu absurdă.

Or, Militaru a avut un rol de conducere în armată încă din 22 decembrie după-amiaza și a fost ministrul Apărării Naționale începând din 23 decembrie. Declarațiile lui Militaru se coroborează și ele cu cele ale lui Hortopan. Mai mult, ambele se coroborează cu cele ale multor alți martori și cu documentele de la CNSAS privind folosirea armelor de către Securitate.

În sfârșit, mărturia lui Ion Hortopan este credibilă și prin simplul fapt că ea nu se referă la evenimentele de dinainte de 22. Prin ea, generalul nu are cum să se disculpe de acea învinuire.

Generalul Ion Hortopan fusese desemnat de Nicolae Militaru să-l supravegheze pe Iulian Vlad. Mărturia este grăitoare pentru modul acoperit în care Iulian Vlad a putut conduce acțiunile teroriste ale Securității în acele zile, în contextul în care cei doi generali de armată, ca de altfel și conducerea FSN, îl priveau pe Vlad cu suspiciune crescândă.

> [Pe 22 decembrie – n.n.] după exprimarea adeziunii, m-am deplasat imediat la Ministrul Apărării Naționale, unde s-a

format Consiliul de Război și unde m-am pus la dispoziție pentru a-mi aduce aportul.
După ce s-a stabilit un grup de măsuri pentru apărarea principalelor obiective ca Radio-Televiziunea, fostul sediu al CC, Aeroportul, Telefoanele și altele, am mers la sediul fostului CC și Televiziune cu unele probleme de apărare. Acolo *s-a prezentat la mine un ofițer de Securitate*, care mi-a raportat că în sediul CC sunt ofițeri ai MI care deservesc telefoanele operative din sediu și *ascultă convorbirile MApN și controlează măsurile pe care le luăm*.
Am luat legătura cu generalul Popescu, comandantul Trupelor de Transmisiuni, și l-am rugat să studieze posibilitatea identificării ofițerilor respectivi și înlăturarea lor. După un timp, generalul Popescu s-a prezentat și-a raportat că e riscant să se procedeze la înlăturarea lor, deoarece *ei vor riposta cu violență, chiar cu foc* și, cum în sediul CC era foarte multă lume, s-ar solda cu pierderi importante de vieți omenești. Totuși, am repetat cerința de a se face ceva în această direcție și să se restudieze posibilitățile de a-i face inofensivi pe respectivii ofițeri.
În noaptea de 22-23 decembrie, în jurul orei 4:00, generalul Popescu a venit cu soluția să întrerupem legăturile operative din centrala telefonică specială, care se afla la Telefoane. Am acceptat propunerea și am mers împreună la generalul Stănculescu Victor, care se afla la conducerea ministerului. A fost consultat și dl Montanu, din partea Consiliului Frontului Salvării Naționale, și toți au căzut de acord să fie întrerupte legăturile operative, lucru care s-a realizat.

După mai multe măsuri desfășurate împotriva teroriștilor în cursul zilei de 23 decembrie, s-a constatat că *aceștia își amplifică acțiunile asupra Armatei și populației*, și atunci am intervenit pe lângă domnul președinte Iliescu *să fie chemat generalul Vlad de la sediul CC la Ministerul Apărării Naționale*, pentru a-i fi supravegheată activitatea, deoarece eram convins că desfășoară acțiuni directe cu Securitatea împotriva Armatei și populației; drept urmare, s-a dat ordin și a venit la minister și odată cu el și generalul Gușă[74].

Generalul Ion Hortopan oferă în mărturia sa identitatea instituțională a teroriștilor prinși. Se va remarca faptul că aceasta coincide cu cea dată de Iulian Vlad:

În timpul acțiunii, trupele noastre au prins un număr de teroriști care făceau parte din unitățile de Securitate, au cerut cuvântul și au prezentat numărul unităților din care făceau parte (UM – 0672F[75]*, UM 0639*[76]*, UM 0106*[77]*, UM 0620*[78]*), la care Vlad, tot pentru inducere în eroare, a afirmat că aceștia s-ar putea să fie fanatici, care, chipurile, ar acționa pe cont propriu*. Între timp s-au inițiat măsuri suplimentare față de care am intervenit pe lângă generalul Gușă, care asigura și funcția de ministru, pentru organizarea lor. Acesta fiind foarte agitat, a spus: ce să mai facă Armata în această situație, deoarece țara este în haos? Pentru a-l liniști, a intervenit și generalul Eftimescu Nicolae, care m-a rugat să stau cu el de vorbă și să-l liniștesc. Cu toate că am încercat, acest lucru nu s-a putut și, mai mult, a afirmat că el își dă demisia. În acest context, conducerea CFSN a luat măsuri și a numit în funcția de

ministru al Apărării Naționale pe generalul colonel Militaru Nicolae.

Cunoscând că asupra Armatei și populației au acționat grupuri USLA și Direcția a V-a, am propus Ministrului Apărării Naționale să dezarmăm aceste unități și să verificăm fiecare om după statut. Ministrul a aprobat propunerea mea pe loc și m-a însărcinat s-o duc la îndeplinire în cursul zilei de 24 decembrie.

În după-amiaza zilei de 24 decembrie am început întocmirea planului de acțiuni comune pentru capturarea sau nimicirea teroriștilor [...]. În timp ce se lucra la acest plan, s-a ținut ședința Consiliului de Război, unde dl *Silviu Brucan i-a pus lui Vlad întrebări în legătură cu faptul că atunci când a făcut declarația la Televiziune nu a ordonat trupelor de Securitate să înceteze focul și să depună armele*, precum și ce cunoaște despre planurile de acțiune ale Securității; răspunsurile se cunosc din interviul domnului Brucan din ziarul *Adevărul*, din 16 ianuarie 1990.

Fiind prezent în biroul șefului Marelui Stat-Major, unde a avut loc ședința Consiliului de Război, am întocmit împreună un plan de măsuri pentru verificarea și deminarea clădirii Televiziunii, a Studioului Radio și a fostului sediu al CC, precum și controlul și capturarea eventualilor teroriști care se mai aflau în clădirile învecinate.

În dimineața zilei de 25 decembrie i-am surprins, în cabinetul ministrului Apărării Naționale, pe Vlad, pe gen.col. Vasile Gheorghe, fost șef al Direcției de Contrainformații Militare, și pe generalul Câmpeanu, din partea Ministerului de Interne. La intrarea în cabinetul

ministrului Apărării Naționale, generalul Vlad m-a întâmpinat cu următoarele cuvinte de reproș: „*Domnule general, trădarea Revoluției este aici, la Ministerul Apărării Naționale, în acest birou*, nu așa cum am fost eu învinuit aseară”. Fiind indignat de această informare, am întrebat pe cine bănuiește de trădare și ce elemente concrete are, la care a răspuns: „În primul rând, *îl acuz pe generalul Stănculescu și chiar pe generalul Militaru*” (*nu a făcut referiri la generalul Gușă*), *afirmând că s-au tăiat legăturile telefonice operative de câteva ori și nu s-a putut conduce*. De asemenea, a afirmat: „Uite, am făcut planul de acțiune la cele trei obiective și nu s-a realizat, deoarece *se sabotează*” (*planul se terminase în noaptea de 24-25 decembrie, ora 04:00* și, practic, nu era timpul necesar până la ora 07:00 să se împlinească).

În continuare, la ședința Consiliului de Război, care a avut loc în dimineața zilei de 25 decembrie, a făcut referiri, sub o formă mai voalată, atât la întreruperea legăturilor telefonice operative, cât și la nerealizarea măsurilor pentru constituirea detașamentelor.

După terminarea ședinței, la care, de asemenea, am participat, l-am anunțat că mă deplasez la USLA pentru a grăbi plecarea detașamentelor la obiectivele stabilite, la care s-a oferit să mă însoțească.

Înainte de plecare a ordonat lui Vasile Gheorghe, fostul șef al Direcției de Contrainformații, să urmărească activitatea ce se desfășoară la Consiliul de Război și să-l informeze personal despre toate acțiunile care se întreprind, afirmând: „Contez pe dumneata ca pe un român și patriot”.

Ajungând la sediul USLA, *a folosit telefoane operative și a sunat, pe rând, la generalul Dănescu – adjunctul ministrului Afacerilor Interne, generalul Bucurescu și alții față de care a afirmat că trădarea revoluției nu este la Ministerul de Interne, după cum se afirmă, ci în altă parte, atrăgându-le atenția să fie în continuare la post și să țină o legătură permanentă pentru informare și măsuri comune, să dea dovadă de patriotism, de adevărați români. În același timp s-a exprimat față de unele cadre să nu aibă încredere în domnul Montanu, din partea Consiliului Frontului Salvării Naționale.*

A ieșit din birou *și i-a chemat pe generalul Tencu și maiorul Iliuță, cărora le-a ordonat să-i organizeze legăturile operative în biroul colonelului Bleorț – locțiitorul comandantului unității, că va lucra cu el. De asemenea, l-a amenințat pe maiorul Iliuță să stabilească, în timpul cel mai scurt, legăturile telefonice operative, altfel îl împușcă* (acțiunea având loc pe un hol, nu am asistat la ea, dar mi-a fost relatată de colonelul Ardeleanu – comandantul unității).

Fiind în birou, *a chemat deoparte pe colonelul Bleorț, căruia i-a reproșat că nu-l privește cu încredere și că, chiar dacă unitatea este subordonată Armatei, în problemele de specialitate legătura trebuie să fie menținută cu el.*

De asemenea, *a încercat să dea indicații separate și altor cadre din conducerea acestei unități*, la care am intervenit și i-am atras atenția că, atât timp cât sunt prezent, problemele să fie discutate numai în prezența mea, intervenție față de care nu s-a opus.

Cunoscând acțiunile organizate de Consiliul de Război, având legăturile operative la dispoziție, precum și sistemul de ascultare, am convingerea că *Vlad a întreprins măsuri pentru contracararea acțiunilor Armatei cu forțele terestre pe care le cunoștea foarte bine, atât ca organizare, dotare, cât și ca mod de acțiune*.

Având în vedere atitudinea lui Vlad din ziua respectivă (25 decembrie), rezultă clar că *participarea lui la întocmirea planului de capturare a elementelor teroriste a fost formală, în realitate, prin acțiunile sale, urmărea continuarea acțiunilor împotriva Armatei și populației, în scopul creării unor condiții favorabile pentru a pătrunde în Consiliul de Război și chiar în Consiliul Frontului Salvării Naționale, poziție din care să poată dicta și crearea unor situații perturbatoare în rândul acestora*. De fapt, *măsura de a se instala telefoane operative, de a organiza biroul de lucru în această unitate – USLA – demonstrează intenția vădită de acțiune în această direcție*.

Am raportat imediat comportarea lui Vlad Ministrului Apărării Naționale, după care a urmat arestarea acestuia[79].

În cartea sa *Teroriștii din ’89*, fostul magistrat militar Ioan Dan apreciază că „declarația generalului Hortopan explică multe dintre întâmplările legate de fenomenul diversionisto-terorist”[80].

Punând-o în contextul declarației generalului Iulian Vlad, procurorul evidențiază „cel puțin două aspecte fundamentale: existența actelor terorist-diversioniste și posibilitatea ca în conceperea și desfășurarea lor să fi fost implicați «până peste cap» chiar securiștii pe care-i comanda”[81].

Ioan Dan a observat în „fenomenul diversionisto-terorist” „elemente concordante” cu cele trei ordine strict secrete emise de Ministerul de Interne și Securitate:

– Ordinul ministrului de Interne nr. 001084/01 iulie 1977;
– Ordinul ministrului de Interne nr. 001370/18 mai 1978;
– Ordinul nr. 02600/1988.

Iată cum descrie procurorul militar aceste ordine:

> Este vorba de ordinele strict secrete ale aparatului de represiune ceaușist, prin care au fost organizate forțe deosebite, cu o dotare impresionantă, cu misiunea clară de apărare a orânduirii comuniste prin toate mijloacele, inclusiv prin folosirea armelor de foc și prin diversiune de tot felul[82].

Securitatea a folosit din plin armamentul începând din 22 decembrie 1989

Din documentele consultate la CNSAS și care au fost puse la dispoziția SPM[83] rezultă fără dubiu că Securitatea *nu a predat armele* pe 22 decembrie. Mai mult, că le-a folosit în acea perioadă, până pe 1 ianuarie 1990. Acestea sunt elemente care pot ajuta la stabilirea vinovăților pentru morții și răniții de la Revoluție, elemente ignorate până acum de procurori.

Astfel, aceste documente arată că armele și muniția din dotarea unităților și direcțiilor de Securitate nu au fost predate către Armată pe 22 decembrie, ci eșalonat, până cel

puțin pe 4 ianuarie 1990[84]. Iată, spre exemplificare, „Lista unităților și cadrelor cu care *se va lua legătura în vederea predării armamentului și muniției*”, către UM 0770, *datată 04.01.1990*:

• 0544 – Centrul de Informații Externe (CIE);
• 0525 (subunitate a CIE);
• 0195 (subunitate a CIE);
• 0672 Unitatea Specială F (filaj);
• 0625 Direcția a III-a Contraspionaj;
• 0110 Unitate specială de spionaj contra țărilor socialiste.

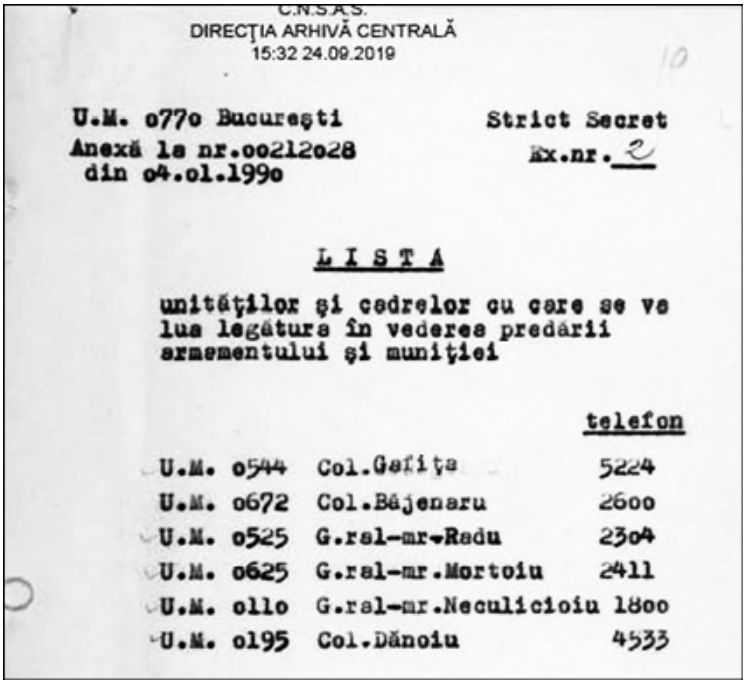

C.N.S.A.S.
DIRECŢIA ARHIVĂ CENTRALĂ
15:32 24.09.2019

U.M. 0770 Bucureşti — Strict Secret
Anexă la nr.00212028 — Ex.nr. 2
din 04.01.1990

L I S T A

unităţilor şi cadrelor cu care se va lua legătura în vederea predării armamentului şi muniţiei

		telefon
U.M. 0544	Col.Gafiţa	5224
U.M. 0672	Col.Băjenaru	2600
U.M. 0525	G.rsl-mr-Radu	2304
U.M. 0625	G.rsl-mr.Mortoiu	2411
U.M. 0110	G.rsl-mr.Neculicioiu	1800
U.M. 0195	Col.Dănoiu	4533

Lista unor unități de Securitate care urmau să predea armamentul pe 4.01.1990. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2328, vol. 6

Armele nu au stat în rastel în acea perioadă, cum pretind fosta Securitate și parchetul, aproape obsesiv. Există procese-verbale de primire de la cadre de Securitate în toată acea perioadă, până pe 4 ianuarie 1990. Mai mult, din aceste procese-verbale rezultă că multe din armele preluate, spre exemplu, pe 20 decembrie, au rămas în „dotarea cadrelor subunității *aflate în posturi*”[85].

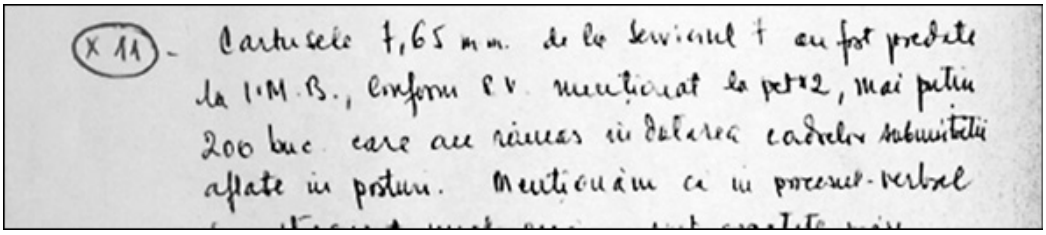
(X 11) - Cartușele 7,65 mm. de la Serviciul F au fost predate la I.M.B., conform P.V. menționat la pct 2, mai puțin 200 buc care au rămas în dotarea cadrelor subunității aflate în posturi. Menționăm că în procesul-verbal

Armament rămas în posesia cadrelor Serviciului F (Filaj) al fostei Securități „aflate în posturi” și după 1.1.1990. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2328, vol. 6

Să luăm, spre exemplu, tabelele cu numărul armelor și gloanțelor UM 0672 (Unitatea specială „F” – Filaj a Securității) „existente la 20.12.1989” și „existente la 1.01.1989”. Se observă că, la primire, numărul gloanțelor este cu mult mai mic decât cel inițial. Un calcul simplu relevă următoarele:

– cartușe de calibrul 7,65: Predate: 235.261. Primite: 224.483. *Lipsă: 10.778*;
– cartușe de calibrul 7,62: Predate: 194.348. Primite: 188.565. *Lipsă: 5.785*[86].

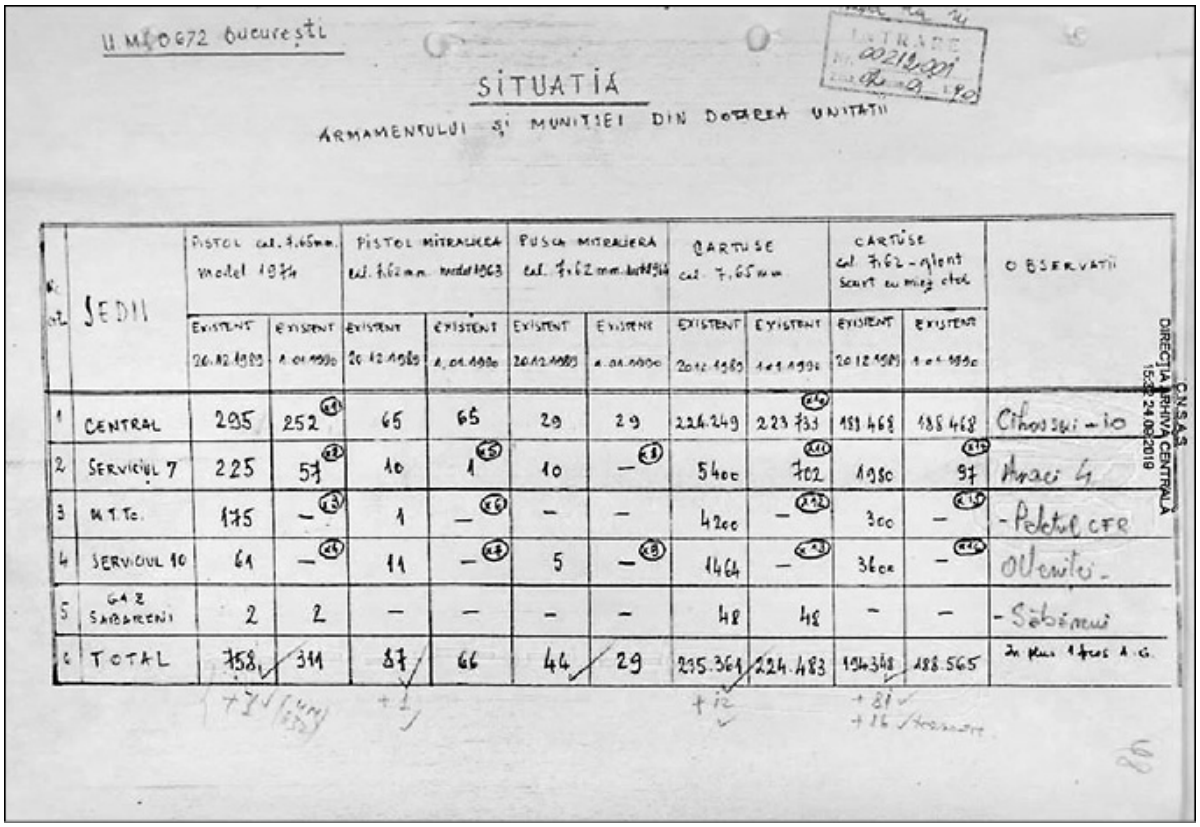

U.M. 0672 București

SITUAȚIA

ARMAMENTULUI ȘI MUNIȚIEI DIN DOTAREA UNITĂȚII

Nr. crt.	SEDII	PISTOL cal. 7,65 mm. model 1974		PISTOL MITRALIERA cal. 7,62 mm. model 1963		PUSCA MITRALIERA cal. 7,62 mm. model 1964		CARTUȘE cal. 7,65 mm		CARTUȘE cal. 7,62 - glonț scurt cu miez oțel		OBSERVAȚII
		EXISTENT 20.12.1989	EXISTENT 1.01.1990	EXISTENT 20.12.1989	EXISTENT 1.01.1990	EXISTENT 20.12.1989	EXISTENT 1.01.1990	EXISTENT 20.12.1989	EXISTENT 1.01.1990	EXISTENT 20.12.1989	EXISTENT 1.01.1990	
1	CENTRAL	295	252 (x1)	65	65	29	29	224.249	223.733 (x10)	188.468	188.468	Cihoșski - 10
2	SERVICIUL 7	225	57 (x2)	10	1 (x5)	10	– (x8)	5400	702 (x11)	1980	97 (x14)	Araci 4
3	M.T.To.	175	– (x3)	1	– (x6)	–	–	4200	– (x12)	300	– (x15)	- Peletul CFR
4	SERVICIUL 10	61	– (x4)	11	– (x7)	5	– (x9)	1464	– (x13)	3600	– (x16)	Olteniței
5	GAZ SABĂRENI	2	2	–	–	–	–	48	48	–	–	- Săbăreni
6	TOTAL	758	311	87	66	44	29	235.361	224.483	194.348	188.565	În plus 1 fres A.G.

Diferențe în armament și muniție la Serviciul F (Filaj) al Securității. Între 20 decembrie 1989 și 1 ianuarie 1990 *lipsesc 16.563 de gloanțe*. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2328, vol. 6

Ceea ce rezultă, evident, este că Securitatea:

– a rămas înarmată în toată perioada, cel puțin până pe 4 ianuarie 1990;
– a folosit în acest timp armele din dotare.

Din unele procese-verbale examinate de autori rezultă numele cadrelor de Securitate care au predat armamentul în acele zile. Se înțelege că nu ar fi dificil pentru o anchetă bine intenționată să-i identifice pe cei care au avut lipsă la gloanțe. În alte tabele există numere de înregistrare ale armelor și

numele celor care le-au avut în custodie. Mai mult, există note și declarații din care rezultă că unele cadre de Securitate au fost reținute de Armată în acele zile (22-25 decembrie), având asupra lor armele din dotare. După cum rezultă din declarațiile mai multor martori, dar și din notele fostului procuror-șef militar Ioan Dan, securiștii prinși au fost eliberați fără vreo investigație serioasă.

Mai mult, în toate declarațiile martorilor și în registrele acțiunilor de luptă din perioada 22-31 decembrie 1989 este menționată participarea unităților de Securitate la acțiuni de luptă, fie în comun cu unități MApN, fie separat, pentru găsirea și anihilarea „teroriștilor”. Este evident ridicolă afirmația că respectivele cadre aparținând USLA, Comandamentului Trupelor de Securitate și altor unități (inclusiv ofițeri „de birou” din cadrul unor direcții centrale cu rol informativ) *nu ar fi fost înarmate și nu ar fi folosit armamentul din dotare* în „lupta contra teroriștilor”. Vorbim, fără îndoială, de una dintre manipulările lansate în timpul evenimentelor de propagandă securistă și susținută până astăzi chiar și de procurorii militari.

Documentele analizate relevă și amplasamentele depozitelor secrete de armament ale Securității (inclusiv din centrul capitalei): Strada Amzei nr. 4, Ciholski nr. 10 (lângă ASE), șoseaua Olteniței, Palatul CFR[87]. *Existența unor astfel de depozite conspirate este menționată în planurile luptei de rezistență.*

Trebuie remarcat că din compararea acestor liste de armament din dotarea Securității cu multitudinea de declarații ale martorilor și alte probe (fotografii, filme, documente medicale) rezultă că multe dintre victimele de la

Revoluție au suferit răni produse cu unele dintre aceste tipuri de arme. Arme despre care nu există indicii că s-ar fi aflat și în dotarea Armatei Române. De fapt, toți ofițerii audiați în dosare sau de jurnaliști pe acest subiect de-a lungul anilor au declarat că aceste arme nu se aflau în dotarea soldaților sau cadrelor militare[88]. Este vorba în special de cele cu următoarele caracteristici:

– arme ușoare „cu pat rabatabil” sau „de plastic” (ușor de transportat și disimulat în salopete);
– arme de calibru mic (4 mm; 5,56 mm; 5,6 mm; 5,62 mm; 6,00 mm; 6,35 mm);
– pistoale Makarov și Stechkin de 9 mm;
– pistoale-mitralieră scurte, cu pat scurt (tip UZI);
– arme cu lunetă sau cu dispozitiv de ochire cu laser;
– arme cu amortizor;
– gloanțe speciale, de calibru redus, dar mai lungi, cu cap Vidia sau explozive;
– servietă „ucigașă” (geantă-diplomat cu dispozitiv de tragere/pistol Stechkin);
– arme de vânătoare.

Așa cum vom arăta în capitolele următoare, despre toate aceste tipuri de arme și muniții există declarații multiple și alte tipuri de probe (filme, fotografii, documente medicale) că ele au fost folosite și au produs victime – morți și răniți – între 22 și 29 decembrie 1989, deci în „lupta de rezistență” a Securității.

În sfârșit, vrem să atragem atenția în acest context asupra unei arme care se afla în posesia SPM. Este vorba de un Kalașnikov cu care s-a tras pe 23 decembrie. Pentru acesta, procurorii militari ne-au spus că există probe indubitabile.

Aceștia au identificat unitatea militară căreia îi aparținea arma, dar un timp nu au știut ce reprezintă. Ulterior, unitatea militară respectivă a fost descoperită de cercetătorii CNSAS în registrul de unități militare din arhiva colegiului. Unitatea militară căreia i-a aparținut arma cu care s-a tras pe 23 decembrie era *depozitul de armament geniu chimic al Securității*.

Iulian Vlad nu a dezarmat Securitatea

Deși s-a vorbit mult despre faptul că fostul șef al Securității ar fi dat pe 22 după-amiază un ordin de dezarmare a instituției pe care o conducea, acest lucru nu e susținut de fapte. Așa cum au remarcat mai mulți martori și cum rezultă din filmul Revoluției, Vlad a refuzat să se ducă la Televiziune și să dea ordinul. Este relevantă și mărturia generalului Ioan Dan în acest sens:

> În context, reamintesc și momentul (trăit de mine ca martor ocular) în care în sediul fostului CC al PCR, imediat după fuga lui Ceaușescu, generalul Iulian Vlad, șeful Securității, a refuzat orice însărcinare din partea revoluționarilor, care îi cereau să asigure conducerea Ministerului de Interne, în scopul restabilirii ordinii și liniștii publice. Acest refuz nu l-a împiedicat însă ca, în „noaptea generalilor”, profitând de scurta absență din birou a generalului Ștefan Gușă, să ia legătura cu Aviația Militară și, pe un ton autoritar, revoltat chiar, să întrebe

„de ce nu se ridică avioanele de la sol”. O întrebare cel puțin deplasată dacă avem în vedere că era în vigoare ordinul strict ca orice aeronavă care survolează spațiul aerian al României să fie doborâtă de Apărarea Antiaeriană.
Apreciez această intervenție a șefului Securității drept un act de diversiune, opinie întărită de audierea generalului Vlad ca martor în procesul „Otopeni”. Atunci l-am întrebat de ce și-a permis să dea ordine Aviației Militare, în condițiile în care nu o avea în subordine. A răspuns că așa a fost înțelegerea cu generalul Gușă, șeful Marelui Stat-Major al Armatei, ca, în lipsa unuia dintre ei, cel care rămâne în birou să-i preia toate atribuțiile. Generalul Gușă nu a confirmat însă o asemenea înțelegere. *De altfel, arestarea generalului Iulian Vlad a avut loc atunci când devenise evident că acționează contra Revoluției, menținându-și legăturile clandestine de comunicație cu unitățile de Securitate din subordinea sa*[89].

La sediul USLA, pe 25 decembrie 1989, în jurul orei 18, după executarea dictatorilor, colonelul Ardeleanu Gheorghe, șeful acelei unități a Securității – care apare că ar fi rămas în funcție –, a adunat cadrele unității „într-o sală improvizată” și le-a ținut un discurs.

Acest discurs dă măsura abjectei duplicități a acestui personaj, dar și a instituției din care făcea parte. Ea mai dă și măsura „adeziunii” DSS la „cauza Revoluției”:

„Dictatura a căzut! *Cadrele unității se află în slujba poporului. Partidul Comunist Român nu se desființează!*

Trebuie să ne regrupăm în rândul forțelor democratice din PCR – continuatorul idealurilor nobile ale poporului ai cărui fii suntem! [...] Au fost găsite *cadavre, indivizi având asupra lor legitimații de acoperire USLAC* (Unitatea Specială de Luptă Antiterorista și Comando) și *legitimații cu antetul 0620 – USLA*, legitimații care nu se justifică în posesia celor asupra cărora au fost găsite..."
A ordonat apoi să fie predate în termen de 24 de ore legitimațiile de serviciu, urmând ca tuturor să le fie eliberate altele cu antetul MApN[90].

Aceste cuvinte au câteva implicații importante. Dacă abia atunci, după procesul de la Târgoviște, „dictatura a căzut" înseamnă că pentru Securitate până atunci *dictatura nu căzuse*. Mai mult, rezulta clar că până la împușcarea lui Ceaușescu *cadrele unității NU se aflaseră în slujba poporului. Este elementar de dedus de aici în slujba cui fuseseră în acel răstimp.*

Probabil că orice comentariu cu privire la viziunea șefului USLA asupra noului context politic după „căderea dictaturii" și adeziunea sa la cauza Revoluției („să ne regrupăm în rândul forțelor democratice din PCR – continuatorul idealurilor nobile ale poporului") este de prisos.

Mai sunt și alte concluzii care se pot desprinde din discursul colonelului Ardeleanu. Acesta nu era îngrijorat că uslașii lui întreprinseseră acțiuni teroriste, ci le reproșa morților faptul că au avut legitimațiile de serviciu în „posesia lor". Ținând cont că „Partidul Comunist Român nu se desființează!", misiunea uslacilor și uslașilor săi era parțial îndeplinită: chiar dacă îl pierduseră pe „cel mai iubit fiu",

convingerea lor era că sistemul care avea nevoie de ei nu se va schimba. Așa încât puteau să intre liniștiți în cadrul forțelor MApN începând „lupta de rezistență”. Ceea ce s-a și observat la nivel național, în zilele care au urmat. Este evident că moartea dictatorului a dus la schimbarea adeziunii cadrelor Securității (nu numai a uslașilor). La rândul ei, această schimbare a adeziunii securiștilor din 25 decembrie a dus la scăderea bruscă, în exact aceeași zi, a activității teroriste.

Conform procurorului Ioan Dan, trecerea Securității sub ordinele Armatei s-a făcut oficial abia în cursul zilei de 26 decembrie 1989, când Consiliul Frontului Salvării Naționale (CFSN) emitea Decretul nr. 4 privind trecerea în componența Ministerului Apărării Naționale (MApN) a Departamentului Securității Statului (DSS) și a altor organe din subordinea Ministerului de Interne.

Iată opinia procurorului militar care a anchetat în anii ’90 dosarele Revoluției:

> O mare minciună conține și afirmația potrivit căreia generalul Iulian Vlad, cu câteva ore înainte de fuga lui Ceaușescu, ar fi dezarmat Securitatea, ordonând, chiar din sediul CC al PCR, „depunerea armelor în fișete și sigilarea lor până la noi ordine”. Cu privire la acest pretins Ordin al fostului șef al Securității, îmi permit să fac unele observații ceva mai detaliate. În primul rând, nu este dovedit cu probe credibile. Apoi, așa cum sună, este clar că pretinsul Ordin se referă *numai* [subl. în original] la o parte infimă a Securității, și anume la personalul din birouri, și că viza *numai* [subl. în original] pistoalele individuale, ca simple

> arme de autoapărare. Mai mult, nici măcar sub acest aspect, același pretins Ordin nu a fost respectat [...]. Notez, aici, doar existența unor cazuri concrete de ofițeri de Securitate reținuți, pe stradă, cu armamentul individual asupra lor sau cu armament ascuns în propriile locuințe. Actele de teroare, înțelegând prin acestea și actele de pură diversiune de natură să provoace panică, nu au fost, însă, comise cu pistoale de buzunar[91].

Această mărturie a procurorului Ioan Dan este de altfel fără dubiu confirmată de procesele-verbale de predare-primire a armamentului Securității prezentate în secțiunea anterioară. Din acele documente rezultă nu doar că cea mai mare parte a arsenalului Securității (un număr impresionant de arme) a rămas în posesia cadrelor acelei instituții până pe 4 ianuarie 1990, dar și faptul că armele au fost folosite. După cum am arătat deja, numai din numărul armelor aflate la o singură unitate specială (0672 – Filaj) rezultă că *lucrătorii acelei unități au tras în acea perioadă peste 16.500 de gloanțe*.

Iulian Vlad a căutat să asigure armament pentru „lupta de rezistență”

Ținând cont de loialitatea și interesele instituționale comune ale DSS, este de la sine înțeles că celelalte cadre de Securitate, în general, nu au divulgat planurile și acțiunile colegilor angajați în lupta de rezistenta după 22 decembrie. Totuși, în

mod semnificativ, au existat și excepții de la această „conspirație a tăcerii”. De exemplu, adjunctul șefului Direcției a III-a (Contrainformații)

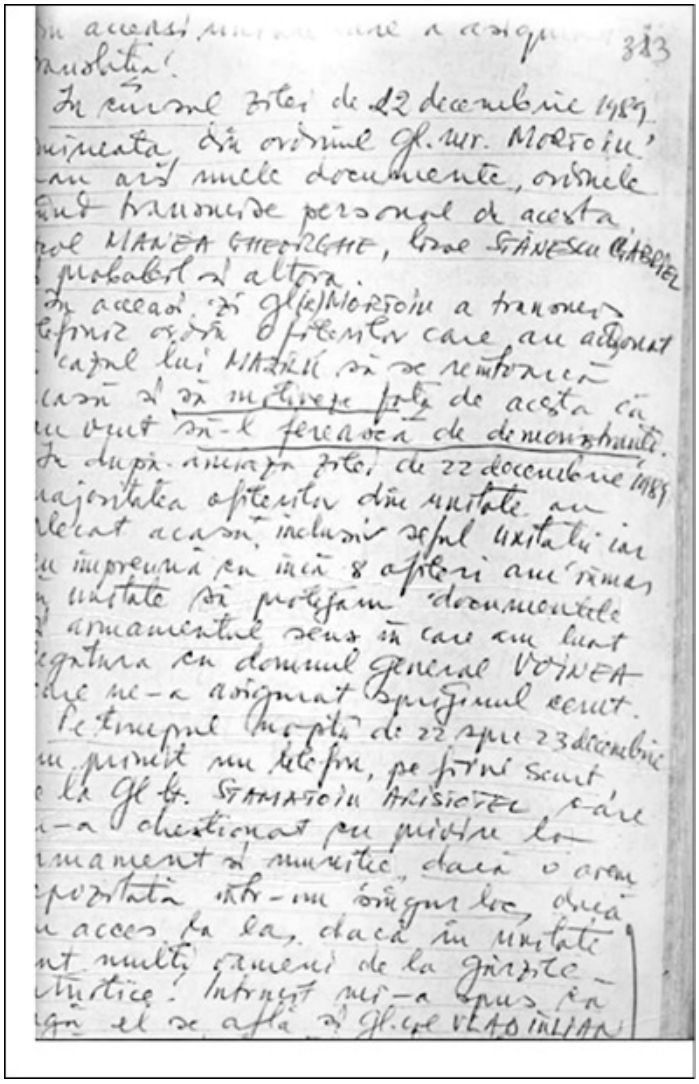

Fragment din declarația lui Diaconescu Gheorghe, locțiitor al șefului Direcției a III-a a Securității, din care rezultă că în noaptea de 22 spre 23 decembrie generalul Stămătoiu Aristotel se interesa de armament și de numărul „oamenilor de la gărzile patriotice” din unitate, spunând că lângă el se afla și gen.-col. Iulian Vlad

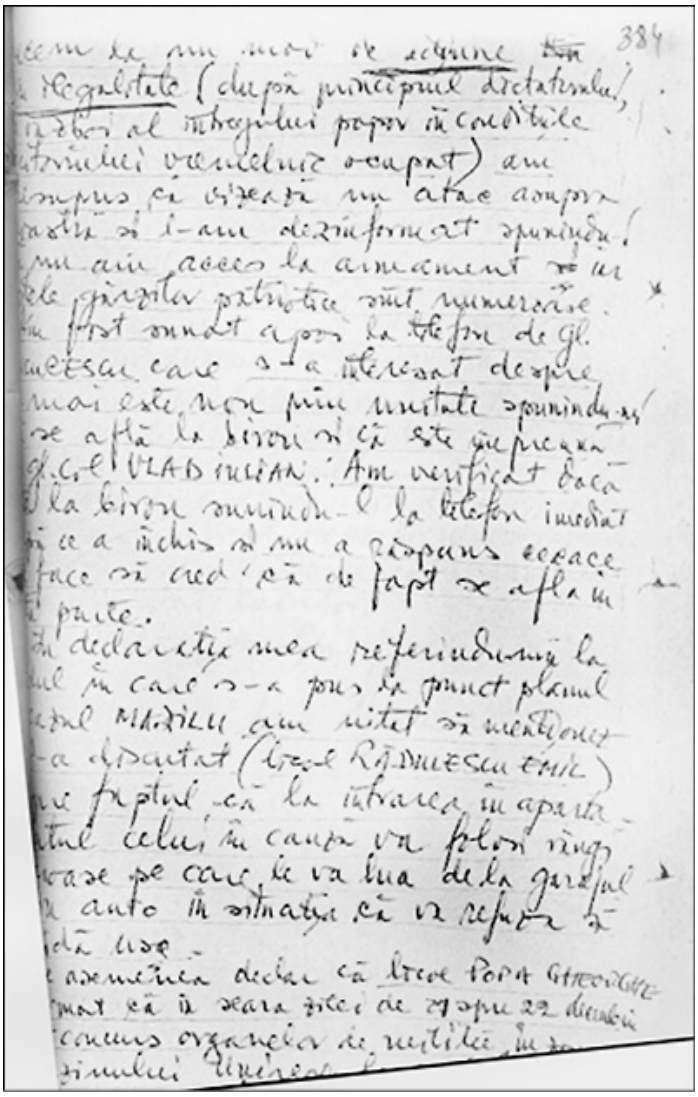

Fragment din declarația lui Diaconescu Gheorghe, din care rezultă motivele pentru care a suspectat că în noaptea de 22 spre 23 decembrie 1989 Iulian Vlad a trecut la „lupta de rezistență”

„s-a scăpat” în cadrul mărturiei date la urmărirea penală în dosarul Timișoara. Această mărturie *nu are cum să fie pusă la îndoială*, mai ales că respectivul colonel, Diaconescu Gheorghe, nici nu fusese întrebat în mod direct despre lupta

de rezistență. Mai mult, el nu avea nici un interes să-și acuze, cu atât mai puțin în mod fals, colegii și șefii. Din contră.

> Pe timpul nopții de 22 spre 23 decembrie am primit un telefon, pe firul scurt, de la gl.l. STAMATOIU ARISTOTEL *care m-a chestionat cu privire la armament și muniție*, dacă o avem depozitată într-un singur loc, dacă am acces la ea, dacă în unitate sunt mulți oameni de la gărzile patriotice. Întrucât mi-a spus că *lângă el se afla și gl.col. VLAD IULIAN* și că se gândește că ar fi probabil să trecem la un *mod de acțiune din ilegalitate (după principiul dictatorului, de război al întregului popor în condițiile teritoriului vremelnic ocupat)* am presupus că vizează un atac asupra noastră și l-am dezinformat spunându-i că nu am acces la armament, iar forțele gărzilor patriotice sunt numeroase.
> Am fost sunat apoi la telefon de gl. BUCURESCU care s-a interesat despre ce mai este nou prin unitate spunându-mi că se afla la birou și că *este împreună cu gl.col. VLAD IULIAN*. Am verificat dacă este la birou sunându-l la telefon imediat după ce a închis și nu a răspuns, ceea ce mă face să cred că *de fapt se afla în altă parte*[92].

Trebuie să arătăm aici că *acțiunea în ilegalitate după principiul dictatorului, de război al întregului popor în condițiile teritoriului vremelnic ocupat*, este de fapt un alt nume pentru lupta de rezistență. Numele complet al acesteia, folosit cel mai des în lucrările „de specialitate” strict secrete (publicate în revista *Securitatea*), era „lupta de rezistență *pe teritoriului vremelnic ocupat de inamic*”. De aceea este o mărturie importantă: ea dovedește cu certitudine că

ofițerii superiori ai aparatului de Securitate erau conștienți de planul lui Iulian Vlad. Am analizat semnificația acestei mărturii, în detaliu, în subcapitolul „O mărturie din interior asupra implicării șefului Securității în lupta de rezistență” de la pagina 158.

Teroriști securiști prinși la Revoluție, eliberați, apoi participanți la Mineriadă

Pe lângă memoria colectivă a rămas și memoria peliculei. După cum o demonstrează cu prisosință mărturiile adunate în acest volum, teroriștii prinși au fost eliberați de procurorii militari aserviți Securității. Însă câțiva dintre ei au rămas pe film[93].

Este cazul, de exemplu, al lui Nicolae Cămărășescu, care a fost prins în București de oameni din Gărzile Patriotice, împreună cu un coleg tot securist, într-un bloc din care se trăgea împotriva revoluționarilor. Scena a fost filmată[94]. Amândoi au fost ulterior eliberați. Se găsiseră asupra lor legitimații de Securitate (cu „UM 405”) *și un ordin de luptă în alb*. În realitate, după cum s-a aflat ulterior, și posesorul a recunoscut, Cămărășescu era cadru al Direcției a II-a:

> Eu am plecat pe 20 iunie 1986 la Securitate, la Direcția a II-a, contrainformații în sectoarele economice. M-au recrutat pentru industria minieră și răspundeam de minerit. Am stat până pe 2 mai 1990, după care m-am reîntors la Mina

Aninoasa, am trecut în rezervă. Am fost ofițer de Securitate din 1986 până în 1990[95].

După modelul general al recuperării ulterioare a majorității securiștilor de către regimul Iliescu, el a rămas activ în Securitate în Valea Jiului. Câteva luni mai târziu a participat la cea mai sângeroasă Mineriadă. El s-a reîntors la București în iunie 1990, în fruntea unei brigăzi de mineri. A devastat redacția cotidianului *România Liberă* și a oprit apariția ziarului. În 2010, într-un interviu din *Adevărul*, fostul securist a recunoscut că „a mobilizat minerii înainte ca Ion Iliescu să facă apelul la Televiziune, că a fost în sediul Guvernului în noaptea de 13 spre 14 iunie și că a fost prezent când s-au devastat sediile partidelor istorice”[96].

Observăm două aspecte importante în documentele prezentate în film. UM 0405 *nu este indicativul Direcției a II-a*, unde Cămărășescu a recunoscut ulterior că lucra în momentul Revoluției. Acest lucru poate demonstra că i se eliberase o legitimație de acoperire. Existența ordinului de luptă în alb ar putea să indice una din practicile de conspirare a luptei de rezistență.

Într-un alt film de pe site-ul lui Marius Mioc[97], un revoluționar e întrebat de reporter despre cadavrele ofițerilor din Direcția a V-a care pe 24 decembrie la ora 15:00 tocmai fuseseră scoși din CC. „N-or vrut să se predeie. De la subsol i-am scos.” Fuseseră împușcați în luptă, între orele 13:00 și 14:00 în acea zi.

1. S-a vorbit mult despre ordinele „Rondoul” ale lui Stănculescu, pe de o parte, și despre existența unui ordin al

lui Iulian Vlad din jurul orei 10:30, pe de alta. Acesta din urmă ar fi cerut forțelor MI să nu tragă, ci să încerce „parlamentări” cu manifestanții („gloata”, cum îi numise Vlad până atunci). Chiar dacă ar fi să credem în existența acestor ordine, datele esențiale ale ecuației nu se schimbă. Tot ce au făcut cei doi generali în acea dimineață a fost fără putință de tăgadă rezultatul prezenței masei de revoluționari și al faptului, esențial, că aceștia nu fuseseră opriți de militari (din motivele arătate în secțiunea „Retragerea Armatei în București”).

2. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2328, vol. 6, și multiple articole citate din revista *Securitatea*.
3. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2338, vol. 6.
4. Dosarul „Coman și alții” al procesului „Lotul Timișoara”, vol. 19, f. 373.
5. Datorită condițiilor locale specifice (prezența lui Nicu Ceaușescu și a unui larg contingent de cadre de Securitate, pe de o parte, și pătrunderea revoluționarilor în sediul Inspectoratului MI, pe de alta), „lupta de rezistență” a început de fapt la Sibiu, în mod precipitat, în timpul zilei de 22.
6. Conform articolelor din revista *Securitatea*, citate în secțiunea anterioară.
7. Vezi subcapitolul „O redutabilă forță militară conspirată. Arsenalul Securității conform documentelor găsite recent la CNSAS” de la pagina 148.
8. Mădălin Hodor, „«Asasinarea» lui Trosca (III). Misterele uslașilor uciși la Revoluție”, *22*, 5 aprilie 2016.
9. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/tag/decem

brie-1989/page/12, accesat la 6.12.2018.

10. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2009/04/29/unde-sint-teroristii-pe-strada-printre-noi-i-ii-extrase-decembrie-1989, accesat la 6.12.2018.
11. Mr. Mihai Floca, cpt. Victor Stoica, „Unde sunt teroriștii? PE STRADĂ, PRINTRE NOI (II)”, *Armata Poporului*, 27 iunie 1990, p. 3.
12. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2009/04/29/unde-sint-teroristii-pe-strada-printre-noi-i-ii-extrase-decembrie-1989, accesat la 6.12.2018.
13. *Ibidem*.
14. Mr. Mihai Floca, cpt. Victor Stoica, art. cit., p. 3.
15. Vezi lt.-col. Tudor Alexandru, cpt. Nicolae Catană, „Lupta de rezistență în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularități ale participării unităților centrale și teritoriale de Securitate la organizarea și ducerea luptei de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, *Securitatea*, nr. 1(85)/1989.
16. Interviuri în parte înregistrate, realizate de unul dintre autori cu doamnele D. și T. în fața blocului A1 și în locuințele lor din același bloc, în zilele de 20 și 22 august 2019.
17. Ar fi fost oricum imposibil ca elevii, coborând din autobuze pe partea blocurilor, să fie loviți de militarii de vizavi, „prin autobuz”.
18. E vorba de Viorica Cosma, martora citată anterior.
19. Rechizitoriul din 5 aprilie 2019, în dosarul 11/P/2014 al SPM.

20. Cmdr. dr. Marian Moșneagu, „Studenții militari în Revoluția din Decembrie”, *Document*. *Buletinul arhivelor militare romane*, nr. 4/2009, http://amnr.defense.ro/app/webroot/fileslib/upload/files/Revista_Document/Revista_046_2009.pdf, accesat la 8.11.2019.
21. Col. ing. Cherecheș Tudor nu se afla în primul autobuz, de aceea nu a sesizat că focurile inițiale au fost din blocurile civile. În momentul în care autobuzul său a ajuns în zona de foc, militarii din MApN ripostau.
22. Col. ing. Cherecheș Tudor, comandantul plutonului 1, Compania a IV-a, 17 aprilie 1990, Arhiva Academiei Tehnice Militare, Local 2, fond Comisia de analiză și propuneri, dosar 1, ff. 121-125, documente accesibile și la http://amnr.defense.ro/app/webroot/fileslib/upload/files/Revista_Document/Revista_046_2009.pdf, accesat la 8.11.2019.
23. *Ibidem*.
24. Declarația elevului Mitrofan Marius, 24 mai 1990, în *ibidem*.
25. *Ibidem*.
26. *Ibidem*.
27. Rechizitoriul din 5 aprilie 2019 în dosarul 11/P/2014 al SPM.
28. Este vorba de blocul B3, de unde mai mulți martori au observat că se trăgea de pe acoperiș.
29. Declarația elevului srg. Popescu Cristian, Arhiva Academiei Tehnice Militare, Local 2, fond Comisia de analiză și propuneri, dosar 1, ff. 121-125.
30. *Ibidem*.
31. *Ibidem*.
32. E vorba de blocul A1.

33. Declarația elevului srg. Popescu Cristian, Arhiva Academiei Tehnice Militare, Local 2, fond Comisia de analiză și propuneri, dosar 1, ff. 121-125.
34. Colonelul Papuc a fost în autobuzul al doilea, deci nu a putut determina proveniența focurilor inițiale. După cum a rezultat din mărturiile anterioare, focul inițial, asupra primului autobuz, a fost din zona blocurilor A1 și A2, de pe strada Drumul Taberei. Fapt care se coroborează și cu mărturiile locatarilor prezentate mai sus.
35. Declarația col. dr. ing. Papuc Florinel, Arhiva Academiei Tehnice Militare, Local 2, fond Comisia de analiză și propuneri, dosar 1, ff. 121-125.
36. Trebuie să le amintim cititorilor că rechizitoriul SPM nu stabilește vreo legătură între acțiunile incompetente sau neglijente ale conducerii MApN și cele ale teroriștilor. În fapt, *rechizitoriul neagă, pur și simplu, existența acestora din urmă*. În același timp, rechizitoriul nu oferă probe din care să rezulte „intenția vârfurilor de conducere ale MApN” de a crea haosul descris, de altfel cu acuratețe, de colonelul Papuc.
37. După cum se vede din imaginea de mai sus, e vorba, din nou, de spațiul verde dintre blocurile A1, A2 și B3.
38. Declarația col. dr. ing. Papuc Florinel, Arhiva Academiei Tehnice Militare, Local 2, fond Comisia de analiză și propuneri, dosar 1, ff. 121-125.
39. Bogdan Movileanu, „Povestea purtătoarei de drapel Puma 74 la Revoluție”, http://www.resboiu.ro/povestea-purtatoarei-de-drapel-puma-74-la-revolutie, accesat la 5.12.2018.

40. Această listă este bazată în parte pe date din cartea generalului magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din '89*, Lucman, București, 2012, pp. 139 *sqq*.
41. Semnalizare radioelectrică a pozițiilor și traseelor necesare navigației aeriene.
42. Conform planurilor „luptei de rezistență" a dictatorului și a Securității, descrise într-un capitol anterior.
43. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 144.
44. Se ne amintim doar de cadavrele revoluționarilor timișoreni sustrase de la morgă, fără acte și fără autopsie, cu deplinul acord al medicilor legiști, pentru a fi incinerate la București în operațiunea „Trandafirul". Vezi secțiunile dedicate Revoluției de la Timișoara din această carte.
45. Disponibile online la https://dosarelerevolutiei.ro.
46. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 144.
47. Nicolae Soucoup, interviu de Nicolae Țone, „Dacă i-ai omorât chiar pe ai tăi?", *Tineretul Liber*, 21 decembrie 1991, p. 3; copiat de la Library of Congress, SUA.
48. Tudor Petrescu, „Unde ne sunt teroriștii?", *Armata Poporului*, nr. 22, 30 mai 1990, p. 3.
49. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 145.
50. *Ibidem*.
51. Nicolae Soucoup, interviu de Nicolae Țone, „Frontul general de atac împotriva Televiziunii", *Tineretul Liber*, 21 decembrie 1991, p. 3; copiat de la Library of Congress, SUA.
52. *Ibidem*.
53. Nicolae Soucoup, interviu de Nicolae Țone. „La război ca la război!", *Tineretul Liber*, 21 decembrie 1991.
54. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2338, vol. 6.

55. Silviu Brucan, interviu de R. Căplescu, „Poporul român are dreptul să cunoască rolul Frontului în zilele Revoluției”, *Adevărul*, 16 ianuarie 1990, vezi https://mariusmioc.wordpress.com/2015/02/16/rolul-frontului-in-zilele-revolutiei-explicat-de-silviu-brucan-este-important-ca-cetatenii-patriei-noastre-sa-cunoasca-cu-exactitate-si-precizie-filmul-evenimentelor-care-au-dus-la-infringerea-ban/?fbclid=IwAR1g61nrVbZGhJ0JK31rrNQ9N5jHudUYKPCpwoIvolMLYOPNSYri6kxNBWc, accesat la 10.10.2019.
56. Nicolae Soucoup, interviu de Nicolae Țone, „Trageți, trageți, că de-acolo ne-mpușcă!”, *Tineretul Liber*, 21 decembrie 1991.
57. Cristina Balint și Nicolae Țone, „Eu nu pot fi cumpărată”, *Tineretul Liber*, 22 septembrie 1991.
58. ANSAS, fond Neoperativ, dosar 2338, vol. 6.
59. *Ibidem*.
60. Cristina Balint și Nicolae Țone, art. cit.
61. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 148.
62. Este vorba despre o notă a unui procuror militar, maiorul de justiție Silvestru Boeru.
63. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 150.
64. *Ibidem*, p. 152.
65. Silviu Brucan, interviu de R. Căplescu, art. cit.
66. Sergiu Tănăsescu, Ion K. Ion, „Dincă și Postelnicu au fost prinși de pantera roz!”, *Cuvântul*, nr. 9, 29 martie 1990, p. 15.
67. Vezi https://mariusmioc.wordpress.com/2011/01/14/stefan-gusa-alerta-totala-peste-tot-astia-au-fost-niste-dementi-au-

doborit-8-elicoptere-o-fi-avut-un-regiment-subteran-pe-undeva-video.

68. *Ibidem*.

69. Marian Romanescu (fost cadru USLA), Dan Badea, „USLA, Bula Moise, teroriștii, și «Frații Musulmani»”, *Expres*, nr. 26(75), 2-8 iulie 1991, pp. 8-9.

70. Mirel Curea, „Planul Z a funcționat până la deciderea judecării cuplului”, *Evenimentul Zilei*, 9 iulie 1993.

71. Mărturie dată în anul 1994 în fața Senatului, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989. În Marian Rusu, interviu de Sergiu Nicolaescu, „Fuga lui Ceaușescu”, IRRD, *Caietele Revoluției*, nr. 4(23)/2009.

72. Vezi și general magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*; fragmente relevante pot fi accesate la https://romanianrevolutionofdecember1989.com/text-of-Securitate-general-iulian-vlads-29-january-1990-declaration-identifying-the-terrorists.

73. În baza acestor acuzații fără vreo bază reală sau logică, procurorii militari au concluzionat că Hortopan, „așa cum s-a implicat înainte de 22 decembrie, s-a implicat și după această dată” (!). A se vedea rechizitoriul SPM din dosarul 11/P/2014, din 4 aprilie 2019, f. 402.

74. Declarația generalului Ion Hortopan dată adjunctului procurorului general la 16.02.1990.

75. Unitatea Specială de Filaj și Investigații, „F”, era unitate centrală, în subordinea directă a DSS.

76. Unitatea specială pentru instalarea și exploatarea tehnicii operative, „T”, unitate centrală, aflată în subordinea DSS.

77. Inspectoratul General al Miliției (IGM).

78. USLA.
79. Declarația generalului Ion Hortopan dată adjunctului procurorului general la 16.02.1990.
80. Această mărturie detaliată și extrem de relevantă strălucește prin absența sa din rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019.
81. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 257.
82. *Ibidem*, p. 258.
83. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2328, vol. 6.
84. *Ibidem*, f. 10.
85. *Ibidem*, f. 50.
86. *Ibidem*, f. 48.
87. *Ibidem*, f. 49.
88. Ar fi și surprinzător să fi fost în dotarea Armatei, ținând cont de natura lor. Aceste tipuri de arme nu sunt specifice războiului, adică luptei declarate („la vedere”), ci unei lupte conspirate, de gherilă, în situații în care armamentul și focurile de armă trebuie disimulate etc.
89. Generalul magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit*.
90. Marian Romanescu, Dan Badea, art. cit., pp. 8-9.
91. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, pp. 156-157.
92. Dosarul „Coman și alții” al procesului „Lotul Timișoara”, vol. 19, ff. 373 *sqq*.
93. Vezi, de exemplu, selecția făcută de Marius Mioc pe site-ul său.
94. Vezi https://mariusmioc.wordpress.com/2010/12/22/teroristi-prinsi-in-decembrie-1989-video.
95. Daniel Guță, „Securistul din fruntea minerilor care au devastat Bucureștiul condamnă România la CEDO. Cum și-a

terorizat soția ani la rând fără ca statul român să intervină”, *Adevărul*, 24 mai 2017, https://adevarul.ro/locale/hunedoara/securistul-fruntea-minerilor-devastat-bucurestiul-condamna-romania-cedo-si-a-terorizat-sotia-statul-roman-intervina-1_592583c15ab6550cb867a41e/index.html, accesat la 1.11.2019.

96. *Ibidem*.

97. Vezi https://mariusmioc.wordpress.com/2011/06/24/24-decembrie-1989-bucuresti-sediul-securitatii-n-or-vrut-sa-se-predeie-de-la-subsol-i-am-scos-video.

Acțiuni teroriste și diversioniste pe tot „teritoriul ocupat de inamic”

În București

Mărturiile lui Ion Hortopan sunt importante, datorită detaliilor oferite în privința evenimentelor care au urmat după 23 decembrie. Astfel, pe 16 februarie 1990, declara:

> Acțiunile teroriștilor au crescut în intensitate în ziua de 23 decembrie și în seara zilei, la o analiză a Consiliului Frontului Salvării Naționale, Vlad a fost întrebat cine sunt cei care trag asupra Armatei și populației, la care acesta – în scopul de a ne induce în eroare – a răspuns că manifestanții pătrunzând în anumite obiective importante, printre ei fiind și elemente răuvoitoare, foști pușcăriași de drept comun, au pus mâna pe arme, s-au constituit în grupuri și trag asupra noastră. *În timpul acțiunii, trupele noastre au prins un număr de teroriști care făceau parte din unitățile de Securitate, au cerut cuvântul și au prezentat numărul unităților din care făceau parte (UM-0672F, UM-0639, UM-0106, UM-0620),* la care Vlad, tot pentru inducere

în eroare, a afirmat că aceștia s-ar putea să fie fanatici care, chipurile, ar acționa pe cont propriu[1].

Declarația lui Ion Hortopan cu privire la acțiunile teroriștilor în București este susținută de un număr covârșitor de relatări ale revoluționarilor, militarilor, medicilor și altor martori.

Exemple de alte mărturii care dovedesc acțiuni teroriste în București

Martorul Ion Simion

Declarația pe care a dat-o în fața anchetatorilor Ion Simion (proprietarul unei case din strada Batiștei) e semnificativă. Sesizând că se trage din podul casei sale, domnul Simion „s-a deplasat cu un grup de civili la locul respectiv, unde au găsit «un individ în combinezon negru și care avea o pușcă cu lunetă îndreptată spre clădirea de vizavi». Simion a mai precizat că, după ce l-au imobilizat cu greu pe acest individ, au anunțat o echipă de militari aflată în trecere prin zonă. *Individul suspect și arma cu lunetă au fost predate celor de la armată*. Ion Simion a mai menționat în declarațiile pe care le-a dat procurorilor că nu mai știe nimic despre ce s-a întâmplat ulterior și nici nu a fost contactat timp de un an de nimeni interesat de acest caz”[2].

Ignorarea probelor semnificative care dovedeau acțiunile teroriștilor, cât și eliberarea acestora au fost, după cum se vede, o cutumă a multora dintre parchetele militare care au anchetat crimele de la Revoluție.

Observăm de asemenea, din nou, că locurile de tragere folosite cu predilecție de teroriști au fost podurile caselor, chiar și atunci când nu aveau o legătură directă cu proprietarul casei respective. (Evident, podurile ofereau o vedere de ansamblu asupra victimelor din stradă și acoperire.) Atât folosirea puștilor cu lunetă, cât și alte arme și metode ale cadrelor din rețeaua luptei de rezistență au fost confirmate (e adevărat, în rare ocazii) de ofițeri de Securitate (deci cei mai puțin probabil să mintă în acest sens). Domnul Roland Vasilevici vorbește și el de focuri de armă „de sus, din ascunzători, din case conspirative [...] [de către] cei din USLA". Aceeași metodă care fusese aplicată și la Timișoara[3].

Cazul lui Constantin Popa

Conform jurnalistului *Emil Munteanu* și a medicului psihiatru *Mircea Dan Militaru*, *Popa Constantin*, 21 de ani, născut în comuna Mitocul-Prut, județul Botoșani, cu ultimul domiciliu flotant în București, până la 18.11.1989, a fost adus la Spitalul de Urgență din București pe 24 decembrie 1989. În dosarul 1390/P/1990 al SPM era „suspect de terorism" și urma să fie „verificat complet pe linie de evidența populației și pe susținerile din declarație". Conform jurnalistului, medicilor și altor martori, Popa Constantin, rănit, striga: „Trăiască Ceaușescu!", „Mor pentru Ceaușescu!".

Iată cum descrie jurnalistul, în baza discuțiilor cu medicii, comportamentul lui Popa Constantin:

> O singură fiolă de plegomazin este suficientă pentru a liniști un om agitat, până la adormire. Lui i se

administrează opt, asociate cu diazepam și fenobarbital. Nici o reacție. Se zbate, amenință, nesimțind durerea provocată de rană. Este legat pe targă fedeleș, patru bărbați în putere îl țin întins, dar cu forța sa fizică neobișnuită îndoaie pur și simplu targa de metal. Zbiară către un interlocutor numai de el văzut: „Am ucis copii ca să-l pot salva… Misiunea mea este să omor oameni. O voi face, o voi face!”. Înainte de a refuza să mai vorbească a apucat să răspundă la câteva întrebări ale medicilor. Două amănunte am reținut: „La intrarea în catacombele special construite la așa-zisa Casă a Poporului, atunci când câinilor li s-a smuls lesa spre a-i asmuți spre oameni, a primit o băutură foarte tare. Parola de recunoaștere pentru cârtițele ceaușiste era chiar… Hoo Ceaușescu!”[4].

Ca și în cazul altor teroriști reținuți sau răniți în acele zile, și Popa Constantin a fost pus în libertate fără alte cercetări, pe 3 ianuarie 1990, deși „nu a fost în măsură să indice nici un martor în legătură cu activitatea sa din ziua de 22 decembrie 1989, când pretinde că ar fi plecat cu mai mulți colegi de la Antrepriza Vest Militari, de care s-ar fi rătăcit, și până la 24 decembrie 1989”[5].

Conform medicului psihiatru *Mircea Dan Militaru*, alți doi teroriști, decedați în zilele următoare prinderii, avuseseră un comportament similar: „O ură înverșunată, permanentele amenințări: Dacă mor eu, vin alți 400 care vă vor termina pe toți”. Altul: „Am schimbat vreo 20 de meserii. Doar Ceaușescu mi-a redat demnitatea, încadrându-mă în *Securitatea sa secretă*”. Aceștia erau „*cei care au tras și mai trag în noi de pe acoperișul blocurilor, de la ferestrele caselor conspirative*. Ne

confirmă bănuiala că *toți acești teroriști sunt dopați*, au primit un stimulent psihic care le înzecește puterea și pofta de a ucide”[6].

Jurnalistul *Emil Munteanu* a mai discutat și cu alți trei „suspecți” care tocmai erau „ridicați de la Spitalul de Urgență pentru a fi anchetați”. Aceștia pretindeau că sunt „victime nevinovate ale întâmplării de a se fi aflat în clădirea Consiliului de stat, un fel de sacrificați în mod intenționat de *alte trupe speciale ale dictatorului*”[7].

Cazul Cornel Tripon

> Cornel Tripon, plutonier de miliție, a fost adus la Spitalul Colțea în ziua de 22 decembrie 1989, ora 22. Avea o plagă împușcată transfixiantă, regiunea axilară stânga [...]. În fața celui care a alcătuit foaia de observație, Cornel Tripon a declarat că nu ar fi vrut să tragă în lume și de aceea l-a împușcat chiar comandantul, superiorul său. Un medic care atunci lucra la Spitalul Colțea și acum lucrează la spitalul Ministerului de Interne i-a spus lui Tripon să nu mai declare că a fost împușcat de superior și nici să nu mai povestească incidentul pentru că s-ar putea să aibă probleme. Cornel Tripon și-a schimbat ulterior declarația, spunând că a fost rănit într-un schimb de focuri în luptele de stradă desfășurate în centrul orașului. După Revoluție, Cornel Tripon a ajuns șef de post undeva în județul Alba.
>
> La internarea în spital, milițianul Cornel Tripon a prezentat un *buletin pe care avea trecută ca adresă de domiciliu str. Academiei 24. Aceeași adresă de domiciliu (fictiv) era trecută în buletinul mai multor ofițeri de la UM*

0666 (Direcția a V-a, Securitate și Gardă). Milițianul rănit a fost ridicat chiar a doua zi din spital și transportat, se pare, la o unitate spitalicească a Ministerului de Interne. Cu toate că cei care l-au luat pe Tripon din spital au cerut toate documentele întocmite cu ocazia internării, unii medici și-au notat incidentul și-au alcătuit tabele separate cu răniții astfel că incidentul a rămas înregistrat[8].

Aceste informații sunt confirmate de medicul chirurg Nicolae Constantinescu, care declara că respectivul Cornel Tripon „a fost rănit prin împușcare în zona hotel Negoiu din București", că medicii au solicitat Procuraturii anchetarea cazului său, dar că un colonel Ghircoiaș[9] „i-a adunat pe toți indivizii care erau acuzați că sunt teroriști, făcându-i dispăruți"[10].

Însuși procurorul Ioan Dan a fost martor, din biroul său aflat în sediul Direcției Procuraturii Militare, cum „în după-amiaza zilei de 23 decembrie, când se înserа, [...] de la etajele superioare ale Hotelului Intercontinental se trăgeau focuri de arme semiautomate"[11].

Atacuri teroriste și la alte unități militare din capitală

Nu numai MApN a fost atacat de teroriști, ci și alte unități ale Armatei, în special cele plasate în afara sau la periferia localităților, care le ofereau posibilități de mascare celor care

mai mult simulau atacuri, fie cu muniție de război, fie cu simulatoare.

Găsim că mărturiile selectate și observațiile procurorului Ioan Dan[12] sunt grăitoare în acest sens. Astfel, în dosarul 937/P/1991 se găsesc declarațiile date de căpitanul Dumitru Constantin, din UM 01069 Mihai Bravu, care pe 22 decembrie a participat la apărarea unor obiective militare din București. Camioanele cu militari s-au oprit pe platoul UM 01210 București, unde au așteptat ordinul de a se deplasa mai departe.

> Se făcuse orele 21:30-22:00 când, deodată, s-a deschis foc asupra noastră din trei direcții. Am ordonat militarilor să se adăpostească sub mașini. Militarii au ripostat cu foc către Cimitirul Ghencea. Focul a încetat, dar a continuat *în reprize* tot timpul nopții. [...] În jurul orei 10-10:30, s-a deschis din nou focul asupra unității 01210, *trăgându-se din blocurile de pe str. Mărgeanului*. Fiind adăpostit după gardul unității, puteam distinge, atât eu, cât și mai multe cadre, pe cei care trăgeau asupra noastră[13].

Magistratul militar observă că urmărirea penală în cauză nu a fost serioasă. Nu i s-a cerut martorului nici măcar *să descrie persoanele care trăgeau asupra unității militare*, deși a declarat că i-a putut *distinge*.

Însă căpitanul Dumitru Constantin oferă singur detalii despre încă un atac terorist asupra unității sale:

> În jurul orei 13-13:30 din 23.12.1989 [...] eram în zona PC al unității 01210 când, asupra a două tancuri care erau

amplasate în stradă (str. Antiaeriană) *s-a deschis foc din școala de vizavi*. Îndemnat de un maior Gîrleștieanu de la UM-01210, care avea un AG-40 asupra sa, și cu lt.-maj. Anton Costel, de la unitatea noastră, am pornit în salturi către școală. Mr. Gîrleștieanu a tras vreo trei grenade de 40 mm și a plecat, eu rămânând cam la jumătatea distanței dintre școală și unitate, iar în spatele meu, la vreo 25-30 m, adăpostiți ceilalți ofițeri de la Dn. de tancuri și lt.-maj. Anton. Se deschisese foc asupra școlii și de pe acoperișul pavilionului din UM 01210, aflat în apropierea PC. La un moment dat, dinspre poarta școlii se apropie către mine, în salturi, adăpostindu-se după copaci, un individ. Am strigat să se oprească, dar nu s-a oprit, după care am executat foc la picioare. L-am văzut cum a căzut jos și a început să se târască circa 7-8 m pe trotuar, după care, tot târându-se, a traversat strada în diagonală, intrând într-o curte. În timpul acesta, am tot strigat la el să stea pe loc, dar nu a vrut. A urmat un moment când nu s-a mai tras, iar eu împreună cu lt.-maj. Anton și cu încă doi ofițeri pe care nu știu cum îi cheamă am plecat să-l căutăm pe cel rănit. L-am găsit într-o casă în care mai erau doi bărbați pe care, împreună cu cel rănit, i-am scos în stradă pentru a-i percheziționa, și atunci *unul mi-a oferit atât mie, cât și lt.-maj. Anton o sumă de 40-46.000* lei ca să le dăm drumul, ceea ce noi nu am făcut, și atunci i-am trimis în cazarmă cu cei doi ofițeri la care nu le știu numele; eu și Anton, împreună cu doi soldați de-ai ofițerilor, am intrat în școală unde am început să scotocim fiecare clasă sau încăpere. La parter, într-un WC, am *observat un geam micuț, erau urme de sânge care se prelingeau pe zidul din spatele școlii*.

> Am revenit în spatele școlii, unde am găsit un loc de unde se putea trage foarte bine asupra PC de la 01210, iar jos erau tuburi goale de cartușe, în jurul a câteva sute. Nu reținsă fi luat vreun tub cartuș, dar știu că *nu semănau cu ale noastre*[14].

Același ofițer relatează și atacurile asupra unității sale militare din noaptea de 23/24, când au fost supuși „unui tir de 10-15 minute, din zona blocurilor din Ghencea [...]. S-a tras cu pauze mai mici sau mai mari în tot timpul nopții”[15].

După cum observa și procurorul Ioan Dan, intervalul dintre reprizele de foc observat de ofițer este exact cel indicat pentru „plajă la mare” în anunțul din *Scânteia tineretului* cu o săptămână înainte („reprize scurte, de 10-15 minute, când pe-o parte, când pe alta”).

Căpitanul Dumitru Constantin mai descrie un episod de foc asupra companiei sale din 24.12.1989, în jurul orei 9:20, „dintr-o casă de pe str. Antiaeriană”. Un soldat tanchist a fost împușcat pe la spate, în cap, cu un „glonț explozibil”. Trebuie să remarcăm că folosirea acestui tip de gloanțe de către teroriștii Securității din decembrie 1989 a fost amplu documentată de martori, ofițeri și medici[16].

Ieșind împreună cu mai multe ajutoare pentru a identifica sursa împușcăturilor, asupra lor se deschide foc din mai multe case. Un coleg (lt. Bucur) este rănit. Despre una dintre casele de unde se trăgea, vecinii i-au relatat că acolo stăteau „niște bătrâni” care nu au mai fost văzuți „de câteva zile”[17]. S-a deschis focul asupra militarilor „din direcția casei lateral dreapta”, în urma căruia a fost rănită din greșeală Costache Marilena.

Magistratul militar Ioan Dan remarca în acest sens că „toate cercetările asupra evenimentelor care au avut loc în acele zile în zona unităților militare aflate pe str. Antiaeriană din Capitală s-au axat aproape exclusiv” pe momentul rănirii Marilenei Costache, deși „în cartierul respectiv au avut loc numeroase acte de teroare, relatate de martori audiați cu totul superficial”[18].

Folosind momentul de derută care a urmat rănirii doamnei Costache, trăgătorii din casa respectivă dispar. În schimb, imediat apare în zonă „un grup de circa 3-4 ofițeri și 6-7 subofițeri de Miliție care trăgeau asupra unei case din care li se răspundea cu foc”[19]. Un civil (un fost ofițer de miliție care era vatman pe tramvai) a încercat să-i ajute pe militari să localizeze teroriștii, dar *a fost împușcat la rândul lui mortal* (evident, nu de militarii cu care vorbea). Trăgătorii fug din nou. Militarii îi urmăresc, ajungând la o casă de unde martorii le-au spus că „timp de două nopți” s-a tras asupra unității lor militare. În acel moment s-a deschis focul asupra grupului căpitanului Dumitru Constantin „de pe blocurile din Str. Mărgeanului”. Intrând în casa respectivă, militarii au găsit în pod urme că s-a tras, inclusiv „niște *tuburi negre cu un W pe ele*”. Un terorist cu numele Ivănescu este totuși, în sfârșit, prins de militari în acea ultimă casă de unde se trăsese până atunci „timp de două nopți”. Pe moment, acesta „a spus că spune tot, iar afară a spus că nu știe nimic și a încercat să fugă. Plutonierul militar Burdulea l-a prins și l-a trimis la unitatea militară 02450, însoțit de un ofițer”[20].

Pe lângă tipul de focuri (reprize scurte, din case, poduri, cu schimbări frecvente de poziționări, victime lovite cu precizie în puncte vitale, gloanțe explozive), Ioan Dan vede și alte

similitudini între atacurile teroriste descrise mai sus și cele declanșate în acele zile asupra altor unități militare, inclusiv asupra sediului MApN.

Astfel, procurorul a văzut că din complexul comercial Orizont, din care s-au tras focuri de armă asupra ministerului, au apărut și ofițeri de Securitate de la Biroul de Contrainformații din Direcția Lucrări în Economie[21]. Aceștia, aparent, desfășurau activități pentru „descoperirea teroriștilor”. Însă nu rezultă *cine și ce misiuni le-a încredințat în zona respectivă*. Faptul ar fi trebuit să le fie anchetatorilor cel puțin suspect, în condițiile în care în acel moment (de după 22 decembrie ora 16:00) Securitatea se pusese „la dispoziția Consiliului Frontului Salvării Naționale și a conducerii acestuia”[22] și erau sub ordinele Armatei.

În dosarul 937/P/1991 au mai fost audiate și alte persoane, dar cercetările, după cum se va vedea, nu au fost duse până la capăt.

Este de menționat că cele două episoade relatate de cpt. Dumitru Constantin au fost coroborate de plt. Burdulea Ninel:

> În jurul orei 10-10:30, în timp ce împărțeam gustarea la militari, am văzut peste gardul unității foc executat de o *armă automată calibru mic, după zgomotul făcut*, urmată de o rafală. O parte dintre militari au deschis focul asupra podului din care s-a tras (*s-a tras din podul unei case ce se afla față în față cu bază sportivă*). *Victima acestei rafale a fost un soldat* care fusese trimis de către comandantul de tanc după alt tanc să vină să-l depaneze (tracteze)[23].
>
> În data de 23.12.1989, comandantul UM 01069 mr. Ivan Sorin a primit ordin să se deplaseze la UM 02450 împreună

cu un ofițer și patru soldați. S-a oferit să-l însoțească pe comandant-lt. Eftimie, dar comandantul nu a fost de acord, deoarece avea ținuta în dezordine (fără epoleți, semne și grad); toate cadrele care erau în dispozitiv aveau gradele rupte de pe manta. S-a oferit voluntar lt.-ing. Nițu Ștefan. Întorcându-se din misiune, împreună cu doi dintre cei patru soldați, și după ce sărise gardul, *a fost împușcat în zona inimii de către cineva care a executat foc de pe blocurile din str. Prelungirea Ghencea, cu o armă cu lunetă. Spun asta, deoarece s-au auzit unul sau două focuri izolate și, la câteva secunde, domnul lt.-ing. Ștefan Nițu a căzut. Susțin că era un lunetist deoarece, pe data de 23, s-a atentat și împotriva domnului mr. medic Ioan Sănduc în aceleași condiții*, și dânsul ne-a ordonat să ne scoatem epoleții, deoarece se trage doar în cadre militare[24].

Din această mărturie mai rezultă și alte detalii asupra focurilor de armă care au ucis cadrele militare din UM 01069:

– focuri de armă de calibru redus;

– focuri precise, executate cu arme cu lunetă, în zone vitale;

– focuri trase din poduri de case și blocuri civile aflate lângă unități militare.

Din nou, este vorba de arme care făceau parte din arsenalul Securității și care nu se aflau în dotarea soldaților din armată.

Diversiunea asupra unităților militare, parte integrantă a „luptei de rezistență”

Focurile de armă din vecinătatea unităților militare, inclusiv la MApN, au fost evident menite să le producă soldaților panică și derută, cu atât mai mult cât erau executate noapte de noapte, inclusiv la orele dinaintea zorilor, când efectul este augmentat. Conform strategiei „luptei de rezistență” a Securității, „producerea de pierderi umane și materiale forțelor armate”, atât prin *focuri directe*, cât și prin *inducerea, prin diversiune, a focului fratricid*, trebuia să ducă la scăderea moralului și capacității defensive a armatei în general. Acestea erau condițiile în care Securitatea spera să recâștige controlul și puterea, cu sau fără Ceaușescu.

După cum istoria a arătat-o, în parte a reușit. Instituția s-a infiltrat în noua putere, și-a păstrat toate dosarele încă mai bine de 10 ani și și-a asigurat, după cum o dovedește chiar rechizitoriul în discuție, de 30 de ani, impunitatea.

Consiliul de Război din 23 decembrie 1989 și evenimentele care au urmat la MApN

Faptul că Iulian Vlad controla, cel puțin într-o anumită măsură, „lupta de rezistență” e confirmat de declarațiile generalilor și membrilor FSN care au fost martori în momentul în care generalul Ion Hortopan a adus la MApN în fața Consiliului de Război „un număr de teroriști care făceau parte din unitățile de Securitate”. Teroriștii aduși au recunoscut că făceau parte din:

„– UM – 0672F (Unitatea Specială de Filaj și Investigații «F»);

– UM – 0639 (Unitatea Specială pentru instalarea și exploatarea tehnicii operative «T»);

– UM – 0106 (Inspectoratul General al Miliției);

– UM – 0620 (USLA)”.

Această listă coincide parțial cu mărturia lui Iulian Vlad dată pe 29 ianuarie în fața procurorului militar Diaconescu[25]. Însă pe 23 decembrie, la MApN, Iulian Vlad era suspectat de întregul Front, așadar panicat, mai ales când a fost confruntat cu propriii oameni din rețeaua teroristă. În acel moment a afirmat că „Aceștia s-ar putea să fie fanatici, care, chipurile, ar acționa pe cont propriu”[26].

Generalul Hortopan a constatat că aceste cuvinte i-au provocat „o puternică agitație lui Gușă și Ardeleanu” (în legătură cu care există mărturii că ar fi participat, de asemenea, la coordonarea luptei de rezistență).

Chiar și după ce Armata a întrerupt legăturile operative de la CC în dimineața zilei de 23 decembrie, acțiunile teroriștilor „au crescut în intensitate”[27]. După cum rezultă din mărturiile de mai sus (și există mult mai multe în acest sens), se trăgea intens și asupra MApN-ului din blocuri și alte ascunzișuri din zonă. Întrucât „Armata era total nepregătită și impropriu echipată pentru un război de tip gherilă urbană și nu putea controla situația”[28], conducerea FSN a hotărât convocarea unui Consiliu de Război în vederea stabilirii unor măsuri pentru lichidarea teroriștilor. Ion Iliescu i-a chemat în acest scop și pe generalii Vlad și Gușă de la sediul CC la MApN. Asupra celor doi, unii generali din Armată și membrii FSN, cum s-a arătat mai sus, aveau suspiciuni.

Consiliul de Război a avut loc în biroul ministrului Apărării, funcție în care tocmai fusese desemnat generalul Nicolae Militaru. Au fost prezenți toți membrii conducerii CFSN și șefii Armatei, dar și Iulian Vlad și Gheorghe Ardeleanu. *Vlad a fost întrebat cine sunt cei care trag asupra Armatei și populației, la care acesta, „în scopul de a ne induce în eroare”*[29], a oferit încă o variantă, conform căreia „manifestanții, pătrunzând în anumite obiective importante, printre ei fiind și elemente rău-voitoare, foștii pușcăriași de drept comun, au pus mâna pe arme, s-au constituit în grupuri și trag asupra noastră”[30].

Hotărârea Consiliului de Război de a fi chemat un detașament USLA

Iulian Vlad a fost privit cu și mai multă suspiciune în legătură cu explicația de mai sus, dar s-a hotărât chemarea, pentru a „curăța blocurile din zona MApN”, a unor unități USLA. Nu s-a precizat în detaliu cine sau ce putere să aibă detașamentul care urma să se deplaseze. Însă în cadrul discuției s-a hotărât ca acesta să vină „prin spatele blocurilor din jurul MApN”, „pentru a se evita repetarea incidentelor tragice din noaptea precedentă”[31]. Măgureanu precizează că nu s-a pus nici o secundă problema ca echipajele USLA să sosească la sediul MApN, care, de altfel, la ora respectivă era supraaglomerat cu trupe de apărare.

De altfel, în situația în care focul era executat din blocurile din jur către clădirile ministerului și trupele masate în dispozitiv pentru a-l apăra ar fi fost absurd ca echipajele de comando antiteroriste să fie chemate în același dispozitiv

pentru a fi expuse astfel aceluiași tir concentric. Din contră, ideea chemării echipajelor USLA era ca acestea să *surprindă* trăgătorii *venind din spatele blocurilor de unde trăgeau*, evitând astfel linia focului lor. Este cu atât mai de neînțeles cum a putut fi acceptată pe scară destul de largă, inclusiv de procurii militari, „legenda" lansată de ofițeri de Securitate după care Trosca ar fi fost „chemat la MApN ca să apere ministerul", o tactică complet lipsită de sens din punct de vedere militar.

De altfel, termenii discuției și ordinul ca USLA să vină prin spatele blocurilor din jurul MApN, adică de pe strada Emil Bodnăraș (actualmente bulevardul Timișoara), sunt confirmați în interviuri ulterioare și de alți participanți, inclusiv de Silviu Brucan[32]. Toți martorii oculari neagă că generalul Militaru ar fi avut inițiativa chemării lui Trosca la MApN sau că ar fi intervenit în aspectele organizatorice ale misiunii.

Situația generalilor Iulian Vlad și Ștefan Gușă

Imediat după ședința Consiliului de Război, Iulian Vlad fusese trimis „să lucreze" cu Ștefan Gușă în biroul acestuia, aflat cu un etaj deasupra biroului ministrului Apărării, ocupat, după înlocuirea lui Stănculescu, de Nicolae Militaru. Această mutare marca, de fapt, izolarea lui Vlad, îndepărtat din cercul unde se luau deciziile importante și plasat în lista persoanelor în care nu se putea avea încredere. Același lucru era valabil și pentru Ștefan Gușă, aflat într-o stare psihică deplorabilă, care afirma că vrea să se împuște pentru că „țara e în haos și Armata nu mai are ce să facă!"[33]. Șeful Statului-Major al

Armatei căuta prin birou un pistol pe care îl primise cadou de la omologul său egiptean și, după ce a fost calmat cu greu, a cerut să i se întocmească formele de pensionare.

Această schimbare de atitudine față de cei doi generali – Vlad și Gușă – și faptul că au fost lipsiți de posibilitatea comunicării operative (așa cum avuseseră la CC) au mai marcat un punct de cotitură în evenimente: cei doi au încetat să mai „aibă în mâini operațiunile militare ale Armatei împotriva teroriștilor”[34]. Schimbarea este semnificativă pentru ce a urmat.

Încă din decembrie 1989, Silviu Brucan, gen. Nicolae Militaru și Dumitru Mazilu au susținut existența teroriștilor și faptul că aceștia erau cadre de *Securitate*. Imediat după evenimentele din decembrie, toți trei au fost marginalizați de noul regim: Mazilu a fost demis din conducerea FSN la sfârșitul lui ianuarie 1990, Brucan a fost silit să demisioneze la începutul lunii februarie, iar Militaru a fost înlocuit din funcția de ministru al Apărării la mijlocul lui februarie 1990. De reținut și că există o animozitate reală și continuă între Mazilu, pe de o parte, și Brucan și Militaru, pe de altă parte, încă din decembrie 1989. Foarte rar cădeau de comun acord asupra unor prea puține aspecte de ordin ideologic sau politic. Cu toate acestea, trebuie remarcată concordanța relatărilor celor trei cu privire la problema „teroriștilor”[35].

Întrebările lui Brucan pentru Iulian Vlad

Fostul nomenclaturist comunist Silviu Brucan a fost acuzat în multe medii, inclusiv în rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019, că ar fi avut un rol (alături de Iliescu) în diversiunea teroristă

de după 22. Pentru a evalua rolul lui Brucan în jocul de putere de la Revoluție, oferim cititorului în addenda, „5. KGB-GRU și «complotul filosovietic»” (vezi subcapitolul „Cazul Silviu Brucan”, de la pagina 351), date din dosarul său de la Securitate, dar și din alte izvoare istorice și mărturii relevante. Analiza noastră demonstrează destul de clar cât de aberantă este ipoteza[36] că Brucan ar fi avut vreun rol în declanșarea diversiunii teroriste.

Supravegheat, ca și Iliescu, de Securitate, dar într-o mai mare măsură decât acesta, Brucan a fost cel care a înțeles poate cel mai bine, din nucleul inițial al FSN-ului, pericolul pe care principala instituție represivă a dictaturii îl prezenta pentru Revoluția română. El simțise pe pielea lui gradul de loialitate pentru Ceaușescu pe care o nutrea vastul său aparat represiv, abil condus de Iulian Vlad.

De aceea, Brucan l-a confruntat direct pe Vlad, în mai multe rânduri, la MApN (pe 23 și 24 decembrie) în legătură cu teroriștii, obținând fie tergiversări și obstrucții, fie răspunsuri mincinoase. Aceste schimburi, desfășurate în prezența celorlalți generali în cadrul Consiliului de Război, au avut ca urmare îndepărtarea lui Vlad din FSN și în final arestarea acestuia, pe 31 decembrie. Este foarte relevant în acest sens interviul acordat de Brucan ziarului *Adevărul* din 16 ianuarie 1990:

> Am cerut generalului Vlad să răspundă la două întrebări ale mele. Prima întrebare a fost: de ce în declarația pe care ați făcut-o la posturile de radio *ați omis ceea ce noi am considerat esențial, și anume să dați un ordin expres tuturor operativilor de sub comanda dv. să înceteze focul și să predea armele? De ce n-ați dat acest ordin?*

Generalul Vlad, cu șiretenia lui bine cunoscută, *a încercat sistematic să se eschiveze de la un răspuns direct*, susținând că declarația lui era categorică în ce privește trecerea sa de partea Revoluției și că nimeni până atunci nu se îndoise de sinceritatea lui. I-am cerut în câteva rânduri să răspundă la întrebarea mea și, întrucât *s-a eschivat până la sfârșit*, i-am declarat că nu trebuie să se mire de îndoiala mea în sinceritatea lui, deoarece ne cunoaștem dinainte și știu că este un mare maestru în arta înșelăciunii.

A doua întrebare avea un caracter mai general. I-am spus: din toate datele pe care le avem până acum reiese o pregătire minuțioasă a *teroriștilor operativi ai Securității* în ce privește obiectivele strategice pe care trebuie să le atace, locurile unde se întâlnesc și de unde pornesc la acțiune, locurile unde-și împrospătează muniția, mijloacele de comunicare atât între ei, cât și cu centrele de unde primesc instrucțiuni, mijloacele de transport, civile și militare pe care le folosesc, inclusiv tunelurile subterane ale capitalei, prin care intră și ies tot timpul. Nu se poate ca asemenea acțiuni, locuri și mijloace complexe să nu fi fost precizate dinainte într-un plan pentru organizarea unor operațiuni de tip gherilă urbană. De ce în momentul în care ați trecut de partea Revoluției nu ați pus la dispoziția conducerii armatei acest plan? De ce nu ați dezvăluit nici unul dintre locurile de unde acționează teroriștii și nici datele necesare pentru a cunoaște mijloacele lor de comunicare și transport? De ce nu ați pomenit niciodată despre tunelurile subterane prin care se deplasează acești teroriști?

Toată lumea din jurul mesei a putut vedea atunci cum generalul Vlad s-a înroșit, a cerut un pahar cu apă pentru a

lua niște pilule, după care a negat categoric existența unui asemenea plan. Strâns cu ușa, a declarat apoi că, dacă exista un asemenea plan, atunci acesta nu se afla asupra sa și nu știa de el.

Am replicat că este de neconceput ca într-o organizație de tip militar generalul comandant să nu cunoască planul operativ al trupelor de sub comanda sa. Generalul Vlad a început atunci să spună că unele unități erau sub comanda directă a generalului Postelnicu, ministrul de Interne, sau a altor generali din ministerul respectiv și a cerut să i se acorde încă 24 de ore ca să dovedească practic că este cu adevărat de partea Revoluției. A promis că va elabora un plan pentru a doua zi, în care va prevedea o serie de *acțiuni de natură să aibă ca rezultat capturarea unui mare număr de teroriști din subordinea sa.*

Deși la început generalii prezenți au fost de acord să i se acorde o asemenea șansă, ședința Consiliului de Război din seara aceea a avut drept rezultat că ei și-au pierdut încrederea în sinceritatea generalului Vlad. A doua zi, întrucât acțiunile promise de generalul Vlad nu s-au materializat, conducerea armatei a hotărât arestarea lui.

Analizând mai atent stratagema generalului Vlad, am ajuns la concluzia că ea era menită să-i asigure o ieșire în ambele eventualități. Dacă Revoluția câștiga bătălia, el putea demonstra că a trecut de partea ei și deci avea dreptul să se aștepte la o judecată mai puțin aspră a activităților sale criminale. Dacă câștiga cealaltă parte, atunci el putea să-i argumenteze lui Ceaușescu că a fost nevoit să recurgă la acest șiretlic pentru a pătrunde „sus”, la conducerea

operațiunilor, și a putea de acolo să zădărnicească acțiunea armatei[37].

Dincolo de teoriile conspiraționiste legate de Brucan și ceilalți FSN-iști (majoritatea foști politruci comuniști, fie că au fost sau nu spioni sovietici), rămâne un fapt cert că întrebările și suspiciunile de mai sus erau legitime. Iulian Vlad fusese șeful (și încă mai era, în acel moment) al uneia dintre celei mai atroce instituții ale terorii din Europa de Est. El susținuse cu zel nelimitat, până în ultima clipă, regimul dictatorial al lui Ceaușescu, în cadrul căruia deținuse un pol semnificativ de putere. Era rezonabil că, judecându-i abilitățile organizatorică, motivațională și de disimulare (de altfel, recunoscute de toți), Brucan – fostul stalinist, acum cu vederi reformiste – știa că șeful Securității era cel mai probabil coordonator al „teroriștilor din subordinea sa”.

Încercarea de decapitare a Revoluției. Cazul Trosca la MApN

Mărturia lui Iulian Vlad

Iulian Vlad a dat, poate fără voia lui, o mărturie-cheie pentru incidentul din fața MApN din noaptea de 23-24 decembrie. El a declarat că a coborât la etajul inferior, îndreptându-se către biroul lui Militaru:

> …în timpul nopții, orele nu le reținut. În acel moment l-am revăzut pe col. Ardeleanu, *care era în anticamera cabinetului ministrului Apărării* [în afara biroului lui Militaru, care așadar nu era prezent la stabilirea detaliilor misiunii – n.n.] și transmitea un ordin la telefon către propria unitate. Conversația, atât cât mi s-a întipărit în memorie și cum am reținut-o, sună cam așa: „Câte ABI-uri vin?”. De la celălalt capăt al firului s-a răspuns ceva. „Conform ordinelor, vă deplasați la MApN!” Am mai reținut ceva în genul: „Aveți grijă de unde luați persoana respectivă!”, eu înțelegând în acel moment că trebuie să ia pe cineva de pe traseu[38].

Așadar, ordinul de a veni la MApN i-a fost transmis lui Trosca de șeful lui. Asta contrar hotărârii Consiliului de Război, din biroul lui Militaru, *care stabilise că un detașament USLA (nu neapărat Trosca!) să „cadă în spatele blocurilor”*[39], *adică să se deplaseze pe bulevardul Emil Bodnăraș*[40], paralel cu Drumul Taberei.

Schimbarea ordinului original este confirmată chiar de Trosca, care îi spusese lui Romulus Gârz, după mai multe insistențe, în momentul în care acesta l-a întrebat care este destinația lor, că merg la MApN[41].

Ardeleanu confirmă că el l-a ales pe Trosca pentru „misiune”

În declarația sa Ardeleanu spune că el l-a desemnat pe Trosca pentru „misiune” „având în vedere importanța misiunii”, iar nu pentru că Nicolae Militaru i-ar fi dat un ordin în acest sens:

> Apoi generalul Militaru a afirmat în prezența celor de față că într-un bloc de lângă Orizont s-au baricadat teroriștii care au deschis foc asupra MApN, ordonându-mi să transmit ordin la comanda unității pentru a trimite 3 grupe de intervenție aflate în serviciu pentru a anihila grupul de teroriști din zona mai sus menționată. A vrut să știe dacă ordinul meu se execută și pentru aceasta i-am dat asigurări. M-a atenționat că ordinul ce-l voi transmite se înregistrează și-a procedat în consecință. Am transmis ordinul colonelului B.I. [Bleorț Ion] care asigura comanda în unitate. *Colonelul B.I. mi-a raportat că se află lângă el colonelul Trosca Gheorghe* – șeful statului-major – care va lua măsuri de executare a ordinului. *Având în vedere importanța misiunii, am ordonat ca atare*[42].

Isac Constantin, informator[43], „revoluționar” și antrenor de judo al USLA

Conform declarației lui Iulian Vlad, tot Ardeleanu i-a spus lui Trosca să-l aducă pe Constantin Isac (alias „Ionescu”) la MApN[44]. Ca pretext pentru venirea sa la sediul MApN, Isac declară public că așa convenise cu Ardeleanu încă din acea dimineață. Însă pe 19 iunie 1992, în fața procurorului, declara altceva: „Pentru că reprezentanții puterii se mutaseră la MApN, am dorit și eu, făcând parte din aceleași structuri de putere și *fiind în posesia unor date importante*, să ajung la acest minister”[45].

Evident, cele două declarații se contrazic. Prima nu are sens: cei doi nu aveau cum să știe de dimineață unde vor ajunge seara. De fapt, Ardeleanu a fost chemat la MApN în cursul zilei, odată cu Vlad.

Oricum, Trosca a pornit către MApN știind și că trebuie să-l ia cu el pe Isac[46]. Aducerea acestuia din urmă și schimbarea traseului n-au fost întâmplătoare. Au fost *ordonate de Ardeleanu*.

Vlad și Ardeleanu erau în acel moment suspecți

Ca semn că teroarea produsă de „luptătorii din rezistență" avea efectul dorit, „conducerea politică" a Revoluției era în acel moment panicată de focurile continue de la obiectivele majore din țară, dar mai ales din Capitală. În acel moment, toți erau la MApN: Ion Iliescu, Nicolae Militaru, Silviu Brucan, Petre Roman, Gelu Voican Voiculescu, Mihai Montanu. Ministerul era apărat de peste 2.000 de militari și zeci de tancuri și TAB-uri.

Aceste forțe însă, după cum am arătat în secțiunile anterioare, nu reușeau să anihileze teroriștii din blocurile din jur. Evident, armata nu putea pune tunurile pe civili și asta o știau cel mai bine securiștii. Conform planului „luptei de rezistență", ei mizau pe rețeaua specializată în războiul de gherilă urbană.

Vlad își dădea seama că odată cu desemnarea lui Nicolae Militaru drept ministru al Apărării și chemarea lui la minister, nu va mai putea conduce operațiunile. Brucan, Iliescu și Gelu Voican Voiculescu îl întrebaseră deja despre identitatea și misiunile teroriștilor. Deși Vlad s-a eschivat, spunând că

aceștia „o fac pe cont propriu”, Brucan nu l-a crezut. Mai mult, i-a cerut *să meargă la Televiziune* și să le dea ordin explicit cadrelor sale *să depună armele și să nu mai tragă*. Vlad a refuzat și a tras de timp, pretinzând că a dat ordine telefonice în acest sens încă din 22 decembrie.

La un moment dat, Vlad e trimis de conducerea Consiliului de Război în biroul lui Gușă. I se cere să-l aducă la MApN pe Gheorghe Ardeleanu, șeful USLA. La sosire, acesta e luat la întrebări de Gelu Voican Voiculescu cu privire la unitățile de comando și casele conspirative pe care teroriștii le foloseau pentru a se aproviziona cu arme și muniție. Prezent la discuție, Hortopan a relatat în declarația sa din 10 august 1994 că Ardeleanu dădea semne vădite de neliniște și era „extrem de nervos”.

La scurt timp, Hortopan a adus în fața Consiliului de Război mai mulți teroriști prinși de armată, care aveau legitimații ale USLA asupra lor. (Ulterior, la revenirea în sediul USLA, Ardeleanu își va pune oamenii în gardă să nu mai umble cu legitimațiile la ei!). Martorii arătaseră armatei că se trăgea asupra unităților militare din case conspirative ale USLA. Tot în acele locuri se găsiseră arme, muniție și stații radio. Nu era greu să se deducă cine avea astfel de arme și echipament[47]. Șeful Securității și șeful USLA aveau de ce să se simtă amenințați.

În aceste condiții, Trosca, împreună cu un echipaj format din membrii Detașamentului Special de Intervenție, pornesc spre MApN. Misiunea ar fi trebuit să fie „lichidarea teroriștilor”. Însă Trosca se îmbracă, după cum s-a văzut, în *ținută completă de locotenent-colonel de armată, care nu avea*

sens în lupta cu „teroriștii”. Era, evident, o acoperire pentru a intra nedetectat în MApN.

Iată și alte argumente ale lui Mădălin Hodor, care devoalează diversele „variante” de dezinformare pe care le-au „plantat” securiștii pentru „legendarea” acțiunii lui Trosca:

> În februarie 1990, colonelul Ardeleanu Gheorghe i-a înaintat generalului Militaru un raport succint al cărui conținut este cel puțin ciudat. Supărat pe acuzele aduse de Ardeleanu în interviurile din ziarul *Zig-Zag* și pe campania declanșată de respectivul ziar împotriva sa, generalul Militaru a atașat o copie a documentului la plângerea penală adresată Parchetului Militar[48]. Iată ce spunea Ardeleanu: „Vă raportez [Militaru era încă ministru] că, întors în unitate, am stabilit cu certitudine că lt.-col. Trosca – fostul șef de stat-major din USLA, care a condus cele două echipaje de intervenție – *a vrut să mă lichideze pe mine* și pe col. Gheorghe Gherghina, locțiitorul pentru dotarea cu armament și tehnică de luptă al unității. Consider că acest ofițer a avut legătură cu cineva din Direcția de Contrainformații Militare și cred că planul conceput împotriva mea trebuie să conducă la o clarificare”. Acuzația lui Gheorghe Ardeleanu era absolut incredibilă și generalul Militaru afirmă în plângerea sa că a fost atât de revoltat de enormitățile susținute de șeful USLA, încât nu s-a abținut să-l întrebe direct cum explică faptul că Trosca nu a încercat să-l lichideze în unitate și a venit s-o facă la sediul MApN. N-a primit nici un răspuns.
> Această variantă incredibilă (și evident nesusținută) a lui Ardeleanu demonstrează, cel puțin, un lucru: că acesta

încerca să ascundă ceva important, care îl privea direct, în legătură cu misiunea pe care i-o dăduse subalternului său – și care, conform declarației lui Vlad, era explicit diferită de cea care i se ceruse în cadrul Consiliului de Război.
O altă dovadă a „jocului la două capete” este și atitudinea ulterioară a lui Gheorghe Ardeleanu, care, pe de o parte, își acuză subordonații că voiau să-l omoare și, exact în aceeași perioadă (februarie 1990), făcea demersuri pentru ca ei să primească titlul de „eroi martiri”[49].

Deznodământul misiunii lui Trosca

După cum am arătat și în studiul din NRDO[50], din analiza unui bogat material probator (mărturii și documente legate de cazul Trosca) rezultă următoarele fapte:

– vehiculele uslașilor au stins farurile înainte de a vira de pe bulevardul Ho Și Min pe bulevardul Drumul Taberei, fapt care i-a alarmat pe observatorii plasați pe clădirea Centrului de Calcul;
– evident, nimeni din dispozitivele de apărare nu știa nimic despre venirea ABI-urilor, pur și simplu pentru că ele nu trebuiau să vină în fața MApN, conform deciziei Consiliului de Război și ordinului lui Militaru;
– de aceea, comandanții din dispozitiv au fost surprinși să vadă ABI-urile oprite în fața blocurilor A1 și A2;
– între momentul sosirii lui Trosca și deschiderea focului au trecut 20-30 de minute;
– în această perioadă, militarii n-au primit nici un semnal de recunoaștere, motiv pentru care comandantul plutonului

de tancuri a întrebat comandamentul din minister ce se întâmplă;

– aceste date sunt sprijinite de cercetările Parchetului Militar (Dosar 1095/P/1991). Locotenent-colonelul Mihai Popov, prim-procuror adjunct la Parchetul Militar, Curtea Militară de Apel, cel care a instrumentat dosarul denumit generic „Evenimentele soldate cu morți și răniți între 21-31 decembrie 1989 în zona MApN”, consemnează în rechizitoriul său că uslașii au stat 20-30 de minute în fața Centrului de Calcul al MApN, fără să se identifice în nici un fel;

– colonelul Safta, care în cadrul Comandamentului de la MApN avea în subordine tancurile, a ordonat unuia dintre blindate să iasă în stradă și să facă „o cercetare vizuală” (așadar, evident, nu de a deschide focul din start). O cerere rezonabilă, dată fiind situația exacerbată de activitățile teroriste neîncetate din zonă;

– tancul a ieșit pe poarta numărul 1, a virat dreapta pe bulevard și s-a îndreptat spre ABI-uri, cu reflectoarele de pe turelă aprinse;

– Trosca, înțelegând semnalul în mod corect, ca pe o cerere de recunoaștere, a semnalizat intermitent cu luminile de poziție;

– în acest moment, speranța lui Trosca era ca tancul să se oprească și să intre în legătură cu el;

– echipajul blindatului însă, având misiune să facă „o cercetare vizuală”, și-a continuat deplasarea spre ABI-uri;

– Trosca și-a dat probabil seama că va fi astfel descoperit într-o poziție greu de explicat:

• deghizat în uniformă de locotenent-colonel de armată;

- așteptând de 20-30 de minute fără a fi semnalizat;
- într-un loc fără legătură cu misiunea oficială din partea ministrului Apărării, care era, după cum se știe, „căderea în spatele” teroriștilor, prin spatele blocurilor din zonă, venind dinspre strada paralelă cu Drumul Taberei, respectiv Emil Bodnăraș.

Echipajul din tanc declară că, în momentul când s-au apropiat, uslașii au deschis focul cu mitralieră asupra lor. La ordinul colonelului Safta, au răspuns cu foc și au ciocnit frontal primul ABI. Depozițiile tanchiștilor se coroborează cu filmul făcut pe 24 decembrie 1989, care prezintă imagine ale ABI-ului lovit. Această versiune este verosimilă și din punct de vedere logic. Dacă tancul ar fi avut misiunea să distrugă ABI-urile a priori, fără provocare, ar fi putut s-o facă de la început.

Reluăm aici concluzia din studiul amintit:

> Deși decizia chemării echipajelor USLA de către Militaru și a celorlalți generali din Consiliul de Război avusese ca scop „surprinderea teroriștilor din blocurile din jur” care trăgeau către MApN, echipajele trebuind așadar să se apropie prin „spatele blocurilor”, respectiv pe bd. Emil Bodnăraș, Trosca a primit un ordin clar din partea lui Gheorghe Ardeleanu de a se deplasa direct la sediul MApN. De asemenea, a fost instruit să-l ia cu el și pe Constantin Isac, reprezentantul CFSN, care s-a dovedit că era antrenorul de judo al USLA și informator al Securității[51]. Scopul era în mod evident ca împreună cu acesta să pătrundă în sediul MApN folosindu-se de un ofițer de legătură (maiorul Roșu) din Direcția de Informații Militare. Faptul că Trosca a îmbrăcat peste bluzonul său o uniformă

MApN de locotenent-colonel de geniu indică dincolo de orice dubii intenția inițială de a pătrunde în sediu în mod conspirat, echiparea sa neavând nimic de-a face cu misiunea de „anihilare a teroriștilor”. Mai mult, dacă coroborăm cele de mai sus cu faptul că Trosca, la declanșarea ostilităților, l-a sunat pe Iulian Vlad (indicativul 80), devine clar că misiunea respectivă era legată de acesta din urmă. E foarte probabil că Trosca (care a așteptat 20-30 de minute, cu farurile stinse, fără să semnalizeze celor de la poartă) aștepta de la Vlad semnalul facilitării intrării conspirate, ca ofițer MApN, în incinta Ministerului. Faptul că era însoțit de un membru „marcant” al FSN, care pretindea că ar fi avut și „date importante” să comunice conducerii FSN (fapt niciodată materializat) îi furniza lui Trosca acoperirea perfectă. Ținând cont că scopul real al misiunii n-a fost niciodată dezvăluit – nici de cei care au ordonat-o, și nici de uslașii supraviețuitori – e de la sine înțeles că depozițiile acestora din urmă cu privire la deschiderea focului nu sunt credibile[52].

Cel mai probabil, misiunea lui Trosca a avut legătură cu:

– situația delicată în care se aflau atât Ardeleanu, cât și Vlad, acuzați frontal de participare la diversiune, cu perspectiva de a fi arestați (fapt ce s-a și petrecut peste câteva zile);
– încercarea de a incapacita, printr-o „combinație operativă” conducerea Revoluției, respectiv a generalilor de armată care îi suspectau pe foștii capi ai Securității. Este logic că această incapacitare avea scopul ultim ca Vlad și Gușă să preia din nou controlul principalului centru de putere în

acel moment – Ministerul Apărării Naționale. O astfel de „combinație operativă” *se înscria de altfel în planul luptei de* rezistență, conform căruia „grupe de *acțiune” fuseseră pregătite pentru „răpirea unor comandanți”* ai forțelor „dușmănoase” care l-ar fi înlăturat pe „Comandantul Suprem” și regimul său, „ocupând vremelnic teritoriul”;

– este logic că Vlad, Gușă și Ardeleanu se gândeau la un plan de lichidare a conducerii CFSN. Între plecarea lui Trosca din unitate și momentul sosirii sale la MApN, planul a suferit modificări, cei doi (Vlad și Ardeleanu) fiind în incapacitatea de a-l mai putea implementa, de unde abandonarea echipajelor lui Trosca în fața intrării în MApN. Deznodământul a fost inevitabil[53].

O selecție din declarațiile relevante ale martorilor în cazul Trosca

Căpitan Victor Stoica:

> Observatorii noștri au fost contrariați de faptul că cele două ABI-uri, venind de pe strada Ho Și Min, *au stins farurile cu 20-30 metri înainte de a vira la dreapta, pe Drumul Taberei*. Nici o mașină blindată – tanc sau TAB – nu procedase până atunci astfel. Eram la etajul I. Am văzut clar cum cele două autovehicule blindate s-au furișat între tancuri, unde *au staționat preț de 20-30 minute*. Nici vorbă de steagul alb […]. Dacă au venit cu gânduri curate, de ce s-au oprit între tancuri și nu s-au îndreptat spre poarta ministerului? Probabil din cauză că, așa cum s-a constatat dimineață, nici un uslaș nu avea asupra sa documente de

identitate – iată un răspuns care conține altă întrebare! De ce n-au încercat să ia legătura cu noi? (În ABI-uri, dimineața s-au găsit două portavoce). [...] am văzut cu ochii mei cum mitraliera de pe un ABI trăgea spre unul dintre blindatele noastre. [...] Oricum, din felul cum au acționat cele două echipaje, este clar că nu au avut intenții prietenești... Și încă ceva. La aproximativ o oră după încetarea focului am văzut vreo zece indivizi care au ieșit – cu mare dexteritate – pe unul dintre geamurile de la parterul blocului B3[54].

Colonel Romulus Antonescu:

Am văzut pe unul dintre tancuri, înainte de a trage ABI-ul din fața lui, o umbră: mi-era chiar teamă să nu fie lovită de trăgătorii noștri. Afirmația din *Zig-Zag* – că cei de la USLA „n-au tras nici un foc” – nu este adevărată. Pe toți ne-a mirat lumina albă de la țeava mitralierei de pe ABI (ei trăgeau fără trasoare): dovadă că se trăgea, din turela tancului săreau scântei asemenea artificiilor de la pomul de iarnă.

Căpitan Mihai Munteanu:

Este oare întâmplător că din echipajele respective făceau parte doi foști ceiști? De unul dintre aceștia, destul de dur, le era frică multora dintre ofițerii armatei din București... iar faptul că în noaptea respectivă aceeași persoană purta uniformă de-a noastră – având la manta epoleții de

locotenent-colonel de geniu și la veston [...] epoleți de maior inginer – cum poate fi interpretat?

Căpitan Gheorghe Tănase, comandantul companiei de tancuri care ocupa un dispozitiv de luptă în fața Centrului de Calcul:

Am fost total surprinși de venirea – la orele 0:10 – și staționarea celor două ABI-uri între tancurile noastre. Începând cu noi, cei din linia întâi, și terminând cu grupa centrală, care conducea acțiunile în sediul MApN. Nu am fost în nici un fel avertizați, nu ni s-au comunicat semnele de recunoaștere și cooperare. N-am deschis focul de îndată ce i-am remarcat. Între venirea lor și deschiderea focului a trecut aproape o jumătate de ceas! Inițial ni s-a ordonat să așteptăm până se vor face cercetări. Prin stație am auzit că cei din ABI-uri au raportat că sunt trimiși de un oarecare maior Roman de la FGMS (din câte am înțeles, acest ofițer nu există). Ni s-a cerut să vedem ce-i cu ele și, la nevoie să procedăm conform situației în care ne aflăm, adică de luptă. Nu a fost nici eroare, nici crimă. Noi am tras fiind convinși că nu avem de-a face cu prieteni...

Alte dovezi:

Faptul că, la țeava unuia dintre tancuri, tabla de protecție a fost ruptă în două locuri, trei din pistoalele-mitralieră pe care le-am „capturat” (cu *țeavă scurtă* și încărcător de 20 cartușe) aveau țevile afumate, turela tancului comandat de locotenent-maior Vasile Barbu a fost blocată, iar dimineața

plutonierul Butoi a găsit pe tancul său un pistol-mitralieră și o lanternă de semnalizare [...]. Dimineața, când l-am întrebat „de ce ai tras, mă?”, unul dintre cei trei supraviețuitori pe care i-am găsit în blocul de vizavi mi-a răspuns: „[insultă] și eu execut același ordin ca și tine!”. E clar că nu au venit ca prieteni[55].

Trei dintre membrii celor două echipaje rămași în viață s-au refugiat în blocul A1, la scara B.

Maria Șincai, locatara imobilului, ap. 34:

În jurul orei 02:00 am auzit că în ușă a bătut cineva, nu tare, tare. Apoi a sunat. Nu am răspuns. Jos se trăgea. Numai când a început să pârâie am deschis. Pe prag – lac de sânge: erau trei oameni în niște uniforme mai deosebite, un fel de combinezoane kaki, unul sângera la stomac și picior. Am aflat că a mai rămas unul rănit în mijlocul străzii și care cerea ajutor, dar, fiind mai corpolent, nu l-au putut trage. *Ne-au rugat să ștergem sângele de pe scări* spunând: „ăștia de jos știu că suntem aici și ne iau ca din oală”. Au întrebat dacă există posibilități – pe la subsol sau prin pod – *să poată părăsi blocul pe partea cealaltă*. Nu știu când *au ascuns pistolul sub covor*. *Băiatului meu i-au cerut haine civile*. Unul dintre ei, Romică, a telefonat de vreo două ori, la șeful lor, probabil. Au și primit un telefon. La un moment dat, spre dimineață, spune cam așa: „Ce faceți, domnule, cum ne scoateți de aici, că ne fac praf?”[56].

Diversiune și intimidare în cazul Trosca

Ofițerii Floca și Stoica au intervievat ulterior locuitorii civili ai blocurilor din jurul Ministerului Apărării. Aceste mărturii arată modul cum, prin intimidare, amenințări și dezinformare, începând cu 1990 incidentului USLA i-a fost dat un cu totul alt înțeles decât cel adevărat.

> Nu ne vine să credem! Deși a trecut peste o jumătate de an de la consumarea evenimentelor, oamenii sunt speriați. Este vorba despre locatarii celor trei blocuri – A1, A2, B3 – dispuse în fața Centrul de Calcul al MApN. În urmă cu câteva săptămâni, erau deschiși, răspundeau la orice întrebare, relatau faptele, împrejurările extrem de grele prin care au trecut, iar acum sunt prudenți, reținuți, temători. Mai mult, o doamnă – cu mâna pe inimă și vocea tremurândă – ne sfătuiește să o lăsăm baltă, că riscăm prea mult…
>
> Ce s-a întâmplat, de fapt? În ultima vreme, pe la ușile unor apartamente au bătut câteva „persoane de bine” care, cu destulă discreție – și subtilitate – s-au străduit să le explice oamenilor cum s-au petrecut, cu adevărat, lucrurile în perioada 22-25 decembrie 1989. De exemplu, în blocul A1, apartamentul 27, o doamnă – bănuită că ar fi avut în trecut relații cu Securitatea de trist renume – le-a sugerat gazdelor cum să interpreteze „corect” incidentul cu cele două ABI-uri din noaptea de 23/24 decembrie.
>
> Alți vizitatori n-au avut nici măcar inspirația de a-și disimula identitatea (sau poate chiar asta au făcut). „Domnilor, mie să nu-mi dați numele la ziar, ne roagă alt locatar. Am avut destule necazuri cu Securitatea. În 21 mai, a fost la mine un maior de poliție, Popescu zicea că-l cheamă. S-a interesat despre teroriștii care au

tras din blocul nostru. I-am spus că, dacă vrea să lovească în armată, nu are nici o șansă: eu tot adevărul îl voi spune. În final mi-a adresat o rugăminte: să nu știe cei de la armată de vizita lui... A revenit peste 2-3 zile, dar mi-a fost frică să-i mai deschid [...]"
În același bloc, stăm de vorbă și cu soții Florica și Gheorghe Petruț. Sunt revoltați.
— Au fost la noi doi civili, spune doamna. Ne-au fluturat pe sub nas niște legitimații, din care am reținut că sunt de la Miliția din Turnu-Severin. Când noi am întrebat cine a tras, ei ne-au informat: „Armata a tras". Bine, dar în Armată cine a tras?, am continuat noi, doar în parcul din fața blocului au fost împușcați studenți militari. „Au tras unii în alții", ni s-a răspuns.
Și în încheiere, gazdele noastre ne avertizează:
— Fiți cu mare băgare de seamă, domnilor ofițeri. Ăștia au tot interesul să vă compromită!!! [...]
Se pare însă că persoanele cu pricina manifestă un mare interes pentru blocul B3[57].

Martorul Stancu Vărzan:

Dumneavoastră nu știți ce nopți de coșmar am trăit noi: se trăgea și din față, și din spate, de la gunoaie. Totul a început pe 22 decembrie, pe la orele 22:00: la început se auzeau focuri izolate. Apoi, ca la război. Numai în baie ne simțeam oarecum în siguranță. La un moment dat, am și râs. Fata mea a plecat până la bucătărie și, când s-a întors, ne-a spus să fim liniștiți că, de sus, de pe bloc, trage o mitralieră și ne apără! Era vorba, de fapt, de o pușcă-

mitralieră, care executa foc spre Centrul de Calcul... Și de pe casa scărilor s-a tras, în aceeași direcție. Teroriștii au încercat să intre la mine în apartament, dar noi avuseserăm grijă să blocăm ușa cu un cuier greu. Sunt bolnavi ăștia care *vor să ne convingă că a tras armata în noi și că, de fapt, nici nu au existat teroriști*. Dar i-am auzit discutând precipitat, tropăind: în jurul blocului, pe scări, pe acoperiș[58].

Un martor cu „stagiul militar în trupele USLA" – identitatea trăgătorilor ca trupe și „profesioniști" USLA, în acest caz „reangajați" (respectiv „cadre militare de rezervă ale Securității", conform declarației lui Iulian Vlad), este susținută și de un martor „care și-a făcut stagiul militar în trupele USLA" și care a declarat următoarele corespondentului AM PRESS din Dolj:

Am fost la *Timișoara și la București în decembrie '89*. Odată cu noi, militarii în termen, au fost dislocați și *profesioniștii reangajați*, care purtau *costume negre de camuflaj. Dispozitivele antitero de militari în termen și profesioniști au primit muniție de război*. La Timișoara s-a tras în manifestanți de la distanță mică. Am văzut cum săreau creierii celor ciuruiți de gloanțe. Cred că *mascații, folosind armamentul lor special, au tras cu gloanțe explozive*. În ianuarie 1990, toți militarii în termen din trupele USLA au fost internați pentru dezintoxicare. Fuseserăm drogați. Am fost lăsați la vatră cu cinci luni înainte de termen *pentru a ne pierde urma*. Nu-mi publicați numele. Mă tem pentru mine și părinții mei. La antrenamente și aplicații eram

împărțiți în „amici” și „inamici”. Mascații erau „inamicii” pe care trebuia să-i descoperim și să-i neutralizăm. Cred că mascații au fost acei teroriști[59].

De altfel, această mărturie se confirmă prin declarațiile ofițerilor din procesul Timișoara: „focul a fost deschis de niște oameni îmbrăcați în *combinezoane negre*”[60].

Or, după cum a rezultat dintr-un număr covârșitor de mărturii, „oamenii îmbrăcați în combinezoane negre” erau luptători USLA, și nu militari din forțele armate[61].

În fapt, identitatea trăgătorilor în combinezoane negre rezultă chiar din declarațiile unora dintre participanții la represiunea de la Timișoara. Astfel, în 2006, la „procesul Timișoara” al generalilor Stănculescu și Chițac, fostul ofițer de armată Gheorghe Ciubotariu, prezent în dispozitivul care supraveghea demonstranții din zona Catedralei, declară că în decembrie 1989 „s-a tras cu rafale de pistol-mitralieră de pe breteaua din fața Catedralei, întâi la nivelul acoperișului și apoi în demonstranți”. Cei care au tras au fost „civili și persoane în *combinezoane negre de la Ministerul de Interne*”[62].

De asemenea, aceeași mărturie se confirmă prin cea a fostului ofițer din Direcția I a Securității, citată mai sus: „Cei din USLA și unii studenți străini, alăturați lor, trăgeau cu niște *cartușe speciale, care, la lovirea țintei, provocau noi explozii*. Nu conta că țintele erau vii!”[63].

Continuitatea contrarevoluției. Aceiași „mascați” la Timișoara și București

Declarația uslașului anonim dovedește continuitatea între represiunea de dinainte de 22 decembrie și actele teroriste de după. Conform mărturiilor prezentate, printre cei care au executat focuri de armă se numără trăgători din trupele USLA, „profesioniști" în „costume negre de camuflaj", „mascații" cu „armament special", trăgând cu „gloanțe explozive". Unii dintre acești membri ai „nucleelor de rezistență" ai Securității păreau „drogați", au fost „internați pentru dezintoxicare" și apoi lăsați la vatră înainte de termen „pentru a li se pierde urma".

Martorii citați mai sus spun explicit ceea ce demonstrează zeci de alte probe și ceea ce s-a văzut încă din timpul Revoluției – și anume că „mascații", respectiv „cadre și trupe ale Ministerului de Interne și Departamentul Securității Statului" au fost „acei teroriști" care au *„folosit armele de foc" atât „la Timișoara, cât și la București* în decembrie '89".

Trebuie reamintit că au spus despre mascații în combinezoane negre că sunt cadre din Securitate, respectiv „profesioniști din trupele USLA", și ofițerii și martorii civili din procesul Timișoara; aceștia au susținut că „focul a fost deschis" de „civili și persoane în combinezoane negre de la Ministerul de Interne", „cadre de Securitate și Miliție" și „trupe de Securitate" „înarmate cu arme și muniție de război"[64].

Ofițerul din Direcția I a Securității menționat mai sus[65] recunoștea și el, după cum s-a văzut, că trăgătorii *„din ascunzători, din case conspirative* [...] erau *cei din USLA și unii studenți străini alăturați lor*". Se demonstrează astfel că același

tip de gloanțe explozive au fost folosite și înainte, și după 22, de către aceiași actori.

Revoluționarul timișorean Corneliu Vaida a fost primul purtător de cuvânt al Armatei după victoria Revoluției în orașul-erou de pe Bega. În această calitate a avut ocazia să întâlnească teroriști. Iată ce ne-a declarat acesta:

> Și totuși, teroriștii au fost… Se tot insistă că teroriștii din Decembrie ’89 din Timișoara sunt pură invenție… Eu afirm dimpotrivă și o fac din postura de martor ocular! După 20 Decembrie ’89, în piața Sfântu Gheorghe se trăgea de la ferestrele clădirii GIGCL[66] (ulterior Bancorex și actualmente OTP Bank). […] În noaptea lui 23 Decembrie, întorcându-mă de la Hotelul Continental, unde ținusem prima conferință de presă a revoluționarilor din Operă și ai Armatei, trecând prin piața respectivă, în drum spre Comandamentul de Garnizoană, s-a tras asupra mea de la o fereastră, adică am auzit focul de armă, simultan simțind cum glonțul îmi trece prin păr […]. Am văzut doar o fereastră închizându-se încet la etajul 1 […]. Am relatat maiorului Bănescu – șeful cercetașilor [de la Comandamentul Militar] – despre episodul anterior și acesta a constituit repede un grup de militari cu care a plecat spre clădirea respectivă să o scotocească, eu alăturându-mă lor. Fiindcă eram neînarmat în acea seară am fost lăsat la intrare. După aproximativ 10 minute de la intrare, am auzit strigăte în clădire și militarii au apărut escortându-l pe Septimiu Tașcău – directorul de atunci al GIGCL –, iar maiorul Bănescu *ducea în mână și o pușcă cu lunetă, despre care afirma că are urme de tragere recentă.*

> *Am luat și eu pușca în mână și pot confirma asta.* [Era] o armă cu lunetă ascunsă în birou, a cărei țeavă mirosea a praf de pușcă! […] Am avut și eu arma sa în mână când l-au adus și am mirosit personal țeava ca să mă conving. Mirosea a praf de pușcă – deci a tras! A fost eliberat în secret după câteva zile!

Un alt episod relatat de domnul Vaida privește un terorist într-un combinezon negru:

> Am fost de față când, în 23 sau 24 decembrie, la Comandamentul Garnizoanei Timișoara a fost adus [arestat] *un luptător arab îmbrăcat într-un combinezon negru* (ca de tanchist). Când l-am înjurat și întrebat de ce a tras în oameni, a ripostat cu o lovitură de picior (cu toate că era încătușat și escortat). La câteva zile, când l-am întrebat pe un ofițer de soarta arabului, acesta mi-a răspuns zâmbind: „Care arab?”.

Domnul Vaida ne-a precizat că arabul „vorbea românește precis” și că ofițerul care i-a răspuns zâmbind „Care arab?” era colonelul Mancu.

Ca și în alte cazuri amintite, procurorii nu l-au audiat ca martor pe domnul Corneliu Vaida. Mai mult, acesta ne-a declarat că a fost „șters de către cineva de pe lista martorilor care trebuiau să depună mărturie în Procesul Timișoara din 1990”. Corneliu Vaida nu crede ca numitul Tașcău să fi fost anchetat vreodată, deși a fost arestat având asupra lui o pușcă cu lunetă, existând indicii că arma a fost folosită cu puțin timp înainte de arestare, de la fereastra propriului birou. Domnul

Vaida crede că nici ofițerul Bunescu, cel care l-a arestat pe presupusul terorist, nu a fost audiat.

Revoluționarul crede că „tartorul din garnizoană era colonelul Ceucă, CI-istul unității”.

> În ultima decadă a lui decembrie ’89, când eram zilnic în Comandamentul Garnizoanei, am văzut în fiecare zi civili în paltoane de piele care intrau la comandant și ieșeau după o oră, două.

Domnul Vaida crede că acel CI-ist Ceucă avea o anumită ascendență asupra comandantului garnizoanei chiar și după 22 decembrie, în sensul că i-ar fi putut da ordine. Mai mult, Ceucă era cel care prelua civilii în haine de piele de la poartă și îi conducea la generalul Popescu – comandantul Garnizoanei.

De altfel, echipamentul și armele unui terorist apar și într-un film britanic în care figurează și domnul Vaida.

Pistolul unui prespus terorist prins, prezentat de Corneliu Vaida echipei britanice, în prezența comandantului Garnizoanei Timișoara, col. Popescu. Arhiva personală a domnului Vaida

Domnul Corneliu Vaida prezentând cagula unui presupus terorist. Arhiva personală a domnului Vaida

L-am întrebat pe domnul Vaida, care a participat în acele zile împreună cu militarii la misiuni de scotocire a locurilor de tragere ale teroriștilor, dacă crede că ar fi fost posibil ca toate focurile de armă de după 22 decembrie 1989 din Timișoara să fi fost rezultatul confuziei. Deci să fi fost toate focuri fratricide. Iată ce ne-a răspuns acesta:

> *Focurile de armă trase de pe acoperișuri și din podurile caselor nu au fost trase nici de militari ai armatei și nici de revoluționari*. În Timișoara, singurii revoluționari înarmați au fost câțiva din garda Operei (care nu au tras nici un foc

> cu armele din dotare primite de la Garnizoană pe semnătură) și mai eram înarmați eu și Herbert Preisach (un prieten și coleg din echipa de dresaj canin a AchR), dar noi primeam arme doar când plecam în misiuni de scotocire cu militarii cercetași. După știința mea [...] în Timișoara nu a fost foc fratricid între militari.

Mai mult, domnul Vaida ne-a relatat că „cercetașii au găsit urme ale trăgătorilor (cartușe nespecifice armatei, cagule, aparate de emisie-recepție)” în locurile de unde se trăsese.

Martorul Alexandru Aciocoiței, ofițer MApN din Timișoara, a fost rănit în Timișoara pe 23 decembrie. Medicii i-au comunicat că glonțul cu care a fost lovit era de 5,6 mm, care se afla doar în dotarea Securității. Iată un fragment din declarația de parte vătămată din 17 ianuarie 1990, dată în fața procurorului militar:

> În ziua de 23 decembrie, în jurul orelor 21:40, întrucât *se trăgeau focuri de armă din blocul situat deasupra magazinului de menaj de pe Calea Lipovei*, împreună cu doi militari în termen m-am dus să controlez alimentara situată pe colț [...]. În momentul în care am vrut să ies în spatele magazinului, am fost lovit de un glonț în antebrațul stâng [...]. *S-a tras din al doilea bloc maxim etajul II* [...]. Am fost dus la spitalul militar. Mi s-a comunicat că *glonțul era de 5,6 mm*... Cei care m-au atacat purtau vestă antiglonț.

Lupta de rezistență a Securității în Sibiu

Când s-au tras primele focuri de armă de către teroriști în București (și anume, după cum s-a văzut, la MApN, în jurul orei 17:30, așadar înainte de declanșarea focului la CC), teroriștii acționau intens la Sibiu. Și asta din cauză că orașul din centrul țării era și sediul lui Nicu Ceaușescu, fiul lui Nicolae și al Elenei, urmașul desemnat la „tronul Prezidențial”[67]. Faptul că diversiunea și actele teroriste au început aici încă de la ora prânzului demonstrează o dată în plus absurditatea teoriei securiste (acceptată și de Parchetul Militar) conform căreia deschiderea focului ar fi fost legată de prezența grupului Iliescu/KGB în clădirea CC, grup care ar fi organizat „psihoza teroristă”. Ei bine, iată că teroriști în carne și oase, iar nu psihoza ce le poartă numele, au amorsat faza „din ilegalitate”[68] a contrarevoluției române. Iar această amorsare s-a petrecut, cu o violență extremă, în orașul controlat de fiul preferat al dictatorului.

> Martorul Aurel Dragomir, locotenent-colonel:
>
> În cursul dimineții de 22 decembrie [...] mi s-a raportat că pe acoperișuri sunt persoane suspecte. Am văzut și eu 2-3 în *combinezoane negre*. Miliția a spus că nu sunt efectivele lor. La ora 12 au apărut, lângă clădirea Școlii 10, *15 oameni în combinezoane negre care au deschis foc masiv asupra populației și militarilor... Morții care erau în combinezoane și aveau mai multe haine dedesubt i-am identificat: erau cadre ale MI din Sibiu (Miliție și Securitate)*[69].
>
> Aurel Dragomir: Lucrurile au început să se precipite la 22 decembrie. Dimineața mi s-a raportat că elevii aflați în câteva puncte din oraș observă indivizi suspecți, *în salopete*

negre pe acoperișuri și la iluminatoarele podurilor anumitor clădiri.
Reporter MApN: Același echipament ca al uslașilor uciși în fața MApN…
Aurel Dragomir: *Și pe clădirea Miliției se aflau trei sau patru asemenea indivizi…*[70]

Martorul Petru Crăciun:

[persoane îmbrăcate în *combinezoane negre*] erau și au fost și reținuți. *Au fost prinși oameni prin poduri care erau aduși unii și de la grăniceri* (unul a fost prins chiar în Piața Mare, în pod) și erau plasați în poduri în jurul Pieței Mari și în centru, casele astea vechi, și câteva sute au fost și reținuți de către manifestanți și duși la unitatea militară 01512, vizavi de Miliție […]. Am prins unul și a fost reținut. Aveau acte din care reieșea că erau grăniceri. Li s-au luat declarații de către un maior, la unitatea militară… Procuratura militară de la Brașov i-a anchetat după 22 decembrie 1989. Procurorii militari au anchetat cam 600 de oameni care fuseseră reținuți[71].

Ajutoarele USLA pentru Nicu Ceaușescu: luptătorii veniți cu cursa ROMBAC la Sibiu

Contrar celor susținute în rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019, există probe indubitabile, atât din partea unor cadre de armată, a unora din MI, cât și a altor personaje-cheie, că pe 20 decembrie au fost trimiși la Sibiu, din ordinul dictatorului, 80 de uslași pentru a-l apăra pe Nicu Ceaușescu. Mai mult, din

aceste mărturii rezulta că uslașii respectivi au participat la actele teroriste și diversioniste din oraș, trăgând inclusiv primele focuri ale luptei de rezistență din țară, în după-amiaza de 22 decembrie.

Declarația generalului Nicolae Militaru în fața Comisiei Gabrielescu:

> În 23.12.1989, la MApN, fiind întrebat unde îi sunt efectivele, comandantul USLA, colonelul Ardeleanu, a precizat: *80 sunt plecați la Sibiu cu ROMBAC-ul acela din 20 [decembrie]*; nu știu cine a întrebat, din ordinul cui. Toată lumea a înțeles, din ordine superioare; s-au dus acolo pentru că era Nicu Ceaușescu în funcția în care era.
>
> În legătură cu aceeași problemă, într-o scrisoare adresată de generalul Nicolae Militaru procurorului-general adjunct, șef al Direcției Procuraturilor Militare la data de 23.09.1991, se specifică, în esență, aceleași lucru: „Eliminând maiștrii militari și civilii, a rezultat că forța combativă a USLA se compunea din 757[72] ofițeri și subofițeri. Din acest total, avea răspândiți 110 (30 în pază la ambasade și *80 la Sibiu, plecați cu ROMBAC încă din 20 decembrie 1989, «din ordinal superior»*)”[73].

Scrisoarea lui Nicu Silvestru, șeful Miliției județului Sibiu:

> Tot în ziua de 19.12.1989, în jurul orelor 15:30 [...] mi s-a spus să merg urgent la fostul prim-secretar, la Vila 2. [...] Fostul prim-secretar [...] a continuat spunând că nu voi, securiștii și milițieni de la Sibiu veți trage, că sunteți proști

și nu știți să trageți, *o să-mi chem specialiștii mei de la București.* […] [A cerut] să-i facă legătura cu fostul ministru de Interne Tudor Postelnicu; a vorbit cu acesta, după care a spus că „totul s-a aranjat, totul va fi bine”[74].

Tudor Postelnicu:

„I-a cerut Nicu să-l *ajute cu ceva trupe la Sibiu* și l-a anunțat pe Vlad Iulian.”[75]
După cum se vede din mărturiile de mai sus, atât Postelnicu, cât și Militaru depun mărturie că luptătorii din zborul ROMBAC au fost securiști. E greu să ne imaginăm că ambii ar minți, ținând cont că erau pe baricade opuse, ireconciliabile. Mai mult, Postelnicu îl anchetase pe Militaru în sediul CC, în 1984, pentru presupusul complot de a-l răsturna pe Ceaușescu.

Mărturia căpitanului Cristian Teodorescu (garnizoana Sibiu):

…în momentul când noi am tras focul de avertisment [pe 22 decembrie 1989 la Sibiu – n.n.] au fost răniți doi tinerei. În nici un caz de focurile noastre. *Gloanțele au venit din spate*, nu din direcția noastră și nici de sus. Unuia dintre ei *i-a explodat* în umăr. Veneau oameni la mine și îmi spuneau: „La mine *în pod* este cineva de două zile. Mi-a fost frică să urc să văd ce-i acolo”[76].

Mărturia elevului militar Dan Mițiți din Sibiu:

S-a tras din toate punctele asupra școlii… Eu am adunat plutonul din coadă care se retrăsese în cazarmă, au trecut pe platou… unde erau reținuți trei indivizi *în salopete și cu câte două pistoale* […]. Nu s-a tras întâmplător, ci ochit și foarte precis. În batalion am avut un mort și 14 răniți […]. Se trăgeau cu *un anumit fel de gloanțe*. Am adunat multe gloanțe din acelea. Le-am dat comisiei de procurori. Au dispărut. *Ca multe alte probe*[77].

Cazul lui Marius:

„În porțile garajului care erau în curte am văzut persoane care au ieșit și au început să tragă, erau îmbrăcați în *combinezoane negre*”, își amintește Marius, un tânăr din Sibiu care s-a aflat pentru un moment sub tirul teroriștilor.
Protejat de un gard de beton, Marius a fost în cele din urmă rănit grav, în plină stradă. „Mi-a trecut cartușul prin ochiul drept și mi-a ieșit prin tâmpla din partea dreaptă, spărgându-mi cutia craniană, lăsându-mi la acea vreme o gaură în care intra degetul mare”, povestește Marius.
Atunci și-a pierdut vederea la ochiul drept și a rămas infirm pe viață. A primit o pensie de gradul II de invaliditate. Cu toate acestea, spiritul de luptător l-a ajutat să meargă mai departe. A început un nou război, de această dată cu sistemul și a reușit să-l identifice pe cel care l-a împușcat în timpul Revoluției. *Maiorul [de Securitate] Botărel* a primit atunci 18 ani pentru complicitate la genocid, *însă a fost eliberat după un singur an de detenție*[78].

Concluziile fostului procuror Marian Valer, cel care a anchetat Dosarul Revoluției de la Sibiu:

> În timpul evenimentelor din decembrie 1989 din Sibiu, *Armata a găsit o hartă cu casele conspirative ale Securității din jurul unităților militare din municipiu, în care urmau să fie plasate cadre de Securitate care să acționeze împotriva acestora, în eventualitatea dezicerii Armatei de regimul ceaușist*. În urma investigațiilor efectuate, *s-a constatat că din asemenea case s-a acționat cu foc asupra unor unități militare, începând cu după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989*, deci după răsturnarea dictaturii. S-a mai constatat că, *în general, în casele respective locuiau foste cadre de Securitate sau Miliție*, care se pensionaseră sau trecuseră în rezervă, sau *informatori ai Securității*, precum și că, după începerea manifestațiilor anticeaușiste la Sibiu, la casele respective au intrat autoturisme care aveau numere de înmatriculare din alte județe, de exemplu Constanța, Iași, Bacău[79].

Martori care confirmă declarația lui Marian Valer

Declarațiile de mai jos confirmă că teroriștii din Sibiu erau cadre MI, că au folosit muniție specifică Securității și o hartă pe care erau marcate punctele de tragere, inclusiv asupra UM 1205 Sibiu. Harta, ca și multe alte mijloace de probă, au dispărut.

> Lt.-col. Aurel Dragomir:

După evenimente *au dispărut niște declarații date la comisiile de anchetă, au dispărut caietele brute de înregistrare de la ofițerii de serviciu, plus o hartă în care am însemnat casele de unde s-a tras. Morții care erau în combinezoane și aveau mai multe haine dedesubt i-am identificat: erau cadrele ale MI din Sibiu (Miliție și Securitate)… S-au găsit pistoale și muniții care nu sunt în dotarea Armatei, s-au găsit pistoale cu amortizor, care nu sunt în dotarea noastră*[80].

Lt.-col. Dovdenco Gheorghe Alexie (UM 01393, Sibiu):

Mașina a fost adusă în unitate, o Dacie albă, s-a găsit în ea *muniție, o pușcă cu lunetă* parcă, și un subordonat s-a uitat mai atent în partea din spate a mașinii și a găsit *o hartă*. Era o *hartă a municipiului Sibiu*, eu am luat harta, am prezentat-o comandantului […]. În biroul lui Dragomir a intrat un grup de ofițeri, îmi aduc aminte numele unuia, mr. Dirinea, este și acum acolo lt.-colonel la unitatea 1205 Sibiu. Mai departe nu știu ce s-a întâmplat cu harta, am auzit de la colegi că ar fi *dispărut* și a fost refăcută. Când m-am uitat *pe hartă am văzut unitatea noastră cu anumite semne pe ea, grupul de unități militare, adică cele 2 care erau încercuite cu roșu și o cruce, iar pe blocurile învecinate erau anumite semne, cruci, erau marcate cu tuș negru niște cruci*, către exterior, în afara blocurilor era o zonă verde și arăta ca un loc de adunare, cu semne militare și scria o denumire, începea cu litera S. „Ședința”, „Sedinca”[81].

Plutonier Ciorba Gheorghe, magazioner la depozitul de piese de schimb auto al Armatei (UM 01393, Sibiu):

> Deci într-o seară ne-am adunat toți pe acolo și ne-am uitat la mașină și un civil a intrat în mașină și, cine știe, o controlat pe acolo și o găsit [...] o *hartă a Municipiului Sibiu, deci și Unitatea 1205 și 1393 era înconjurată cu carioca neagră* [...] Erau *puncte de unde atacau din afara unității unitatea*. Deci era făcut *cruce pe blocuri de vis-à-vis de unde se trăgea*!... Țin minte că era unitatea noastră militară și 1205[82].

Lt.-col. Dirinea Aurel (UM 01205 Sibiu):

> Pe data de 25 decembrie iarăși au fost aduși prinși *4 tineri cu o Dacie, 3 Sb – 1414*, de culoare albă, care, la fel, *aveau armament și muniție asupra lor – pușcă cu lunetă, 2 pistoale*, mi se pare, documentele sunt la domnul comandant, și *o hartă turistică a Sibiului, unde erau făcute anumite adnotări*... Aci nu pot să-mi dau seama cum a *dispărut*. Când au fost aduși la noi s-a făcut proces-verbal cu tot ce au avut asupra lor, printre care și harta. [...] În creion *erau trecute și blocurile din jurul unității noastre*, noi, care apăruseră după întocmirea hărții, erau trecute acolo. *Pe anumite clădiri, pe hartă, erau făcute niște cruciulițe negre*; la fel, marcat un *traseu*, care ducea înspre cimitir, care este lângă noi, altul care ducea spre Valea Săpun, la ieșire în câmp. În afară de aceasta – încercuite *toate podurile importante pe râul Cibin... Încercuite toate podurile, semnul care era pentru noi – de distrugere*.

Viaducte, tot absolut!... Harta am arătat-o și domnului comandant. Dânsul zice: tot ce avem predăm la comisie! Document făcut, predată la UM 1512. Am mers eu și cu domnul comandant. Pentru că chiar atunci, în seara aceea, am fost convocați toți comandanții de unități la comandantul garnizoanei. Ne-am dus, am găsit harta, *le-am pus-o pe masă de birou*[83].

Dosarul cu toate documentele, cu tot ce am avut noi, inclusiv bani, de la unul la care s-au găsit, predați pe proces-verbal, s-au predat la un ofițer, bani românești, vreo 5.000 și ceva de lei, tot s-o predat, cu documente cu tot, la actualmente lt.-colonel Bodoașcă, consilier, care a mers și a predat la comisie. [...] Harta, în original, a rămas în biroul garnizoanei, au mai studiat-o! [...] Când am ieșit, am lăsat-o acolo. După o zi sau două, noaptea, am fost sunat la unitate să mă prezint urgent să predau harta, de un ofițer din Institut. Domnule, zic, harta a rămas acolo. Zice: nu există! Vii să predai harta!... Dimineață m-am dus la UM 1512. Nu știu cum îi cheamă pe domnii din comisia civilă, procurori care erau în comisie, era și unul mai tinerel, cu mustață, care m-a rugat, dacă pot, să fac o hartă, să reconstitui harta respectivă. Mi-au dat o hartă turistică a Sibiului și în 90-95% am reconstituit-o. Am predat-o exact în sala comisiei unde era, la 1512, domnului respectiv cu mustață. A dispărut, am înțeles după aceea. Că *a dispărut și a două hartă, pe care am reconstituit-o*[84].

[cei 4 civili care erau în mașină] erau sibieni. [...] Cei care le-au luat declarațiile au luat datele de pe buletin. Este Șoaită Lucian Radu, Bleahu Dumitru Aurel, Albu Ioan Lazăr și Suciu Vasile George. Toți erau în Dacia 1310 [...]

când mi-am cerut permisiunea să plec am auzit: zice, da, când au văzut semnele, cruciulițele, zice, *de pe aceste clădiri s-a tras asupra unității*. [...] tot în aceeași zi s-au mai predat iarăși de la fosta Miliție încă 4 cadre, 4 subofițeri. Le găsiți în raport[85].

Martorul Ion Neață descrie semnalmentele unui terorist prins la Sibiu. Acesta avea o armă *Browning de calibru 5,6 mm*. După cum am arătat într-un capitol anterior, *acest tip de armă făcea parte din arsenalul Securității*:

[23 decembrie 1989]
Avea cartuș înăuntru, l-am extras imediat și am început să studiez arma, știți, eu sunt la maiștri militari, specialitatea armament. Mi-au trecut multe pușți prin mână, dar așa „bijuterie" încă nu am văzut. Este vorba de *un Browning de mare precizie, calibru 5,6 mm de producție belgiană*... Controlându-l, am găsit asupra sa următoarele: *buletin de identitate pe numele Fanea Nicolae, legitimație de serviciu, pe același nume, din care rezultă că este inginer la IPAS... și o stație de emisie-recepție de tipul celor de la miliție*[86].

Colonel Dumbravă Nicolae (comandantul UM 01205, Sibiu):

La anumite intervale de timp *se auzeau simulatoare – acuma zic că au fost simulatoare de foc, inclusiv în cvartalul din jurul unității mele.* [...] Se vedeau blocurile din spatele cazărmii și *pe unul din blocuri* [...] *era un număr de 5-6 oameni în uniforme negre, eu am dedus că salopete negre, cu pușțile puse pe aticul clădirii și îndreptate ca și când iei linia*

de ochire. […] Da, este un bloc cu vreo 7-8 etaje. Bloc de locuințe…
Cu harta asta povestea este următoarea. Pe strada Rahovei, [la] barierele care erau constituite și de către noi, și de către alții, civili în general la un moment dat a oprit o Dacie 1300 albă în care au găsit trei tineri. I-au adus la mine în unitate. Pe unul îl cheamă Șoaită, unul dintre ei era strungar la mine, îl angajasem cu două săptămâni mai înainte… Șoaită dacă nu mă înșel; între timp am trimis oamenii să controleze mașina și pe sub scaune, că *le găsisem armament și muniție, și au găsit o hartă turistică a orașului Sibiu*. Pe harta asta turistică, pe caroiajul din stânga, erau săgeți către cimitirul orașului, cu diverse puncte marcate cu cruce neagră pe diverse puncte din cimitir. […] *cazarma mea era încercuită cu un cerc*, așa, făcut stângaci, și cu *o cruce în mijlocul cercului*, *era încercuită poșta de pe Calea Mihai Viteazu și mai multe blocuri*. În plus, *toate podețele și podurile din Sibiu erau marcate cum se marchează cu simbolul respectiv, un pod și tras cu creion negru peste el*.
Această hartă eu i-am predat-o colonelului Irimescu, care era șeful de Stat-Major al Școlii, subalternul direct al colonelului Dragomir. […] *Harta a dispărut* […]. Dovadă că la vreo lună sau două, când se făceau procesele alea pe la Școala de ofițeri pe acolo, doi procurori au venit – unul Florescu, îl știu și acuma, […] „am venit la dv. în legătură cu harta aia”. […] O cunoșteam eu, o cunoștea colonelul Dirinea, mai mulți ofițeri am studiat-o […]. [Pe altă hartă] i-am reprodus toate semnele astea pe care le mai țineam minte că mai sunt pe harta aceea. La vreo lună și ceva a

> mai venit un procuror care zicea că este din Pitești și că să-i dau și lui un exemplar [...] am găsit un exemplar din ăsta ca ăla care era și am mai marcat și pe harta asta și am dat-o. De atunci, de harta asta nu mai știe nimeni nimic. *Toate astea au dispărut*[87].

Brașov

Cazul Molan

Pe 24 decembrie 1989, procurorul Minea Câmpean din cadrul Procuraturii Militare Brașov a emis mandatul de arestare nr. 24/301 împotriva numitului Tudor Molan, născut pe 8.08.1946, fiul lui Tudor și Elena, de profesie poștaș. În dimineața zilei de 23 decembrie 1989, locotenentul Negulescu conducea un pluton de militari amplasat în zona Oficiului Poștal nr. 1 din Brașov. După o noapte în care în zona centrală a orașului s-a tras din toate părțile și au existat numeroase victime, el a primit ordin să cerceteze turnul bisericii protestante, despre care existau informații că s-ar fi adăpostit „teroriști”. Însoțit de militarii din subordine, ofițerul s-a deplasat în zonă și, după ce oamenii săi au executat un foc de baraj asupra turnului, a cercetat intrarea în biserică și a descoperit că era încuiată. De asemenea, și ușa de acces spre turn era încuiată pe dinafară, astfel încât a concluzionat că nimeni nu ar fi

putut urca sus pentru a trage. Tocmai se pregătea să se întoarcă și să raporteze rezultatele misiunii când atenția i-a fost atrasă de strigătele unor cetățeni, care i-au semnalat că doi indivizi înarmați au sărit gardul cimitirului protestant și au fugit în direcția unor blocuri din zonă. Însoțit de o parte a plutonului a pornit în urmărirea lor, dar nu a ajuns prea departe, pentru că în dreptul intrării în cimitir a dat nas în nas cu un civil, care avea pe umăr un PSL (pușcă semiautomată cu lunetă – n.n.). Respectivul era urmat de o mulțime agitată care striga: „Uite-l! Uite-l! Ăsta e!”. Soldatul Mustețiu, unul dintre militarii din pluton, l-a somat să se predea. Conform declarației acestuia dată în fața procurorilor militari, în acel moment „civilul” (care s-a adeverit că era Tudor Molan) a ridicat mâna stângă în sus, iar cu dreapta a îndreptat arma asupra militarilor, cu intenția de a deschide focul asupra lor. Mustețiu a executat foc de avertisment cu pistolul-mitralieră din dotare, iar cetățenii, care între timp l-au ajuns din urmă pe civil, au tăbărât asupra acestuia și i-au smuls arma. Conform aceluiași martor, când i s-a predat arma respectivă a observat că avea glonț pe țeavă și încă două în magazie.

După ce situația s-a mai liniștit, locotenentul Negulescu l-a scos pe Molan din clădirea poștei și l-a dus la sediul Comitetul Județean de Partid unde se instalase conducerea revoluționară. Aici l-a predat generalului Florescu, comandantul garnizoanei, ales ad-hoc șef al FSN-ului Brașov, și i-a raportat circumstanțele în care l-a capturat. Florescu a decis să cheme imediat un procuror militar și l-a dat în paza unui ofițer aflat în sediu împreună cu arma capturată, solicitând ca acesta să-l interogheze.

Spre surprinderea tuturor, Molan nu numai că a recunoscut senin că a tras în noaptea de 22/23 decembrie 1989 asupra oamenilor și militarilor adunați în piața centrală din Brașov, dar a afirmat și că *primise arma de la un ofițer de Securitate pe nume Morariu* și că acesta era coordonatorul unei *rețele formate din colaboratori înarmați, care au primit aceeași misiune ca și el*. La indicațiile lui, militarii au scris pe două bucăți de plic alb *numele a opt persoane, însoțite de adresele lor și de tipul de armă cu care ar fi fost înarmați (pistoale, puști cu lunetă și arme automate*).

Când procurorul Câmpean i-a luat prima declarație, în aceeași zi, *Molan a reconfirmat în scris cele relatate verbal*. A oferit și alte detalii. A recunoscut că *era informator al Securității și că făcea parte din rețeaua dirijată de locotenentul-major Morariu*, ofițer de obiectiv la Oficiul Poștal nr. 1, unde se angajase din 1973. Conform celor relatate de el, *pe 20 decembrie 1989 ar fi fost convocat, împreună cu alte persoane, la o casă conspirativă situată într-o vilă* de pe Dealul Cetății unde *Morariu le-ar fi dat arme și le-ar fi ordonat să tragă în „oamenii și militarii adunați în piață”* (foarte interesant, din moment ce în Brașov s-a ieșit în stradă abia pe 21 decembrie, iar primele focuri de armă s-au tras în seara de 22 decembrie – n.n.). De asemenea, *ofițerul de Securitate ar fi afirmat că situația „s-a înrăutățit” și că „nu ne vor mai lua prin surprindere ca la Timișoara”*.

Pe 25 decembrie 1989, la o nouă întâlnire cu procurorul, Tudor Molan și-a schimbat declarația inițială. Nu a încercat să se disculpe sau să-și găsească circumstanțe atenuante, ci a modificat un singur aspect din cele relatate inițial. L-a scos din culpă pe ofițerul de Securitate și a afirmat că ar fi primit arma

de la Victor Adochiței, rezident al rețelei dirijate de Morariu, pe 22 decembrie 1989, ora 16:00. Nici reconstituirea din 27 decembrie 1989 nu a clarificat prea mult lucrurile. Dus în cimitirul protestant să arate unde era cavoul unde ar fi stat ascuns după ce a tras în manifestanți, Molan s-a arătat brusc confuz și nu a putut să-l indice. Cum procurorul Câmpeanu avea deja dubii referitoare la povestea inițială, care părea desprinsă dintr-un film, după schimbarea bruscă a celor relatate de Molan, a decis să-l supună pe acesta unui examen medical complet, inclusiv psihiatric. Comisia medico-legală compusă din doctorii Alexandru Moga (medic primar), Mihaela Gădărițeanu și Horia Bota (medici psihiatri) l-a examinat pe Teodor Molan pe 28 decembrie 1989. Concluziile expertizei cu nr. 4073/E au fost că are „discernământ păstrat” și că „prezintă unele leziuni corporale (excoriații și echimoze) pentru vindecarea cărora necesită îngrijire medicală”. Așadar, Molan nu era nebun, dar avea nevoie de îngrijiri medicale. Prin urmare a devenit necesară efectuarea unei investigații medicale mai atente. Aceasta s-a realizat pe 3 ianuarie 1990. Laboratorul de Medicină Legală Brașov a eliberat în data amintită o expertiză care menționează că Molan Tudor a fost examinat radiologic și „prezintă fracturi cu deplasarea posterioară a coastei a IX-a dreapta și a coastelor VIII-IX stânga. Loviturile pot data din 23 decembrie 1989 și necesită 14-15 zile îngrijire”. Deși, de la ultima examinare medicală, cea din 28 decembrie 1989, starea sănătății lui Molan părea să se fi agravat, din nou nu exista nici un indiciu că aceasta ar fi fost de natură să-i pună viața în pericol. Foarte probabil ca această descoperire să fi fost interpretată prin prisma faptului că un control general, fie el și atent, nu ar fi putut scoate în

evidență eventuale fracturi interne. Asta dacă nu cumva respectivele coaste au fost „deplasate” după 28 decembrie 1989. Să nu anticipăm.

Adevăratul mister medical a început însă în noaptea de 8/9 ianuarie 1990, când Tudor Molan a decedat în celula în care era încarcerat în arestul Miliției Brașov. Autopsia efectuată de același medic, Alexandru Moga, care îl consultase prima dată în 28 decembrie 1989, menționează că „la nivelul scheletului toracic se constată fractura transversală a corpului sternal și fractura coastelor de II-XII, pe linie axială medie”. În termeni simpli, toracele lui Tudor Molan fusese zdrobit. Cu toate acestea, se menționează că moartea a fost „patologică, neviolentă și s-a datorat insuficienței cardiace acute”. Tocmai această neconcordanță flagrantă i-a atras atenția generalului magistrat Ioan Dan în anul 1994, când a cerut redeschiderea anchetei în cazul Molan. Era nemulțumit și de faptul că toate cercetările fuseseră sistate încă din 1990. Cazul primise un NUP strategic, motivat de „decesul suspectului”, dar soluția era complet ilegală pentru că se referea doar la acuzația inițială de „deținere ilegală de armament”, fără să facă nici o trimitere la faptul că Molan fusese reținut de fapt ca suspect de terorism, și nici la moartea bizară a acestuia. Despre deces se afirmă că era rezultatul bătăii din 23 decembrie 1989. Pe 30 august 1994, procurorul Ioan Dan a întocmit Ordonanța de efectuare a expertizei medico-legale în cazul Molan. În document a introdus un set de întrebări concrete, între altele cerând ca experții legiști de la „Mina Minovici” să-i răspundă clar dacă o persoană poate supraviețui timp de 17 zile (23 decembrie 1989 – 8/9 ianuarie 1990) cu toracele zdrobit, așa cum se descoperise la autopsie.

Întrebarea nu era atât de lipsită de sens pe cât pare. Procurorul solicitase inițial toate datele medicale de la IML Brașov și primise răspunsuri mai mult decât ciudate: că, de fapt, pe 3 ianuarie 1990 nu se făcuse nici o radiografie deoarece „în perioada decembrie 1989 – ianuarie 1990 lipseau substanțele reactive”, apoi că se făcuse ceva, dar „substanțele reactive erau de proastă calitate și citirea rezultatelor putea fi viciată”. În esență, aducând motive care erau la limita plauzibilului, IML Brașov nu se clintea de la concluzia că Molan murise în 8/9 ianuarie 1990 din cauza loviturilor de pe 23 decembrie 1989. Care concluzie se potrivea ca o mănușă cu NUP-ul din 1990.

Răspunsul de la „Mina Minovici” a venit cu adresa A5/12862/24.03.1995 și avea următoarele concluzii: „Moartea lui Molan Tudor a fost violentă, politraumatism cu fracturi multiple, fracturi ale scheletului toracic (fracturi de stern, coastele laterale). Modul de producere: posibila comprimare între două corpuri dure”. Generalul Ioan Dan ar fi putut să fie mulțumit dacă respectiva expertiză nu ar fi conținut și fraza: „Pot data din 23.12.1989”. Ceea ce, de fapt, anula întreaga linie de raționament.

Jurnalistul Romulus Nicolae relatează că au fost găsite gloanțe de calibrul 5,6 mm (din dotarea exclusivă a Securității) în cadavrele victimelor de după 22 decembrie din Brașov. Însă, într-un mod suspect, la sediul Procuraturii din Brașov s-a produs în 1991 un „incendiu devastator” care a dus la distrugerea documentelor despre evenimentele din decembrie (!).

> În luna iunie, anul trecut [1990], s-a deplasat la Brașov domnul general Nicolae Constantin Spiroiu însoțit de cinci ofițeri. Au contactat grupul „Opinia” și alte persoane pentru a afla cine anchetează evenimentele din decembrie 1989. La sediul grupului „Opinia”, domnul general Spiroiu a discutat mai bine de cinci ore cu Adrian Moruzi, Viorel Boeru, Viorel Nițescu, Alexandru Popescu și Katarina Peter. Pe 14 iunie 1990 seara, generalul Spiroiu l-a sunat pe Adrian Moruzi interesându-se ce se întâmplă la Brașov. S-a procedat la o deshumare a morților din decembrie 1989. Totul s-a făcut cu participarea Procuraturii care a prelevat gloanțele ucigașe. *S-au găsit în special gloanțe de calibrul 5,6 mm care nu sunt în dotarea Armatei*. Recent, la sediul Procuraturii din Brașov s-a produs un incendiu devastator. Au ars mai multe documente legate de Revoluție. Incendiul a fost atât de puternic, încât s-au calcinat pereții. Ar fi interesant de aflat ce material inflamabil a putut produce o astfel de putere calorică[88].

Martorul Cornel Vasile Măcrineanu a condus împreună cu un prieten operațiunile de la Revoluție la o baricadă pe strada Lungă din Brașov:

> [În noaptea de 23-24 decembrie] pe la ora 1:00-1:30 pe strada Lungă trecea o mașină cu număr de Italia. Înăuntru, un domn mai în vârstă, cu cei doi fii ai săi. Aflat pe bancheta din spate, tatăl a fost lovit de un glonț care a ricoșat în omoplat, sfâșiindu-i carnea până în dreptul gulerului, apoi s-a oprit în tavanul mașinii. D-l Măcrineanu a cercetat glonțul: calibrul curent 7,62, dar *mai scurt și*

„înflorit” la vârf. După aspectul rănii și al glonțului, domnia sa e de părere că acesta *a fost exploziv*: unul normal găurește, nu sfâșie, iar la ciocnirea cu un corp dur (tavanul mașinii) se turtește sau se îndoaie, nu plesnește în evantai. Spre norocul italianului, e de părere dl Măcrineanu, glonțul a explodat la contactul cu parbrizul. Altfel, puțin probabil ca acela să fi scăpat cu o simplă rană.

Tot pe 24, dar seara, domnia sa a condus un grup de militari la o locuință de pe strada Horea, nr. 65, *asupra căreia s-a tras*. *Au găsit în ferestre găuri mici, iar în zid gloanțele: subțiri, cam de grosimea unui creion, de culoarea aluminiului, ușoare și scurte*. Pe când își satisfăcea stagiul militar, dl Măcrineanu a făcut trageri cam cu toate armele din dotarea infanteriei. Nu-și amintește să fi văzut ceva care să semene, măcar, cu acele gloanțe[89].

Martorul Andrei N. descrie într-un interviu modul în care atât șeful garnizoanei Brașov, generalul Florea, cât și procurorii militari din oraș au acreditat dezinformarea securistă: „Versiunea oficială a generalului Florea împărtășită și de Procuratura Militară a Brașovului este cunoscută: nu au fost teroriști, oamenii s-au împușcat între ei”.

Numai că martorul a văzut altceva:

În 23 dimineața, de la Unirea se trăgea ca și de la [hotel] Postăvaru. Am urcat spre poligonul de sub Tâmpa. Am văzut un individ care trăgea. A sărit gardul, eram mai mulți și l-am prins. Avea *armă cu lunetă*. Mai târziu *s-a tras de la Liceul Sanitar*. La spălătorie am văzut o talpă ce nu era cizmă militară. Am doborât ușa. Individul era urcat pe

o mobilă. L-am rănit. *Era îmbrăcat în combinezon negru, pe dedesubt avea pulovăr gri. Poseda un automat Thomson calibru 5,65*. La el avea cam 2500-3000 de cartușe[90].

De remarcat că automatul Thomson de calibru 5,65 este o armă care se afla doar în dotarea Securității și se regăsește pe listele de armament ale unităților DSS pe care le-am găsit recent la CNSAS.

Filmul *Brașovul Revoluționar*, partea a 7-a[91]:

Se pot vedea același tip de *glonț de calibru redus* (5,6) și aceleași caracteristici (începând de la minutul 1:57). Un medic chirurg care operase o victimă împușcată cu acest glonț poate fi văzut și auzit cu următoarea mărturisire: „Despre gloanțele atipice, ucigașe fac mărturisire și medicii care au primit cadavrele sau răniții la spitalele din Brașov: «S-a tras de către trăgători de elită special antrenați, probabil cu puști cu lunetă cu infraroșii»”. Imaginea arată o cască perforată de glonțul respectiv și un cadavru cu o plagă acoperind tot craniul. Medic:

[Glonțul a trecut] prin cască după care a dat *această plagă oribilă care a cauzat decesul acestui tânăr soldat* complet nevinovat. *Patru au fost împușcați în cap. Un glonț penetrant din acestea de care vă vorbeam, care* a trecut prin cască*. Orificiul de intrare este foarte mic, puterea explozivă la ieșire foarte mare. Gloanțe care sunt interzise la ora actuală. Ca să zdrobească și mai tare sunt capetele retezate. Acesta este glonțul folosit. De asta avem plăgi extraordinar*

de mici la intrare și datorită puterii distructive, mari la ieșire.

Într-un interviu filmat, colonelul magistrat (r) Gheorghe Ionescu de la Parchetul Militar Brașov recunoaște că în dosarul de anchetă există dovezi că, în Brașov, „Au fost aduși suspecți îmbrăcați în combinezoane negre…”. Însă procurorul militar respectiv, obedient până la capăt fostei Securități pe care instituția sa a slujit-o până în 1989, declara, în mod stupefiant: „Dar aceste combinezoane au fost luate de la Securitate de către civilii care au intrat fără opoziție” (!)[92].

Mărturia lui Codruț H. din Brașov din iulie 1990:

Se referă la ceea ce el și alți civili revoluționari au găsit când au ocupat sediul Securității din Brașov în noaptea de 22 decembrie 1989: „Ceea ce mi s-a părut suspect e că Securitatea părea că se pregătise… În fața clădirii era un ARO alb în care erau truse antiteroriste complete și *combinezoane negre*”[93].

Reșița

Martorul Coancă Gheorghe, plutonier de armată, Lugoj, descrie atacuri teroriste la Reșița care întrunesc aceleași elemente ale luptei de rezistență pe care le-am întâlnit în celelalte orașe: focuri în timpul nopții, din locuri ascunse. Unul dintre teroriștii prinși a fost identificat ca ofițer de Securitate.

> Consiliul Frontului Salvării Naționale din Reșița a cerut întăriri din partea Lugojului și o parte din subunitățile noastre s-au deplasat de urgență în ajutorul fraților din Reșița… [Trăgătorii erau din] *Securitatea civilă* a statului. Erau dispersați în tot orașul, *în locuințe, cazemate subterane și la Liceul nr. 2*, unde își transportau răniții. *Atacul se deschidea la lăsarea serii și înceta în jurul orei opt-nouă dimineață. La una dintre locuințele de unde s-a tras am reușit să arestăm un maior de Securitate, împreună cu cei doi fii ai săi* (unul de 14, celălalt de 20 de ani, elev la școala militară de Securitate), toți trei foarte buni trăgători. […] La întrebarea adresată de comandantul unității militare din Reșița „Ce rost are vărsarea de sânge, situația oricum nu o puteți întoarce?”, răspunsul comandantului Securității civile, atunci arestat, a fost: „Puțin ne pasă!”. […]
> Din rândul gărzilor patriotice s-au înregistrat multe victime. […]
> [Securiștii] s-au predat în data de 29 decembrie 1989 […]. *Armamentul lor era de proveniență străină, superușor, de calibru 5,6, și în cadență de tragere dublă. Gloanțele erau cu vârf retezat și pastilă explozivă în cap*[94].

Norbert Pongracz din Lugoj a fost ucis în noaptea de 23 decembrie 1989, ora 2:40, în unitatea (de radiolocație) unde își satisfăcea stagiul militar. Glonțul care i-a curmat viața

> *a pornit din păduricea din apropiere* (care ulterior s-a defrișat) în timp ce stătea de vorbă cu locotenentul său, i-a secerat pe amândoi. În total *au fost ucise nouă persoane*

(ofițeri și militari în termen). S-a presupus că ucigașii ar fi fost de la unitatea de rachete, dar *arma cu care s-a tras a fost specială, calibrul 5,62 față de armamentul obișnuit de 7,62 mm* […]. Nu s-a elucidat problema aceasta a ucigașilor […]. Reșița are declarați 16 morți în Revoluție, iar domnul Pongracz, când a mers să ridice trupul băiatului său de la morgă, a văzut circa 50 de cadavre[95].

Craiova

Ion Bran, care la vremea respectivă era angajat al Cooperativei Constructorul din Craiova (președinte al Asociației Umanitare 22 Decembrie ’89 – Dolj și vicepreședinte al Blocului Național al Revoluționarilor) arată că, pe 22 decembrie dimineața, peste 100.000 de craioveni se strânseseră în fața Comitetului Județean Dolj al PCR strigând „Jos Ceaușescu!”. În acel moment, „Armata nu a intervenit și nici nu a încercat să disperseze mulțimea. Milițienii, securiștii, militarii și pompierii s-au concentrat pentru a împiedica accesul altor oameni în piață […]. Pe lângă militari, mai *erau și milițieni și securiști în civil, iar pe sub șube li se zăreau mitralierele* […]”[96].

Dan Talpoș, președinte al Asociației Avioane 22 Decembrie ’89 – Dolj și secretar general al Blocului Național al Revoluționarilor, declara:

> Pe pod la Electroputere ne aștepta un cordon: *bărbați îmbrăcați în combinezoane negre și înarmați cu mitraliere* [trăgând] de pe acoperișurile diferitelor clădiri mai înalte[97].
> Mulțimea s-a dispersat abia spre seară, din cauza zvonurilor de tot felul, cum că platforma industrială a Craiovei urma să fie atacată de teroriști. [...] Am fost anunțați că este atacată Fabrica de Avioane și alte uzine, așa că ne-am întors acolo. Am găsit arme, le-am împărțit muncitorilor și am petrecut noaptea de 22/23 decembrie păzind fabricile. În centru au rămas oameni puțini, care s-au adăpostit în clădiri, spre seară, căci *a început să se tragă, sporadic, de pe acoperișurile diferitelor clădiri*. Mulțimea s-a readunat în Piața din fața sediului Comitetului Județean Dolj al PCR și în ziua de 23 decembrie. Pe parcursul zilei a *continuat să se tragă sporadic de pe clădirile mai înalte. În total, au fost ucise 19 persoane, în Bănie, iar alți zece craioveni și-au pierdut viața în Timișoara și București. Numărul răniților este de aproape 80*[98].

Din aceste mărturii rezultă că și la Craiova teroriștii au existat, au fost aceiași securiști fie „în civil”, fie în combinezoane negre și „înarmați cu mitralierele”, trăgând, ca și în alte orașe, conform tacticii de gherilă urbană a „luptei de rezistență”, de pe „clădirile mai înalte”.

Zvonurile diversioniste legate de pericole în alte zone (la fabricile de avioane și alte uzine) au fost destinate împrăștierii revoluționarilor comasați în centru. Este evident că focurile de armă „sporadice”, „de pe clădirile înalte” nu au fost rezultatul „focului fratricid” sau întâmplător, ci al focului

„ochit și foarte precis” al acelorași teroriști securiști „înarmați cu mitralierele”. Aceștia au urmat aceleași metode și scopuri ca și în alte orașe – și anume, prin panică și teroare – să slăbească și să demoralizeze revoluționarii, să-i disperseze astfel încât aceștia să se retragă înapoi în casele lor.

Buzău

Din declarațiile unor ofițeri de armată și personal sanitar din Buzău rezultă că asupra unității lor militare au tras teroriști. Scopurile par să fie aceleași ca la București și în restul țării: slăbirea Armatei, crearea de panică și foc fratricid. Identitatea trăgătorilor ca securiști se poate stabili prin vestimentație (combinezoane negre), focul precis, probabil cu pușcă cu lunetă (soldat împușcat „în frunte”), focuri nocturne:

> În drum spre Buzău, la Mărăcineni, în dreptul unei unități militare care, la rândul ei, a fost atacată, coloana de la Piatra Neamț intră sub tirul unor grupuri de indivizi îmbrăcați în *combinezoane negre* [...]
> La ora 23, militarul Vespasian este împușcat în frunte, lt.-mj. Cighir este împușcat în genunchi, militarul Nicolau în gât [scris în declarația ambulanțierilor]. Pe cei răniți i-am pansat și pensat pe vasele mari de sânge. Abia dimineață, cei decedați și, ulterior, cei răniți au fost transportați cu autosanitara tip TV, asistent Vârcă Gheorghe, conducător auto Boghian Ilie. La al doilea transport, la întoarcere, s-a tras asupra salvării, Boghian Ilie fiind rănit cu 8 gloanțe în

abdomen, iar Vârcă Gheorghe cu 2 gloanțe. [...] *Asupra unității militare din Mărăcineni se produceau atacuri mai ales în timpul nopții*, lângă noi au murit militari [...]. Decizia de a rămâne la UM Buzău Mărăcineni a fost luată de ministrul Apărării, generalul Gușă. [...] Subsemnatul col. (r) Mierlici Ion certific faptul că, în seara zilei de 26.12.1989, am fost rănit în localitatea Mărăcineni, județul Buzău, în timp ce mă aflam în misiune de patrulare pentru depistarea teroriștilor și capturarea acestora[99].

Această mărturie dovedește un element esențial al diversiunii din timpul Revoluției, și anume că a fost inițiată intenționat cu focuri de armă *care au făcut victime și în rândul militarilor*, de către trăgători camuflați în *combinezoane negre*. Aceasta demontează încă o dată teoria că victimele de la Revoluție ar fi rezultat în întregime din „foc fratricid" datorat „psihozei teroriste". Iată că pentru acești militari nu a fost vorba de o „psihoză teroristă", ci de o *teroare indusă de teroriști reali, iar nu de zvonuri diversioniste ori informații induse de alte unități miliare aflate în stare de confuzie.*

Atacurile asupra unităților militare din Brăila[100]

Din mărturiile ofițerilor și soldaților de la unitățile militare din Brăila (citate mai jos), confirmate de locatarii din blocuri, rezultă că trăgătorii au tras „de pe Laminorul 4, de pe terasele

blocurilor din jur și chiar din unele apartamente”, „din blocurile în construcție”, „din apartamentul de la ultimul etaj al blocului, în care locuiau părinții unui ofițer de Securitate”, „de la marginea pădurii”. Este absurd să ne imaginăm că aceste focuri de armă îndreptate din zone civile către unități militare au fost executate tot de militari din MApN.

Martorul Franț Giurgiu, maior:

Spre seara zilei de 23 decembrie ’89 am văzut un TV în zona Viziru [din Brăila] unde sunt dispuse, după cum se știe, nu-i nici un secret, majoritatea unităților noastre. Nu se întunecase încă. Au coborât câțiva *tipi îmbrăcați în haine de culoare închisă,* care s-au împrăștiat prin cartier. N-a trecut mult și *s-a deschis focul asupra unității din care fac parte, de pe terasele blocurilor din jur și chiar din unele apartamente*. Am ripostat. *Ne-au ținut așa, în șah, toată noaptea*. A doua zi, când s-a luminat, am cercetat zona. Apartamentele din care s-a tras erau nemobilate. Vecinii și administratorul blocului n-au fost în stare să ne spună cui aparțineau […]. Zeci de militari au văzut flacără la gura țevii în dreptul ferestrelor acestor apartamente. Găurile făcute de gloanțele militarilor care au ripostat se văd și acum în pereții exteriori. Așa cum *se văd pe pereții clădirilor noastre urmele focului executat din aceste apartamente*.

Martorul Ionel Țarălungă, maior:

Pe seară, după căderea întunericului *s-a tras asupra comandamentului diviziei și unității noastre*, care se afla în aceeași curte, în special *din blocurile în construcție*. Aceleași pocnete seci, care s-au auzit și în alte zone. *Am adunat destule asemenea gloanțe pe care le-am predat procurorului militar. Erau de calibrul 5,6 mm, cilindrice, dintr-un metal dur, de culoare albă. De altfel, găurile făcute de ele în clădirile noastre se mai păstrează încă. Sunt mai mici decât cele produse de gloanțe de calibru 7,62 mm*. S-a tras și cu muniție 7,62 mm[101].

Martorul Vasile Ionescu, plutonier:

După încetarea duelului de foc dintre militari și persoana sau persoanele care *au executat foc din apartamentul de la ultimul etaj al blocului*, am făcut cercetări la fața locului. Eu cu patru militari. Împreună cu vecinii, am forțat ușa apartamentului. Înăuntru nu mai era nimeni, deși și *vecinii confirmau că au auzit trăgându-se din acest apartament*. De fapt, *zeci de militari au văzut flacără la gura țevii la ferestrele apartamentului* [...]. După spusele celorlalți locatari *în el locuiau părinții unui ofițer de Securitate*, care cu o zi înainte plecaseră la țară [...]. Nu am găsit tuburi, dar persista în aer miros de pulbere arsă, iar pervazurile ferestrelor erau afumate, datorită flăcării rezultate în urma tragerii.

Martorul Voicu Ionel, căpitan:

În noaptea din 22/23 am acționat cu un transportor blindat la *depozitul de muniții*. Când, spre *ora 4 dimineața, s-a deschis focul asupra obiectivului*, am pornit aparatul de vedere pe timp de noapte și am cercetat zona din care se trăsese. *Am văzut la marginea pădurii două persoane care executau gesturi tipice de tragere asupra intrării în obiectiv*.

Martorul Dumitru Marvela, locotenent-colonel:

Aceleași care s-au strâns și din comandamentul diviziei și din alte obiective militare. *Gloanțe de calibru 5,6 mm… Cred că scopul atacului n-a fost de a cuceri acest obiectiv, ci de a provoca, a stânjeni aprovizionarea cu muniție a unităților militare, a produce panică*. Altfel acționau cu forțe mai serioase. N-au fost mai mulți de 4-5 persoane. Nici rănitul sau mortul n-a fost identificat”.

Martorul Tache Ene, locotenent-colonel:

După încetarea focului asupra unității noastre de pe Laminorul 4 am trimis o echipă pentru scotocirea zonei. Au găsit doar urme proaspete de încălțăminte pe scara exterioară de acces și pe acoperișul laminorului. […] *Majoritatea celor care au atacat unitățile militare erau profesioniști, pregătiți special pentru asemenea acțiuni*.

Martorul Viorel Lazăr, locotenent-colonel:

Tot în noaptea de 23/24 decembrie a fost ucis și maiorul Milea Dumitru. Se spune că nu s-a supus somației de a

coborî din autoturismul cu care venise la Consiliu fără armă. E adevărat, dar *gloanțele n-au pornit din Consiliu, ci din direcția Casei Tineretului* sau de undeva de pe strada care separă Casa Tineretului de Consiliu. Am făcut a doua zi, pe lumină, reconstituirea. Glonțul, unul singur, a pornit dintr-o *armă de profesionist, dotată probabil cu dispozitiv de ochire pe timp de noapte*. A lovit drept în inimă. *A fost o armă de calibru mic, pentru că orificiile de intrare și ieșire erau mai mici decât cele produse de armamentul obișnuit, calibrul 7,62 mm, aflat în dotarea noastră*[102].

Martorul Marcela Pârlog:

În perioada evenimentelor din decembrie ’89 am fost asistent-instrumentist la Secția Chirurgie a Spitalului de Urgență Brăila. Nopțile de 23/24 și 24/25 au fost de groază. Chirurgii au lucrat aproape 24 de ore din 24, pentru salvarea răniților. Ceea ce m-a frapat este că *plăgile aveau un aspect înfiorător*. Aproape de la nici un pacient *n-am scos gloanțe întregi, ci gloanțe înflorite la partea de vârf. La 10-15 cm de acestea, se găseau schije din același metal*, care *se vedeau pe ecran ca niște punctișoare cât bobul de grâu. Mare parte din proiectilele ciudate le-am spălat de sânge și le-am pus în plicuri în dulapurile noastre. Pe 27 sau 28 decembrie s-au prezentat trei persoane la spital care le-au luat pentru cercetări*[103].

Fănică Voinea Ene, locotenent-colonel:

> Și la Brăila, ca și în alte orașe din țară, *același sistem de operațiuni asupra unităților militare și obiectivelor de importanță deosebită: „Trage și dispari!”, bine-cunoscut principiu al acțiunilor grupurilor de comando. Atacurile s-au petrecut aproape în exclusivitate noaptea, întunericul fiind o mască ideală pentru aceste misiuni.* S-a folosit îndeosebi *armament ușor, calibru mic (5,6 mm),* dotat cu *dispozitive de ochire în timp de noapte*... Ce scopuri urmăreau? Crearea unei situații confuze, paralizarea conducerii unităților militare, dispersarea forțelor de apărare în cât mai multe puncte și altele. Străinii n-aveau de unde cunoaște atât de perfect sistemul nostru de apărare antiaeriană, de transmisiuni, chiar unele coduri militare[104].

Consecințele focurilor de armă de la Brăila

Conform statisticilor Institutului Revoluției, ca urmare a focurilor de armă descrise mai sus și a diversiunii create de acestea, la Brăila au murit 42 de cetățeni, dintre care 32 de civili, nouă militari MApN și un ofițer de Securitate[105]. Un număr semnificativ în această statistică este cel al militarilor MApN „împușcați în unitate”. Nu puteau fi victime ale „focului fratricid”. Nici o unitate militară nu a deschis focul împotriva alteia, lucru care ar fi fost absurd. Oricât de bine orchestrată ar fi fost diversiunea și oricât de mare deruta soldaților, aceștia nu puteau trage direct în colegii lor din unitățile militare. Nu se poate ca cei patru militari să fi fost uciși la Brăila decât de focurile celor cu „*haine de culoare închisă*, care s-au împrăștiat prin cartier” și au „deschis focul asupra unităților militare de pe terasele blocurilor”, „de pe

Laminorul 4”, „de pe terasele blocurilor din jur și chiar din unele apartamente”, „din blocurile în construcție” sau „de la marginea pădurii”. Așa cum alți 53 de militari din MApN au fost uciși în propriile unități în restul țării în timpul Revoluției, ca victime „colaterale” ale diversiunii ale cărei scopuri au fost „crearea unei situații confuze, paralizarea conducerii unităților militare, dispersarea forțelor de apărare în cât mai multe puncte”. Așa cum remarca unul dintre martori, este evident că „scopul atacului nu a fost de a cuceri unitățile militare, ci de a le ține în șah”, „de a provoca, a stânjeni aprovizionarea cu muniție, a produce panică”. („Altfel acționau cu forțe mai serioase.”)

Un detaliu important este că toți martorii brăileni citați mai sus au declarat că forțele MApN nu și-au părăsit unitățile în timpul nopții, tocmai pentru că nu dispuneau de „aparatură mobilă de vedere pe timpul nopții” și pentru a nu „crea o confuzie nemaipomenită”, pentru a nu „periclita viața a zeci de ostași”, care, „scoși din adăposturi, ar fi fost ținte ușoare chiar și pentru un trăgător neexperimentat”. Din aceste motive, este de la sine înțeles că acei militari nu s-au dus în blocurile respective pentru cercetări decât pe lumină, a doua zi dimineața, fapt confirmat de majoritate depozițiilor de mai sus.

Brăila: anatomia unei mistificări a propagandei securiste

Într-un „serial” apărut în ziarul *Adevărul*[106], jurnaliștii Cristian Delcea și Mihai Voinea ajung însă la o cu totul altă concluzie. Conform unei narațiuni bine ticluite, „nebunia” ar fi început pe 23 seara, când „căpitanul Romulus Hanganu” ar

fi încercat „să deblocheze arma unuia dintre subordonații săi, declanșând lansarea cartușului aflat pe țeavă”. „De la acest foc tras accidental” ar fi început „nebunia” în Brăila. În acest scenariu, miile de focuri observate de militari trase în aceeași noapte de la „ferestrele blocurilor” din jurul unităților militare, din „blocurile în construcție”, de pe „Laminorul 4”, „de la marginea pădurii” etc. erau dedublări miraculoase ale „căpitanului Romulus Hanganu”. Sau colegi debusolați, care și-ar fi părăsit unitățile pe timpul nopții, fără știrea superiorilor, s-ar fi urcat după acel multiplu „căpitan Hanganu” în blocurile respective sau în pădurile din apropiere și ar fi început imediat să tragă înapoi către propria unitate (!). În acest fel, adevărații trăgători, conspirativi, „în haine închise la culoare”, care au deschis focul inclusiv din apartamentul părinților ofițerului de Securitate menționat sunt absolviți de orice vină. Victimele sunt puse pe seama Armatei, ale cărei dispozitive s-ar fi aflat „în toate clădirile importante din oraș” fără să aibă „habar unii de ceilalți” și care ar fi „tras continuu fără să știe în cine”. Inclusiv cu arme de un calibru care nu existau în dotarea Armatei, ale căror gloanțe le-au găsit în unitățile lor (!).

Nu putem ști dacă respectivii jurnaliști au făcut-o din necunoașterea datelor și probelor de mai sus. Cert este că această narațiune absurdă la nivel faptic și logic este conformă strategiei de dezinformare a Securității, care de trei decenii încearcă să-și acopere crimele de la Revoluție. Ne vom referi mai pe larg la această dezinformare în secțiunile următoare.

Martorii din Brăila citați (Ionel Țarălungă, Fănică Voinea Ene, Dumitru Marvela etc.) menționează și ei că asupra

unităților lor s-a tras cu *armament ușor, calibru mic (5,6 mm), respectiv „gloanțe calibru 5,6 mm”*, *care produceau* „aceleași pocnete seci, care s-au auzit și în alte zone”.

Ofițerii respectivi au *„adunat destule asemenea gloanțe” pe care le-au predat „procurorului militar”*. Le-au descris astfel: „erau calibrul 5,6 mm, cilindrice, dintr-un metal dur, de culoare albă. De altfel, găurile făcute de ele în clădirile noastre se mai păstrează încă. Sunt mai mici decât cele produse de gloanțe de calibru 7,62 mm”[107].

Acțiuni diversioniste și teroriste la Hunedoara

Locotenent-major Todea Octavian arată că și în Hunedoara, în 23 decembrie 1989, după ora 19:00, au început atacurile teroriste. Ele au pornit din direcția satului Hășdat și a serei de flori – poligonul auto:

> Anterior declanșării atacului (circa 30-40 de minute), după lăsarea întunericului, când cadrele de pe latura „Nucul” se deplasau pentru ocuparea definitivă a DL (dispozitiv de luptă) aflându-se în fața garajului MTI, am observat pe fondul cerului senin ținte aeriene la care nu se deosebea conturul, dar se vedeau clipirile roșii ale luminilor de balizaj, deplasându-se pe direcția Hășdat-Teliuc pe partea de SV a DL. Evoluau probabil la o mare înălțime, deoarece în întuneric nu am observat contururi și, ceea ce m-a

surprins, nici zgomot. Nu pot aprecia nici acum, de fapt, nici atunci, înălțimea exactă, dar, în orice caz, în afara zonei de acțiune a mitralierelor antiaeriene, fapt pe care l-am și comentat atunci în sensul că s-ar cunoaște de către acestea elementele noastre de DL și mitralierelor evitând intrarea în zona lor de foc. [...]

Am numărat atunci, la intervale de timp pe care nu le pot preciza cu exactitate, patru trasee de clipiri cu luminile roșii de balizaj în aceeași direcție. Precizez că aceasta m-a convins de existența unor ținte aeriene pe care nu le puteam preciza cu exactitate, dar le presupuneam, după viteză, elicoptere, cu rezerva neînțelegerii lipsei zgomotului.

Atacul terorist s-a manifestat prin focuri de armă, pe care le-am auzit cu claritate din PC (Punctul de Comandă), putând să localizăm, în mare, direcțiile din care veneau și, corelând cu rapoartele de pe laturi, să avem o imagine destul de precisă asupra sa. Particular era zgomotul diferit de armamentul propriu al împușcăturilor, fapt care m-a surprins. Erau pocnituri mai seci și mai scurte. Erau foc cu foc și serii scurte. Nu erau serii lungi. Alternau pe direcții și din locuri diferite. Atacul a continuat până în jurul orei 06:30, când a încetat brusc. În zilele următoare, la fel. Ziua nu am constatat urme, dar nu am intrat în case.

La 19 septembrie 1991, același căpitan Todea Octavian a mai declarat, între altele:

Ziua nu s-a întâmplat nimic deosebit, iar după lăsarea întunericului, în data de 24, au apărut aceleași situații. În

timpul zilei, starea psihică era surescitată la toți militarii din unitate, întrucât apăreau informații multiple legate de apariția unor mașini cu teroriști din diferite direcții sau de deplasarea unor persoane necunoscute, presupuse a fi teroriști. S-au organizat ambuscade, cercetări în teren, însă toate au avut rezultat negativ, în sensul că nu am putut depista nimic concret. [...] În cursul nopții, au continuat acele rafale scurte cu cadență diferită, din afara unității, care ne-au ținut în șah și ne-au obligat să ripostăm, dar deja într-un mod mult mai lucid, cu un consum mai mic de muniție. [...] După terminarea evenimentelor, mi-au fost aduse mai multe elemente de muniție, respectiv tub de cartuș 8 mm de pistol, glonț plastic. Acest element mi-a fost adus de maior Fazekas și nu-mi amintesc exact locul unde l-a găsit, *un tub cartuș de pistol-mitralieră 5,62 mm (pe acesta cred că mi l-a adus șeful de stat-major al regimentului care, și el, îl primise de la alt militar), tuburi pe lamă calibru 7,62 mm. Cu un lot pe care noi l-am verificat și nu l-a avut nimeni în garnizoana Hunedoara, respectiv noi și Gărzile Patriotice*. Aceste tuburi ne-au fost aduse de un soldat spunând că *le-a găsit pe o latură a unității de unde s-a deschis foc asupra noastră*[108].

Locotenent-colonel Toma Ioan a dat și el o declarație demnă de atenție:

În dimineața zilei de 23 decembrie, orele 3:00, mi s-a raportat că dinspre Teliuc spre Călan se observă o urmă luminoasă la o înălțime de 500-1.000 m. S-a declanșat foc antiaerian, dar nu a fost nimerită acea țintă, care a

dispărut din raza noastră. După acest incident, s-a declanșat focul terestru. Cu certitudine afirm că, dinspre Hășdat, asupra unității sau înspre unitate s-a tras sau s-a semnalat foc de arnament pentru a determina riposta noastră. *În momentele când, din unitate de la noi, nu se trăgea deloc, se auzea clar zgomot de foc de armă de o tonalitate mai deosebită din acea direcție*. [...] Mai arăt că, în ziua de 24-25 sau 26 decembrie s-au găsit în unitate trei gloanțe, într-adevăr, deformate, *care nu erau din dotarea noastră*[109].

Odiseea personală a lui Eduard Ursache, rănit la Revoluție în Arad

Pe 24 decembrie 1989, în timp ce, soldat fiind, se afla într-o misiune de luptă împotriva teroriștilor din Arad, domnul Constantin Eduard Ursache a fost împușcat[110]. Glonțul a intrat prin zona gâtului, a pătruns în cap și i-a distrus vederea la un ochi și auzul la una din urechi. A primit titlul de „Luptător pentru victoria Revoluției Române” din partea președintelui României.

Astăzi, domnul Ursache trăiește modest în București și a avut amabilitatea să ne vorbească pe larg, într-un interviu înregistrat, despre experiența sa din zilele Revoluției. Nu se laudă pentru ce a făcut acum 30 de ani. Vorbește direct, cu o sinceritate și un bun-simț dezarmante. Vocea sa nu trădează nici o urmă de emfază. Emoționanta relatare de mai jos este o

radiografie a unui atac terorist-diversionist. Ca sute de alte atacuri de acest fel din toată țara soldate cu victime, a rămas până astăzi nesoluționat de procurorii militari. Prin exemplaritatea sa, este de fapt o radiografie a Revoluției, dar mai ales a contrarevoluției Securității din decembrie 1989.

Ce urmează se bazează în cea mai mare parte pe interviul pe care domnul Ursache ni l-a acordat cu multă amabilitate.

În decembrie 1989, domnul Ursache, în vârstă de 20 de ani, își executa serviciul militar la UM 01214 din Ineu, o unitate de artilerie grea. Fusese recrutat în luna septembrie același an. Era deci un „buhai", cum li se spunea soldaților din ciclul 1. Pe 17 decembrie s-a „vehiculat" printre colegi că „au intrat ungurii peste noi". După cum se știe, ungurii nu au intrat peste noi și nici nu aveau de gând s-o facă. Erau zvonurile plantate de Securitate, pornind de la Iulian Vlad și Ceaușescu, propagate prin cadrele Direcției a III-a de contrainformații militare (CI). Spiritele militarilor trebuiau agitate pentru a-i pregăti să tragă în „dușmani", oricare ar fi fost aceștia. Securitatea pregătea războiul dictatorului Ceaușescu împotriva propriului popor. Un dușman care, evident, trebuia deghizat într-o invazie „externă", care va „distruge integritatea teritorială" a țării.

Însă conform „metodicii" serviciului de dezinformare („D") al Securității, trebuia plantată și o a doua variantă, pentru cazul în care soldații s-ar fi întrebat de ce invadatorii unguri vorbesc românește. Așadar s-a „vehiculat" și că e vorba de „huligani care au spart vitrinele". S-a distribuit muniție de război – 120 de cartușe fiecărui soldat și au fost scoase „din remiză"[111] camioanele „cu *obuziere mari*"[112]. Lui Eduard, sau

Eddy, cum îi spuneau prietenii, i s-a dat un AG 7[113] cu trei rachete (cu care nu mai trăsese niciodată).

Până pe 21 decembrie, plutonul său a stat în cazarmă, în stare de alarmă, „cu cartuș pe țeavă și siguranța pusă". Dormeau cu bocancii în picioare. În acea zi au fost urcați în camioane pentru misiunea de a apăra Consiliul din Arad.

Au fost duși în centrul Aradului, unde au înlocuit alți soldați într-un cordon care bloca accesul manifestanților în Consiliul Județean de Partid. Aveau muniție de război și li s-a spus să pună și baionetă la armă. Cei de dinaintea lor trăseseră deja câteva focuri de avertisment în aer[114]. Reperul pentru manifestanți era linia tramvaiului. „Dacă depășeau, trebuia să le spunem" să se retragă. Însă nu era ușor, și iată de ce:

> Populația s-a pus în genunchi în fața noastră. Unii chiar plângeau și ne spuneau: „Nu trageți în noi! Suntem frații voștri! La București se moare!". Eu eram tânăr, chiar nu știam ce se întâmplă cu mine. Vă dați seama, cu armament pe mine, cu oameni în genunchi în fața ta care ne spuneau să ne unim cu ei. [...]
>
> Au venit oameni la noi care ne-au băgat flori în țeava de la arme, ne-au împărțit sendvișuri cu parizer și apă.

S-ar putea numi această scenă una de semiînfrățire? Greu de spus. În spatele lor, chiar lângă ușa consiliului, erau totuși „cei de la USLA", cei cu „scuturi albe".

În noaptea de 21-22 decembrie, Eddy și colegii săi au dormit în apropierea „obiectivului" pe care trebuiau să-l apere. În dimineața care a urmat au reintrat în dispozitiv. Dar n-a mai durat mult. 80.000 de arădeni au venit curând în piața

din fața Consiliului Județean. „[La un moment dat] s-a anunțat că a fugit Ceaușescu și toată lumea a început să urle de bucurie. Un coleg, Lucian, care n-a fumat în viața lui, s-a apucat atunci de fumat! Eu eram bulversat, vă dați seama, eu trăisem până atunci doar în comunism…”

Au urmat zile și nopți intense pentru militarii în termen ai unității din Ineu. Începuse să se tragă. Au rămas „cu muniția pe ei”, iar pe 23 s-a dat „alarma grea”. Ofițerii erau „disperați”. Ajungând și pe la unitatea militară din Cetate, li s-a spus „să nu bea apa că e otrăvită”[115]. Reveniți în unitatea lor, li s-a ordonat să iasă pe terenul de fotbal cu AG 7 și să stea „în cerc cu fața în sus că vin trei elicoptere cu teroriști care voiau să treacă frontiera”.

Pe 24 decembrie, „unul dintre colegii care a fost în Arad a fost rănit în mână. S-a tras tare de tot din blocuri în zona unei cofetării. Îl chema Lungu Costel și a stat în Spitalul Militar Central. Rana de la mână nu era de glonț de 7,62, pentru că *toată carnea era smulsă*”[116].

L-am întrebat pe domnul Ursache dacă, din câte a auzit, este posibil ca focul de armă care l-a lovit pe Costel Lungu să fi fost tras tot de soldați ai armatei sau revoluționari înarmați. Îi vine greu să creadă această variantă pentru că nu a fost de față, nu poate fi sigur.

În aceeași zi s-a dat alarma întregului batalion din care făcea parte Eduard. Au plecat într-un convoi de opt camioane, fără prelată[117], precedate de mașina comandantului, în care se afla și CI-istul, în uniformă specială, „ceva cu roșu parcă”. Eddy era în primul camion. Alături de el se afla Costel Dumitrașcu, care, deși nu făcea parte din grupul inițial, a cerut comandantului bateriei permisiunea să meargă și el în

misiune: „La București, fratele meu, mama, poate au murit!”. Impresionat, comandantul i-a îndeplinit dorința. Costel Dumitrașcu avea să fie foarte curând ucis de gloanțele aceluiași terorist care l-a rănit pe Eddy[118].

Dar nimeni nu anticipa ce avea să se întâmple în curând. Drumul spre oraș al convoiului de miliari a fost însuflețit. Întreg convoiul a cântat în cor *La umbră de stejărel, frumos doarme un soldățel* și *Treceți, batalioane române*.

La intrare în Arad era „o blocadă făcută de civili cu bâte în mână. Nu arme, bâte”. Se trăgea, se vedeau trasoare. Militarii s-au consultat cu aceștia pentru a decide unde e mai bine să meargă coloana – în oraș sau la aeroport. S-a hotărât să se continue deplasarea înainte, „să apărăm Aradul”.

Înainte de intrarea pe Calea Romanilor, camionul s-a oprit. Locotenentul Buzincu, comandantul de pluton, le-a cerut lui Eddy și Costel Dumitrașcu să se ridice în picioare și să apere flancurile, cu armă încărcată. „Eu eram pe stânga, unde erau blocurile, și Costel pe flancul drept, cu fața spre vile. Un altul, cu pușca-mitralieră, ținea centrul drumului. Ne-a spus să tragem siguranța la armă.”

A fost ultima comandă pe care cei doi au primit-o. „Am mai făcut 200 m și mi-am pierdut cunoștința. *Ne-a nimerit de la primul foc*. Eram în primul camion. *Costel a avut 5 sau 7 cartușe în burtă. Pe mine m-a lovit un singur glonț*. Mi-a șters umărul, mi-a intrat în gât și cap.”

L-am întrebat iarăși dacă este posibil să fi fost lovit de un alt militar în termen:

> A, că Armata a tras în Armată? În situația asta, *nu*! *Care soldat era nebun, să vadă opt camioane cu soldați și fără*

prelată pe ele [și să tragă în ele]?! Că vezi căștile, bulevardul era luminat, eram pe Calea Romanilor [...]. *N-au cum să fie niciodată opt camioane cu teroriști. Plus că era mașina comandatului* [în față]. E clar că acolo *nu s-a tras [din] vreo greșeală sau eroare militară sau că a tras militar în alt militar, nu, sub nici o formă. Nu, sub nici o formă, asta vă spun clar*. Plus că, atenție, *după ce am fost eu împușcat, cum mi-au spus băieții, s-a continuat focul. Și culmea e că s-a continuat din vila Doina, care, se presupune, vila aia Doina, am aflat în timp că era a șefului Securității pe Arad*. Comandantul a dat ordin și s-au tras cinci sau șase lovituri de AG 7 în vilă, care, mi-a zis mie mama mea când a venit la mine, la spital, e dărâmată toată.

Spre deosebire de atacul din ziua anterioară, soldat cu rănirea colegului Lungu Costel, Domnul Ursache este convins că atacul a fost premeditat, pentru a se crea panică. Observațiile sale par desprinse din manualul luptei de rezistență al Securității:

A fost un fel de *luptă de gherilă, luptă de stradă cu arma de foc. S-a creat panică. Era de ajuns să-ți cadă un coleg, mai ales că se trage din anumite locuri, de unde nu vezi, nu știi cine trage*... Asta a fost ca să creeze panică. *Ce înseamnă panica: să nu mai ai siguranță pe tine, să fii speriat și atunci când ești speriat faci fapte [pe] care nu le conștientizezi, începi să tragi haotic*. Părerea mea e că mulți civili au căzut victimă acestor focuri încrucișate din panică. *Panica și-a atins efectul. Cine a făcut lucrurile astea a fost bine organizat, pentru că nu s-a întâmplat să cadă o dată 20 de*

oameni. Se împușcă pe grupuri mici, 2-3 inși cădeau, sau unul, se forma panica. Mai stăteau puțin, mai cădea unul la nu știu ce stradă distanță, se forma panica. Nu știa nimeni unde să tragă și în cine să tragă. Asta s-a și urmărit, să creeze panică, să se împuște oamenii între oameni. Diversioniști au existat![119]

Colegii i-au spus ulterior lui Eddy ce s-a întâmplat după ce a fost împușcat. Și anume, exact ceea ce au urmărit teroriștii: „în momentul când am fost lovit,

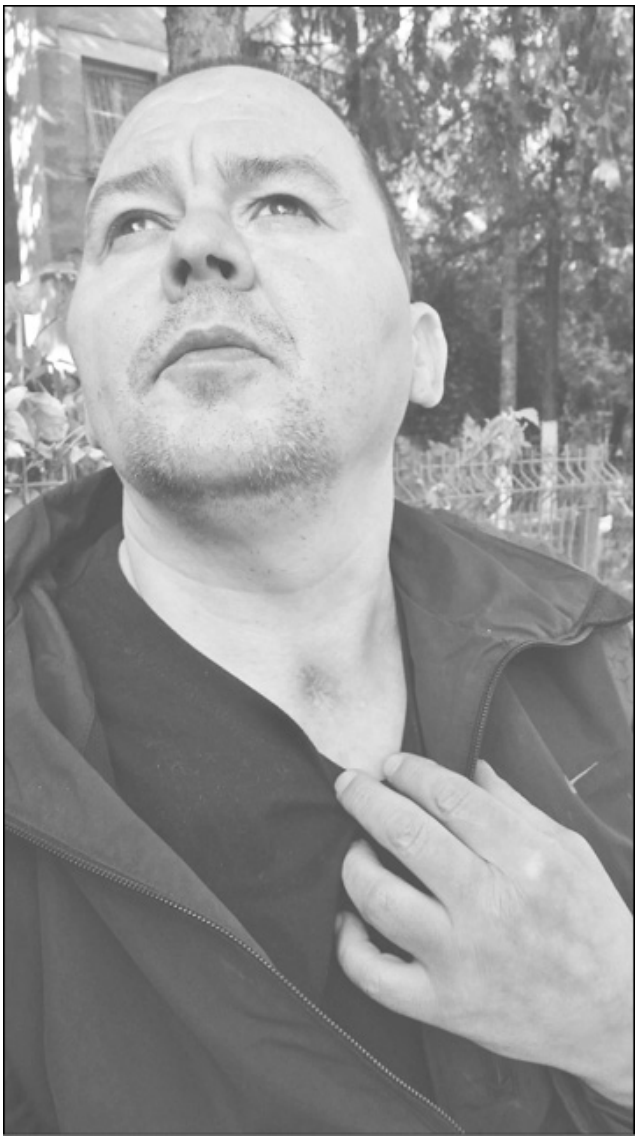

Constantin Eduard Ursache și cicatricea operației care i-a salvat viața

toți au sărit din camioane, unii s-au băgat sub camioane, mulți au fugit, s-au ascuns într-o scară de bloc. Au sărit [imediat] toți din camionul meu…”. Glasul său trădează, pentru prima oară, o emoție jenată, împletită cu tristețe, când reproduce ce i-au relatat unii dintre colegi:

> [Mi-au spus:] „N-a urcat nimeni după tine să te dea jos, doar Mihăilă, singurul. Costel urla «Aoleo, mamă, sunt rănit», tu erai căzut peste oblon, ca un beţiv”. Eu nu ştiam nimic, pierdeam foarte mult sânge, că intrasem în comă deja. A urcat după noi acel oltean, Mihăilă, singurul care a urcat după mine şi m-a dat jos. Îmi curgea sânge şi pe nas, şi pe gură. A venit salvarea, m-au tăiat la gât, asta mi s-a povestit… Am stat în comă de pe 24 seara până pe 1 [ianuarie], când am văzut-o pe mama. Nu ştiam ce se întâmplase cu mine. Am aflat că a murit Costel. Mormântul lui e în cimitirul eroilor. Îl găsiţi, Costel Dumitraşcu…

Cele câteva focuri trase de securiştii aflaţi, după toate probabilităţile, în vila Doina şi-au atins într-adevăr scopul. După spusele domnului Ursache, n-au făcut victime decât din primul camion: un mort (Costel Dumitraşcu, lovit în burtă) şi doi răniţi (Eduard Ursache în umăr, gât şi cap, şi Ion Diaconu, sub bărbie)[120]. Dar întregul convoi s-a oprit. Militarii, fără experienţa luptei reale, au intrat în panică. Ulterior, au răspuns cu foc de AKM şi AG, dar teroriştii îşi schimbaseră deja poziţia. Nici unul n-a fost prins sau identificat. Deşi se ştia cine locuia în acele vile, respectiv cadre de Securitate[121]. Mai mult, s-au găsit înăuntru arme şi muniţii.

Pe 4 iulie 2018, Eduard Ursache a fost citat de SPM să se prezinte la circa 22 Poliţie din Bucureşti să dea o declaraţie în calitate de „persoană vătămată”. Deşi avea de mult această calitate într-un dosar al Revoluţiei Arad, „în atâţia ani nu-l mai chemase nimeni”. I s-a sugerat să vină cu un avocat, însă el

nu-și poate permite acest lucru. În ziua respectivă, la circa 22 se pare că ar fi trebuit să vină și avocatul domnului Iliescu.

În legătură cu declarația dată la poliție, domnul Ursache ne-a mărturisit următoarele:

> Ce v-am spus dvs. aici i-am spus și lui. Numai că [el nu m-a înregistrat], a scris cu mâinile pe calculator. El tot încerca să-mi răstălmăcească cuvântul. Adică eu spuneam una și el tot încerca să bage altfel. Și eu îi ziceam „Stai, domnule, că nu-i așa!”. Eu îi spuneam exact ce s-a întâmplat, cum s-a întâmplat, dar, pe lângă cuvântul meu, el venea cu alt cuvânt. Dacă, de exemplu, eu spuneam „nu”, el scria „nu știu”.

Așteptăm cu interes să vedem cum a fost consemnată declarația lui Eduard Ursache în dosarul cu 3.330 de volume de urmărire penală ale procurorilor[122]. Și cum au ajuns aceștia la concluzia că și Eduard Ursache, și Costel Dumitrașcu au fost loviți de foc „fratricid”? Au consemnat oare că s-a tras din vila Doina? Au cercetat a cui era? I-au audiat? Au verificat ce s-a găsit acolo? Au comparat munițiile găsite în acea vilă cu gloanțele cu care au fost lovite victimele?

Ne-ar interesa și modul în care explică prolificii procurori cum a fost ucis de fapt Costel Dumitrașcu și cum au fost răniți Eduard Ursache și Ion Diaconu. În condițiile în care nu erau alți militari în zonă, iar civilii din apropiere nu erau înarmați[123], cine a fost „nebunul” care ar fi deschis, *fără provocare*, focul „fratricid” asupra convoiului de opt camioane de militari, pe bulevardul luminat?

***

Cert este că mărturia înregistrată pe care ne-a oferit-o domnul Ursache se coroborează cu faptele descrise de organele militare în volumul coordonat de general-locotenent (r) prof. dr. Costache Codrescu, *Armata Română în Revoluția din decembrie 1989*:

> Pe baza ordinului comandantului marii unități, la orele 18:40, un detașament de militari din UM01214 Ineu, chemat să întărească forțele care apărau reședința județului, a început deplasarea spre Arad. Intrând în oraș la ora 20:30 și *primind informații că pe străzi se trag focuri răzlețe de armă*, comandantul eșalonului, maiorul Vasile Muntianu, hotărăște să schimbe itinerarul de deplasare stabilit inițial. În Piața Romană, în zona podului de la Aradul Nou, de la etajele superioare ale blocurilor din zonă și de pe acoperișuri se trag câteva focuri de armă asupra coloanei. Militarii au ocupat dispozitiv de luptă și au replicat prompt. *Nici nu apucaseră să debarce din camioanele cu prelată când au fost împușcați: soldatul Costel Dumitrașcu (grav rănit, a decedat a doua zi la spital) și alți doi soldați: Eduard Ursache și Ion Diaconu, răniți. Una dintre clădiri a fost identificată atunci ca aparținând locotenent-colonelului Rusu de la MI*[124] *(vila Doina), cetățenii aflați la fața locului informând că de aici diverși indivizi au deschis foc*. Precizăm că aici, în zona în care *detașamentul de la UM01214 Ineu a intrat practic în ambuscadă, nu există nici un obiectiv încredințat armatei pentru pază ori vreo echipă de patrulare*. Pentru prinderea celor care au tras asupra coloanei *s-au întreprins imediat*

acțiuni de scotocire, soldate însă fără rezultatele scontate. *Într-una din vilele situate lângă blocurile turn s-a descoperit totuși o ușă masivă care nu a putut fi deschisă folosind mijloace obișnuite. În final s-a recurs la folosirea a patru lovituri de aruncător de grenade AG 7. În încăpere s-au găsit armament și muniție, alimente, băuturi alcoolice care au fost inventariate și predate UM01380*[125].

Se remarcă o solidă concordanță între relatarea interlocutorului nostru și raportul militarilor. Singura diferența pare a fi faptul că militarii menționează existența prelatei pe camion. În această privință, tindem să dăm crezare mai degrabă domnului Ursache, pentru următoarele motive:

– Eduard Ursache pare că își aduce foarte bine aminte acest detaliu, care l-a frapat, fiind neobișnuit ca un camion militar să se deplaseze fără prelată;
– doi soldați (Dumitrașcu pe dreapta și Ursache pe stânga) primiseră ordinul să apere flancurile camionului. În plus, încă unul țintea axul străzii, cu mitralieră pe cabină. *Acest ordin nu ar fi avut sens dacă acel camion ar fi avut prelată.*

Gloanțele i-au lovit exact pe cei doi soldați care apărau flancurile camionului și care erau în picioare, cu arma pregătită, în timp ce colegii lor se aflau așezați pe banchete. *Dacă ar fi existat o prelată, este puțin probabil ca gloanțele să-i fi nimerit tocmai pe cei doi, care erau în picioare, și încă din prima salvă.*

Glonțul i-a zgâriat întâi umărul, apoi i-a intrat, prin partea laterală a gâtului, în cap

Gloanțele au venit din partea dreaptă a camionului, în direcția de mers, și anume dinspre vile. Acest fapt rezultă clar din rănile celor doi:

– în burtă, pe Costel Dumitrașcu. Acesta privea spre dreapta, așadar a fost lovit din dreapta camionului (partea cu vilele);
– în umăr și apoi în ceafă (după cum se poate vedea și din imagine) pe Eduard Ursache. Acesta privea spre stânga, deci a fost lovit din spate, adică tot din stânga camionului;
– rănile domnului Ursache arată că traiectoria glonțului respectiv a fost de la nivelul camionului său puțin mai jos.

Toate aceste elemente arată, după cum se poate vedea din fotografie, că gloanțele au putut origina *de la nivelul și din direcția la care se aflau ferestrele vilei Doina. Fapt care confirmă ce au relatat martorii oculari* atât colegilor lui Eduard Ursache, cât și autorilor cărții *Armata Română în Revoluția din decembrie 1989*[126].

***

Domnului Constantin Eduard Ursache nu-i place, sincer, să fie numit „erou”. Celor care o fac le spune simplu: „Eu mi-am făcut doar datoria, eram sub jurământ. Până la urmă, am fost doar rănit, dacă muream, poate eram erou. Costel Dumitrașcu e erou, nu eu”.

Nu știe cine l-a împușcat și nici nu vrea să speculeze asupra identității sale. Știe doar că cineva a făcut-o cu intenție, „ca să creeze panică”. Mai știe că „panica și-a atins efectul” și că „cine a făcut lucrurile astea a fost bine organizat”. L-am întrebat cum își explică faptul că cei care l-au rănit, cei care i-au ucis colegul cu intenția de a crea panică nu sunt inculpați. Și dacă poate explica modul în care Iliescu și ceilalți doi inculpați i-ar fi putut organiza așa de bine pe cei care au apăsat pe trăgaci. Ca răspuns, Eddy se referă la o vagă teorie a unei „lovituri de stat”. Dar nu insistă asupra ei: „Astea or fi secrete de stat, noi suntem prea mici ca să le știm”. La prima vedere ar putea părea resemnat: „Acum faptul e consumat, toată viața am rămas fără un ochi și o ureche”.

În realitate, Eduard Ursache nu este deloc resemnat. Vrea să afle mai multe lucruri, care țin de *esența focului de armă ce i-a marcat viața și a Revoluției în general*: „Ce spune

procuratura militară în sensul anchetei mele? De unde a venit glonțul? Ce glonț a fost? [...]. Să-mi spună și mie exact: ce s-a întâmplat? La ce concluzie a ajuns procuratură?". Lipsa de resemnare i se citește de fapt și pe față, și în tonul vocii. Pentru el, acuzarea lui Ion Iliescu și a celor din „grupul filosovietic" pentru crimele de la Revoluție este departe de a fi un răspuns la întrebările simple de mai sus.

***

Aradul, al doilea oraș revoluționar al țării, prezintă o statistică șocantă: toate victimele datează de după 22 decembrie. Deși aici s-a propagat pentru prima oară Revoluția timișoreană, până la fuga dictatorului nu s-au tras decât focuri de avertisment. Să se datoreze oare acest fapt înfrățirii tacite dintre Armată și manifestanți descrise de domnul Ursache (cu flori în țevile puștilor și sandvișuri cu parizer)?

Din păcate, Aradul avea să devină un oraș însângerat începând cu noaptea de 22 decembrie. În final, 19 persoane au fost ucise prin împușcare (printre care Costel Dumitrașcu) și alte 40 au fost rănite în același mod (printre care domnul Eduard Ursache)[127]. Nici un terorist nu a fost anchetat și cu atât mai puțin condamnat, deși volumul *Armata Română în Revoluția din decembrie 1989* vorbește despre zeci de episoade de focuri cu intenție, de tip diversionist-terorist. Mai menționează și aceste categorii de persoane suspecte:

– din „Securitate, USLA", reținute ca „dubioase";
– „ofițeri de Securitate" care „nu s-au prezentat să conlucreze cu autoritățile militare";

– „securiști prinși” în locuri unde „nu-și puteau justifica prezența”;
– „ofițer de Securitate oprit la un filtru cu documente secrete și o sumă de bani românești și în valută”, *cercetat și eliberat de Vasile Duduman, CI-stul* (!) unității 01214 Ineu (cea a domnului Ursache).

Același volum vorbește despre un intens război electronic în Arad în acele zile. Țintele false de pe ecranele stațiilor de radiolocație, telefoanele cu dezinformări și focurile de armă sporadice, dar constante, în fiecare noapte, din zone împădurite sau alte ascunzișuri au ținut unitățile militare locale în stare de panică. La Arad, fapt rar, s-a semnalat chiar și o „alarmă aeriană” falsă (și aceasta confirmând acuratețea relatării domnului Eduard Ursache).

În final, este relevant să citățm măcar unul dintre zecile de episoade teroriste din Arad prezentate în cartea amintită. Cititorul va observa cu siguranță caracteristicile „luptei de rezistență”, așa cum se prefigurau încă din anunțul din *Scânteia tineretului*:

> Începând cu orele 19:10, UM01286 a fost atacată cu foc intens, pe toate laturile, tragerile executându-se în *reprize de câte 10-15 minute*, cu *pauze de 30-40 minute*. Atacul, deosebit de violent, s-a prelungit până a doua zi către orele 06:00. Din observații a rezultat că pentru dirijarea focului elementele diversioniste foloseau un cod de semnale cu fum și cartușe de semnalizare[128].

1. Vezi general magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din ’89. Probe prezentate și comentate de un fost șef al Procuraturilor*

Militare, Lucman, București, 2012.; fragmente relevante pot fi citite aici: https://romanianrevolutionofdecember1989.com/text-of-Securitate-general-iulian-vlads-29-january-1990-declaration-identifying-the-terrorists, accesat pe 6.12.2018.

2. Romulus Cristea, „Au recunoscut că au tras la Revoluție”, *România Liberă*, 24.12.208, https://romanialibera.ro/special/investigatii/au-recunoscut-ca-au-tras-la-revolutie- 142447.
3. Roland Vasilevici, *Piramida Umbrelor*, Editura de Vest, Timișoara, 1991.
4. Emil Munteanu, „Cine sunt teroriștii?”, *România Liberă*, 29 decembrie 1989, reprodus pe blogul lui Marius Mioc: https://mariusmioc.wordpress.com/2010/04/15/cine-s-teroriștii-romlibera-29dec1989, accesat pe 6.12.2018.
5. Dosar 1390/P/1990 al SPM.
6. Emil Munteanu, art. cit.
7. *Ibidem*.
8. Romulus Cristea, „Salvările nu erau pentru răniți”, *România Liberă*, 20.12.2006, https://romanialibera.ro/special/reportaje/salvarile-nu-erau-pentru-raniti--80867.
9. Vezi subcapitolul „Cazul Ghircoiaș” de la pagina 294 pentru detalii asupra acestui personaj-cheie a mușamalizării crimelor Securității de la Revoluție.
10. Florin Mircea Corcoz, Mircea Arieș, „Terorist ascuns în Apuseni?”, *România Liberă*, 21 august 1992, pp. 1, 3.
11. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 14.
12. *Ibidem*, pp. 125-130.
13. *Ibidem*, p. 125.

14. *Ibidem*, p. 126.
15. *Ibidem*, p. 127
16. Richard Andrew Hall, „Bullets, Lies, and Videotape: The Amazing, Disappearing Romanian Counter-Revolution of December 1989”, decembrie 2009, accesibil la https://romanianrevolutionofdecember1989.com/december-1989-2009-bullets-lies-and-videotape, accesat pe 11.30.2019.
17. Și aceasta e o temă recurentă în relatările despre casele de unde au tras teroriștii în acea perioadă. Locuri aparținând unor persoane în vârstă care în perioada anterioară au dispărut.
18. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 125.
19. *Ibidem*. În legătură cu grupul care părea de milițieni și „lăsau impresia că ar fi fost angajați în schimburi de focuri cu cei care trăgeau din acea casă”, magistratul militar își exprimă o suspiciune: „Este absurd să se creadă că unitățile militare ar fi cerut sprijin unor elemente ale Ministerului de Interne și nici nu rezultă așa ceva din probele pe care le-am examinat”. Și totuși, procurorii din subordinea sa nu au lămurit nici în acest caz „cine erau milițienii respectivi, ce căutau în zona unităților militare și cine i-a trimis”.
20. General magistrat(r) Ioan Dan, *op. cit.*, pp. 126-129.
21. Era vorba de un căpitan Predoi („cel puțin așa s-a prezentat martorului Perșu Nicolae”), Raicu Constantin, șeful Biroului CI de la DLEN, și lt.-col. Rusu Ion, de asemenea ofițer de Securitate din cadrul Biroului CI de la aceeași Direcție de Lucrări în Economie.

22. Rechizitoriul din 5 aprilie 2019 în dosarul 11/P/2014 al SPM, f. 136.
23. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 129.
24. *Ibidem*, p. 130.
25. E vorba de declarația ținută de Gheorghe Diaconescu în secret în fișetul său și găsită de procurorul Ioan Dan după mai mulți ani. A se vedea subcapitolul „Iulian Vlad își identifică teroriștii" de la pagina 259.
26. Declarație general-colonel Ion Hortopan, „Unele aspecte ale desfășurării acțiunilor Armatei împotriva teroriștilor", 16.02.1990, dată în fața lui Gheorghe Diaconescu, procuror militar șef, adjunct al procurorului general. Sursa: Arhiva personală a gen. Ioan Dan, fost șef al Parchetului Militar.
27. *Ibidem*.
28. Silviu Brucan, *Generația irosită. Memorii*, Universul și Calistrat Hogaș, București, 1992, p. 223.
29. Declarația generalului Ion Hortopan dată adjunctului procurorului general la 16.02.1990.
30. *Ibidem*.
31. Declarația lui Virgil Măgureanu în fața Comisiei Senatoriale de Cercetare a Evenimentelor din decembrie 1989. Măgureanu chiar își asumă ideea chemării trupelor USLA, spunând că el a propus-o.
32. Vezi interviul publicat în Vartan Arachelian, *În fața dumneavoastră. Revoluția și personajele sale*, Nemira, București, 1998, pp. 130-131.
33. Această secțiune e bazată în parte pe articolul lui Mădălin Hodor, „«Asasinarea» lui Trosca (IV). Misterele uslașilor uciși la Revoluție", *22*, 19.04.2016, https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-trosca-iv-

misterele-uslasilor-ucisi-la-revoluie, precum și pe declarațiile de martor ale lui Iulian Vlad, 14.04.1994, dosar 1095/P/1991, și Isac Constantin, 19.06.1992, dosar 907/P/1991.

34. Silviu Brucan, *op. cit.*, p. 223.

35. Richard Andrew Hall, „Rescrierea Revoluției. Relațiile într-un regim autoritar și triumful revizionismului securist în România de după Ceaușescu (V)”, *Memorial 1989. Buletin științific de informare*, nr. 1(17), 2016, pp. 11-27.

36. Lansată și aceasta, ca și conspirația KGB-istă, de dezinformatorii Securității și „vuvuzele” (după expresia lui Mircea Marian, folosită în legătură cu Grigore Cartianu – Mircea Marian, „Bietul Cartianu! A ajuns și vuvuzela Securistului Patriot”, *Romanian revolution of December 1989*, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/vuvuzela-securistului-patriot, accesat pe 12.11.2019).

37. Interviul luat de Romulus Căplescu lui Silviu Brucan, „Poporul român are dreptul să cunoască rolul Frontului în zilele Revoluției”, *Adevărul*, 16.01.1990, https://mariusmioc.wordpress.com/2015/02/16/rolul-frontului-in-zilele-revolutiei-explicat-de-silviu-brucan-este-important-ca-cetatenii-patriei-noastre-sa-cunoasca-cu-exactitate- si-precizie-filmul-evenimentelor-care-au-dus-la-infringerea-ban/?fbclid=IwAR1g61nrVbZGhJ0JK31rrNQ9N5jHudUYKPCpwoIvolMLYOPNSYri6kxNBWc.

38. Declarație de martor, Iulian Vlad, 14.04.1994, Dosar 1095/P/1991.

39. Declarația lui Virgil Măgureanu în fața Comisiei Senatoriale de Cercetare a Evenimentelor din decembrie 1989.
40. Actualul bulevard Timișoara.
41. Mădălin Hodor, „«Asasinarea» lui Trosca (IV)”, art. cit.
42. Gheorghe Ardeleanu, „Colonelul Ardeleanu Contraatacă”, în Angela Băcescu, *România 1989. Din Nou în Calea Năvălirilor Barbare*, Zamolxis, Cluj-Napoca, 1994, p. 116.
43. ACNSAS, fond Rețea, dosar R77477.
44. Despre multitudinea de nume conspirative, declarații false și legătura lui Isac Constantin cu Iulian Vlad încă de la CC din 22 decembrie, vezi seria lui Mădălin Hodor în *22*, https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-trosca-iv-misterele-uslasilor-ucisi-la-revoluie, accesat la 11.11.2019.
45. Declarație de martor, Isac Constantin, 19.06.1992, Dosar 907/P/1991.
46. Mădălin Hodor, „«Asasinarea» lui Trosca (IV)”, art. cit.
47. Am arătat în subcapitolul „O redutabilă forță militară conspirată” de la pagina 148 unele dintre armele și dispozitivele respective, conform proceselor-verbale de predare-primire între unitățile Securității și Armată din acele zile, găsite la CNSAS.
48. Dosarul 1095/P/1991.
49. A se vedea seria lui Mădălin Hodor „«Asasinarea» lui Trosca” în *22*, https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-trosca-iv-misterele-uslasilor-ucisi-la-revolutie, accesat la 11.11.2019.
50. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22.» Studiu asupra vinovățiilor pentru victimele Revoluției Române din decembrie 1989”, *Noua*

Revistă de Drepturile Omului, nr. 4, 2018, http://revistadrepturileomului.ro/sumar_4_2018.html.

51. ACNSAS, fond Rețea nr. 0077477.
52. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, art. cit.
53. *Ibidem*.
54. https://mariusmioc.wordpress.com/2010/04/03/5-ianuarie-1990-maiorul-mihai-floca-incepe-reabilitarea-usla, accesat pe 6.12.2018.
55. Interviu cu căpitanul Gheorghe Tănase, comandantul companiei de tancuri de la MApN, în Maior Mihai Floca, „Crima?!”, *Armata Poporului*, nr. 23, 6 iunie 1990, p. 3.
56. Maior Mihai Floca, „Crima?!”, art. cit.
57. Maior Mihai Floca, căpitan Victor Stoica, „Unde sunt teroriștii? Pe stradă, printre noi (II)”, *Armata Poporului*, 27.06.1990, p. 3.
58. *Ibidem*.
59. „Dezvăluiri despre implicarea USLA în evenimentele din Decembrie ’89”, *România Liberă*, 28.12.1994, p. 3.
60. „Noi martori în procesul Revoluției de la Timișoara”, *România Liberă*, 16.03.2006, https://romanialibera.ro/special/investigatii/noi-martori-in-procesul-revolutiei-de-la-Timișoara--41330.
61. În zelul lor de a disculpa Securitatea, s-a enunțat de către procurorii militari și ideea că aceștia ar fi putut fi tanchiști, care ar fi avut, de asemenea, în dotare costume negre; această aserțiune nu este credibilă, dată fiind natura pregătirii tanchiștilor, respectiv, evident, pentru lupta în tancuri, nu infiltrați în formațiuni de stradă sau în case conspirative.

62. I.D., „General Stănculescu se apară cu amânări și absențe”, *Gândul*, 19 ianuarie 2006, https://www.gandul.info/stiri/generalul-stanculescu-se-apara-cu-amanari-si-absente-255636, accesat pe 5.12.2018.
63. „Noii martori în procesul Revoluției de la Timișoara”, ed. cit.
64. I.D., „General Stănculescu…”, ed. cit., accesat pe 6.12.2018.
65. Roland Vasilevici, *op. cit*.
66. Grupul Întreprinderilor de Gospodărie Comunală și Locativă.
67. Parafrază, desigur, după „sceptrul Prezidențial” cu care l-a felicitat Salvador Dalí pe Nicolae Ceaușescu când acesta din urmă s-a „înscăunat” președinte în 1974. Suprema ironie n-a fost sesizată de cenzura de partid și a apărut în *Scânteia*, spre deliciul multora.
68. După cum am amintit, această expresie aparține unui ofițer superior de Securitate, Gheorghe Diaconescu, și se referă la „lupta de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic” pe care Iulian Vlad i-a dat impresia că o coordona. A se vedea dosarul „Coman și alții” al procesului „Lotul Timișoara”, vol. 19, f. 373.
69. Dan Badea, interviu cu lt.-col. Aurel Dragomir, „Secretele Revoluției”, *Expres*, nr. 22, 7-13.06.1994, pp. 8-9.
70. Dragoș Drăgoi, interviu cu lt.-col. Aurel Dragomir, „Sub tirul încrucișat al acuzațiilor (II)”, *Armata Poporului*, nr. 46, noiembrie 1990, p. 3.
71. Andreea Tudorica, Vasile Surcel, „Manifeste și sindicat clandestine la Sibiu”, *Jurnalul.ro*, 15.09.2004, https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/manifeste-si-

sindicat-clandestine-la-sibiu-61096.html, accesat pe 6.10.2018.

72. Cifra reală este de 797, așa apare în registrele USLA pe 1989. Posibilă greșeală de transcriere.
73. General-locotenent (r) prof. dr. Costache Codrescu (coord.), *Armata Română în Revoluția din decembrie 1989*, Editura Militară, București, 1994, pp. 145-146.
74. Nicu Silvestru, „Cine a ordonat să se tragă la Sibiu?”, *Baricada*, nr. 45, 1990.
75. Emil Munteanu, „Postelnicu a vorbit neîntrebat”, *România Liberă*, 30.01.1990.
76. Colonel Gh. Văduva, „Cuvinte pentru Gloanțe III (Sibiu)”, *Armata României*, nr. 21(76), 22-28.05.1991.
77. *Ibidem*.
78. https://web.archive.org/web/20131020063411/https://www.realitatea.net/revolutia-din-orasul-tau-sibiu-povestea-unui-erou_692697.html, accesat pe 29.11.2019.
79. Monica N. Mărginean, „Marian Valer: Asistăm la îngroparea Revoluției”, *Expres*, nr. 33, septembrie 1990, p. 2.
80. Dan Badea, interviu cu lt.-col. Aurel Dragomir, „Secretele Revoluției”, *Expres*, nr. 22, 7-13.06.1994, pp. 8-9, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-i, accesat pe 6.12.2018.
81. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-ii.
82. *Ibidem*.

83. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-iii, accesat pe 6.12.2018.
84. *Ibidem*.
85. *Ibidem*.
86. Maiorul Mihai Floca, interviu cu Ion Neață, „Unde sunt teroriștii?”, *Armata Poporului*, nr. 30, 25.07.1990, p. 3.
87. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-iv, accesat pe 6.12.2018.
88. Romulus Nicolae, „Misterele revoluției, la Brașov. Au ars dosarele procuraturii despre evenimentele din decembrie”, *Cuvântul*, nr. 32, august 1991.
89. Adrian Socaciu, „Misterele revoluției, la Brașov. După nopți de groază și tortură, toți teroriștii sunt liberi”, *Cuvântul*, nr. 1-2, ianuarie 1991.
90. Alin Alexandru, „Brașov (III): Teroriștii au intrat în pământ”, *Expres*, nr. 27, iulie 1990, p. 6, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/tag/gloante-de-calibru-5-decembrie-1989, accesat pe 6.12.2018.
91. https://www.youtube.com/watch?v=P9z4wLuma0Q.
92. https://www.youtube.com/watch?v=P9z4wLuma0Q&noredirect=1, minutul 9:22, accesat pe 9.11.2019.
93. Alin Alexandru, art. cit.
94. Simion Floriean, „De vorbă cu un fiu al Armatei Române”, *Drapelul*, nr. 7, sâmbătă, 13.01.1990.
95. https://web.archive.org/web/20140303162609/http://www.revolutialugojana.org/eroi, accesat pe 29.11.2019.

96. https://punctochit.info/craiova-22-decembrie-1989-era-o-atmosfera-entuziasta-dar-in-acelasi-timp-una-de-teama-am-fost-anuntati-ca-platforma-industriala-urma-sa-fie-atacata-de-teroristi, accesat pe 29.11.2019.
97. *Ibidem*.
98. http://www.amosnews.ro/arhiva/remember-revolutia-craiova-22-12-2004, accesat pe 6.12.2018.
99. Notă de relații dată în fața unui notar public pe 7.12.2007, http://mesagerulneamt.ro/2015/11/vicentiu-martin-omul-care-de-25-de-ani-dovedeste-c-a-trecut-printre-gloante, accesat pe 4.12.2018.
100. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila în zilele revoluției”, *Libertatea* (Brăila), 24.10.1991.
101. *Ibidem*.
102. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila… (6)”, art. cit., 7.11.1991, p. 1.
103. *Ibidem*, p. 4.
104. *Ibidem.*
105. IRRD 89, *Caietele Revoluției*, nr. 4-5, 2010, pp. 86-97, https://www.irrd.ro/wp- content/uploads/2019/01/Caietele-revolu%C8%9Biei-num%C4%83rul-29-30.pdf, accesat pe 29.11.2018.
106. Cristian Delcea, Mihai Voinea, „Marile masacre ale Brăilei”, *Adevărul*, https://adevarul.ro/news/societate/marile-masacre-brailei-1_50ad8b347c42d5a663970f16/index.html, accesat pe 6.12.2018.
107. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila…”, art. cit., 24.10.1991.
108. Agenda personală a generalului magistrat Ioan Dan.
109. *Ibidem*.

110. Conform Ordonanței SPM 97/P/1990, vol. 258/P/1998 (Revoluție/Arad), partea vătămată „Ursache Eduard Constantin, domiciliat în București [...] a fost rănit în ziua de 24.12.1989, în timp ce se deplasa cu autocamionul UM 01214 Ineu, în misiune ordonată, pe Calea Romanilor din mun. Arad, în condițiile în care asupra autocamionului s-au tras focuri de armă de către persoane necunoscute”.

111. Din garaje.

112. Era vorba de o unitate de artilerie.

113. Aruncător de grenadă.

114. Toate aceste date se coroborează întocmai cu secvența evenimentelor așa cum au fost relatate și de alți martori. Unele sunt accesibile public, spre exemplu Simion Todoca, „Retrospectivă privind Revoluția din 1989 la Arad”, *Glasul Ardealului*, https://glsa.ro/retrospectiva-privind-revolutia-din-1989-la-arad, accesat pe 11.11.2019.

115. „Diversiuni tipic securiste”, după expresia jurnalistului care consemnează aceleași zvonuri. Simion Todoca, art. cit.

116. Descrierea corespunde rănilor produse de gloanțele explozive sau „dum-dum”. Despre folosirea acestora la Revoluție există un mare număr mărturii, inclusiv ale mai multor medici, atât romani, cât și străini.

117. Spre deosebire de ziua de 21, când camioanele aveau prelată.

118. Conform Ordonanței SPM 97/P/1990, vol. 258/P/1998 (Revoluție/Arad), partea vătămată „Dumitrașcu Costel-Augustin, fiul Ilie și Leontina, ns. la 24.08.1970, cu ultimul domiciliu în București [...], *a fost împușcat mortal, în ziua de 24.12.1989, în timp ce se deplasa cu autocamionul UM 01214 Ineu, în misiune ordonată, pe Calea Romanilor din*

mun. Arad, în condițiile în care asupra autocamionului s-au tras focuri de armă de către persoane necunoscute”.

119. Interviu înregistrat de autori, 21.09.2019, cartierul Drumul Taberei, București.

120. Cele trei victime sunt confirmate și în Costache Codrescu (coord.), *op. cit.*, p. 211.

121. Conform unui localnic, era notoriu că în vilele din acea zonă a Căii Romanilor de pe malul Mureșului locuiau „securiști și oameni din MI”. La fel cum a fost notoriu că la Revoluție „s-a tras din vilele lor”. Urmele gloanțelor și rachetelor trase de soldați ca răspuns au putut fi văzute multă vreme pe acele clădiri, în special pe vila Doina.

122. Pe 8 aprilie 2019, procurorul general al României Augustin Lazar a făcut o declarație de presă în care a spus și următoarele: „*Rechizitoriul Secției Parchetelor Militare însumează 12 volume, în total 3.280 de file. Dosarul cauzei cuprinde 3.330 de volume, dintre care 2.030 de volume au fost administrate după 13 iunie 2016*, cifre ilustrative pentru volumul impresionant de muncă efectuat de către colegii noștri”, http://www.mpublic.ro/ro/content/c_08-04-2019-11-04, accesat la 11.11.2019.

123. Să ne amintim că revoluționarii din filtrul de care tocmai trecuse convoiul erau înarmați doar cu „bâte”.

124. Posibil Rusu Vasile, născut pe 2.04.1933 în comuna Boianu Mare, județul Bihor, fiul lui Mihai și Maria. Decedat în 2006, în municipiul Arad. Conform datelor de la CNSAS, era locotenent-colonel de Securitate și în 1985 avea funcția de șef de birou la Inspectoratul Județean Arad.

125. Costache Codrescu (coord.), *op. cit.*, p. 211; UM01380 este unitatea numită și „Cetate”, la care se referă Eduard

Ursache.

126. Aparent în mod ciudat, dar în realitate simptomatic pentru revizionismul mediatic care a însoțit în toți acești ani narațiunea Revoluției, fraza *una dintre clădiri a fost identificată atunci ca aparținând locotenent-colonelului Rusu de la MI (vila Doina), cetățenii aflați la fața locului informând că diverși indivizi au deschis foc de aici* exista doar în ediția din 1994 a cărții citate (Costache Codrescu [coord.], *op. cit.*). În ediția din 1998, care are un număr aproape dublu de file, *citatul a dispărut*. S-o fi supărat domnul locotenent-colonel de Securitate Rusu pe autorii cărții? Să fi dispărut și mărturiile „cetățenilor aflați la fața locului" din dosare? Iată că nici conducerea armatei nu a fost imună la presiuni.

127. *Cf.* extrasele din dosarul 97/P/1990, site-ul lui Marius Mioc, https://mariusmioc.wordpress.com/2015/05/01/cercetarile-parchetului-in-dosarul-revolutiei-87-arad, accesat pe 13.10.2019.

128. General-locotenent (r) prof. dr. Costache Codrescu (coord.), *op. cit.*, pp. 418-419.

Teroriști identificați drept cadre și asociați ai Securității

Definiția termenului „terorist”

Conform dicționarului, termenul „terorist” desemnează autorul „actelor intenționate de violență comise de un grup sau o organizație pentru a provoca o teamă generalizată și pentru atingerea unor scopuri politice”. Or, împușcarea unor demonstranți/revoluționari și după 22 decembrie – din case conspirative, din blocuri din jurul MApN, din vilele aflate în jurul clădirii Televiziunii, din blocuri aflate în centrul capitalei, de pe acoperișuri, uneori prin foc concentrat, alteori prin împușcături izolate, dar mai ales în întuneric, uneori aparent aleatoriu, însă deseori cu precizie, în organe vitale, alteori prin împușcături într-o mulțime –, acte intenționate de violență, a avut scopul de a provoca teamă generalizată. Este de la sine înțeles că, prin această teamă, cei care au organizat represiunea și după 22 decembrie au urmărit ca populația răsculată să se retragă în case, evident, pentru atingerea unor scopuri politice. Aceste scopuri nu sunt greu de elucidat. Populația, exasperată de mizeria și teroarea dictaturii, își

dorea libertate. Dar dorea și ca cei vinovați pentru anii de umilință sub Ceaușescu să fie trași la răspundere. Nu e greu de înțeles că factorilor de comandă și executanților represiunii și actelor teroriste din decembrie ’89 le era frică de mulțimea dezlănțuită (și, la scurt timp, în parte înarmată).

Iulian Vlad își identifică teroriștii

Cine au fost trăgătorii activi în lupta de rezistență? Răspunsul detaliat a fost dat chiar de șeful Securității, Iulian Vlad. Procurorul Ioan Dan a intrat în posesia unei inestimabile mărturii a acestuia:

> În aprilie 1990, generalul Gheorghe Diaconescu a fost destituit din funcția sa de conducere în Direcția Procuraturilor Militare. La plecare, mi-a predat cheia de la fișetul său, cu mențiunea că acolo au mai rămas câteva hârtii fără importanță. Întrucât la data respectivă mă aflam, în cea mai mare parte a timpului, în procesul cercetărilor de la Timișoara, mult mai târziu am dorit să pun în respectivul fișet o serie de acte. Am cercetat ce mai rămăsese de pe urma generalului Diaconescu și, spre surprinderea mea, am găsit declarația olografă a generalului Iulian Vlad, dată fostului adjunct al procurorului general, fostul meu șef direct, nimeni altul decât generalul Diaconescu, la *29 ianuarie 1990*, când toate evenimentele din decembrie 1989 erau foarte proaspete. Repet, este vorba despre declarația olografă, un text scris

foarte îngrijit, pe 10 pagini, din care voi reda acum integral doar partea care se referă expres la „acțiunile teroriste în Capitală” (formularea îi aparține generalului Vlad)[1].

Iată transcrierea declarației ologrefe a generalului Vlad din 29 ianuarie 1990:

Analizând modul în care au început și s-au desfășurat acțiunile teroriste în Capitală, pe baza acelor date și informații ce le-am avut la dispoziție, consider că acestea ar fi putut fi executate de:
1) Elementele din Direcția a V-a, USLA, CTS și din alte unități de Securitate, inclusiv speciale.
a) Direcția a V-a, așa cum am mai spus, avea în responsabilitate paza și securitatea interioară a Palatului Republicii, multe dintre cadrele acestei unități cunoscând foarte bine clădirea, cu toate detaliile ei. În situația creată în ziua de 22.12.1989, puteau să meargă la Palat, pe lângă cei care făceau acolo serviciul, și unii dintre ofițerii și subofițerii care se aflau la sediul CC ori la unitate.
Este cât se poate de clar că numai niște oameni care cunoșteau bine topografia locului ori erau în complicitate cu cei care aveau asemenea cunoștințe puteau pătrunde în clădire (sau pe acoperișul ei) și transporta armamentul și cantitățile mari de muniție pe care le-au avut la dispoziție.
Tot această Direcție dispunea de o bază puternică și în apropierea Televiziunii (la Televiziunea veche). De asemenea, avea în responsabilitate perimetrul din zona reședinței unde se aflau numeroase case (vile) nelocuite și

în care teroriștii ar fi putut să se ascundă ori să-și facă puncte de sprijin.
Sunt și alte motive care pun pe prim-plan suspiciuni cu privire la această unitate.
b) Elemente din cadrul unității speciale de luptă antiteroristă care aveau unele misiuni comune cu Direcția a V-a și, ca și o parte a ofițerilor și subofițerilor de la această unitate, dispuneau de o mai bună instruire și de mijloace de luptă mai diversificate.
c) Elemente din trupele de Securitate care asigurau paza obiectivelor speciale (reședință, palat etc.) și, împreună cu Direcția a V-a, Securitatea Capitalei și Miliția Capitalei asigurau traseul de deplasare.
d) Ofițeri și subofițeri din Securitatea Capitalei, îndeosebi de la Serviciul Trasee, sau dintre cei care au lucrat la Direcția a V-a.
e) Elemente din alte unități de Securitate, inclusiv unitățile speciale 544, 195 și 110, precum și din cele complet acoperite, comandate de col. Măiță, col. Văleanu, lt.-col. Sârbu, col. Nica, col. Eftimie și lt.-col. (Eftimie sau Anghelache) Gelu [așa stă scris în declarație – n.n.]. Aceste din urmă șase unități, ca și UM 544, în ansamblu, și UM 195 puteau dispune și de armament și muniții de proveniență străină, precum și de condiții de pregătire adecvate.
2) Ofițeri și subofițeri din Miliție, atât de la Capitală, cât și de la IGM, cu prioritate cei din Detașamentul special de intervenție și cei care asigurau traseul.
3) Cred că s-ar impune verificarea, prin metode și mijloace specifice, a trăgătorilor de elită din toate unitățile din Capitală ale Ministerului de Interne, precum și a celor care

au avut în dotare sau au îndeplinit misiuni folosind arme cu lunetă. N-ar trebui omiși nici chiar cei de la Dinamo și de la alte cluburi sportive.
4) Unele cadre militare de rezervă ale Securității, Miliției și Armatei, precum și actuali (la data respectivă) și foști activiști de partid sau UTC, persoane apropiate trădătorului și familiei sale ori care posedă arme de foc.
Propun, de asemenea, o atentă investigare a celor care au fost în anturajul lui Nicu Ceaușescu. Acest anturaj, foarte divers, cuprindea inclusiv unele elemente de cea mai scăzută condiție morală care puteau fi pretabile la asemenea acțiuni.
Ar fi bine să se acorde atenția cuvenită sub acest aspect și fraților dictatorului – Ceaușescu Ilie și Ceaușescu Nicolae – care, prin multiplele posibilități pe care le aveau, puteau organiza asemenea acțiuni.
5) Anumite cadre militare sau luptători din Gărzile Patriotice.
6) Străini:
a. Din rândul celor aflați la studii în România:
– arabi, în general, și palestinieni, în special, inclusiv cei care sunt la pregătire pe linia Armatei (de exemplu, la Academia Militară);
– alte grupuri de străini la studii (iranieni și alții).
b. Special infiltrați (îndeosebi din cei care au urmat diverse cursuri de pregătire pe linia MI sau a MAN);
c. Alți străini aflați în țară cu diverse acoperiri, inclusiv diplomatice;
d. Foști cetățeni români (care ar fi putut intra în țară și în mod fraudulos).

7) Elemente infractoare de drept comun care au posedat armament ori l-au procurat în chiar primele ore din după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, când, din mai multe unități de Securitate, între care Direcția a V-a și Securitatea Capitalei, s-a ridicat o cantitate mare și diversă de armament și muniție[2].

Fostul șef al Securității a oferit, atât în focul evenimentelor, cât și după aceea, versiuni diferite asupra identității teroriștilor. Conform uneia dintre ele, aceștia ar fi fost chiar „manifestanții" (trăgând asupra „noastră"!). În narațiunea disculpatoare compusă ulterior și diseminată pe scară largă de subalternii săi (Aurel Rogojan, Cristian Troncotă și alții), același Vlad punea acțiunile teroriste pe seama „turiștilor sovietici".

Iată de ce generalul Ion Hortopan avea pe 23 decembrie 1989 motive îndreptățite să se îndoiască de „loialitatea" lui Iulian Vlad față de Revoluție. Sunt utile comentariile procurorului Ioan Dan la această declarație, „o probă de importanță capitală" în dosarul Revoluției:

În primul rând, apare foarte clar că generalul Vlad avea o mare capacitate de analiză și sinteză. Impresionează stilul clar, modul sistematic în care își expune opiniile. Totul este bine elaborat, coerent. Nu încape îndoială că tot ceea ce a scris reprezintă rodul propriilor reflecții, bazate pe cunoașterea profundă a faptelor și datelor expuse. De aici, credibilitatea ei maximă.

În al doilea rând, nu sunt puse, sub nici o formă, sub semnul dilemei, al dubitabilului, „acțiunile teroriste".

Faptul că șeful Securității recunoaște explicit, fără ezitări, fără rezerve că au avut loc „acțiuni teroriste” infirmă drastic toate alegațiile referitoare la faptul că am avea de-a face cu „un fenomen inventat”. Acest punct este fundamental pentru înțelegerea a ceea ce s-a întâmplat în decembrie 1989. Generalul Vlad nu și-a permis, nici atunci, nici după elaborarea și semnarea declarației, să retracteze cele spuse.

În al treilea rând, formula la care a recurs, potrivit căreia acțiunile teroriste „ar fi putut fi executate de…”, reprezintă, dacă recurgem la prezumția de bună intenție, o consecință a faptului că nu dispunea, la data respectivă, de suficiente dovezi pentru a se exprima în cunoștință de cauză. Deci aici intervin multe semne de întrebare.

În al patrulea rând, nu este deloc întâmplătoare ordinea la care a recurs în menționarea unor posibile sau probabile entități care au desfășurat „acțiuni teroriste” (repet: existența unor asemenea acțiuni este – pentru generalul Vlad – o certitudine). Este deosebit de semnificativ că pe primele locuri sunt puse unități ale Securității. Prin urmare, generalul Vlad nu numai că nu excludea participarea unor securiști la acțiunile teroriste, ci îi menționa pe aceștia în „top”. Detaliile pe care le prezintă (detalii cu valoare de argumente solide) fac extrem de verosimilă ierarhizarea răspunderilor pentru „acțiunile teroriste”[3].

Vlad chiar aduce argumente logice în favoarea acestei liste, respectiv că *numai aceștia cunoșteau „clădirile” și „topografia*

locului” și aveau posibilitatea „transportării armamentului și cantităților mari de muniție pe care le-au avut la dispoziție”.

Lista include și „arabi, în general, și palestinieni, în special, inclusiv cei care sunt la pregătire pe linia Armatei”. Acest fapt e confirmat de unii medici și alți martori, după cum se va vedea. Trebuie subliniat însă de la bun început că respectivii erau afiliați Securității și antrenați de aceasta, după cum reiese și din mărturia fostului ofițer din Direcția I a Securității, citată mai sus : „Din ascunzători, din case conspirative [...] cei din USLA și unii studenți străini, alăturați lor, trăgeau cu niște cartușe speciale, care, la lovirea țintei, provocau noi explozii. Nu conta că țintele erau vii!”. După cum se va vedea, probele demonstrează că același tip de gloanțe explozive au fost folosite și după 22, de aceeași actori. Concluziile lui Mădălin Hodor sunt importante și merită reluate:

> Pe lângă indicarea Direcției a V-a, USLA și CTS (Comandamentul Trupelor de Securitate) ca principalele unități furnizoare de „teroriști”, menționarea unor „cadre militare de rezervă ale Securității, Miliției și Armatei, precum și actuali (la data respectivă) și foști activiști de partid sau UTC, persoane apropiate trădătorului și familiei sale”, precum și-a anumitor „cadre militare sau luptători din Gărzile Patriotice” reprezintă o „descriere cât se poate de precisă și acoperitoare a rețelei «R»”, celebra structură secretă care trebuia să funcționeze „pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic” în timpul „războiului întregului popor pentru apărarea patriei”. Adică în tipul de scenariu din decembrie 1989[4].

Într-adevăr, exact aceeași componentă a „nucleelor de rezistență” este menționată în articolele din *Securitatea* referitoare la lupta de rezistență, inclusiv „o rezervă compusă din persoane devotate, competente, cu posibilități”, dar până atunci „nemobilizate”[5].

Prin mărturia sa, Iulian Vlad

> arată indubitabil că știa exact componența, structura și modul de operare al rețelei „R”, lucru care nu putea fi explicat decât prin aceea că era, prin natura funcției (de șef al Securității), unul dintre cei care o coordonau. Ceea ce contrastează cu repetatele sale declarații ulterioare prin care nega că ar cunoaște ceva despre existența unei astfel de rețele conspirate și despre legăturile ei cu Securitatea [respectiv] rețeaua „R”, planul „Z”. *Chiar și atunci când Silviu Brucan l-a confruntat în seara zilei de 23 decembrie 1989, în timpul celebrei ședințe din sediul MApN, cerându-i direct să le ordone să depună armele și să înceteze focul.* [...] *De frică, Iulian Vlad a mințit și a dat vina pe „elemente loiale dictatorului” sau pe „fanatici care acționau individual”, deși tot ceea ce se întâmpla pe străzi indica o acțiune coordonată și condusă după regulile războiului*[6].

Această explicare a componenței grupurilor de teroriști de către ultimul șef al Securității ceaușiste este singura lui confesiune credibilă. Ea s-a produs într-un moment în care acțiunile teroriste antirevoluționare erau încă proaspete și el era arestat pentru genocid. Vlad știa că, dacă ar fi încercat să ascundă identitatea atâtor trăgători (despre care era imposibil ca el să nu fi avut cunoștință), ar fi creat suspiciuni și și-ar fi

agravat situația juridică. A optat astfel pentru o jumătate de adevăr: să se dezică de subalternii săi ca să se scape pe sine. Externalizându-și vinovăția individuală în cea colectivă, la care el însuși nu ar fi participat, Vlad recunoaște că ofițeri din subordinea lui au tras, dar nu la ordinul său. Încercând să se pună la adăpost, el pretindea că ar fi trecut instantaneu de partea Revoluției și împotriva „trădătorului" (!).

Este de la sine înțeles că, *dacă morții și răniții din decembrie 1989 ar fi fost, unilateral, victimele unei diversiuni organizate de capii Armatei Române* (îngrijorați, s-ar putea presupune, de propria soartă din cauza culpabilității pentru ce au făcut la Timișoara), Vlad ar fi divulgat pe loc acele nume/metode, nesimțind nevoia de a-și implica propriii subalterni, față de care avea un vechi atașament din vremea când îi școlise, ani de zile, la Băneasa. Singura posibilitate rămâne așadar că diversiunea și crimele de după 22 decembrie au fost coordonate de el însuși, fiind cel mai interesat să se pună la adăpost de mânia populației răzvrătite.

Din neatenție sau nu, și alți comandanți din Securitate au dat vina, pentru a se disculpa, pe „alții" securiști.

Generalul-maior Ghiță Grigorie, comandantul Trupelor de Securitate, a spus: „Trupele de Securitate nu au nimic comun și nu pot fi confundate cu acele *forțe speciale de Securitate și elemente teroriste care au fost pregătite în ascuns de dictator... pentru operații de tip gherilă urbană*"[7]. Merită amintit că Ghiță Grigorie a fost condamnat, abia în 2001, la 6 ani de închisoare pentru contribuția lui la masacrul de la Otopeni; după ce Joița Tănase, procurorul general de atunci, a încercat să-l scape prin recurs în anulare, Ghiță a fost grațiat, ca și Iulian Vlad cu 10 ani înainte, de Ion Iliescu.

Un alt comandant care a procedat astfel este colonelul Gheorghe Ardeleanu, șeful USLA. În momentul în care un terorist capturat, care s-a dovedit subofițer din USLA, a fost adus la MApN în fața Consiliului de Război, fostul comandant USLA și-a acuzat direct propriul subordonat – e vorba despre Gheorghe Trosca, șeful statului-major al USLA, declarat ulterior erou al Revoluției –, spunând: „Asta Trosca mi-a făcut-o!”. Mai multe detalii despre cazul Trosca se află în secțiunea dedicată acelui caz.

De altfel, Gheorghe Ardeleanu avea să demaște USLA din nou, fără să vrea, la sediul USLA, pe 25 decembrie 1989 în jurul orei 18:00.

Concluzia generalului Nicolae Militaru coincide cu cea a lui Iulian Vlad

În mărturia sa din procesul „Otopeni – 23 decembrie 1989”, generalul Nicolae Militaru, ministrul Apărării în acele momente, a fost convins că

> cei care au tras după 22 decembrie 1989 au fost: Direcția a V-a a Securității Statului, Trupele Speciale și Securitatea București. Diversiunea a fost creată de Direcția „D” [„dezinformare” – n.n.] din DSS. Din informațiile obținute în acele zile de la col. Pavelescu, fost șef de Stat-Major al CT de Securitate, știa că represiunea a fost organizată pe baza ordinului 2600, care nominaliza forțe, nume de persoane,

și amplasarea lor în anumite zone [...]. Numai MI avea în dotare armamentul special cu care au fost uciși majoritatea oamenilor după 22 decembrie[8].

În dialogul-mărturie din *România Liberă*[9], generalul Nicolae Militaru oferea argumente credibile pentru care „cei care au emis ordinul 2600, adică Securitatea" sunt și cei vinovați pentru actele de terorism de după 22. Aceștia „aveau și alte forțe, care dispuneau de putere mare", fiind capabili să reacționeze „la orice fel de tulburări" pentru a „contracara revolta oamenilor". Tot ei au creat diversiunea cu țintele „aeriene" false, „manevrate de pe teritoriul țării noastre", prin „imitatoare de foc", toate cu „caracter evident de diversiune", în timp ce unități ale USLA au încercat „infiltrarea la MApN pe 23-24 decembrie cu mașini blindate", având scopul de a „lichida niște personalități, pentru a întoarce lucrurile pe dos". Cu privire la teroriștii arestați, Militaru spune clar că aceștia au fost puși în libertate imediat de oamenii Securității infiltrați în Armată și Justiție: „MI era peste tot. O parte din ei lucrau în Ministerul Apărării. Era vorba de compartimentul contrainformațiilor militare" care erau „tot securiști". Generalul știa de cel puțin 180 de teroriști depuși la Miliția capitalei, „cu tabele, cu toată documentația însoțitoare". Aceștia „au fost puși pe liber" de „procurorii care până atunci acționaseră cu Securitatea", că doar „momentele erau tulburi, cine să știe cu precizie în ce parte se va înclina balanța". Declarația generalului Militaru este credibilă și pentru că este confirmată de mărturiile citate anterior. Mai mult, ea se verifică prin analiza planurilor Securității de „luptă de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic".

Aceleași suspiciuni vin și din partea generalului Ion Hortopan

O altă mărturie relevantă se găsește în declarația din 16 februarie 1990 a generalului-colonel Ion Hortopan, comandantul Comandamentului Infanteriei și Tancurilor, dată în fața procurorului Gheorghe Diaconescu, șeful procuraturii militare în acel moment (nu este vorba despre ofițerul de Securitate cu același nume):

> După ce s-au stabilit un grup de măsuri pentru apărarea principalelor obiective, ca Radio-Televiziunea, fostul sediu CC, aeroportul, Telefoanele și altele, am mers la sediul CC și Televiziune cu unele probleme de apărare. Acolo s-a prezentat la mine un *ofițer de securitate de la Direcția a V-a* care mi-a cerut să îi ofer protecție, deoarece *el este chemat la misiune* și nu dorește să meargă. Apoi mi-a raportat că *în sediul CC sunt ofițeri ai MI care deservesc telefoanele operative din sediu și ascultă toate convorbirile MApN și controlează măsurile pe care le luăm*[10].

Această mărturie explică fără echivoc mai multe elemente ale luptei de rezistență în care era angajată în acel moment rețeaua Securității destinată acestui scop:

– faptul că anumite cadre de Securitate, în special de la *Direcția a V-a, fuseseră chemate la misiune*;

– *acea misiune la care fusese chemat ofițerul de la Direcția a V-a pe 22, după-amiază,* nu putea fi una de luptă *contra*

teroriștilor. În acel moment, activitatea lor nici nu începuse în București;
– dacă ar fi fost vorba de o misiune secretă, în slujba Revoluției, nu avea sens să-i spună acest lucru lui Hortopan. Și cu atât mai puțin „să-i ceară protecție”. Hortopan era evident, în acel moment, de partea Frontului. Tocmai își „exprimase adeziunea” față de cauza Revoluției;
– singura posibilitate rămasă e că misiunea era *contra* Revoluției, adică în cadrul luptei de rezistență;
– evident, această concluzie se coroborează cu zeci de alte probe din care rezultă că alți ofițeri ai Direcției a V-a au răspuns misiunii la care fuseseră chemați. Unii dintre aceștia au fost prinși având asupra lor documentele care le dovedeau identitatea.

Raportul Popescu-Necșești coincide cu lista lui Iulian Vlad

Adrian Dumitru Popescu-Necșești, fost senator în Parlamentul României în legislatura 1992-1996, este autorul unui raport parlamentar care lămurește o parte din cele întâmplate în decembrie 1989, însă nimeni n-a mers mai departe cu cercetările. Raportul îl citează inclusiv pe generalul magistrat Ioan Dan, fostul șef adjunct al SPM din Parchetul General (cel care a găsit mărturia olografă a lui Iulian Vlad), care a susținut în fața Comisiei Decembrie 1989 că, din datele pe care le cunoaște, „teroriștii au făcut parte din cadrele oficiale și

cele acoperite ale fostei Securități”. Această concluzie, bazată pe un amplu material probator, este identică cu cea a lui Iulian Vlad, deși nu avea cunoștință de ea.

Raportul Popescu-Necșești[11] dovedește că „numai MI avea organizarea, personalul de specialitate și logistica necesare desfășurării tuturor tipurilor de acțiuni diversionist-teroriste”. Drept dovadă, Popescu-Necșești amintește de Ordinul Secret nr. 2600/1988 al Ministerului de Interne, care reglementează modul de acțiune în cazul unor tulburări sociale. Două ordine mai vechi, secrete și ele, se referă numai la unitățile speciale de intervenție: Ordinul Ministrului de Interne nr. 001084/1977 privind acțiunile detașamentului special de intervenție antiteroristă (în cooperare cu alte forțe) și Ordinul MI nr. 001370/1978 (cap. II – Rolul și sarcinile USLA). Adrian Popescu-Necșești consideră că aceste dispoziții seamănă până la identificare cu modul de acțiune împotriva demonstranților de la Timișoara și București.

Raportul prezintă zeci de alte mărturii și probe care atestă că trăgătorii care au inițiat diversiunea și au produs victime în București și alte orașe ale țării după 22 decembrie au fost organe de Securitate sau colaboratorii acesteia, antrenați în mod special în lupta conspirată, de „rezistență”, în cazul pierderii puterii de către regimul Ceaușescu.

> Concluzia lui Adrian Popescu-Necșești este clară: *În actele de diversiune și terorism au fost implicate cadre active ale fostului Minister de Interne, în mod deosebit ale fostului Departament de Securitate. Scopul tuturor acestor acte diversionist-teroriste a fost stoparea fenomenului revoluționar și limitarea acestuia la răsturnarea de la putere*

a cuplului Ceaușescu. Conform lui Necșești, majoritatea teroriștilor noștri au fost cadre ale MI (îndeosebi DSS) și USLA[12].

Scurtă incursiune în misiunile „patriotice” ale USLA

Aparatul de dezinformare al Securității a reușit să acrediteze ideea că USLA ar fi fost o unitate „profesionistă”, a cărei unică misiune era de a apăra poporul de teroriști. Căpitanul Cotuna Eugen, ajuns maior și șef al serviciului de protecție apropiată, avea să fie împușcat în fața MApN în cadrul încercării eșuate a echipei Trosca de a pătrunde în unitate în noaptea de 23-24 decembrie 1989. (A fost avansat post-mortem la gradul de locotenent-colonel și declarat erou al revoluției „în lupta cu teroriștii”!) Într-o intervenție din revista *Securitatea*[13] din cadrul „anchetei” „Cadrele de Securitate – *revoluționari de profesie* în lupta pentru apărarea cuceririlor socialiste”, acesta scria că, „pentru îndeplinirea ireproșabilă a misiunilor încredințate” „la cotele de exigență formulate de Comandantul suprem”, fiecare luptător trebuie să dispună de „o *pregătire moral-politică* și militară deosebită și, nu în ultimul rând, *de o înaltă conștiință revoluționară*”, astfel încât fiecare să poată „executa misiuni izolate în mod individual”. Pentru această „luptă corp-la-corp, pregătirea psihologică și *tragerile cu armamentul din dotare, din orice poziție și în viteză, trebuie stăpânite la perfecție de întregul efectiv*”. Numai cu o astfel de

pregătire luptătorii USLA își puteau „face datoria de *apărători de nădejde ai cuceririlor revoluționare ale eroicului nostru popor*”. Este de remarcat aici că Eugen Contuna creiona astfel exact profilul teroriștilor de după 22 decembrie 1989, care „stăpâneau la perfecție *tragerile cu armamentul din dotare, din orice poziție și în viteză*”. *Așa cum se cerea în aceeași* „anchetă” a lt.-col. Dumitru Dănău, „legile nescrise și dure ale «războiului secret»” le impuneau și lor „dăruire totală față de muncă”.

Să examinăm care erau misiunile încredințate de Comandantul Suprem „revoluționarilor de profesie, apărători de nădejde ai cuceririlor revoluționare”, cu „dăruire totală față de muncă”, înainte de 22 decembrie 1989.

Dosarele Securității aflate la CNSAS demonstrează că toate direcțiile Securității se ocupau în proporție covârșitoare cu represiunea populației României, forțată să aplaude „Conducătorul iubit” pe care majoritatea îl disprețuiau. DSS era principalul punct de sprijin al cultului personalității dictatorului Ceaușescu și al soției sale, un instrument prin excelență de teroare și umilire. Pentru că Ceaușescu nu voia să apară „în exterior” că ar fi fost un despot, a cerut Securității să „nu mai existe deținuți politici”. Ca atare, Securitatea a acționat în principal prin deghizarea învinuirilor politice în infracțiuni de drept comun. Acțiune la care a participat din plin și USLA. Din documente precum nota-raport a USLA din 26 iunie 1988 aflăm că „în conlucrare cu Direcția I și Direcția a IV-a” împotriva „unor elemente periculoase” capabile de „săvârșirea unor fapte de natură a afecta Securitatea statului […], în 13 cazuri s-a început urmărirea penală pentru infracțiuni de drept comun, 3 elemente au fost influențate

pozitiv, iar alte 8 avertizate”[14]. Un caz tipic pentru genul de „obiective” din „baza de lucru” a USLA a fost „Jora”. Apreciat drept „element deosebit de periculos din București, care intenționa să detoneze materiale explozive în locuri publice din capitală; a fost arestat – în urma unei combinații – pentru furt din avutul personal, judecat și condamnat în conformitate cu prevederile legii. În caz se continuau măsurile de control, împreună cu Direcția a IV-a, pe timpul cât «JORA» se va afla în detenție”[15]. Se remarcă similaritatea cu cazul inginerului Gheorghe Ursu, care a fost anchetat și torturat de Securitate în timpul detenției la Miliție[16]. Tot USLA se ocupa de „destrămarea a 89 de anturaje necorespunzătoare la care erau atrase peste 25 de persoane, în special tineri scăpați de sub controlul familiilor și al factorilor educaționali. Într-un număr de 12 cazuri s-a dispus începerea urmăririi penale”[17]. În legătură cu „obiectivele diplomatice”, USLA s-a preocupat nu atât de paza lor împotriva atentatelor, cât cu prevenirea intrării „în sediile misiunilor a persoanelor din categoria celor date în consemn ori care aveau asupra lor materiale cu conținut necorespunzător”[18].

Iată cum apărau cuceririle revoluționare ale eroicului popor luptătorii antiteroriști ai lui Ceaușescu, căruia îi acordau „dăruire totală”. Este oare de mirare că au acționat la fel și pe 22-25 decembrie? Implicați deplin în represiune, asumându-și întreaga recuzită operativă a celorlalte Direcții, USLA nu s-a diferențiat prin nimic pe linia aplicării politicii Partidului. Asemenea acestora, ofițerii din câmpul antiterorist luptau în interiorul acelorași scenarii conspirative, inventând „dușmani interni” și marcând nocivitatea Occidentului.

O confirmare a identității teroriștilor din interiorul DSS

Un fost membru al USLA oferă următoarea mărturie care detaliază *primele două și cele mai importante categorii de teroriști specificate de Iulian Vlad: comandourile USLAC*[19], „suprapuse Direcției a V-a și USLA”.

> Cei care au avut și au cunoștință despre existența și activitatea forțelor de șoc subordonate direct lui Ceaușescu au tăcut și tac în continuare de frică sau din calcul. *S-au spus multe despre indivizii îmbrăcați în combinezoane negre*, tatuați pe mâna stângă și pe piept, fanaticii mercenari care *acționau noaptea ucigând cu precizie și retrăgându-se când erau încolțiți în canalele subterane ale Bucureștiului. S-au spus multe, iar apoi au tăcut ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat*.
> *Suprapuse Direcției a V-a și USLA, comandourile USLAC erau constituite din indivizi care „lucrau” acoperiți în diferite posturi*. Erau *studenți străini, doctoranzi și bășinași devotați trup și suflet dictatorului*. Foarte mulți erau arabi și cunoșteau cu precizie cotloanele Bucureștiului, Brașovului și ale altor orașe din România. Pentru antrenament aveau la dispoziție câteva *centre de instruire subterane*: unul era în zona Brașovului, iar altul, se pare, chiar sub sediul fostului CC-PCR, poligon care au dat din întâmplare câțiva revoluționari în timpul evenimentelor din Decembrie[20].

Mărturiile lui Nicolae Militaru și Silviu Brucan legate de rolul lui Iulian Vlad și al Securității în lupta de rezistență

Primele dezvăluiri privind identitatea „teroriștilor” au apărut în urma unui interviu „aniversar” acordat de Brucan și Militaru, publicat în *Adevărul*, un cotidian favorabil Frontului, pe 23 august 1990[21]. Deși Brucan declarase public în ianuarie 1990 că „teroriștii” nu erau alții decât membri ai Securității, acesta a omis să specifice unitățile din care proveneau[22]. În noul interviu, Brucan și Militaru au susținut că patru unități speciale din cadrul Securității (având un efectiv de circa 4.000 de persoane) fuseseră antrenate în folosirea armelor cu lunetă: USLA (800), Direcția a V-a (450), Direcția de Securitate a Municipiului București (600) și Școala de Ofițeri de Securitate de la Băneasa, condusă, la acea vreme, de fratele lui Ceaușescu, gen. Nicolae Andruță Ceaușescu (2.000)[23].

Potrivit lui Brucan, „toți lunetiștii [erau] antrenați în tehnicile de luptă de gherilă urbană și echipați cu cele mai moderne tipuri de arme semiautomate (cu lunete cu infraroșu), acest lucru explicând de ce aceștia acționau doar pe timp de noapte”[24].

Întrebat dacă era sigur să se presupună că nu toți cei 4.000 de inși specializați în aceste tactici luaseră parte la actele „teroriste” din decembrie, Militaru a dat de înțeles că este destul de dificil să se afirme cu certitudine câți dintre aceștia participaseră efectiv. Totuși, a mai adăugat:

> Ceea ce e absolut sigur este faptul că, încă din primele clipe, aceste persoane au acționat în baza unui plan premeditat, conceput pentru eventualitatea unei revolte populare, un plan care impunea securizarea principalelor unități strategice (incluzând clădirile din preajma locurilor în care urmau să își depoziteze armele), securizarea mijloacelor de comunicare și transport civil și militar, securizarea depozitelor de armament și a altor locuri principale de întâlnire, incluzându-se aici tunelurile subterane în care și din care puteau pătrunde, respectiv ieși cu ușurință. Unii ofițeri aveau două identități și dețineau rânduri de chei de la două apartamente dotate cu rezerve de hrană, haine civile, muniție etc. Erau numiți „teroriști" fiindcă în seara zilei de 22 decembrie 1989 și-au ocupat pozițiile de tragere în clădirile din jurul Comitetului Central al PCR, dar și din jurul Radioului și Televiziunii, Ministerului Apărării Naționale etc., de unde au deschis focul asupra militarilor și civililor, nediscriminatoriu și, în unele cazuri, au încercat chiar să pătrundă în sediile Televiziunii, Ministerului Apărării Naționale și ale altor instituții[25].

Astfel, Brucan și Militaru confirmau faptul că suspiciunile inițiale privind identitatea „teroriștilor" erau corecte.

Pe 21 decembrie 1990, Silviu Brucan a revenit cu un al doilea interviu acordat cotidianului *Adevărul*, întrucât, după cum susținea, intrase între timp în posesia Ordinului Ministerului de Interne nr. 2600 din 1988[26]. Deși documentul fusese invocat de nenumărate ori de procurorii militari în cadrul proceselor deschise în 1990, atunci era prima dată când

publicul larg afla, în detaliu, conținutul acestuia. Astfel, Brucan sugera că existau înscrisuri probatorii care să confirme existența și acțiunile „teroriștilor” securiști în decembrie 1989, el subliniind rolul pe care respectivul document îl acorda trupelor USLA.

Rolul rezervat uslașilor în Ordinul 2600 prefigurează misiunea lor în „lupta de rezistență” a Securității de după fuga dictatorului. Conform dovezilor prezentate în acest volum, luptătorii „antiteroriști” ai lui Ceaușescu s-au aflat printre autorii principali ai actelor teroriste care au avut loc între 22 și 31 decembrie.

Acest lucru a fost devoalat de generalul Militaru și într-un interviu din decembrie 1992. Întrebat fiind dacă terorismul din decembrie era parte a unui plan de contracarare a revoluției, a răspuns: „Nu mai e nici un dubiu în acest sens. După evenimentele din Brașov din 1987, în iunie 1988 s-a adoptat Ordinul nr. 2600. În cuprinsul acestui Ordin se specifică în mod clar cum să se organizeze un răspuns prompt pentru orice mișcare socială care ar avea loc în România [...]. Știți că unul dintre obiectivele vizate de aceste planuri era Armata. Armata trebuia neutralizată!”[27]. Întrebat dacă nu cunoaște identitatea teroriștilor, generalul a fost explicit: „Dimpotrivă, știm. *Erau elemente USLA* – în toată regula”[28].

În cadrul depoziției de martor din cazul „Otopeni – 23 decembrie 89”, generalul Militaru acuză din nou Securitatea de crimă:

> Iulian Vlad a refuzat să vină la TVR să dea o declarație de solidarizare a Securității cu manifestanții deoarece „nu știa cum vor evolua lucrurile”. Cei care au tras după 22

decembrie au fost: Direcția a V-a a Securității Statului, trupele speciale și Securitatea București. Nu trebuie acuzată în totalitate Securitatea. Diversiunea a fost creată de Direcția D din DSS. Din informațiile pe care le-a obținut în acele zile de la col. Pavelescu, fost șef de Stat-Major al CT Securitate, știa că represiunea a fost organizată în baza ordinului 002600 care nominaliza forțe, nume de persoane și amplasarea lor în anumite zone. De asemenea, prevedea instrucțiuni de recuperare a morților și răniților. Numai MI avea în dotare armamentul special cu care au fost uciși majoritatea oamenilor după 22 decembrie[29].

Fapt confirmat recent de tabelele cu armamentul din dotarea Securității predate către MApN în ianuarie 1990, documente prezentate și în volumul de față[30].

Dacă pentru ce s-a întâmplat până pe 22 decembrie dimineață este vinovată și Armata, după 22 și până în 31 decembrie ’89 vinovați sunt numai cei din MI și DSS. Ordinul de trecere a DSS în cadrul MApN s-a dat pe 26 decembrie ’89.

Depunând mărturie la procesul din mai 1995, Militaru a susținut că semnificația Ordinului 2600 a fost, pentru prima dată, asociată numelui său de către Dumitru Ion Pavelescu, comandant adjunct al trupelor militare de Securitate, în decembrie 1989[31].

S-a spus despre capii Armatei că ar fi avut interesul să dea vina pe Securitate pentru a se spăla pe „mâinile însângerate” prin participarea la represiunea de până în 22 decembrie. Este, desigur, posibil. Însă acest argument, după cum am mai

subliniat, nu are legătură cu Nicolae Militaru. El nu a participat la acea represiune.

Mărturiile generalului Militaru au fost puse însă la îndoială și cu alte argumente, care în general au încercat să utilizeze antisovietismul național, promovate de o asiduă campanie mediatică a Securității și oamenilor ei din presă.

I s-au inventat lui Militaru un dosar, „Corbii" (până acum de negăsit), și un nebulos interes de a-l elimina pe uslașul Trosca. S-a construit o teorie implicând legăturile sale cu Uniunea Sovietică (de altfel, reale și asumate, dar de nivel destul de scăzut), mergând pe supoziția (nedovedită) că ar fi fost agent GRU (serviciul de spionaj militar al URSS). Chiar dacă aceste zvonuri ar fi reale, rămâne problema punerii în aplicare a „planului" prosovietic. Nu s-a găsit totuși nici un rus, fie terorist, fie diversionist, la lucru în decembrie 1989 în România. Nici măcar Securitatea nu a reușit să producă vreun astfel de specimen.

În capitolul „Încercarea de decapitare a Revoluției. Cazul Trosca la MApN" am prezentat probe care dovedesc că și narațiunea cu „răzbunarea lui Militaru asupra lui Trosca" este o fabulație.

Dată fiind ura evident reciprocă, nici cu Securitatea nu se poate spune că ar fi putut colabora Militaru pentru a-și pune în aplicare pretinsa diversiune.

Este extrem de greu de imaginat că acest om ar fi avut imaginația, șiretenia și mai ales mijloacele să *organizeze în mod deplin conspirat* o diversiune împotriva propriei armate. Mai ales că, după fuga lui Ceaușescu și desemnarea ca Ministru al Apărării Naționale, Nicolae Militaru își atinsese

oricum, după cum am arătat, un moment de glorie în cariera sa.

În ultimă instanță, declarațiile sale se coroborează cu cele ale lui Mazilu, Hortopan și ale altor câtorva sute de martori credibili. Mai mult, se coroborează cu documentele de la CNSAS prezentate în această lucrare. În addenda, „5. KGB-GRU și «complotul filosovietic»”, subcapitolul „Cazul generalului Nicolae Militaru”, vom reveni cu note biografice mai detaliate care susțin și ele faptul că depozițiile generalului Nicolae Militaru au credibilitate.

Mărturia lui Dumitru Mazilu

În 1991, Dumitru Mazilu, care în urmă cu un an solicitase azil politic în Elveția, publica extrase din memoriile sale[32]. Mazilu are prea puține cuvinte de laudă la adresa foștilor compatrioți din cadrul Frontului, Brucan și Militaru, dar afirmă că, în cursul evenimentelor, „de cel puțin șapte ori ni s-a comunicat că în acțiunile de gherilă urbană era antrenată fosta «Direcție de Pază» [Direcția a V-a]”[33]. Mazilu dezvoltă:

> Din seara zilei de 22 decembrie s-a dovedit că unitățile și militarii care continuau să tragă în populație aparțineau, de fapt, Ministerului de Interne… acest lucru fiind confirmat de următoarele constatări:
>
> a) locurile din care se trăgea în populație aparțineau, cu certitudine, Ministerului de Interne (cum era cazul clădirii de lângă Biblioteca Centrală Universitară, ce aparținea

Direcției de Pază a Ceaușeștilor) sau cu o mare probabilitate (apartamentele din clădirea generală de vizavi de biroul de lucru al tiranului; apartamentele din preajma vilelor Elenei și ale lui Nicolae Ceaușescu, precum și cele din apropierea unor obiective de importanță strategică sau politică, precum Ministerul Apărării Naționale, Televiziunea sau Radiodifuziunea Română etc.);
b) folosirea unor aparate speciale, îndeosebi a simulatoarelor, specifice acțiunilor de gherilă urbană, pentru derutarea populației răsculate;
c) acțiunile lunetiștilor în preajma unor obiective de interes major din interiorul unor clădiri învecinate, unde accesul altor persoane era aproape exclus;
d) organizarea unor acțiuni de comando, cum a fost cea de la Comandamentul din fostul Comitet Central din noaptea de 23/24 decembrie, în cursul căreia mai mulți suspecți fuseseră găsiți cu patru sau cinci buletine de identitate asupra lor – o procedură folosită îndeosebi de Ministerul de Interne[34].

Se observă deci că afirmațiile lui Mazilu ne sunt mai mult decât familiare.

Credibilitatea lui Dumitru Mazilu

Pentru cei care poate nu-și mai aduc aminte de acțiunile temerare ale acestui disident (și ulterior, pentru o scurtă perioadă, membru FSN), menționăm că după 1985, ca raportor special al Națiunilor Unite pe problemele drepturilor omului și ale tineretului din lume, Mazilu a scris un raport

extrem de critic despre situația drepturilor omului în România. Securitatea a aflat și autoritățile române i-au interzis să părăsească țara pentru a-și prezenta raportul. A fost pus sub stare de arest la domiciliu, dat afară din Ministerul Afacerilor Externe și i s-a retras pașaportul diplomatic. Mai mult, ca motiv pentru faptul că nu s-a mai prezentat la sediul Națiunilor Unite, Securitatea a ticluit „știrea" transmisă către ONU că Dumitru Mazilu ar fi grav bolnav.

Dumitru Mazilu i-a scris secretarului general al ONU dezvăluind că a fost spitalizat de două ori cu forța. În ciuda presiunilor la adresa lui și familiei, Mazilu nu a renunțat. În aprilie 1989 a reușit să trimită clandestin raportul, care e publicat ca document oficial al Națiunilor Unite pe 10 iulie 1989. Anexă la document, cu titlul „O privire specială asupra cazului României", este o critică devastatoare la adresa regimului Ceaușescu, pe care îl acuza de „subjugarea oamenilor și distrugerea valorilor umane". ONU l-a apărat și, pe 15 decembrie 1989, printr-o decizia unanimă, a cerut autorităților române să-l elibereze imediat. A rămas însă sub arest la domiciliu. Iată ce declara într-un interviu ulterior: „În noaptea de 21 spre 22 decembrie, soția mea, copiii și cu mine am fost ridicați pentru a fi executați, în pijama și în cămașă de noapte. Am avut pieptul zdrobit de lovituri de baston și ne datorăm salvarea împrejurărilor particulare ale revoluției"[35].

Arestarea lui Dumitru Mazilu e confirmată de adjunctul șefului Direcției a III-a (Contrainformații) a Securității:

> În seara zilei de 21 decembrie gl. mr. Mortoiu Aurelian a convocat o ședință cu șefii de servicii la care era prezent și

celălalt locțiitor, l.-col. Rădulescu Emil. Cu acest prilej ne-a informat că are ordin de la conducere ca în anumite *cazuri care ridică probleme speciale* să acționăm pentru reținerea temporară a acestora spre a preveni implicarea lor în acțiuni similare celor de la Timișoara. S-a referit concret la *Mazilu Dumitru*, Andreescu Gabriel, *Brucan Silviu* și Celac Mariana. [...]

Discutând cazul lui Mazilu Dumitru a susținut că acesta trebuie reținut [...] [pentru că există date] din care rezultă că fiul acestuia ar face naveta între demonstranții de la Intercontinental și tatăl său. [...] lt.-col. Rădulescu Emil s-a transformat într-un adevărat instigator cerând să-i fie aduse cătușele ce se aflau în intrarea unității, cătușe pentru a trece la arestarea membrilor familiei Mazilu și desigur a acestuia. [...] Astfel gl.-mr. (r) Mortoiu Aurelian a luat legătura telefonic cu șeful securității jud. Teleorman căruia i-a cerut să-i pună la dispoziție un spațiu în localitatea Zimnicea unde să fie dus Mazilu Dumitru și anchetat. Lt.-col. (r) Rădulescu Emil și subalternul său Manea Gheorghe s-au ocupat de organizarea unui grup de ofițeri și subofițeri pentru a-i sprijini în acțiunea de pătrundere a locuinței subsemnatului, reținerea și transportarea la Zimnicea. [...]

Seara târziu [Mortoiu] a revenit spunând că are aprobare să acționeze în cazurile Mazilu și Andreescu după cum hotărâse mai devreme, iar în cele ale lui Brucan și Celac după cum îmi ordonase. [...] În primele două cazuri a acționat conform planului. [...]

În declarația mea, referindu-mă la modul în care s-a pus la punct planul în cazul Mazilu, am uitat să menționez că s-a

> discutat (l.-col. Rădulescu Emil) despre faptul că la intrarea în apartamentul celui în cauză va folosi rângi și baroase pe care le va lua de la garajul nostru auto în situația că va refuza să deschidă ușa[36].

Dumitru Mazilu a fost un disident autentic și el și familia lui au avut destul de mult de suferit din cauza Securității. Pe de altă parte, nu se poate spune nici că ar fi avut vreo legătură cu URSS, nici că ar fi făcut parte dintr-un „complot” FSN-ist. Din contră, avea o relație rece cu Iliescu, Brucan și Militaru, iar conform articolului publicat în *Le Monde* pe 18 ianuarie 1990 citat mai sus nu avea oricum de gând să continue să facă politică:

> Dar de la început am spus că vreau să rămân expert al Națiunilor Unite, că nu vreau să dețin funcții în CFSN decât până la alegerile libere și că nu mă interesează să particip la aceste alegeri [...]. Personal, sunt pentru schimbări mai rapide și mai profunde în toate domeniile, pentru a rupe cu moștenirea lui Ceaușescu [...]. Din clipa în care, în 22 decembrie, oamenii m-au împins către balconul Comitetului Central, mi-am expus obiectivele. La repet: România n-a fost, nu este și nu va fi o țară comunistă; poporul a trăit și va trăi în credința lui Dumnezeu care trebuie să se exprime în toată libertatea. Toți cetățenii trebuie să aibă condiții de viață decente, libera inițiativă trebuie să predomine în economie. Dacă aceasta deranjează pe cineva e problema sa. Eu am luptat pentru aceste idei punându-mi viața în primejdie[37].

Mărturia lui Mazilu cu privire la identitatea teroriștilor ca fiind oamenii Securității nu poate fi judecată prin prisma setei de putere, a „filosovietismului” sau a oricărui alt pretext asociat „complotului FSN-ist”. Este credibilă în sine, fără a avea nevoie de alte argumente.

1. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din ’89*, Lucman, București, 2012, p. 10.
2. Vezi *ibidem*, pp. 10-13, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/text-of-securitate-general-iulian-vlads-29-january-1990-declaration-identifying-the-terrorists; originalul olograf poate fi consultat pe https://revista22.ro/actualitate-interna/cine-au-fost-teroristii-iulian-vlad-spune-c-erau-de-la-securitate-declaraie-olograf.
3. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 7.
4. Mădălin Hodor, „Securitatea și Revoluția, 29 de ani de diversiune”, *Newsweek*, 21.12.2018.
5. Lt.-col. Filip Teodorescu, mr. Dumitru Pețanca, lt.-col. Claudiu Bucur, col. Ioan Bordei, lt.-col. Valeriu Gheorghe și mr. Alexandru Curcă Stănescu, „Particularități ale muncii de Securitate pe profil de informații interne, contrainformații în sectoarele economice, contraspionaj și contrainformații militare în perioada inițială și pe timpul ducerii războiului de către întregul popor”, *Securitatea*, nr. 4(76), 1986.
6. Mădălin Hodor, „Cine au fost «teroriștii»? Iulian Vlad spune că erau de la Securitate. Declarație olografă”, *22*, 21.12.2017, https://revista22.ro/actualitate-interna/cine-au-

fost-teroristii-iulian-vlad-spune-c-erau-de-la-Securitate-declaraie-ograf, accesat pe 4.12.2018.
7. General-maior Ghiță Grigorie, „Să se cunoască adevărul. O precizare a Ministerului Apărării Naționale”, *Adevărul*, 19 ianuarie 1990.
8. Ondine Gherguț, „Generalul Militaru acuză Securitatea de crimă”, *Cotidianul*, 25 mai 1995.
9. Corneliu Antim, „Ordinul 2600 în Revoluția din decembrie. Dialog-mărturie cu general (r) Nicolae Militaru”, *România Liberă*, 17 decembrie 1992, https://romanian revolutionofdecember1989.com/ordinul-2600-in-revolutia-din-decembrie-dialog-marturie-cu-general-r-nicolae-militaru-romania-libera-17-decembrie-1992, accesat pe 6.12.2018.
10. Declarație gen.-col. Ion Hortopan, „Unele aspecte ale desfășurării acțiunilor Armatei împotriva teroriștilor”, 16.02.1990, dată în fața lui Gheorghe Diaconescu, procuror-șef militar, adjunct al procurorului general. Sursa: arhiva personală a gen. Ioan Dan, fost șef al Parchetului Militar.
11. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/opinie-separata-privind-fenomenul-terorist-in-revolutia-din-decembrie-1989-senator-adrian-d-popescu-. necsesti/?fbclid=IwAR27x6zgVQUza648hVBo6jplubwNCd6RwV8jTxt4MVq7 AALkty DsxSgY-Dc, accesat pe 6.12.2018.
12. „Un raport ținut la sertar: teroriștii au făcut parte din cadrele oficiale și cele acoperite ale fostei Securități”, Flux 24, 21 decembrie 2014, https://flux24.ro/raportul-necsesti-teroristii-au-facut-parte-din-cadrele-oficiale-si-cele-acoperite-ale-fostei-securitati, accesat pe 6.12.2018.
13. Lt.-col. Filip Teodorescu *et al.*, art. cit..

14. Arhiva CNSAS, fond c, dosar 4038, vol. 1, f. 50v.
15. *Ibidem*.
16. Vezi declarațiile martorilor și documentele Securității aflate în dosarul 2500/2/2017 de la Curtea de Apel București.
17. Arhiva CNSAS, fond c, dosar 4038, vol. 1, f. 50v.
18. *Ibidem*, f. 51.
19. Căpitanul Romanescu Marian (fost cadru USLA), Dan Badea, „USLA, Bula Moise, teroriștii, și «Frații Musulmani»”, *Expres*, nr. 26(75), 2-8 iulie 1991, pp. 8-9.
20. *Ibidem*.
21. Vezi interviul acordat de gen. Nicolae Militaru și Silviu Brucan lui Darie Novăceanu, „Adevărul, numai adevărul”, *Adevărul*, 23 august 1990, pp. 1, 3. Este semnificativ modul în care observatorii începuseră deja să adere la ideea că Frontul „ar fi deturnat Revoluția” din decembrie 1989, că „teroriștii” nu ar fi fost un pericol real și că interviul ar fi devenit notoriu (în special în Occident) ca urmare a dezvăluirilor făcute de Brucan și Militaru cu privire la activitățile predecembriste și la legăturile existente între cei care au preluat puterea în decembrie 1989 (incluzându-se aici și ei). Cu toate acestea, adevărata știre rezultă din comentariile celor doi vizând identitatea „teroriștilor”. Vezi, de exemplu, articolul lui Mark Champion, „Romanian Revolution Depicted as Planned Coup, Not Uprising” („Revoluția Română prezentată ca o lovitură de stat premeditată, și nu ca o revoltă spontană”), publicat în *The Washington Post* pe 24 august 1990. Chiar și cea mai bine argumentată combatere a răstălmăcirii argumentației oferite de Brucan și Militaru atingea doar în trecere

problema „teroriștilor”. Vezi articolul semnat de Michael Shafir, „Preparing for the Future by Revising the Past” („Revizuind trecutul ne pregătim de viitor”), Radio Europa Liberă, raport privind Europa de Est, nr. 41, 12 octombrie 1990, pp. 29-42. Data are o semnificație aparte pentru istoria României, întrucât reprezintă data la care dictatorul militar Antonescu fusese înlăturat de la putere în 1944 și care, ca atare, era sărbătorită la nivel național în timpul regimului comunist. Faptul că acest interviu fusese publicat la o dată atât de ușor identificabilă cu regimul precedent nu făcuse decât să-i discrediteze conținutul.

22. Romulus Căplescu, interviu cu Silviu Brucan, „Poporul român are dreptul să cunoască rolul Frontului în zilele Revoluției”, *Adevărul*, 16 ianuarie 1990.
23. Darie Novăceanu, art. cit. Brucan a mai dezvăluit că fuseseră implicați 30 de străini, „în marea lor majoritate palestinieni instruiți la școala din Băneasa sau în alte centre ale Securității”.
24. *Ibidem*.
25. *Ibidem*.
26. Sergiu Andon, interviu cu Silviu Brucan, „Cine au fost teroriștii?”, *Adevărul*, 21 decembrie 1990, pp. 1-2.
27. Corneliu Antim, „Ordinul 2600 în Revoluția din decembrie. Dialog-mărturie cu general (r) Nicolae Militaru”, *România Liberă*, 17 decembrie 1992, p. 2.
28. *Ibidem*.
29. Odine Gherguț, art. cit., p. 3.
30. Vezi subcapitolul „O redutabilă forță militară conspirată. Arsenalul Securității cnform documentelor găsite recent la CNSAS” de la pagina 148.

31. Ondine Gherguț, art. cit., p. 3. Militaru a depus mărturie la așa-numitul proces „Otopeni – 23 decembrie ’89”.
32. Acesta susține că exemplarul original al memoriilor sale i-a fost sustras atunci când a fost atacat de niște agresori mascați, vorbitori de limba română.
33. Dumitru Mazilu, „Cine sunt teroriștii?”, *Flacăra*, 25 septembrie 1991, p. 4.
34. *Ibidem*. Mazilu încearcă, în mod evident, să evite orice distincție între Ministerul de Interne și Securitate.
35. Sylvie Kauffmann, interviu cu Dumitru Mazilu (vicepreședinte al CFSN), „Un entretien avec le numéro deux du Conseil du Front de salut natinal”, *Le Monde*, 18 ianuarie 1990, https://mariusmioc.wordpress.com/2018/01/03/dumitru-mazilu-in-le-monde-s-a-pretins-ca-a-avut-loc-o-concurenta-intre-presedintele-iliescu-si-mine-dar-asta-e-fals-nu-putem-scoate-in-afara-legii-nici-un-partid-nici-partidul, accesat la 31.10.2019.
36. Dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, „Coman și alții”, vol. 19, f. 373.
37. Sylvie Kauffmann, art. cit.

Interesul și scopurile posibile urmărite de Securitate

Procurorul Ioan Dan, cel care după 1990 a condus ancheta în dosarele Revoluției în calitate de adjunct al șefului Procuraturii Militare, considera că toate victimele Revoluției s-au datorat în principal aceleiași forțe care a acționat „înainte de 22 decembrie pentru apărarea lui Ceaușescu, iar după acea dată pentru stoparea procesului revoluționar și limitarea efectelor revoltei populare la căderea cuplului dictatorial”[1].

Documentele studiate și declarațiile martorilor pe care le-am consultat, dintre care o parte au fost prezentate în acest studiu, arată fără putință de tăgadă că represiunea, atât dinainte, cât și după 22 decembrie 1989, a fost pregătită din timp, organizată și ordonată la vârful organelor de putere, în principal de DSS, și operaționalizată de organele Securității cu ajutorul altor forțe loiale regimului, controlate de Securitate, inclusiv infiltrate în Armată, în scopul:

– păstrării puterii dictatorului și, implicit, a Securității, până pe 22 decembrie;
– revenirii dictatorului sau a unui regim similar care să transfere puterea în mâinile acelorași organe de forță și represiune, în intervalul 22 decembrie – 25 decembrie;

– timorării revoluționarilor și contracarării dorinței lor de reformă, a infiltrării în noile structuri de forță ale statului și asigurării imunității juridice fostelor organe represive – după 25 decembrie.

Din analiza acțiunilor generalului Iulian Vlad de după fuga dictatorului rezultă că acesta „juca la două capete". El a acceptat amorsarea și a controlat desfășurarea „luptei de rezistență":

– pentru cazul în care dictatorul ar fi readus la putere în vreun fel sau altul (și atunci se va fi achitat de misiunea „rezistenței" în ochii lui);
– pentru „temperarea" Revoluției și infiltrarea în noua putere.

Examinând probele prezentate mai sus (mărturiile unui mare număr de medici care au operat răniții, ale martorilor oculari, dar și ale multor ofițeri de Armată și chiar de Securitate), coroborate cu documentele Securității aflate la CNSAS, deducem că teroriștii au făcut parte din forțele care erau pregătite să acționeze în situația unei crize majore a regimului dictatorial, în ambele sale faze – *înainte* și *după* pierderea puterii de către Ceaușescu. Modul de acțiune în cele două faze era evident specific celor două realități:

– acțiune *la vedere*, prin ordinul 2600, în cazul unei revolte populare interne, cum a fost cea eroică de la Timișoara, și apoi în București, pe 21, deci *câtă vreme Ceaușescu rămânea la putere*;
– acțiune în clandestinitate, prin planul „luptei de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic", în cazul pierderii puterii de către Ceaușescu.

Păstrarea puterii de către Securitate chiar și în absența dictatorului a inclus:

– infiltrarea în noile structuri de putere;
– salvgardarea dosarelor;
– dobândirea imunității pentru crimele săvârșite în anii dictaturii.

În timpul Revoluției, pentru un moment de derută, securiștilor le-a fost fără doar și poate teamă de „gloata”[2] scăpată de sub controlul ubicuu pe care-l exercitaseră cu „profesionalism”, timp de 40 de ani. Știau ce făcuseră. Unii, cu noțiuni de drept, poate auziseră și că se numesc, pe plan internațional, crime împotriva umanității. Și mai știau și cât erau de urâți.

1. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din ’89. Probe prezentate și comentate de un fost șef al Procuraturilor Militare*, Lucman, București, 2012, p. 18.
2. Termenul îi aparține lui Iulian Vlad, referindu-se la demonstranții timișoreni. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ștefan Alexie, f. 39.

Armata sau Securitatea

Să ne oprim pentru moment asupra întrebării *care dintre cele două principale instituții de forță ale regimului Ceaușescu ar fi mai probabil să fi dus tipul de luptă teroristă (sau doar de diversiune, în varianta SPM), soldată cu morți și răniți (în majoritate civili și soldați în termen), care a urmat după 22 decembrie în România?*

Motivul. Problema vinovăției pentru Timișoara (și pentru cei 45 de ani de comunism)

Este plauzibil că șefii Armatei (Gușă, Stănculescu, Hortopan) se știau vinovați pentru măcelul de la Timișoara și din București de pe 21 și că le era frică atât de mânia populației, cât și de un eventual proces postrevoluționar.

Dar capii Securității (Vlad, Postelnicu, Ardelean, Neagoe, Gheorghe Rațiu, Vasile Gheorghe etc.) se știau, evident, mai vinovați decât capii Armatei. Ei puteau presupune că un

proces revoluționar veritabil se putea solda și cu un proces juridic, în care crimele de la Timișoara ale instituției pe care au condus-o ar fi ieșit la iveală. Crime care le-au depășit cu mult, în letalitate și cruzime, pe cele ale Armatei[1]. Și, în consecință, erau mai vulnerabili în fața poporului răzvrătit. Mai mult, în cazul lor, era vorba nu numai de vinovăția pentru crimele din 15-21 decembrie 1989, ci și de vinovățiile lor anterioare. Chiar dacă la ordinul lui Ceaușescu au încercat să deghizeze represiunea politică în cauze de drept comun[2], capii Securității știau foarte bine că *teroarea în care au ținut poporul român în toată perioada comunistă le-a atras ura majorității românilor*. Ei știau că au comis crime împotriva umanității, inclusiv în cazul Brașov ’87, și mai ales, în mod decisiv, la Timișoara.

Pentru aceste motive, ofițerii de Securitate erau în cel mai mare pericol. Românii de pe stradă știau că *unii* dintre capii Armatei participaseră la măcelul de la Timișoara, dar îi considerau pe *toți* securiști, instituțional, vinovați pentru teroarea îndurată de decenii și menținerea abjectei dictaturi Ceaușescu la putere.

Din cauza urii și învinuirii colective care planau asupra Securității, capii instituției se bucurau de o mult mai mare loialitate din partea cadrelor instituției. Securiștii sperau să-și păstreze prerogativele și să-și câștige imunitatea prin manevrele șefilor lor, oricare ar fi fost acelea. Așadar, inclusiv prin a trage în revoluționari. Adică, prin acțiuni, după stricta definiție a termenului, *teroriste*. E greu de imaginat ca ofițerii de rând ai Armatei să fi fost dispuși la aceleași acte.

Securiștii se mai simțeau amenințați și într-o altă privință: pierderea puterii. Armata nu putea fi desființată prin venirea

la putere a unui guvern democrat. Ea trebuia să păzească granițele țării indiferent de regim. Securitatea putea și *ar fi trebuit să fie înlăturată în cvasitotalitate dacă Revoluția ar fi mers până la capăt*. Revoluționarii au cerut asta din primul moment, începând de la Timișoara. Se știa, evident, că misiunea principală a Securității fusese apărarea dictatorului, reprimarea oricărei opoziții interne și terorizarea populației. Până și Iliescu, deși i-a preluat masiv pe securiști în SRI (folosindu-i în consolidarea puterii, de la diversiunea de la Târgu Mureș până la mineriade), și-a dat seama că trebuia să-i pedepsească, măcar formal, cu câțiva ani de închisoare pe cei de la vârf (Postelnicu, Vlad, Vasile Gheorghe etc.)[3].

În sfârșit, să nu uităm strigătul revoluționarilor din mai toate orașele țării („Armata e cu noi!”) și faptul că Revoluția a învins totuși și datorită retragerii (și, în multe cazuri, a fraternizării) unităților Armatei.

Încrederea dictatorului

Cuplul dictatorial avea o mult mai mare încredere în Direcția Securității Statului, în calitatea ei de pilon principal al represiunii și dezinformării interne și al propagandei externe pe care s-a susținut timp de 25 de ani cultul personalității lui Nicolae Ceaușescu.

Conform declarațiilor lui Ion Coman din procesul „Lotului Timișoara”[4], șeful Securității, Iulian Vlad, avea un canal de comunicare directă cu dictatorul. Deși teoretic, în virtutea

funcției deținute în CC, Coman avea în subordine atât Armata, cât și Ministerul de Interne, Securitatea informa direct cuplul prezidențial despre evoluția evenimentelor de la Timișoara: „Peste capul meu, E. Ceaușescu fusese informată de reprezentanții MI, probabil de general Macri ori Nuță". Mai mult, Ion Coman, ca și ceilalți membri ai nomenclaturii supuși suspiciunii proverbiale a dictatorului, era monitorizat atât direct, de Elena Ceaușescu (în virtutea rolului ei de șef al Comisiei de Cadre a CC al PCR), cât și prin intermediul Securității. Și acest lucru reiese inclusiv din declarațiile amintite: „Activitatea mea era în permanență supravegheată și raportată soților Ceaușescu de organele de securitate. Afirm cu toată certitudinea acest lucru, deoarece în mai multe rânduri mi s-a telefonat de la București, cerându-mi-se explicații în legătură cu unele amănunte pe care nu aveau de unde să le cunoască decât de la respectivele organe"[5] (urmează mai multe exemple relevante).

Aceste declarații ale inculpatului Ion Coman sunt credibile prin simplul fapt că prin ele inculpatul nu încerca să se dezvinovățească: în acel moment, fostul nomenclaturist își recunoscuse vina pentru morții de la Timișoara. Mărturia sa se coroborează de altfel cu cele ale altor martori și, mai important, cu documente de arhivă din care rezultă că, dintre toți factorii de răspundere ai regimului, șeful Securității Iulian Vlad a avut cel mai mare număr de intrări la cabinetele I și II (soții Ceaușescu) în perioada 16-22 decembrie 1989 (zilnic, uneori de două ori pe zi, deseori însoțit de ministrul de Interne Tudor Postelnicu)[6]. Mai mult, din coroborarea cu alte agende de lucru ale șefilor DSS și declarații ale acestora, Iulian Vlad a avut, pe lângă întâlniri directe, un număr de convorbiri

telefonice cu șeful statului în aceeași perioadă, în urma cărora organiza ședințe cu șefii de Direcții ale Securității în care le transmitea *ordinele primite direct de la dictator*.

De aceea este plauzibilă și următoarea declarație a lui Ion Coman:

> Vreau să precizez că, deși am fost ani de zile secretarul Comitetului Central, care teoretic răspundea de activitatea organelor de Armată, Interne, Procuratură și Justiție, niciodată nu am avut acces la documentele Departamentului Securității Statului. Acest departament nu era subordonat nici CPEx, nici biroului acestuia, ci numai soților Ceaușescu. Niciodată vreun raport al departamentului și nici al Ministerului de Interne adresat fostei conduceri superioare nu mi-a fost prezentat[7].

În special Armata, ca principală instituție de forță a statului, era monitorizată în profunzime de Securitate prin intermediul Direcției a IV-a Contrainformații Militare. Fiecare unitate militară avea cel puțin un ofițer al acestei direcții, care o „asigura contrainformațional" la vedere („CI-știi"), și o rețea informativă acoperită. Un general-maior de armată ne-a declarat recent: „Ați auzit de instituția CI. *Un CI-ist avea mai multă putere decât un comandant de regiment*"[8].

Sau, în cuvintele procurorului Ioan Dan:

> Este cunoscut faptul că în fiecare unitate a Armatei, inclusiv la nivelul Marelui Stat-Major, existau ofițeri de Securitate organizați în Birouri de Contrainformații, cu întregi rețele de informatori în rândul militarilor.

> În timpul evenimentelor revoluționare din decembrie 1989, comandanții unităților Armatei au fost supravegheați *direct* și *tot timpul* [subl. în original] de către ofițerii de Securitate din rețeaua așa-numită de Contrainformații Militare. Este suficient să arăt cazul comandantului Armatei de Transilvania – generalul Iulian Topliceanu – în cabinetul căruia s-a instalat, în zilele Revoluției, înarmat, șeful Biroului de Contrainformații, însoțit de procurorul militar șef – înarmat și el – fără să fi primit ordin sau aprobare de la șefii lui ierarhici. Scopul acelei supravegheri directe și permanente este cât se poate de clar, acela *de a interveni în cazul în care comandantul respectiv ar fi dat semne că ar intenționa să sprijine revolta populară* [s.n.][9].

Nicolae Ceaușescu avea suspiciuni în legătură cu conducătorii Armatei (legate, probabil, și de încercarea „complotistă” din 1984 a grupului Militaru-Ioniță-Kostyal). Printre altele, acesta este și motivul pentru care l-a numit pe unul dintre frații săi (Ilie Ceaușescu) în funcțiile de secretar al Consiliului Politic Superior al Armatei și adjunct al ministrului Apărării Naționale. Din dosarele descoperite la CNSAS rezultă că unii dintre ofițerii din eșaloanele superioare ale Armatei semnaseră în primii ani de carieră angajamente de colaborare cu Securitatea (având „dosare de rețea”). A se vedea, în acest sens, spre exemplu, dosarele de informatori ale vârfurilor MApN din decembrie 1989 Vasile Milea[10], Victor Anastase Stănculescu[11], Iosif Rus[12]. Aceste dosare par să susțină ipoteza că, sub Ceaușescu, colaborarea cu Securitatea era un criteriu sine qua non de promovare la vârf în armată.

Un martor ocular al fugii dictatorului spre Târgoviște a surprins plastic și cu precizie relația dictatorului cu cele două instituții de forță ale statului comunist. Constantin Paisie spune că soții Ceaușescu „în primul rând pe Securitate se bazau”. Fostul secretar general dorea să meargă „la unitatea aia de Securitate, o unitate specială la Băneasa”, însă „din partea Miliției sau a Armatei nu se aștepta să-i vină sprijinul imediat”[13].

Era o neîncredere recirocă între Comandantul Suprem și forțele armate. În anii ’80, criza economică cauzată de inaptitudinea secretarului general a afectat și cadrele Armatei, dotarea acesteia și pregătirea de luptă în sine. Militarii erau folosiți în masă la munci agricole și alte lucrări necalificate din sectoarele vulnerabile ale economiei. Dotarea cu armament și tehnică era precară și depășită din punct de vedere tehnologic[14]. Până și Direcția de Informații a Armatei (DIA), pe care Securitatea a încercat, printr-o asiduă campanie de dezinformare, să o transforme – conform unei „legende” – în țapul ispășitor pentru morții din decembrie 1989, avea în acea perioadă doar 80 de cadre[15].

Misiunea instituțională. Posibilitățile strategice, umane, logistice și de conspirativitate

Conform articolelor citate din revista *Securitatea*, ofițerii acestei instituții erau pregătiți pentru lupta de rezistență în

cazul pierderii puterii în fața unei revolte interne. Este și firesc: Armata nu avea cum să fie pregătită pentru această eventualitate. Ea avea în sarcină, prin definiție, granițele țării.

Astfel, cadrele Securității cunoșteau codurile și modul de punere în aplicare a planului acestui tip de „luptă de rezistență". Planul respectiv fusese elaborat efectiv de ofițeri de Securitate, a căror menire absolută era „asigurarea securității personale a Comandantului Suprem". *Planul în sine avea și el, explicit, același scop*. Componența listei din confesiunea lui Vlad dovedește că majoritatea unităților de Securitate erau implicate; or, șeful lor direct, capabil să le dea ordin simultan, era Iulian Vlad.

Însă ei nu aveau capacitatea specifică luptei de gherilă urbană (casele conspirative, armele și muniția de calibru redus, comandourile independente pregătite pentru lupta din spatele frontului) a Securității.

Datorită capitalului de încredere net superior din partea dictatorului, era firesc ca misiunea cea mai delicată și complexă a luptei de rezistență, respectiv readucerea lui la putere după ce va fi fost înlăturat, să fie încredințată Departamentului Securității Statului. Forțele Ministerului Apărării, bazate în cea mai mare parte pe soldați recrutați din rândul populației, nu ofereau nici pe departe garanția conspirativității și loialității oferite de cadrele de Securitate.

Acest fapt este confirmat și de tehnica militară complexă și armamentul de excepție cu care era dotată Securitatea în acei ani, după cum am arătat în acest volum.

Să reamintim elementele ce dovedesc că forțele care au inițiat focurile de armă de tip terorist și diversionist au aparținut Securității:

– locurile de tragere (vile și case conspirative ale Securității, apartamente ale unor cadre de Securitate, blocuri civile, poduri de case, în general din apropierea obiectivelor strategice – CC, MApN, Televiziune, zone din apropierea unor unități militare etc.);
– cărțile de identitate (Direcția a V-a, USLA etc.);
– declarațiile martorilor, inclusiv ale unor ofițeri de Securitate, de Armată și civili, medici etc.;
– echipament (mai multe rânduri de haine – respectiv deghizări în forțe ale MApN și deghizări civile);
– armament: arme ce nu existau în dotarea Armatei. Am prezentat dovezi că în dotarea unităților Securității existau arme de calibru redus sau special; arme ușoare, cu pat rabatabil, destinate luptei de gherilă urbană; muniție explozivă pentru a exacerba panica populației revoltate; arme cu lunetă și vedere nocturnă etc.;
– metode de luptă dolosive destinate:
  • creării de situații de foc fratricid între unități ale Armatei sau militari și revoluționari;
  • ștergerii urmelor;
  • creării impresiei că există un număr mai mare de trăgători (simulatoare), pentru a spori panica, a teroriza populația și a bloca și intimida Armata.

Așadar, cu destulă certitudine, putem trage concluzia că *Securitatea a fost singura instituție care a avut încrederea dictatorului, motivul, planul, pregătirea, structura conspirată, resursele umane, tehnice și de armament pentru a duce tipul de luptă de gherilă urbană care a urmat după 22 decembrie*.

1. Am demonstrat validitatea acestei comparații, credem, cu argumente neîndoielnice, în secțiunile din acest volum dedicate Revoluției de la Timișoara. Să ne amintim că, deși Ceaușescu și Securitatea au „scos armata în față”, cele mai multe victime, inclusiv copii, au fost făcute de securiști în civil care trăgeau din mașini ARO și Dacia, din case și din blocuri sau de cei infiltrați în dispozitivele de militari. Iar filajul, arestările, interogările violente, bătăile și torturile bestiale aplicate inclusiv femeilor, sustragerea și incinerarea cadavrelor etc. au fost în întregime lucrarea forțelor MI.
2. Andrei Ursu „«Discernământul politic și juridic» al Securității. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceaușescu”, *NRDO*, nr. 1/2018.
3. Deși până și aceștia au fost grațiați după termene relativ scurte.
4. Gino Rado (coord.), *Procesul de la Timișoara. Audierea în cadrul urmăririi penale a celor 21 + 4 inculpați*, Memorialul Revoluției 1989, Timișoara, 2013, http://www.editura-memorialul revolutiei1989.ro/wp-content/uploads/2016/05/Procesul-de-la-Timisoara.pdf, accesat pe 11.30.2019.
5. Declarația de învinuit/inculpat a lui Ion Coman din 16 ianuarie 1990 dată la Procuratura Generală – Direcția Procuraturilor Militare în dosarul 517/P/1989. Poate fi găsită și în Gino Rado (coord.), *op. cit.*
6. Arhivele Naționale, Biroul Arhive Contemporane, nr. inventar 2799, fond CC al PCR, Cabinetul 1, u.a. 24.
7. Gino Rado (coord.), *op. cit*. Audierea inculpatului Ion Coman.

8. General-maior (r) dr. Mihai Floca, fost șef al Departamentului pentru relația cu Parlamentul și informare publică, membru al trustului de presă al MApN, interviu înregistrat acordat autorilor, 20 iunie 2019, sediul GDS, București.
9. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din ’89*, Lucman, București, 2012, p. 267.
10. ACNSAS, fond Rețea, dosar 0016793.
11. ACNSAS, fond Rețea, dosar 0177281.
12. ACNSAS, fond Rețea, dosar 0037476.
13. Marius Tucă, interviu cu Constantin Paisie, „Ceaușeștii au crezut că o să-i salveze cineva”, *Jurnalul Național*, 18 martie 2004, http://jurnalul.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/ceausestii-au-crezut-ca-o-sa-i-salveze-cineva-71314.html.
14. Vezi nota 1, p. 145, despre echipamentul de radiolocație cu care era dotată Armata în anii ’70-’80.
15. Conform declarațiilor lui Ștefan Dinu, șeful DIA, în fața comisiei senatoriale Gabrielescu, 13.01.1994.

Cine și cum a putut coordona „lupta de rezistență” în zilele de 22-25 decembrie 1989

Procurorii militari au acceptat cu o suspectă ușurință teza (promovată în mod asiduu de fosta Securitate) că, începând cu după-amiază zilei de 22 decembrie 1989, DSS ar fi fost dezarmată, subordonată Armatei și, în esență, desființată. În realitate, așa cum rezultă din mărturiile generalilor Militaru, Hortopan, Ardeleanu, a unor membri FSN ca Silviu Brucan, dar și din propriile lui declarații, *Iulian Vlad a condus, alături de Ștefan Gușă, „operațiunile militare ale Armatei împotriva teroriștilor” în zilele de 22-24 decembrie*. Acesta a avut acces la sistemul operativ de comunicații:

– în sediul CC, până cel puțin pe 23 ianuarie, ora 4:00. Acest fapt rezultă din declarația generalului Hortopan:

> Un ofițer de Securitate mi-a raportat că în sediul CC sunt ofițeri ai MI care deservesc telefoanele operative din sediu și ascultă convorbirile MApN și controlează măsurile pe care le luăm. Am luat legătura cu generalul Popescu, comandantul Trupelor de Transmisiuni și l-am rugat să studieze posibilitatea identificării ofițerilor respectivi și înlăturarea lor. După un timp, generalul Popescu s-a prezentat și a raportat că e riscant să se procedeze la

înlăturarea lor, deoarece ei vor riposta cu violență, chiar cu foc. Totuși, am repetat cerința de a se face ceva în această direcție și să se restudieze posibilitățile de a-i face inofensivi pe respectivii ofițeri. În noaptea de 22-23 decembrie, în jurul orei 4:00, generalul Popescu a venit cu soluția să întrerupem legăturile operative din centrala telefonică specială, care se afla la Telefoane. Am acceptat propunerea și am mers împreună la generalul Stănculescu Victor, care se afla la conducerea ministerului. A fost consultat și dl Montanu, din partea Consiliului Frontului Salvării Naționale, și toți au căzut de acord să fie întrerupte legăturile operative, lucru care s-a realizat[1].

Acest fapt este confirmat și de alte declarații, inclusiv a lui Iulian Vlad (din 02.02.1990), prin care recunoștea că a putut suna nestingherit în tot acel interval, printre altele direct la dispeceratul Direcției a V-a (Securitate și Gardă), „unitate care asigura paza și Securitatea interioară a Palatului Republicii” (de fapt, Direcția a V-a avusese ca misiune principală securitatea familiei Ceaușescu);

– chiar în incinta MApN, unde a avut temporar un birou. Din declarația generalului Hortopan: „Cunoscând acțiunile organizate de Consiliul de Război, având legăturile operative la dispoziție, precum și sistemul de ascultare” rezulta explicit că „Vlad a întreprins măsuri pentru contracararea acțiunilor Armatei cu forțele terestre pe care le cunoștea foarte bine, atât ca organizare, dotare, cât și ca mod de acțiune”[2];

– din biroul pe care l-a avut temporar în sediul USLA:

A ieșit din birou și i-a chemat pe generalul Tencu și maiorul Iliuță, cărora le-a ordonat să-i *organizeze legăturile*

operative în biroul colonelului Bleorț, locțiitorul comandantului unității, că va lucra cu el. De asemenea, *l-a amenințat pe maiorul Iliuță să stabilească, în timpul cel mai scurt, legăturile telefonice operative, altfel îl împușcă* [...]. Fiind în birou, a chemat deoparte pe colonelul *Bleorț*, căruia i-a reproșat că nu-l privește cu încredere și că, *chiar dacă unitatea este subordonată Armatei, în problemele de specialitate legătura trebuie să fie menținută cu el*. De asemenea, *a încercat să dea indicații separate și altor cadre din conducerea acestei unități*[3];

– mai mult, așa cum rezultă din articolele marcate „strict secret" din revista *Securitatea*, planurile existente și antrenamentul rețelei care a dus „lupta de rezistență" stipulau „un pronunțat caracter de independență, ducându-se în condițiile lipsei unor vecini apropiați și a sprijinului altor forțe militare". Odată dat ordinul, luptătorii urmau să desfășoare acțiunile teroriste și de diversiune (pentru a crea panică și „slăbirea" adversarului) în mod independent, timp de mai multe zile. Așadar, într-o măsură semnificativă și timp de câteva zile, fără a mai fi nevoie de ordinele lui Vlad. Acesta a încercat, cum s-a văzut, să-și păstreze cu orice preț, chiar prin „împușcarea" unui subordonat, „legăturile telefonice operative" până în ultima clipă. Luptătorii lui erau însă pregătiți să activeze oricum. Așa cum au și făcut, cel puțin până pe 25 decembrie, iar în unele cazuri și după.

Nu este surprinzător că sursa de bază pentru apariția „legendarului" rol jucat de Direcția de Informații Militare (DIM), „Rețeaua 246-internă" a Direcției de Informații a Marelui Stat-Major al Armatei și „nucleele de rezistență"

asociate nu a fost alta decât Pavel Coruț, la vremea aceea ofițer de contrainformații în Direcția a IV-a a DSS (CI-ist responsabil cu supravegherea DIM). Potrivit lui Coruț, „Securitatea prin diversiune a fost blocată și a încetat să colecteze informații pe data de 22 decembrie”[4]. Teoria că DIM ar fi fost principala sursă de diversiune/terorism din decembrie 1989 are rădăcini adânci în fosta Securitate și a fost susținută în presă, pentru a menționa doar câțiva, de Valentin Raiha (și el fost ofițer al Direcției a IV-a a Securității), Gheorghe Rațiu (șeful Direcției I – Informații Interne a Securității în decembrie 1989) și Nicolae Pleșiță (fostul șef al Centrului de Informații Externe, CIE, din cadrul DSS).

Ideea că planul „luptei de rezistență” *al Securității* nu s-ar fi „activat” pentru că n-ar fi fost deschis „plicul” nu este plauzibilă[5]. În condițiile din 22 decembrie, Iulian Vlad și ceilalți șefi ai represiunii ceaușiste *nu aveau nevoie să deschidă un plic* pentru a-și pune în aplicare planul stabilit demult. Mai ales în condițiile în care se simțeau amenințați direct, după cum am arătat. Ei cunoșteau bine planul, inclusiv „semnalele de înștiințare, de identificare și recunoaștere; codificarea funcțiilor; frecvența radio folosită; sistemele de legătură”, și modul lui „diversificat” de executare, în deplină conspirativitate. Tocmai în acest sens planul trebuia pus în aplicare și adaptat la „schimbările – uneori foarte rapide – care intervin în situația operativă”[6].

1. Declarația gen.-col. Ion Hortopan, „Unele aspecte ale desfășurării acțiunilor Armatei împotriva teroriștilor”, 16.02.1990, dată în fața lui Gheorghe Diaconescu, procuror-

șef militar, adjunct al procurorului general. Sursa: arhiva personală a gen. Ioan Dan, fost șef al Parchetului Militar.

2. *Ibidem*.

3. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din '89*, Lucman, București, 2012. Alte fragmente relevante din volum pot fi consultate aici: https://romanianrevolutionofdecember1989.com/text-of-Securitate-general-iulian-vlads-29-january-1990-declaration-identifying-the-terrorists.

4. „Teroriștii din decembrie '89: Luptătorii din «Rezistență»", *Jurnalul Național*, 22 decembrie 2013, https://jurnalul.antena3.ro/stiri/observator/teroristii-din-decembrie-89-luptatorii-din-rezistenta-657810.html. Reamintim că *Jurnalul Național* a fost patronat de informatorul Securității Dan Voiculescu. În articol, Pavel Coruț este în mod eufemistic numit „șeful Biroului Contraspionaj din DIA între 1985-1989". Ceea ce lipsește din această titulatură e faptul că Biroul respectiv condus de Coruț era al *Securității*. Coruț era securist în Direcția a IV-a Contrainformații („CI-ist") și avea ca „obiectiv" chiar DIA. Mai precis, el spiona DIA din partea Securității. Nu e de de mirare că a fost unul dintre principalii promotori ai falsei narațiuni conform căreia DIA ar fi fost responsabilă pentru diversiunea teroristă din 1989. Articolul citează depoziția lui Coruț dată în fața senatorilor din comisia care investiga evenimentele din 1989, conform stenogramei „nr. 46/14.02.1994": „În afară de Securitate, pe teritoriul României se afla și Rețeaua 246 a Direcției Informații a MstM [...]. În 1989, în timpul evenimentelor, este singurul organ informativ care a rămas neafectat, pentru că

Securitatea prin diversiune a fost blocată și a încetat să mai culeagă informații pe data de 22 decembrie”.

5. Plicul nedeschis privea planurile Armatei de luptă pe teritoriul ocupat, în caz de agresiune externă.
6. Lt.-col. Tudor Alexandru, cpt. Nicolae Catană, „Lupta de rezistență în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularități ale participării unităților centrale și teritoriale de securitate la organizarea și ducerea luptei de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, *Securitatea*, nr. 85, martie 1989, pp. 25-34, http://www.cnsas.ro/documente/periodicul_Securitatea/Securitatea%201989-1-85.pdf, accesat pe 7.12.2018.

Ștergerea urmelor și acoperirea crimelor

La începutul anilor ’90, în rândul celei mai mari părți a ziariștilor și opiniei publice nu existau dubii asupra existenței și identității teroriștilor. Bunul-simț le spunea românilor că instituția ce avusese drept menire existențială menținerea dictaturii trebuia să se afle în spatele luptei împotriva revoluției ce a înlăturat-o. Rațiunea și bunul-simț erau confirmate de evidență: teroriști filmați, prinși sau uciși, cu legitimații de Securitate (în general, USLA sau Direcția a V-a); arme și gloanțe ce nu se aflau în dotarea Armatei; focuri trase din vile și case conspirative ale Securității sau apartamente ale unor ofițeri de Securitate, majoritatea aflate în proximitatea obiectivelor vitale ale statului comunist: CC-ul, MApN-ul, Televiziunea, Radioul; ținte aeriene false și transmisiuni suspecte ce nu puteau veni din unitățile MApN.

Consensul nu a durat însă mult. Probele au început să dispară vertiginos, multe chiar în timp ce se aflau în custodia procurorilor militari chemați să ancheteze actele teroriste. Teroriștii au fost eliberați de procurori și cadre de Armată care, după toate aparențele (inclusiv conform opiniei procurorului Dan Ioan, într-un interviu cu autorii), au slujit în continuare interesele fostei Securități.

Cadavrele teroriștilor, actele medicale și de identitate și gloanțele neobișnuite extrase din corpurile victimelor au fost rechiziționate de ofițeri MI – precum colonelul de Miliție Ghircoiaș Nicolae, șeful Institutului de Criminalistică din cadrul Inspectoratului General al Miliției. Acesta a selectat cadavrele timișorenilor care au fost arse la București. Tot el a distrus prin ardere întregul set de documente privitoare la cei împușcați în Timișoara pe 22 decembrie, după fuga cuplului dictatorial, fapte pentru care a fost trimis în judecată în „Lotul Timișoara", ulterior fiind grațiat.

Din ordinul lui Iulian Vlad din 22 decembrie 1989, ora 10:45, către toate unitățile de Securitate, s-a ars un volum mare de dosare. Sub pretextul pătrunderii manifestanților în sedii, s-au ars cu siguranță documente compromițătoare ce demonstrau crimele Securității. Distrugerea dosarelor a continuat cu episodul Berevoești și altele asemenea. Martorii au arătat că au fost arse dosare în curtea Miliției și la direcțiile centrale ale Securității (a se vedea declarațiile lui Gheorghe Diaconescu, Vasile Mălureanu etc.).

De fapt, o succintă analiză a unora dintre dosarele Securității aflate la CNSAS arată că SPM a anilor '80 era o instituție pe de-a-ntregul aservită DSS. Mai mult, așa cum vom arăta în volumul de față, ofițerii temutei Direcții a VI-a (Cercetări Penale) a Securității au fost transformați peste noapte (în ianuarie 1990) în *procurori militari* (cu legitimații în regulă), având misiunea de a ancheta și ei actele teroriste din timpul Revoluției (!). De altfel, în scurt timp, majoritatea cadrelor de Securitate au fost preluate de conducerea FSN în structurile de forță ale noului regim (SRI, UM 0215, SPP, SIPA etc.).

În aceste condiții, era de așteptat ca anchetele asupra actelor teroriste ale Securității din decembrie 1989 să stagneze. Adevărata cotitură în percepția publică s-a produs însă în cursul anului 1990, prin punerea în aplicare a două „metodici de lucru” clasice ale Securității:

– intimidarea („influențarea pozitivă”) sau chiar eliminarea martorilor și jurnaliștilor care dezvăluiseră până atunci rolul DSS în Revoluție;
– presiunea mediatică a aparatului de dezinformare al fostei Securități, prin crearea de reviste, edituri și trusturi de presă care să le servească interesele. La acestea și-au adăugat concursul obedient mai mulți factori influenți ai presei postdecembriste aparent „independente”, personalități care s-au dovedit ulterior a fi colaboratori ai Securității (precum Sorin Roșca Stănescu, Ion Cristoiu);
– crearea unui mare număr de lucrări „științifice” de către „istorici” care nu erau decât foști ofițeri de Securitate (precum Gh. Cotoman, Aurel Rogojan, Filip Teodorescu, Vasile Mălureanu, Cristian Troncotă) ori colaboratori acoperiți ai acesteia (Alex Mihai Stoenescu).

În acest fel s-au lansat, din nou conform metodologiei mistificatoare a Securității, mai multe „variante” ale teroriștilor din decembrie 1989. E vorba de îndelung acreditata teorie a celor „30.000 de turiști sovietici KGB-iști” sau de cea a „teroriștilor DIA” sub comanda „conducerii KGB-iste a FSN-ului”. Acestea au fost preluate de jurnaliști suspect de permeabili față de narațiunile securiste, precum Cornel Mihalache (TVR) și Grigore Cartianu (*Adevărul*), ale căror producții s-au bucurat de o largă diseminare. În final, nefiind prins cu arma în mână nici măcar un turist sovietic și din

cauza numărului ridicol al personalului DIA (sub 100 de cadre), teroriștii pur și simplu au fost făcuți dispăruți. Și această manevră narativă s-a făcut, conform „metodicii” securiste, în mai multe variante. Astfel, conform teoriei „confabulației”, revoluționarii și cadrele Armatei „s-au împușcat între ei ca proștii”; iar conform mai noii teorii a „loviturii de stat prosovietice”, martirii Revoluției ar fi fost victimele „acțiunilor diversioniste ale conducerii filosovietice a FSN-ului, cu concursul unor agenți GRU infiltrați în noua conducere a Armatei”. Această teorie și-a găsit recent adepții cei mai folositori Securității în procurorii SPM de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Rolul nefast al procurorilor militari

Direcția Procuraturilor Militare sub dictatură

Este un fapt cunoscut că sub dictatura Ceaușescu mulți procurori militari îndeplineau cu conștiinciozitate ordinele nescrise ale Securității. Pentru o acoperire „legală”, actele de opoziție politică erau inițial încadrate la „infracțiuni contra securității statului” (printre care celebra „propagandă împotriva orânduirii socialiste”, art. 166 Cod penal). Aceste cazuri erau „instrumentate” de Securitate în „strânsă colaborare” cu organele procuraturii militare. În realitate, procurorii militari nu făceau decât să contrasemneze, în cvasitotalitate, „propunerile” anchetatorilor Direcției a VI-a a Securității, de la scoaterea de sub urmărire penală (în cazul în

care cel cercetat se arăta „influențat pozitiv” sau dacă se hotăra deghizarea cazului într-unul de drept comun) până la trimiterea în judecată pentru infracțiuni „de competența securității”. Rapoartele Direcției a VI-a arată că practic toate propunerile securiștilor de trimitere în judecată a cazurilor politice au fost „rezolvate de către organele de procuratură militară” și tribunalele militare prin trimiterea în judecată și condamnarea opozanților respectivi[1].

În cuvintele procurorului militar Ioan Dan, „știam ce însemna să fii procuror, chiar de cel mai înalt rang, atunci când ordinele erau date la un asemenea nivel [Securitate]. Procurorul nu era altceva decât un funcționar-executant”[2].

Rolul procurorului Gheorghe Diaconescu

Acoperirea crimelor Securității imediat după Revoluție de către Procuratura militară s-a făcut sub direcția procurorului-șef militar Gheorghe Diaconescu, cel care, conform unui număr covârșitor de documente și mărturii, unele prezentate în volumul de față, a participat la „acoperirea legală” a represiunii de la Timișoara.

Cum au devenit cadrele din Direcția a VI-a procurori militari care anchetau Revoluția

Din declarațiile martorilor prezentate aici rezultă că mulți dintre procurorii militari chemați să ancheteze crimele de la Revoluție au contribuit la ștergerea urmelor acelor crime, atât prin facilitarea dispariției suspecte a unora dintre teroriștii

decedați și a probelor materiale (gloanțe, hărți, rapoarte medicale), cât și prin punerea în libertate a teroriștilor capturați. Același lucru îl susținea în declarațiile sale și generalul Nicolae Militaru. Cu privire la teroriștii arestați, acesta spunea că au fost puși în libertate imediat de oamenii Securității infiltrați în Armată și justiție: „MI era peste tot. O parte din ei lucrau în Ministerul Apărării. Era vorba de compartimentul Contrainformațiilor militare" care erau „tot securiști". Generalul știa de cel puțin 180 de teroriști depuși la Miliția capitalei, „cu tabele, cu toată documentația însoțitoare". Aceștia „au fost puși pe liber" de „procurorii care până atunci acționaseră cu Securitatea", că doar „momentele erau tulburi, cine să știe cu precizie în ce parte se va înclina balanța"[3].

Aici trebuie precizat că majoritatea anchetatorilor Direcției a VI-a (Cercetări penale) a Securității au fost detașați la scurt timp de la Revoluție, în mod oficial, la Procuratura Militară – inclusiv în București, Sibiu, Brașov – de către șeful Direcției Procuraturilor Militare din acea perioadă, generalul Gheorghe Diaconescu. După cum relatează generalului magistrat Ioan Dan, de cele mai multe ori aceștia au fost lăsați să facă efectiv muncă de cercetare în cauzele Revoluției, în special activitatea de adunare a probelor pe teren. În acest fel, anchetatorii securiști – acum în rol de procurori militari – puteau să ascundă probe, așa cum au remarcat și martorii citați mai sus. Ioan Dan avea suspiciuni legate de modul în care colegi de-ai lui se lăsau de fapt „coordonați" de foștii securiști, multora dintre procurori fiindu-le încă frică de cei din Direcția a VI-a. Unii procurori militari ar fi cerut chiar să fie suspendați de pe anumite cazuri, de frica celor din fosta Securitate. Ioan Dan a

relatat și alte cazuri în care foștii ofițeri de securitate, anchetând trageri din apartamentele foștilor colegi de instituție, au raportat că de fapt s-ar fi tras din afară către interior[4].

Cazul Nicu Crișan

Un exemplu grăitor pentru cele de mai sus este fostul ofițer din Direcția a VI-a a Securității Nicu Crișan, care imediat după Revoluție a fost preluat, împreună cu majoritatea colegilor săi, în procuratura militară din cadrul Armatei și apoi în Formațiunea J a SRI[5]. Iată declarația sa, dată în 2015 în fața procurorului militar, în dosarul 32/P/2014 (prin care au fost inculpați foștii săi colegi Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile și Postelnicu Tudor pentru săvârșirea infracțiunii contra umanității):

> Imediat după decembrie 1989, când *am fost transferați la Ministerul Apărării Naționale*, am primit *legitimații cu indicativul de unitate militară a MApN* și niște împuterniciri semnate, după câte îmi amintesc, de șeful Direcției Procuraturilor Militare din acea perioadă, Gheorghe Diaconescu, *împuterniciri prin care aveam dreptul de a face verificări în toate unitățile militare. Eu, de exemplu, am verificat mai multe locuri de unde se reclamă că s-ar fi deschis foc în zilele Revoluției.* Am fost împreună cu dl Voinea, de exemplu, într-un apartament pe str. Franklin, de unde *se reclamase că s-ar fi tras și că cineva ar fi fost rănit*. Când am ajuns acolo am constatat că *de fapt se trăsese din exterior spre interior*, ușa de la intrarea în apartament avea

urme de gloanțe, era vorba de *apartamentul unui ofițer de la Direcția a V-a*; am întocmit un document despre cele constatate și a fost audiată soția ofițerului. Nu știu dacă toți colegii mei au primit astfel de împuterniciri, însă în mod cert *mai mulți dintre noi au primit așa ceva*[6].

În legătură cu credibilitatea lui Nicu Crișan, care afirmă că a constatat că „de fapt se trăsese din exterior spre interior” (deși se reclamase că din apartamentul ofițerului de la Direcția a V-a se trăsese și că „cineva fusese rănit”), este relevant următorul aspect. În martie 1990, în cauza legată de uciderea lui Gheorghe Ursu, Nicu Crișan luase o declarație în care martorul mărturisea că „Ursu era anchetat de Securitate în legătură cu un jurnal [...] împotriva conducerii de stat și partid [...]. Când venea de la anchetă era abătut, spunând că s-au folosit metode violente”. Însă atât în notele informative date la SRI din anii ’90[7], cât și în declarațiile de martor în dosarul 32/P/2014 (la Parchetul Militar) și în dosarul 2500/2/2017 (la Curtea de Apel București – Secția I Penală), Crișan a declarat că „din verificări nu rezultă ca vreun ofițer de securitate să-l fi scos pe Ursu Gheorghe la anchetă din arestul Miliției”. Evident, un fals. Este rezonabil de presupus că aceeași poziție mincinoasă, de disculpare a foștilor colegi din Securitate, a fost adoptată de Nicu Crișan și în legătură cu cercetările asupra victimelor de la Revoluție. Acest caz oferă o explicație plauzibilă la observația constantă a martorilor citați în acest studiu, anume că unii procurori militari au distrus și contrafăcut probe în anchetele desfășurate imediat după Revoluție. (Evident, le-au manipulat în favoarea făptuitorilor, respectiv a celor din „Direcția a V-a, USLA, CTS și din alte

unități de Securitate, inclusiv speciale”, după formularea lui Iulian Vlad.) Și explicația e simplă: respectivii „procurori militari” erau de fapt securiști din Direcția a VI-a, confirmând afirmațiile lui Ioan Dan și intuiția lui Nicolae Militaru.

Mărturii „dirijate”, probe dispărute, anchete care să-i scoată „basma curată” pe lucrătorii MAI

Magistratul Ioan Dan a remarcat nenumărate situații în care cercetările în dosarele Revoluției efectuate de procurorii din subordine „au fost foarte superficiale”[8], în unele cazuri, *de-a dreptul penibile*. Domnia sa a întocmit referate cu „propunerea de a fi continuate” anchetele, însă nici după aceea nu erau „verificate nici măcar susținerile din declarații” și memoriile rudelor victimelor[9].

Fostul adjunct al șefului SPM a observat că mijloace de probă importante, cum ar fi simulatoarele de foc automat, care „au fost capturate și de militarii ce au executat scotociri în blocurile din jurul MApN”, s-au predat la Procuratură, „iar de aici urma se pierde în necunoscut”[10].

În cursul anchetelor, magistratul militar a remarcat că martorii care relatau „numeroasele acte de teroare” au fost audiați „cu totul superficial”[11], iar „securiștii prinși au fost eliberați fără vreo investigație serioasă”[12]. Pur și simplu, „nu s-a perseverat în astfel de demersuri”. Nemulțumirea cea mai mare a generalului Ioan Dan a fost „modul în care au fost consemnate declarațiile persoanelor audiate. *În foarte multe situații, au fost evidente încercările procurorului de a dirija*

cercetările spre concluzii preconcepute, nu spre stabilirea adevărului, oricare ar fi el”.

Lipsa de profesionalism și perseverență în anchete și încercările de a le „dirija” spre concluzii preconcepute nu au fost întâmplătoare. Ele au avut la bază vechea subordonare și aservire a procurorilor militari față de Securitate. Cu o directețe și sinceritate care îi așază mărturia deasupra oricărei îndoieli, magistratul pune degetul pe rana instituției în care și-a desfășurat practic întreaga carieră:

> Părtinirea organelor Ministerului de Interne – Miliție și Securitate – de către procurorul militar este confirmată de probe. Un exemplu, nu singurul, care confirmă opinia exprimată îl constituie dirijarea audierilor, astfel încât lucrătorii din MAI să fie scoși „basma curată”.
> În dosar există probe suficiente că au fost acte de diversiune prin tragerea unor focuri cu pistolul. Cu toate strădaniile procurorului militar de a înlătura din declarații aceste aspecte – prin audieri repetate –, tot a rămas clar că a fost vorba de diversiune, și nu de zvonuri. În actul de soluționare, ca, de altfel, în majoritatea cazurilor, *nu sunt redate probele care atestă actele teroriste și de diversiune*[13].

Autorii acestui volum au primit confirmarea directă a „dirijării” audierilor de la martorii cu care au stat de vorbă. Astfel, vorbind de elevul de la Academia Militară rănit în picior de un terorist din blocul A1 din fața MApN, doamna T. ne-a spus că pe acesta „l-au chemat la SPM de mai multe ori”, dar că nu voia să se mai ducă pentru că „nu voia să scrie ce-i spun ei [procurorii militari]”.

Mai mult, martora Viorica Cosma a fost chiar amenințată de procurorul militar, care i-ar fi spus că „are gura mare și să se mai potolească cu gura”.

În sfârșit, martorul Ursache, după cum am arătat, afirmă că polițistul care i-a luat declarația pentru procurorii militari „tot încerca să-mi răstălmăcească cuvântul. Adică eu spuneam una și el tot încerca să bage altfel. Și eu îi ziceam «Stai, domnule, că nu-i așa!». Eu îi spuneam exact ce s-a întâmplat, cum s-a întâmplat, dar, pe lângă cuvântul meu, el venea cu alt cuvânt. Dacă, de exemplu, *eu spuneam «nu», el scria «nu știu»*”.

Cazul Iosif Costinaș

Poate că una dintre cele mai relevante și cutremurătoare mărturii asupra acțiunii de mușamalizare a crimelor prin care li s-a asigurat cadrelor MI impunitatea pentru cele făcute la Timișoara în ultima săptămână în slujba dictatorului este cea a lui Iosif Costinaș, jurnalist și om de cultură din Timișoara, participant activ la Revoluție. El a încercat ulterior să deslușească vinovățiile Securității pentru moartea concitadinilor săi. A adunat un material probator consistent în acest sens, pe baza căruia a publicat articole incisive în presă (ziarele *Orizont* și *Timișoara*). La sfârșitul anilor ’90 s-a ocupat de investigarea vastei operațiuni de camuflare a acelor vinovății. A descoperit că printre autorii principali ai camuflării crimelor Securității s-au aflat procurorii militari.

Considerăm important să reproducem aici o parte a interviului din 1999 pe tema Revoluției de la Timișoara cu regretatul ziarist[14]:

Iosif Costinaș: Iată ce s-a întâmplat în 17 decembrie ’89: din depozitul MI au luat arme 114 ofițeri și subofițeri de Securitate, 150 de ofițeri și subofițeri de Miliție și 43 de cadre USLA, au luat pistoale-mitralieră, puști-mitralieră și PLS-uri – PLS-urile sunt puști semiautomate cu lunetă.
Unii au ridicat muniție de mai multe ori, asta poate să confirme armurierul Pantea Ambrozie, care este și acuma armurier. Totodată s-au constituit patrule mobile care s-au numit Z-uri și care *au început să tragă în populație înaintea Armatei, e absolut important de subliniat că nu au tras în demonstranți, deci au făcut o vânătoare de oameni în oraș*. Z-urile astea erau mașini ARO, Dacia Combi, așa, majoritatea, evident cu *numere false*[15]. Sunt foarte multe mărturii când *s-a tras din ARO alb, s-a tras din Dacia așa, au fost în Piața Traian vânați oameni care nu aveau nici o treabă cu demonstranții, stăteau doi bătrâni în fața unei porți și discutau și comentau și au fost împușcați* ș.a.m.d. Sunt mărturii destule [...]. Încă o dovadă: că, după ce s-a trezit Armata, s-au trezit în sfârșit șefii de la Armată – care erau cum erau, despre asta aș putea să vorbesc mult –, au zis „hai, domnule, să vedem ce s-a întâmplat cu securiștii ăia, ce-au făcut ei” și au făcut o echipă, s-au dus să cerceteze armele astea; ei bine, între ele *erau destule cu funingine* și vă pot spune și câte. E adevărat că cei mai mulți securiști n-au tras, exact cum cei mai mulți din Armată n-au tras, din fericire. Ăsta e un lucru care trebuie spus, l-am spus de nu știu câte ori, *dacă ar fi tras toți din Armată, ar fi fost nenorocire, dar au tras foarte puțini*, din fericire, repet. *Efectivele Armate au fost în 17 decembrie în Timișoara de cca 12.000 de oameni, plus efectivele MI, deloc*

neglijabile, că nu erau numai cei 178 de securiști din Timișoara, [...] filajul [...] și trupele de Securitate pe strada Bariţiu.
Și iată un exemplu că, bunăoară, din trei PLS-uri, două au fost cu funingine, puști semiautomate cu lunetă, care țintesc la marele fix, *din șapte puști-mitralieră, cinci au fost cu funingine*.
Reporter: Din tot ce am vorbit cu dvs. rezultă o declarație a armurierului, că niciodată funinginea nu poate fi depusă dacă arma nu e întrebuințată, că au existat explicații ale Securității, ale forțelor de Securitate că funinginea s-ar fi depus, mă rog, că Timișoara era atunci plină de praf de pușcă...
I.C.: Da' de unde, dar am vorbit și cu Pantea, și Pantea e un om serios. Păi, să nu vă spun că am cercetat brigada de Securitate și *au făcut după aceea rapoarte false și au spus* că *total, per total, au tras 176 de cartușe în aer*. [...]
Deci *am avut declarații de martori oculari care au dus armamentul, în fiecare județ Securitatea avea un depozit de armament secret cu arme sofisticate*[16], [...] și au fost duse la el atunci, după 24, când a fost el instalat. Când m-am dus: „Unde-s armele alea, domnule?", „Ce arme?", habar n-avea. *Păi, era mână-n mână cu securiștii, toți comandanții, și ăștia, și tot, ce să mai vorbim, și așa au fost și procurorii militari, majoritatea, cu Securitatea erau mână în mână și se aveau la mână unii pe alții, lucruri îmbârligate și complicate*.

Iosif Costinaș a dispărut în mod misterios în 2003. Cadavrul său a fost găsit abia după un an. Cercetările poliției și

procuraturii au determinat cauza morții ca fiind „sinuciderea”. O soluție suspectă, contrazisă de mai multe fapte și mărturii ale prietenilor și familiei.

Dispariția teroriștilor, a cadavrelor și a mijloacelor de probă din spitale

Cazul Ghircoiaș

Colonelul Ghircoiaș, șeful Institutului de Criminalistică din cadrul Inspectoratului General al Miliției în 1989, a avut un rol central în „ștergerea urmelor” criminalilor de la Revoluție. Conform rechizitoriului din dosarul „Lotul Timișoara”, el a selectat cadavrele și a distrus prin ardere întregul set de documente privitoare la cei împușcați pe 22 decembrie, după fuga cuplului dictatorial. A fost însă grațiat pentru acele fapte, de altfel greșit încadrate (era vorba, evident, de complicitate la infracțiuni contra umanității, nu doar favorizare, cum au considerat magistrații în acel caz).

Martorul Tocuț Florea, maior în serviciul Criminalistică al Miliției județului Timiș, a descris acțiunile colonelului Ghircoiaș din zilele de 17-21 decembrie de la morgă, spitalul județean și arestul Inspectoratului Județean de Miliție[17]. Din această mărturie rezultă că toate documentele legate de revoluționarii morți, inclusiv cele ale cadavrelor care au fost arse la București, au fost preluate de colonel. Apoi, „în jurul datei de 27 decembrie 1989, mr. Popovici [șeful serviciului

Criminalistică Timișoara, rămas în funcție] i s-a raportat de tehnicianul de la laboratorul din subsol că dimineață a găsit ușa forțată și în interior deranj și că i-au dispărut mai multe aparate de fotografiat și materiale foto: filme și developate, și nedevelopate". De aici rezulta că cei care au avut interesul să ascundă crimele din Timișoara au acționat și după 22 decembrie.

Ghircoiaș a jucat același rol și în acoperirea crimelor Securității de după 22 decembrie. Din mărturiile mai multor medici care i-au operat pe cei împușcați în București începând cu 22 decembrie (atât teroriști, cât și revoluționari sau militari în termen), Ghircoiaș a preluat acte medicale, gloanțe și chiar teroriști, care apoi au dispărut. Prezentăm în continuare câteva dintre declarațiile relevante, selectate dintr-un set mai larg (67 de file) de mărturii pe care autorii l-au înmânat procurorilor din SPM, din care rezultă cu destulă certitudine că *Ghircoiaș a fost un factor central în acoperirea crimelor teroriștilor*.

Medicul chirurg Nicolae Constantinescu:

> Tripon Cornel a fost rănit prin împușcare în zona hotel Negoiu din București. Medicii de la spitalul Colțea au solicitat Procuraturii instrumentarea acestor cazuri. Colonelul Ghircoiaș […] i-a adunat pe toți indivizii care erau acuzați că sunt teroriști, făcându-i dispăruți[18].

Profesorul Andrei Firică, directorul Spitalului de Urgență Florească în 1989:

La camera de gardă a spitalului au fost aduse, în zilele Revoluției, mai multe persoane suspectate că ar fi teroriști. Acestea *au dispărut apoi fără urmă, luate de un colonel de la Miliție*. […] A apărut *un colonel de Miliție* […] care *mi-a dat un sfat* ce la prima vedere părea logic: *să nu mai duc ziariști la patul teroriștilor*, fiindcă aceștia sunt doar suspecți de terorism și s-ar putea să mă trezesc mai târziu dat în judecată că am stricat imaginea unor oameni. Cum începuse tirul asupra Spitalului de Urgență, […] legat de teroriști, lucrurile s-au desfășurat astfel: a venit din nou *colonelul acela de Miliție care mă îndemnase să nu mai duc ziariștii la patul teroriștilor* și i-a *încărcat pe teroriști într-un autobuz, plecând cu ei* […]. Peste două-trei zile am primit un telefon de la *generalul Chițac*, deja ministru, care m-a întrebat ce e cu teroriștii. I-am relatat cum ei au fost luați de acel *colonel de Miliție și generalul Chițac n-a părut surprins. Chiar părea* mulțumit *că au fost luați de acel colonel de Miliție*. Marea mea surpriză a fost când pe *acel colonel de Miliție l-am revăzut în zeghe, la televizor, în boxa acuzaților, la procesul de la Timișoara* [este deci vorba de același Ghircoiaș][19].

Până pe 25 decembrie la noi în clinică au fost operați circa 55 de răniți, dintre care 2 au murit. Ca cineva care a făcut războiul în prima linie, am constatat că rănile au fost provocate cu intenția de a ucide (ținta era abdomenul sau toracele: zone vitale). Au fost și răniți cu gloanțe „dum-dum”, cu gloanțe umplute cu bolțuri de fier-beton (*surprinzător cum au dispărut din mică noastră colecție*!)[20].

Intimidări și amenințări la adresa martorilor și jurnaliștilor

Securitatea a continuat să-și folosească metodele predilecte, frica și dezinformarea, și după 22 decembrie 1989. După cum am arătat, martorul Soucoup a primit telefoane de amenințare: „Ține-ți gura, că dispari!”[21].

Generalul-maior (r) dr. Mihai Floca, fost șef al Departamentului pentru relația cu Parlamentul și informare publică, membru al trustului de presă al MApN, a acordat un interviu înregistrat autorilor pe 20 iunie 2019, la sediul GDS, București. Ca jurnalist militar și de investigații, domnul Floca a scris o serie de articole în ziarul *Armata Poporului* și altele în 1990, în care arată că armamentul folosit de teroriști în decembrie 1989 era de un calibru special (de exemplu, 5,6) și proveniență străină, care nu existau în dotarea forțelor MApN. După cum am arătat în subcapitolul „O redutabilă forță militară conspirată. Arsenalul Securității conform documentelor găsite recent la CNSAS”, Securitatea avea aceste arme și le-a folosit după 22 decembrie. Seria de articole incendiare ale domnului Floca s-a oprit subit în vara anului 1990. Domnia sa ne-a făcut următoarea mărturisire: „În august 1990, într-o seară, când m-am dus să închid geamul de la balcon, [am observat] *că aveam un punct roșu pe piept. La scurt timp mi s-a transmis din partea unui ofițer de informații să-mi văd de treabă. Am familie și copii…*”[22].

Aluzia clară a domnului Floca, făcută în fața noastră, a fost că *și-a oprit investigațiile și publicarea a ceea ce aflase despre vinovățiile de la Revoluție (și era evident vorba de Securitate)*

după amenințarea asupra propriei vieți din vara anului 1990. Nu există nici o altă explicație pentru aceste amenințări decât intenția foștilor securiști de a-și ascunde vinovăția pentru crimele de la Revoluție, acționând tot prin mijloacele disimulării și mizând tot pe efectul fricii.

Procesele și rechizitoriile trucate ale Revoluției

Studiu de caz: „Lotul Timișoara”

Ne-am mai referit la probele care există în dosarele Revoluției de la Timișoara, inclusiv în dosarul „Coman și alții”, care dovedesc atât vinovăția multor cadre de Securitate, cât și modalitățile prin care până acum magistrații militari le-au oferit impunitatea. Vom mai da doar câteva exemple.

Din faptele menționate chiar în concluziile instanței, bazate pe un număr covârșitor de mărturii și probe cu înscrisuri, rezultă că la represiunea în care „au fost ucise 94 persoane și alte peste 300 rănite grav, iar 896 cetățeni au fost reținuți, mulți dintre ei fiind maltratați și cercetați abuziv” au participat direct, inclusiv prin *„folosirea armelor de foc”*, *cadre și trupe ale DSS.* În aceste condiții, întrebarea legitimă este cum a fost posibil ca pentru toate aceste fapte *enunțate* ale Securității ceaușiste să nu rezulte decât un singur condamnat? Este rezonabil de presupus că Sima Traian a jucat rolul tuturor *„cadrelor și trupelor” DSS* în „cazurile de împușcare mortală sau rănirea celor 325 victime”, prin „țintirea selectivă

a unor persoane și executarea de focuri de armă singulare asupra lor”, *parcurgând întregul lanț de comandă* de la șeful Securității Iulian Vlad până la „trăgătorii experimentați instalați pe acoperișuri sau la ferestrele unor clădiri, aflați în autovehicule ce se deplasau în diferite zone ale orașului ori care au reușit să se infiltreze în rândul trupelor”?[23]

Să ne oprim, pentru că am vorbit despre agenda maistrului militar Ambrozie, la doar trei dintre ofițerii care figurează în listele sale. Locotenent-colonelul Petru Pele era în decembrie 1989 șeful Serviciului 1A de la Securitatea Timișoara; atribuțiile sale de serviciu erau legate de problema „Artă-Cultură”, calitate în care se ocupa, printre altele, și de scriitori. În documentele din arhiva CNSAS îl găsim implicat activ în urmărirea informativă a grupului „cu preocupări literare și atitudine ostilă statului nostru” format din Herta Müller, Richard Wagner și William Totok. Acest ofițer se găsește în liste la poziția 55, cu mențiunea că s-a înarmat cu un pistol-mitralieră Kalașnikov cu seria BL 3023, patru încărcătoare și 120 de gloanțe, în data de 17.12.1989. Aceeași armă, cu serie identică, figurează în procesul-verbal din ianuarie 1990 printre cele cu funingine pe țeavă. Or, Petru Pele nu a fost întrebat niciodată despre aceste aspecte. S-a retras din SRI pe 30 august 1994, cu gradul de colonel, după un scandal legat de un presupus dosar de colaborator al lui Virgil Măgureanu. De aceeași impunitate au beneficiat locotenent-colonel Rudolf Köpe (Cope), poziția 118 la primire (17.12.1989) – poziția 23 la verificare (8.01.1990) cu pistolul-mitralieră seria BH 4558, și căpitanul Viorel Vlădic, poziția 71 la primire (17.12.1989) – poziția 24 la verificare (8.01.1990) cu pistolul-mitralieră seria BH 4994.

Cum s-a ajuns la această disculpare fățișă, în cvasitotalitate, a principalei instituții represive a regimului Ceaușescu pentru crimele de la Timișoara, crime în care, conform datelor din aceste dosare, Securitatea ceaușistă a jucat rolul principal de coordonare și favorizare (prin identificarea liderilor și acțiunilor revoluționarilor) și de execuție? Aflăm răspunsul din aceleași dosare.

Magistrații militari au avut în timpul dictaturii ceaușiste o umilitoare relație de supunere, mai mult sau mai puțin explicită, față de Securitate[24]. Ei au cercetat și trimis în instanță *un procent infim* din cei vinovați de uciderea, rănirea, arestarea și bătăile violente ale eroilor timișoreni.

De la început, majoritatea învinuirilor aduse nu au privit infracțiuni contra umanității, așa cum ar fi fost legal (și cum SPM a ajuns să accepte abia recent). Invocând *infracțiuni minore* (de exemplu, abuz în serviciu), procurorii au creat condiția *amnistierii* securiștilor și milițienilor care au beneficiat astfel de unul dintre primele decrete date de Ion Iliescu în ianuarie 1990. Alți inculpați au fost pur și simplu *achitați*, în mod suspect, de judecători[25].

Ulterior, aceste procese inițiale au fost folosite pe scară largă de procurorii militari, care au invocat „autoritatea de lucru judecat” pentru a-i disculpa, *ab ovo*, pe toți ceilalți făptuitori. Deși ideea că ar exista astăzi o autoritate de lucru judecat acoperitoare cu privire la represiunea de dinainte de 22 decembrie 1989 este absurdă și profund contrară legii, ea a fost însușită și de conducerea actuală a SPM. *Faptul că un unic ofițer de Securitate (Sima Traian, șeful Securității Județene Timiș) a fost condamnat pentru represiunea de la Timișoara nu exclude vinovăția și necesitatea anchetării tuturor celor care i-*

au executat ordinele, care au tras, au bătut, au arestat abuziv, care au fost complici la acele infracțiuni sau care au favorizat infractorii. Să nu uităm că infracțiunile contra umanității sunt imprescriptibile și ele îi includ și pe cei care au executat ordinele criminale cu bună știință. Statutul de executant nu absolvă făptașul de răspunderea penală.

Probele adunate în acest volum demonstrează necesitatea reluării acelor dosare prin anchetarea tuturor faptelor de infracțiuni contra omenirii (articolul 439 din noul Cod penal sau 358 din vechiul Cod penal), precum și, evident a făptuitorilor. Mai mult, dovezile arată că făptașii nu sunt dificil de identificat.

Pretextul „identificării străinilor" în represiunea de la Timișoara

Citind cu atenție rechizitoriul procurorului Romeo Bălan, descoperim că, deși „inculpații general maior rez. Macri Emil, col. rez. Popescu Ion, col. rez. Sima Traian, col. rez. Teodorescu Filip, lt.-col. rez. Anastasiu Gabriel, col. rez. Deheleanu Ion, lt.-col. rez. Atudoroaie Gheorghe, maior rez. Radu Tinu, lt.-col. rez. Corpodeanu Ioan, col. rez. Ghircoiaș Nicolae" au fost trimiși în instanță pentru „complicitate la infracțiunea de genocid prevăzută de art. 26 raportat la art. 357 alin. 1 lit. a și b, cu aplicarea art. 75 lit. a C.P.", în concretizarea acțiunilor nu s-a reținut pentru inculpații col. Teodorescu Filip, locțiitor al șefului Direcției contraspionaj, lt.-col. Anastasiu Gabriel, locțiitor al șefului Direcției Informații Interne, ambii din Departamentul Securității Statului, lt.-col. Atudoroaie Gheorghe și maior Radu Tinu, adjuncți ai șefului Securității județului Timiș decât că „au organizat activitatea de obținere

de informații din rândul manifestanților, de identificare a celor care au inițiat și condus demonstrațiile, precum și a străinilor implicați în aceste acțiuni”[26].

Această încadrare limitată i-a dat posibilitatea judecătorului Cornel Bădoiu, general-maior de justiție în acel moment, ca în sentința din 9 decembrie 1991 să-i achite pe inculpații lt.-col. Atudoroaie Gheorghe, maior Radu Tinu, lt.-col Anastasiu Gabriel și col. Teodorescu Filip, pentru motivul că „materialul probator administrat nu confirmă că vreunul dintre acești inculpați a avut reprezentarea că prin acțiunile de culegere, centralizare și sintetizare de informații privind manifestațiile ce aveau loc la Timișoara se implică în înseși actele de reprimare, respectiv de ucidere și rănire a manifestanților”! Altfel spus, cei patru credeau că ei culeg informații privind manifestațiile doar pentru curiozitatea lui Iulian Vlad și a dictatorului Ceaușescu, și nu pentru a fi folosite în scopul reprimării manifestațiilor.

Acest sofism sinonim cu complicitatea s-a bazat în principal pe mitul „atacului extern” pe care inculpații încercau să-l insinueze prin avocații lor. Astfel, binevoitorul judecător reține că „activitatea lor a constat în verificarea participării elementelor străine și autohtone la evenimentele de la Timișoara, respectiv în culegerea de informații pentru combaterea eventualelor acțiuni de sabotaj în întreprinderi, iar nu în participarea la acte de reprimare armată a demonstranților”. Judecătorul insistă:

> Împrejurarea că inculpații Teodorescu Filip și Radu Tinu au stabilit, prin rezoluții puse pe unele lucrări ce li s-au prezentat, luarea unor măsuri de identificare, reținere și

cercetare a celor suspectați ca inițiatori, organizatori ori participanți la demonstrațiile antidictatoriale sau că inculpatul Atudoroaie Gheorghe a transmis ordinul de înarmare a cadrelor de Securitate nu poate duce la concluzia că au și contribuit la executarea acțiunii de reprimare armată cât timp din nici o probă nu rezultă că pentru ei era previzibil că informațiile respective puteau fi folosite într-un asemenea scop, iar nu pentru prevenirea unor acțiuni ostile țării, inspirate din afara ei, sau pentru prevenirea unor acte de sabotaj în cadrul întreprinderilor, de natură a crea pericol pentru întreaga populație a municipiului Timișoara.

Prezumția atacului extern asociată legitimității unei intervenții în acest caz constituie, în ochii judecătorului, un alibi organizațional și moral pentru vinovăția ofițerilor de Securitate implicați. Practic, justiția postdecembristă a asumat exact versiunea Securității, care pretindea că a apărat teritoriul național întrucât ar fi fost atacat din exterior. Astfel s-a născut și consolidat impunitatea Securității, încă de la procesul din Timișoara.

Prin urmare, ofițerii respectivi, deși au luat „măsuri de identificare, reținere și cercetare a celor suspectați ca inițiatori, organizatori ori participanți la demonstrațiile antidictatoriale”, nu au știut că „informațiile respective puteau fi folosite la executarea acțiunii de reprimare armată”(!). O atare concluzie este însă și ilogică, și nelegală pentru că:

1. Se ignoră faptele de tratamente neomenoase, respectiv torturarea revoluționarilor asupra cărora ofițerii respectivi

au exercitat control după arestare. În scopul obținerii informațiilor privind liderii revoltei, acestora li s-au cauzat vătămări și suferințe fizice sau psihice grave, au fost întemnițați, cu încălcarea regulilor generale de drept internațional, și în general au fost persecutați, cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului, tocmai pentru că au aparținut unui grup determinat, respectiv larga colectivitate a opozanților politicii dictatorului Ceaușescu. Aceste fapte ale celor patru ofițeri, care aveau funcții de comandă în aparatul represiv ceaușist, respectiv în comandamentul unic de la Timișoara se încadrează astfel, evident, printre elementele constitutive ale infracțiunii de complicitate la tratamente neomenoase prevăzută în art. 358 Cod penal în vigoare la acea dată, explicată de art. 439, infracțiuni contra umanității, alin. 1, lit. e, g, i, j, k.

2. Acțiunile inculpaților au fost justificate sub pretextul că aceștia ar fi „crezut” că informațiile respective (obținute prin „identificare, reținere și cercetare a celor suspectați ca inițiatori, organizatori ori participanți la demonstrațiile antidictatoriale”[27]) ar fi folosite nu pentru reprimarea lor, ci doar „pentru prevenirea unor acțiuni ostile țării, inspirate din afara ei, sau pentru prevenirea unor acte de sabotaj în cadrul întreprinderilor, de natură a crea pericol pentru întreaga populație a municipiului Timișoara”[28]. Pentru oricine a citit dosarele Securității aflate la CNSAS sau măcar cunoaște în cea mai mică măsură istoria acelor ani de umilință și mizerie morală, această afirmație este chiar teza prin care s-a menținut cuplul Ceaușescu la putere, prin intermediul aportului „informativ” al

Securității, respectiv că orice opoziție împotriva dictatorului (în acest caz, „demonstrațiile antidictatoriale”, enunțate explicit) sunt „acțiuni ostile țării inspirate din afara ei” sau „acte de sabotaj” (complexul „cetății asediate” și al „dușmanilor din interior”). Inculpații au folosit în continuare această narațiune mistificatoare, provenită din cultul dictatorului Ceaușescu, pentru a dezinforma și a se disculpa. Astfel, aceștia au declarat în cadrul proceselor că „anterior” ar fi fost prinși „transfugi instruiți de serviciile străine de spionaj și trimiși în România pentru a destabiliza situația politică”. În realitate, ei știau foarte bine – la fel și șefii Securității – că nu au existat astfel de forțe străine „destabilizatoare” pe teritoriul României. Dezinformările lor de la proces sunt contrazise de declarațiile date chiar de inculpați la urmărirea penală, ca și de un mare număr de alți ofițeri de Securitate. Vezi, de exemplu, declarația lui Liviu Dinulescu, menționată în acest volum[29]. De altfel, nici un document de la CNSAS nu a confirmat invazia de „străini” sau „transfugi” instruiți de „serviciile străine de spionaj”. Chiar generalul Macri Emil (șeful Direcției a II-a a Securității), inculpat pentru complicitate la infracțiunea de genocid în aceeași cauză (ca șef al delegației DSS la Timișoara), a declarat la urmărirea penală: „Rezumând sintetic informațiile obținute, ele nu au pus în evidență nici lideri, și nici amestecul vreunei puteri străine în producerea evenimentelor de la Timișoara. Raportarea acestor date la eșalonul superior, respectiv generalului I. Vlad a produs iritare și chiar supărare”[30]. Însuși inculpatul Teodorescu Filip declara pe 12 ianuarie

1990, în fața procurorului, că „nu sunt date că ar exista instigatori sau conducători anume veniți din străinătate”[31].

3. Culegerea de informații despre „străinii” care ar fi „inspirat” Revoluția sau „acte de sabotaj” nu s-ar fi putut face decât prin „reținerea și cercetarea” abuzivă[32], „nelegală” (cum a fost calificată în cazul lui Sima Traian) a manifestanților. Pe lângă absurdul și periculozitatea acestei idei, care justifică crimele împotriva umanității de către un regim dictatorial, premisa ei e contrazisă chiar de „constatările instanței referitor la caracterul manifestațiilor din Timișoara”[33] și de „situația de fapt reținută de instanță”[34], care stabilesc că manifestanții scandau de la început „lozinci antidictatoriale și pentru respectarea drepturilor omului”[35], iar acest fapt era cunoscut Securității de la „lucrătorii de filaj”. Așadar, nu erau în nici un fel, „acte de sabotaj” sau „ostile țării”, din contră: erau acte patriotice, ostile doar dictatorului și regimului comunist care, susținuți eminamente de Securitate, îngenunchează țara și o conduceau spre faliment moral și economic.
4. Mergând cu raționamentul mai departe, se descifrează în această sentință jocul „la două capete” al justiției române de sub regimul postrevoluționar al lui Ion Iliescu. Pe de o parte, au fost condamnați capii represiunii și, pentru a satisface într-o anumită măsură opinia publică însetată de dreptate, un comandant de Securitate (Sima Traian). Pe de altă parte, au fost achitați sau, pur și simplu, eludați din rechizitoriu majoritatea securiștilor (dar și a multor milițieni și șefi ai Armatei) vinovați pentru crimele de la Timișoara. Motivul invocat de instanță vădește astfel o componentă a falsei narațiuni, inspirată de Ceaușescu

însuși, conform căreia până în dimineața de 22 decembrie revoluționarii („elemente trădătoare, huliganice, declasate”) ar fi fost „în serviciul diferitelor servicii străine”. Aceștia „își trădau poporul”, erau rezultatul „amestecului străin în România” și urmăreau „destabilizarea”, ba chiar „ruperea integrității țării”. A se vedea în acest sens stenogramele ședințelor CPEx din 16-21 decembrie 1989[36].

Ce nu a vrut să accepte instanța „Lotului Timișoara” a fost că poporul român și-a dorit singur eliberarea de dictatura ceaușistă, iar orice „inspirație” din afară, ca urmare a revoluțiilor anticomuniste din restul țărilor Pactului de la Varșovia, dar și a măsurilor liberalizatoare ale lui Gorbaciov (perestroika și glasnostul) aveau în acel moment un efect benefic, care a dat un plus de curaj și speranță maselor ieșite astfel în stradă împotrivă tiraniei. Să nu uităm că regimul anilor ’80 din România a fost mai draconic decât în orice altă țară comunistă, cu excepția Albaniei și Coreei de Nord, și că „acesta a fost și motivul principal al întârzierii Revoluției Române și-a violenței care a însoțit-o”[37].

Cazul familiei Bărbat

Un caz specific de injustiție degradantă pentru magistrații militari este cel al familiei Bărbat. Vasile Bărbat a fost rănit pe 17 decembrie 1989 în Piața Libertății din Timișoara. Fiica sa a fost rănită, iar soția, Lepa, a fost ucisă în același timp. Trupul ei s-a aflat printre cele arse la crematoriul din București. Probe indubitabile arată că împușcarea soților Bărbat e

lucrarea căpitanului de contrainformații Vasile Joițoiu. Acesta a fost cercetat, judecat și condamnat inițial la 18 ani de închisoare de Tribunalul Militar, în 1991. A fost însă rejudecat și în final scos de sub urmărire penală de procurorul militar, maiorul magistrat Caloian Gheorghe, din cadrul Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial, printr-o stupefiantă acrobație „juridică”[38].

1. Vezi CNSAS, fond D, dosar 8852, vol. 1, Planuri și rapoarte DCP, 1985.
2. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din ’89*, Lucman, București, 2012, pp. 39-40.
3. Corneliu Antim, „Ordinul 2600 în Revoluția din decembrie. Dialog-mărturie cu general (r) Nicolae Militaru”, *România Liberă*, 17 decembrie 1992, https://romanian revolutionofdecember1989.com/ordinul-2600-in-revolutia-din-decembrie-dialog-marturie-cu-general-r-nicolae-militaru-romania-libera-17-decembrie-1992, accesat pe 7.10.2018.
4. General magistrat (r) Ioan Dan, într-o discuție personală cu autorii.
5. În această calitate, Nicu Crișan a participat în 1990 la ancheta procurorului Dan Voinea cu privire la uciderea lui Gheorghe Ursu în 1985. Conform rechizitoriului SPM (http://gh-ursu.ong.ro/20160729-rechizitoriu-anonimizat.pdf), cât a fost deținut la miliție, Gheorghe Ursu a fost anchetat și torturat de foștii colegi ai lui Nicu Crișan, Marin Pîrvulescu și Vasile Hodiș. Crișan a dat ulterior note informative la SRI (unde lucra) despre ancheta procurorului Dan Voinea în cazul Ursu (http://gh-

ursu.ong.ro/falsificareaDUI.html), precum și date false despre acea anchetă.

6. Declarație dată la Parchetul Militar, în dosarul 32/P/2014.
7. Vol. 6, ff. 83 *sqq*, în DUI „Udrea”, respectiv vol. 23, f. 83 din dosarul 2500/2/2017 – 1030/2017 de la Curtea de Apel București – Secția I Penală.
8. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit*., p. 270.
9. *Ibidem*, p. 271.
10. *Ibidem*, p. 141.
11. *Ibidem*, p. 125.
12. Declarația lui Ioan Dan din conversația (înregistrată) cu autorii.
13. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit*., pp. 281-282.
14. Vezi https://www.youtube.com/watch?v=6NelkHZWSGA.
15. Falsificarea numerelor mașinilor Securității e confirmată, printre altele, de procesul-verbal din 22.01.1990, dosarul „Coman și alții”, vol. 19, f. 36.
16. Aserțiunea e confirmată, evident, de documentele de la CNSAS prezentate în acest volum și de alte mărturii.
17. Declarație din 20.06.1991 dată în dosarul 40/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, regăsită în dosarul „Coman și alții”, vol. 21, f. 65.
18. Florin Mircea Corcoz, Mircea Arieș, „Terorist ascuns în Apuseni?”, *România Liberă*, 21 august 1992, pp. 1, 3.
19. Florin Condurățeanu, „Teroriștii din Spitalul de Urgență”, *Jurnalul Național*, 9 martie 2004.
20. Prof. dr. Dan Gavriliu, „Din memoriile unui medic: Revoluția din ’89”, *Hipocrate*, nr. 18, decembrie 2007 – ianuarie 2008, pp. 80-82, https://romanianrevolutionof

december1989.com/tag/peter-siani-davies, accesat pe 11.29.2019

21. Nicolae Țone, interviu cu Nicolae Soucoup, „Frontul general de atac împotriva Televiziunii”, *Tineretul liber*, 21 decembrie 1991.

22. Domnia sa ne-a explicat că era vorba de punctul unei arme cu laser.

23. Citatele sunt din sentința 6/1991 a CSJ – Secția Militară în Dosarul „Lotului celor 25” („Coman și alții”), „Constatările instanței despre efectele actelor de represiune”, http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/ 0208efec.htm, accesat pe 30.11.2019.

24. A se vedea în acest sens subcapitolul „Rolul nefast al procurorilor militari”, p. 289.

25. Marius Mioc (https://mariusmioc.wordpress.com/tag/procesul-celor-25/) amintește de cazul colonelului Filip Teodorescu, unul dintre liderii represiunii sângeroase de la Timișoara, care a fost invitat în SRI de Virgil Măgureanu *încă în timpul detenției dinaintea procesului*. Pentru ca la proces judecătorul Cornel Bădoiu să-l asigure personal, „în biroul lui din spatele scenei”, „că el va face tot ce trebuie pentru evidențierea adevărului” și să aibă „răbdare” (Ion Măldărescu, „Filip Teodorescu – «Un risc asumat»”, Art-Emis, 6.12.2011, https://www.art-emis.ro/jurnalistica/filip-teodorescu-un-risc-asumat). Filip Teodorescu a intrat imediat după achitare în SRI și ulterior a devenit unul dintre cei mai activi agenți ai dezinformării securiste postdecembriste.

26. Rechizitoriul Procuraturii Militare Timișoara din 5 februarie 1990 în Dosarul „Lotului celor 25” („Coman și alții”), accesibil pe site-ul lui Marius Mioc: http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/0202rech.htm, accesat pe 30.11.2019.
27. Sentința 6/1991 a CSJ – Secția Militară în Dosarul „Lotului celor 25” („Coman și alții”), „Constatări referitoare la Teodorescu Filip, Anastasiu Gabriel, Atudoroaie Gheorghe și Radu Tinu”, http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/0219taar.htm, accesat pe 30.11.2019
28. *Ibidem*.
29. Reprodus de Marius Mioc, http://www.contributors.ro/analize/%E2%80%9Cinformatiile-obtinute-%E2%80%A6-nu-au-pus-in-evidenta-nici-lideri-si-nici-amestecul-vreunei-puteri-straine-in-producerea-evenimentelor-de-la-Timișoara, accesat pe 6.12.2018.
30. Vezi declarația olografă completă pe site-ul dosarelerevoluției.ro (de Asociația 21 Decembrie), regăsită și pe https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2013/03/10/liviu-dinulescu-cpt-la-serviciul-de-pasapoarte-al-jud-timis-precizez-ca-anterior- declansarii-evenimentelor-de-la-Timișoara-din-datele-ce-le-detineam-serviciul-nostru-nu-rezulta-vreun-amestec-di, accesat pe 6.12.2018.
31. Mai multe astfel de documente sunt prezentate de Marius Mioc în articolul „Informațiile obținute [...] nu au pus în evidență nici lideri și nici amestecul vreunei puteri străine în producerea evenimentelor de la Timișoara”,

http://www.contributors.ro/analize/%E2%80%9Cinformatiile-obtinute-%E2%80%A6-nu-au-pus-in-evidenta-nici-lideri-si-nici-amestecul-vreunei-puteri-straine-in-producerea-evenimentelor-de-la-timisoara, accesat pe 6.12.2018. Articolul e bazat pe documente „scoase la iveală de Asociația 21 Decembrie din București prin site-ul dosarelerevoluției.ro și semnalate de cercetătorul american Richard Andrew Hall”.

32. Citățm din aceeași sentință: „Se relevă, în această privință, depoziția martorului Mioc Marius, care a relatat că în seara zilei de 16 decembrie 1989 a fost reținut [...], fiind dus mai întâi la miliția județeană, unde a fost cercetat și bătut și apoi la penitenciar, unde a fost cercetat și bătut din nou [...]; depozițiile martorilor Pocovnicu Paul și Oprescu Lucian Marius, care au declarat că și în noaptea de 17/18 decembrie 1989 s-au făcut arestări de pe stradă, ei fiind duși la miliție, unde li s-au aplicat numeroase lovituri [...]; martorul Flocioiu Ioan a arătat că în seara de 16 decembrie 1989 a fost reținut și lovit de organele de miliție [...], iar martorul Perici Viorel a declarat că pe la orele 3 din noaptea de 16/17 decembrie 1989, [...] au fost reținuți și duși cu un autoturism «ARO» la miliție, unde au fost bătuți și amenințați” (ff. 385-387, vol. 15).

33. Vezi http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/ 0207cara.htm, accesat pe 6.12.2018.

34. Vezi http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/ 0203fapt.htm, accesat pe 6.12.2018.

35. Un citat relevant: „Martorul Mioc Marius, student, a relatat că, în momentul în care o parte din persoanele aflate în fața locuinței pastorului Tőkés László au început să scandeze lozinci antidictatoriale, a apărut un grup de milițieni cu scuturi care le-au forțat să se retragă, după care el a fost prins în zona gării și dus la miliție și apoi la penitenciar, fiind lovit în mai multe rânduri cu ocazia cercetărilor”.
36. Mihnea Berindei, „20 de ani de la revoluție. Ceaușescu, decembrie 1989”, *22*, http://revista22.ro/7359, accesat pe 8.17.2019.
37. Andrei Ursu, „Cosmetizarea «patriotică» a unui criminal (partea a treia)”, http://www.contributors.ro/cultura/cosmetizarea-%E2%80%9Cpatriotica%E2%80%9D-a-unui-criminal-partea-a-treia, accesat pe 6.12.2018.
38. Marius Mioc, „Deznodământul juridic al cazului Vasile Bărbat”, https://mariusmioc.wordpress.com/2013/02/13/deznodamintul-juridic-al-cazului-vasile-barbat, 13 februarie 2013, accesat pe 24.10.2019.

Mistificarea adevărului

Mitul „amestecului străin”

Doctrina de apărare a lui Nicolae Ceaușescu a avut ca bază legală legea nr. 14/1972 privind „organizarea apărării naționale a Republicii Socialiste România”. Pentru ce s-a întâmplat la Revoluție după 17 decembrie 1989 este relevant articolul 6 din textul legislativ, care descrie situația în care putea fi declarată „starea de război”: „Numai în cazul unei agresiuni armate împotriva Republicii Socialiste România sau împotriva unui alt stat față de care Republica Socialistă România are obligații de apărare mutuală”.

Însă Nicolae Ceaușescu nu a convocat Consiliul Apărării în acele zile și nici vreun alt organism care să fi „aprobat” declanșarea stării de război. Evident, nu avea nevoie decât de o acoperire formală pentru aceasta.

Ne aflăm aici în fața supremului iluzionism al dictatorului: declararea *de facto* a stării de război (prin ordinele date în ședințele CPEx), dar nu și *de jure*. Și, mai ales, fără să o facă publică. Avea nevoie de acest război declarat unui inamic extern inexistent. Și asta nu numai pentru a păstra puterea, ci

și, în cazul în care ar fi pierdut-o în urma revoltei interne sau militare interne, *ca să și-o recucerească*. Starea de război cu un dușman „extern”, chiar inexistent, justifica, așa cum am arătat, *activarea rețelei pregătite de Securitate pentru lupta de rezistență*. Iulian Vlad știa foarte bine jocul acestei stări de război disimulate. Așa cum o știau toți șefii Securității, după cum o dovedesc documentele de la CNSAS citate în acest volum (inclusiv agendele de lucru ale unor ofițeri superiori).

„Amestecul străin” a fost acoperirea lui Ceaușescu și a Securității atât pentru represiunea cu muniție de război, cât și pentru lupta de rezistență

Documentele consultate la CNSAS dovedesc faptul că Ceaușescu, în tentativa de a-și crea în Occident și în lume, în general, o imagine pozitivă, a încercat cu orice preț:

– să „prevină” orice formă de disidență internă[1];
– să oprească fluxul de informații către Occident legat de represiunea internă;
– să disimuleze represiunea internă și să transforme opoziția internă în „cauze de drept comun”[2];
– să preîntâmpine coagularea opoziției politice interne într-o „mișcare”, prin „destrămarea de anturaje”;
– să distrugă în fașă orice încercare de revoltă populară (de tipul Brașov ’87);

– să „reziste” printr-o „luptă de hărțuire” și să revină la putere în cazul în care o astfel de revoltă populară ar „ocupa vremelnic teritoriul” și l-ar înlătura, temporar, pe dictator.

Nenumărate documente ale Securității, culminând cu stenogramele ședințelor CPEx din decembrie 1989 dovedesc că Ceaușescu a inventat un „atac extern”, de la est sau de la vest, pentru a declara starea de necesitate și represiunea armată fățișă.

Pe de altă parte, principala obligație instituțională a Securității, normativă, ca în orice dictatură personală, era să-l apere pe șeful statului. În virtutea acestei obligații și a îndoctrinării amintite, întreaga Securitate i-a îndeplinit ordinele criminale la Timișoara și la București până pe 22.

Așa cum rezultă din bogatul material probator prezentat în acest volum, în acel moment din 22 decembrie, dată fiind starea de război (invocată, simulată și disimulată), rețeaua pregătită de Securitate pentru lupta de rezistență s-a activat. Gradul de îndoctrinare al cadrelor de Securitate, în special al celor pregătite pentru această luptă, este cunoscut: „Să avem garanția că nu există militar în sistemul de securitate care să nu aibă conștiința nevoii de a-și da viața”[3].

Știm și că direcțiile și unitățile cu „misiuni reale, de luptă” ale Securității fuseseră alertate din timp, odată cu declanșarea „de cercurile imperialiste, dar și de alții” a „campaniei concertată antisocialistă” pe care, în paranoia sa, Nicolae Ceaușescu o vedea îndreptată împotriva sa. Aceste unități de luptă urmau să primească în „perioada următoare” „noi și importante sarcini”, respectiv „acțiuni de importanță excepțională”. Misiunile care urmau trebuiau îndeplinite „în condiții ireproșabile”[4], printr-o luptă „compartimentată și

secretizată”[5], pentru care luptătorii erau pregătiți „de a-și da și viața”.

Cine urmau să fie „dușmanii”? Și pe aceștia îi cunoaștem tot din documentele Securității: „Avem și pe plan intern dușmani care s-au înhăitat cu cei din exterior […]. Să înțelegem semnificația acestor fenomene. Pe fondul [lor] ne așteaptă misiuni deosebite – vigilența trează”[6].

Or, pentru șefii Securității și unitățile pregătite pentru lupta de rezistență, dușmanii *care s-au înhăitat cu cei din exterior* au fost, după 22 decembrie, revoluționarii și Armata Română.

Cine avea interes în mistificarea Revoluției?

Mitul „pericolului” sau „amestecului” sovietic la Revoluție a fost folosit de la început de aparatul de „legendare” al Securității. În același timp, se încerca decredibilizarea generalului Militaru prin asocierea acestuia cu GRU. Oferim cititorului un „minidosar Militaru” în addenda, „5. KGB-GRU și «complotul filosovietic»”, subcapitolul „Cazul generalului Nicolae Militaru”, pentru a putea evalua credibilitatea informațiilor vehiculate inițial de Securitate (dar preluate viral în unele zone din mass-media). Prin asocierea lui Militaru cu serviciul de informații al Armatei Sovietice, Securitatea a „scos în față Armata” (ca la Timișoara), încercând astfel să se disculpe pentru actele teroriste și diversiunea de după 22. Miza diseminării insistente a mitului

influenței „serviciilor” sovietice nu a fost alta decât impunizarea Securității.

1. Col. Costică Mohorea, col. Lucian Molnar, mr. Alexandru Olaru, „Conceptul de prevenire elaborat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu – fundament și călăuză pentru întreaga activitate de securitate”, *Securitatea*, nr. 4(76), 1986.
2. Vezi Andrei Ursu „«Discernământul politic și juridic» al Securității. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceaușescu”, *NRDO*, nr. 1/2018, și declarația generalului de Securitate/SRI Olaru Alexandru din procesul torționarilor lui Gheorghe Ursu, Curtea de Apel București, dosar penal 2500/2/2017, în ședința publică din 30 mai 2018: „Menționez că, la un moment dat, într-o cuvântare, Ceaușescu a spus să nu mai avem infractori politici, motiv pentru care în situația în care erau vizate persoane de către Securitatea statului, orientarea de sus în jos era cu preponderență să fie identificate infracțiuni de drept comun. Arăt că acest lucru se întâmpla mai ales în cazuri de propagandă împotriva orânduirii socialiste”.
3. ACNSAS, fond A1, vol. 28, agenda de lucru a maiorului Dinu din cadrul Direcției a V-a (Securitate și gardă a Președintelui), f. 15.
4. *Ibidem*.
5. *Ibidem*, f. 17.
6. *Ibidem*.

Concluzie de etapă

De ce a fost desprinderea de comunism din România cea mai sângeroasă din lagărul socialist? De ce a fost regimul Ceaușescu, în special în ultimii săi 15 ani, mai brutal decât în oricare altă țară comunistă, cu excepția Albaniei și Coreei de Nord[1]? Cum se explică eficiența cu care dictatorul de la București și-a dominat poporul până în ultima clipă, popor care l-a urât cu patimă, cum s-a văzut în decembrie 1989?

Răspunsurile au o legătură directă cu violența Revoluției.

Disprețul, frica și ura poporului

În ultimii ani ai dictaturii ceaușiste, cea mai mare parte a populației detesta regimul. Literatura istorică asupra comunismului românesc a fost de acord că Securitatea era principalul instrument de represiune și subjugare a populației de rând, atât în perioada stalinismului „clasic” („obsedantul deceniu”), cât și sub dictatura lui Nicolae Ceaușescu. Doctrina „preventivă” a acestuia însemna insuflarea cu predilecție a fricii în populație, propagată printr-o rețea informativă

extinsă, delațiune, suspiciune, dezinformare și amenințarea unei reale sau doar proiectate omniprezențe a Securității. În cuvintele unui expert în istoria acestei instituții, „Partidul Comunist a putut miza pe obediența unui popor intimidat în care frica devenise o a doua natură”[2].

Poporul român *știa* care era izvorul fricii și umilinței sale. Nu era frica de URSS, de unguri, de Armată sau de pompieri. Nici măcar frica de Ceaușescu însuși, care, firește, nu-i putea urmări și aresta pe toți cei care ar fi strigat „Jos Ceaușescu!”. Nici frica de Partidul Comunist, în ale cărui ședințe (stau mărturie bancurile epocii) unul din patru români dormea săptămânal.

Era vorba, evident, de frica de Securitate. Principala instituție de represiune a oricărei forme de opoziție împotriva „Marelui Cârmaci” era principal pilon de susținere a cuplului dictatorial. Beneficia de forța a 100.000 de ofițeri, subofițeri și trupe de Securitate, bine dotați tehnologic, înarmați și mai ales profund loiali dictatorului. Se mai bucura și de aportul a peste un milion de informatori – cointeresați sau constrânși întru delațiune.

Societatea îi rezerva cuplului Ceaușescu un dispreț suveran[3]. Partidului Comunist Român – un dispreț mai ambiguu: o spune numărul de patru milioane de membri de Partid. Acest număr nu denotă, desigur, o răspândire pasională și malignă a ideologiei comuniste în România lui Ceaușescu. S-a văzut aceasta în decembrie 1989. Procentul de 25% din totalul populației eligibile[4] al „comuniștilor” a fost mai degrabă un testament al diluării semnificației ideologice a PCR-ului acelor ani în favoarea instrumentalizării sale carieristice de către o populație altfel sătulă atât de dogma

marxist-leninistă, cât și de imundul cult al personalității dictatorului și familiei sale.

Dacă ar fi fost însă vorba doar de dispreț – fie el suveran ori diluat cu oportunism –, regimul care a dus economia României în pragul falimentului, îngenunchind un popor, nu ar fi rezistat atâția ani. Sentimentul care a ținut societatea românească ostatică în acei ani a fost unul mult mai devastator, pe cât de înjositor, pe atât de ubicuu. *Frica* a fost diseminată în mod strategic de Securitate, ca principal instrument de „influențare pozitivă", „temperare", „avertizare" și, în final, supunere a populației la cultul dictatorului. Astfel se explica faptul că, în pofida disprețului cvasiunanim, Ceaușescu a fost ani de zile aplaudat fără prea multă opoziție pe trasee și la *meeting*-uri, omagiat *ad nauseam* în ziare și la radio-televiziune, studiat și lăudat în nesfârșitele ședințe de învățământ politic și de sindicat la care participau (dormind sau nu), pe lângă membrii PCR, o mare parte a oamenilor muncii din RSR.

În mod firesc, frica populației s-a împletit cu ura și disprețul. Ceaușescu, „Visul nostru de aur, Făurarul, Primul Bărbat al Țării", a fost urât pentru că a dus „de râpă țara, prin autocrația sa obtuză, dar absolută, arbitrară, dar fără replică"[5]. Securitatea a fost urâtă cel puțin în aceeași măsură, ca instituție care, eminamente, a facilitat degradanta autocrație absolută și fără replică a clanului Ceaușescu. Prin Europa Liberă și pe cale orală, de la om la om, românii știau că, pornind de la perestroika și glasnostul gorbacioviste, după 1985, în majoritatea statelor socialiste „șurubul" dictaturilor comuniste se slăbise. Societatea românească, în rând cu cea

nord-coreeană, rămăsese într-o umilitoare robie, grație terorii omniprezente și atotputernice a Securității.

Nu este deci de mirare că pe 22 decembrie în fața CC-ului și în toată țara, pe lângă „Jos Ceaușescu!”, s-a scandat „Jos Securitatea!”. Poporul român, cel puțin pentru moment, *își învinsese frica*. Despre cum a fost posibilă această victorie asupra fricii s-a scris mult. Elementele esențiale au fost, fără dubiu, tenacitatea și coeziunea primelor grupuri de demonstranți timișoreni, înfrățirea interetnică și interreligioasă locală, solidarizarea tinerilor și muncitorilor, fraternizarea unor unități ale Armatei la Timișoara, apoi la București și în alte orașe. Mai presus de orice, ura împotriva dictaturii.

Frica de Securitate și ura împotriva acesteia au fost factori decisivi în desfășurarea evenimentelor atât până pe 22 decembrie, ora 12:08, cât și după acel moment crucial. Dosarele Securității aflate la CNSAS arată că instituția a fost pregătită să-l apere și eventual să-l readucă la putere pe dictator chiar și după ce acesta își pierdea puterea.

Pentru a se menține la putere, dictaturile secolului trecut au folosit cu succes două ingrediente esențiale: o *ideologie justificativă* și o *poliție politică* care să înăbușe încercările de opoziție. Ideologia justificativă, de stânga sau dreapta, a inclus îndeobște un „pericol extern”, mai ales la granițe, și „agenturi străine” infiltrate pe teritoriul țării. Aceștia voiau să fure, să vândă, să corupă sau să „rupă” țara. În buna tradiție orwelliană, validată de la Hitler și Stalin la Enver Hoxha și Kim Jong-un, Ceaușescu inoculase de ani buni brandul său de comunism cu un naționalism primitiv. Ca și predecesorii săi, el a încercat astfel să-și sporească popularitatea pe plan

intern. Numai că „Eurasia” dictatorului român erau de fapt state membre ale Pactului de la Varșovia, același criminal lagăr comunist în care Ceaușescu rămăsese în final ultimul stalinist. Chiar dacă repetat până la sațietate[6], mitul pericolului extern era în România anului 1989 obosit. Aproape nimeni n-a mai crezut în mitul prin care „Conducătorul iubit” asigura „independența și suveranitatea țării”. În cuvintele temerarului disident Mircea Dinescu, țara era „o insulă împresurată din toate părțile de apele tulburi ale reformismului politic, ai cărei locuitori visează să guste din miraculoasele licori numite glasnost și perestroika”[7].

Flagranta discrepanță dintre autoevaluarea superlativă a paranoicului secretar general și sentimentul maselor (care îl urau cu înverșunare) a fost observată de mulți autori. De asemenea, propaganda mistificatoare prin care dictatorul român era desemnat garant al independenței țării în fața atacurilor sovietice (subliminale) sau occidentale (mai directe) a fost analizată pe larg încă din acei ani. „Ceaușescu are nevoie de spioni” era titlul, întru câtva premonitoriu, al unui articol publicat chiar la începutul lui decembrie 1989 de un reputat sociolog român în Occident[8].

Cultul personalității lui Nicolae Ceaușescu, ca și al altor dictatori absoluți din istorie, a fost un produs de echipă. În toți acei ani de tragică umilire, Securitatea a avut rolul principal de a menține dictatorul la putere și populația României amuțită de frică și frig, în cea mai mare parte. Pentru milioanele care au trăit în degradarea morală la care Mărețul Conducător, Partidul și Securitatea aduseseră țara, acesta e un fapt evident. E nevoie însă să-l repetăm pentru noile generații și să-l argumentăm cu probe și documente, într-o vreme în

care foștii securiști, ajunși „istorici” și „profesori”, scriu o istorie paralelă cu realitatea, a unei „Securități patriotice” și „profesioniste”. O șaradă propagată de televiziuni, ziare, edituri și bloguri lugubru aservite instituției criminale.

Frica Securității în decembrie 1989

Ce i-a speriat în cea mai mare măsură la Revoluție pe securiști a fost și motivul paranoiei lui Ceaușescu: posibilitatea coagulării opoziției, a nemulțumirilor populației într-o mișcare de masă, care să-i pună în pericol regimul (până pe 22) și pozițiile de putere și chiar viețile securiștilor înșiși, cei care au îngenuncheat populația țării sub dictatura comunistă (după 22). Analizând aceste mărturii, sperăm că am reușit să demonstrăm cum, din sete de putere – cu sau fără Ceaușescu – și frică, Securitatea a purtat după 22 decembrie 1989 o sângeroasă „luptă de rezistență” împotriva Revoluției române.

Teoria „complotului filosovietic” ca vinovat pentru diversiunea de după 22 este o aberație[9]

Teza parchetului se bazează pe premisa – evident, falsă – că Securitatea ar fi depus armele pe 22. Și că nu ar mai fi tras. Până la halucinanta teză că teroriștii nici nu ar fi existat: „Nu există nici o probă credibilă care să contureze o reală acțiune terorist-securistă îndreptată împotriva Revoluției și noii puteri politico-militare”[10].

Adică *nu a tras nimeni cu intenția să ucidă oameni nevinovați*, pentru a crea panică, urmărind un scop politic (aceasta e definiția teroristului). Că ideea de teroriști ar fi fost indusă de gruparea filosovietică Iliescu/FSN. Tocmai ca să justifice scoaterea Armatei pe străzi. Și forțarea populației să intre, de frică, în case. Și ținerea Armatei în stare de alertă și panică. Tocmai ca să se ajungă la foc fratricid. Să fie victime, lucru care să creeze și mai multă panică.

Și astfel să-și justifice ei („conspirația filosovietică Iliescu/FSN”) ascensiunea la putere și la statutul de „salvatori” naționali și de emanați ai Revoluției. În felul ăsta s-ar fi legitimat în fața poporului.

Aceasta e teza parchetului. De altfel, și a Securității (ultima dintre variante). Securitatea, în buna tradiție a „metodicii” serviciului „D” (dezinformare), a plantat mai multe „legende” asupra teroriștilor (sau lipsei lor).

Ani de zile au susținut că de fapt teroriștii (adică cei care au tras cu intenția de a ucide oameni nevinovați) *au existat*. Asta pentru că, în acei ani, memoria colectivă era încă vie, probele – proaspete, dosarele cu morți și răniți – încă deschise. Așadar, era mai greu să pretindă că toți morții și răniții ar fi fost victimele focului fratricid.

Securitatea și oamenii ei (prin Iulian Vlad, Aurel Rogojan, Cristian Troncotă, Filip Teodorescu, Vasile Mălureanu, Alex

Mihai Stoenescu[11], Ion Cristoiu[12], Sorin Roșca Stănescu[13] etc.[14]) au emis două versiuni principale cu teroriști:

– teroriști = turiști sovietici (folosiți ad-hoc sau acționând, conform unui plan anterior stabilit, în slujba grupării filosovietice Iliescu/Militaru/FSN);
– teroriști = agenți DIA (și aceștia manevrați sau acționând în slujba grupării filosovietice Iliescu/Militaru/FSN).

Multă vreme, procurorii militari au „crezut” și ei că au existat teroriști. Adică au crezut că la Revoluție au existat persoane *care au tras cu intenția de a ucide oameni nevinovați*, pentru a crea panică în masă. Și că aceștia au ucis și rănit oameni. Au crezut o vreme chiar și în varianta „turiștilor sovietici”.

Problema cu turiștii sovietici era că nu s-a găsit nici o probă că ar fi tras vreun foc de armă. Cu atât mai puțin ucigaș.

Și atunci procurorii au schimbat macazul. Au adoptat o a treia versiune a Securității: și anume că *nu* ar fi existat teroriști. Toate victimele ar fi fost cauzate de *focul fratricid*, indus de diversioniștii din vârful Armatei, slujbași sau părtași ai grupării filosovietice Iliescu/FSN.

Este aiuritoare această tranziție a procurorilor. Un procuror trebuie, nu-i așa, să plece de la *fapte*, respectiv *probe* pentru a ajunge la vinovați. Or, a presupune în primă instanță că au existat teroriști, deci focurile de armă și crimele au fost săvârșite *cu intenție* (de turiști ruși), pentru a bascula ulterior la ipoteza opusă, aceea că toate crimele au fost *fără intenție*, trădează o nesocotire flagrantă, *ab ovo*, a *faptelor* și *probelor*. Aceasta arată clar că *procurorii militari au adaptat faptele la vinovăția convenabilă*.

Parchetul vorbește de interesul pe care l-ar fi avut Iliescu și complotul filosovietic să organizeze sângeroasa diversiune care ar fi început la CC în seara de 22 (pentru a speria populația, s-o facă să plece din piață și din CC și el să preia astfel nestingherit puterea, „legitimându-se" în același timp ca salvator al situației). Iată câteva argumente pentru care considerăm că este aberantă această teorie a „războiului de diversiune pentru acapararea puterii" de către Iliescu/FSN:

1. După cum am mai arătat, diversiunea nu a început la CC. Înainte de primele focuri din Piața Palatului:
   – se trăsese la MApN (de grupuri în haine civile, dinspre blocurile civile, către Minister);
   – se trăsese către Televiziune din vilele limitrofe;
   – la Sibiu se trăgea încă din cursul după-amiezii.
2. De câțiva ani, Iliescu era deja văzut ca alternativă viabilă și un posibil succesor al lui Ceaușescu:
   – pe plan intern, de mulți din aparatul de partid, de o parte a publicului și a Armatei;
   – pe plan extern, atât la Moscova, cât și în mediile occidentale (se vorbise de el la Europa Liberă și în reviste din vest).

Din aceste motive, era firesc să fie acceptat pe 22 și nu a fost contestat în acea zi. Nu a fost contestat nici măcar când în primul discurs de la Televiziune a invocat „întinarea idealurilor" comuniste, ceea ce denota intenția de a păstra sistemul socialist, dar reformându-l după modelul perestroika și glasnost. Aceasta arată că, în acele prime momente, nu mulți revoluționari se gândeau la democrație de tip occidental. O reformare a sistemului pe ruinele dictaturii era în acel moment, pentru o mare parte a lor, o

formă acceptabilă de guvernare. Iar dincolo de mesajul în sine, discursul lui Iliescu a fost perceput drept cel mai articulat de la Televiziunea liberă până în acel moment.

3. Iliescu fusese chemat de Stănculescu la MApN din același motiv: generalul îl recunoștea ca alternativă viabilă la putere după fuga lui Ceaușescu[15]. Având practic și Armata de partea lui, Iliescu nu avea de ce să se simtă amenințat (și nici nu dădea semne că s-ar simți astfel) de alți pretendenți la guvernare în acea zi (Verdeț etc.). Aceștia din urmă nu aveau nici pe departe aceeași susținere.
4. Din aceste motive, nu se poate spune că Iliescu ar fi avut nevoie în acel moment de o diversiune sângeroasă pentru a se legitima. El se bucura deja de o largă acceptare. După eroarea făcută în balconul CC („dragi tovarăși”), s-a repliat rapid. Piața l-a iertat. În afara acelor huiduieli de moment, nu există indicii că s-ar fi strigat „Jos Iliescu!” sau că ar fi fost alte forme semnificative de contestare. La venirea la CC, revoluționarii l-au primit în mare parte entuziast, făcându-i „pârtie” pentru a intra în clădire. Pe scurt, în acea zi Ion Iliescu nu mai avea prea mare nevoie de legitimare publică.
5. În schimb, Iliescu avea nevoie de aliați și de liniște pentru a-și construi platforma și imaginea de lider. De aceea i-a chemat pe oamenii pe care îi cunoștea, contestatari sau marginalizați ai dictaturii (Brucan, Mazilu, Militaru). I-a solicitat lui Mazilu să vină cu textul despre care știa că-l redactase cu câteva zile înainte și pe care spera să-l folosească pentru a alcătui un program politic al Revoluției și să-l comunice public. În acest scop a și chemat „toți oamenii de bine” să vină la CC la ora 17:00. Momentul

redactării și citirii comunicatului era important pentru el și în acest scop avea nevoie de liniște, nu de un conflict armat sângeros.

6. Tot pentru a-și consolida poziția și imaginea de lider, Iliescu ar fi vrut să citească el însuși comunicatul reprezentând noul program politic la Televiziune. Tocmai din cauza focurilor de armă declanșate în acel moment nu a mai putut s-o facă[16]. Să fi declanșat el însuși diversiunea ar fi însemnat să-și pericliteze propria construcție.
7. Înțelegerea inițială cu Stănculescu a dus la faptul că acesta din urmă a preluat atribuțiunile de ministru al Apărării. În această calitate, a dispus trimiterea unor dispozitive de apărare la Televiziune, Radio și CC. În condițiile în care exista un anumit haos (unii aveau deja arme), iar Armata era singura instituție rămasă „în picioare” pentru a păstra ordinea, aceste măsuri par rezonabile.
8. Exista și un element practic. Declanșarea unei diversiuni sângeroase comporta riscuri. Este o acțiune greu de stăpânit tocmai pentru că generează confuzie și potențial foc fratricid. Acest efect s-a văzut imediat la CC. Se trăgea haotic atât în piață, cât și pe coridoarele clădirii. Iliescu era înconjurat de oameni necunoscuți, înarmați, fapt care se observă pe filmările din acele zile. În starea de confuzie, el însuși ar fi putut să cadă victima propriei mașinațiuni. Este evident că, dacă ar fi avut într-adevăr de gând – și posibilitatea – să declanșeze această contrarevoluție, ar fi făcut-o după ce s-ar fi instalat în siguranță la MApN.

Ca mijloc de probă pentru vinovăția sa, Parchetul amintește frazele „panicarde” pe care Iliescu le-ar fi „lansat”

cu intenția de a induce „psihoza teroristă”, cum ar fi aceea că teroriștii „trag din toate pozițiile”. Însă o analiză a acestor fraze în context pun această interpretare sub semnul întrebării. Discursul lui Ion Iliescu a inclus și această frază: „Trebuie să vă spun că nu avem de-a face cu un număr mare de elemente teroriste, dar ei sunt antrenați special și echipați pentru acest gen de acțiuni”[17].

Dacă Iliescu ar fi vrut să creeze panică, de ce ar fi temperat anunțul spunând că *nu* e „un număr mare” de teroriști? La fel, generalul de armată Tudor vorbește la TVR de acțiuni teroriste „doar la unele unități speciale [...] câteva, din punct de vedere numeric”[18]. De ce ar fi încercat „diversioniștii” să limiteze imaginea unei amenințări când scopul „diversiunii” era, evident, exagerarea amenințării?

Tot alimentare intenționată a amenințărilor „teroriste” sunt considerate de mulți și afirmațiile personalului televiziunii (în special Teodor Brateș), care ar fi răspândit în mod deliberat zvonuri că apa ar fi fost otrăvită sau că Armata ar fi rămas fără muniție la Sibiu. Dar tot Brateș a moderat știrea: „În mod constant primim informații... *desigur, nu avem posibilitatea de a verifica autenticitatea lor*... dar vă cerem să fiți atenți. Se spune că elemente inamice, securiști, au otrăvit apa la Sibiu, la Timișoara... apa trebuie să fie fiartă înainte de a fi consumată”[19].

Tot Brateș s-a întors mai târziu pentru a informa audiența:

a) când luptele au încetat la Sibiu;
b) când proviziile de apă îmbuteliată se aflau în drum spre Sibiu;
c) când autoritățile competente au verificat că apa din București era bună de băut.

Greu de tras concluzia de aici că asta ar fi fost o dezinformare intenționată a FSN-ului sau a lui Brateș, când *tot el a dezmințit curând zvonurile a căror autenticitate o pusese oricum sub semnul îndoielii, de la început*. (În paranteză fie spus, în acel moment se aflau mai mulți „revoluționari” în studiourile TVR care ulterior s-au dovedit a fi informatori ai Securității – printre care și Isac Constantin.)

Mai sunt și alte semne de întrebare asupra virtualei strategii „diversiune cu teroriști” a lui Iliescu/FSN. Astfel, pe 26 decembrie a avut loc prima manifestație împotriva Frontului. TVR-ul a avertizat într-adevăr lumea să nu se ducă, pentru că ar putea fi ținta teroriștilor. Dar dacă Iliescu/FSN ar fi controlat cu adevărat teroriștii sau ar fi stăpânit metoda de „împușcare a soldaților între ei ca proștii din cauza psihozei teroriste”, *de ce n-au aplicat-o tocmai atunci, în zona CC-ului, pentru a împrăștia mulțimea care îi contesta*? De ce n-au făcut-o în nici unul dintre momentele critice din săptămânile care au urmat, când protestele împotriva lor s-au înmulțit? Nu ar fi fost logic să continue „diversiunea”, punând-o în continuare pe seama securiștilor lui Ceaușescu? Se pare că s-au lăsat de diversiune exact când aveau mai multă nevoie de ea pentru a-și consolida puterea.

Este evident că desemnarea lui Iliescu ca vinovat de serviciu a fost cea mai comodă soluție:

– n-a mai fost nevoie să fie stabilite vinovății individuale ale trăgătorilor și omuciderilor: dacă au fost manipulați de diversioniști, n-au tras cu intenție, iar atunci nu exista infracțiunea contra umanității (uciderea din culpă s-a prescris de mult);

– oricum Iliescu e deja acuzat pentru Mineriadă (probabil pe bună dreptate, de altfel), deci nu-i greu de indus ideea că e vinovat și pentru Revoluție;
– ideea că Iliescu e vinovat (în sine) este acceptabilă unei mari părți a publicului în ziua de azi, inclusiv opoziția, intelectualii etc.;
– inculparea lui Iliescu satisface cumva, printr-un posibil melanj emoțional, și ura împotriva Securității, fiind de notorietate că Iliescu a luat în brațe Securitatea (mai puțin vârfurile ei) începând cu ianuarie ’90 (dacă există, presupusa satisfacție pierde evident din vedere tocmai faptul că prin această soluție Securitatea este în întregime absolvită de orice răspundere);
– inculparea lui Iliescu nu mai deranjează pe foarte mulți, omul fiind, se pare, ramolit și având oricum șanse infime să înfunde pușcăria, fie pentru Revoluție, fie pentru Mineriadă. De fapt, majoritatea pare mulțumită: noi toți din fosta opoziție, securiștii, nostalgicii lui Ceaușescu, zonele infiltrate de securiști ale partidelor politice și ale mass-mediei[20];
– acuzarea lui Iliescu, colorată cu „filosovietism”, arată că procurorii, ca și Ceaușescu, ca și Securiștii înaintea lor, au știut pe ce buton să apese pentru ca acuzația să aibă o mai mare șansă să prindă cel puțin la o parte din publicul larg (în plus, narațiunea conspiraționistă care „înșală aparențele” se citește bine, ca o carte de Pavel Coruț);
– în sfârșit, din acuzarea fostului președinte (atâția ani atotputernic), procurorii (de la Pițu și Cosneanu până la Lazăr) au scontat că-și pot face un titlu de glorie („după 30

de ani, în sfârșit, e inculpat Iliescu, cel de trei ori ales președinte! În sfârșit a fost rezolvată Revoluția”).

Or, tot acest eșafodaj cade în clipa când ne uităm la probatoriu, care demonstrează că:

1. La Revoluție au existat persoane *care au tras cu intenția de a ucide oameni nevinovați* pentru a crea panica, urmărind un scop politic.
2. *Aceste persoane au fost cadre de Securitate sau afiliați ai acestora.*
3. Îi putem numi, conform definiției, teroriști (teroriști nu sunt doar membrii ISIS, al-Qaida sau IRA).
4. Teroriștii securiști au acționat după un plan, conceput de Ceaușescu și de capii Securității („lupta de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”).
5. Scopul lor a fost inițial să-l readucă pe Ceaușescu la putere și să recâștige ei înșiși puterea, conform planului original. Ulterior, acesta probabil s-a modificat parțial: au acționat tot conspirat, acoperit, însă nu doar pentru a-l readuce pe Ceaușescu (scop din ce în ce mai improbabil), ci pentru a domoli avântul populației și Armatei, pentru a ține Armata în cazărmi, pentru a avea timp să-și protejeze dosarele folositoare și a le distruge pe cele compromițătoare; pentru a avea timp să tempereze, să coopteze sau chiar să schimbe noua conducere. Pe scurt, pentru a se infiltra în noua conducere și a-și asigura menținerea în noile structuri de forță.

Eventualitatea revenirii lui Ceaușescu, deși, în mod realist, improbabilă începând cu 22 după-amiaza, a constituit un scop central al „luptei de rezistență” și o posibilitate importantă în

mentalul rețelei. DSS avea o cultură profundă a loialității pentru Comandantul Suprem. Există o cointeresare existențială, simbiotică între dictatura Ceaușescu și instituția care o făcea posibilă: puterea instituției era, la rândul ei, posibilă datorită dictaturii Ceaușescu. Și rețeaua pregătită de aceasta pentru „lupta de rezistență" respectivă era cu atât mai loială. În același timp, existau o frică profundă de dictator și suspiciune reciprocă în rândurile ofițerilor de Securitate. Ipoteza, cât de vagă, că Ceaușescu s-ar putea întoarce putea constitui un alt factor motivațional pentru a continua „lupta". Pe de altă parte, lupta, odată amorsată, era organizată și pregătită în așa fel încât membrii rețelei să acționeze mult timp în mod „independent", fără ajutoare și comandă directă (aceste caracteristici, comune luptelor de gherilă, sunt descrise în articole din revista strict secretă *Securitatea*, disponibile la CNSAS).

Faptul că lupta s-a redus brusc, substanțial, pe 25 decembrie, imediat după executarea dictatorului, e un argument greu de ignorat pentru această ipoteză a factorului „Ceaușescu se poate întoarce".

Dar până la urmă trebuie să înțelegem că nu Iliescu e miza în cauza Revoluției, ci Securitatea. Există probe reale pentru vinovăția lui Iliescu la Mineriadă. Dacă e să spunem „*măcar* Iliescu să fie pedepsit", atunci să cerem acest lucru legat de crime pentru care chiar există probe că fostul Președinte ar fi vinovat: Mineriada. Nu pentru niște acuzații nebuloase, ne-ancorate în probe, dar într-o convenabilă disculpare a Securității. O disculpare argumentată și azi de procurorii militari, cu elemente din discursul lui Ceaușescu (și al

Securității, de 30 de ani încoace): rușii, prin filosovieticii noștri, trebuie că au fost de vină.

Invocarea autorității de lucru judecat pentru crimele de dinainte de 22 decembrie – o eroare judiciară elementară

Încă un element important și rămas practic neobservat în receptarea rechizitoriului: pentru crimele împotriva umanității comise până pe 22 decembrie, Parchetul a închis cauza invocând „autoritatea de lucru judecat”. Asta pentru că au fost deja condamnați definitiv câțiva dintre capii acelei represiuni, printre care Coman, Stănculescu, Chițac, Vlad și un singur securist de-al lui, Traian Sima (șeful Securității Timiș). La acea represiune au participat și Miliția, și Armata, dar Securitatea a avut aportul covârșitor. Există probe indubitabile, inclusiv în dosarul „Lotului Timișoara” (accesibil online la https://dosarelerevolutiei.ro) că Securitatea și Miliția au arestat ilegal și torturat sute de timișoreni – care sunt, evident, infracțiuni contra umanității. Mai mult, magistrații din prima instanță au considerat că în „cazurile de împușcare mortală sau rănirea celor 325 de victime” au participat *„cadrele și trupele” DSS* prin „țintirea selectivă a unor persoane și executarea de focuri de armă singulare asupra lor”, prin „trăgătorii experimentați instalați pe acoperișuri sau la ferestrele unor clădiri, aflați în autovehicule ce se deplasau

în diferite zone ale orașului ori care au reușit să se infiltreze în rândul trupelor”[21].

„Autoritatea lucrului judecat” nu poate fi invocată, întrucât cei vizați nu au fost niciodată urmăriți, și nici judecați pentru toate actele materiale săvârșite descrise mai sus. Este o aberație judiciară să consideri că, dacă au fost anchetați câțiva ofițeri, dintre care doar unul a fost condamnat definitiv, înseamnă că ar exista autoritate de lucru judecat *pentru toți ofițerii care au transmis ordinele de bătăi sălbatice și foc de armă și pentru cei care le-au executat cu bună știință*. Cercetătorului onest al istoriei recente îi este greu să nu asocieze această aberație juridică sordidei istorii (discutată anterior) a subordonării instituției parchetelor militare față de interesele Securității ceaușiste.

Datoria Parchetelor Militare

Procurorii militari trebuie să ia în considerare probele ignorate și să ancheteze cadrele de Securitate și Miliție pentru crimele de la Timișoara. Ei ar trebui să fie trimiși în instanță pentru:

– torturarea revoluționarilor asupra cărora ofițerii respectivi au exercitat control total după arestare;
– cauzare de vătămări și suferințe fizice și psihice grave revoluționarilor, pentru a obține informații despre liderii revoltei;

– întemnițarea cu încălcarea regulilor generale de drept internațional a peste 200 de revoluționari timișoreni;
– persecutarea victimelor, cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului, tocmai pentru că aparțineau unui grup determinat, respectiv larga colectivitate a opozanților politicii dictatorului Ceaușescu;
– „transmiterea ordinului de înarmare a cadrelor de Securitate” și execuția de *focuri de armă care au avut drept urmare directă uciderea și rănirea a peste 300 de revoluționari timișoreni.*

Instanțele în cazul „Lotului Timișoara” au reținut că victimele au rezultat „în urma folosirii armelor de foc de către cadre și trupe ale Ministerului de Interne și Departamentul Securității Statului”, de „trăgători experimentați instalați pe acoperișuri sau la ferestrele unor clădiri, aflați în autovehicule ce se deplasau în diferite zone ale orașului ori care au reușit să se infiltreze în rândul trupelor” (o referință evidentă la cadre ale Securității), inclusiv „trupele de Securitate care făceau parte din organigrama Departamentului Securității Statului”. Or, ce au acum procurorii de făcut este să-i ancheteze și să-i inculpe pe cei care au tras, torturat și arestat abuziv, precum și pe instigatorii și complicii[22] acestora din structurile și lanțurile de comandă ale Securității și Miliției.

Dacă Macri Emil s-a făcut vinovat de aceste fapte (încadrate la infracțiunea de genocid), este de la sine înțeles că și faptele „personalului din subordine”, căruia acesta i-a transmis acele ordine, reprezintă tot crime împotriva umanității. De altfel, instanța a reținut în concluziile sale că la „împușcarea mortală sau rănirea celor 325 de victime au

participat „cadrele și trupele de Securitate”, prin „țintirea selectivă a unor persoane și executarea de focuri de armă singulare asupra lor”. Aceste concluzii, prin ele însele, ar fi trebuit să atragă responsabilitatea penală a celor vizați. Or, aceștia pot fi identificați în baza numeroaselor mărturii aflate în dosare[23].

Societatea românească a fost pusă în situația de a se întreba, timp de 30 de ani, cine a tras în cei peste 1.200 de morți ai Revoluției și în miile de răniți. Cine i-a bătut, i-a întemnițat nelegal și cercetat abuziv, cu vătămarea integrității fizice și psihice pe revoluționarii de la Timișoara, în zilele de 16-22 decembrie, și pe cei din București, în noaptea de 21 decembrie 1989?

Prin gravitatea lor, precum și pentru că se înscriu într-o represiune sistematică și generalizată, motivată politic, exercitată de forțele de stat, îndreptată împotriva „colectivității ori grupului uman legal caracterizat”[24] – respectiv revoluționarii –, faptele enumerate întrunesc, evident, elementele constitutive ale infracțiunilor contra umanității prevăzute în Codul penal în vigoare la acea dată, la articolul 358, respectiv infracțiunea de tratamente neomenoase, care se regăsește în prezent în elementele constitutive ale infracțiunii contra umanității, prevăzute de art. 439 alin. 1, lit. a, e, g, i, j, k. Este vorba despre următoarele fapte:

a) uciderea unor persoane;
e) torturarea unei persoane aflate sub paza făptuitorului sau asupra căreia acesta exercită controlul în orice alt mod, cauzându-i vătămări fizice sau psihice ori suferințe fizice

sau psihice grave, ce depășesc consecințele sancțiunilor admise de către dreptul internațional;

g) vătămarea integrității fizice sau psihice a unor persoane;

i) întemnițarea sau altă formă de privare gravă de libertate, cu încălcarea regulilor generale de drept internațional;

j) persecutarea unui grup sau a unei colectivități determinate, prin privare de drepturile fundamentale ale omului sau prin restrângerea gravă a exercitării acestor drepturi, pe motive de ordin politic [...];

k) alte asemenea fapte inumane ce cauzează suferințe mari sau vătămări ale integrității fizice sau psihice.

Aceste fapte erau imprescriptibile la data producerii lor, imprescriptibilitate menținută și în noua reglementare a infracțiunii din noul Cod penal[25].

Deși evident incomplete, datele prezentate, coroborate cu alte sute de mărturii similare din dosarele proceselor și anchetelor care au avut loc până acum și cu imagini surprinse în timpul Revoluției oferă un prim argument că justiția română nu a făcut până acum dreptate victimelor și nici memoriei colective a societății românești. Din acest motiv, recenta restituire a „Dosarului Revoluției" la SPM este o speranță.

Miza istorică și juridică a dosarului Revoluției

Ceea ce a determinat-o pe generația de atunci să iasă „pe traseu" și să-l aplaude pe tiranul cvasiunanim urât a fost, pur

și simplu, frica de Securitate. Insidioasa, profunda frică pe care războiul de țesut al lui Iulian Vlad – de la Postelnicu, Ardeleanu, Neagoe, Vasile Gheorghe la Filip Teodorescu, Radu Tinu, Vasile Mălureanu, Gheorghe Burloi, Marin Pârvulescu și Vasile Hodiș – o așternuse peste România. O frică în masă, ce constituia sursa puterii lui Vlad și-a instituției pe care o conducea. Din nefericire, așa cum remarca Orwell, acest gen de putere tinde să devină în anumite momente ale istoriei, pentru cei de tipul „băieților cu ochi albaștri", un scop în sine: „Partidul își dorește puterea doar de dragul puterii. Nu ne interesează binele celorlalți. Ne interesează exclusiv puterea. Nu bogățiile sau luxul, viața îndelungată sau fericirea: doar puterea, puterea în stare pură. Noi știm că nimeni nu pune niciodată mâna pe putere cu intenția de a o ceda. Puterea nu este un mijloc, este un scop. Scopul persecuției este persecuția. Scopul torturii este tortura. Scopul puterii este puterea"[26].

Pentru noile generații ar putea părea paradoxal că în 1989 poliția politică mai avea atâta loialitate pentru cauza pierdută a dictatorului de pe Dâmbovița, în contextul revoluțiilor de catifea din țările vecine. S-a vehiculat și teoria că securiștii jinduiau și ei totuși la bunuri occidentale. Atunci cum ar fi putut Ceaușescu și Vlad să inspire atâta abnegație suicidală în comandourile care trăgeau aparent aleatoriu în populație, doar pentru a insufla panica? Acestor noi generații – dar poate nu numai lor – ar trebui să le reamintim ceea ce poate nu este scris în cărțile de istorie: părinții lor, care au asistat la degringolada morală și materială a ceaușismului, n-au făcut-o din cauza unei gene a lașității. Am avut totuși disidenții noștri, i-am avut pe muncitorii brașoveni. Au fost, după cum au dovedit-o cu prisosință dosarele de la CNSAS recent, mii de alți

opozanți „neutralizați” de Securitatea lui Vlad prin deghizarea rezistenței lor în înscenări de drept comun[27]. Și am avut totuși Revoluția.

Însă, timp de 30 de ani, ea a rămas încâlcită prin efortul unui vast și perfecționat aparat mistificator, avatar al fostei Securități, una din cele mai brutale și loiale poliții politice ale dictatorilor din Est. O instituție a cărei predilecție pentru disimulare încă mai iese la iveală din dosarele de la CNSAS. Rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019 nu este decât ignobila consecință a acestei moșteniri.

Nu putem accepta această batjocorire a ideii de dreptate, a memoriei victimelor, a curajului revoluționarilor care au înfruntat armele securiștilor pe străzi, înainte și după 22. E o batjocorire a istoriei noastre, până la urmă. Și asta doar pentru că Iliescu s-a dovedit un personaj nefast, care a comis crime la Mineriadă? Sau pentru că ni se pare că ar fi dificil să fie identificați și inculpați securiștii?

Sperăm ca, prin probatoriul prezentat, acest volum să slujească, într-o cât de mică măsură, la descâlcirea Revoluției, la aflarea publică a adevărului, dar și la o nouă direcție de anchetă în dosarele ei. De data aceasta, în direcția adevăraților vinovați.

Căci Parchetul Militar încă poate și are datoria să facă dreptate celor care au înfruntat frica de Securitate, chiar în acele condiții, pentru conștiința noastră.

În 2016, filiala Timișoara a Academiei Române a găzduit lansarea uneia dintre cărțile fostului șef al Securității ceaușiste, Iulian Vlad. Acesta fusese condamnat pentru genocid, însă a executat doar patru ani de detenție. Foto: Lăcrămioara Perici

Corneliu Vaida demonstrează în spatele sălii filialei din Timișoara a Academiei Române. Lansarea cărții lui Iulian Vlad a suscitat interesul unui numeros public de foști securiști. Foto: Lăcrămioara Perici

1. Pe 9 decembrie 1989, secretarul pentru drepturile omului al Administrației SUA, Richard Schifter, numea România și Albania „ultimele dictaturi de stil vechi din Europa”; vezi Buletinul Europei Libere din decembrie 1989, http://storage.osa archivum.org/low/0e/b2/0eb2876f-9699-445d-9b0a-6f81e2604383_l.pdf, Vera & Donald Blinken Open Society Archives (OSA), Central European University (CEU).

2. Dennis Deletant, „The *Securitate* and the police state in Romania, 1964-89”, *Intelligence and National Security*, vol. 9, nr. 1, 2.01.2008, pp. 22-49.
3. O dovedește, printre altele, același folclor inepuizabil de bancuri.
4. Vezi http://data.gov.ro/dataset/d7920017-db02-4cc7-bb03-f2d3b5938016/resource/aa71b799-99f5-4bc0-9cd3-2c9227e2cba4/download/populatia-romaniei-grupa-de-varsta-mediu.xls.
5. ACNSAS, fond Penal, cota P 058684 – dosarul penal al lui Gheorghe Ursu, ff. 86-88. Transcriere a ofițerilor de Securitate din jurnalul său personal.
6. Numai în scurtul (și fatidicul) discurs din 21 decembrie, Ceaușescu a folosit cuvintele *independența*, *suveranitatea* și *integritatea* țării de peste 20 de ori.
7. Interviu acordat ziarului parizian *Libération*, publicat pe 17 martie 1989.
8. Publicat de Pavel Câmpeanu în *The Nation*, sub pseudonimul Vasile Pintea (Pavel Câmpeanu, *Ceaușescu, anii numărătorii inverse*, Polirom, Iași, 2002, p. 295).
9. Dorim să accentuăm că scopul nostru *nu* este să-l disculpăm pe Ion Iliescu. După cum am arătat, îl considerăm vinovat că i-a preluat ulterior pe securiști în SRI, asigurându-le în același timp impunitatea pentru crime împotriva umanității. Și mai grav, el însuși este probabil vinovat de crime împotriva umanității pentru ce a făcut la Mineriadă. Tocmai de aceea în cauza Revoluției a fost un țap ispășitor convenabil, atât pentru procurori, cât și pentru public. Scopul nostru este doar cunoașterea adevărului și dreptatea pentru victimele din decembrie 1989.

10. Rechizitoriul din 5 aprilie 2019 în dosarul 11/P/2014 al SPM, f. 385.
11. După cum am mai arătat, prin decizia nr. 1677/1.04.2014 a ICCJ, instanța a constatat definitiv că Stoenescu a fost colaborator plătit al Securității.
12. A se vedea Ramona Ursu, „Documente CNSAS: relația cu Securitatea a lui Ion Cristoiu", *Newsweek Romania*, 22.03.2019, https://newsweek.ro/investigatii/documente-exclusive-relatia-cu-securitatea-a-lui-ion-cristoiu-coroiu, accesat la 28.11.2019.
13. „Invitat la emisiunea *100%* realizată de Robert Turcescu la Realitatea TV, Sorin Roșca Stănescu, directorul ziarului *Ziua*, a vorbit despre modul cum s-a autopropus pentru colaborarea cu Securitatea, cine i-a scos la lumină pentru prima oară dosarul de colaborator al Securității, cum a ajuns la conștiința că a făcut rău prin turnătoriile făcute", în Ionuț Baias, „S.R.: Stănescu: «Am colaborat cu Securitatea și îmi pare rău»", HotNews, 19.07.2006, http://mobile.hotnews.ro/stire/1167084, accesat la 30.11.2019.
14. În baza publicisticii sale, la această listă ar putea fi adăugată Angela Băcescu, în legătură cu care Ion Cristoiu (el însuși „sursă" a Securității) a declarat: „Eu am fost primul care, în *Zig-Zag* am deschis acea lungă campanie în legătură cu Revoluția. Despre revolta populară și lovitura de stat. Dintre cei care ne aduceau documente pe această temă, era și celebra gazetăriță de la *Europa* [e vorba de Angela Băcescu]. Mă trezisem într-o zi cu o cetățeancă în redacție care susținea că *vrea să spună adevărul, că nu are nevoie de nici un ban și că are multe documente. Într-adevăr,*

a adus foarte multe documente care dădeau și punctul de vedere al Securității despre 22 decembrie 1989. Le-am publicat. *Ulterior, văzând că ea, Angela Băcescu, a ajuns la* Europa, *am putut presupune că fusese infiltrată*. Dar nu regret și nu am conștiința că am fost intoxicați. Așa am avut mult succes" (Constantin Iftime, „Cu Ion Cristoiu prin infernul contemporan", Contraria, București, 1993, pp. 126-127).

15. Deși în calitate de ministru al Apărării Stănculescu deținea el însuși puterea în acel moment, își dădea seama, desigur, că nu putea s-o mențină. Nu se putea pune problema ca Armata să preia puterea, această situație nu ar fi fost acceptabilă pentru cei 100.000 de bucureșteni care înconjurau CC-ul.
16. A trebuit să-l trimită pe Cazimir Ionescu în acest scop la Televiziune, Iliescu fiind nevoit să se adăpostească în MApN împreună cu restul conducerii Frontului.
17. FBIS-EEU-89-246, 23 decembrie 1989, p. 61, „Ion Iliescu anunță capturarea lui Ceaușescu", Bucharest Domestic Service, 1616 GMT.
18. *Apud* Richard Andrew Hall, „Scopurile absurdității", *Eastern European Politics & Society*, 1999, p. 518.
19. Înregistrarea transmisiunii de la TVR cu anunuțurile lui Brateș poate fi găsită aici: https://romanianrevolutionofdecember1989.com/revisiting-the-myths-of-the-revolution-part-iii-the-water-is-poisoned-apa-este-otravita-dr-heyndrickxs-toxicology-report, accesat la 30.11.2019.
20. A se vedea, spre exemplu, general de brigadă (r) Aurel I. Rogojan, „Despre rolul jucat de ofițerii STS în decembrie

1989”, *Cotidianul*, 29.07.2019, https://www.cotidianul.ro/general-de-brigada-r-aurel-i-rogojan-despre-rolul-jucat-de-ofiterii-sts-in-decembrie-1989, accesat la 30.11.2019. Sau Ion Cristoiu: „Azi, prin trimiterea în instanță a Dosarului Revoluției din decembrie 1989, avem confirmarea oficială a suspiciunilor din opinia publică a anului 1990. Și anume că versiunea oficială asupra evenimentelor era o minciună sfruntată. N-a fost nici o Revoluție, cum susținea regimul Iliescu. A fost o Lovitură de stat pusă la cale de Moscova. N-a fost nici un terorist. A fost o diversiune sângeroasă pentru rămânerea la putere a echipei gorbacioviste de la București”, https://www.cristoiublog.ro/diversiunea-monstrul-cu-butoiul-azi-punerea-la-indoiala-a-versiunii-oficiale-e-atacata-ca-un-pericol-de-stat, accesat la 30.11.2019.

21. Sentința 6/1991 a CSJ – Secția Militară în dosarul „Lotului celor 25” („Coman și alții”), „Constatările instanței despre efectele actelor de represiune”, accesibil la http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/ 0208efec.htm, accesat la 30.11.2019.

22. Aici, juridic, trebuie incluși și cei care au „furnizat date informative” ce au dus la aceste crime, respectiv la „neutralizarea” manifestanților prin arestare, tortură și împușcare.

23. Se impune de asemenea concluzia că tot în categoria complicității la aceste infracțiuni se încadrează și sustragerea și transportarea celor 40 de cadavre care, la ordinul Elenei Ceaușescu, au fost incinerate în București pentru a șterge urmele crimei. Printre cei identificați ca participanți, dar încadrat la o faptă mult mai „blândă”

(favorizare) și, în consecință, amnistiat a fost și colonelul Ghircoiaș Nicolae, care a jucat un rol similar în acoperirea crimelor de după 22 decembrie ale Securității. A se vedea în acest sens subcapitolul „Cazul Ghircoiaș”, p. 294.

24. Vezi opinia separată a judecătorului Eftimescu din procesul de la Timișoara, „De ce faptele trebuiau încadrate la genocid”, http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/0227geno.htm, accesat pe 6.12.2018.

25. Vezi rechizitoriul din cazul Vișinescu al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția de urmărire penală și criminalistică, dosar 494/P/2013, din 16.06.2014.

26. George Orwell, *O mie nouă sute optzeci și patru*, traducere de Dana Crăciun, Polirom, Iași, 2019, pp. 290-291.

27. Andrei Ursu „«Discernământul politic și juridic» al Securității. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceaușescu”, *NRDO*, nr. 1/2018.

ADDENDA

1

Mărturii care confirmă utilizarea gloanțelor și armelor speciale de către teroriștii din București

Martorul Savin Chirițescu:

Ofițer la UM 01060 București-Pantelimon, domnul Chirițescu declara că a capturat teroriști de origine străină ce aveau asupra lor arme de calibru redus, care, după cum am arătat, existau doar în dotarea unităților DSS. Existența acestui tip de luptători în nucleele de rezistență ale Securității e un fapt confirmat de un număr important de alte mărturii, inclusiv de cea a lui Iulian Vlad. Așadar, trebuie subliniat că nu e vorba de teroriști internaționali acționând pe cont propriu. Acești cetățeni străini, în general arabi, veniți la studii sau sub alte pretexte în România, erau pregătiți de Securitate alături de rețeaua luptei de rezistență, care era alcătuită în majoritate din cadre autohtone. Domnul Chirițescu declara că, împreună cu

mai mulți colegi din aceeași unitate de tancuri am capturat teroriști arabi (dintre care unul ne-a spus că este din Beirut) înarmați, pe care i-am predat la Marele Stat-Major. Unul era student, am găsit asupra lui un *pistol-mitralieră de calibrul 5,62 seria UF 060866*, cu cadență de ambreiaj, lung de vreo 40 cm, *portabil pe sub haine*: arma părea făcută dintr-un plastic foarte dur, cu excepția țevii și a mecanismului de dare a focului[1].

Martorul Gavrilă Ioan:

Am avut în palmă un glonț dum-dum. După ce-și lovește ținta, explodează. E lung cam de 10 cm. Vârful de penetrare și partea explozivă se deosebesc ușor. În jurul capsei detonatoare este scris „RWS 9,3X74 R”. Celebrele, din păcate, gloanțe mici sunt de calibru 5,62 și se ambalează în cutii pe care scrie „STYPEN 6 carthouses standard”[2].

După cum am arătat, în 1989 au fost produse gloanțe dum-dum la Sadu, Gorj, din ordinul Securității, sub pretextul că ar fi fost folosite de Nicolae Ceaușescu la vânătoare[3].

Relatarea lui Miron Mitrea, București:

Cartierul de lângă Cișmigiu în care locuiește familia lui Miron Mitrea este „lovit”, neîntrerupt, de gloanțele mitralierelor. Miți și „tribul” lui, exasperați, vor să pună mâna pe „teroristul” care, în fiecare noapte, începea rafale scurte, repetate, la un cap al străzii, apoi cu bocancii grei

fugea în celălalt capăt și, din nou, zeci de rafale pe secundă. „Dimineața pornisem să-i căutăm vizuina. La intersecția Cazzavilan cu Transilvaniei era o clădire paradită rău. Fusese un teatru, ceva. Sub scena dărâmată *găsisem o grămadă de tuburi goale de cartușe*. Multe. Gri deschis. Mici. *Sunt de 5,62.* Un UZI ceva…”[4].

Martor maior Mihai Floca, București:

Ulterior au fost „curățate”, „periate” vilele din jurul Televiziunii, precum și cele situate pe Calea Dorobanți, până la piață. Din toate acestea nu s-a mai tras. Cu acest prilej s-a descoperit că de *pe casa scării, în zilele precedente, se executase foc asupra locuinței unui scriitor*. Specialiștii unității [USLA, Ioan Iliuță] au ajuns la concluzia că s-a folosit un *pistol Heckler-Koch, cal. 5,6 mm, cu tub cartuș cu ardere completă, ceea ce conferă gloanțelor o mare putere de pătrundere*[5].

Mai mulți ofițeri MApN, citați de jurnalistul Radu Anton Roman, București:

Aveau un armament foarte divers. Gloanțe 5,6, NATO, lungi, cu cap de oțel de foarte mare viteză și forță de penetrație ce provoacă dezastre anatomice. Cartușe explozive dum-dum care n-au fost folosite împotriva oamenilor decât de fasciști în 1941, la Odessa […]. Lunete cu infraroșii, amortizor de zgomot și obturator de flacără la gura țevii[6].

Martorul Bălașa Gheorghe, București:

Sunt foarte intrigat de interviul acordat de dl general Stănculescu ziarului *Tineretul Liber*, interviu în care acesta ocolește adevărul. *Din Direcția a V-a, din depozitul de muniție, au fost scoase pe 23-24 decembrie 1989 cartușe dum-dum, cartușe speciale care nu se potriveau la nici o armă din dotarea MApN*. S-au găsit *trei-patru cutii cu astfel de cartușe. Gloanțele speciale erau lungi de 5-6 cm și puțin mai groase decât un creion. Un astfel de cartuș avea în vârf o piatră albă, transparentă*. Toate aceste cartușe i le-am prezentat personal, spre a fi filmate, dlui Spiru Zereș. *Toate cartușele speciale, în afară de dum-dum, erau de proveniență RFG-istă. Din Direcția a V-a au fost predate UM 01305*. Căpitanul doctor Panait, care a spus că până atunci nu văzuse astfel de muniție, maiorul Puiu și căpitanul Vișinescu știu de ele. *În fostul sediu CC al PCR, toți cei împușcați în noaptea de 23 spre 24 decembrie '89 au fost împușcați cu gloanțe speciale*[7].

Medicii români și străini, răniții și familiile victimelor confirmă masiv folosirea gloanțelor speciale și rolul „comandourilor de Securitate"

Din economie de spațiu, ne rezumăm doar la o listă a medicilor români și străini care au demonstrat că teroriștii au

folosit muniție care nu exista în dotarea MApN, dar și identitatea teroriștilor ca făcând parte din unități de „comando ale Securității”. Un document care sumarizează declarațiile relevante ale acestora, inclusiv sursele, a fost depus la SPM. Nu avem date din care să rezulte că procurorii le-ar fi luat în considerare.

București (chirurgi români)

Angelescu, Nicolae (șeful Clinicii de Chirurgie, Spitalul Colțea)

Constantinescu, Nicolae (membru al Academiei de Medicină și al Academiei Oamenilor de Știință, medic chirurg la Spitalul Colțea)

Firică, Andrei (directorul Spitalului de Urgență Floreasca)

Gavriliu, Dan (chirurg, Spitalul Municipal)

Oancea, Traian (chirurg, Spitalul Militar Central)

Timișoara (medici români)

Bârzeanu, Atanasie (medic primar, doctor în științe, chirurg, Spitalul Județean Timișoara)

Enache, Alexandra (directorul Institutului de Medicină Legală din Timișoara, a fost medic rezident la morga Spitalului Județean în 1989)

Fluture, Vladimir (chirurg)

Goga, Andras (medic)

Mogoșeanu, Aurel (medic, șeful serviciului de Terapie Intensivă)

Novac, Rodica (directorul Direcției Sanitare Timiș)

Ungor, Csaba (medic)

Un medic neidentificat în filmul lui Ovidiu Boșe Paștina (1991)[8]

Brăila

Marcela Pârlog (asistentă instrumentist la secția Chirurgie a Spitalului de Urgență Brăila)

Medici străini

Burzacao, Manuel dr. (din Spania, Médecins Sans frontières; Ploiești, Brașov, Buzău și Brăila)

Domergue, Richard dr. (Franța)

McGrouther, Angus dr. (Anglia)

Pop, Mariana dr. (Italia)

Rietveld, A.B.M. dr. (din Olanda; Sibiu)

Sister Rosa (din Olanda; Brașov)

Răniții sau rudele decedaților (confirmați de un medic sau la morgă)

Butiri, Florin (București)

Ciungan, Florin (București)

Griga, Ioan (Timișoara)

Haidău, Cătălin (Brașov)

Ioan, Ingrid Irina (București; Finlanda)

Kos, Alexandru (Timișoara; Austria)

Mareș(i), Eugen (București)

Mihăilescu, Petre (București)

Neagu, Mugurel (București; Italia)

Nicolosu, Gheorghe (Hunedoara; Italia)

Nemeți, Nicolae Cristea (Cluj; Austria)

Onofrei, Cristi (București; Germania)

Sarnache Costel (Brăila)

Stan, Șerban Bogdan (București)

Autorii au predat acest material probator (67 de file, cuprinzând zeci de mărturii ale medicilor și rudelor victimelor) procurorilor din SPM. Acestea demonstrează și ele operațiunea sistematică de ștergere a urmelor crimelor Securității. Este vorba aici de „dispariția” teroriștilor și a gloanțelor de 5,6 mm sau explozive (dar și de alte mijloace de probă precum radiografiile victimelor) din spitale. Faptul că aceste arme au aparținut doar Securității este demonstrat, după cum am arătat, de listele de predare-primire ale armamentului găsite la CNSAS recent. Într-o discuție recentă, procurorii au replicat că nu ar fi găsit „nici un glonț de 5,6 mm sau exploziv”. Considerăm că acest fapt nu poate împiedica ancheta în această direcție. Folosirea acestor gloanțe poate fi dovedită printr-o anchetă atentă, bazată pe declarațiile unui număr semnificativ de martori. Credibilitatea atâtor medici (unii de renume) este greu de pus la îndoială.

Martorul Nicolae Ștefan Soucoup:

> Între orele 5:00 și 7:00 [23 decembrie 1989] [au avut loc] trageri intense. La un moment dat, *dintr-una din clădiri se trage asupra sa cu armă cu infraroșu, calibru 5,6 mm* (reține glonțul)… În ziua de 24 decembrie, ora 7, tir puternic spre casa scării de la pasarelă (din clădirea Studiourilor); gloanțele care ricoșau erau de *calibrul 5,6 mm*[9].

Martorul ing. Dan Iliescu, Muzeul de Artă, București:

> S-a tras din Muzeu permanent. Aveam impresia că *se trage de la parter, de la arta feudală* […]. Armele lor sunau altfel.

> Aveau o cadență sănătoasă. A doua zi și în zilele următoare, am găsit gloanțe în Muzeu. *Nu erau gloanțe obișnuite*. *Aveau un vârf teșit*. Păreau îmbrăcate într-o cămașă de plumb. *Era un calibru între cinci, cinci și ceva. N-au vrut uslașii să ne lase nici un glonț. I-am rugat să ne lasă măcar de amintire. N-au vrut! Au zis că au nevoie pentru identificare. Au notat de unde le-au ridicat*[10].

Concluzie: teroriștii au tras cu gloanțe aflate în dotarea Securității, nu și a forțelor MApN

Conform documentelor predate recent de CNSAS către SPM, *arme de calibru redus (5,6 și altele) se aflau în dotarea Securității*. Potrivit listelor existente în dosarul 2328 din fond Neoperativ și prezentate în acest volum, unitățile special ale Securității (între care UM 0544, DIE – a se vedea declarația lui Iulian Vlad, care vorbește despre faptul că existau *unități ale Securității dotate cu armament special*) au predat în perioada 26 decembrie 1989 – 4 ianuarie 1990 către unități ale MApN un *număr impresionant de arme de toate calibrele și provenințele (foarte mult armament de proveniență străină, de la puști-mitralieră și pistoale automate* la dispozitive de tragere de tipul „pixuri”), împreună cu muniția aferentă. *Între acestea se regăsesc inclusiv arme și muniție de calibrul 5,6 mm*. La momentul predării, cu proces-verbal, către MApN, *s-au consemnat zeci de mii de gloanțe lipsă față de momentul în care fuseseră distribuite, cu puțin timp înainte de 22 decembrie.*

Este de la sine înțeleasă preferința Securității și a celorlalte „forțe speciale” care au tras după 22 decembrie pentru arme „cu pat scurt și cu țeavă scurtă”, după cum declară colonelul magistrat Ilina Radu, prim-procuror al Parchetului Militar Timișoara. Nu poate fi vorba decât de posibilitatea camuflării mai ușoare a acestor arme în condițiile „conspirate” ale „luptei de rezistență”. Ele se leagă atât cu multiplele salopete și alte uniforme pe care teroriștii de la USLA sau din alte formațiuni pregătite în acest scop le purtau în acele zile, cât și cu necesitatea mobilității trăgătorilor de gherilă, în virtutea strategiei „trage și fugi”.

Interviu cu colonelul magistrat Ilina Radu, prim-procuror al Parchetului Militar Timișoara:

> *L.K.*: Dar dumneavoastră, acum, cred că sunteți cel mai în măsură să-mi spuneți care au fost tipurile, în afară de calibrul ăla obișnuit, 7,62, care au fost toate tipurile de gloanțe ce au fost identificate, folosite în 1989, și care au cauzat decese și răni. Deci au fost o dată aceste 7,62, au fost acele dum-dum explozive și-n afară de…
> *R.I.*: 7,65-ul a fost, pistoale-mitraliere scurte…
> *L.K.*: Kalașnikov, da, din acestea au fost folosite și la… cred că și la cazul Jubea…
> *R.I.*: …un tip care, atunci, *erau doar în dotarea forțelor speciale*, la acel moment. *Pistoale cu pat scurt și cu țeavă scurtă. Mai erau pistoale-mitralieră, AKAEM-uri obișnuite. Au fost apoi, s-a tras chiar și cu aruncător de grenade, cu AG 7 și cu diverse tipuri de pistoale*[11].

Volumul de față oferă confirmarea depoziției colonelului magistrat Ilina Radu: *pistoale-mitralieră cu pat scurt și cu țeavă scurtă (de exemplu, UZI) și aruncătoare de grenade AG 7 se aflau în arsenalul Securității*[12].

1. Al. Mihalcea, „O gafă monumentală”, *România Liberă*, 31.10.1990.
2. Gavrilă Ioan, „Cu ce trag teroriștii”, *Tineretul Liber*, 31.12.1989, p. 1, https://romanian revolutionofdecember1989.com/tag/gloante-cu-cap-widia, accesat pe 6.12.2018.
3. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din ’89. Probe prezentate și comentate de un fost șef al Procuraturilor Militare*, Lucman, București, 2012, p. 143.
4. Feri Predescu, „Memoriile lui Miron Mitrea, scrise în pușcărie. Cum a capturat un «terorist» arab la Revoluție și cum i-a dictat Ion Iliescu să facă ordine la Mineriadă”, *Evenimentul Zilei*, 22.07.2015, http://evz.ro/memoriile-lui-miron-mitrea-scrise-in-puscarie-cum-a-capturat-un-terorist-arab-la-revolutie-si-cum-i-a-dictat-ion-iliescu-sa-faca-ordine-la-mineriada.html, accesat pe 6.12.2018.
5. Mihai Floca, „Reportaj la USLA”, *Tineretul Liber*, 5.01.1990, p. 4.
6. Radu Anton Roman, „Bătălia pentru București”, *România literară*, anul 23, nr. 3, 18.01.1990, pp. 14-15.
7. Dan Badea, „Gloanțe speciale sau ce s-a mai găsit în clădirea Direcției a V-a”, *Expres*, 16-22 aprilie 1991.
8. Filmul *Timișoara – Decembrie 1989*, regia Ovidiu Bose Paștina, imaginea Doru Segal, Sahia-Film, 1991. Discuția despre experiența lucrătorilor din spital începe la minutul

48.40. Ei vorbesc în mod specific despre rănile neobișnuit de distructive suferite de manifestanți. La aproximativ minutul 51.00, un medic spune că s-au folosit gloanțe explozive.

9. Televiziunea Română, Mihai Tatulici, *Revoluția română în direct*, Combinatul Poligrafic București, 1990, p. 133

10. Ion Zubașcu, „Misterioasa revoluție română”, *Flacăra*, 19 decembrie 1990, p. 11.

11. Liza Kratochwill, „Cine a tras în noi... după 22?!”, *Memorialul revoluției 16-22 decembrie 1989*, 2(5), 2009, pp. 91-95, http://www.memorialulrevolutiei.ro/index.php?page=revista-on-line/memorial-5/cine-a-tras, accesat la 6.12.2018.

12. A se vedea subcapitolul „O redutabilă forță militară conspirată. Arsenalul Securității conform documentelor găsite recent la CNSAS” de la pagina 148.

2

Diversiunea radioelectronică[1]

Încă de la începutul lui 1990 s-au publicat rapoarte cu privire la o posibilă diversiune radioelectronică după 22 decembrie în jurul unor unități militare[2]. Cel mai detaliat a apărut pe 21 martie 1990 în revista *Armată Poporului* de locotenent-colonelul Alexandru Bodea. Seria se intitula „Variantă la invazia extratereștrilor” și era subintitulată „Pe cine interpelăm pentru uriașa și ultraperfecționata diversiune psihologică și radioelectronică prin care s-a urmărit paralizarea conducerii Armatei în timpul Revoluției?”.

În primul articol al seriei, lt.-col. Bodea da detalii asupra diversiunii radioelectronice din decembrie 1989 și a surselor acesteia:

> Suntem invitați la Punctul de Comandă al Trupelor de Apărare Antiaeriană a Teritoriului [PCCAAT], unde, timp de mai multe ore, cu ajutorul unor specialiști de competență recunoscută, inclusiv al șefului de Stat-Major, al comandantului trupelor de rachete și artilerie antiaeriană și al comandantului trupelor radiotehnice, ne propunem să facem o succintă trecere în revistă a ceea ce se întâmplat

aici, dar și la unitățile mari, la unitățile și subunitățile subordonate, pe timpul Revoluției și în perioada imediat următoare. Avem la îndemână, pentru un edificiu, un bogat material documentar, constând din *jurnalul acțiunilor de luptă, schemă de evoluție a situației aeriene din principalele momente cu care s-au confruntat trupele de apărare antiaeriană a teritoriului…*
În ansamblu, în ziua de 22 decembrie *au fost sesizate circa 300 de obiective de aviație acoperind spațiul aerian al țării, care ofereau oricărui specialist în materie imaginea unei operațiuni aeriene de invazie. Simultan, în circuitele telefonice și radio, inclusiv în cele de comandă, se înregistra o uriașă avalanșă de ordine și informații dintre care unele contradictorii.* Înălțimile de zbor, vitezele și durata de evoluție a țintelor aeriene descoperite erau în general mici. Peste 96% zburau la înălțimi de sub 1.000 m, din care 87%, sub 500 m. Vitezele erau cuprinse, preponderent, între 150-300 km/h, iar durata tractoarelor era relativ mică, la unele până la 10 minute, ceea ce lasă impresia că elicopterele, probabil, intenționau să desanteze trupe. Ele foloseau frecvent manevrele în direcție și înălțime și uneori acționau în zona limitată. *De regulă, intensitatea de evoluție sporea după lăsarea întunericului.* Majoritatea țintelor au apărut pe teritoriul țării în partea de Sud, Sud-Est, Vest și Nord-Vest, cu intensitate mai mare în apropierea frontierelor de stat, dar și în zonele localităților Călărași, Hârșova, Făurei, Buzău, Reșița, Oradea, Satu Mare, Baia Mare, Cluj, Covasna și Lacul Sinoe. *După un scenariu oarecum similar, situațiile aeriene s-au repetat și în zilele următoare, la 23 decembrie – circa 250 de traiecte de ținte*

aeriene, în 24 decembrie – peste 100, după care numărul acestora a scăzut continuu (ne referim, desigur, numai la traiectele țintelor aeriene, deci nu ale celor care vizau evoluția aeronavelor ce zburau potrivit programelor cunoscute)[3].

Este important de remarcat că, deși aceasta era o publicație oficială a militarilor români, Bodea admitea eforturile unor forțe necunoscute, se presupune, puternice, de a șterge istoria celor întâmplate cu numai câteva luni în urmă: „Chiar dacă drumul spre acest adevăr devine tot mai greu, mai anevoios, din cauză că, prin grija nu tocmai dezinteresată a unora, cărora le este frică de acest adevăr, majoritatea probelor materiale existente și relativ mai ușor de depistat și identificat au fost atunci, în zilele imediat următoare Revoluției, șterse ca și cum nici n-ar fi fost. Din nefericire însă, ele nu au putut fi chiar cu desăvârșire făcute dispărute”[4].

Concluzii care se desprind din articolele publicate în *Armata Poporului*

1. *Rachetele au lovit unele ținte – sugerând că cel puțin unele dintre acestea au fost create de dispozitive aeriene reale – și este fals că nu au existat rămășițe ale dispozitivelor doborâte.*

În raportul Procuraturii Militare din decembrie 1992, autorii au făcut publice statistici care de atunci continuă să fie repetate în numeroase articole: în combaterea celor mai bine

de 1.200 de ținte apărute pe radar, „*au fost lansate 58 de rachete antiaeriene de diferite tipuri, dintre care peste 60% au explodat la țintă*, la parametrii determinați cu ajutorul mijloacelor de radiolocație, ceea ce demonstrează existența unor *obiecte zburătoare sau faptul că s-a executat bruiaj eficace asupra focoaselor radio ale rachetelor, provocându-se explozia acestora*”. În acest sens, seria de articole menționează o unitate în care lucra maiorul Gelu Dragomir, relatând: „Preponderent, țintele descoperite și urmărite acționau din direcțiile *Sud și Sud-Vest*, cu viteze cuprinse între 50-100 m. În acea noapte de 22 spre 23 decembrie, au intrat în zona de acțiune a unității nu mai puțin de 18 ținte aeriene, iar în noaptea următoare, 11, absolut toate fiind combătute. Dintre rachetele lansate, *marea lor majoritate au făcut explozie la țintă*”.

În aprilie 1990, în *Armata Poporului*, Bodea a furnizat detalii despre specialiștii în analiză spectrală care au făcut rapoarte privind resturile rezultate de la unele rachete explodate în decembrie 1989. S-a referit la aceste rămășițe spunând că au fost strânse în „doi saci”, ceea ce sugerează că afirmația conform căreia n-au existat niciodată dovezi care să permită o anchetă a diversiunii radioelectronice este falsă:

> În numerele anterioare ale ziarului nostru ne-am referit succint la un anume gen de probe materiale care au fost descoperite și cercetate: resturi de baloane având atașate reflectoare poliedrice[5], sonde meteorologice de o factură cu totul specială și rachete miniaturale.
> În afară de acestea, au fost găsite și alte probe la care ne vom opri în cele ce urmează. Astfel, în mai multe zone, au

fost identificate cratere adânci de circa 3-4 metri și cu un diametru de aproximativ 10-12 metri. Proveniența acestora se apreciază că ar fi de la unele obiecte aeriene care, lovite în aer, au căzut și, la impactul cu solul, au produs asemenea dislocări ale terenului. S-a considerat că respectivele obiecte aeriene au fost prevăzute cu sisteme de autodistrugere, care au făcut să dispară urmele materiale. Realitatea era însă cu totul alta. Nu ne referim la sistemele de autodistrugere, ci doar la prezența urmelor materiale. La o cercetare mai atentă a craterelor, acestea au fost găsite. *Ele sunt acum adunate în doi saci și rămășițele straniilor „OZN”-uri pot fi văzute de oricine*. Este adevărat că în aceleași locuri au fost găsite și rachete neexplodate la țintă, dar, de notat, despre destule rămășițe recuperate din acele cratere s-a dovedit că sunt de la țintele aeriene doborâte. Le-am examinat și noi îndeaproape. Se poate ușor observa că au rezultat prin explozie. Au o grosime de 1-3 centimetri, deci comparabilă cu cea a elementelor componente ale unor aparate de zbor. Parte dintre ele ar putea proveni din motoarele sau rezervoarele de combustibil ale acestora. Pentru această supoziție pledează și faptul că au fost fabricate dintr-un material specific industriei aeronautice. *De altfel, din acest punct de vedere, nu există nici un dubiu. O atestă și buletinele de analiză spectrală, întocmite de specialiști, din care rezultă că este vorba de un aliaj complex, în compoziția căruia se află fier, siliciu, cupru, zinc, mangan, nichel, plumb, staniu, titan și magneziu, un aliaj diferit de cel din care au fost realizate rachetele antiaeriene care au explodat la ținte doborâte*[6].

2. *Diversiunea radioelectronică nu a fost un eveniment izolat. Ea a fost însoțită de dezinformare și amenințări telefonice, precum și de atacuri de foc armat reale.*

Unitățile militare de radiolocație au primit în același timp apeluri telefonice care conțineau amenințări. Mai mult, erau confruntate concomitent cu atacuri simulate. În unele cazuri au existat și atacuri teroriste reale, soldate cu soldați uciși sau răniți. Așadar, o campanie *coordonată planificată*. Faptul că până și CAAT (Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului) a fost ținta acestei diversiuni arată gradul ei de sofisticare. Spre deosebire dezinformările primite de posturile de televiziune și radio, ale căror numere de telefon se puteau afla mai ușor (în unele cazuri, au fost chiar date publicului direct pe post), numerele de telefon ale UM-urilor și la care s-au făcut apelurile erau secrete. Alexandru Bodea spune că:

> Dar ne vom opri și vom analiza mai îndeaproape o altă acțiune de aceeași natură, ce se corela cu o diabolică precizie cu informațiile parvenite de pe ecranele radiolocatoarelor. Este vorba de „intoxicarea” cu informații false pe calea legăturilor fir. Din surse exterioare Armatei, dar – nu puține – și din interiorul sistemului de transmisiuni al ApAAT. Deoarece aproape la toate cele mai importante zone de dislocare a trupelor noastre, în imediata vecinătate a dispozitivelor de luptă, a punctelor de comandă, erau simulate simultan atacuri combinate ale teroriștilor și ale elicopterelor inamice (imitate cu ajutorul unor mijloace aeriene dispunând de dispozitive de semnalizare luminoasă de diverse culori ce creau imaginea unor aeronave în zbor). Atacuri ce, pe

alocuri, nu erau total false, ci se soldau cu morți și răniți în rândul cadrelor și ostașilor noștri. *Toate menite, evident, să creeze și să amplifice deruta, panica, să provoace unitățile și subunitățile să riposteze cu focul armamentului și mijloacelor de apărare antiaeriană din dotare, să escaladeze acțiunile de confruntare armată, să creeze imaginea unui „război total" împotriva unui inamic fără identitate, aparent copleșitor, dar totuși, în ultimă instanță, greu de înțeles ce scopuri urmărește dincolo de acela de a ne uza fizic și psihic, de a ne consuma muniția și de a ne testa limitele și capacitățile noastre de rezistență*. Căci de o întoarcere a cursului evenimentelor nu mai putea fi vorba! Pentru nimeni!

Dar să revenim la „intoxicarea" cu informații false. Afirmăm că numai în ziua de 22 decembrie 1989, pe ecranele Punctului de Comandă Principal al CAAT au fost materializate peste 300 de traiecte de ținte aeriene, pe 23 decembrie – peste 250 de ținte, pe 24 decembrie – peste 100, după care numărul lor a scăzut continuu. Concomitent, pentru ca diversiunea radioelectronică să fie completă, în circuitele telefonice ale punctului de comandă au fost înregistrate peste 100 informații false despre atacurile fantomaticelor elicoptere în 22 decembrie 1989, peste 460 în 23 decembrie și aproape 50 în 24 decembrie. Cele mai multe asemenea informații soseau pe timpul nopții: în noaptea de 22/23 decembrie – peste 400, iar în noaptea de 23/24 decembrie – peste 300[7].

3. *Tactica și strategia teroriștilor diversioniști.*

Într-una dintre unități, atacurile au continuat și în noaptea de 26/27 decembrie. Cum au remarcat și alții, formele de atac erau multiple și programate, urmând un program specific și, cu trecerea timpului, previzibil.

> Dar se părea că „serialul nocturn” al atacurilor teroriste începea să-și arate anumite „tipicuri” – dacă le putem numi așa – care ar fi meritat să fie mai judicios analizate și luate în calcul pentru luarea unor măsuri mai eficiente de contracarare. Toate atacurile terestre ale teroriștilor erau executate exclusiv pe timp de noapte și, de regulă, *în două „reprize” a circa o jumătate de oră fiecare, una în prima parte a nopții (aproximativ între orele 22-23) și alta spre ziua (în jurul orei 2-3)*. Executate de grupuri mici de teroriști – niște profesioniști ai luptei de gherilă având un armament de înaltă precizie, dotat cu sisteme optice de ochire pe timp de noapte – *atacurile nu vizau însă altceva decât întreținerea unei atmosfere stresante, de tensiune, de amenințare permanentă, pentru menținerea întregului efectiv (pe cât posibil!) în cazarmă, într-o permanentă stare de luptă, pentru a-l uza și a-l determina să-și irosească o cantitate mai mare din resursele de muniție*[8].

Din observațiile lui Bodea rezulta cu claritate că atacurile țin de tactica *etapelor inițiale ale războiului de gherilă*, bazat pe *hărțuire psihologică și Armată care să slăbească moralul și resursele inamicului* și care, cel puțin pe termen scurt, *nu încearcă să atace și să ocupe clădiri și obiective*. Adică exact ceea ce prevedea, după cum se va vedea, planul „luptei de rezistență” pregătit de mulți ani de Securitate pentru cazul în

care „elemente dușmănoase” ar răsturna dictatura Ceaușescu, ar prelua puterea și ar „ocupa vremelnic teritoriul”.

Pe 30 mai 1990, lt.-col. Bodea publica în *Armata Poporului* această analiză a tacticii diversioniștilor/teroriștilor în timpul „războiului de rezistență” sau „luptei de rezistență” preconizate de Nicolae Ceaușescu:

> Am adăuga că, în concepția doctrinară referitoare la apărarea patriei de către întregul popor, elaborată „sub oblăduirea fostului comandant suprem” a existat, atât sub aspect teoretic, metodologic, cât și practic o susținută preocupare, mai ales în ultimii ani, pentru fundamentarea conceptului de „război de rezistență” și de pregătire, încă din timp de pace, a unor formațiuni „de rezistență” și a unor „zone libere” și raioane de pe teritoriu în care, în cazul ocupării unor părți din teritoriul național, vor acționa așa-zise „grupuri sau detașamente de rezistență”[9].

Este absurd de presupus că nu Securitatea, ci chiar Armata ar fi fost în spatele diversiunii și terorismului din decembrie 1989. Cum s-ar explica în acest caz de ce tot Armata ar fi publicat, tocmai în paginile săptămânalului oficial al MApN, detalii ale diversiunii radioelectronice, cu atât mai mult în contextul luptei de rezistență?

4. *Diversiunea radioelectronică a revenit pentru o scurtă perioadă și la jumătatea lunii ianuarie 1990.*

Diversiunea radioelectronică de fapt nu s-a încheiat la sfârșitul lui decembrie, deși actele teroriste dispăruseră. Bodea afirmă că au mai fost scurte episoade la jumătatea lunii

ianuarie. În acest sens e greu de justificat teoria că diversiunea ar fi opera FSN-ului: de ce s-ar mai fi reangajat acesta într-o astfel de tactică după ce cucerise puterea? Armata însăși nu ar mai fi avut, cu atât mai puțin, vreun motiv să creeze panică propriilor forțe.

Un alt argument de luat în seamă este că articolele nu par să fi avut rolul de „campanie mediatică" de dezinformare a publicului. *Armata Poporului* era citită de foarte puțini, în general cadre militare.

> În data de 09.01.1990, între orele 21:55 și 23:14, pe ecranele complexului de dirijare a rachetelor de la una dintre subunitățile subordonate au fost sesizate semnale provenind de la un număr de 12 aeronave neidentificate, care se deplasau la înălțimi cuprinse între 300 și 1.800 m, pe direcția unei localități învecinate.
> În ziua următoare, între orele 03:00 și 04:15, au fost sesizate din nou semnale de la șase aeronave, după care, la fel, între orele 17-18:00 și 21:30, același tip de semnale, despre niște ținte aeriene evoluând la altitudini cuprinse între 800 și 3.000 m, pe aceeași direcție de deplasare ca și în ziua precedentă.
> Apoi, parcă pentru a le întări rachetiștilor convingerea că nu poate fi vorba de nici o confuzie, a treia zi, pe 11 ianuarie, între orele 04:00 și 05:00, au apărut iarăși semnale despre șapte aeronave neidentificate, având în esență aceleași caracteristici de zbor. Ceea ce este curios este că nici una dintre ținte nu a fost observată vizual și nici nu a făcut să se audă în zona respectivă zgomotul caracteristic de motor[10].

5. *Sursele diversiunii radioelectronice.*

După ce a analizat evenimentele din 9-11 ianuarie 1990, Bodea a continuat:

> Stând de vorbă cu unii cetățeni din zona localității unde au fost sesizate acele ținte aeriene și unde fusese localizat straniul trafic radio interceptat, comandantul unității de apărare antiaeriană la care ne-am referit a aflat că în vecinătate există un drum forestier [localitatea respectivă se afla într-o zonă muntoasă], mărginit de două rânduri de sârmă ghimpată, drum pe care nu se efectuează, de fapt, transporturi forestiere. *Nu de alta, dar și pentru că până la Revoluție drumul în cauză era interzis și se afla sub pază strictă a Securității.*
>
> Tot acei cetățeni au mai ținut să-l informeze pe comandantul unității că nici după Revoluție drumul respectiv nu a rămas chiar al nimănui, întrucât în zona respectivă au fost văzute persoane îmbrăcate în uniforme de pădurari despre care însă nimeni de la ocolul silvic în raza căruia se află acele locuri nu știa absolut nimic.
>
> Cine să fi fost oare acei „pădurari” necunoscuți? Și cu ce „treburi” pe acolo?[11]

Bodea prezintă un caz similar în care s-a aflat o unitate aviatică unde lucra lt.-col. Gheorghe Ilie:

> Întrebarea firească și imediată ce se pune este: de unde știa inamicul aerian cu atâta precizie acele zone? Doar două dintre ținte s-au apropriat mai mult, riscând să se expună

> tragerilor prin ochirea directă cu mitraliere antiaeriene… Paradoxal, dar respectarea acestor „reguli” bazate pe o riguroasă cunoaștere a zonelor de nimicire se făcea inclusiv în funcție de dispozitivul de luptă al fiecărui divizion de unitate, de cunoașterea posibilităților concrete ale tehnicii noastre de apărare antiaeriană din înzestrare. Din analiza traiectelor țintelor aeriene din zona de est a unității s-a desprins totodată concluzia că ele evoluau în majoritatea cazurilor pe aceleași coordonate ca și unele dintre *aeronavele ce au efectuat zboruri de „importanță deosebită” programate în ultimii ani, folosite pentru plimbarea fostului dictator la rezervațiile de vânătoare*[12].

Într-un interviu publicat la sfârșitul lui 1991 despre evenimentele petrecute în zona Brăilei în decembrie ’89, maiorul Tănase Horia confirmă în seria lui Bodea:

> În țară au existat puncte fixe (în special în vilele de vânătoare ale lui Ceaușescu) și mobile (pe autoturisme Dacia și Lada) din care s-au transmis mesaje codificate, probabil pentru conducerea operațiunii radioelectronice și de dezinformare la care am fost martori și totodată victime. Cei de la goniometraj vă pot spune mai multe în acest sens. În Insula Mare a Brăilei există o *vilă de vânătoare, care a aparținut lui Ceaușescu*[13].

Din nou se remarcă activități în zonele unde existau instalații ale Securității dedicate pazei lui Nicolae Ceaușescu, în acest caz într-o zonă (Brăila) care constituia una dintre rutele de evacuare ale dictatorului.

Și ofițerul Eftimescu (menționat anterior) face afirmații demne de luat în seamă în acest sens:

> *Foarte des s-a semnalat apariția* elicopterelor în preajma unor rezervații cu cabane de vânătoare sau de odihnă destinate fostului dictator, care, după câte se știe, numai când venea el i se asigura o pază strașnică. Un artilerist antiaerian a deschis focul asupra unui astfel de așezământ. Din acel moment, în zona respectivă nu au mai apărut elicoptere inamice[14].
>
> De la bun început, au uimit acțiunile de bruiaj de radiolocație prin imitare, procedeu electronic ultramodern, prin care inamicul preia impulsul electronic al unei stații de radiolocație adversară, îl amplifică și îl multiplică, după care îl înapoiază stației în cauză sub multiple semnale corespunzătoare unor imagini ale unor ținte aeriene fictive. Cu o asemenea „intoxicare” se mai întâlnise radiolocația noastră înainte de 16 decembrie 1989, pe la sfârșitul lui noiembrie, când nu se putuseră identifica autorii. Asemenea semnale au provenit *din niște zone izolate din aproprierea unor dispozitive ale cercetării apărării antiaeriene*. Atunci nu s-a dat importanță unor indivizi apăruți în zonele respective care s-au dat drept pescari, vânători, excursioniști sau chiar militari în uniformă românească. Ulterior, s-a constatat că nu aveau nici o legătură cu îndeletnicirile pe care le revendicaseră. Față de diversiunea din ultimele zile ale lunii decembrie, acele semnale din noiembrie au apărut ca simple încercări […] în vederea acțiunilor viitoare[15].

> După mărturiile unor cadre din dispozitivele de apărare antiaeriană din zona Bucureștiului, rezultă că aceste elicoptere transportau dimineața teroriștii care acționaseră pe timpul nopții, iar seara îi aduceau în locurile de unde se răspândeau. Asta însemna că respectivii teroriști se odihneau undeva. Cum numeroasele cazuri de semnalizare a apariției țintelor aeriene au fost din *direcțiile unor domenii de odihnă sau vânătoare ale lui Ceaușescu*, unde paza pe timpul cât el nu era acolo era redusă, ne conduce la concluzia că aceștia își făcuseră bivuacul în pădurile din domeniile respective...[16]

Articolele de mai sus arată clar că diversiunea radioelectronică și-a avut originea în interiorul României și a fost însoțită de o dezinformare prin telefon și de atacuri teroriste reale. Ea a continuat, cu intensitate redusă, și dincolo de moartea lui Ceaușescu. Este evident că a avut ca obiectiv să genereze confuzie și panică în unitățile militare. Așa cum au presupus și ofițerii de Armată, Securitatea își crea astfel posibilități de repliere cu scopuri bine definite. În prima perioadă, era vorba de a pregăti condițiile readucerii lui Nicolae Ceaușescu la putere[17] și, evident, să-și scape și propria piele. Ulterior, să acceadă la vârful noii administrații. Diversiunea teroristă a făcut astfel parte din lupta de rezistență a Securității, conform planului stabilit în ultimii ani ai dictaturii ceaușiste descris în revista *Securitatea*[18].

Războiul electronic semnalat de statele vecine

Conform planului „luptei de rezistență”, Securitatea deținea stații de transmisii radio secrete. Armata Ungariei (care din octombrie al acelui an era liberă de comunism) le monitoriza, inclusiv în decembrie 1989. Privind cu simpatie Revoluția română, Ungaria a furnizat în acest sens date Armatei române. Acestea au fost confirmate de oficialii militari maghiari, dar și de cei români. Colonelul György Keleti, purtătorul de cuvânt al Ministerului maghiar al Apărării, declara pe 26 decembrie 1989:

> Vă pot da știri bune astăzi pe plan militar [...]. Astăzi am avut un contact bun cu conducerea militară română. Situația din România s-a îmbunătățit simțitor. Evaluarea noastră este că ieri s-a produs un eveniment de cotitură și, conform informațiilor și analizei noastre, direcția Armatei române a devenit mai decisivă. Aș vrea să spun că s-a înregistrat o slăbire progresivă a Securității. Chiar noi putem vedea acest lucru pentru că unitățile noastre de radio căutare și localizare din Ungaria au detectat 31 de centre de radio ale Securității care transmiteau acum câteva zile, iar ieri nu mai erau decât 19, iar astăzi doar 5. Chiar noi am dat aceste date conducerii Armatei române[19].

Vecinii de la sudul Dunării au confirmat și ei existența țintelor aeriene false în spațiul aerian al României și

aparentele „incursiuni” pe care acestea le-au făcut pe teritoriul Bulgariei:

> Mai mult, în perioada 22-25.12.1989, și sistemul de cercetare prin radiolocație al Bulgariei a recepționat o parte din situația aeriană de la noi. În martie 1990, la o întâlnire ce a avut loc la Moscova, generalul-colonel Blagoev, comandantul Apărării Antiaeriene al Bulgariei, a ținut să-l informeze pe comandantul român al Apărării Antiaeriene că radiolocatoriștii bulgari au confirmat situația creată în spațiul aerian românesc, inclusiv faptul că pentru a combate două ținte aeriene descoperite de stațiile de radiolocație bulgărești, ținte care au trecut la sud de Dunăre, a fost ridicată în aer o celulă de vânătoare, dar care nu a descoperit prezența fizică a vreunei aeronave. Această afirmație este o nouă confirmare a faptului că situația aeriană complexă din spațiul aerian al România a existat ca atare, că țintele aeriene au fost descoperite atât de sistemele specializate ale CAAT și Aviației Civile, cât și de sistemul din structura CAAT al Bulgariei. Într-o discuție avută cu fostul atașat militar român la Budapesta, colonel Ioan Todericiu, acesta a afirmat că, în perioada respectivă, și în partea de est a Ungariei radarele ungurești semnalau prezența unor ținte aeriene[20].

Componenta radioelectronică a luptei de rezistență

După cum am arătat în studiul din *NRDO* și după cum rezultă și din citatele de mai sus, „războiul radioelectronic” menit să mențină Armata într-o stare *permanentă de nesiguranță, de teamă*, inclusiv prin ținte aeriene false, a fost declanșat din unități speciale de Securitate.

> A fost cunoscut și folosit în scop de diversiune inclusiv sistemul de transmisiuni pentru conducerea și înștiințarea trupelor de apărare antiaeriană a teritoriului. În majoritatea cazurilor, acțiunile de luptă aeriană și terestre s-au desfășurat pe timp de noapte, probabil cu forțe și mijloace dispuse din timp în zonele respective, dar și cu altele redislocate pe parcurs. [...] Există suficiente date și informații care ne îndreptățesc să afirmăm că toate acțiunile aeriene au fost declanșate – fie real (cu ajutorul unor mijloace și dispozitive adecvate de creare a țintelor aeriene false), fie imitate (cu o aparatură radioelectronică modernă) – din interiorul țării și, de regulă, din aceleași zone în raioanele unor localități pe care, din motive a căror explicație nu-și are locul aici, nu le vom divulga[21].

După cum rezultă din serialul citat din *Armata Poporului*, militarii cunoșteau într-o anumită măsură conceptul ceaușist al „războiului de rezistență”. Mai mult, caracteristicile atacurilor pe care autorii articolelor le-au detectat se suprapun întocmai, ca și în alte cazuri, planurilor prezentate în acest volum în capitolul dedicat luptei de rezistență a Securității:

– atacuri desfășurate exclusiv pe timp de noapte;
– în general executate în două „reprize” de circa o jumătate de oră fiecare, una în prima parte a nopții și alta înaintea

zorilor;
– teroriștii acționau în grupuri mici și erau antrenați în lupta de gherilă;
– posedau armament de înaltă precizie, inclusiv sisteme optice de ochire pe timp de noapte;
– scopul atacurilor nu era să cucerească imediat unitățile militare (lucru oricum improbabil, ținând cont de numărul redus de luptători de care dispuneau), ci să mențină militarii în cazarmă;
– un alt scop era ca atât starea permanentă de tensiune și oboseală, cât și pierderile umane și de muniție să ducă la scăderea moralului și a capacității de luptă a Armatei. O declarație care coroborează pe cele citate în ziarul *Armata Poporului* a dat și generalul Mircea Mocanu, comandantul CAAT în 1989. Acesta adaugă un element concret al diversiunii executate de Securitate în cadrul razboiului radioelectronic împotriva unitaților de apărare antiaeriană: „Au fost găsite pe teritoriul țării mai multe baloane tip meteo, cu materialul din plastic sfâșiat de schije; de baloane atârnau reflectoare poliedrice, adică un schelet de lemn cu foiță de staniol în măsură să reflecte undele electromagnetice emise de stațiile de radiolocație”[22].

1. Această secțiune are la bază studiul publicat în Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22.» Studiu asupra vinovăților pentru victimele Revoluției Române din decembrie 1989”, *Noua Revistă de Drepturile Omului*, nr. 4, 2018, http://revistadrepturileomului.ro/sumar_4_2018.html.

2. Vezi, de exemplu, Radu Ciobotea, „Teroriștii au tras. Unde sunt teroriștii?”, *Flacăra*, nr. 8, 21 februarie 1990, p. 8; Horia Alexandrescu, „Misterele de la Boteni (IV): Față în față cu «Războiul Electronic»”, *Tineretul Liber*, 18 martie 1990; Brândușa Armanca, „Recuperarea Azurului”, *Orizont* (Timișoara), nr. 12, 23 martie 1990, p. 3.
3. Locotenent-colonel Alexandru Bodea, „Variantă la invazia extratereștrilor”, *Armata Poporului*, nr. 12, 21 martie 1990, p. 1, 4.
4. Locotenent-colonel Alexandru Bodea, „Variantă la invazia extratereștrilor”, *Armata Poporului*, nr. 13, 28 martie 1990, p. 1.
5. Cu privire la acest aspect, este interesant de citit ceea ce afirma în 2011 în *Adevărul* Radu Borcea, care în decembrie 1989 era șeful biroului de luptă electronică din cadrul Comandamentului Aviației Militare: „Generalul Iosif Rus, comandantul Aviației, a primit prin februarie 1990 niște resturi dintr-un reflector poliedric găsit în zona Timișoara. Mi l-a pus mie în brațe, să mă ocup de el. L-am luat și l-am reconstituit. Era un schelet de lemn îmbrăcat în staniol, care e o suprafață bună conductoare de electricitate. În orice poziție îl vede o undă electromagnetică, acest reflector poliedric o trimite înapoi. Exact ceea ce se întâmplă cu ținta aeriană. Astfel de dispozitive au umplut radarele de ținte în decembrie 1989. Au apărut din astea cu zecile, mai ales noaptea, când era mai greu de stabilit dacă e sau nu e țintă reală. Și apariția lor pe radar a fost interpretată drept un atac masiv al aviației inamice” – Cristian Delcea, Mihai Voinea, „Misterele revoluției/Diversiunea radioelectronică: sovieticii sau

americanii?”, *Adevărul*, 1 iunie 2011, http://www.adevarul.ro/actualitate/Diversiunea_radioelectronica-_sovieticii_sau_americanii_0_490751545.html, accesat la 23.11.2018.

6. Locotenent-colonel Alexandru Bodea, „Variantă la invazia extratereștrilor”, *Armata Poporului*, nr. 15, 11 aprilie 1990, p. 3.
7. Locotenent-colonel Alexandru Bodea, „Variantă la invazia extratereștrilor”, *Armata Poporului*, nr. 19, 9 mai 1990, p. 2.
8. *Idem*, „Variantă la invazia extratereștrilor”, *Armata Poporului*, nr. 23, 6 iunie 1990, p. 3.
9. *Idem*, „Variantă la invazia extratereștrilor”, *Armata Poporului*, nr. 22, 30 mai 1990.
10. *Ibidem*.
11. *Ibidem.*
12. *Idem*, „Variantă la invazia extratereștrilor”, *Armata Poporului*, nr. 21, 23 mai 1990, p. 3.
13. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila în zilele revoluției (11)”, *Libertatea* (Brăila), 19 decembrie 1991, pp. 1, 3. Această fascinantă și revelatoare serie a fost de asemenea publicată în *Armata Poporului* aproximativ în aceeași perioadă.
14. Colonel (r) Gheorghe Eftimescu, interviu din 23 martie 1992, „Un «joc de război» ciudat”, *Europa (Est/Vest)*, nr. 78, iunie 1992, p. 8.
15. Colonel (r) Gheorghe Eftimescu, interviu din 23 martie 1992, „Un «joc de război» ciudat”, *Europa (Est/Vest)*, nr. 77, mai-iunie 1992, p. 3.
16. Angela Băcescu, înterviu cu colonel (r) Gheorghe Eftimescu, „Adevărul – A fost prima victimă a evenimentelor din decembrie 1989. Cine a tras în noi după

22? (II)”, *Europa (Est/Vest)*, nr. 159, 18-24 ianuarie 1994, pp. 6-7.

17. Să ne reamintim că „Sarcina prioritară, de importanță excepțională și de maximă responsabilitate a întregului aparat” al DSS era „asigurarea securității depline a Conducătorului Partidului și Statului”, respectiv „marele Erou al păcii”, „Comandantul nostru Suprem” pe care activul de comandă din Securitate îl „omagiază cu profund respect și fierbinte dragoste”, „personalitatea de excepție”, „genialul inspirator și făuritor al victoriilor obținute pe drumul destinului comunist al patriei, ctitor strălucit al unei politici de neasemuită omenie, cel mai dârz și neînfricat luptător revoluționar pentru afirmarea și apărarea independenței, suveranității și unității naționale” etc. etc. (Fragmente din agenda de lucru a maiorului Dinu Nicolae din cadrul Direcției a V-a – Securitate și gardă a președintelului. ACNSAS, fond A1, vol. 28, f. 28.)
18. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22.» Studiu asupra vinovățiilor pentru victimele Revoluției Române din decembrie 1989”, *NRDO*, nr. 4, 2018, http://revistadrepturileomului.ro/sumar_4_2018.html.
19. FBIS-EEU 89-247, 27.12.1989, f. 39. „Purtătorul de cuvânt al Armatei Ungariei în legătură cu România”, 1730 GMT 26 Dec 1989. Disponibil și la https://romanianrevolutionofdecember1989.files.wordpress.com/2012/01/image06.jpg, accesat la 6.12.2018. Foreign Broadcast Information Service (FBIS) a fost până în 2005 componenta deschisă de informații a Directoratului de știință și

tehnologie al CIA (Central Intelligence Agency) a Statelor Unite.
20. General-locotenent (r) prof. dr. Costache Codrescu (coord.), *Armata Română în Revoluția din decembrie 1989*, Editura Militară, București, 1998, pp. 418-419.
21. Locotenent-colonel Alexandru Bodea, „Variantă la invazia extratereștrilor”, *Armata Poporului*, nr. 22, 30 mai 1990.
22. https://adevarul.ro/news/societate/video-misterele-revolutiei-diversiunea-radio electronica-sovieticii-americaniii-1_50ad127b7c42d5a6638e4c95/index.html.

3

Folosirea simulatoarelor de foc la Revoluție

Unul dintre instrumentele cu care s-a creat panica în rândul revoluționarilor și Armatei la Revoluție au fost simulatoarele de foc. Mai mulți martori, inclusiv ofițeri de Armată le-au semnalat. Ele explică și de ce în multe puncte din orașe se auzeau în acele zile focuri de armă fără să existe victime și fără să se vadă puncte atinse de gloanțe. Unii revoluționari se obișnuiseră cu aceste zgomote care simulau arme de foc și nu se mai fereau. Această situație se poate observa foarte clar într-unele din scenele filmate la Revoluție[1].

Se poate spune că simulatoarele funcționau ca arme într-o luptă de diversiune, întrucât puteau duce la declanșarea focului fratricid și producerea de victime. Ele corespundeau scopurilor explicite ale luptei de rezistență a Securității, respectiv crearea de panică și haos în cadrul forțelor inamice, adică Armata și revoluționarii de pe străzi. Erau de altfel instrumente tipice într-o luptă de gherilă urbană împotriva unui dușman net superior, ele putând da impresia că forțele diversioniste și teroriste erau mai numeroase decât în realitate, sporind în consecință starea de frică.

Se pune întrebarea cine a folosit simulatoarele după 22 decembrie, Securitatea sau Armata. Ideea folosirii lor de către Armată nu se susține pentru mai multe motive:

– este absurdă ideea că Armata le-ar fi folosit pentru a crea panică în propriile rânduri;
– Armata nu avea nevoie să creeze impresia că are forțe mai numeroase.

În schimb, folosirea lor de către Securitate pentru a crea panică și a da impresia că dispune de forțe mai numeroase coincide exact cu scopurile luptei de rezistență împotriva unui „dușman mult superior numericește”[2]. Iar existența simulatoarelor de foc în arsenalul Securității este probată fără dubiu: Generalul Iulian Vlad o spune în fața Comisiei Senatoriale condusă de Valentin Gabrielescu: „Dl. Gabrielescu: «Ați auzit despre acele simulatoare care s-au folosit?». Dl. Vlad: «*Sigur, tot Securitatea le avea*. Mi se pare că *tot un asemenea aparat electronic s-a folosit și în ziua de 21 decembrie când s-a spart mitingul*. După ce-a făcut Nica Leon [a strigat „Timișoara, Timișoara”] *s-a auzit o arma automată și s-a creat panică mare*»”[3].

Tot în cadrul Comisiei Senatoriale condusă de Valentin Gabrielescu, alți martori au declarat:

Martorul D.N., bd. Aviatorilor: „În ziua de 23 și în noaptea de 23/24 în perioada critică, în spatele vilei unde locuia actorul Mitică Popescu am văzut *doi bărbați tineri de 34-35 ani ce manipulau o cutiuță ca un pian cu clape pentru copii, simulând zgomot de armă automată și semnale optice*. După aceasta, din bd. Aviatorilor și de la TV se răspundea cu gloanțe adevărate”[4].

Martorul B.I., bd. Aviatorilor: „În noaptea de 23/24 și următoarele, *la ore relativ fixe, dar numai noaptea, în zona unde locuiesc, în spate, pe un garaj-magazie, am observat prezența unei persoane – posibil militar cu salopetă combinezon, care manipula o cutie de circa 30/35/20 cm cu taste și, eventual, claviatură, care producea zgomote și lumini, similare celor produse de pușca-mitralieră*. Aceasta provoacă trageri reale din Televiziune și din bd. Aviatorilor”[5].

Magistratul Ioan Dan a remarcat că simulatoare „au fost capturate și de militarii ce au executat scotociri în blocurile din jurul MApN. După opiniile acestora, aceste materiale s-ar fi predat la Procuratură, iar de aici urma se pierde în necunoscut”[6].

Postolache Polixenia, care locuia pe str. Franklin, a fost împușcată la Revoluție în propria bucătărie. Martora Dragoș Olivia, vecină de bloc cu victima, pe 20 aprilie 1990, în dosarul SPM 406/ÎI/89, declară referitor la decesul acesteia că, pe un bloc vecin, „pe str. Golescu (lângă *Athénée Palace*) *a existat un simulator de pușcă-mitralieră, montat la ușa podului, care a fost ridicat de organele MApN*”.

Procurorul Ioan Dan notează că martorei „nu i s-au cerut detalii – de unde știe, dacă l-a văzut etc.”[7].

Cu toate acestea, autorii rechizitoriului în discuție neagă total folosirea simulatoarelor de foc la Revoluție. Argumentul lor este năucitor, ținând cont de probele de mai sus: „Nu există nici o probă juridică doveditoare a existenței fizice privind simulatoarele armelor de infanterie”.

Este oare posibil ca procurorii militari să nu știe că o declarație semnată, dată în fața unui organ de anchetă, este o probă juridică?

Cu siguranță că tot pe ignorarea cu asiduitate a declarațiilor martorilor se bazează și acest enunț, la fel de năucitor, din rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019: „Justiția sau mass-media nu au putut produce proba indubitabilă a existenței măcar a *unui singur terorist* care să fi acționat *în timpul Revoluției. Având în vedere toate argumentele prezentate prin prezenta lucrare, se desprinde concluzia conform căreia în timpul Revoluției din decembrie 1989 nu au existat teroriști*” [subl. în original][8].

1. Spre exemplu, https://www.dailymotion.com/video/x7rob0 și https://romanian revolutionofdecember1989.com/23-26-decembrie-1989-pe-strada-dan-iosif-filmari-furate-de-la-s-r-i-annotated etc.
2. Conform articolelor citate din revista *Securitatea*.
3. Vlad Mihai, *Dimineața*, nr. 244, 27 august 2001.
4. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din ’89*, Lucman, București, 2012, p. 141.
5. *Ibidem*.
6. *Ibidem*.
7. Agenda personală a generalului magistrat Ioan Dan, f. 56.
8. Versiunea neanonimizată a rechizitoriului din dosarul 11/P/2014, din 5 aprilie 2019, întocmit de procurorii militari, postată pe 19 iulie 2019 la https://www.b1.ro/stiri/eveniment/exclusiv-b1-ro-prezinta-integral-rechizitoriul-revolutiei-romane-episodul-1-dovada-implicarii-rusiei-in-evenimentele-din-decembrie-1989-filo sovietismul-lui-iliescu-si-acolitilor-sai-286156.html.

4

Numărul total al victimelor Revoluției

Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989 estimează că „cifra decedaților în timpul Revoluției a fost de 1.290 de persoane identificate, respectiv 1.283 de români și șapte străini”[1]. Cifrele vehiculate în alte documente sunt similare, deși în general mai mici[2]. Această diferență este probabil datorată introducerii celor două noi categorii de victime: cei pentru care nu au existat „date certe privind ziua când s-a produs decesul” (112) și cei decedați după 1 ianuarie 1990 din cauza rănilor suferite în decembrie 1989 (44), pe care statistica IRRD, în mod judicios, îi include în totalul victimelor. Datorită similitudinii cu alte statistici, bazată pe faptul că la originea acestor cifre stau certificatele de deces, considerăm că le putem folosi, cel puțin cu titlu de aproximație, pe cele prezentate în documentul citat. Trecând peste câteva greșeli de logică și aritmetică (de pildă, „cauza deceselor” amestecă „împușcat în locuință” cu „împușcat în ceafă” drept categorii ireductibile), din tabelele prezentate rezultă câteva elemente importante. Astfel, în perioada 17-21 decembrie, adică de la începutul represiunii la Timișoara până în ultima seară a dictaturii, au fost ucise 177 de persoane, vasta majoritate fiind

civili. Dintre aceștia, ponderea cea mai mare o au timișorenii (76 de eroi martiri numai pe 17 decembrie), urmați de bucureșteni și clujeni (34, respectiv 27 de eroi martiri cu deces înregistrat în data de 21 decembrie).

Numărul de victime crește dramatic după fuga lui Nicolae Ceaușescu. Pentru majoritatea populației României și mass-media, „faptul pare de neînțeles”[3]. Focurile de armă din 22 decembrie 1989 s-au soldat cu 129 de morți, iar cele mai sângeroase zile au fost 23 și 24 decembrie (cu 428, respectiv 247 de victime). Din cele cunoscute se mai pot desprinde următoarele corelații:

– majoritatea civililor au fost omorâți prin împușcare, mulți dintre ei în cap și în spate/ceafă;
– pe lângă cei uciși în „piețe și străzi”, mulți civili au fost împușcați în locuințe și „în incinta întreprinderii”;
– din rândul celor considerați „militari”, cei mai mulți erau soldați în termen, subofițeri și ofițeri din MApN (51);
– restul categoriei de „militari” din rândul victimelor, un număr mai redus, este formată din „M.I. + Securitate + Pompieri”;
– numărul victimelor cu „autori identificați” este sub 10% din totalul victimelor;
– numărul civililor identificați că au fost împușcați de Securitate ar fi de 1 (unu);
– numărul celor din MI și Securitate identificați că au fost împușcați de securiști ar fi de 2 (doi);
– nu s-ar fi identificat nici un securist care să fi împușcat un militar din MApN.

Studiul IRRD conchide că din 127 de autori identificați ai omorurilor justiția s-a pronunțat „fie prin neînceperea

urmăririi penale, fie prin pedepse privative de libertate, dar despre care, din păcate, nu avem suficiente date pentru a-i supune judecății istoriei”[4].

1. Valentin Marin, „Revoluția Română din Decembrie 1989 în date statistice”, IRRD, *Caietele Revoluției*, nr. 4-5 (29-30), 2010, pp. 86-97.
2. 1.142, conform Secretariatului de Stat pentru Problemele Revoluționarilor.
3. Vezi, de exemplu, acest sumar de la Digi TV din 18.12.2106, intitulat sugestiv „Eroii Revoluției, victime ale confuziei dirijate?”, https://www.digi24.ro/special/campanii-digi24/1989-anul-care-a-schimbat-lumea/1989-eroii-revolutiei-victime-ale-confuziei-dirijate-634657.
4. Valentin Marin, art. cit., pp. 86-97.

5

KGB-GRU și „complotul filosovietic”[1]

Cazul generalului Nicolae Militaru

Despre acuzațiile de „spionaj” aduse generalului Nicolae Militaru

În legătură cu generalul Nicolae Militaru s-au vehiculat suspiciuni că ar fi fost agent GRU (agenția sovietică de contrainformații militare). Ceea ce se știe este că, în perioada când s-a intensificat cultul lui Nicolae Ceaușescu, acesta l-a scos pe general dintr-o poziție de comandă a Armatei. Militaru a recunoscut deschis că a participat la o încercare de înlăturare a lui Ceaușescu în 1984 și că pregătea o alta, care ar fi trebuit să aibă loc în februarie 1990, cu o organizație numită Frontul Salvării Naționale. Din „grupul civil” al acestui front ar fi făcut parte și Ion Iliescu și Silviu Brucan. Iliescu a negat existența acestui „complot”, iar Brucan, după cum se vede pe filmul constituirii FSN-ului în seara de 22 decembrie de la CC, considera că „Frontul” lui Militaru nu avusese audiență și

impact („nimeni nu știe de el!”). Într-un interviu la BBC din 1994, Militaru recunoștea deschis că a avut o întrevedere cu consulul sovietic la consulatul din Constanța, unde a pus problema, ipotetică, a poziției URSS în cazul unei „mișcări pentru înlăturarea lui Ceaușescu”[2]. În interviul realizat cu doi ani înainte de moartea sa, Militaru declara că a primit asigurări (conforme, de altfel, cu poziția publică a lui Gorbaciov în acei ani) privind „neamestecul URSS în treburile interne ale României” și că „niciodată nu se va repeta ceea ce s-a întâmplat în august 68, în Cehoslovacia”. Se mai știe un fapt important, de altfel elementar: Militaru era urmărit de Securitate în anii ’80. După spusele lui, „în seara de 17 decembrie [1989], pe la miezul nopții”, a fost vizitat de „un maior de Securitate” care ar fi fost „legătura” lui „cu un grup din Securitatea română”, grup care ar fi făcut parte din „Front”. Maiorul de Securitate l-ar fi „rugat să nu părăsească domiciliul nici ziua, nici noaptea”, pentru că „viața i-ar fi fost în pericol”[3].

Despre „legătura” lui Militaru cu Securitatea

Pentru a înțelege acest aspect al relatării lui Militaru, trebuie amintit că în interiorul DSS se exercita un control cvasiabsolut asupra cadrelor sale. Din dosarele aflate la CNSAS se desprinde o metodologie de lucru a Securității prin care toți membrii săi erau supravegheați de alți securiști, inclusiv prin Direcția a IV-a (Contrainformații militare), tehnică operativă (T.O.), șefi și colegi.

De aceea este mult mai probabil ca maiorul despre care Militaru presupunea (sau pretindea) că era „legătura” lui cu

„Frontul” să fi fost de fapt ofițerul lui de „obiectiv”, făcând un clasic „joc operativ” acoperit.

Iată alte câteva argumente în favoarea unei atari interpretări:

– era imposibil ca mișcările lui Militaru să nu fi fost cunoscute îndeaproape de Securitate, având în vedere interesul de care se bucura din partea dictatorului și legătura cu sovieticii de la Constanța. Se știe că Militaru era „lucrat informativ”, fiind urmărit îndeaproape prin filaj, așa cum era urmărit și Ion Iliescu, un alt „tovarăș” căzut în dizgrație și devenit periculos pentru Ceaușescu, în principal tot din cauza paranoiei acestuia față de cei cu „legături” cu Moscova. Iliescu însuși a fost urmărit în permanență de Securitate[4], inclusiv pe 21-22 decembrie;

– printre alte misiuni de „*apărători* de *nădejde* ai cuceririlor *revoluționare* ale eroicului nostru popor”, „*la* cotele de *exigență* formulate de *comandantul* suprem”[5], USLA monitoriza cu precizie toate intrările și ieșirile din ambasadele și consulatele străine, preocupându-se nu atât de paza lor împotriva atentatelor, cât de prevenirea intrării „în sediile misiunilor a persoanelor din categoria celor date în consemn ori care aveau asupra lor materiale cu conținut necorespunzător”. Or, ca „dat afară din Armată” chiar de Ceaușescu, este de presupus că Militaru era „dat în consemn”;

– este neverosimilă ideea că acel maior de Securitate („legătura” cu „Frontul” a lui Militaru) ar fi fost atât de „îngrijorat” pentru viața lui Militaru încât să-l fi pus pe acesta în gardă (expunându-se pe sine!) cu privire la un fantomatic „pericol pentru viața” generalului. Și asta într-

un moment în care întreaga Securitate era în alertă și îi aresta pe disidenții considerați „potențiali lideri ai mișcărilor huliganice” (vezi subcapitolul „Arestarea potențialilor capi ai Revoluției” de la pp. 125-126).

Analizând mărturisirea și antecedentele generalului Militaru, putem trage concluzia că Securitatea știa de mișcările sale și ale presupusului Front. Probabil că nu l-au arestat din mai multe motive:

– nu l-au considerat destul de periculos, mai ales atât timp cât generalul intrase, posibil fără să știe, în „jocul operativ” al Securității. Ipoteza e susținută și de încrederea pe care încă o avea Militaru, în 1994, în fosta lui „legătură”. Aici nu este exclus ca posibila „iluzie de grandoare” de care generalul poate că n-a fost străin (vezi lamentabila sa campanie prezidențială din ’96, când a obținut 0,2% din voturi) să-l fi făcut să supraliciteze gradul de pregătire sau de importanță a „complotului” său. O astfel de evaluare ar explica și ironiile lui Brucan legate de acest subiect;
– tocmai datorită „jocului operativ”, Securitatea știa că Militaru va sta „cuminte” în caz de revoltă populară. Ceea ce s-a și întâmplat, cel puțin inițial: în momentul când, după izbucnirea revoltei la Timișoara, a fost „rugat să nu părăsească domiciliul nici ziua, nici noaptea”, generalul s-a „conformat recomandărilor” și „nu a ieșit din casă” timp de cinci zile. (Frica astfel indusă – că putea fi „lichidat oricând” – a fost, de fapt, ridicolă, întrucât Securitatea l-ar fi putut asasina, evident, și la el în casă, dacă Ceaușescu ar fi dorit acest lucru);
– Ceaușescu a renunțat să-l aresteze pe Militaru și pentru a evita o reacție de la Moscova, ținând cont de episodul de la

consulatul URSS din Constanța. Ceea ce nu însemna, evident, că Militaru ar fi fost spion GRU. Mai mult, rezultatul întâlnirii, respectiv asigurarea primită de Militaru de la consulul sovietic că „niciodată nu se va repeta ceea ce s-a întâmplat în august ’68, în Cehoslovacia”, *trebuie că a fost de fapt liniștitor pentru dictatorul de la București*.

„Autodenunțul” lui Militaru: între propagandă și fapte

Cât despre acuzațiile de „spionaj” la adresa lui Militaru, care-și au originea cu precădere în sfera dezinformării securiste, ele nu sunt susținute de probe.

În acest sens este de observat cum s-a construit falsul cu privire la cel mai controversat episod în care a fost implicat generalul Militaru, și anume „cazul Trosca”. Contrar teoriei „asasinatului KGB-ist”, traseul profesional al viitorului șef de Stat-Major al USLA, consemnat în dosarul său de cadre[6], *nu se intersectează deloc cu cel al presupusului său călău*. Deși este adevărat că între 1973 și 1977 Gheorghe Trosca a lucrat la Direcția a IV-a, nu era vorba de Serviciul 13, care se ocupa de Armata a II-a (comandată atunci de Militaru), ci la Serviciul 12, care se ocupa de comandamentele de armă și direcțiile centrale ale MApN. La 1 octombrie 1977, el a fost detașat pentru studii la Academia Militară, Facultatea de Arme Întrunite, Tancuri și Auto, de unde a revenit la Direcția a IV-a la 1 noiembrie 1979.

Ca să fie clar că în perioada „descoperirii trădării lui Militaru” Trosca nu mai lucra la Direcția a IV-a, fișa sa de serviciu menționează că în perioada respectivă a fost „la

dispoziția Direcției Cadre”, la fel ca în cazul tuturor angajaților MI care își întrerupeau activitatea, dintr-un motiv sau altul. Abia din noiembrie 1979 el se reîntoarce la Direcția a IV-a, ca ofițer III la Serviciul 13 (Armata a II-a). *Trecuse deja mai bine de un an (5 iunie 1978) de când Nicolae Militaru nu mai era șeful acestei structuri*. Cum ar fi putut Gheorghe Trosca să-i instrumenteze un dosar de urmărire lui Nicolae Militaru anterior anului 1978, când acesta din urmă ar fi trebuit să fie „lucrat” de un alt serviciu al Direcției a IV-a? Și mai ales cum ar fi putut să determine trecerea lui Militaru în rezervă, în perioada când Trosca era de fapt student la Academia Militară?

Trosca nu a fost ofițerul de caz, iar cu un an înainte și cu un an după eveniment, nu lucra la Direcția a IV-a. Admițând că dosarul de urmărire „Corbii” ar exista, că Gheorghe Trosca l-ar fi preluat după venirea sa la serviciul CI al Armatei a II-a (1979) și că ar fi continuat să-l urmărească pe general și după trecerea sa în rezervă (1983), cum ar fi putut afla Militaru numele ofițerului care îl monitoriza? Securitatea nu obișnuia să divulge identitatea ofițerilor săi, cu atât mai puțin celor aflați sub supraveghere.

Este implauzibilă și posibilitatea ca lui Militaru să-i fi fost comunicate, fie anterior, fie în timpul evenimentelor din decembrie 1989, mișcările de personal din cadrul DSS. Nu avea cum să deducă sau să presupună că Gheorghe Trosca, care l-ar fi deconspirat ca agent KGB/GRU încă din 1978, a ajuns la USLA în 1986 și era șeful Statului-Major în decembrie 1989.

Mai mult, din moment ce nu doar Gheorghe Trosca ar fi putut ști că el este agent KGB/GRU, Militaru ar fi trebuit să

ordone asasinarea metodică a mai multor ofițeri de la Direcția a IV-a, și nu de la USLA. Mult mai plauzibil este că, în 23 decembrie 1989, generalul Militaru habar nu avea cine este locotenent-colonelul Trosca de la USLA. Cu alte cuvinte, nu avea nici un motiv să dorească să se răzbune pe el și să-l asasineze.

Un presupus dosar „Corbii” al Securității n-a fost, din câte știm, făcut public și nu este disponibil la CNSAS[7]. Istoricul Petre Opriș are în vedere un presupus „autodenunț” al lui Militaru din 1978 ca „spion GRU” (și acesta de negăsit în spațiul public), în baza declarațiile generalilor Constantin Olteanu și Nicolae Pleșiță[8]. Însă pe aceeași pagină, ca răspuns la întrebarea unui cititor, chiar Petre Opriș pune sub semnul întrebării cele două surse ale sale, acceptând că „prezumția” sa nu este susținută cu fapte sau file de dosar. Cu toată stima ce i-o purtăm domnului Opriș, propunem o altă interpretare a acelor surse, coroborate și cu alte mărturii.

Așa cum au remarcat și alții, faptul că „autodenunțul” lui Militaru n-a fost făcut public de Securitate, care încerca de 30 de ani să-l demaște pe autor ca „trădător de neam”, ridică un semn de întrebare important în ce privește autenticitatea sa.

Dar să vedem ce se știe despre acel „autodenunț”. El ar fi survenit în urma unei întâlniri a generalilor români cu cei sovietici în perioada 14-19 februarie 1978 la Mangalia-Nord cu ocazia unei „aplicații operativ-strategice, pe hartă, pe linia Pactului de la Varșovia”[9]. Conform relatărilor lui Nicolae Militaru, generalii sovietici „s-au pronunțat împotriva politicii externe a României și a lui Nicolae Ceaușescu, a modului în care se poziționează România în cadrul Pactului de la Varșovia”. Generalul român nu ar fi răspuns. Însă conform

memoriilor lui Constantin Olteanu, generalul Nicolae Pleșiță l-ar fi sfătuit pe Militaru să se autodenunțe, ca urmare a „situației grave create”, că este „colaborator al unor organe de informații sovietice”. Iar acesta din urmă, prompt, ar fi făcut-o. Asta deși Nicolae Pleșiță i-ar fi spus lui Olteanu: „Nea Costică să știi că Nicu [Nicolae Militaru] nu este trădător, îl cunosc bine!”. Atât de „prietenesc” a fost sfatul lui Pleșiță, încât acesta l-a și informat, la fel de prompt, pe Nicolae Ceaușescu. Concluzia lui Olteanu este relevantă: „Dacă nu intervenea acel sfat «prietenesc» al generalului Nicolae Pleșiță, era posibil ca lucrurile să se oprească aici”[10].

Documentul ar fi rămas în posesia ministrului Ion Coman, deși este improbabil ca șeful Securității Tudor Postelnicu să nu fi avut o copie în momentul când l-a anchetat pe Militaru în sediul CC, în 1984, pentru presupusul complot menit să-l răstoarne pe Ceaușescu. Din aceleași memorii ale lui Olteanu ar rezulta că Direcția a IV-a a Securității (Contrainformații militare) a pretins că n-a știut de conținutul discuției de la Mangalia Nord, lucru de care Olteanu însuși se îndoia. Cert este că Ceaușescu a mai așteptat câteva luni pentru a-l schimba pe Militaru din funcție, oferindu-i postul de ministru adjunct într-un minister civil. Și încă șase ani (și-o anchetă a lui Postelnicu) până când Militaru și-a pierdut și postul de membru supleant al CC al PCR.

Pe lângă suspiciunea legată de absența presupusului autodenunț, nu putem decât să ne îndoim de veridicitatea detaliilor emise de Olteanu și Pleșiță, în sine contradictorii. De pildă, nu se înțelege *de ce, dacă cei doi nu-l considerau „trădător” pe Militaru, l-ar fi convins totuși să se demaște că atare*. Și, evident, *de ce acesta ar fi acceptat*? De asemenea, e

greu de crezut că un „spion GRU” recunoscut (deci trădător de țară) ar mai fi fost acceptat de dictator, încă șase ani, ca membru supleant al CC al PCR (!).

Din aceste considerente, tindem să credem că un astfel de dosar de spion propriu-zis n-a existat. Cât despre perioada petrecută de Nicolae Militaru la Academia Militară din Moscova, să nu uităm că majoritatea ofițerilor români de vârf din acea vreme fuseseră școliți în URSS. Inclusiv *Iulian Vlad*[11].

Militaru îi scrie lui Ceaușescu

Mai mult, în scrisoarea pe care Militaru i-a adresat-o lui Ceaușescu în 1984, generalul îl ruga (slugarnic, patriotic și partinic) pe „mult stimatul tovarăș” să-i redea o funcție militară – mai precis, aceea de comandant al Academiei Militare[12]. Finalul scrisorii merită atenție:

> *Nu am găsit nimic pentru ceia ce ar trebui să mă rușinez, nu am nimic pe conștiință. Nu mă simt cu nimic vinovat*. De aceea, respectuos Vă rog, mult stimate tovarășe secretar general, să reveniți asupra hotărârii de trecerea mea în rezervă și să-mi încredințați un loc de muncă în Armată, unde să-mi aduc *aportul la întărirea capacității de apărare a țării*, în raport cu pregătirea pe care o am și experiența pe care am acumulat-o până în prezent.
> Vă asigur, mult stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, de tot devotamentul meu față de partidul din rândurile căruia fac parte de peste 38 ani și care m-a crescut și educat, față de pământul acestei țări, ROMÂNIA, în care sunt puternic și adânc înfipte rădăcinile arborelui genealogic din care fac

parte. Cu profund respect și nemărginită considerație etc. [s.n.].

Indiferent de gradul de inteligență al lui Nicolae Militaru (care nu putea fi prea redus, ținând cont de traiectoria pre- și post-89 a generalului), este aproape imposibil de crezut că ar fi scris aceste cuvinte („nu am găsit nimic pentru ceia ce ar trebui să mă rușinez, nu am nimic pe conștiință, nu mă simt cu nimic vinovat”) după ce s-a recunoscut „spion GRU”. Este absurd să-și fi imaginat fie că Ceaușescu nu a știut de autodenunț, dacă acesta existase cu adevărat, fie că uitat de el. Sau că postura de „spion GRU”, pur și simplu, nu era ceva de care un comandant al Academiei Militare Române în național-comunismul ceaușist să se „rușineze”, „să se simtă vinovat”, un lucru pe care să-l aibă „pe conștiință”(!). Mai mult, că supralicitarea „devotamentului” de 38 de ani față de „partidul” care „l-a crescut și educat, față de pământul acestei țări, ROMÂNIA”, cu tot cu „puternicele și adânc înfiptele” rădăcini ale „arborelui său genealogic” din partea unui declarat „spion GRU”, n-ar fi produs exasperarea criminală a dictatorului.

De ce l-a îndepărtat Ceaușescu pe Militaru din Armată

Dar, dacă autodenunțul n-a existat (sau a fost doar o informare benignă asupra luării de poziție nu prea diplomatice a sovieticilor față de „mult stimatul tovarăș” la Mangalia, așa cum o zugrăvește Olteanu), se pune problema motivului care l-a făcut pe Ceaușescu să-l scoată din Armată

pe Militaru și să-l trimită la „munca de jos” ca adjunct al ministrului Construcțiilor Industriale.

O mărturie relevantă care, dacă e adevărată, explică în mod cert traiectoria lui Militaru este cea a generalului Mircea Mocanu, fost comandant al Comandamentului Apărării Antiaeriene a Teritoriului (CAAT). Mărturia este veridică prin aceea că se suprapune cu datele cunoscute ale personajelor implicate. Mai mult, ea explică în mod plauzibil secretul păstrat de Ceaușescu asupra motivelor pentru care l-a îndepărtat pe Militaru din Armată.

Iată ce spune Mircea Mocanu:

> Teoria că generalul Militaru, pe o terasă, la un restaurant, ar fi transmis secrete militare unei femei care reprezenta KGB-ul este o invenție, o făcătură a Securității. Nu avea ce să transmită URSS-ului. Nu avea ce să știe. Una la mână: ce a comandat el? El a fost comandant la Armata de la București. Or, Armata asta era pusă unde se găsea de către sovietici. După război, ei au stabilit locul fiecărui regiment. Doi la mână: în fiecare primăvară, anual, până în 1989, se trimiteau, de la Marele Stat-Major, la Moscova, la Comandamentul Unificat, text, hartă și tabele cu Forțele Armate Române. Iar tehnica de luptă nu numai că o aveam de la ei, dar veneau periodic să-i verifice capacitatea de luptă. Și atunci, ce secrete știa el?
> — Și atunci de unde i s-a tras?
> — Vă spun eu de unde! Când a venit ultima oară Brejnev la București, după ce a coborât din avion, a salutat garda, s-a cântat imnul. A trecut la strâns mâini. Au fost întâi Comitetul Central și guvernul, câțiva activiști, după ei

urmând reprezentanții Armatei. Eram așa: primul, generalul Militaru, reprezentând Armata de uscat; al doilea, generalul Mocanu, reprezentând apărarea antiaeriană; al treilea, generalul Zărnescu, reprezentând aviația militară; și al patrulea, contraamiralul Dinu – el era la DIA, dar era îmbrăcat marinar și reprezenta marina. Ceaușescu îl însoțea pe Brejnev. Brejnev abia își târa picioarele, abia dădea mâna cu noi. Era terminat, consumat! Între ultimul din guvern și generalul Militaru era cam un metru și jumătate. Când Brejnev a ajuns în dreptul lui Militaru, Militaru a salutat și a zis în limba rusă: „Să trăiți, tovarășe mareșal al Uniunii Sovietice!". Ceaușescu a făcut ochii mari. Dar a trecut mai departe! A plecat, s-a terminat vizita. În scurt timp, Militaru a fost eliberat din funcția de comandant al Armatei de la București și numit în funcția de adjunct al ministrului Construcțiilor Industriale[13].

În paranteză fie spus, în 1977, în timpul stagiului militar la o unitate de radiolocație, unul dintre autorii acestui studiu a putut constata direct că echipamentele românești de detectare a unei invazii aviatice străine erau de producție sovietică de pe la 1950 – aparent scoase din uzul Armatei Roșii. Aceleași echipamente le-am regăsit și în 1983, în timpul stagiului de după terminarea facultății. Un motiv în plus să-i dăm crezare generalului Mocanu când spune că „tehnica de luptă nu numai că o aveam de la ei, dar veneau periodic să-i verifice capacitatea de luptă", întrebându-se, retoric, „atunci, ce secrete știa el [Militaru]?".

Credibilitatea generalului Nicolae Militaru

Faptele și mărturiile redate mai sus vin în flagrantă contradicție cu narațiunea de sorginte securistă a „spionului sovietic” Militaru, care l-ar fi ajutat pe Ion Iliescu să pună mâna pe putere cu un nebulos ajutor sovietic. O „lovitură de stat” pe care Securitatea chiar ar fi stăvilit-o (!). O altă variantă a dezinformării securiste pretinde că Militaru ar fi orchestrat „diversiunea” de după 22 decembrie 1989 și l-ar fi ucis pe „eroul” Trosca, din răzbunare pentru că acesta l-ar fi „demascat” ca „spion GRU”. În realitate, nu există nici o mărturie credibilă și nici un document care să ateste această legătură. În declarațiile lor, Olteanu și Pleșiță pretind că Militaru s-ar fi „autodenunțat” ca spion, deci oricum nu ar fi fost nevoie de vreun „demascator” din Securitate. Cu atât mai puțin unul de rang inferior, cum era Trosca la acea vreme.

Rezultă portretul unui militar de carieră fără vreun gest de opoziție detectabil la adresa regimului comunist, dar cu o certă ostilitate, cel puțin după 1978 și în special după 1984, față de dictator și față de Securitatea aservită acestuia[14]. Ostilitate pentru care generalul era urmărit îndeaproape de Securitate. Probabil că, în discuțiile purtate cu colegii de „Front”, Militaru preconiza o preluare a puterii pe linie gorbaciovistă, ca varianta cea mai „realistă” în anii ’80, la care și mulți disidenți se gândeau, pentru a răsturna tirania ceaușistă.

Dincolo de problematica „GRU”, ne întrebăm ce mijloace și ce motiv ar fi avut Militaru să orchestreze crimele de după 22 decembrie și în ce măsură acea presupusă afinitate

gorbaciovistă l-ar fi făcut mai apt pentru a încerca să saboteze Revoluția.

Din datele existente, nu rezultă însă vreo convingere ideologică atât de profundă la Militaru încât să ne imaginăm că acesta ar fi fost gata să saboteze Revoluția (care i-a dat totuși șansa accesului la putere pe 22) din față (adică din 22 decembrie) doar de dragul păstrării economiei socialiste. În acele zile, principala prioritate a lui Nicolae Militaru, ca de altfel a majorității revoluționarilor, a fost să-i înlăture pe Ceaușescu și aparatul său represiv.

Totodată, se pune problema dacă Militaru ar fi avut mijloacele necesare unei astfel de încercări de a înăbuși Revoluția, respectiv control asupra trăgătorilor „USLA, din Direcția a V-a", cu gloanțe de 5,62, în salopete negre, cei care „cunoșteau foarte bine clădirile" și „topografia locului", bine antrenați și disimulați. Este, să recunoaștem, o presupunere absurdă. Pe de altă parte, în sfârșit a fost acceptat și de magistrații militari faptul că sovieticii nu s-au implicat în Revoluția română, că cele două tabere, atât revoluționarii, cât și cei care i-au ucis, i-au rănit și i-au terorizat între 22 și 31 decembrie, au fost alcătuite din români.

Și atunci, pe 22 decembrie, ieșind din casă după cinci zile și după ani de „ostilitate" față de Ceaușescu și Securitate, ce pârghii ar fi avut Nicolae Militaru pentru a pune în mișcare focurile de armă nocturne, diversiunea, țintele false, dezinformarea și clandestinitatea, respectiv „acțiunile diversionist-teroriste" cunoscute? Și de ar fi făcut-o, că doar nu avea mâinile pătate cu sânge de la Timișoara? Mai mult, el a acuzat o parte a Armatei pentru acele crime, într-una din primele sale intervenții televizate.

Cazul Silviu Brucan

Biografia fostului nomenclaturist și ideolog comunist este larg cunoscută. Ceea ce poate s-a uitat este faptul că fostul ambasador român în SUA, retras din funcții politice, a fost o lungă perioadă profesor de științe politice la Institutul de Medicină și Farmacie, timp în care scria cărți și ținea cursuri în Occident. Revoltat față de politica abuzivă și incompetența lui Ceaușescu, Brucan a susținut cu entuziasm deschis, într-o scrisoare critică la adresa dictatorului român din 1987 pe care a trimis-o ziarelor occidentale, revolta muncitorilor de la Brașov și revendicările lor. A devenit astfel un opozant fățiș al lui Ceaușescu, un disident important în peisajul sumbru al opoziției din România, în contextul celui mai represiv cult al personalității din țările Pactului de la Varșovia.

Brucan a fost arestat imediat la domiciliu, i s-au tăiat legăturile telefonice și corespondența. Doi milițieni erau postați în permanență în fața casei sale și cinci securiști îl urmăreau mereu. Convorbirile îi erau înregistrate prin T.O. în cvasitotalitate, inclusiv cele cu Apostol pe o bancă în Herăstrău, când au inițiat „Scrisoarea celor șase”. În primăvara lui ’89, în calitate de semnatar al scrisorii, a fost anchetat de Securitate timp de două luni. Deși nu a fost vorba de violență fizică, s-a folosit violența verbală și mai ales forma de tortură psihică a „nedormirii”. Era interogat „24 sau 25 de ore în șir”. „Anchetatorii erau trei și se roteau între timp.” Dorința de somn devine atât de puternică, „încât ești tentat să spui orice, numai să te lase să te culci”[15]. Pentru a deturna sensul autentic al revendicărilor politice anticeaușiste și pentru drepturile omului din scrisoare, Securitatea a încercat

metodele cunoscute: să-l facă să „recunoască” că ar fi fost un spion american; represalii asupra fiicei (dată afară din slujbă) și ginerelui (trimis în provincie); să-i însceneze o infracțiune de drept comun prin inserarea unei bancnote de 100 de dolari în buzunar; plănuiau să-l acuze, ca și pe Gheorghe Ursu și pe atâția alți opozanți, de „operațiuni ilegale cu valută”[16].

Mai mult, dosarul lui Brucan de la Securitate arată și planul anchetatorilor ca, „în eventualitatea în care va fi surprins circulând noaptea pe jos pe stradă, să se organizeze o acțiune agresivă asupra lui, prilej cu care să fie jefuit”[17].

Ulterior, domiciliul său forțat s-a mutat la Dămăroaia. Faptul că a fost lăsat să plece în SUA în acea perioadă s-a adeverit a fi un „joc operativ” conceput de Iulian Vlad. Întrucât nu putea fi „anihilat” ca alți opozanți mai puțin cunoscuți în Occident și pentru că îi era profund incomod lui Ceaușescu (îi stătea acestuia „ca un os de pește în gât”), Vlad i-a dat pașaportul cu două scopuri:

– încercând să-l discrediteze ca disident (creând „legenda” că ar fi pactizat cu Ceaușescu, așa cum a încercat și cu Mihai Botez și alții);
– în speranța că Brucan nu va mai dori să se întoarcă în România, date fiind condițiile represive care îi fuseseră create la București.

Dosarul de la Securitate al lui Brucan dovedește că în țară era supravegheat în permanență și în „cele mai mici detalii”. Deși avea domiciliu forțat la Dămăroaia (în afara Bucureștilor), Direcția a III-a a Securității (Contraspionaj) a avut misiunea să-l aresteze pe 21 decembrie, alături de alți câțiva disidenți importanți. Este relevantă în acest sens

depoziția martorului Gheorghe Diaconescu, adjunctul lui Aurelian Mortoiu:

> În seara zilei de 21 decembrie gl.-mr. Mortoiu Aurelian a convocat o ședință cu șefii de servicii la care era prezent și celălalt locțiitor, l.-col. Rădulescu Emil. Cu acest prilej ne-a informat că are ordin de la conducere ca în anumite *cazuri care ridică probleme speciale* să acționăm pentru reținerea temporară a acestora spre a preveni implicarea lor în acțiuni similare celor de la Timișoara. S-a referit concret la *Mazilu Dumitru*, Andreescu Gabriel, *Brucan Silviu* și Celac Mariana[18].

Ideea „complotului” sau „loviturii de stat” pe care Brucan ar fi pus-o la cale în acei ani împreună cu Militaru și Iliescu și pe care ar fi dus-o la bun sfârșit pe 22 decembrie 1989 nu se susține. Deși i-a cunoscut bine pe ceilalți doi, care îi împărtășeau dezgustul pentru dictator, știind că era urmărit, Brucan, ca și Iliescu, nu făcuse vreun pas semnificativ în direcția pregătirii unei mișcări politice în tandem cu cea militară preconizată în 1984 de Militaru și Ioniță. Ca și Iliescu, un alt fost stalinist, dar mai avansat ca acesta, Brucan era „reformat”. Acțiunile lui de disidență fuseseră fățișe și „din afara sistemului” comunist. În ultimii ani ai dictaturii ceaușiste, au oferit, ca de altfel și poziția reformistă „din interior” a lui Iliescu, o speranță pentru o mare parte a poporului oprimat. Spre deosebire de Iliescu, care rămăsese la ideea unei reformări „din interiorul Partidului” (și fusese în bună măsură marginalizat pentru asta), poziția lui Brucan era pe o direcție prooccidentală (vezi în acest sens cărțile

publicate și intervențiile lui mediatice în Occident din acei ani). Așadar, „din afara Partidului”.

Poziția mai degrabă prooccidentală a lui Silviu Brucan, în special în anii 1987-1989, reiese cu claritate din lectura notelor informative și a planurilor de măsuri ale Securității în ceea ce îl privește. În acest sens stau mărturie principalele „atitudini ostile” imputate de Securitate fostului redactor-șef adjunct la *Scânteia*:

> În timpul deplasărilor efectuate în anii 1985-1987 în Olanda, Japonia, SUA [...] Silviu Brucan a redactat mai multe materiale, publicate în 1987 de Editura Praeger sub titlul *Socialismul mondial la răspântie*. În lucrarea respectivă, Silviu Brucan încearcă să argumenteze [...] necesitatea efectuării unor „schimbări” și „restructurări” în sistemul social-economic și politic din țările socialiste. [...] Cel în cauză denigrează în fapt statutul politic și economic din țara noastră. De asemenea, susține ideea potrivit căreia pentru democratizarea și modernizarea actualului sistem politic „trebuie să se lovească în nucleul structurii sale de putere”.
>
> În ziua de 23 noiembrie 1987[19] [...] Brucan Silviu a dat un interviu profund dușmănos lui Nick Shorp, reporter la postul de radio englez BBC, și Koza Patricia, corespondentă a Agenției americane de știri UPI, în care face afirmații denigratoare și speculative la adresa situației interne din țara noastră. Prin pretinsa sa declarație, preluată și difuzată de mai multe posturi de radio, televiziune și agenții de presă străină, Brucan Silviu a adus grave prejudicii intereselor RS România.

La 11 decembrie 1987, posturile de radio BBC, Vocea Americii și Europa Liberă au difuzat ample reportaje pe marginea unui nou interviu dat de Brucan Silviu unui corespondent al Agenției americane UPI, în care, printre altele, a pretins că la Conferința Națională a partidului ar urma să fie abordate „gravele tulburări muncitorești din țară”.
După atenționarea de către organele de poliție, Brucan Silviu a continuat să desfășoare activități cu caracter ostil. Astfel, la 12 februarie și 23 martie 1988 a acordat noi interviuri ziaristului englez Daniel Thorniley de la revista *The Economist* și corespondenților de la Viena și Londra ai Agenției americane Associated Press, în cadrul cărora a susținut că [menține] declarațiile date anterior. Totodată a făcut referiri critice la adresa politicii externe românești, afirmând că încercările de a duce o politică independentă „au suferit un grav eșec, ca urmare a renunțării la clauza în relațiile economice cu SUA”[20].

Nu este de mirare că Securitatea a încercat să distrugă prin ardere dosarul de urmărire informativă al lui Silviu Brucan[21]. Ca majoritatea populației românești din acei ani, Brucan privea cu speranță reformele lui Gorbaciov, comparându-le cu dictatura lui Nicolae Ceaușescu. Însă din dosarul lui de la Securitate rezultă că, în același timp, Brucan nu numai că nu mai era „filosovietic”, ci avea o poziție „cu caracter instigator și provocator” față de „situația din URSS”. Mai mult, a criticat public, în cadrul unei vizite la Academia de Științe de la Moscova, decizia lui Gorbaciov de a prelua președinția URSS

drept „o acțiune retrogradă de tipul marxismului românesc”[22].

Concluzia care se impune cititorului onest al dosarului său este că Brucan pur și simplu nu mai credea în viabilitatea economică și capacitatea de reformare ale sistemului din „Europa de Est” și susținea deschis „pluralismul politic” în acest bloc[23]. Dosarul său de la Securitate are sute de referiri la contactele cu diplomați și jurnaliști occidentali (cu care Brucan se întâlnea regulat) și mult mai puține la cele cu oficiali sovietici. Pe Iulian Vlad și Aurelian Mortoiu îi preocupau prioritar legăturile lui Brucan cu „Ambasadele SUA și Angliei”. Față de acestea, securiștii încercau să-l discrediteze prin „plasarea unor date” false despre Brucan în „anturajul” ambasadelor. În același timp, încercau să-l compromită și prin „răspândirea prin mijloace speciale, în rândul elementelor filosovietice aflate în anturajul său, a informației că se manifestă ostil la adresa conducerii superioare din URSS, că nu are încredere în reformele inițiate de aceasta[24], iar punctele lui de vedere sunt de fapt elemente componente ale strategiei americane ce vizează destabilizarea situației politice din țările socialiste”[25].

Îl lăsăm pe cititor să devoaleze strategia postdecembristă a foștilor securiști când l-au desemnat pe Silviu Brucan agent KGB (evident, fără vreo probă). În mod neverosimil, „legenda” a prins, ducând la acreditarea de astăzi a aberației (susținută și de SPM) că Silviu Brucan ar fi fost nu numai „eminența cenușie” a loviturii de stat KGB-iste (sau, în orice caz, filosovietice) de la Revoluție, ci și unul dintre arhitecții diversiunii teroriste care i-a urmat (!).

Posibilitatea implicării URSS

Pentru a aprecia motivațiile lui Mihail Gorbaciov de a se implica în Revoluția română, să ne amintim situația Europei de Est în acel moment. În august 1989, sindicatul Solidaritatea intrase în guvernul polonez, deși URSS avea sute de mii de soldați, divizii de tancuri și o graniță mai lungă și mai poroasă cu Polonia, țara sa de predilecție pentru invazii, decât cu România. În mai 1989, Ungaria își distrugea gardul de sârmă ghimpată de la granița cu Austria, ducând la un exod subit, nu numai al ungurilor, ci mai ales al est-germanilor. La acea graniță avea loc la 19 august o uriașă demonstrație paneuropeană. Pe 20 octombrie parlamentul maghiar adopta legea alegerilor libere, iar pe 23 octombrie Ungaria nu mai era Republică Populară. Toate astea în prezența a 100.000 de soldați sovietici, care aveau să plece din Ungaria abia între martie 1990 și iunie 1991. Revoluția de catifea din Cehoslovacia începuse în aceeași perioadă (17 noiembrie), iar pe 24 noiembrie conducerea Partidului Comunist Cehoslovac își dădea demisia. La scurt timp cădea și acolo sârma ghimpată de la granițele de vest, iar pe 10 decembrie Gustáv Husák numea primul guvern necomunist cehoslovac de după 1948, totul în prezența a 73.500 de soldați ruși staționați acolo de la invazia din ’68. (Aceștia aveau să-și înceapă retragerea abia în februarie ’90[26].)

Începând cu 1985 (anul în care în România Gheorghe Ursu era ucis de Securitate), Gorbaciov introdusese în Uniunea Sovietică reforme nesperate, care au încurajat țările vecine să forțeze Cortina de Fier. Fără a intra în detaliile programelor perestroika și glasnost, să ne amintim că pe 19 decembrie

1986 liderul sovietic îl elibera din exilul intern pe celebrul disident Andrei Saharov și că în martie 1989 același Saharov era ales în noul parlament și organiza proaspăta opoziție democratică din URSS, Grupul Interregional.

În timpul acesta, Ceaușescu se încăpățâna să-și mențină cultul autocratic de tip nord-coreean, controlul absolut asupra populației și represiunea răzbunătoare împotriva celor care îndrăzneau să-l înfrunte, cu ajutorul „patriotic” al Securității.

Însă în decembrie 1989 Gorbaciov avea probleme mult mai arzătoare decât răsturnarea micului dictator de pe Dâmbovița. Pe 25 octombrie 1989, între 16.000 și 24.000 de mineri din regiunea nordică Vorkuta intraseră în grevă, cerând schimbări politice și economice. Pe 14 decembrie, Saharov (care susținuse cauza greviștilor) cerea public, în congresul deputaților poporului din URSS, introducerea sistemului multipartid (moment în care Gorbaciov i-a tăiat microfonul).

Lanțul Baltic. Foto: Baltic News Network, https://bnn-news.com/baltics-celebrating-the-baltic-way-30-years-after-historic-human-chain-204455

Țările baltice erau în fierbere: după Estonia în 1988, Lituania și Letonia își ceruseră independența în mai, respectiv iulie 1989. Pe 23 august același an, două milioane de oameni și-au dat mâna formând Lanțul Baltic, lung de 675 de kilometri. Cu câteva zile înainte, congresul deputaților poporului dezavuase pactul Ribbentrop-Molotov din 1939. Iar deși PCUS nu era gata să elibereze cele trei țări, unde avea sute de mii de soldați și KGB-iști, aceștia *nu au tras în tot acel tumultos an 1989 nici un glonț*.

În sfârșit, Moscova l-a lăsat și pe Honecker să cadă în Germania de Est, cel mai important și mai strategic stat-satelit din punct de vedere militar și geopolitic. Deși nu i-a convenit, Gorbaciov a lăsat să cadă, în noiembrie, și zidul Berlinului, deși avea o armată redutabilă pe teritoriul Republicii Democrate Germane. Cu toată importanța acestei țări, sovieticii n-au tras un glonț ca s-o mențină în sfera lor de influență.

Deci n-ar fi cazul să ne întrebăm… De ce n-au oprit sovieticii căderea comunismului în Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, RDG, țări mai dezvoltate și strategice, care mai erau și practic ocupate? Unde rușii n-ar fi avut nevoie nici de turiști KGB-iști și nici de comploturi filosovietice și diversioniste „locale”?

Răspunsul este elementar și ține de faptele istorice. Încă din 1987, Gorbaciov recunoscuse public că glasnostul și perestroika datorau mult „socialismului cu față umană” a lui

Dubček. Pe 4 decembrie 1989, Gorbaciov le relata celorlalți conducători ai țărilor participante la Pactul de la Varșovia despre întâlnirea pe care tocmai o avusese cu președintele american George Bush în Malta, unde discutaseră despre reunificarea Germaniei și retragerea trupelor sovietice din Europa de Est. Contrar fabulației lui Ceaușescu, a Securității și a multor amatori de teorii conspiraționiste, pe insula mediteraneeană cei doi lideri nu și-au împărțit din nou „sferele de influență". Despre România aproape că nici nu s-a vorbit la Malta. Stau mărturie documentele – făcute publice în ultimii ani – ale celor două mari puteri, printre care și stenogramele întâlnirii. Cele două versiuni, sovietică și americană, coincid[27].

A doua zi după întâlnirea din Malta, Gorbaciov și ceilalți lideri ai țărilor Pactului de la Varșovia se întâlneau la Moscova. Liderul sovietic făcea un anunț dramatic: retragerea trupelor sovietice din țările Pactului „va trebui să aibă loc ca parte a negocierilor de dezarmare europeană"[28]. O dezarmare pe care Gorbaciov și-o dorea cu prioritate, realizând că pierderea hegemoniei mondiale și cvasicolapsul economic al imperiului pe care încerca să-l reformeze fuseseră cauzate nu în mică măsură de pierderea cursei înarmărilor. Gorbaciov mai declara oficial, pentru prima oară și fără echivoc, că „Uniunea Sovietică regreta invazia Cehoslovaciei". Adică o „repudiere oficială a doctrinei «Brejnev», principiul Kremlinului de a interveni pentru oprirea oricărui proces de decomunizare".

1. Acest capitol este bazat pe materialul publicat în *NRDO* nr. 4/2018.

2. Tudor Curtifan, „Revoluție 1989. Complot împotriva lui Ceaușescu. Nicolae Militaru: E un lucru pe care Iliescu nu-l recunoaște”, *DC News*, https://www.dcnews.ro/revolutie-1989-complot-impotriva-lui-ceau-escu-nicolae-militaru-e-un-lucru-pe-careiliescu-nu-l-recunoa-te-document_571952.html.
3. *Ibidem*.
4. Se pare că trei mașini erau folosite pentru această urmărire. Una venea după el la Casa Scânteii, rămânând parcată acolo în timpul orelor de lucru ale lui Iliescu la Editura Tehnică; Grigore Cartianu, „Ziua de 22 decembrie 1989 a lui Ion Iliescu”, 26.11.2009, *Adevărul*, https://adevarul.ro/news/societate/ziua-22-decembrie-1989-ion-iliescu-1_50bd47497c42d5a663c9c975/index.html.
5. Cotuna Eugen (ofițer în cadrul USLA), „Pentru îndeplinirea ireproșabilă a misiunilor încredințate”, *Securitatea*, 1986, nr. 2(74).
6. ACNSAS, Dosar cadre T-110, ff. 6-6v
7. Este de presupus că, dacă un astfel de dosar „fierbinte”, de „spion” real (deci mai mult decât al unui fost student la Moscova cu simpatii gorbacioviste) ar fi existat, Securitatea ar fi păstrat o copie, inclusiv la CID (microfilmat). Și că o astfel de copie ar fi devenit publică prin grija unui Pavel Coruț sau a unui anonim, așa cum s-a întâmplat în atâtea alte cazuri.
8. Petre Opriș, „Ipoteze în dosarul generalului Nicolae Militaru”, *Contributors*, 25.01.2016, http://www.contributors.ro/societatelife/ipoteze-in-dosarul-generalului-nicolae-militaru, accesat pe 6.12.2018.

9. Informațiile provin din studiul lui Nicolae Corneanu publicat pe Aesgs.ro intitulat „KGB versus Securitate. Comploturile politico-militare din epoca Ceaușescu și relevanța lor în erodarea încrederii regimului”, 22.02.2019, https://www.aesgs.ro/kgb-versus-securitate-comploturile-politico-militare-din-epoca-ceausescu-si-relevanta-lor-in-erodarea-increderii-regimului, accesat pe 14.11.2019. Singura sursă (primară) pentru presupusul autodenunț al lui Militaru la care autorul face referire ar fi Constantin Olteanu, *O viață de om. Dialog cu jurnalistul Dan Constantin*, Niculescu, București, 2012. Olteanu a fost în până în ultima clipă un înalt demnitar al regimului Ceaușescu. Funcția lui în 1989 era de secretar al CC al PCR *pentru propagandă și presă* (20 mai 1988 – octombrie 1989), apoi pentru relații externe. Ne îndoim de credibilitatea șefului cu propaganda (internă sau externă) al lui Ceaușescu, *mai ales atunci când acesta încearcă să disculpe Securitatea (invocând un autodenunț al lui Nicolae Militaru pe care nimeni altcineva nu l-a văzut).*
10. În studiul amintit, Constantin Corneanu adaugă această notă de subsol în legătură cu presupusul autodenunț: „Plicul cu autodenunțul lui Nicolae Militaru a rămas în posesia ministrului Ion Coman și a fost predat în martie 1980 lui Constantin Olteanu, la preluarea funcției de ministru al Apărării Naționale. În decembrie 1985, plicul a fost predat, din nou, lui Ion Coman, și nu generalului-colonel Vasile Milea, noul ministru al Apărării Naționale (*cf*. Constantin Olteanu, *op. cit.*, p. 124). Într-o astfel de situație *se naște o întrebare: a fost Nicolae Militaru agent secret al GRU sau doar un susținător al politicii URSS în*

cadrul Pactului de la Varșovia și în lume? Inexistența în circuitul istoriografic a unor documente din dosarele Direcției a IV-a Contrainformații Militare a DSS cu referire la Nicolae Militaru amplifică misterul asupra acestui ofițer și a rolului său în confruntarea dintre comunitatea de intelligence *a României socialiste, susținătoare a politicii interne și externe a lui Nicolae Ceaușescu, și KGB & GRU, ca instrumente de putere ale Uniunii Sovietice*".

11. Dosarul de cadre al lui Iulian Vlad de la CNSAS, cota 27753.
12. https://mariusmioc.wordpress.com/2010/03/24/in-1983-nicolae-militaru-ii-scrie-lui-nicolae-ceausescu-in-ultimii-25-ani-viata-mea-a-fost-permanent-legata-de-dumneavoastra, accesat pe 6.12.2018.
13. Sorin Turturică, „Adevăruri pătrunse și nepătrunse", IRRD, *Caietele Revoluției*, nr. 5(37), 2011, pp. 18-25.
14. „Ostilitate", eticheta predilectă a Securității pentru disidenți, este chiar termenul folosit de fostul șef al Direcției a IV-a Contrainformații Militare a Securității, generalul-locotenent Vasile Gheorghe, probabil din automatism verbal de natură profesională, în legătură cu Nicolae Militaru. Într-un interviu acordat jurnalistei Angela Băcescu în martie 1991, el spunea următoarele: „Este adevărat că, pe fondul nemulțumirii cauzate de îndepărtarea sa din Armată, îndeosebi în ultimii ani, generalul Militaru Nicolae s-a situat pe o poziție de ostilitate"; Angela Băcescu, *România 1989. Din nou în calea năvălirilor barbare*, Zalmoxis, Cluj-Napoca, 1994, pp. 106-107.
15. Silviu Brucan, *Generația irosită. Memorii*, Universul și Calistrat Hogaș, București, 1992.

16. Șeful Direcției a III-a, generalul-maior Aurelian Mortoiu: „Nota cu măsurile ce se propun a fi luate în cazul Silviu Brucan [...]. Va fi studiat comportamentul lui în timp ce efectuează cumpărături la magazinele pe valută, în scopul de a stabili dacă într-o asemenea împrejurare *i se poate strecura în buzunar o bancnotă de 100 de dolari cu care să fie surprins la ieșire de «organele de miliție», care să-l cerceteze pentru deținere ilegală de valută*" (s. n.), în Radu Ioanid (ed.), *Dosarul Brucan. Documente ale Direcției a III-a Contraspionaj a Departamentului Securității Statului (1987-1989)*, Polirom, Iași, 2008, p. 87.
17. Silviu Brucan, *Generația irosită*, ed. cit.
18. Dosarul 24/1991 al Curții Supreme de Justiție, Secția Militară, „Coman și alții", vol. 19, f. 373.
19. După reprimarea revoltei muncitorilor de la Brașov.
20. Radu Ioanid (ed.), *op. cit.*, pp. 745-747.
21. *Ibidem*, p. 772.
22. *Ibidem*, p. 757.
23. Relevante în acest sens sunt articolele „Confuzii teoretice în Europa de Est" și „Despre clasa muncitoare" publicate pe 19 mai 1988 în *The Independent*, menționate în Radu Ioanid (ed.), *op. cit.*, p. 747; „Buletinul Radio nr. 693", ACNSAS/SIE FI 686MVI, ff. 25-33, prezentat în *ibidem*, pp. 757-766.,
24. Lucru ce rezultă de altfel direct din articolele lui Brucan publicate în acei ani în Occident, după cum am arătat.
25. Radu Ioanid (ed.), *op. cit.*, p. 493.
26. Acest subcapitol se bazează în parte pe articolul lui Andrei Ursu, „Apusul lagărului socialist: absurdul atacului KGB-ist în România. Vedere de ansamblu", *Contributors*, 29.12.2017,

http://www.contributors.ro/cultura/cosmetizarea-%E2%80%9Cpatriotica %E2%80%9D-a-unui-criminal-partea-a-treia, accesat la 11.11.2019.

27. „US Memorandums of Conversation, George H.W. Bush and Mikhail Gorbachev at Malta Summit, 2-3 December 1989”, 2.12.1989, History and Public Policy Program Digital Archive, George Bush Presidential Library, National Security Council, Condoleezza Rice and Arnold Kanter files, *Wilson Center. Digital Archive*, https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/117430, accesat pe 10.19.2019, și „Soviet Transcript of the Malta Summit, December 2-3, 1989”, National Security Archvies, George Washington University.
28. Bill Keller, „Clamor in Europe; Warsaw Pact Condemns ’68 Prague Invasion”, *The New York Times*, 5 decembrie 1989.

6

Cum a câștigat Securitatea războiul pentru istoria lui decembrie 1989. O analiză bazată pe probe a rechizitoriului din 5 aprilie 2019 din Dosarul Revoluției

Securitatea a pierdut bătălia pentru salvarea regimului comunist al dictatorului Nicolae Ceaușescu în decembrie 1989. Dar, deocamdată, a câștigat războiul pentru modul în care decembrie 1989 este înțeles și judecat.

Nu există o dovadă mai bună și mai amară a acestei afirmații decât obiectul capitolului de față: rechizitoriul de 501 pagini din Dosarul Revoluției din 5 aprilie 2019 întocmit de procurorii militari[1]. Rechizitoriul îi acuză pe fostul președinte al României, Ion Iliescu (1990-1996 și 2000-2004), și pe alții, inclusiv pe fostul viceprim-ministru Gelu Voican Voiculescu (1990), de „crime împotriva umanității”. E vorba de „862 de morți și 2.150 de răniți” (p. 456), crime comise după ce Nicolae și Elena Ceaușescu au fugit din București pe 22 decembrie 1989, la prânz. Inculpații sunt acuzați că au creat „o diversiune teroristă” împotriva loialiștilor „inexistenți” ai lui Ceaușescu în perioada 22-31 decembrie 1989. Scopul lor ar

fi fost de a legitima confiscarea puterii și de a acoperi rolul Armatei în vărsarea de sânge care a precedat răsturnarea lui Ceaușescu. Nestor Ratesh a descris această narațiune drept teoria „războiului de operetă”[2]. Aceasta ar putea fi numită și „schimbarea regimului printr-o operațiune de tip război de diversiune”. Ar fi așadar teoria conform căreia primul act al celor care au confiscat puterea, actul care i-a adus la putere, ar fi fost crearea unui război diversionist, în acest caz unul fals[3].

Observații generale

Înainte de a începe să studiem în detaliu rechizitoriul, facem câteva observații și interpretări generale. Unele teme vor fi dezvoltate în continuare.

1. În linii mari, vinovații și victimele violenței de după 22 decembrie 1989 ar fi fost:

• vinovați:

a) ofițeri superiori din MApN (inclusiv agenți recrutați de GRU/KGB);

b) demnitari ai PCR (inclusiv agenți recrutați de KGB/GRU);

c) mass-media (TVR, fosta presă de stat și a PCR);

d) CAAT (Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului, pentru diversiunea radioelectronică);

e) DIA (sugerată pentru că ar fi avut simulatoare; pregătirea pentru așa-zisa luptă de rezistență și pentru că ar fi

acuzat pe nedrept Securitatea);

• victime:

a) întreaga populație românească și opinia publică internațională;

b) militari în termen (nu știau nimic despre diversiune);

c) arabi suspecți și alți străini (arestați pe baza dezinformării și a suspiciunii care ar fi fost nefondată);

d) Securitatea (și, într-o măsură mai mică, Miliția);

e) Ștefan Gușă (cu excepția rolului său în represiunea de la Timișoara, este prezentat ca un erou care li s-a opus lui Iliescu și rușilor, acest lucru fiind în contrast puternic cu modul în care este tratat Militaru).

2. a) Securitatea, poliția politică și secretă a regimului comunist al dictatorului Nicolae Ceaușescu, este menționată doar în trecere, în contextul în care, împreună cu toate celelalte instituții armate de stat și de partid, începând cu 22 decembrie 1989, ora 16:00, s-ar fi pus (în totalitate) la dispoziția CFSN și a conducerii sale (în special a lui Ion Iliescu). Nicolae Ceaușescu și Elena Ceaușescu sunt prezentați ca ținte ale unei diversiuni nefaste, ca victime ale unui proces penal simulat și ale unei condamnări și executări injuste.

b) Presupusa diversiune este atribuită „Consiliului Militar Superior” din subordinea CFSN. Doar doi oficiali militari ai Consiliului Militar Superior sunt menționați, amândoi generali de Armată, Victor Atanasie Stănculescu și Nicolae Militaru (în rezervă la acea vreme). (Întrucât se presupune că Stănculescu și Militaru au participat la presupusa diversiune, nu sunt menționați generalul Mihai Chițac și, mai ales, generalul de armată Ștefan Gușă.) Se spune că Ion Iliescu, Gelu Voican Voiculescu, Iosif Rus și Emil Dumitrescu, ultimii

doi din Aviația Militară, respectiv din Forțele Navale, au participat direct la realizarea diversiunii și dezinformării. *Nici un securist nu este menționat în legătură cu presupusa diversiune*.

c) Generalii de Securitate Iulian Vlad, Gianu Bucurescu, Aristotel Stămătoiu și Gheorghe Vasile, toți patru arestați la acea vreme (e vorba de sfârșitul lui decembrie 1989) pentru participarea la vărsarea de sânge, *nu* sunt menționați cu vreun rol în presupusa diversiune în rechizitoriul din 2019. Așadar, în decembrie 1989 aceștia ar fi fost arestați pe nedrept. (Mai mult, deoarece se susține că teroriștii ar fi fost o ficțiune creată de așa-numita diversiune, asta înseamnă că, prin definiție, nu au existat teroriști-securiști, că nici un securist nu a fost responsabil în mod intenționat pentru vărsarea de sânge de după 22 decembrie 1989.)

3. Secțiunile din rechizitoriu care tratează „teroriștii" și străinii arestați sunt preluate *verbatim* din *Sinteza aspectelor rezultate din anchetele efectuate de parchetele militare în perioada 1990-1994, în cauzele privind evenimentele din decembrie 1989* (vezi, de exemplu, pp. 184-210, 438, 447-450). Acest document a fost alcătuit sub procurorii Samoilă Joarză și Mihai Popa Ulpiu Cherecheanu în decembrie 1994, când România era condusă *de facto* de coaliția PDSR-PUNR-PSM-PRM-PDAR.

4. Numărul citărilor din surse din fosta Securitate sau asociate acesteia este semnificative. Sunt incluși Aurel Rogojan, Vasile Lupu și alți stâlpi ai regimului Ceaușescu, precum Constantin Olteanu. Chiar și „turiștii sovietici" – o temă preferată a fostei Securități – apar în mărturiile lui Vasile Lupu și Ion Mateescu (de exemplu, în legătură cu

războiul radioelectronic, p. 347). Și mai îngrijorătoare este însă credibilitatea acordată de procurori, facil și serviabil, acestor membri ai instituției eminamente represive – și specialiști ai disimulării – din timpul dictaturii Ceaușescu.

5. Multe dintre mărturii au fost consemnate în ultimii ani (2017, 2018). Cele apărute imediat sau în primii ani de după evenimente, când amintirile erau mai proaspete în mintea martorilor, sunt puține. Acest lucru lărgește domeniul așa-numitelor „amintiri recuperate”. Cu alte cuvinte, martorii uită, nu-și amintesc bine, confundă detalii, date și actori, reinterpretează evenimentele de atunci prin prisma politică și a dușmăniilor personale și ideologice ale anilor (deceniilor!) care au trecut și, poate neintenționat, amestecă ce au auzit sau au citit în altă parte – *în special din istoriile scrise și filmele propagandistice de tip securist* – în propriile relatări.

6. Studiul nostru NRDO din 2018[4] este tratat superficial, în trecere (pp. 300-304). Drept contraargument la sutele de probe publicate, este audiat doar autorul unui articol din revista *Securitatea* (1989) despre *lupta de rezistență*. Acesta, evident, se disculpă spunând că articolul său ar fi fost doar un exercițiu teoretic (!). Cazul Molan este respins pentru că respectivul ar fi avut o armă și nu ar fi acționat „profesionist”. În această replică nu vedem decât o sordidă încercare de ultimă oră de a aborda un număr covârșitor de dovezi pe care procurorii le-au ignorat și în continuare preferă să le ignore.

7. În privința *luptei de rezistență*, a simulatoarelor sau a războiului radioelectronic, rechizitoriul concluzionează că sursa a fost *internă*. Dar apoi privește în orice direcție, *în afară de Securitate*, pentru a căuta vinovații (concentrându-se în principal pe DIA și CAAT). Două exemple sunt elocvente. Pe de

o parte, creditul acordat autorului articolului din revista *Securitatea* (procurorii acceptă docili minciuna că articolul său nu ar fi avut vreo bază reală). Pe de altă parte, la pp. 130-131 este citat Ioan Rusan (ofițer de Securitate din UM 0110) pentru a susține o altă dezinformare centrală a Securității: că aceia care au călătorit cu ROMBAC-ul spre Sibiu în seara de 20 decembrie ar fi fost cadre din UM 404 (Buzău), adică DIA.

8. Deși construiește o argumentație bazată pe intenția generalilor de a-și spăla mâinile de sânge după rolul avut în Timișoara, acest rechizitoriu nu adoptă varianta „timișoreană", care sugerează că o parte din conducerea Armatei (în special generalii Gușă, Stănculescu și Chițac) ar fi fost motorul diversiunii cu teroriști inventați de după 22 decembrie[5]. În fapt, rechizitoriul din 5 aprilie 2019 inversează rolurile din varianta „Timișoara", sugerând că șefii Armatei implicați în represiunea din orașul de pe Bega n-au făcut decât să se alipească unei conspirații filosovietice preexistente (din jurul lui Ion Iliescu și al nucleului viitorului CFSN). Rechizitoriul are în acest sens un puternic filon partizan „bucureștean", accentul fiind pe implicațiile politice de după 22 decembrie. Acest argument politic a făcut ca rechizitoriul, deși absolvă în întregime Securitatea, să fie totuși acceptat de mulți intelectuali anticomuniști/anti-Iliescu (în mare parte bucureșteni).

9. La fel ca în 1996, argumentele rechizitoriului se suprapun cu scrierile fostei Securități – inclusiv ale lui Pavel Coruț și în special ale unui alt fost ofițer al Direcției a IV-a, Valentin Raiha. Sugestia că DIA, și cu siguranță *nu* Securitatea poartă o vină pentru haosul și violența de după 22 are o istorie lungă în literatura securistă, de la Gheorghe Rațiu la

Nicolae Pleșiță și la mulți alții[6]. În general, puternicul substrat antisovietic/antirus al rechizitoriului și argumentele și dovezile prezentate sunt culese din propaganda naționalistă de sorginte ceaușistă a foștilor ofițeri de Securitate (inclusiv din Direcția a IV-a – Contrainformații Militare și UM 0110).

Abordare

Așadar, procurorii militari duc mai departe dezinformarea securistă după care:

– cei care au preluat puterea după fuga lui Nicolae și a Elenei Ceaușescu ar fi produs cu bună știință haosul și vărsarea de sânge care au urmat;
– același grup ar fi organizat o diversiune cu un inamic inventat (în chip de rezistență la Revoluție), care, de fapt, susțin ei, nu ar fi existat;
– Securitatea și asociați ai acesteia (care au fost suspectați, capturați și/sau arestați în decembrie 1989) ar fi fost de fapt *victime* ale diversiunii; nici unul dintre ei nu ar fi fost vinovat pentru vărsarea de sânge care a început pe 22 decembrie 1989 după prânz.

A spune că aceasta este o schimbare cu 180 de grade a înțelegerii generale la *momentul respectiv* (sau la scurt timp după aceea) este o subestimare. Cei care nu au urmărit istoriografia Revoluției din ultimele trei decenii ar putea fi surprinși să afle ce s-a spus și s-a scris la acea vreme. De fapt,

ceea ce susține rechizitoriul este exact ceea ce Nestor Ratesh a identificat în 1991 ca o teorie improbabilă:

> Mulți adversari ai regimului actual [respectiv regimul Iliescu în 1991] consideră că teroriștii au fost eliberați deoarece procesele lor ar fi fost o jenă pentru noii lideri ai țării. Criticii sunt convinși că jena ar veni din simplul fapt că nu există teroriști așa cum s-a descris în zilele sângeroase de la sfârșitul lunii decembrie 1989. Ei numesc lupta și ciocnirile care au urmat fugii lui Ceaușescu un „război de operetă", o afacere înscenată în care numai victimele erau reale. Potrivit respectivelor critici, acest minirăzboi avea menirea de a legitima noua putere, de a-i conferi aura și prestigiul salvatorului revoluției. *Oricât de puțin probabilă părea această teorie, ea a fost difuzată pe larg în presa de opoziție și în articole și cărți publicate în străinătate și a fost acceptată în anumite cercuri intelectuale românești*[7].

Desigur, ceea ce Ratesh nu spune în acest fragment, dar este esențial să se înțeleagă este că acesta a fost și argumentul favorit al Securității din mass-media care îi era favorabilă[8]. Abia în ultima vreme s-a înțeles că „mass-media favorabilă" Securității a inclus în acei ani, prin aportul unor informatori ai Securității, și ziare care păreau onorabile și erau privite cu simpatie de opoziție, precum *Ziua* și *Evenimentul Zilei*[9].

Cum a ajuns rechizitoriul, cel mai important document juridic și oficial al Revoluției române din Decembrie 1989, să fie dominat de narațiunile contrafăcute și disculpatoare ale fostei Securități? Vom încerca să explicăm acest

fenomen analizând proveniența argumentelor din rechizitoriu, și anume:

– mărturiile date în fața procurorilor militari de ofițeri din fosta Securitate, colaboratori sau informatori ai acesteia sau foști demnitari ai regimului Ceaușescu;
– declarațiile celor de mai sus făcute anterior, în mass-media românească (în unele cazuri, pentru prima dată);
– vom arăta diferențele esențiale dintre aceste mărturii (ale securiștilor și afiliaților lor) și mărturiile mai precise și mai credibile ale altor participanți și/sau observatori ai acelorași evenimente.

Înainte de fuga Ceaușeștilor

Prima jumătate a acestui capitol examinează perioada de dinaintea fugii cuplului Ceaușescu. Din punct de vedere istoric și juridic, aceasta este perioada mai puțin controversată, asupra căreia cei mai mulți istorici cad de acord. Au avut loc de asemenea o serie de procese împotriva unor factori de răspundere ai regimului Ceaușescu, a unor ofițeri de Securitate și a altor angajați ai Ministerului de Interne și a unor ofițeri superiori de armată („autoritatea de lucru judecat”).

Tulburarea discursului lui Nicolae Ceaușescu la mitingul din capitală de pe 21 decembrie 1989

O acuzație profund neverosimilă a rechizitoriului se află în concluzia procurorilor militari cu privire la ceea ce a tulburat discursul lui Nicolae Ceaușescu la mitingul proregim de joi, 21 decembrie 1989. Deoarece Nicolae Ceaușescu a dispus personal ca mitingul să fie transmis în direct la Televiziunea de stat, confuzia și șocul de pe chipul său au fost difuzate în timp real și au dus la răspândirea revoltei dincolo de Timișoara.

Rechizitoriul insinuează că o unitate militară ar fi dezorganizat intenționat mitingul și că aceasta ar fi făcut parte dintr-un complot mai amplu pus la cale de elemente ale regimului comunist pentru a-l răsturna pe Ceaușescu. Astfel, procurorii conchid:

> Analiza acestei declarații confirmă ceea ce foarte mulți participanți la miting au declarat că au simțit în timpul discursului președintelui Ceaușescu Nicolae. Mai mult și foarte important este faptul că *dezorganizarea mitingului a fost provocată și prin implicarea directă a unor cadre MApN* ce activau în cadrul unei unități cu profil special. Martorul citat nu a dorit să precizeze dacă pentru folosirea celor două benzi magnetice a avut girul structurilor superioare din cadrul MApN[10] [subl. în original].

Cu alte cuvinte, cei care i-au criticat pe procurorii militari pentru că *au transformat Revoluția într-o lovitură de stat* au o justificare când vine vorba de conținutul acestei acuzații.

A. În capitolul IV al rechizitoriului, procurorii militari prezintă declarațiile a cinci martori despre tulburarea mitingului oficial. Al cincilea este cunoscutul ziarist Cristian

Tudor Popescu, care povestește despre ce i-a spus un activist de partid. Ceilalți patru sunt martori oculari, și anume:

1. *Constantin Manea*, fostul șef de cabinet al lui Ceaușescu Nicolae în intervalul 1982-1989;
2. *Florian* [sic!; Florea] *Lăzărescu*, fost colonel, adjunct al șefului Direcției a V-a a Securității și șef al Serviciului de operații tehnice;
3. *Silviu Curticeanu*, fost șef al Cancelariei prezidențiale, 1982-1989;
4. *Ionel Dumitrescu*, ofițer al MApN, cu gradul de inginer colonel în cadrul Secției de înzestrare cu materiale tehnice a Consiliului Politic Superior al Armatei.

Patru din cei cinci martori pe ale căror declarații își construiește SPM teoria au fost membri ai regimului Ceaușescu și ai aparatului de stat comunist: doi oficiali de partid de nivel înalt, un ofițer de Securitate însărcinat cu paza lui Ceaușescu și un ofițer de armată subordonat fratelui lui Nicolae Ceaușescu, generalul Ilie Ceaușescu (care a condus Consiliul Politic Superior al Armatei). Alegerea acestor martori drept singure surse pentru un eveniment-cheie al Revoluției este în sine o dovadă că procurorii încearcă să manipuleze adevărul în favoarea principalei forțe represive a respectivului sistem.

Iată câteva pasaje din mărturiile alese de procurorii militari:

1. *Constantin Manea*, fostul șef de cabinet al lui Nicolae Ceaușescu în intervalul 1962-1989, Comisia Senatorială, dosar 208/J.I.4, Stenograma nr. 23 din 28.12.1993, a spus: „După evacuarea populației adunate la miting au rămas foarte multe

pancarte, lozinci și s-a făcut curățenie. Nu știu cine spunea, parcă Barbu Petrescu (primarul capitalei), că au fost adunate foarte multe sule. Unele din ele cu vârful însângerat. Explicația că ar fi fost o echipă pregătită care a înțepat femeile și ele au țipat, de disperare și durere. Deci așa s-a produs. *A fost foarte bine organizat*" (pp. 57-58).

2. Martorul *Lăzărescu Florian*, fost colonel, adjunct al șefului Direcției a V-a și șef al Serviciului de operații tehnice, a declarat în Stenograma nr. 29 din 25.01.1994 la Comisia Senatorială, dosar 258/J.I.4:

> În ziua de 21.12.1989, mitingul a început la ora 11:00 și a durat puțin. După ce Nicolae Ceaușescu a luat cuvântul, am auzit, la interval scurt, două șuierături puternice, ca la lansarea și căderea unei rachete, am simțit durere în stomac. Lumea s-a speriat, mitingul s-a spart. Zgomotul venea dinspre Athénée Palace. Putea să vină și prin difuzoare, căci era foarte puternic. Au fost și două explozii ca de petarde. [...] În dreptul Bibliotecii Centrale Universitare era parcată o mașină de culoare kaki de la Armată, cu difuzoare. Cred că de aici au venit șuierăturile. Eu am discutat cu colonel Ciobanu – șef de stat-major la punctul nostru de comandă – și el mi-a spus că zgomotul a venit de la mașina Armatei (p. 58).

3. Cele relatate mai sus sunt completate de martorul *Curticeanu Silviu*, care a specificat:

Eu nu cunosc ordinele pe care Ceaușescu le-a dat în continuare, dar la scurt timp am putut observa nemijlocit pe o masă aflată într-una din sălițele de la nivelul cancelariei mai multe obiecte aduse probabil din piață. Erau prezenți gl. Neagoe, șeful Direcției a V-a, și alte persoane din aparatul de partid și de stat. Pe masă am văzut mai multe bucăți de lemn, iar unele aveau la capete, sub formă de două cârlige, „coarne de drac", foarte bine ascuțite, metalice. Am mai văzut bucăți de lemn care aveau în vârf „ace". Aceste „ace" erau de fapt niște bucăți metalice de circa 5-6 cm foarte bine ascuțite la vârf și prinse în acele cozi din lemn. Rolul lor era fără îndoială acela de a împunge și a provoca evident răniri. Cred că au fost folosite pentru a crea panică și a dezorganiza respectivul miting. Sunt convins că s-a acționat în mai multe puncte, ca niște focare pentru dislocarea mulțimii. Față de masa de oameni aflată în acel moment în piață nu era suficient să se acționeze singular de câteva persoane doar într-o anumită zonă. Așa am și avut reprezentarea că lumea a alergat în mai multe părți ca urmare a existenței mai multor focare de panică. Pe acea măsuță am văzut și resturile unei sau unor petarde. Așa se discuta acolo. Am remarcat prezența lui Nicolae Ceaușescu, care a vizualizat acele obiecte aflate pe masă și puteam constata cum teama lui incipientă se transformă în furie. În mod cert Nicolae Ceaușescu înțelegea că acele obiecte au fost folosite cu intenție pentru destructurarea mitingului. Așadar, înțelegea că cele petrecute au fost urmarea unor provocări... (p. 57).

4. În legătură cu cele afirmate în paragraful anterior, este important să fie reținută declarația martorului *Dumitrescu Ionel*, audiat la sediul SPM, la data de 30.10.2017. Acesta a relatat:

> În decembrie 1989 eram ofițer al MApN, cu gradul de inginer-colonel în cadrul secției cu înzestrare cu materiale tehnice a Consiliului Politic Superior al Armatei. Unitatea unde activam purta numărul 02348 și avea în subordine UM 02381 și UM 02487 București. Ocupam funcția de ofițer I, având ca principală atribuție de serviciu asigurarea cu tehnică de propagandă specială – război psihologic [...]. La 21.12.1989 de la unitatea unde activam au fost trimise patru autospeciale care au avut rolul de a amplifica sunetul, respectiv de a dubla sistemul celor de la Radiodifuziunea Română. Aceste autospeciale s-au aflat sub comanda lt.-maj. Grumaz Alexandru. Conform planificării, cele patru autospeciale au fost instalate. *Afirm în deplină cunoștință de cauză că una dintre autospeciale a fost sursa sunetului de joasă frecvență cu efect de panică*, sunet care a provocat dezordine în mulțimea adunată în Piața Palatului, cu ocazia mitingului popular convocat de președintele Nicolae Ceaușescu. În timp, s-a acreditat ideea conform căreia acest sunet a fost generat de sovietici sau americani, însă realitatea este că sunetul a fost generat de una dintre cele patru autospeciale dispuse de UM 02348 București în perimetrul pieței. *Semnalul de panică a fost opera propagandei speciale la inamic* [...]. Precizez că acel sunet cu efect de panică înregistrat pe două benzi magnetice a fost probabil importat. Anterior datei de

21.12.1989 nu a existat nici o situație în care respectivele benzi să fie scoase pe teren. Este important de precizat că cele două benzi nu au apărut ca fiind înregistrate în evidențele unității. La 21.12.1989 ele au fost scoase și folosite în premieră [...]. Din câte cunosc de la persoanele cu care am intrat în contact, cele două benzi cu efect de panică urmau a fi folosite în timpul discursului președintelui Ceaușescu doar dacă s-ar fi ivit ocazia. Concret, această ocazie s-a ivit atunci când anumite persoane infiltrate în rândul manifestanților au declanșat acțiuni diversioniste cu scopul de a sparge mitingul. Este vorba de împunsături cu diverse obiecte contondente și ascuțite, victimele acestei acțiuni fiind în special femeile. Busculada a fost creată dinspre exterior spre interior, fiind generată o mișcare ce nu a putut fi controlată. În acel moment, a fost declanșat sunetul cu efect de panică existent pe benzile respective. Rezultatul acestor acțiuni este bine-cunoscut. Precizez că Mircea Andrievici (comandantul UM 02487 București) nu a luat singur decizia de folosire a acestui sunet cu efect de panică, ci doar după ce s-a consultat cu mine și Ionescu Dan (comandantul UM 02381 București). Împreună am decis să experimentăm pe viu folosirea acelui sunet. Cunoșteam la modul teoretic ce efecte poate genera difuzarea unui astfel de sunet. Sunetul era emis pe o bandă de joasă frecvență și odată generat crea efecte de panică maximă, în funcție de subiecții asupra cărora acționa [...]. Benzile cu sunet de panică au fost distruse prin ardere în seara zilei de 21.12.1989. Pentru realizarea acestui sunet de panică se folosesc huruit de blindate, împușcături de mitraliere grele sau ușoare,

explozii (petarde, grenade). În acest fel, este posibil ca zgomotele unor explozii de grenadă sau petarde raportate de unii martori să fie generate tot de emiterea sunetului respectiv (pp. 55-56).

B. Această teorie despre mitingul din 21 decembrie datează de fapt dinaintea Comisiei Senatoriale Gabrielescu-Săndulescu invocate în rechizitoriu. Acestea nu sunt doar niște aberații personale ale autorilor citați, ci fac parte dintr-o narațiune mai complexă de disculpare a fostei Securități și a demnitarilor fostului PCR.

Astfel, afirmația că femeile au fost înțepate cu aceste sule sau bucăți de lemn ascuțite se regăsește într-o scrisoare colectivă a ofițerilor Direcției a V-a a Securității publicată în ziarul *Democrația* în septembrie 1990. Conform acestui „grup de foști ofițeri de Securitate", *„turiști" străini și colaboratorii lor autohtoni și-ar fi făcut drum de la Timișoara la București* (!) și s-ar fi infiltrat printre cei aflați la mitingul oficial. „Turiștii" au încercat apoi să creeze panică în mulțime, după cum urmează: „...uzează de furcile din oțel-beton folosite la susținerea unor lozinci din poliuretan expandat pentru a înțepa în spate participanții și a le crea impresia – pe fondul zgomotelor produse de petarde și de scurtcircuitarea difuzoarelor stației de amplificare – că se trage asupra lor"[11].

Ideea că evenimentul catalizator în întreruperea mitingului ar fi fost zgomotul emis de un vehicul al Armatei a fost reluată ulterior de un alt fost „ofițer superior" al Direcției a V-a (tot anonim), în interviurile publicate în 2004 în *Jurnalul Național* (al cunoscutului informator al fostei Securități, Dan „Felix" Voiculescu)[12]. În sfârșit, mărturia lui Constantin Manea

a fost invocată de Grigore Cartianu, un ziarist ale cărui elucubrante cărți despre decembrie 1989 au fost bine primite de fosta Securitate[13].

C. Ce este fals în analiza din rechizitoriu a evenimentelor care au determinat dezorganizarea discursului lui Ceaușescu? Practic, totul. Pe de o parte, ideea unei dezorganizări intenționate, care insinuează că și revolta anterioară, cea din Timișoara, și cea din după-amiaza de 21, până la răsturnarea lui Ceaușescu, nu au fost spontane, ci planificate – și încă „din afară”. Această „legendă” plantată de securiști susține că ei nu s-ar fi opus unei revolte populare împotriva lui Ceaușescu, ci doar unei lovituri de stat. Prin urmare, justifică indirect acțiunile represive sau inacțiunile lor din acel moment. Punctul de plecare comun al acestor mărturii este același: că acțiunile unor agenți (nu foarte bine identificați) au fost cauza principală a dezorganizării mitingului și că au fost intenționate. Însă realitatea a fost alta. Ceea ce lipsește din aceste relatări este ceea ce a precedat țipetele femeilor și sunetul emis de vehiculul militar.

Pentru a înțelege șirul evenimentelor, să începem cu relatările corespondenților de presă străini aflați la București publicate imediat după ce-a avut loc incidentul[14]. La scurt timp după ce adunarea populară s-a destrămat, un ziarist bulgar a relatat că motivele tulburării au fost folosirea unor grenade cu gaze lacrimogene de către forțele regimului pentru a-i împiedica pe demonstranți să intre în piață și panica pe care aceste grenade au dezlănțuit-o printre cei care erau deja în piață[15] Ziaristul sugerează că demonstranții s-au adunat inițial lângă Piața Romană, pe bulevardul Magheru, și erau de ordinul miilor când au ajuns în Piața Palatului, unde

își ținea Ceaușescu discursul. Relatări similare vin de la corespondentul agenției iugoslave Tanjug care a transmis că demonstranții s-au adunat în colțul din nord-vest al Pieței Palatului, lângă hotelul Athénée Palace, și, când „au încercat să se apropie de mitingul oficial, s-a aruncat cu grenade de gaz lacrimogen asupra lor”[16]. Conform aceluiași corespondent, tinerii au început să strige lozinci anti-Ceaușescu și, când au fost alungați de Miliție, au luat-o pe străzi laterale pentru a ajunge într-o altă parte a mitingului[17]. Miliția a folosit atunci grenade cu gaze lacrimogene pentru a-i împiedica pe acești demonstranți să ajungă la mitingul oficial și, după ce au explodat acestea, „transmisia directă la radio și televiziune a fost întreruptă pentru câteva minute”[18].

După cum am văzut, în mărturiile lor Florea Lăzărescu și Silviu Curticeanu se referă amândoi la explozia „petardelor” (deși Ionel Dumitrescu încearcă să sugereze că sunetele de explozie ale „petardelor” și grenadelor ar fi fost produse tot de vehiculul militar). Însă și alți martori oculari ai confruntărilor dintre forțele regimului și demonstranți din după-masa și seara de 21 decembrie se referă la folosirea unor „petarde” de către forțele de ordine împotriva demonstranților[19]. Un martor ocular al evenimentelor din Piața Universității din după-amiaza zilei de 21 decembrie povestește: „Securiștii fugeau după ei, fugeau care încotro și demonstranții. Se mai opreau din fugă și veneau înapoi după securiști. Securiștii iar se năpusteau peste ei, în grupuri, au dat și cu *petarde*, au dat și cu bastoanele”[20].

Care forțe ar fi putut folosi „petarde” și grenade cu gaze lacrimogene împotriva demonstranților? În procesul său de la începutul lui 1990, ministrul de Interne din perioada

evenimentelor, Tudor Postelnicu, a dezvăluit că „de gaze lacrimogene s-au ocupat cei de la USLA” la miting[21]. Mai mult, documente CNSAS obținute de Mădălin Hodor demonstrează clar că aceste așa-zise GELA (Grenadă cu Efect Luminos și Acustic), la care se referea descrierea de „petardă”, erau în dotarea USLA[22].

Transcrierile parțiale ale comunicărilor între unitățile USLA și Miliție au fost publicate la sfârșitul lui ianuarie și începutul lui februarie 1990 în ziarul *Libertatea*[23]. Aceste transcrieri confirmă că încă înainte ca adunarea populară să fi început, grupuri mari de demonstranți adunați în mai multe intersecții ducând spre Piața Palatului strigau lozinci împotriva regimului și puneau la încercare capacitatea forțelor de ordine de a-i împiedica să intre în piață[24]. Martori oculari au identificat forțele care i-au împiedicat să intre în piață ca „trupe USLA”[25]. Transcrierile arată de asemenea că din ordinele șefului Securității, generalului Vlad, USLA a lansat gaze lacrimogene și GELA împotriva demonstranților[26]. Transcrierile arată și că „forțele speciale de intervenție” pretind că „au restabilit ordinea”. Un uslaș a comunicat despre demonstranți: „Huliganii ăștia trebuie anihilați în primul rând. Nu sunt hotărâți ăștia. Ar trebui să-i ia repede. Restul sunt șovăitori”[27].

Un element semnificativ: transcrierea publicată pe 5 februarie 1990[28] prezintă comunicările „Granitului” în dimineața de 22 decembrie. *„Granitul” este identificat ca fiind colonelul Florea Lăzărescu din Direcția a V-a.* E vorba de *același Forea Lăzărescu prezentat în rechizitoriul SPM ca un martor credibil la evenimentele din 21 decembrie 1989, când, de fapt, era un participant activ la represiunea din acele zile!*

Când au apărut transcrierile din ziarul *Libertatea*, nu era clar de unde veniseră. În martie 2006, jurnalistul Romulus Cristea a lămurit sursa acestor redări ale comunicărilor dintre Securitate, Miliție și șefii PCR în după-amiaza și seara de 21 decembrie 1989 și din dimineața zilei de 22 decembrie[29]. Potrivit lui Cristea, „interceptările și transcrierile pe foile de goniometrie au fost efectuate de radiotelegrafiști și alți angajați de la Centrul de Control al Radiocomunicațiilor din strada Olteniței nr. 103, București. Înregistrările au fost făcute din propria inițiativă a unor salariați, care și-au asumat riscurile de rigoare, în acea perioadă fiind interzisă ascultarea frecvențelor alocate organelor de Milițe și Securitate”[30].

Cristea a reprodus unele dintre cele mai importante fragmente din transcriere (identice cu cele apărute la începutul anilor ’90 în *Libertatea*) și a adăugat comentarii, pertinente pentru înțelegerea cauzei principale a tulburării mitingului:

> La acel moment, au fost interceptate următoarele convorbiri:
>
> Ora 12:10
> — 146, 475. Introdu civilii, Oprea, fă agitație. Măi, terminați cu joaca la stație, că va ia dracu’. (Se aude o voce care scandează „Ceaușescu PCR”).
> — Măi, nu mai strigați în stație.
> Ora 12:30 – USLA
> — Tridentul, și pe Calea Victoriei, la Gioconda [un magazin de confecții], iarăși este un grup care scandează lozinci.
> — Tridentul, Catargul, sunt Catargul 5, la „Muzica”, aici, în față a izbucnit scandal. Pe Victoriei, spre poștă. Scandează

lozinci, dar nu intervine nimeni. Miliția se uită doar la ei.
— Sunt Catargul 5. Au fost împrăștiați pe Victoriei, spre Casa Centrală a Armatei.
De la Inspectoratul Miliției București intervine cineva care comunică:
— Vezi ce poți. *Pe care poți să-i temporizezi, că nu sunt mulți. Trebuie o forță mai dură un pic.*
— *Toate forțele să intervină să-i împrăștie!*

Interesant este că în zona Hotelului București, chiar înainte de spargerea mitingului de la CC-PCR, *persoane îmbrăcate în costume de culoare kaki, cu cizme și fără însemne militare au coborât dintr-un autocar și au luat la bătaie, cu bâtele din dotare, persoanele aflate în zonă, după care au aruncat câteva petarde și grenade lacrimogene. S-au făcut primele rețineri. Se bănuiește că exploziile auzite dinspre Ateneu și Biserica Kretzulescu ar fi fost ecoul acestor acțiuni de la Hotelul București.*

USLA, deranjată de „huligani”

Orele 12:30-14; USLA:
— În zona Catargului 2 este liniște.
— La fel în zona Catargului 1 [dispozitiv USLA].
— Sunt Catargul 3. Au mai rămas la „Gioconda” în față. Văd că s-au potolit.

Intervine un ofițer de la Inspectoratul Securității Municipiului București:

— Măi, transmite la mine. Două unități de la Popa să meargă la Calea Victoriei și două să vină la Onești (actuala str. Dem I. Dobrescu). Imediat!
— Am trimis forțe.

— Aici s-au concentrat, la Sala Dalles, colț cu Batistei.
— 2056.

În același interval de timp (12-14), discuție între „Tridentul” și „Catargul” de la USLA:

— Da, recepționez, sunt Catargul. Tridentul, confirmă, te rog.
— Te retragi? Sunt forțe de ordine care trebuie să acționeze.
— Te retragi și supraveghezi.
— Supraveghezi și mă ții la curent.
— *Huliganii ăștia trebuie anihilați în primul rând. Nu sunt hotărați ăștia. Ar trebui să-i ia repede*. Restul sunt șovăitori.
— La Catargul 3, în fața Hotelului București se scandează.
— Da, s-au luat măsuri.
Zona Hotelului București, pe Calea Victoriei, a fost locul unde a existat un prim grup de demonstranți care au început să strige împotriva regimului ceaușist-comunist chiar când se desfășura mitingul din fața CC-PCR.
Aici au fost primele persoane reținute și bătute de forțele de ordine. Conform cercetărilor efectuate de procurorii militari, în zona respectivă a activat și *un grup de persoane venite de la Timișoara. La un moment dat, aceștia, susținuți de câțiva bucureșteni, au reușit să treacă prin barajul format de forțele de ordine și să se îndrepte apoi spre Piața Palatului. Incidentul a fost consemnat și în Raportul Comisiei Parlamentare de anchetă privind evenimentele din decembrie 1989*[31].

Așadar, mitingul nu a fost tulburat pentru că au fost femeile înțepate cu instrumente ascuțite sau pentru că au fost

emise sunete de un vehicul militar, ci de demonstranți – inclusiv din Timișoara – care au încercat să străpungă cordoanele forțelor de ordine la periferia regimului. Pentru a-i bloca și a-i dispersa, Securitatea (USLA) a folosit gaze lacrimogene și grenade audio-vizuale de tipul GELA care, fără intenție, au provocat panică în rândul mulțimii și au întrerupt discursul lui Ceaușescu. Încă o dată, acest efect a fost, evident, neintenționat.

Mădălin Hodor a explicat de ce ar fi țipat femeile și de ce unitatea lui Dumitrescu a dat drumul la benzile sonore care induc panica:

> Și începe. Apoi, fix când Ceaușescu mulțumea „organizatorilor acestei mare (?!) adunări populare”, se aude o bubuitură. Se oprește cu mâna în aer și se uită fix în dreapta lui, la locul cu pricina. Fix ceea ce se temea Vlad se întâmplase.
> Un grup de tineri (unii susțin că erau timișoreni și poate erau chiar cei scăpați de Vlad de sub supraveghere, poate bucureșteni, nu e clar) au încercat să intre în piață strigând „Timișoara! Timișoara!”. Aici a intervenit un șir de evenimente în lanț.
> Nu o să știm niciodată ce s-ar fi întâmplat dacă Vlad nu ar fi trimis acolo uslașii de la DSI (Detașamentul Special de Intervenție) al USLA. Dacă acolo erau doar milițienii din FOI și cei de la trupele de securitate, probabil că protestatarii ar fi fost respinși cu bastoane și scuturi. *Dar așa, băieții din DSI, care erau luptători, nu forțe de menținere a ordinii, au pus mâna direct pe grenadă. Pe GELA. Era din dotarea lor standard, dar era pentru uzul*

antitero și pentru spații închise, unde trebuia să năucească teroriștii [s. n.][32]. Dar, vorba românească, asta avem, cu asta dăm. Și au dat. Bubuitura a fost amplificată de spațiul îngust al străduței și s-a instalat un început de panică. Din nou ironia istoriei, exact în zonă erau niște femei de la o întreprindere bucureșteană. S-au speriat rău de tot și au început să țipe, să se împingă și au încercat să fugă. S-a creat o busculadă și unele dintre ele au fost călcate în picioare. De aici ce s-a văzut la televizor.

Ceaușescu a încercat să treacă peste moment, dar băieții din jurul său deja s-au activat. Cum erau deja setați, nu au mai așteptat să se lămurească ce se întâmplă și au trecut direct la planul pentru protecția secretarului general. Oamenii lui Neagoe de la a V-a au ieșit atât de repede cu automatele pe scările CC, că au ieșit în costume. Vlad se agita în balcon și urla la ăia de jos. „Cu ce ați dat?”, întreabă. În CC Ardeleanu se agită și el. „Dați-mi GELA!”, urlă șeful USLA.

Vrea să iasă și el să arunce în dușmanii poporului. Dar nu mai apucă. Le-o iau tuturor înainte oamenii lui Ilie Ceaușescu.

Declarație de martor. Ionel Dumitrescu, colonel inginer, ofițer I la UM 02348 (Secția de înzestrare cu material tehnic a Consiliului Politic Superior al Armatei). Dumitrescu făcea parte dintr-o subunitate din subordinea CPSA, UM 02478 unitate care se ocupa de „război psihologic și asigurare cu tehnică de propagandă și cultură pentru MApN”. Ce spune el? „La data de 21 decembrie 1989, de la unitatea mea au fost trimise mai multe autospeciale care au avut rolul de a amplifica sunetul (respectiv de a dubla sistemul celor de la

Radiodifuziunea Română). Autospecialele au fost sursa sunetului auzit atunci când adunarea populară organizată în Piața Palatului s-a dezorganizat, iar participanții au început să fugă". Clar. Frumos. La obiect. Fără diversioniști, împunsături cu obiecte ascuțite, comploturi și lovituri de stat.

Crezând la fel ca ceilalți că se pregătește un atac la adresa secretarului general, oamenii lui Ilie Ceaușescu au pus benzile pe care le foloseau în aplicațiile lor de război psihologic cu vuiet (care le-a dat impresia participanților de zgomot de tancuri și avioane). Scopul? Să golească rapid piața, pentru ca forțele de intervenție să protejeze clădirea CC. Ceea ce s-a și întâmplat. Mulțimea panicată s-a călcat în picioare, încercând să fugă, cu gândul că ăștia pun tancurile pe ei ca la Timișoara.

Ceaușescu însă, care din balcon vedea întreg peisajul, a înțeles că nu se întâmplă nici un atac. A urlat odată la ei „Ho, bă!", a refuzat nervos să intre în sediu și le-a ordonat să aducă mulțimea înapoi. Asta au și făcut.

După ce au adunat cu chiu, cu vai pe cei care nu fugiseră și au garnisit primele rânduri cu securiști, Ceaușescu a mai vorbit încă un sfert de oră, încheind tot ironic cu versuri din *Deșteaptă-te, române*.

Dar era prea târziu. Se văzuse la televizor că nu mai avea poporul de partea lui[33].

Cu alte cuvinte, Hodor subliniază absurditatea ideii, insinuată de procurorii militari, că unitatea specială de propagandă a Armatei, sub comanda generalului Ilie Ceaușescu, s-ar fi angajat într-o acțiune de subminare și

eventual răsturnare a fratelui sau, Nicolae (!). Dacă au existat într-adevăr eforturi de amplificare a panicii – înțeparea femeilor în spate cu instrumente ascuțite sau „vuietul” transmis de vehiculul militar, acestea au fost evident eforturi ale regimului de a *dispersa* manifestanții, de a goli piața și de a ajuta forțele de ordine să împiedice luarea cu asalt a CC-ului.

În rechizitoriu, procurorii militari au transformat manifestația spontană și eforturile Securității de a suprima demonstranții într-o acțiune premeditată a unora dintre forțele de ordine menite să tulbure discursul. Bazând-se exclusiv pe mărturiilor foștilor securiști și ale demnitarilor de partid și ignorând un vast material probator cu adevărat credibil, magistrații maschează rolul Securității în represiunea care a dus la fuga lui Ceaușescu. Ne e greu să credem că au făcut-o doar din comoditate, ținând cont de miile volume de anchetă pe care le-au produs. Nu ne rămâne decât să deducem că e vorba de aceeași veche obediență față de Securitate care a caracterizat instituția Parchetelor Militare atât sub Ceaușescu, cât și după Revoluție.

Pe cine a transportat ROMBAC-ul la Sibiu în noaptea de 20 decembrie 1989?

Modul în care rechizitoriul tratează cazul avionului ROMBAC trimis de la București la Sibiu în noaptea de 20 decembrie trezește suspiciuni similare. Forțele trimise cu acel avion au fost suspectate că au jucat un rol în represiunea manifestanților înainte de 22 decembrie 1989 și în violența care a urmat, având astfel o dublă semnificație.

Rechizitoriul explică:

Despre evenimentele desfășurate la Sibiu mai există o controversă. S-a speculat în perioada postdecembristă că la data de 20 decembrie 1989, pentru protecția suplimentară a lui Ceaușescu Nicu, la Sibiu a fost trimisă, în regim conspirat, o grupă militară aparținând *DIA*, mai precis militari ai UM 0404 Buzău (cercetare). Acești militari ar fi făcut deplasarea spre Sibiu, clandestin, la bordul unei aeronave civile ROMBAC (BAC-400) ce asigura ruta București – Sibiu. Controversa a apărut și pentru că, doar atunci, cursa a fost efectuată cu o aeronavă ROMBAC în locul uzualei aeronave de tipul AN-24. Totuși ancheta a demonstrat că motivul înlocuirii a fost determinat de o necesitate de moment: aeronava ROMBAC era mai încăpătoare, astfel încât au putut fi transportate toate pachetele trimise din străinătate (mai ales din RFG) rudelor aflate în zona Sibiu, dată fiind comunitatea germană numeroasă de aici. Așadar, prezența în sine a aeronavei ROMBAC nu constituie motiv de suspiciune. Cu toate acestea, au existat declarații de martor prin care s-a arătat că în perimetrul situat între sediul Inspectoratului Județean al MI și UM 01512 Sibiu au fost executate trageri cu arme militare automate de către persoane echipate în combinezoane de culoare neagră, aflate pe terasele blocurilor din apropiere. Sunt relevante declarațiile martorilor *Bogdan Viorel* (audiat la 8.12.2006), *Bălăiță Romulus* (audiat la 17.11.2006) și *Verony Viorel* (audiat la 13.12.2006). Acestea, precum și altele, sunt atașate dosarului, în vol. I-VII, *Sibiu* (p. 130).

a) Rechizitoriul însă îl citează doar pe martorul Rusan Ioan (sediul SPM, 04.10.2018-11/P/2014, vol. IV, *Declarații*, pp. 130-135):

> Cu referire la evenimentele desfășurate în Sibiu și nu numai, a fost audiat martorul *Rusan Ioan* (sediul SPM, 04.10.2018-11/P/2014, vol. IV, *Declarații*, pp. 130-135) care a spus: „În decembrie 1989 eram cadru al DSS și făceam parte din Unitatea 0110 – Contraspionaj țări socialiste. Eu am fost șeful colectivului anti-STASI [serviciul de informații al RD Germană], așa că am luat contact doar tangențial cu colegii care desfășurau activități anti-KGB. Într-un interviu pe care l-am acordat mai demult, am spus că în decembrie 1989 puterea a fost preluată chiar de cei pe care-i urmăream noi. [...] După Revoluție, când îndeplineam funcția de șef al Departamentului de Informații Sibiu (SRI), am primit ordin să efectuez o cercetare în vederea obținerii de date pentru clarificarea evenimentelor de la Sibiu din decembrie 1989. [...] În urma cercetărilor, mi-am format convingerea că aterizarea avionului ROMBAC la Sibiu în seara zilei de 20 decembrie 1989 a avut rolul de a aduce un comando de militari de la Batalionul 404 Buzău. Aceștia au călătorit împreună cu pasagerii cursei respective. Am luat câteva declarații unor pasageri care au afirmat că în aeronavă au călătorit și luptătorii Batalionului 404 Buzău. Am avut și declarația bucătarului de la UM 01512 Sibiu, care a precizat că în acea perioadă a hrănit suplimentar un grup de militari despre apartenența cărora nu știa nimic, afirma că nu erau din unitate și nu se legitimau” (pp. 128-129, 130-131).

Procurorii militari adaugă faptul că, în afara acestei declarații, *nu ar exista nimic care să confirme implicarea vreunei forțe speciale în evenimentele din Sibiu*[34]. Și în acest caz, magistrații militari au ales să ia în considerare o singură sursă, una din sfera Securității. Aceasta sugerează (previzibil) că Direcția de Informații a Armatei (UM 404 Buzău) ar fi fost implicată în crimele de la Sibiu. Din nou, SPM ignora probele existente *din afara Securității*, care demonstrează cu totul altceva.

b) Mărturia lui Ioan Rusan citată de procurorii militari nu este prima în care Securitatea încearcă să arunce vina pe DIA la Sibiu. În noiembrie 2004, astfel de alegații au apărut în cotidianul cunoscutului colaborator al Securității Dan „Felix” Voiculescu, *Jurnalul Național*, într-un interviu cu Alex Mihai Stoenescu. Scrierile acestui manipulator au minimalizat sistematic responsabilitatea Securității pentru crimele de la Revoluție. Și nu e de mirare: Stoenescu a fost informator plătit al Securității înainte de 1989[35]. Rusan încearcă deci să sugereze că Ceaușescu a fost răsturnat de dușmani din Est și din Vest, devalorizând curajul popular spontan și autentic care a stat la baza răscoalei din decembrie 1989. În interviul din noiembrie 2004, Rusan susține că revolta ar fi fost opera românilor instruiți în diversiune de serviciile de informații străine și trimiși înapoi în România. Aceasta este o narațiune veche a Securității, care se regăsește în scrisoarea menționată mai sus de la ofițerii Direcției a V-a din septembrie 1990. Numeroasele interviuri ale portavocei Securității Angela

Băcescu și ale însuși șefului Securității Iulian Vlad au susținut viguros, de-a lungul anilor, această abracadabrantă legendă.

Ioan Rusan nu e singurul fost ofițer de Securitate care a căutat să sugereze că forțele venite la Sibiu cu ROMBAC-ul pe 20 decembrie 1989 au fost cadre DIA. Valentin Raiha, fost ofițer de Contrainformații militare, scria în 1994: „Dacă ne gândim că «securiștilor-teroriști» nu li se hărăzise o soartă prea blândă în cadrul scenariului «Revoluției», nu trebuie să concluzionăm că pasagerii ROMBAC-ului ar cam trebui căutați în grădină la DIA?”[36].

De fapt, tot un fost CI-ist a emis (probabil pentru prima dată) ipoteza că cei din avion erau din DIA. În paginile săptămânalului clujean *Nu!*, într-o notă anonimă (din nou!) din 1990, după ce a recunoscut concurența dintre Direcția a IV-a și DIA, acesta a adăugat: „Despre DIA știu multe… A doua oară am auzit de un avion care a decolat din București de pe Aeroportul Otopeni, și nu Băneasa, cum era normal, spre Sibiu, avion în care erau doar șapte sibieni și în rest peste 50 de bărbați cu valize asemănătoare, civili, dar cu domiciliu fals: așa am înțeles din depoziția col. Rotariu, inspector-șef la Sibiu [la Inspectoratul MI]”[37].

Este interesant în această privință ce s-a scris în anii ’90 despre colonelul Rotariu:

> În lucrarea *Lovitura de stat a confiscat Revoluția română*, Șerban Săndulescu, membru al Comisiei Senatoriale, susține ideea că avionul ROMBAC a adus la Sibiu nu uslași, ci luptători ai Direcției de Informații a Armatei, argumentându-și afirmația în principal cu declarațiile făcute de elevi ai UM 01512, care, în seara zilei de 20

decembrie 1989, i-au întrebat pe cei aduși în unitate de unde sunt, aceștia răspunzând că de la DIA. Fără a cita alte detalii sau nume proprii, Șerban Săndulescu precizează că aceste fapte i-au fost relatate de un redactor de la ziarul *Tribuna* din Sibiu, care urma să scrie o carte. Pentru susținerea ipotezei sale adăuga „confirmarea obținută personal de la un cadru al SRI", a cărui identitate este învăluită în aceleași anonimat.

Varianta că în ROMBAC au fost aduși la Sibiu luptători ai DIA este susținută în cartea *Recurs* și de *Iulian Rotariu, fost inspector-șef la Inspectoratul MI Sibiu*. Pasagerii avionului, susține acesta, „nu au aparținut Ministerul de Interne. Din surse care au ținut să-și păstreze *anonimatul*, cei circa 80 de pasageri ar fi fost cazați la UM 01512 Sibiu, unde au intrat pe poarta 2, și nu pe cea principală. Dacă ar fi fost de la MI ar fi fost identificați [?!]. Mai degrabă au făcut parte din trupele de cercetare-diversiune subordonate DIA".

Interesant de reținut este faptul că varianta DIA este susținută, în diferite formule, doar de foste cadre ale MI, interesate, se pare, să creeze această diversiune…[38]

c) Cu alte cuvinte, singura mărturie prezentată în rechizitoriu despre cei veniți la Sibiu cu ROMBAC-ul aparține unui fost ofițer de Securitate, iar ea repetă fabulațiile altor foști ofițeri de Securitate emise de-a lungul anilor. La trei decenii după epoca Ceaușescu, e posibil ca unii cititori să nu cunoască prea multe despre eternul meci „Steaua-Dinamo" (referință în care numele celor două cluburi de fotbal – al Armatei, respectiv al Securității – sunt folosite ca reprezentanți pentru confruntarea mai largă), despre

competiția birocratică și neîncrederea dintre militari și Securitate. Această luptă tăcută, ancorată în preferința absolută a dictatorului pentru instituția represivă, respectiv DSS, caracterizează epoca târzie a regimului Ceaușescu[39].

Prin natura misiunii instituționale, Securitatea a privit cu un adaos de suspiciune unitatea DIA a Armatei. Militarii din DIA au fost în mod special conștienți de eforturile Securității de a-i supraveghea și controla. În mărturia sa în fața Comisiei Senatoriale Gabrielescu, contraamiralul Ștefan Dinu, șeful DIA din 1989, a declarat în ianuarie 1994 că, pe hârtie, militarii români aveau 31 de atașați militari în străinătate pentru a acoperi 50 de țări; în realitate, până în decembrie 1989 au rămas doar patru – Budapesta, Belgrad, Paris și Roma. Dinu a descris situația astfel:

> Pentru că, treptat-treptat, datorită poate adversității serviciilor de informații DSS, nu avea interes să mai existe alături de ei, undeva, independent, vreun serviciu de informații. Aveau întotdeauna obsesia că nu se lucra corect în aceste servicii – vorbesc de cele externe, că în țară noi nu aveam nimic –, ofițerilor sub acoperire li se găseau tot felul de șicane ca să fie retrași. Îi retrăgeam și alții nu s-au mai numit ca atașați militari în exterior[40].

Bineînțeles că relatările oricărui fost șef de serviciu secret din timpul regimului Ceaușescu nu reprezintă neapărat o sursă credibilă. Cât privește cifrele prezentate de Ștefan Dinu și relația de subordonare a efectivelor DIA față de Direcția de Contrainformații a Securității și față de DSS în general,

informațiile vice-amiralului se coroborează cu numeroase alte surse, lucru care le face credibile[41].

Detaliile care se cunosc despre DIA oricum fac prezența membrilor săi în acel avion practic imposibilă, pentru mai multe motive. În primul rând, nu aveau personalul necesar. Relatările variază, dar cei mai mulți sugerează că numărul de civili suspecți care s-au urcat în avion era de cel puțin 40. Dinu a declarat în fața Comisiei Gabrielescu (din care a făcut parte și Săndulescu), pe 13 ianuarie 1994, că „Nu aveam practic 80 de luptători în acest batalion”[42]. Se știe că 41 dintre aceștia erau la Timișoara din dimineața zilei de 18 decembrie. Ei s-au întors la baza lor din Buzău pe 22 decembrie[43]. Ar fi rămas deci 39 la sediu. E puțin probabil ca toți să fi fost trimiși la Sibiu, în același timp în care jumătate din unitate era la Timișoara. Mai mult, se pune întrebarea evidentă de ce să fi călătorit la București în loc să zboare direct la Sibiu.

De altfel, militarii aveau propriile aeronave. Când cei 41 de membri ai acestei unități au fost transportați la Timișoara, s-au dus cu un avion militar AN-24/26, nu cu un ROMBAC civil al companiei Tarom. Au plecat de pe aeroportul militar Boboc din apropiere de Buzău, nu din București. Mai mult, cunoscând preferința militarilor pentru procedurile operative standard, de ce la două zile după trimiterea echipei lor la Timișoara cu o aeronavă militară ar fi ales un zbor Tarom cu pasageri civili la bord?[44] Ipoteza DIA pur și simplu nu stă în picioare dacă ținem cont de numărul de luptători, nava, ruta de zbor și procedurile Armatei.

Încă mai problematic e faptul că, din nou, rechizitoriul nu menționează existența probelor, mult mai bogate, consistente din punct de vedere logic și din surse credibile, care

demonstrează că personalul „misterios” de pe ROMBAC era al USLA, așadar al Securității.

Astfel, Nicu Silvestru, șeful Miliției Județene Sibiu, arăta în 1990, într-o scrisoare din închisoare, că Nicu Ceaușescu a anunțat în cadrul unei ședințe de urgență din după-amiaza zilei de 19 decembrie 1989 că „o să-mi chem specialiștii mei de la București” pentru a deschide focul în cazul în care vor avea loc proteste în Sibiu[45]. Ministrul de Interne Tudor Postelnicu a recunoscut la procesul său din ianuarie 1990 că Nicu l-a sunat solicitând „ceva trupe”, iar el l-a informat pe șeful Securității Iulian Vlad despre cerere[46]. Dacă ar fi fost vorba de personal DIA, de ce l-ar fi sunat Nicu pe Postelnicu, și nu pe ministrul Apărării? Și de ce ar fi transmis Postelnicu cererea mai departe lui Iulian Vlad, șeful Securității?

Primii doi procurori militari în dosarul Sibiu, Anton Socaciu și Marian Valer, au identificat pasagerii drept USLA[47]. Chiar Nicu Ceaușescu recunoștea că aceasta a fost acuzația când declara, în august 1990:

> au fost două variante pe care mi le-a dat procuratura militară. Deci o dată în prima fază a anchetei penale, că erau cei de la Ministerul de Interne. După aceea, în faza a doua a anchetei penale, când USLA și cei de la Ministerul de Interne au început să treacă, în umbră, ca să zic așa, și nu se mai pomenește nimic de ei, s-au luat declarații după lista de pasageri din care a reieșit, după câte mi-au spus anchetatorii, că erau oameni normali, fără nici o problemă[48].

Însuși comandantul USLA, colonelul Gheorghe Ardeleanu (pe numele adevărat Bulă Moise), a confirmat că oamenii lui au fost la Sibiu cu ROMBAC-ul. Întrebat despre situația personalului USLA de către Nicolae Militaru în noaptea de 23/24 decembrie 1989 la MApN, Ardeleanu a răspuns direct că există „30 în paza la ambasade și *80 la Sibiu plecați cu un ROMBAC încă din 20 decembrie 1989, din ordin superior*”[49]. La rândul său, lt.-col. Aurel Dragomir a declarat ziarului *Armata Poporului* în noiembrie 1990:

> Dragomir: Lucrurile au început să se precipite la 22 decembrie. Dimineața mi s-a raportat că elevii aflați în câteva puncte din oraș observă indivizi suspecți, în salopete negre, pe acoperișuri și la iluminatoarele podurilor anumitor clădiri.
> Reporter: Același echipament ca al uslașilor uciși în fața MApN…
> Dragomir: Și pe clădirea Miliției se aflau trei sau patru asemenea indivizi…[50]

Faptul că acești indivizi au fost postați pe clădirea Miliției în acea dimineață spune multe despre apartenența lor: nu e plauzibil ca personalul DIA să fi avut acces la pozițiile de pe clădirea Miliției.

Ca să recapitulăm, rechizitoriul citează o singură sursă, anume a Securității, pentru a insinua că cei transportați pe 20 decembrie 1989 la Sibiu erau cadre DIA. Sursele din mass-media care spun că erau DIA se bazează practic exclusiv pe relatările Securității și Miliției. În schimb, probele care dovedesc faptul că erau cadre USLA includ nu doar relatările

personalului militar, ci și cuvintele actorilor direct implicați, inclusiv Securitatea, Miliția și demnitari din vârful ierarhiei regimului (inclusiv Nicu Ceaușescu). Acestea sunt și relatările inițiale, așadar cele mai credibile, dinainte ca aparatul de dezinformare securist să pună în circulație fabulațiile menționate.

Rolul Securității, în special al USLA, în represiunea anterioară fugii Ceaușeștilor din 22 decembrie 1989

Se ridică întrebarea de ce sunt procurorii militari fixați pe varianta atât de implauzibilă cu DIA, în mod clar inspirată de Securitate, fără măcar să menționeze probe directe și consistente logic care dovedesc că a fost vorba de personalul USLA al Securității? Citind secțiunea din rechizitoriu care privește evenimentele de după 22 decembrie, intenția procurorilor devine evidentă. Sibiul a servit drept prolog al luptei de rezistență a Securității. Fiind vorba de fiul preferat al Ceaușeștilor, era și firesc ca ordinul Comandantului Suprem[51] despre protejarea lui Nicu împotriva revoltei populare să fie prioritatea luptei de rezistență. Prezența luptătorilor USLA la Sibiu a fost o măsură premergătoare a acestei lupte și constituie încă un argument pentru stabilirea identității teroriștilor de după 22 drept cadre ale Securității. Este exact ceea ce procurorii militari încearcă cu asiduitate să acopere. În totalitatea sa, rechizitoriul nu face decât să eludeze probele care dovedesc rolul central al uslașilor și în general al DSS în violența atât de dinainte, cât și de după 22 decembrie.

Acest ignobil serviciu prestat Securității a necesitat un efort titanic. Procurorii militari au adunat un vast probatoriu

din care au extras cu migală în principal depozițiile securiștilor și apropiaților acestora. În același timp, au ignorat cu zel documente oficiale și declarațiile olografe ale martorilor oculari și ale participanților, inclusiv cele din procesele inițiale din anii 1990-1991.

Să luăm ca exemplu relatările a doi martori implicați în evenimentele din Timișoara. Aceste documente au devenit disponibile publicului pe 1 decembrie 2012[52]. Pe 9 ianuarie 1990, manifestantul Ion Popovici a scris în fața procurorului militar ce a trăit duminică, 17 decembrie 1989: „Mi-am revenit într-un camion militar în care eram mulți civili, unii morți fiind aduși la garnizoana militară. La garnizoană eu am fost dat jos și predat unui cpt. (căpitan) sau unui lt.-major (locotenent-major); văzând rana mea, n-a vrut să mă primească exprimând: «Voi trageți cu dum-dum și noi să răspundem pentru acest lucru»”[53].

Acest lucru sugerează că a) au fost folosite gloanțe explozive (așa-zisele dum-dum) și b) faptul că un ofițer de armată li se adresează celor care i-au adus pe arestați cu „Voi trageți cu dum-dum și noi să răspundem pentru acest lucru” arată că cei care au deținut și au folosit aceste gloanțe nu erau din Armata română. Mai mult, este evident că se referea la personalul Ministerului de Interne (Securitate și/sau Miliție), aceștia fiind cei care l-au adus pe Popovici.

În declarația sa olografă din 8 ianuarie 1990, Mircea Stoica descrie astfel evenimentele din 17 decembrie 1989: „Când am ajuns aici, la poartă, o voce de militar din garnizoană s-a exprimat: «Ce faceți, măi – voi toți cu bum-bum sau dum-dum și ni-i trimiteți nouă să ne spălăm pe cap cu ei»”[54].

Încă o dată rezultă că au fost folosite gloanțe dum-dum, dar nu de militari. Mai mult, se remarcă îngrijorarea acestora că vor fi acuzați pentru consecințele sângeroase ale folosirii lor. Este adevărat că au existat cazuri de victime împușcate cu muniție convențională de 7,62 mm cu miez de oțel care s-a despărțit de jachetă. Este verosimil ca aceste răni să fi dat în unele cazuri impresia greșită că era vorba de gloanțe dum-dum. Însă cei doi martori de mai sus au înțeles clar că discuția se referea la ceva diferit și neconvențional – gloanțe dum-dum. *Există multe mărturii și relatări despre oameni împușcați cu muniție neconvențională și explozive*[55]. Și totuși, rechizitoriul nu face nici o mențiune, de-a lungul celor 501 file, la folosirea acestora înainte și după 22 decembrie.

Mass-media românească a relatat că la procesul din 2008 al ofițerilor Stănculescu și Chițac, implicați în represiunea din Timișoara, au fost prezentate instanței documente declasificate ale Ministerului Apărării care demonstrau prezența cadrelor de Securitate (inclusiv USLA) printre militari și în rândul manifestanților, *trăgând acoperit* asupra acestora din urmă:

> Includerea în mai multe locuri fierbinți a unităților militare în cadrul unor *dispozitive mixte*, împreună cu forțele de ordine (trupe de Securitate, Miliție, USLA, grăniceri), specializate în acțiuni represive, de forță, infiltrarea printre rândurile manifestanților a unor persoane aparținând Securității care acționau cu deosebită abilitate, trăgând acoperit împotriva manifestanților, a fost deliberat folosită [pentru] ca stabilirea responsabilității pentru împușcarea unor oameni să devină practic

imposibilă și a arunca pe seama Armatei vina pentru o bună parte din tot ce s-a întâmplat în acele zile la Timișoara.

Este una dintre concluziile unui raport înaintat Parlamentului României de MApN, în 1990, inclus în Jurnalul depus la instanța supremă[56].

Un raport al lui Dumitru Marcu, comandantul UM 01380 din Arad, a evidențiat prezența unor forțe necunoscute din Securitate și Miliție, inclusiv în haine civile, amestecate printre trupele sale la Timișoara, inclusiv în zona Calea Girocului, unde pe 17 decembrie 1989 au fost împușcați civili. Documentul în cauză apare în Dosarele Revoluției (de la Timișoara) făcute publice pe 1 decembrie 2012 și datează din 4 ianuarie 1990.

Unii ar putea atribui aceste acuzații efortului de după decembrie 1989 al șefilor MApN de a se disculpa. Însă mărturiile lor sunt susținute de un mare număr de mărturii ale revoluționarilor[57] și de cel puțin doi ofițeri de Securitate. Aceștia și-au acuzat colegii din instituția din care făcuseră parte că pe străzile Timișoarei și în București au tras inclusiv cu gloanțe dum-dum în manifestanți. Fostul ofițer din Direcția I a Securității Timișoara Roland Vasilevici[58] și-a publicat mărturiile despre decembrie 1989 sub pseudonimul Püspöki F. în săptămânalul timișorean *Orizont* în martie 1990 și sub formă de carte în 1991, sub pseudonimul Romeo Vasiliu. Vasilevici a afirmat în articolele din martie 1990 și în cartea de 140 de pagini care a urmat – atât seria, cât și cartea s-au numit *Piramida Umbrelor* – că Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă a Securității și comandourile arabe pregătite de

aceasta au fost „teroriștii” din decembrie 1989. Este de remarcat afirmația lui că „Cei din USLA și unii studenți străini alăturați lor trăgeau cu niște cartușe speciale, care, la lovirea țintei, provocau noi explozii”[59]. Cu alte cuvinte, gloanțe sau cartușe explozive/dum-dum.

O altă mărturie relevantă este a tânărului „care și-a făcut stagiul militar în trupele USLA”. În decembrie ’89, a recunoscut că a activat atât la Timișoara, cât și la București. Odată cu militarii în termen, „au fost dislocați și profesioniștii reangajați, care purtau costume negre de camuflaj”, cei care la Timișoara au tras în manifestanți „de la distanță mică”. Tânărul a avut astfel ocazia să vadă „cum săreau creierii celor ciuruiți de gloanțe”. Concluzia sa a fost că „mascații, folosind armamentul lor special, au tras cu gloanțe explozive”: „Cred că mascații au fost acei teroriști”[60].

Sugestia că o astfel de muniție – gloanțe dum-dum – nu exista în România în decembrie 1989 s-a demonstrat a fi falsă. Mihai Julei, un vânător care a participat la partidele de vânătoare ale lui Nicolae Ceaușescu, vorbește despre faptul că acestea erau controlate de Securitate și că Nicolae Ceaușescu „utiliza cartușe dum-dum” la vânătoare[61]. Într-adevăr, la 9 ianuarie 1990, AFP a citat mai mulți jurnaliști din Timișoara care au participat la o razie împreună cu armata: „Potrivit jurnalistului, *suspiciunile armatei au fost confirmate atunci când a găsit un depozit de gloanțe dum-dum, folosite exclusiv de Securitate*, la domiciliul șefului cooperativei agricole de la Topolovățu Mare, Ioan Josu. Domnul Josu, fost membru al Comitetului Central al Partidului Comunist, a organizat expedițiile de vânătoare ale lui Ceaușescu”[62]. [În realitate, Ioan Josu a fost membru în Marea Adunare Națională și în

Biroul Județean de Partid Timiș, nu în CC. După ’90, a reușit să-și însușească patrimoniul respectivei CAP[63].]

Civilii care au pătruns în clădirile Securității în decembrie 1989 atestă, de asemenea, ca martori oculari, că au găsit gloanțe dum-dum printre alte muniții atipice din stocurile unităților în cauză, inclusiv la Direcția a V-a a Securității din București[64].

Uslașii au fost prezenți și în rândul forțelor care au deschis focul în noaptea de 21/22 în București. La mijlocul lunii ianuarie 1990, mai mulți militari în termen și ofițeri ai armatei au discutat despre rolul „civililor” necunoscuți strecurați printre forțele de ordine în acea noapte în Piața Universității din București, în interviuri cu reporterii ziarului armatei. Potrivit soldatului Rudolf Șuster, „Au coborât dintr-un singur camion vreo 15-20 (în civil, dar se vede că erau bine instruiți), au trecut în fața soldaților cu scuturi și, când tancurile au intrat în baricadă, au tras. Am văzut flăcările în fața pardesielor”[65].

Soldatul Tiberiu Florea a descris o scenă asemănătoare: „Aveau pardesie lungi sau paltoane, au scos pistoalele de sub ele, pe furiș, și au tras. Erau înaintea noastră, nu se puteau ascunde de noi. Nu trăgeau toți odată, în salvă, așa cum o făceam noi, în sus, ca să ne dăm curaj. Trăgeau când unul, când altul”[66].

Aceste afirmații au fost repetate în instanță și în documentele oficiale ale procurorilor militari din 1990. În aprilie 1990, la procesul lui Nicolae Andruță Ceaușescu, fratele lui Nicolae Ceaușescu și comandantul Școlii de ofițeri de Securitate de la Băneasa, un martor a mărturisit că „După declanșarea salvei de avertisment, în vacarmul produs, din

spatele nostru am văzut civili care trăgeau fie cu arme scoase, fie prin buzunarul hainei, eu observând zvâcnirea hainelor”[67].

Alte confirmări privind participarea USLA la represiunea din noaptea de 21/22 decembrie 1989 au fost publicate în decembrie 1993 într-o serie de interviuri realizate de Petre Mihai Băcanu de la *România Liberă*. Un martor i-a spus lui Băcanu că, în noaptea respectivă,

> a venit pe str. Onești o dubă TV de miliție din care au coborât vreo zece bărbați care parcă erau frați, în sensul că toți erau solizi, îmbrăcați în haine de piele, cu pălării pe cap. Acești indivizi s-au plasat între cordoanele noastre și ne filau pe noi, în principal cadrele… Auzeam de la milițienii care erau în dispozitiv cu noi că acei indivizi trăgeau prin buzunarul hainei. Acești indivizi aveau arme cu *țeava scurtă și erau de la Interne*… Acei civili în haine de piele care au venit cu TV-ul s-au instalat în spatele cordonului de scutieri și mai trăgeau din buzunarul hainei în manifestanți și mai luau cu ei câte un manifestant din primele rânduri pe care îl duceau pe str. 13 Decembrie unde erau și un TAB, și cordoane MI…[68]

> Băcanu însuși a declarat:
> Foarte mulți ofițeri vorbesc despre acei „civili” cu pardesie lungi sau cojoace, care efectuau arestările din rândul manifestanților, apoi îi loveau cu brutalitate […] Nu s-a interest nimeni până acum nici cine au fos cei zece „civili” cu pălării care trăgeau prin buzunarul hainelor […]. Un timp am dat crezare și afirmațiilor că trupele USLA n-au

fost prezente în Piața Universității. Am intrat în posesia unor informații din care rezultă că 20 de ofițeri USLA, conduși de colonelul Florin Bejan, s-au aflat [...] printre demonstranți[69].

Comandantul USLA Gheorghe Ardeleanu a recunoscut, într-o altă mărturie, că personalul USLA a acționat în haine civile în acea seară[70]. De remarcat, de asemenea, că infiltrarea securiștilor sub acoperire, mai ales uslași, printre demonstranți urmează strategia evidențiată anterior la Timișoara[71]. Și, nu în ultimul rând, în conformitate cu acuzațiile procurorului militar din 4 iunie 1990, „Martorul Spiru Răduț a declarat: «în jurul orelor 24:00 [...] unul din trupele USLA, care avea în mână o pușcă-mitralieră, a tras rafale de avertisment după care a tras și asupra demonstranților. Cu această ocazie martorul a fost rănit la mână de la un glonte și, ulterior, transportat la Spitalul Colțea»”[72].

În mod simptomatic, rechizitoriul din 5 aprilie 2019 nu menționează deloc rechizitoriul mai vechi al Parchetului Militar. Credem că motivul disimulării adevărului de către procurorii militari este în acest moment evident pentru cititorul de bună-credință: în joc a fost asigurarea, chiar și la 30 de ani de la Revoluție, a impunității Securității.

După fuga Ceaușeștilor

A existat o comandă unică, politică și militară, căreia MI-DSS i s-a subordonat, comandă ce a exercitat controlul asupra a tot ce s-a petrecut ulterior

Procurorii militari au considerat subordonarea formală a Securității față de Ion Iliescu și FSN în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989 (înainte ca la lăsarea serii să înceapă așa-zisa fază teroristă) drept cheie a soluționării cauzei Revoluției. Este evident că acest punct de vedere legalist are scopul să plaseze întreaga vină pe Ion Iliescu și pe ceilalți membri ai conducerii CFSN și ai Armatei, iar executanții să fie absolviți. Și asta pentru că cei din urmă nu ar fi făcut altceva decât să execute ordinele (ilegale) ale lui Iliescu și echipei sale, fără vreo intenție criminală.

> Astfel, la data de *22 decembrie 1989, în jurul orelor 16:00*, în sediul MApN a pătruns un grup de civili format din Iliescu Ion, Roman Petre, Voiculescu Gelu Voican, gl. (r.) Militaru Nicolae, Montanu Mihail, Constantin Ispas, Velicu Florin. Grupul a fost primit de gl. Stănculescu Victor Atanasie (numit ministru al Apărării, în jurul orelor 10:00 ale aceleiași zile, de fostul președinte Ceaușescu Nicolae, fără emiterea unui decret), precum și de militari cu funcții importante aflați deja în minister (gl.-lt. Gușă Ștefan, gl.-lt. Logofătu Gheorghe, gl.-lt. Dafinescu Traian, gl.-lt. Eftimescu Nicolae, gl.-lt. Chițac Mihai, gl.-lt. Hortopan Ion, gl.-lt. Rus Iosif, *din partea MApN*, și gl.-mr. Grigorie Ghiță, gl.-mr. Câmpeanu Romeo, lt.-col. Stan Gheorghe *din partea MI-DSS*). Cu toții au intrat în sala de consiliu a MApN.

Militarii antemenționați l-au recunoscut în fapt pe Iliescu Ion ca fiind noul șef de stat și de guvern, implicit, noul comandant suprem al Forțelor Armate Române. La rândul său, Iliescu Ion și-a asumat imediat, fără rezerve aceste demnități, comportându-se ca atare.

Grupul (civili și militari) a discutat inclusiv problema denumirii noului organ de conducere politică și militară. S-a hotărât ca denumirea să fie *Frontul Salvării Naționale*, întrucât, așa cum s-a arătat, unii dintre participanți acționaseră și anterior datei de 22 decembrie 1989 prin diferite activități în scopul înlăturării președintelui Ceaușescu Nicolae.

Iliescu Ion, acceptat ca nou lider, a propus constituirea unui *Comandament unic militar și civil* care avea să coordoneze inclusiv operațiunile militare pe întreg teritoriul țării.

La scurt timp, structura civilo-militară denumită *Gărzi Patriotice* a fost integrată în *Comandamentul* nou-înființat. Șeful de Stat-Major al acestei structuri, col. Pârcălăbescu Corneliu, a emis *OZU nr. 1 din 22 decembrie 1989*, prin care s-a stabilit că, „*Pe baza hotărârii CFSN*, Statele-Majore și gărzile patriotice se află în stare de alarmă de luptă și vor participa cu întregul efectiv și cu toată capacitatea de luptă la înfăptuirea și apărarea cuceririlor Revoluției” (vol. 23, *Jurnale de luptă*, p. 128).

Având în vedere cele invocate și celelalte probe administrate în cauză, se desprinde concluzia conform căreia *întreaga forță militară a României (MApN, MI-DSS, Gărzi Patriotice), începând cu după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, ora 16:00, s-a pus la dispoziția Consiliului*

Frontului Salvării Naționale și a conducerii acestuia. Este momentul în care Armata și Securitatea își dau acordul ca România să fie condusă de CFSN. Din același moment, *grupul de decizie politico-militară al CFSN format din Iliescu Ion, Brucan Silviu, gl.-lt. Stănculescu Victor Atanasie, gl. (r.) Militaru Nicolae* (reactivat ulterior, înaintat în grad militar și numit ministru al Apărării), *Voiculescu Gelu Voican a exercitat în mod direct prerogativele puterii de stat și a luat decizii importante cu caracter atât politic, cât și militar* (pp. 135-136).

Conduita concretă manifestată de Iliescu Ion, începând cu 22 decembrie 1989, ora 16:00, demonstrează că acesta și-a asumat prerogativele puterii în stat (p. 150).

Procurorii militari acceptă fără rezerve că cei care au jurat credință sau au recunoscut conducerea CFSN drept legitimă

a) au făcut asta în numele întregii unități/organizații militare;
b) au fost sinceri și nu au simulat. Cu alte cuvinte, magistrații au eliminat din calcule posibilitatea ca unii participanți să joace un joc dublu și să fie acolo doar pentru a crea o falsă impresie, pentru distrage atenția sau cu scopul de a culege informații pentru cei care nu recunoșteau Frontul.

Procurorii militari pretind că, prin dovedirea recunoașterii sau jurământului de credință *de jure* obținem dovada loialității *de facto.* Ceea ce este cel puțin ciudat, dacă e să dăm puțin timpul înapoi. Să ne amintim că acestea se întâmplau într-un moment când Nicolae Ceaușescu era încă în viață, locul în care se afla era încă necunoscut și ne aflam la doar câteva ore distanță de un timp în care Securitatea veghease la păstrarea netulburată a sistemului politic dictatorial, în care

disimularea era înrădăcinată atât ca strategie a represiunii, cât și ca mecanism de supraviețuire.

Mai mult, procurorii militari vor să ne facă să credem că Securitatea nu numai că s-ar fi subordonat CFSN, dar și că și-ar fi încetat activitatea „specifică” din lipsa mijloacelor de comunicare. Și asta pentru că telecomunicațiile i-ar fi fost scoase din uz. În consecință, n-ar mai fi putut nici să se interpună în comunicațiile Ministerului Apărării.

> Probatoriul administrat a demonstrat inclusiv faptul că, pe perioada exercitării inducerii în eroare prin intermediul comunicațiilor militare, DSS a fost *lipsit în mod deliberat de posibilitatea comunicării prin propriul sistem de telefonie. Totodată, încă din seara de 22 decembrie 1989, MApN și-a dublat legăturile telefonice*. Sunt aspecte importante care vin în sprijinul concluziei conform căreia dezinformarea prin comunicațiile militare a fost făcută de la MApN. Faptul că, începând cu seara zilei de 22 decembrie 1989, Armata a avut practic comunicații noi face imposibilă penetrarea noii rețele de o altă entitate, într-un timp atât de scurt (pp. 278-279).

Un număr de mărturii sunt furnizate pentru a susține această poziție. Majoritatea sunt obținute recent de procurorii militari și aparțin în special *foștilor securiști sau afiliați ai acestora*.

În realitate, este ușor de demonstrat că subordonarea Securității, pe hârtie, față de CFSN și Ministerul Apărării, *nu* s-a tradus în subordonarea efectivă a acestei instituții față de cele două entități. Vom examina pentru început dacă

Securitatea 1) chiar nu avea nici un mijloc propriu de comunicare internă și dacă 2) Armata chiar controla comunicațiile și acțiunile Securității.

O astfel de dovadă vine de la o sursă externă (și, prin aceasta, mai degrabă dezinteresată – prin comparație cu diversele instituții interne care au participat la evenimente). E vorba de Armata Ungariei. Această sursă a fost pur și simplu ignorată de procurori, în ciuda importanței ei.

Pe 26 decembrie 1989, colonelul György Keleti, șeful Departamentului de Presă al Armatei Populare Maghiare, a declarat la postul de radio din Budapesta: „Aș vrea să spun că a avut loc o slăbire treptată Securității. Noi înșine putem observa acest fapt, deoarece serviciile noastre de monitorizare a transmisiilor radio înregistrau acum câteva zile 31 de centre de transmisiuni radio ale Securității, ieri 19, iar astăzi doar 5. Evident că punem aceste date la dispoziția conducerii militare a României”[73].

Declarația lui Keleti este relevantă din mai multe motive:

1) Nu lasă nici o îndoială că transmisiile au aparținut Securității, iar nu Ministerului român al Apărării. Aceasta este o distincție pe care un adversar așa cum fusese Ungaria la sfârșitul anilor ’80 e de așteptat să o poată face.
2) Spune că informația a fost oferită conducerii militare a României, ceea ce sugerează că aceasta avea nevoie de informație. Și asta, evident, pentru că Armata nu știa locațiile exacte și cu certitudine nu putea avea încredere în Securitate.
3) Numărul centrelor de transmisiuni ale Securității s-a redus în timp, ceea ce sugerează că Armata română folosea informațiile pentru a le neutraliza.

Dacă ar fi să dăm crezare procurorilor militari, Securitatea nu ar mai fi avut nici un mijloc de comunicare internă și ar fi fost complet subordonată Armatei și Frontului. Dacă acest lucru ar fi fost adevărat, cum ar fi putut ungurii să recepționeze comunicațiile Securității? Și încă să ajute Armata română să găsească centrele de transmisiuni? Și de ce ar fi închis forțele MApN aceste centre de comunicații dacă ele nu erau folosite pentru scopuri contrare intereselor Armatei și ale Revoluției?

Un deceniu mai târziu, Ferenc Kárpáti, ministrul ungar al Apărării în decembrie 1989, fără a furniza cifre, cum făcuse Keleti, a reluat ideea că Armata ungară a ajutat Armata română să localizeze centrele de transmisiuni ale Securității, cu scopul de a fi neutralizate.

> Armata și alte forțe ale Revoluției au continuat o luptă lungă și grea împotriva forțelor Securității. Pentru a le elimina, am redesfășurat de-a lungul granței cu România câteva dintre unitățile de recepție ale Armatei ungare, astfel că am putut măsura și afla pozițiile lor exacte. Prin transmiterea acestor informații, am contribuit semnificativ la eliminarea bazelor Securității[74].

Procurorii militari nu au făcut în rechizitoriu nici o referire la afirmațiile funcționarilor superiori ai Armatei ungare în decembrie 1989 sau de atunci încoace, lăsând impresia că nici nu știu de existența acestora.

Este inexactă și afirmația procurorilor militari cu privire la legăturile telefonice ale Securității.

Generalul Ioan Dan oferă detalii relevante din acea zi:

În context, reamintesc și momentul (trăit de mine ca martor ocular) în care, în sediul fostului CC al PCR, imediat după fuga lui Ceaușescu, generalul Iulian Vlad, șeful Securității, a refuzat orice însărcinare din partea revoluționarilor, care îi cereau să asigure conducerea Ministerului de Interne, în scopul restabilirii ordinii și liniștii publice. Acest refuz nu l-a împiedicat însă ca, în „noaptea generalilor”, profitând de scurta absență din birou a generalului Ștefan Gușă, să ia legătura cu Aviația Militară și, pe un ton autoritar, revoltat chiar, să întrebe, „de ce nu se ridică avioanele de la sol”. O întrebare cel puțin deplasată dacă avem în vedere că era în vigoare ordinul strict ca orice aeronavă care survolează spațiul aerian al României să fie doborâtă de apărarea antiaeriană.

Apreciez această intervenție a șefului Securității drept un act de diversiune, opinie întărită de audierea generalului Vlad ca martor în procesul „Otopeni”. Atunci l-am întrebat *de ce* și-a permis să dea ordine Aviației Militare, în condițiile în care nu o avea în subordine. A răspuns că așa a fost înțelegerea cu generalul Gușă, șeful Marelui Stat-Major al Armatei, ca, în lipsa unuia dintre ei, cel care rămâne în birou să-i preia toate atribuțiile. Generalul Gușă nu a confirmat însă o asemenea înțelegere. *De altfel, arestarea generalului Iulian Vlad a avut loc atunci când devenise evident că acționează contra Revoluției, menținându-și legăturile clandestine de comunicație cu unitățile de Securitate din subordinea sa*[75].

O mărturie din ianuarie 1990 a unui revoluționar este de asemenea grăitoare. Acesta își expune propria experiență din clădirea CC, în special din 22-23 decembrie:

> Între noi și el [Gușă] se crease însă o stare de tensiune. Nu ne plăcea cum vorbea la telefon, parcă fiecare frază avea un subînțeles. De exemplu, au sunat cei de la Boteni care au anunțat că au doborât niște elicoptere neidentificate. Gușă s-a răstit la ei, că de unde știu lucrurile alea, că actele găsite n-au nici o valoare, că de ce sunt atât de siguri pe ei? etc. Parcă el era la Boteni! L-am întrebat ce se întâmplă. Ne-a răspuns: „*Niște tâmpiți, dom-le, unii trag în alții*. Nici o problemă”. *Amândoi, el și cu [generalul] Vlad țineau ocupate în permanență „scurturile”, „T.O.”, telefoane operative. Practic era imposibil să li se comunice evenimente poate mult mai importante. Dacă între timp suna cumva al treilea telefon, se repezeau să vorbească și la acela, nelăsându-ne să primim nici un mesaj. Chestia ni s-a părut suspectă*[76].

Ideea că Securitatea ar fi fost sub controlul complet al Armatei și lipsită de orice mijloace independente de comunicare este desființată chiar de dezvăluirile făcute de foști membri ai Securității, în mediile favorabile lor, după 1989. Gheorghe Rațiu, șeful Direcției I a Securității, a recunoscut într-o publicație pro-Securitate că abia la 24 decembrie 1989 au fost tăiate toate liniile de comunicație ale Securității: „Din ziua de 24 decembrie, ne-au fost tăiate legăturile pe circuitele telefonice speciale și guvernamentale,

mai aveam doar legături telefonice pe circuitele obișnuite ale MPTc”[77].

Declarația generalului de armată Ion Hortopan[78] din 16 februarie 1990 demontează și ea credibilitatea fostei Securități și a procurorilor militari. Iată cât de mult respecta Securitatea subordonarea sa oficială față de CFSN și al său „Consiliu Suprem de Apărare”:

> Acțiunile teroriștilor au crescut în intensitate în ziua de 23 decembrie și, în seara zilei, la o analiză a Consiliului Frontului Salvării Naționale, Vlad a fost întrebat cine sunt cei care trag asupra armatei și populației, la care acesta, ca să ne inducă în eroare, a răspuns că manifestanții, pătrunzând în anumite obiective importante, printre ei fiind și elemente răuvoitoare, foști pușcăriași de drept comun, au pus mâna pe arme, s-au constituit în grupuri și trag asupra noastră. În timpul acțiunii, trupele noastre au prins un număr de teroriști care făceau parte din unitățile de Securitate, au cerut cuvântul și au prezentat numărul unităților din care făceau parte (UM-0672F[79], UM-0639[80], UM-0106, UM-0620[81]), la care Vlad, tot pentru a induce în eroare, a afirmat că aceștia s-ar putea să fie fanatici, care, chipurile, ar acționa pe cont propriu… [Pe 25 decembrie, generalul Vlad] a ieșit din birou și i-a chemat pe generalul Tencu și maiorul Iliuță, cărora *le-a ordonat să-i organizeze legăturile operative* în biroul colonelului Bleorț, locțiitorul comandantului unității, că va lucra cu el. De asemenea, *l-a amenințat pe maiorul Iliuță să stabilească, în timpul cel mai scurt, legăturile telefonice operative, altfel îl împușcă…*[82]

Este important să remarcăm aici că directorul Securității a) mai întâi a încercat să nege existența forțelor teroriste, descriind focurile de armă ca pe un fenomen spontan[83], și b) confruntat cu dovada că cei acuzați și arestați pentru că au tras erau, de fapt, ofițeri de Securitate – un fapt pe care nu părea să-l conteste! –, a avansat ideea că aceștia acționaseră independent, iar nu la ordin, că ar fi fost fanatici care, deși i se subordonau ierarhic, nu ar fi ascultat de ordinele lui.

Pentru a ne reaminti că cei arestați nu erau niște „nevinovați", o idee lansată de fosta Securitate și preluată de autorii rechizitoriului, să luăm un exemplu din Brașov. Maiorul Viorel Tocan, comandantul adjunct al Gărzilor Patriotice din Brașov, care a încălcat legea pentru a susține doborârea lui Ceaușescu, a povestit într-un interviu din decembrie 1990 cum i-a cerut șefului local al Securității, col. Bucur, să înceteze atacurile:

> Maior Viorel Tocan: „Domnule colonel, noi nu te întrebam dacă poți s-o faci, noi te întrebam dacă vrei să oprești măcelul în Brașov, să-ți oprești oamenii să mai tragă". *Col. Bucur [Șeful Securității] i-a răspuns că nu depinde de el, să-i oprească cel care a declanșat focul. S-a încercat atunci să se ia legătura cu Vlad Iulian. După circa o jumătate de oră de tergiversări, col. Bucur a lăsat o listă cu 50-60 numere de telefon din Brașov, iar el s-a dus la sediul Securității. La o oră, o oră și jumătate după aceea s-a oprit focul. O confirmare: un maior care este și acum la gărzi, era coleg cu mine, a început să dea telefoane de acolo, din sediu. La un moment dat, a primit un telefon prin care era căutat gen. Zăgoneanu [șeful Inspectoratului MI] sau col. Bucur, cel care*

telefona prezentându-se drept un subordonat de al lor. [...] Interlocutorul a întrebat atunci dacă este adevărat că s-a dat ordin de încetare a focului, dacă nu mai trebuie să tragă[84].

Dezvăluirea lui Tocan este interesantă întrucât indică faptul că nu ne aflăm în fața unor acțiuni „spontane", ad-hoc, ci a unora pregătite și planificate. În acest context este relevantă următoarea relatare din 1991:

În perioada 23-25 decembrie 1989, Brașovul a fost un oraș în stare de război. Nu vom încerca să dăm răspunsuri definitive în privința evenimentelor din acele zile, ci vom prezenta doar o serie de aspecte ciudate. [...] Brașovul era pregătit pentru ceva asemănător. Două personaje-cheie se ocupau de aceste planuri. Primul, generalul Zăgoneanu, șef al Inspectoratului Județean al MI, venit pe 19 noiembrie 1987 la Brașov. Dăogaru Gheorghe, în fapt eminența cenușie a județului, secretar cu problemele economice, a venit pe 19 noiembrie 1987. Cei doi erau numiți de Ceaușescu pentru a face în așa fel ca revolta din noiembrie 1987 să nu se mai repete. Pentru demonstrația de la 23 august 1989 a fost pregătit planul „Victoria". Pe clădirile din jurul tribunei oficiale au fost plasați lunetiști. Alte echipe care filmau cu camere video erau amplasate în balcoane. Echipe USLA erau în alarmă de luptă. O variantă îmbunătățită și mult mai amplă a fost gata pe 21 decembrie 1989. Pe 18 decembrie 1989, la ora 9 dimineața s-a întrunit în ședință Consiliul Apărării. Zăgoneanu a prezentat planul de intervenție. Acest plan prevedea că, dacă vor fi mai mult

de 400 de manifestanți, Securitatea va interveni numai la cooperare cu Armata și gărzile patriotice. În seara de 18 decembrie 1989 planul a fost materializat până la ultimele amănunte la comandamentul Brigăzii de vânători de munte. Au participat generalul Florea, șef de Stat-Major, lt.-col. Dumitru Popescu, maiorul Oprea, reprezentantul lui Zăgoneanu, un delegat al școlii militare de ofițeri, un delegat de la apărarea civilă și un anume Dragnea de la gărzile patriotice. Pe 19 și 20 decembrie 1989 acest plan a fost pus pe curat în cinci exemplare, cu harta orașului Brașov. (Pe 7 februarie 1990, aceste planuri i-au parvenit generalului Florea din partea lui Zăgoneanu. Urmau să fie distruse). Pe 18 decembrie avea loc o întâlnire între Gheorghe Pană, delegat al CC al PCR, Petre Preoteasa, prim-secretar, și Zăgoneanu, în care se discuta planul de intervenție. În clădirea „Modaromului" s-au dispus trăgători de elită la mai multe niveluri. Pe 21 decembrie, echipele de intervenție au ocupat posturile de luptă obligatorii[85].

Într-un interviu din 2010, Tocan s-a referit la cei care au luptat pentru Ceaușescu, adică „teroriștii", ca fiind „rezistența". Potrivit autorului interviului:

Trupele secrete din „Județeană"
El [Tocan] a ajuns în sediul „Județenei" de Partid în seara zilei de 21 decembrie. „Practic, în acea clădire erau trei tabere. Revoluționarii, care se împărțeau și ei în două categorii, cei chemați de Securitate și cei cinstiți, care luptau pentru libertate, Armata, unde, de asemenea, erau

> oameni devotați rușilor, ce voiau să-l dea jos pe Ceaușescu, dar nu și sistemul, *și ultima forță era cea secretă, formațiunile de rezistență, dotate și instruite să mențină regimul*”, își amintește colonelul. „Trăsesem deja concluzia că șeful meu este unul dintre trădători și este în legătură cu cei din rezistență…”[86].

„Lupta de rezistență” transferată în seama Armatei, partidului sau Gărzilor Patriotice, în nici un caz în sarcina Securității și Miliției, care, conform rechizitoriului, nu ar mai fi fost active după 22 decembrie

Textul acuzării examinează așa-numita „luptă de rezistență” care, după 1968, devenise un principiu ideologic fundamental și parte a planului de apărare a regimului Ceaușescu. Totuși, această analiză a „luptei de rezistență” se concentrează asupra forțelor Ministerului Apărării, ale Partidului Comunist și ale Gărzilor Patriotice, ignorând cu obstinație rolul Securității și al Miliției. De fapt, textul susține pe larg ideea că, din punct de vedere teoretic și juridic, acest plan de apărare nu ar fi putut fi declanșat în decembrie 1989.

> Cercetările efectuate în prezentul dosar au avut în vedere inclusiv o eventuală implicare în exercitarea inducerii în eroare a unor forțe interne total acoperite. Doctrina militară a României socialiste prevedea concepția potrivit căreia, într-un eventual război al întregului popor român pentru apărarea patriei, un rol deosebit de important în

zădărnicirea și nimicirea oricărei agresiuni imperialiste revenea localităților, tuturor centrelor industriale și agricole ale țării.
La dosar au fost atașate „Principiile, criteriile și normele de integrare a unor subunități militare și de gărzi patriotice în cadrul luptei de rezistență” – CC al PCR din 30.05.1988 (vol. I, *Documente gărzi patriotice*, pp. 7-10). În esență, materialul stabilește că, „în concepția PCR, apărarea patriei se realizează de către întreaga societate, prin forme extrem de diversificate, inclusiv prin mișcarea de rezistență [...]. Potrivit Legii nr. 14/1972 una din sarcinile principale ce revin consiliilor locale de apărare este de a constitui și pregăti încă din timp de pace formațiuni ale luptei de rezistență, *în condițiile ducerii luptei pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic și să conducă acțiunile acestora în timp de război*. Aceste formațiuni alcătuiesc nucleul de bază al mișcării de rezistență care va acționa *în spatele inamicului, în situația că acesta ar reuși să cotropească anumite zone din teritoriul național* [...]. Integrarea în mișcarea de rezistență se realizează la ordin sau din proprie inițiativă. Trecerea din proprie inițiativă în mișcarea de rezistență este specifică subunităților mai mici care, din anumite motive, au pierdut legătura cu eșaloanele superioare”.
O primă observație privește realitatea conform căreia structurile de rezistență își intrau în atribuții doar dacă România se afla în stare de război și dacă inamicul ar fi ocupat militar o parte a teritoriului național. În decembrie 1989, România nu a fost în stare de război și nici nu a fost ocupat parțial teritoriul țării. Așadar, „subunitățile mici” despre care se vorbește în materialul supus analizei și care

> ar aminti teoretic de pretinșii trăgători izolați invocați de conducerea MApN nu se puteau activa fără ordin, în lipsa decretării stării de război. De asemenea, nici nu s-a pus problema pierderii legăturilor cu eșaloanele superioare. Începând cu 22 decembrie 1989, unicul eșalon superior era Consiliul Militar Superior. Nu în ultimul rând, luptătorii din formațiunile de rezistență au fost pregătiți să acționeze împotriva unui inamic străin, și nu împotriva propriilor concetățeni. Nicidecum luptătorii din aceste formațiuni nu aveau o pregătire *militară și psihologică* de a ataca sediul central al MApN, alte unități militare, sediul CC al PCR sau pe *cetățenii români* (pp. 293-294).

În încercarea de a salva aparența că investigația s-a făcut cu bună-credință, procurorii militari ajung la autorul unui articol din revista *Securitatea*. Ei evită, în mod convenabil scopului lor, să-i pună acestuia întrebări incomode. Răspunsurile autorului pot fi exemple dintr-un manual de dezinformare.

> Relevantă pentru subiectul supus analizei este și declarația martorului Tudor Alexandru (sediul SPM, 26.06.2018 – vol. V, *Declarații*, pp. 281-285), care a spus: „Din anul 1965 când am absolvit Școala Militară de Ofițeri de Securitate și până la data de 30.12.1989 am activat în cadrul Departamentului Securității Statului. În anul 1989 aveam gradul de lt.-colonel. […] Mi se prezintă astăzi de către procurorii militari facsimilul revistei *Securitatea* nr. 1 (85/1989 cu nr. de documente clasificate „D00334, vol. 21”). Îmi amintesc că revista era editată de DSS și cuprindea articole de

interesul instituției respective. Avea un caracter de circuit închis și se adresa exclusiv membrilor DSS. Nu reținexact, dar mi s-a spus astăzi că nr. 1 ar fi apărut în luna martie 1989, ceea ce este posibil. Nu îmi amintesc, însă cred că avea o apariție trimestrială. Mi se prezintă, de asemenea, articolul de la pagina 25, intitulat „Lupta de rezistență în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularități ale participării unităților centrale și teritoriale de securitate la organizarea și ducerea luptei de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic". Articolul se întinde până la pagina 34 și este semnat de mine, lt.-col. Tudor Alexandru, și de căpitan C.N. Este adevărat că am conceput acest articol, însă nu mai reținde ce apare și numele căpitanului C.N., întrucât eu îmi amintesc că la redactare am lucrat împreună cu șeful biroului meu, maiorul B.G. [...] Este adevărat că articolul este structurat pe mai multe capitole, concept de luptă, formele și scopurile luptei, constituirea și organizarea formațiunilor de rezistență, procedeele de luptă și în sfârșit particularitățile participării unităților teritoriale la organizarea și ducerea luptei de rezistență. Arăt că articolul are caracter teoretic și a fost redactat în temeiul doctrinei naționale de apărare a patriei din care s-a și inspirat. *Toate aceste procedee de ducere a luptei se referă la momentul ipotetic al ocupării vremelnice a teritoriului național de către un inamic nedefinit și eu nu cunosc ca pe timp de pace să se fi luat măsurile despre care se menționează în articol.* Deși am lucrat la compartimentul mobilizare, eu nu am cunoștință de existența vreunei rețele intitulată „R" sau „S" sau „246". [...] Nu am cunoștință despre aplicarea în practică a termenilor

menționați în articol și am convingerea că el își avea aplicabilitatea ca *teorie în cazul unui conflict real și al invadării teritoriului de către un inamic extern. Acest lucru nu s-a întâmplat însă în decembrie 1989*, astfel încât nu am cunoștință de posibila activitate a nucleelor de rezistență. Ele erau consemnate ca unități de luptă în cadrul Sistemului Integrat de Apărare Națională din care teoretic făceau parte Armata Națională, Trupele de Securitate, Gărzile Patriotice, tineretul în pregătirea pentru luptă, organizațiile de femei și Crucea Roșie, Apărarea Civilă și către sfârșit chiar aceste nuclee. Teoretic, aceste entități trebuiau să coopereze în plan militar pentru slăbirea și distrugerea *inamicului extern* (pp. 301-302).

Și totuși această mostră de disimulare (care conține vizibile carențe logice și factuale) nu a ridicat semne de întrebare din partea procurorilor militari. Ei se limitează la lectura superficială a răspunsurilor oferite și sfârșesc prin a nega relevanța articolului, revenind la argumentația lor anterioară.

Să ne raportăm însă la conținutul propriu-zis al articolului lui Alexandru Tudor din martie 1989.

Acțiunile de luptă desfășurate de formațiunile de rezistență prezintă câteva caracteristici, altfel: de regulă, *sunt de scurtă durată și violente*, având aspectul unor lovituri fulgerătoare; vizează în principal obiective ale inamicului de o dezvoltare mai redusă, dar de mare importanță pentru acesta; au un pronunțat caracter de independență, ducându-se în condițiile lipsei unor vecini apropriați și a sprijinului altor forțe militare; *se desfășoară cu forțe relativ*

puțin numeroase; necesită o minuțioasă și, uneori, îndelungată pregătire a luptătorilor participanți la acțiune; impun cunoașterea amănunțită a particularităților terenului în care va avea loc acțiunea, precum și elaborarea unui plan simplu, ușor de aplicat; *se desfășoară, de regulă, noaptea* și în condiții grele de stare a vremii, în momente și locuri în care să se realizeze surprinderea inamicului…[87].

Multe dintre elementele planului de mai sus vor părea cunoscute în descrierile următoare.

Să examinăm cele trei elemente ale argumentației procurorilor militari în rechizitoriu. În primul rând, ei sugerează că cei care ar fi fost chemați să pună în practică planul de apărare ar fi fost alte forțe decât cele ale Securității și Miliției, în esență, forțele Ministerului Apărării. Cum se explică, în acest caz, faptul că tocmai un ofițer al Armatei române și tocmai în ziarul oficial al Ministerului Apărării a dezvăluit pentru prima oară aplicarea planului „luptei de rezistență" la Revoluție? Ar însemna, evident, că Armata s-ar fi autoacuzat pentru crimele de după 22 decembrie 1989 (!). Să ne reamintim că locotenent-colonelul Alexandru Bodea a fost primul care a scris într-un ziar al MApN că, în decembrie 1989,

– sistemul de transmisiuni pentru „conducerea și înștiințarea trupelor de apărare antiaeriană a teritoriului" a fost „folosit în scop de diversiune";
– acțiunile de luptă au avut loc „*pe timp de noapte*, probabil cu forțe și mijloace dispuse din timp în zonele respective";

– au fost create din interiorul țării atât „ținte aeriene false”, cât și imitate „cu o aparatură radioelectronică modernă”;
– toate aceste acțiuni au fost executate conform conceptului de „război de rezistență” al „fostului comandant suprem”[88].

Dacă forțele Ministerului Apărării erau vinovate pentru ce s-a întâmplat după 22 decembrie 1989 și fuseseră angajate în „lupta de rezistență”, de ce ar fi riscat autorul ca acest lucru să fie aflat prin publicarea acestor afirmații? Ar fi echivalat cu sinuciderea lui profesională și l-ar fi urmărit întreaga viață. Nu s-a întâmplat așa. Este evident că el a făcut aceste afirmații pur și simplu pentru că era sigur că cei angajați în „lupta de rezistență” *nu* erau din Ministerul Apărării.

Mai mult, este interesant de văzut ce au de spus chiar oficialii DIA. Contraamiralul Ștefan Dinu, șeful DIA în decembrie 1989, aduce subtil în discuție execuția planului „luptei de rezistență” în decembrie 1989. El a declarat în ianuarie 1994 în fața Comisiei Senatoriale Gabrielescu (din care rechizitoriul, altfel, citează copios) următoarele:

> — Păi, eu v-am spus rețeaua cu ce s-a ocupat acolo. Ei nu aveau obligație să-mi raporteze mie. Se crede că a existat probabil o structură necunoscută de nimeni, o subterană într-adevăr, făcută de dictator și *nu se poate să nu fie cu cunoștința fostului șef al DSS*, cu inși din toate structurile, *pregătiți să-și dea viața pentru asta*[89]. *Noi am surprins foarte multe legături radio cifrate. Nu făceau parte din centrul Armatei și toată lista am trimis-o la Securitate s-o identifice, mi-au dat și două telefoane pe T.O. care de fapt nu existau. Și atunci întreb și eu: cine a tras în noi? Noi le-am spus de la început care sunt legăturile noastre, dar ei nu ni le-au spus niciodată* și atunci dați-mi voie să trag o

concluzie. Deci cred că a existat o structură supra, în care puteau să fie și ofițeri din Armata română, puteau să fie și de la Miliție, Securitate, studenți, studenți străini, din toate statele. Și dacă nici o comisie nu a ajuns la nici o concluzie, înseamnă că asta a fost (p. 232).

— *Așa îmi explic și multele traficuri radio parazitare sau, dacă vreți, necunoscute nouă care le-am dat și noi să fie verificate, deci ale Armatei nu erau, cei de la Interne nu ne-au răspuns niciodată.* Și probabil că s-a primit semnalul la un moment dat, totul să se acopere, totul să dispară și asta este suficient să căutăm acum chiar în casele conspirative, puneți-le cap la cap, și unde au fost victimele și să vedeți dv., coincidența nu poate fi întâmplătoare. Dar, sigur, eu cred că numai cei care au ceva de spus în această chestiune, cei care ar trebui să știe ori nu sunt audiați, ori nu știu ce se întâmplă (p. 244)[90].

Încă o dată este demontat alibiul Securității, un element central al rechizitoriului, anume că nu ar fi avut mijloace independente de comunicații și că, pe de altă parte, comunicațiile Armatei nu ar fi fost bruiate.

În legătură cu loialitatea care se cerea acestei rețele a Securității, să ne reamintim de imperativul Direcției a V-a (a cărei misiune era „Paza și securitatea Comandantului Suprem”), trasat cu două zile înainte de căderea dictatorului: „să avem garanția că nu există militar în sistemul de securitate care să nu aibă conștiința nevoii de a-și da viața”[91].

Col. Romulus Ghergulescu, comandantul Batalionului 404 Buzău în decembrie 1989, a fost și mai precis în identificarea celor aflați în spatele „luptei de rezistență”. Mai întâi, în 2004,

el a relatat că însuși generalul de armată Ștefan Gușă a afirmat, în prezența lui, în martie 1990, că Securitatea fusese implicată:

> Venind vorba despre „teroriști” și-a exprimat convingerea că „unele structuri pregătite pentru a acționa în urma unei intervenții străine au fost activate”, dar nu își explică cum și de către cine, deoarece mapele referitoare la aceste planuri le-a găsit, ulterior, intacte, sigilate, în fișetul din biroul pe care îl avea în sediul MApN, ceea ce „înseamnă că au intrat în acțiune cele ale Securității”, a concluzionat ferm[92].

Tot în 2004, Ghergulescu a legat faptele de executarea „Planului 1600”. (*Sic! E vorba, evident, de Ordinul Ministerului de Interne 2600*, a cărui importanță procurorii militari au recunoscut-o și analizat-o în 1990 și pe care fostul procuror militar Ioan Dan[93] o prezintă drept element central pentru înțelegerea a ceea ce s-a petrecut după 22 decembrie.)

> Din investigațiile făcute de noi, chiar în acele zile am tras concluzia că se pusese în aplicare planul de „gherilă urbană” în capitală. Cineva apăsase pe acest „buton”. Din câte știu eu, purta numele „Planul 1600”. Or, cei care trebuiau să pună în aplicare acest plan aveau niște semnale dinainte stabilite, locuri precise. Se cunoșteau pe echipe de unul, doi, dar nu mai mult. Odată declanșat acest plan, nu s-a mai putut opri. Într-o seară, de la fereastra unui bloc, au început să se audă pocnete și sclipiri ca de armă. Dinspre minister s-a ripostat cu toată puterea de s-a

făcut apartamentul zob. Mergând să cercetăm apartamentul, *am găsit un simulator*[94].

Același colonel Ghergulescu, care a fost implicat, după propriile spuse, din sarcina dată de MApN în cercetarea activităților teroriste, a declarat în 2006: „În acele zile totuși, au fost *trăgători foarte buni și eficienți* [...]. Erau *persoane implicate ca și noi pentru «menținerea ordinii»*. Dar derularea evenimentelor făcuse ca ele să fie *de altă parte a baricadei*. Și ele *acționau tot pe baza unui ordin, a unui plan*. Că până la urmă a învins rațiunea, dorința generală a națiunii este cu totul altceva. Păcat însă că au fost multe pierderi umane". Explică și mecanismul de declanșare a luptei de rezistență: „Îmi aduc foarte bine aminte episodul cu apariția articolului din *Scânteia tineretului* referitor la sfaturile pentru cei care merg la mare. L-am întors pe toate părțile. Era clar că era un mesaj. [...] Am concluzionat: diversiunea va continua [...]. Am concluzionat că se adresează celor implicați în planul de «rezistență populară», de «gherilă urbană»"[95].

Așadar, încă din 1989 oficialii Armatei au acuzat direct și indirect Securitatea de a fi a executat planul *luptei de rezistență*. De asemnea, l-au acuzat indirect pe șeful Securității, generalul Iulian Vlad, că era cel puțin la curent cu acest fapt (și cu siguranță l-ar fi putut opri), în decembrie 1989. Nici unul dintre aceste aspecte nu este menționat în rechizitoriu.

În al doilea rând, argumentul procurorilor militari că planul luptei de rezistență nu ar fi fost și nu ar fi avut cum să fie pus în practică pentru că România nu se afla sub atacul

unor forțe externe în decembrie 1989 și nu fusese ocupată de inamici este pur și simplu năucitor.

Să afirmi asta înseamnă să ignori că, încă de la început, conducerea Securității a încercat să-i fie pe plac lui Ceaușescu și să-i satisfacă nevoile paranoide și conspiraționiste, insistând că evenimentele din Timișoara reprezentau o *intervenție străină*. Securitatea, după cum am arătat în acest volum, a cultivat și prelucrat cu toate cadrele militare această teorie mistificatoare. Ceaușescu a insistat în teleconferințe și declarațiile publice că *România era atacată atât din Est, cât și din Vest*, că era în joc „integritatea și independența României". În acest sens a înarmat toate forțele – și în primul rând Securitatea – cu muniție de război. Forțele MI și ale DSS erau în situația de mobilizare totală și la nivelul întregii armate se declanșaseră măsurile corespunzătoare indicativului „Radu cel Frumos". Se ordonase mobilizarea generală a Gărzilor Patriotice și a activului de partid. Județenele partidului, aflate în directă subordine a Consiliului Apărării, au fost stabilite ca sediu al coordonării acțiunilor de luptă, conform prevederilor legii 14/1972. Faptele descrise în acest volum confirmă că aceste măsuri corespunzătoare stării de război *s-au tradus în practică*. Forțele de ordine au tras în manifestanți cu muniție de război. Soldaților – cărora CI-iștii le-au spus că „au intrat ungurii peste noi" – li s-a ordonat să iasă cu arme de război, iar unitățile de artilerie au scos chiar obuzierele grele din remiză[96]. Securitatea distribuise pistoale-mitralieră și efectivele ei erau consemnate permanent în unități, unde li s-au distribuit paturi, pături și hrană, reamintindu-li-se că trebuie să fie „gata să-și dea viața"[97]. Toate aceste pregătiri au corespuns, evident, luptei de rezistență pe care urmau s-o

declanșeze „pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, pentru readucerea Comandantului Suprem la putere.

Știm din Dosarele Revoluției de la Timișoara că, în ciuda afirmațiilor ulterioare[98], numeroși oficiali ai regimului și ai Securității au recunoscut în declarațiile lor din 1990-1991 că Vlad le-a cerut insistent să găsească implicarea străină, în special sovietică și maghiară. Și tot din aceleași declarații rezulta că, în ciuda eforturilor depuse, Securitatea nu a reușit să identifice nici o urmă a intervenției vreunor forțe externe[99].

Mai mult, Vlad a încercat *chiar și în noaptea de 22/23 decembrie 1989, în clădirea CC, să susțină că ungurii invadau țara ca să ocupe Transilvania*[100]. Altfel spus, conducerea Securității încerca să acrediteze „legenda” că propriile acțiuni aparțineau altora. În realitate, teoria „atacului extern”, pe care am analizat-o pe larg în acest volum, a reprezentat justificarea lui Ceaușescu – și a Securității, în rândul cadrelor ei – pentru activarea rețelei luptei de rezistență. Acest fapt rezultă direct din probele înfățișate în capitolele anterioare, inclusiv agendele de lucru ale ofițerilor superiori de Securitate pe care le-am expus.

Al treilea element al argumentației procurorilor militari este că implicarea Securității și Miliției în lupta de rezistență ar fi fost *pur teoretică* și niciodată nu a fost mai mult de atât – pe baza interviului cu un ofițer de Securitate, lt.-col. Alexandru Tudor (!). Așadar, că nu ar fi existat nici un antrenament, nici o pregătire a „luptei de rezistență” și că aceasta era doar un cadru teoretic speculativ creat de strategi și ideologi. Absurdul acestei aserțiuni este probat de o

multitudine de surse pe care se pare că procurorii militari nu au avut timp sau nu au dorit să le consulte.

Potrivit lui Emil Bărbulescu, un nepot al lui Ceaușescu, care era reprezentantul Ministerului de Interne în județul Olt:

> Reporter: Se tot vehiculează-n ultima vreme informații despre niște rețele conspirative, pregătite de Nicolae Ceaușescu în caz de invazie sovietică, care s-ar fi activat parțial în decembrie ’89. Ca șef județean de Securitate, știați de așa ceva?
> Emil Bărbulescu: Am văzut și eu la televizor diverși domni care scoteau pe gură aiureala asta. Într-adevăr, în cadrul doctrinei „lupta întregului popor” exista și o teorie a „teritoriului vremelnic ocupat”, unde se făcea vorbire de luptă de partizani. *Și eu, când eram în școala de Miliție de la Băneasa, am fost instruit că noi, cei de la Interne, trebuie să luptăm în munți dacă e țara ocupată. Știam de existența unor depozite de muniții și armament ascunse prin păduri și prin munți, dar nu le-am văzut niciodată. […]. Războiul de partizani trebuia dus de rezerviștii trupelor de Securitate și Miliție, dar aceștia nu au fost concentrați în 1989*[101].

Este semnificativ că Bărbulescu recunoaște că Securitatea și Miliția urmau să fie elemente de bază în lupta de rezistență. Este esențială și referirea la Școala de Securitate de la Băneasa, unde aveau loc o mare parte dintre antrenamente, și ea este întărită de afirmațiile din acest interviu, din vara lui 1990, al unei alte persoane asociate cu Securitatea/Ministerul de Interne:

Săptămâna trecută am încheiat un ciclu de 2 săptămâni de pregătire și examinare, la Băneasa, pentru obținerea gradului de subofițer. Acest ciclu l-am efectuat la Băneasa, deoarece stagiul militar de 9 luni l-am satisfăcut într-o unitate aparținând Securității Statului.

— Ce specific a avut pregătirea?

— *Am fost antrenați pentru lupta de gherilă urbană, în caz de agresiune externă. Eram organizați în grupuri mici care acționau pentru destabilizarea inamicului, pe teritoriul ocupat de el.*

— S-au făcut afirmații în *perioada revoluției că nu există trupe specializate în gherilă urbană!* Este adevărat?

— *Nu! În cazul în care se face excepție de noțiunea de inamic străin sau agresiune externă, pregătirea multor generații de militari are acest specific.*

— Ați fi activat doar în termenul celor 9 luni?

— *Nu! Noi suntem la dispoziția lor în permanență. Putem fi convocați telefonic sau printr-o altă modalitate conspirativă. Existe case conspirative și depozite de muniție în plin București, de unde ne-am fi aprovizionat cu armament și muniție pentru a efectua ambuscade, aruncări în aer și altele.*

— Considerați că după Revoluție lucrurile s-au schimbat, cum apreciați că ați fost chemat tot la o unitate fostă a Securității?

— *Am fost indignați și chiar ne-am manifestat în sensul acesta! La toate întrebările noastre n-am primit răspuns. De-abia la sfârșitul stagiului am aflat că ne-am pregătit, de fapt, la trupele de jandarmi.*

— Și până atunci?

— Col. Porumbelu ne-a făcut un mic istoric din care am să citez: „Din 22 dec. în 28 am fost teroriști! Din 28 până în martie am fost MApN-iști. Până pe 5 iulie suntem trupe de jandarmi…[102]

Știm de la Constantin Paisie, unul dintre ofițerii de Miliție implicați în transportarea și arestarea soților Ceaușescu în după-amiaza zilei de 22 decembrie, pe cine se bazau cei doi soți pentru a fi salvați. Această instituție nu era nici Miliția, nici Armata. Era vorba, evident, de Securitate, iar din cadrul acesteia, „o unitate specială la Băneasa”.

Nicolae Ceaușescu își încuraja soția spunându-i că e vorba de un moment trecător și că totul va reintra în normal?
Domnule, ei nu știau ce se întâmplă în țară în timpul acela. Într-adevăr, dădeau semne că ar aștepta să vină cineva să-i scoată din toată treaba asta și să se simtă ei mai în siguranță, *dar, vedeți, ei în primul rând pe Securitate se bazau. Știu că, la un moment dat, Nicolae Ceaușescu mi-a spus să mergem la unitatea aia de Securitate, o unitate specială la Băneasa, dar din partea Miliției sau a Armatei nu se aștepta să-i vină sprijinul imediat*[103].

Există chiar și confirmarea din partea unor *ofițeri de Securitate* că, *în timpul evenimentelor din decembrie 1989*, instituția din care făceau parte nu a fost dezarmată[104] și avea armele „încă în rastele”. Securitatea nu era nici pe departe un actor omogen, pasiv și demobilizat psihic și fizic, precum încearcă rechizitoriul să o portretizeze.

Generalul de brigadă Vasile Mălureanu din Direcția I (Afaceri interne) recunoaște în paginile periodicului fostei Securități că existau tensiuni între Direcția I și Direcția a II-a a Securității și că personalul Direcției sale era înarmat în conformitate cu prevederile planului „luptei de rezistență”:

> *La semnalarea unor riscuri de acest gen, ofițerii și subofițerii unității (aproape 100 de cadre) primeau de la armurier armamentul din dotare (pistoale Carpați) și câte două cutii de cartușe (24 bucăți) și luau poziții de luptă la căile de acces (uși, ferestre), în baza unui plan gândit pentru situații în care teritoriul României ar fi fost vremelnic ocupat de inamic extern*. După momente de tensiune și încordare, deseori prelungite, tot din dispoziții superioare se ordona încetarea alarmei de luptă și depunerea armamentului și a muniției.
> Pe acest fond, s-a ajuns la un moment paroxistic de psihoză colectivă. În noaptea de 24/25 decembrie, pe la ora 2, în rândul cadrelor Direcției I s-a insinuat temerea că ar putea fi atacate de colegii de la Direcția a II-a, Contrainformații economice. Momentul declanșator l-a constituit decizia locotenent-colonelului Gheorghe Stan, locțiitor al șefului unității, aflat la comandă în locul generalului Emil Macri, care fusese trimis în misiune la Timișoara, de a ordona subordonaților, la acea oră târzie, o trambalare a armamentului și muniției din dotare fără anunțarea unei stări de pericol. Întrucât magazia cu armament a Direcției a II-a se afla la etajul IV, unde jumătate din spațiu era ocupat de Direcția I, mișcarea a fost sesizată. *Acțiunea inopinată și la o oră nonconvențională a Direcției a*

II-a de a se înarma, coroborată cu desolidarizarea publică a locotenent-colonelului Gheorghe Stan față de „componenta represivă a Securității” în apariția sa la Televiziune din după-amiaza zilei de 22 decembrie a indus ideea unui posibil risc la adresa cadrelor Direcției I.
În liniște și pe întuneric, au fost trezite și alertate toate cadrele unității, care s-au înarmat și au luat poziție de luptă în dispozitiv de apărare pe etaje. Situația a fost dezamorsată de colonelul Gheorghe Rațiu, care, în acel context tensionat și riscant, s-a dus la cabinetul lui Stan, un etaj mai jos, și a clarificat lucrurile. Locotenent-colonelul Stan luase decizia să-și aducă armamentul mai aproape, de la etajul IV la II, deoarece Direcția a II-a era cea mai expusă la un eventual atac din exterior, la etajul II putându-se pătrunde și prin escaladarea ferestrelor care dădeau spre platoul de la Miliția Capitalei[105] (pp. 80-81).

Nu numai Mălureanu vorbește de înarmarea Securității (respectiv a direcțiilor I și a II-a) în acele zile și de planul luptei de rezistență. Subiectul este prezent, după cum am arătat, și în declarația dată în fața procurorilor de un alt ofițer superior de Securitate. Colonelul Diaconescu Gheorghe a intuit că Iulian Vlad coordona lupta de rezistență a Securității în seara de 22 decembrie, respectiv că acesta urmărea „să trecem la un *mod de acțiune din ilegalitate (după principiul dictatorului, de război al întregului popor în condițiile teritoriului vremelnic ocupat)*” vizând chiar „un atac asupra noastră”[106]. Ofițerul Diaconescu mai dezvăluie un element important al dialogului său cu șeful Securității: „L-am

dezinformat spunându-i că *nu am acces* la armament, iar *forțele gărzilor patriotice sunt numeroase*”[107].

Din această mărturie se pot trage mai multe concluzii:

1. Colonelul avea de fapt acces la armament (deci nu se poate susține că „Securitatea fusese dezarmată”).
2. Ideea lui Vlad de a folosi acel armament avea legătură cu „modul de acțiune din ilegalitate”, „după principiul dictatorului”, „în condițiile teritoriului vremelnic ocupat”. *Adică lupta de rezistență.*
3. Această luptă trebuia ascunsă față de forțele gărzilor patriotice (aflate, evident, de partea Revoluției), care erau așadar percepute ca adversar.

Toate aceste mărturii dovedesc cu prisosință falsitatea afirmațiilor Procuraturii, conform cărora a) lupta de rezistență nu ar fi a fost activată în decembrie 1989 și b) teoretic, dacă ar fi fost activată, cei implicați în această acțiune ar fi aparținut altor entități decât Securitatea.

Lupta de rezistență în acțiune: Reșița și sud-estul Banatului

Majoritatea relatărilor cu privire la ce s-a întâmplat în România după fuga Ceaușeștilor se concentrează, în mod firesc, asupra evenimentelor din capitală și din alte centre urbane mari, ca Timișoara, Brașov, Sibiu, Cluj etc. Acestea erau cunoscute în afara României și în decembrie 1989 se aflau acolo și corespondenți de presă străini. În acest context a apărut și narațiunea potrivit căreia lupta de după 22 decembrie 1989 ar fi fost un spectacol creat de cei care au pus

mâna pe putere pentru a-și acoperi urmele și a înșela populația care ar fi putut să-i conteste.

Însă focurile de armă de după 22 decembrie 1989 *nu s-au limitat la aceste orașe* care erau acoperite de presa internațională. S-a tras și în orașe mici sau în zonele unor unități militare din afara orașelor, așadar nu ar fi putut sluji cu nimic pretinsului „spectacol”.

Să examinăm un astfel de loc: Reșița și zona Banatului de sud-est.

Narațiunea din rechizitoriu despre evenimentele de la Reșița se bazează pe mărturiile unui fotojurnalist cu o lungă carieră în România comunistă (inclusiv la ziarul central al PCR, *Scânteia*) care sugerează că un comandant militar, Teodor Stepan, a fost de vină pentru crearea diversiunii cu falșii teroriști, insinuând că trecutul profesional al lui Stepan, la DIA, ar fi avut legătură cu acest fapt.

Martorul Cucu Ion, sediul SPM, 28.02.2018 (vol. V, *Declarații*, ff. 1-13):

> În anul 1989 eram corespondent local la Reșița, jud. Caraș-Severin, al ziarului național *Scânteia*, eu fiind absolvent al Facultății de ziaristică. […] Cel mai înverșunat dușman al presupușilor teroriști a devenit col. Stepan Teodor, care propunea mereu *măsuri extreme în vederea anihilării acestora*. Pentru protecția noastră s-a solicitat sprijin de la unitățile militare din Caransebeș și chiar am primit acest sprijin. Au venit niște militari și două TAB-uri care s-au poziționat în zona fostului comitet județean. Cunosc că cel care i-a întâmpinat a fost col. Stepan, care a folosit ABI-ul în acest scop, iar la întoarcere ne-a relatat la toți că, în timp

ce se deplasa prin fața liceului, s-a tras asupra coloanei din curtea acestei instituții. Spunea că a ripostat cu mitralieră de pe ABI astfel încât, redau textual: „Am creat mormane de teroriști morți”. Mi-am exprimat neîncrederea și am vrut să am o dovadă materială a prezenței acestora, însă col. Stepan sugera faptul *că dispar pur și simplu sau sunt preluați de alții prin canale și nu mai pot fi găsiți. Îi suspecta pe lucrătorii de Securitate de comiterea acestor fapte* întrucât sediul Securității se afla peste stradă, în fața liceului. Eu nu-l cunoșteam prea bine pe col. Stepan, însă acesta se lăuda că a fost ofițer al DIA și chiar atașat militar. Nu cunosc alte amănunte. În zilele următoare, în această zonă a fost focarul unor numeroase trageri, fără a cunoaște cu exactitate combatanții. Tot aici s-au înregistrat și victime, însă nu pot preciza cine sunt autorii. Eu am numit zona principală a focului ca fiind „triunghiul morții”, deoarece unghiurile erau compuse din fostul sediu al Securității, Comisariatul Militar și Unitatea de Rachete Antiaeriane. Deși s-a tras intens și au rezultat victime, cercetările ulterioare au arătat că intensitatea focului era diferită, iar cea mai intensă a fost din direcția CMJ. Bănuiesc că prezența col. Stepan la comandă a fost și cauza acestor trageri înverșunate. Tragerile începeau cu predilecție după ora 18:00 și coincideau cu plecarea de la sediul CFSN-ului, unde ne aflam noi și col. Stepan, și sosirea lui la CMJ. Către dimineață focul înceta, iar ziua focul era sporadic. Eu nu cunosc cine au fost teroriștii, nici cei care au creat diversiunea, dar *cred că toate acestea au fost coordonate de o structură a Armatei* necunoscută mie. Nu am probe sau dovezi, ci mă bazez doar pe inițiativele

> destul de bizare ale col. Stepan și pe modul său de comportare pe toată perioada până la încetarea focului. Acesta solicita mereu forțe noi din afara municipiului, deși era evident că nu ne erau necesare. Se afirma că unitatea de rachete este atacată de teroriști dintr-o pădure apropiată și a fost necesară chiar intervenția unei aeronave militare de tip MIG care a lansat rachete asupra unor zone din pădure fără vreun efect pe care noi să-l constatăm ulterior în lupta cu presupușii teroriști. L-am întrebat pe Stepan despre împrejurările decesului lt. Smaranda, care a fost victima unui glonț pătruns sub bărbie cu ieșire prin calota cranianã. Colonelul a relatat o poveste total de necrezut, în sensul că, după ce a aruncat o grenadă, ofițerul respectiv s-a uitat să vadă efectele, iar un terorist l-a împușcat de aproape (pp. 223-224).

Cucu nu a fost singurul care a propagat această versiune a evenimentelor din Reșița. Un fost ofițer de Securitate, lt.-col. Ion Micle, a încercat și el să discrediteze declarațiile comandantului Teodor Stepan, de data aceasta în paginile publicației *Vitralii* (aparținând cadrelor fostei Securități). Micle se referă la interviul acordat de Stepan la începului anului 1990 unui ziar local:

> Seria de interviuri acordate ziarului culminează cu cele spuse în data de 07.01.1990, în articolul intitulat „Noaptea cea mai critică”. În opinia sa [a lui Stepan], noaptea de 24/25.12.1989 „a început prin apariția unui aliniament de trăgători care a deschis foc puternic în zona hotelului asupra CMJ, cu 2-3 arme automate”; „noi am depistat în jur

de 60 de cuiburi foc”; „focul a durat toată noaptea cu pauze de 10-15 minute”. Asemenea afirmații arată că marele comandant stătea foarte rău cu logica, iar singurele dovezi ale operațiunilor erau spusele sale. Nimeni nu a găsit în locurile precizate de el nici măcar un cartuș, nemaivorbind de imposibilitatea dispunerii a 2-3 arme automate în 60 cuiburi de foc. În dimineața zilei de 25.12.1989, din ordinul lui Theodor Stepan au ajuns la Reșița zece elicoptere de la unitatea din Caransebeș, care au „bătut pădurea cu armamentul la bord” [pădurea este situată peste drum de IJ al MI]. După această operațiune s-a efectuat scotocirea pădurii cu participarea unei subunități MApN și a unei grupe de poliție, solicitată de Theodor Stepan, prilej cu care s-a constatat că nu s-au găsit nici o creangă ruptă de rafalele armelor, nici o urmă de tragere, deci a fost o demonstrație de forță cu muniție de manevră. Îmi pun întrebarea, cred eu, firească: nu cumva singurul terorist din Reșița a fost Theodor Stepan? Am discutat cu o familie care locuiește chiar la poalele crângului supus intervenției, care mărturisea că acțiunile din acele zile i-a „terorizat psihic”. Mai târziu și-au dat însă seama că totul a fost o făcătură, o înscenare menită să alimenteze psihoza „securiști-teroriști”. Tot în acel articol se mai afirmă că din catedrală s-a tras de la un crenel, iar Theodor Stepan a apelat la un pluton de miliție pentru prinderea teroristului, blocând căile de refugiu cu militari ai MApN. Din afirmațiile unui participant la acțiune, a reieșit că la un moment dat Theodor Stepan a spus că „merge la Front pentru consultații”, iar milițienii să stea pe poziție în așteptarea ordinelor. Theodor Stepan s-a deplasat prin

spatele catedralei, a revenit după două ore, ordonând scotocirea. Teroristul nu a fost găsit, foarte probabil că în acel interval a fost retras din dispozitiv de către comandantul său...[108]

Ar părea o relatare bazată pe fapte reale, așadar convingătoare. Însă problema procurorilor o constituie (din nou!) sursa acestor afirmații și publicația în care au apărut. Revista *Vitralii* (condusă de Filip Teodorescu, fost inculpat în „Lotul Timișoara") încearcă de ani de zile, prin „legendare" și dezinformare, să „albească" Securitatea de crimele comise la Revoluție, atât înainte, cât și după 22 decembrie. O citire atentă a textului lui Micle relevă o serie falsuri și insinuări „plantate" printre fapte reale, melanj prin care securistul induce aberanta concluzie că „*singurul terorist din Reșița" ar fi fost Theodor Stepan (!).* De ce reprezintă Teodor Stepan o problemă pentru fosta Securitate și pentru cei care au adoptat, cu sau fără intenție, teoria Securității? Aceasta rezultă din seria interviurilor de la sfârșitul lui decembrie 1989 – începutul lui ianuarie 1990, din mass-media locală, la care se referă mai sus Micle. Liza Kratochwill, de la Societatea Memorialul Revoluției 1989, din Timișoara, relata:

Cel mai important și interesant material care aduce cititorului reșițean ceva nou, de interes și limpezire a frământărilor (la acea dată) este serialul „Zilele și nopțile Revoluției". În acest număr poate fi citit un interviu cu *colonelul Todor Stepan*, sub titlul „Pentru morții noștri nu-i vom ierta niciodată!". Acesta declara: „*Una dintre caracteristicile unităților de comando este și aceea de a*

acționa cu efectiv mic, creând panică, inclusiv în rândul militarilor [ofițerul se referă la grupurile-matcă ce trăgeau în tot ce mișca, haotic]. *Numai așa pot avea succes, când toată lumea intră în degringoladă, își pierde capul, începe să nu mai raționeze și să creadă că inamicul este teribil. Dacă reușesc să creeze imaginea aceasta, scopurile lor sunt atinse. Pentru că, așa cum v-am spus, au acționat sporadic, în câteva puncte, prin focuri izolate, inclusiv asupra clădirii Consiliului. De acolo s-a văzut clar un lunetist instalat pe funicular, asupra căruia s-a tras. Distanța fiind destul de mare, a reușit să scape, dar panică a fost… Cu scopul de a ne determina să mutăm forțele dintr-o parte în alta și de a intra, în felul acesta, într-o debandadă totală. Nu au reușit.* Și bine am făcut, pentru că altfel erau vieți pierdute în mod inutil. Aș dori să nu ne mai întâlnim cu asemenea episoade. Au murit opt militari, plus cadre, și erau răniți în spital, în jur de 16. Ultimul a fost împușcat în ziua de 26, în timpul unei scotociri într-o clădire din Reșița. În fața ușii, în timp ce încerca să desfacă lacătul, *din pod s-a tras în soldat*. *A fost lovit în spate* și a decedat după două zile. Faptul acesta nu-l vom ierta niciodată. Am informat Procuratura să se ocupe de caz. S-au luat măsuri și se continuă cercetarea… [cel] care a tras nu avea cum să plece. Sperăm că vom găsi curând o altă cheie a secretului. Ultimul foc în Reșița, ultima victimă a fost în 26 decembrie 1989. De-atunci s-a mai tras sporadic, bănuiesc că au făcut-o cei care au fost lăsați în urmă, pentru a menține forțele aici și a nu permite trecerea la urmărire. Să știți însă că au fost depistați prin aparatură de radiolocație. Probabil sunt în retragere completă. Trebuie să remarc că folosesc o strategie”[109].

Stepan descrie ceea ce mulți observatori, inclusiv procurorii militari, fie au ratat, fie au ignorat cu bună știință: este vorba despre caracterul planificat, cu escaladare treptată și strategică, al atacurilor îndreptate în special împotriva Armatei, în decembrie 1989.

Scopul *acestui stadiu inițial*, după cum explică Stepan, nu era de a genera victime în masă, ci de a stârni panică, de a crea iluzia unui adversar mai numeros și mai răspândit decât era sau ar fi putut fi, cu scopul de a crea confuzie și a împrăștia forțele militare. Adică *exact scopurile luptei de rezistență ale Securității*, după cum am arătat într-un capitol anterior.

Afirmațiile mai cuprinzătoare ale lui Stepan și ale comandanților militari din această regiune în *Documentarul privind modul de acțiune al unității în revoluția din decembrie 1989*, întocmit de *ofițerii garnizoanei Reșița, la cererea conducerii* MApN, au fost rezumate în titlul articolului „La Reșița s-a jucat o mare carte a Revoluției”:

> Culoarul de intrare-ieșire al elementelor teroriste trebuia să existe și chiar a existat. El este Reșița, Hațeg, Sibiu, Brașov. La această concluzie ne conduc faptele reținute în *Documentarul privind modul de acțiune al unității în Revoluția din decembrie 1989*, întocmit de ofițerii garnizoanei Reșița, la cererea conducerii MApN. […]
> Potrivit doctrinei militare, în cazul în care țara ar fi fost ocupată, s-ar fi trecut la un război de apărare, „al întregului popor”.

O componentă a războiului o reprezenta *lupta de rezistență*. Iar aceasta ar fi trebuit să fie *condusă de Ministerul de Interne*. Caracteristica principală ar fi fost aceea de *luptă de gherilă, luptă în care unități cu pregătire specială s-ar fi integrat perfect*. În același timp, se putea miza și pe ajutorul venit din partea unor țări prietene fostului comandant suprem. În concepția acestuia, *evenimentele de la Timișoara nu reprezentau altceva decât încercarea de cotropire a Ardealului*. (Este de remarcat aici, ca pe toată perioada luptelor din decembrie ’89, faptul că în județele de pe granița româno-ungară nu s-au semnalat incidente.
Dimpotrivă, acestea au avut loc în Banat și, ca întindere, cu precădere în județul Caraș-Severin.) Astfel, *războiul de rezistență* condus de Ceaușescu își găsea justificarea, el fiind declanșat. *Desfășurarea lui cuprindea trei faze*: 1. *informativă*; 2. *intrarea în luptă în mod gradat*; 3. *ofensiva directă*. Rapiditatea cu care s-au derulat evenimentele au precipitat trecerea de la o fază la alta, conducând în final nu atât la crearea unui culoar de pătrundere dinspre Iugoslavia a efectivelor aliate lui Ceaușescu, ci de părăsire a țării de către cele existente în interior, precum și de ieșire din țară a familiei prezidențiale. Culoarul nu se putea realiza decât controlând spațiul aerian. Iar controlul se obținea, dacă nu prin ocuparea unităților de apărare antiaeriană, atunci prin punerea lor în imposibilitatea de a acționa. *În acest scop, au fost atacate atât unități militare din județul Caraș-Severin, dar și unități și depozite de rachete din zona munților Hațeg.* În plus, pe granița româno-iugoslavă a patrulat tot timpul un elicopter

> inamic, ce a avut misiunea să supravegheze prin radio desfășurarea luptelor și să coordoneze acțiunile de atac îndreptate împotriva Armatei. Mai mult, acest elicopter putea servi drept acoperire teroriștilor care părăseau țară[110].

Comandantul local al Securității, colonelul Aurel Mihalcea, chiar ajută, fără să vrea, la completarea acestui tablou, atunci când se plânge de următoarele:

> După unele discuții legate de situația existentă la acea oră în municipiu, a intervenit colonelul Teodor Stepan, care a început să debiteze un scenariu ridicol de superficial și de prost argumentat, vădit incriminant la adresa conducerii Inspectoratului MI. Din acuze reieșea că eu aș fi șeful teroriștilor, că am legături la București, de unde primesc instrucțiuni pentru a dirija acțiunile în județ împotriva revoluției, că aș dispune de depozite de armament și muniție sofisticată, că aș fi dat dispoziții subalternilor să distrugă arhiva Securității etc. Teodor Stepan a început punerea în aplicare a scenariilor diversioniste care trebuiau să ducă la incitarea populației împotriva cadrelor Ministerului de Interne și în special împotriva Securității[111].

În rechizitoriu nu se face nici o referire la „Documentarul” amintit.

Pe de altă parte, există dovezi de utilizare a unor arme și muniții care nu erau cunoscute ca fiind în dotarea Ministerului Apărării. Aceste date constituie dovada că aceia

care au utilizat armele respective înainte de 22 decembrie 1989 erau tot cei care le-au utilizat și după 22 decembrie și că planul „lupta de rezistență” a fost activat.

Fostul comandant al Regimentului 17 Rachete Antiaeriene Semenic, generalul (r) Vasile Cocoșilă, a afirmat*:*

Și eu, după Revoluție, ani de zile am adunat zeci de probe. *Ca să dau un simplu exemplu, am să vă spun că unuia dintre soldații noștri, după ce a fost împușcat, i s-a făcut autopsia, iar în el a fost găsit un glonț – dum-dum – care, odată ajuns în organism, explodează. Or, Armata română nu avea în dotare astfel de gloanțe. Am găsit zeci de tuburi și de cartușe care nu existau în dotarea noastră.* Sunt lucruri greu de explicat și nu cred că își vor găsi prea curând răspunsul[112].

> Unul dintre militarii care se aflau în punctul de control, sublocotenent post-mortem Daniel Lupea, a murit în noaptea de 23 spre 24 decembrie, după ce a fost împușcat în stomac. Dacă glonțul era unul normal, Daniel Lupea ar fi trăit și în ziua de astăzi, susține gen. (r.) Vasile Cocoșilă. „Din păcate, a fost vorba de un glonț dum-dum, care, în timpul impactului, produce o explozie, iar lui Daniel Lupea i-au fost distruse toate organele interne. Asemenea gloanțe nu existau nici în dotarea Armatei Române, nici a gărzilor naționale, nici a altor structuri naționale de apărare. Au fost multe alte diversiuni, dar Armata, la Reșița, nu a reacționat împotriva poporului. Și susțin aceasta în ciuda tuturor afirmațiilor prin care se susține contrariul.[113]

Utilizarea gloanțelor de tip dum-dum la Reșița și în împrejurimi a fost confirmată de medicii din echipele internaționale care au efectuat operații în spitale, în timpul evenimentelor. De exemplu: „Oftalmologul Michael Priest, 63, din Burnaby, British Columbia, a sosit la Timișoara în ziua de Crăciun… Medicul canadian a călătorit la Reșița în ziua următoare ca parte a unui convoi de ambulanțe, împreună cu o echipă de voluntari din Paris. În Reșița, Priest a operat un pacient care fusese lovit de un *proiectil dum-dum, care explodează la impact*. Acest tip de gloanțe este interzis de comunitatea internațională”[114].

Detaliile morții lui Norbert Pongracz este în contrast evident cu ceea ce se afirmă în rechizitoriu (p. 287):

> Născut la 15 ianuarie 1971, unicul fiu al lui Norbert și al Ilenei Pongracz.
>
> A căzut în noaptea de 23 decembrie 1989, ora 2:40, în unitatea (de radiolocație) în care își satisfăcea stagiul militar. Un glonț ucigaș pornit din pădurice a din apropiere (care ulterior s-a defrișat) în timp ce stătea de vorbă cu locotenentul său i-a secerat pe amândoi. În total au fost ucise nouă persoane (ofițeri și militari în termen). *S-a presupus că ucigașii ar fi fost de la unitatea de rachete, dar arma cu care s-a tras a fost specială, calibrul 5,62, față de armamentul obișnuit de 7,62 mm.*
>
> Pe lângă golul definitiv în sufletul lor, durerea cea mai mare a familiei Pongracz este că nici acum nu s-a elucidat problema aceasta a ucigașilor fiului lor. Reșița are declarați 16 morți în Revoluție, iar domnul Pongracz, când a mers să ridice trupul băiatului său de la morgă, a văzut circa 50 de cadavre[115].

Mărturia locotenentului-major Octavian Todea, de la baza Hășdat-Teliuc, aflată la sud de Hunedoara, arată nu doar semnele caracteristice ale atacurilor teroriste, ci și utilizarea gloanțelor de calibru 5,62 mm, adică același calibru care se pare că l-a ucis și pe Norbert Pongracz. Este de remarcat că aceste afirmații provin din mărturia oficială, din Dosarele Revoluției de la Timișoara, ceea ce înseamnă că procurorii militari puteau avea acces și trebuiau să se refere la ele atunci când își pregăteau rechizitoriul.

Următoarele date rezultă din Dosarul 410/P/1990, care a primit la Secția Parchetelor Militare nr. 487/1992. E vorba de declarațiile locotenentului-major Todea Octavian (Hunedoara, Hășdat-Teliuc, UM 01852) din 19 septembrie 1991[116].

Locotenentul confirmă și el că în ziua de 23 decembrie 1989, după ora 19:00, asupra unității sale a început un atac terorist din direcția satului Hășdat. După cum am arătat în secțiunea dedicată acțiunilor diversioniste și teroriste din Hunedoara, atacul a fost precedat, la circa 30-40 de minute, de lumini de balizaj (semnalizări). Aceste clipiri roșii s-au deplasat pe direcția Hășdat-Teliuc la o înălțime considerabilă, respectiv „în afara zonei de acțiune a mitralierelor antiaeriene”[117]. Militarii au presupus atunci că cei care semnalizau cunoșteau elementele dispozitivului de luptă și dispoziția mitralierelor, evitând să intre în zona lor de foc. Fără a putea preciza natura lor și fără a detecta vreun zgomot, ofițerii au fost totuși convinși că era vorba de ținte aeriene despre care, după viteză, presupuneau că erau elicoptere. Locotenentul a auzit de la punctul de control focuri de armă. Acestea aveau un zgomot diferit de cele cu care era obișnuit,

erau „pocnituri mai seci și mai scurte”[118]. Caracteristicile focurilor respective erau aceleași cu ale altor episoade întâlnite și în alte orașe și la alte unități militare, conformându-se tiparului luptei de rezistență a Securității: „erau foc cu foc și serii scurte”, „alternau pe direcții și din locuri diferite”[119] și s-au desfășurat exclusiv pe timpul nopții.

Scopul atacurilor a fost aparent atins. Militarii din unitate au ajuns să aibă o stare psihică „surescitată”, fapt amplificat de informații legate de „apariția unor mașini cu teroriști din diferite direcții”. Unitatea a fost astfel ținută „în șah” și obligată să riposteze, consumând o cantitate mare de muniție. Acest obiectiv coincide, după cum am mai arătat, cu unul din scopurile luptei de rezistență enunțate în articolele din revista *Securitatea*.

Ofițerii au organizat pe timpul zilei ambuscade și cercetări în teren, fără însă a putea stabili originea focurilor. A doua noapte și în următoarele au ripostat însă „mai lucid, cu un consum mai mic de muniție”[120]. Pe una dintre laturile unității de unde s-a tras au fost găsite tuburi de cartușe de 8 mm de pistol, gloanțe de plastic și „un tub cartuș de pistol-mitralieră 5,62 mm”[121]. Chiar și tuburile pe lamă de calibru 7,62 mm aveau un lot care nu exista în garnizoana Hunedoara, inclusiv la Gărzile Patriotice[122].

Dovada existenței, în decembrie 1989, atât a gloanțelor dum-dum, cât și a celor de calibru 5,62 mm este oferită de un număr covârșitor de martori, atât în dosarele de anchetă, cât și în presă. Declarațiile unora dintre ei au fost prezentate în volumul de față. Adăugăm aici, ca exemplu, experiența personală a lui Gavrilă Inoan, publicată în ediția din 31 decembrie 1989 a cotidianului *Tineretul Liber*: „Am avut în

palmă un glonț dum-dum. După ce-și lovește ținta, explodează. E lung cam de 10 cm. Vârful de penetrare și partea explozivă se deosebesc ușor. În jurul capsei detonatoare este scris «RWS 9,3X74 R». Celebrele, din păcate, *gloanțe mici sunt de calibru 5,62* și se ambalează în cutii pe care scrie «STYPEN 6 [...] standard»[123].

CC, TVR, Sibiu și multe alte exemple

În final, rechizitoriul pur și simplu are prea multe erori, omisiuni și interpretări greșite sau tendențioase în favoarea Securității pentru a le menționa în acest spațiu. În analiza noastră referitoare la perioada ante-22 din actul SPM am discutat despre mitingul convocat de Nicolae Ceaușescu pe 21 decembrie și despre zborul ROMBAC spre Sibiu, din 20 decembrie. De aceea ne vom referi acum pe scurt la elementele care decurg din cele două evenimente, după data de 22 decembrie, așa cum sunt prezentate în rechizitoriu.

Ne oprim pentru început la izbucnirea focurilor de armă în seara zilei de 22 decembrie 1989 la clădirea CC și la Televiziunea Română. Generalul de Securitate Iulian Vlad s-a referit la aceste două chestiuni în mărturia olografă din 29 ianuarie 1990, ale cărei existență și conținut au devenit publice abia în 2012, mulțumită fostului procuror militar general Ioan Dan, mărturie publicată de Mădălin Hodor, în 2017[124]. Iată un fragment relevant din mărturia lui Iulian Vlad:

> Analizând modul în care au început și s-au desfășurat acțiunile teroriste în capitală, pe baza acelor date și

informații ce le-am avut la dispoziție, consider că acestea ar fi putut fi executate de:

1. Elementele din Direcția a V-a, USLA, CTS și din alte unități de Securitate, inclusiv speciale.

a) Direcția a V-a, așa cum am mai spus, avea în responsabilitate paza și securitatea interioară a Palatului Republicii, multe dintre cadrele acestei unități cunoscând foarte bine clădirea, cu toate detaliile ei. În situația creată în ziua de 22.12.1989, puteau să meargă la Palat, pe lângă cei care făceau acolo serviciul, și unii dintre ofițerii și subofițerii care se aflau la sediul CC ori la unitate.

Este cât se poate de clar că numai niște oameni care cunoșteau bine topografia locului ori erau în complicitate cu cei care aveau asemenea cunoștințe puteau pătrunde în clădire (sau pe acoperișul ei) și să transporte armamentul și cantitățile mari de muniție pe care le-au avut la dispoziție.

Tot această Direcție dispunea de o bază puternică și în apropierea Televiziunii (la Televiziunea veche). De asemenea, avea în responsabilitate perimetrul din zona reședinței unde se aflau numeroase case (vile) nelocuite și în care teroriștii ar fi putut să se ascundă ori să-și facă puncte de sprijin...[125]

Autorii și caracteristicile focurilor enumerate de Vlad Iulian coincid *exact* cu ceea ce a fost observat în aceste zone de martorii oculari. Iată câteva din relatările acestora:

...în jurul orei 17:30, după ce o rafală a spart un geam la etajul I al CC-ului, ca la un semnal, s-a deschis focul asupra Pieței de la toate geamurile clădirilor care mărginesc piața,

mai puțin CC-ul. Timp de circa 5 minute s-a tras în sus probabil pentru că, deși mă așteptam ca Piața să se transforme într-o baie de sânge, oamenii au fost lăsați să se împrăștie sau să se ascundă pe sub camioane. După un timp însă gloanțele au început să coboare, lovind ici, colo câte un civil, dar tirul era concentrat asupra TAB-urilor (5 la număr) care erau amplasate în dreptul Direcției a V-a.
În momentul când am văzut că focul nu se mai oprește, am rugat prin stație să ni se trimită ajutor militar de urgență. Focul a fost continuu timp de 80 minute până când, în sfârșit, în piață au apărut 6 tancuri care s-au răspândit în evantai în fața carului și au tras cu mitralierele asupra clădirilor din jur. Din acel moment focul din partea opusă a încetat, ca după 20 de minute să se reia cu aceeași intensitate. După mai multe astfel de reprize, în Sala diplomaților din Consiliul de Stat a avut loc o explozie, în urma căreia flăcările au izbucnit violent. Au chemat pompierii, tot prin intermediul turnului, și aceștia au venit în circa 10 minute.
După aceea flăcările au izbucnit la cupola BCU-ului, dar se pare că asta s-a întâmplat după ce se mistuise tot ce era înăuntru. Schimbul de foc a continuat mult timp, până când cei din tancuri au început să tragă cu tunurile asupra clădirii Consiliului de Stat. În următorul interval de timp, cei care trăgeau din Consiliu au început să se urce spre etajele superioare, în final ieșind pe acoperiș circa 10-12 inși îmbrăcați în pantaloni negi și cămăși cu mâneca scurtă. Deși au fost somați de mai multe ori – circa 15 minute – să se predea că li se garantează viața, aceștia continuau să fluture drapele roșii. La un moment dat, unul

dintre ei a luat o mitralieră de pe acoperiș și a început sat tragă asupra celor din Piața care ieșiseră din ascunzători, în momentul următor însă o rafală de pe mitraliera unui tanc din fața noastră i-a secerat pe toți (se pare deci că cei în cauză nu aveau voie să se predea vii). Pe doi dintre acești tipi, prinși de către revoluționari în jurul orei 19:00, i-am văzut de la 2 metri distanță și arătau a mercenari arabi, după culoare și echipament (au fost duși în CC, dar nu știu ce s-a întâmplat cu ei)...[126]

Inginerul Dan Iliescu își amintea în 1991:

Pe la ora 21 [22 decembrie 1989] au apărut parașutiștii din Boteni. Începuseră să tragă și TAB-urile în Palat. Săriseră în aer toate geamurile. Aveam senzația că trag în noi trupele speciale. Se trăgea din Athénée, din BCU, de peste tot. [...]
În pauzele de tir, mai ieșeam și afară. Pe la miezul nopții am văzut cum a luat foc BCU.
S-a tras din Muzeu permanent. Aveam impresia că se trage de la parter, de la arta feudală... Armele lor sunau altfel. Aveau o cadență sănătoasă. A doua zi și în zilele următoare am găsit gloanțe în Muzeu. *Nu erau gloanțe obișnuite. Aveau un vârf teșit. Păreau îmbrăcate într-o cămașă de plumb. Era un* calibru între cinci, cinci și ceva. N-au vrut uslașii [USLA] să ne lase nici un glonț. *I-am rugat să ne lase măcar de amintire. N-au vrut! Au zis că au nevoie pentru identificare. Au notat de unde le-au ridicat*[127].

David Binder, de la *The New York Times*, scria în ianuarie 1990, citând amintirile proaspete ale Codruței Cruceanu, unul

dintre cei 60 de angajați ai Muzeului de Artă:

> Dar în acea după-amiază, la câteva ore după ce Ceaușescu și soția lui au fugit din Capitală cu elicopterul [...], membri ai gărzii sale de elită [Direcția a V-a], așa-numitele Trupe Speciale, au intrat în muzeu. [...] Au început să tragă în lumea adunată în Piață și spre unitățile Armatei Române care se alăturaseră răscoalei populare.
> O altă unitate a Trupelor Speciale a făcut același lucru din vechea clădire a Bibliotecii Universitare, aflate peste drum, în Piață. [...] În scurt timp, forțele armate ripostau spre clădirea Muzeului și spre cea a Bibliotecii Universitare. Tirul a fost reluat în 23 decembrie și a continuat, zi și noapte, până în 25 decembrie. [...] Au izbucnit incendii pe toate cele trei etaje ale Muzeului și în Biblioteca Universitară; trupele de Securitate puseseră focul înainte de a se retrage prin tunelele subterane care împânzesc capitala[128].

La sediul Televiziunii, Nicolae Ștefan Soucoup îi răspundea unui ziarist, în 1991:

> — Am putea realiza, pe scurt, o „hartă” a vilelor din care s-a tras în Televiziune?
> — Având în vedere că am acționat atât afară, cât și în interior, în zona studiourilor, pot să vă spun că asupra Televiziunii s-a tras din cele cinci vile din strada Pangratti, pe care le vedeam de la cabina-poartă din această parte. S-a tras din frontul doi de vile, cele de pe Calea Dorobanți. S-a tras din B-dul Aviatorilor, nr. 72 – o casă înaltă, care avea unghi de tragere asupra Televiziunii. S-a tras din

Consulatul sovietic din Piața Aviatorilor, nr. 2-4. S-a tras din tot frontul de vile de aici, începând de la nr. 246, până la 212, cât și din frontul doi de clădiri din spatele lor. S-a tras de pe strada Teheran. S-a tras și din strada Arhitect Cerchez, nr. 16 (vila lui Valentin Ceaușescu), precum și din strada Muzeul Zambaccian, aici mai ales din vilele de la numerele 12, 13, 14. S-a tras, de asemenea, din Institutul „C.I. Parhon" și *din reședința ambasadorului Angliei* (Pangratti, nr. 15)... Acesta a fost frontul general de atac asupra Televiziunii, care s-a conjugat cu accesul prin interior al unor forțe bine instruite, care s-au amestecat printre revoluționari[129].

Ioan Dan a rezumat mărturiile participanților (militari și civili) din aceeași zonă, după cum urmează:

O.E. – str. Av. Nicolae Veleseu – „În noaptea de 22 spre 23 am auzit pași pe lângă casă și focuri de armă... o parte din cetățeni au părăsit vilele înainte de evenimente cu circa 2 zile".
H.C. – Calea Dorobanți – „S-a tras din vila lui Marin Ceaușescu (str. pictor Rosenthal, nr. 2) în data de 21 decembrie locatarii din str. Pictor Rosenthal au părăsit domiciliile."
În această perioadă în zona Televiziunii au fost observate *semnale luminoase ce prezentau imaginea unei balizări și care marcau începutul sau încetarea atacurilor*.
M.V. – UM 0800 – În seara zilei de 22 și 23 decembrie vedem focuri de trasoare trăgându-se după str. Grigore Mora, vila

a 3-a sau a 4-a de pe partea dreaptă, cât și de pe str. *Pangratti* din clădirile apropiate celor semnalizate. Posibil chiar în Parcul reședinței ambasadorului britanic. În același timp se auzeau și *rafale scurte de pistol și mitralieră, cât și focuri sacadate cu zgomot redus care și pentru el constituiau o raritate*. În seara de 23, în jurul orei 20:30, observă că din direcția clădirii părăsite a fostei Școli Franceze din bdul. Aviatorilor se deplasau către TV un grup de 5 persoane care mergeau în coloană puțin aplecați și aveau aspectul unor militari cu ranițe în spate. Semnalele luminoase sesizate în noaptea de 23 decembrie erau date din mansarda vilei a 2-a de pe str. Muzeul Zambaccian către colț cu aleea paralelă cu bdul. Aviatorilor. I s-a spus că vila ar aparține lui Ghizela Vass.

A.G. – str. Grigore Mora – Aici, în zilele de 22-24 decembrie de aici s-au tras focuri de armă automată, de la etajele clădirii spre TV. În apartamentul respectiv locuiește col. (r.) *Costingioara Grigore, fost torționar în sistemul de lagăre de concentrare al MI*.

Declarantul crede că acesta făcea parte dintr-o rețea de sprijin a DSS deoarece l-a văzut la Universitate în haine de cerșetor, precum și la diferite cozi făcând diversiuni pentru calmarea spiritelor. Pentru anihilarea cuibului de foc de la etaj a intervenit Armata.

C. – str. dr. Grigore Mora – „Din locuința gl. M.I. Zăgoneanu de la etajul 1, în perioada 22-24 decembrie s-au tras focuri de armă”.

F.A. – str. dr. Grigore Mora – Confirmă cele afirmate de cetățeanul C. și adaugă că în 23 decembrie, în jurul orelor 11:30-12:00, în timp ce se afla în dreptul imobilului cu

nr.18, *aude o rafală de armă dinspre reședința ambasadorului britanic de pe str. Pangratti. „Din imobilul cu nr. 14, fam. Răchită, s-a tras în 23 și 24 decembrie. Nora Monica a recunoscut că s-a tras de la ea din apartament, unde a găsit cartușe goale”.*
S.C. – Garda TV – *Remarcă că se trage dinspre clădirile ambasadorului britanic cu arme de calibru mic și foc cu foc.* De asemenea, spre Televiziune se mai trăgea din vila lui Valentin Ceaușescu și din vilele de pe Calea Dorobanților. În dimineața zilei de 23 decembrie se trăgea din vilele pictorilor cu *arme de calibru mic deoarece zgomotul era diferit de cel obișnuit*.
A.I. – UM 1290 – „În 22.12 ne-am deplasat la TV pentru asigurarea siguranței instituției. [...] S-a dat ordin pentru distribuirea munițiilor și instalarea mitralierelor de campanie. [...] Era în jurul orelor 18:00-19:00. Cam după 30-60 minute s-a început să se tragă asupra noastră dinspre clădirile amplasate pe str. Pangratti și Calea Dorobanților. *Focul armamentului avea ceva neobișnuit față de armamentul pe care noi îl aveam în dotare, prezentând un zgomot mai strident.* Pe 23.12 s-a tras asupra noastră și cu arme de foc automat cam în jur de ora 10:00-12:00. [...] O parte dintre *gloanțele care s-au găsit pe teren erau din oțel cu Vidia la vârf,* celelalte, normale. [...] Au fost răniți 2 militari în ziua de 23.12. [...] S-a tras în ei dintr-una din vilele aflate pe str. Pangratti.”
D.V. – UM 0596 – Fiind la Punctul de Control la Poarta Pangratti în ziua de 22.12 în jurul orei 24:00, a început să se tragă în zonă. *Observă trageri dinspre Ambasada Marii Britanii la intervale mari și cu armament ușor, dar după*

zgomot nu știe ce fel e și nici ce calibru. Observă că în clădirea de pe colț la poarta Pangratti se auzeau focuri de armă cu un asemenea armament ușor.

În sfârșit, revenind la dezvăluirile lui Nicolae Ștefan Soucoup, să reamintim cazul arestării cadrului de Securitate Silviu Duțu, care nu este menționat în rechizitoriu. Acesta era „îmbrăcat într-un combinezon kaki” și a fost prins după ce „a tras o rafală asupra unui tanc”. Respectivul a recunoscut că „era din garda personală a perechii dictatoriale”, cu grad de sergent-major și „instruit în subunitatea de la Roșu”[130]. Duțu era „instruit să reziste la orice formă de interogatoriu”[131].

Rechizitoriul încearcă să acrediteze ideea că „zvonurile” și dezinformarea diseminate prin Televiziunea Română, după ce Ceaușescu a fugit din București, ar fi fost deliberate, rău intenționate și parte a unui plan mai larg al celor care au apărut la TVR.

Nu este întâmplător că rechizitoriul enumeră ca responsabili pentru „diversiune” și pentru că ar fi inventat sintagma „securiști-teroriști” exact acele persoane identificate într-o scrisoare din ianuarie 1992, dintr-o publicație care era, în fapt, organul de presă al Securității: „Scrisoare deschisă adresată domnilor generali: Nicolae Militaru, Victor Stănculescu, Ștefan Kostyal, Hortopan, Nicolae Eftimescu, contraamiral Cico Dumitrescu, precum și domnilor Silviu Brucan, Petre Roman, Gelu Voican Voiculescu și crainicilor de la Televiziunea Română care au apărut pe post în noaptea 22/23 dec. ’89, Brateș, Ionescu, Stark, Marinescu…”[132].

Adoptând în linii mari narațiunea securiștilor, procurorii militari pretind că Brateș, Roman și alții pur și simplu au

inventat și au vehiculat dezinformări în scop diversionist, pentru a semăna panica[133]. Dar aceste afirmații sunt contrazise chiar de unii membri ai fostei Securități[134].

Astfel, generalul de brigadă (r) Vasile Mălureanu, de la Direcția I a Securității, povestea în 2014, la 25 de ani după Decembrie 1989, că Petre Roman, Cico Dumitrescu și alți comandanți militari de la TVR au cerut Direcției I[135] *să verifice așa-numitele zvonuri și dezinformări referitoare la posibile atacuri teroriste și diversiuni ale Securității*[136]:

> Colonelul Gheorghe Rațiu *a mai primit și numeroase alte solicitări de verificare a unor zvonuri și informații privind riscuri ori acțiuni diversionist-teroriste în diferite zone ale Capitalei direct de la Comandamentul Politic și Comandamentul Militar din Televiziune.* Din relatările sale rezultă că cele mai multe solicitări au fost transmise de comandorul Cico Dumitrescu și de locotenent-colonelul Răgălie de la Comandamentul Militar din Televiziune, care au sunat la telefon de 10-15 ori pe zi, mai ales în intervalul 23-25 decembrie, precum și de Petre Roman de la Comandamentul Politic în 3-4 situații. Colonelul Gheorghe Rațiu susține că a încercat să evite trimiterea unor cadre ale unității în asemenea misiuni, care implicau riscuri majore, în condițiile în care Direcția I era o unitate informativă, și nu de intervenție. La insistența solicitanților, care invocau faptul că organele de poliție (miliție) nu mai aveau forțe disponibile în acest scop și/sau că era vorba de instituții aflate în competența Direcției I (spitale, Televiziune etc.), a acceptat totuși să trimită în oraș cadre ale unității în misiuni de informare în zone în care, chipurile, se derulau acțiuni diversionist-teroriste[137].

Mălureanu admite deci că Roman, Cico Dumitrescu și ceilalți din *Comandamentul Militar din Televiziune*, îndoindu-se ei înșiși de acele „zvonuri și informații”, au încercat să le verifice acuratețea, mai întâi prin *organele de poliție (miliție)*, iar apoi prin Direcția I a Securității (care avusese în „competență” Televiziunea). Să ne gândim puțin la semnificația acestui fapt. Dacă Roman și ceilalți chiar ar fi urmărit diseminarea știrilor false pentru a crea panica, de ce ar fi căutat să le verifice validitatea (și încă prin alte organe)? Nu credem că trebuie să fii diversionist de profesie pentru a înțelege că, în acest fel, „grupul lui Iliescu” *și-ar fi sabotat propriul plan*[138].

Pe aceeași linie se înscriu și afirmațiile din rechizitoriu referitoare la ordinul generalului Iosif Rus, comandantul Forțelor Aeriene, de revopsire a elicopterelor. Potrivit rechizitoriului:

> …probele administrate demonstrează că la 23.12.1989 gl.-lt. (r.) Rus Iosif *a dat ordin ca elicopterelor de la Regimentul 61 Boteni să le fie schimbate prin revopsire cocardele tricolore de pe fuzelaj cu alte însemne, de alt format geometric*.
> În condițiile în care generalul Rus Iosif a ordonat în repetate rânduri ca aparatele de zbor amintite să efectueze misiuni de luptă deasupra Capitalei și în alte zone, cu scopul combaterii așa-zișilor teroriști, *au fost generate grave confuzii* la nivelul militarilor dispuși la sol pentru paza diverselor obiective. *Acest ordin de neînțeles (exceptând intenția vădit diversionistă) a dus la deschiderea focului fratricid și atingerea unor cote paroxistice a psihozei*

teroriste. Trebuie menționat că absolut toate misiunile ordonate s-au dovedit a fi date împotriva unui dușman terorist *inexistent* (p. 365).

Numai că descrierea procurorilor militari a ceea ce fusese pictat pe elicoptere este incorectă. Ei le văd drept semne „de alt format geometric". Dar declarațiile martorilor oculari afirmă că „celălalt format geometric" era chiar steagul tricolor al României!

De la Boteni însă nu s-a speriat nimeni și cea mai bună dovadă este că până și pilotul maior Zamfir pornea la cerere în ziua următoare doborârii sale la o nouă misiune, cum au pornit și alte elicoptere militare venite în apărarea Bucureștiului, de atacurile trupelor teroriste. *Atenție, însă, ca să nu se dea loc la confuzii, pe „burta" elicopterelor și lateral, peste cocardă a fost vopsit tricolorul*, iar piloții Botenilor au acționat cu curaj împotriva teroriștilor din Cimitirul Ghencea, ca și a altora, care trăgeau în alte zone ale Capitalei, în Floreasca, bunăoară, la una dintre misiuni, s-au localizat pe blocuri teroriști care trăgeau de pe acoperiș, dar faptul că jos se afla armata împreună cu gărzile patriotice nu a permis acționarea cu foc, pentru a nu periclita viața forțelor revoluționare.[139]

În 2011, chiar pilotul elicopterului care a fost trimis la clădirea Televiziunii Române a confirmat acest fapt:

23 decembrie 1989
Un elicopter la Televiziune

— Domnule căpitan-comandor (r) Adrian Constantinescu, în decembrie 1989 erați pilot militar încadrat la Regimentul 61 Elicoptere, care se afla la Titu-Boteni… A venit ziua de 23 decembrie…
— Da. A venit la mine maiorul Mateiciuc și mi-a zis: „Avem o misiune deasupra Bucureștiului, mergi?”. „Merg!”, i-am răspuns. Era dimineață, vizibilitatea era destul de redusă… Am decolat și am primit misiunea să mergem la Televiziune, că se trăgea, și să vedem de unde anume. Chiar am zis: „La Televiziune sunt parașutiștii pe care i-am transportat aseară!”. Mi s-a răspuns: „Da, dar se trage asupra lor din clădirile din jur!”…
— Dar, dumneavoastră, pe elicopter, ce marcaje aveați?
— *Aveam vopsit tricolorul pe coadă*[140].

Încă un detaliu relevant: comandorul inginer Marian Pavel (r) relata în 2015 că pictarea elicopterelor a avut loc pe *22 decembrie, nu pe 23 decembrie* și nu a avut legătură cu lupta de la Televiziunea Română, ci cu căutarea Ceaușeștilor, înainte de capturarea lor: „După ce Nicolae și Elena Ceaușescu au fost lăsați în câmp, maior Suciu a ordonat la SLA să vopsim cocardele de pe burta elicopterelor, care erau sub formă de stea, sa le facem sub formă de drapel, adică dreptunghiulare, și să decolăm de urgență, să facem o cercetare aeriană pe toate șoselele din împrejurimi”[141].

Este important de observat că procurorii militari sunt atât de concentrați pe ideea revopsirii fuselajului elicopterelor, încât ignoră și nu explorează detaliile suplimentare oferite chiar de martorii citați de ei:

> Declarațiile de martor aparținând piloților de la Regimentul 61 Boteni – UM 01901. De exemplu, martorul *Mateiciuc Ioan Cristian* – sediul SPM, 01.02.2018 (vol. III, *Declarații*, ff. 190-199): „Am mai redat un aspect privind chemarea noastră în zona televiziunii întrucât presupuși teroriști, îmbrăcați în combinezoane negre, aflați pe clădirile din preajma televiziunii, execută trageri intense asupra acestei instituții” (pp. 365-366).

Această afirmație este, în fapt, confirmată de pilotul elicopterului, Adrian Constantinescu. După cum reiese din mărturia acestuia din urmă, echipajul elicopterului chemat la Televiziune a identificat *două persoane îmbrăcate în salopete negre* pe acoperișul unei vile *pe colț, la o intersecție vizavi de Televiziune*, care „trăgeau spre curtea Televiziunii”. Pilotul insistă că nu se putea înșela asupra culorii salopetelor: „Eram la o înălțime de zbor de sub o sută de metri și, la vârsta pe care o aveam, la vederea pe care o aveam atunci, nu m-am înșelat”[142].

În altă secțiune a rechizitoriului, procurorii militari pretind că indivizii în „combinezoane negre” care au fost identificați drept teroriști ar fi fost în realitate „tanchiști”. Aceasta pentru că și tanchiștii aveau salopete negre, ar fi fost dispuși „în preajma obiectivelor importante și pe anumite clădiri” și ar fi fost „implicați într-o multitudine de situații (mai ales pe timp de noapte) în care au deschis focul într-o luptă cu un inamic, în realitate inexistent” (p. 450).

Trăgători în combinezoane negre „de camuflaj”[143] au fost însă văzuți într-o multitudine de ipostaze și contexte, care exclud prezența tanchiștilor:

– inițiind focul din blocurile civile către MApN; or, acolo nu fuseseră trimiși tanchiști în misiune (tanchiștii stăteau, evident, în tancurile care apărau ministerul);
– inițiind focul din vile din jurul Televiziunii asociate cu apropiații familiei Ceaușescu sau ai altor lideri ai regimului („focul a fost deschis de niște oameni îmbrăcați în *combinezoane negre*”[144]);
– medicii au declarat că trăgătorii în salopete negre împușcați și aduși la spitale nu aveau acte la ei;
– „indivizi în combinezoane negre” au inițiat focul și asupra unor unități militare în zone unde *nu* existau dispozitive sau patrule de tanchiști sau parașutiști[145];
– „uslași în combinezoane negre” au format cordoanele dinspre care s-a tras asupra manifestanților din București în 21/22 decembrie[146];
– trăgători în „combinezoane negre” au inițiat focurile de armă și în timpul Revoluției de la Timișoara[147];
– identitatea teroriștilor în combinezoane negre de cadre USLA a fost confirmată și de un cadru de Securitate[148].

Totodată, teoria că trăgătorii în combinezoane negre ar fi fost tanchiști, iar nu uslași a fost deloc susținută – surprinzător – de un fost informator USLA. E vorba de Isac Constantin[149], membru al FSN din primele momente, cel care ar fi trebuit să introducă echipajul lui Trosca în MApN[150]: „Despre teroriștii îmbrăcați în combinezoane negre: aceștia erau tanchiști și aveau în dotare și puști cu lunetă”[151]. Modul în care și-a obținut informatorul Constantin Isac certificat de revoluționar rănit a fost explicat de Mădălin Hodor, între alții[152]:

După cum am aflat din interviurile sale, după consumarea episodului Trosca, Isac a hotărât, după o scurtă vizită la un prieten al său din Drumul Taberei, să meargă „la o policlinică” unde să i se acorde primul ajutor. Spune că a mers la *Policlinica 34*, unde și-a dat un nou (al doilea) nume conspirativ (Dinescu Gheorghe) și a fost tratat.

Spre surprinderea procurorului Popov, adresa Dispensarului Policlinic Drumul Taberei nr. 49/27.02.1992 menționează că „În Registrul Tratament la nr. 13.336, în ziua de 24.12.1989 figurează Dinescu Ionel, 36 ani, sex. B, la adresa str. Brâncuși, 14, bl. 2, sc. A, ap. 15, sector 2, fără diagnostic și tratament [la rubrica respectivă este un asterisc]. Nu figurează în registrul pentru seroprofilaxie antitetanică”. Nu numai că persoana din registrul de internări avea alt nume decât cel indicat de Isac însuși, dar nu se potriveau nici vârsta, nici adresa și nici nu avea răni deschise (altfel ar fi fost tratat antitetanic).

Procurorul Popov ar fi putut pune întreaga poveste în seama dezorganizării și derutei din zilele respective dacă nu ar fi avut la dosarul constituit pentru obținerea certificatului de revoluționar al lui „Isac, Ionescu, Dinescu Gheorghe” o adresă din 18 februarie 1992 cu următorul conținut: „Se adeverește că domnul Isac Constantin s-a prezentat în 29 decembrie 1989 la clinica unității noastre, fiind rănit în urma evenimentelor din decembrie”.

Adresa provenea de la *UM 05022*. Fostă *USLA*...[153]

Altfel spus, Constantin Isac, el însuși fost asociat al USLA, avea un motiv evident să sugereze că alții, nu cadrele propriei

unități, ar fi fost teroriștii în combinezoane negre[154].

Așadar, procurorii militari se bazează din nou pe afirmațiile foștilor angajați ai Securității sau pe afirmațiile acestora repetate de alții, mulți dintre ei profund implicați în vărsarea de sânge din decembrie 1989 și care au un interes direct în a dezinforma cu privire la acele evenimente. Discuția despre „combinezoanele negre" ne aduce înapoi la un alt subiect referitor la evenimentele anterioare lui 22 decembrie: cele de la Sibiu, fieful lui Nicu Ceaușescu.

Rechizitoriul recunoaște următoarele:

> ...au existat declarații de martor prin care s-a arătat că în perimetrul situat între sediul Inspectoratului Județean al MI și UM 01512 Sibiu au executat trageri cu arme militare automate persoane echipate în combinezoane de culoare neagră, aflate pe terasele blocurilor din apropiere. Relevante în acest sens sunt declarațiile martorilor *Bogdan Viorel* (audiat la 8.12.2006), *Bălăiță Romulus* (audiat la 17.11.2006) și *Verony Viorel* (audiat la 13.12.2006). Acestea, precum și alte declarații relevante, se află atașate dosarului, în vol. 1-7 *Sibiu* (p. 130)[155].

Lt.-col. Aurel Dragomir, fost comandat al Școlii Militare de Ofițeri „Nicolae Bălcescu" de la Sibiu, îi descria în 1994 ca „teroriști" pe cei uciși la Sibiu, în decembrie 1989:

> [Pe 22 decembrie] Mi s-a raportat că pe acoperișuri sunt persoane suspecte. Am văzut și eu 2-3 în combinezoane negre. Miliția a spus că nu sunt efectivele lor. *La ora 12 au apărut lângă clădirea Școlii 10-15 oameni în combinezoane*

negre care *au deschis foc masiv asupra populației și militarilor*. Am ordonat să se răspunde cu foc. M-am dus la infirmerie, punctul de comandă de rezervă, m-a sunat col. Pârcălăbescu că „de ce se trage?”. I-am răspuns că suntem atacați. Mi s-a spus să opresc focul. *Ilie Ceaușescu a spus să mă predau*. I-am trântit telefonul. Apoi m-a sunat Stănculescu. I-am spus că suntem atacați. Stănculescu mi-a zis: „Apără-te!”...

După evenimente au dispărut niște declarații date la comisiile de anchetă, au dispărut caietele brute de înregistrare de la ofițerii de serviciu, plus o hartă în care am însemnat casele de unde s-a tras. Morții care erau în combinezoane și aveau mai multe haine dedesubt, i-am identificat: *erau cadre ale MI din Sibiu (Miliție și Securitate)... S-au găsit arme și muniții care nu sunt în dotarea Armatei, s-au găsit pistoale cu amortizor*[156], *care nu sunt în dotarea noastră* etc.[157]

În loc de epilog

Evenimentele din Sibiu, sediul lui Nicu, fiul lui Nicolae Ceaușescu, au intrat în analiza noastră atât pentru evenimentele care au precedat, cât și pentru cele de după 22 decembrie, așa cum sunt prezentate (într-un mod evident denaturat) în rechizitoriul Parchetului.

Valentin Ceaușescu, fiul cel mare al dictatorului, declara în 1996 în legătură cu anchetele asupra crimelor de la Sibiu din

timpul Revoluției: „Ați observat? Toți eroii din Sibiu sunt acum milițienii și securiștii – atâția oameni au murit, iar ei sunt acum eroii revoluției”[158].

Comentariile lui Valentin sumarizează cumva premisa centrală a acestui capitol: *Securitatea a pierdut bătălia în ce privește salvarea regimului Nicolae Ceaușescu în decembrie 1989, dar a câștigat-o în ce privește modul în care aceste evenimente sunt reprezentate în memoria publică.* Probabil că deja câștigaseră acea bătălie la începutul anilor 1990, iar ceea ce s-a petrecut de atunci încoace nu a făcut decât să consolideze acea victorie.

În același interviu citat mai sus, Valentin Ceaușescu a mai pretins că „Nicu nu a fost niciodată pregătit să devină un succesor al puterii. Acesta a fost doar un zvon [...]. Nu el a ordonat tirul [la Sibiu]”. Cum a dovedit analiza noastră asupra evenimentelor de la Sibiu și asupra Revoluției în general, aici primul fiu al dictatorului minte. El minte atât despre poziția lui Nicu în regimul Ceaușescu, cât și despre rolul fratelui său în împușcarea manifestanților pașnici, care cereau un viitor mai bun. Și minte mai ales când se referă la rolul Securității atât înainte, cât și după 22 decembrie 1989.

În ciuda intoxicației informaționale a lui Valentin, martori oculari au relatat că *din vila sa din București, situată lângă Televiziunea Română*, trăgeau teroriști, cel mai probabil membri ai rețelei de rezistență a Securității:

> Nicolae Ștefan Soucoup: S-a tras și din strada Arhitect Cerchez, nr. 16 (vila lui Valentin Ceaușescu)[159]...
> S.C. – Garda TV – Remarcă că se trage dinspre clădirile ambasadorului britanic cu arme de calibru mic și foc cu

foc. De asemenea, spre Televiziune se mai trăgea din vila lui Valentin Ceaușescu și din vilele de pe Calea Dorobanților. În dimineața zilei de 23 decembrie se trăgea din vilele pictorilor cu *arme de calibru mic deoarece zgomotul era diferit de cel obișnuit*[160].

***

Rechizitoriul în discuție este încununarea tragică a unui proces de rescriere a istoriei care durează de 30 de ani: dovada ultimă a reușitei fostei Securități în a-și impune propria versiune a evenimentelor din decembrie 1989 nu numai la nivel mediatic, ci și juridic.

Este greu de crezut că mulți dintre cei care au lăudat acest document l-au și citit. Mai probabil este că, pentru mulți oameni de bună-credință, inculparea lui Ion Iliescu și a asociaților acestuia a fost de ajuns, „un pas în direcția bună". Respectivii inculpați sunt oricum cu adevărat vinovați pentru unele dintre cele mai întunecate capitole ale „democrației originale" românești de la începutul anilor '90, inclusiv violențele – și acestea cu caracter esențialmente politic – din timpul Mineriadei din 13-15 iunie 1990. Dacă s-ar fi străduit să citească și să analizeze însă cu atenție rechizitoriul, acei oameni de bună-credință ar fi fost șocați de frecvența mărturiilor provenite de la nomenclaturiștii fostului regim Ceaușescu și în special de la foști securiști.

O privire atentă descoperă că argumentele prezentate de rechizitoriu nu sunt noi, ci reciclări ale unei dezinformări diseminate de membrii fostei Securități încă de la începutul anilor '90, în încercarea de a se disculpa pe ei înșiși și

instituția din care au făcut parte. Mai mult, mărturiile, inclusiv cele păstrate în documentele oficiale ignorate de autorii rechizitoriului, spun o poveste total diferită, una care indică vinovăția lui Nicolae Ceaușescu și a fostei Securități.

Cât timp trebuie să mai aștepte românii până când aceste adevăruri dificile vor fi devoalate? Până când adevărații vinovați se vor bucura de impunitate din partea magistraților chemați să facă dreptate victimelor din decembrie 1989?

Treizeci de ani – un timp mai lung decât „Epoca de Aur" a lui Nicolae Ceaușescu – se pare că nu au fost de ajuns. Securitatea a continuat diversiunea teroristă din decembrie 1989 cu o diversiune informațională, care s-o disimuleze pe prima și să „încâlcească" Revoluția. Rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019 este o culminare a acestei mistificări, la rândul său o diversiune – de data aceasta, juridică.

1. Versiunea neanonimizată a rechizitoriului a fost postată la 19 iulie 2019 pe https://www.b1.ro/stiri/eveniment/exclusiv-b1-ro-prezinta-integral-rechizitoriul-revolutiei-romane-episodul-1-dovada-implicarii-rusiei-in-evenimentele-din-decembrie-1989-filosovietismul-lui-iliescu-si-acolitilor-sai-286156.html; se pot citi aici: I – paginile 1-125; II – paginile 126-250 ; III – paginile 251-375 ; IV – paginile 376-501.
2. Nestor Ratesh, *Romania: The Entangled Revolution*, Praeger, New York, 1991, pp. 61-62.
3. Spre deosebire de teoria războiului de „diversiune pură", în care deținătorii puterii provoacă un război pentru a abate atenția de la alte probleme, în general interne.
4. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22.» Studiu asupra vinovățiilor pentru

victimele Revoluției Române din decembrie 1989”, *Noua Revistă de Drepturile Omului*, nr. 4, 2018, https://www.revistadrepturileomului.ro/assets/docs/2018_4/NRDO-4-2018-studiu.pdf.

5. În acea variantă, Ion Iliescu și Frontul ar fi avut un rol secundar. Ei ar fi fost cooptați în diversiunea Armatei, care ar fi urmărit să-și cumpere astfel amnistia din partea noii conduceri. Frontul ar fi acceptat această diversiune, fără însă să o fi organizat sau să o fi condus.
6. Pentru o listă de articole, vezi, de exemplu, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2009/12/20/nicolae-plesita-si-gheorghe-ratiu-despre-decembrie-1989-teza-pretuita-a-securistilor-dia-e-de-vina/ ; https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2009/12/20/radaciniile-securiste-ale-tezei-dia-despre-decembrie-1989.
7. Nestor Ratesh, *op. cit*., pp. 61-62.
8. Vezi Richard Andrew Hall, „The Uses of Absurdity: The Staged War Theory and the Romanian Revolution of December 1989”, *East European Politics and Societies*, vol. 13, nr. 3, toamna 1989, pp. 501-542.
9. E vorba de Sorin Roșca Stănescu și Ion Cristoiu, care în paginile acestor cotidiene de mare tiraj criticau regimul Iliescu (pe bună dreptate), dar disculpau în același timp Securitatea pentru crimele de la Revoluție.
10. Versiunea neanonimizată a rechizitoriului, B1.ro, p. 56.
11. ***, „Ofițeri ai fostei Securități acuză: Așa vă place revoluția? Așa a fost!”, *Democrația*, nr. 36, 24-30 septembrie 1990, p. 4. O traducere în engleză se găsește în FBIS-EEU-90-207, 25.10.1990, pp. 50-53.

12. Vezi Marius Tucă, „Vuietul, produs de o mașină a Armatei”, *Jurnalul Național*, 19.04.2004, https://jurnalul.antena3.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/vuietul-produs-de-o-masina-a-armatei-70050.html. Pentru mai multe detalii despre Dan Voiculescu – colaborator al Securității, vezi A.N., „Dan Voiculescu a colaborat cu Securitatea cu numele de cod «Felix». Decizia este definitivă și irevocabilă”, *HotNews*, 10.03.2011, https://www.hotnews.ro/stiri-esential-8377623-dan-voiculescu-colaborat-securitatea-numele-cod-felix-decizia-este-definitiva-irevocabila.htm.
13. Vezi Grigore Cartianu, „Serial/Sfârșitul Ceaușeștilor (30). 21 decembrie: mitingul fatal”, *Ziariștii*, 15.01.2019, https://ziaristii.com/serial-sfarsitul-ceausestilor-30-21-decembrie-mitingul-fatal; Grigore Cartianu la lansarea cărții *Trădarea Securității*, https://www.youtube.com/watch?time_continue=8&v=fMdHmCRD5-k. Demn de citit în ceea ce privește credibilitatea lui Cartianu în legătură cu decembrie 1989: Mircea Marian, „Bietul Cartianu! A ajuns și vuvuzela Securistului Patriot”, 22.06. 2010, https://web.archive.org/web/20100625061027/http://www.kiseleff.ro/ 2010/06/22/bietul-cartianu-a-ajuns-%C8%99i-vuvuzela-securistului-patriot: „Dacă vă era dor de tezele aripii patriotice a securiștilor, teze care susțin că evenimentele din decembrie 1989 au fost opera spionilor unguri și ruși, iar cei care i s-au opus lui Nicolae Ceaușescu erau plătiți de către «cercurili» din străinătate, vă recomand cu căldură cartea *Sfârșitul Ceaușeștilor*, în care Grigore Cartianu scrie după dictare poveștile fostului

vicepreședinte al lui Gigi Becali, Alex Mihai Stoenescu. Din această carte veți afla că rușii au invadat România în decembrie 1989 (Cartianu identifică nu mai puțin de 30.879 de turiști dubioși, echivalentul a aproape trei divizii sovietice motorizate), iar ceea ce s-a întâmplat la Timișoara în 16 decembrie 1989 a fost o «diversiune». Dovada? Printre altele, un interviu al lui Stoenescu cu S.O. Vîntu, care însă nu spune tot, pentru că se teme! Și, strecurate printre aceste vechi teorii conspiraționiste, o informație inedită: «Tovarășul se întoarce cu fața spre boscheți, slăbește cureaua de la pantaloni, deschide nasturii unul câte unul, scoate… vorba aia… și dă drumul unui jet subțire. Marele Conducător termină repede, ca de obicei, iar ultimul strop, tot ca de obicei, îi cade în pantaloni». De unde o fi știind Cartianu că „Marele Conducător" termină repede, «ca de obicei»?".

14. Această traducere (din teza de doctorat a lui Hall, 1997) din paragrafele următoare este preluată de pe site-ul lui Marius Mioc, „Tulburarea mitingului lui Ceaușescu din 21 decembrie 1989. Parchetul General în 2017 și agenția France Presse în 21 decembrie 1989", 20.12.2017, https://mariusmioc.wordpress.com/2017/12/20/tulburarea-mitingului-lui-ceausescu-din-21-decembrie-1989-parchetul-general-in-2017-si-agentia-france-presse-in-21-decembrie-1989.
15. Sofia Domestic Service, 1400 GMT 21 December 1989, în FBIS-EEU-89-244, 21.12.1989, 71.
16. Belgrade TANJUG Domestic Service, 1359 GMT 21 December 1989, în FBIS-EEU-89-245, 22.12.1989, 77.

17. Belgrade Domestic Service, 1410 GMT 21 December 1989, în FBIS-EEU-89-244, 21.12.1989, 70-71.
18. Belgrade Domestic Service, 1410 GMT 21 December 1989, în FBIS-EEU-89-244, 21.12.1989, 70-71.
19. Vezi Petre Mihai Băcanu, „Intercontinental 21/22”, *România Liberă*, 15.03.1990, 5.04.1990, 19.04.1990.
20. Vezi comentariile lui Marcel Constantinescu în Petre Mihai Băcanu, art. cit., 15.03.1990, p. 3.
21. Emil Munteanu, „Postelnicu a vorbit neîntrebat”, *România Liberă*, 30 ianuarie 1990, p. 3.
22. Mădălin Hodor, bazat pe documente ale USLA găsite la CNSAS, în „Mitingul din 21 decembrie 1989. Epitaful unui alt episod al «loviturii de stat»”, *22*, 22.12.2016, https://revista22.ro/dosar/mitingul-din-21-decembrie-1989-epitaful-unui-alt-episod-al-loviturii-de-stat, accesat la 10.11.2019.
23. Publicate în *Libertatea* între 27 ianuarie și 15 februarie 1990 sub titlul „Dintre sute de... catarge! Revoluția ascultată prin stație”. Interesant că, în afara unui singur episod (3.02.1990), toate aceste comunicări sunt din după-amiaza de 21 decembrie sau dimineața de 22 decembrie. Lipsesc comunicările USLA de la ora 3:30 din după-masa de 21 decembrie până la ora 8:00 din dimineața de 22 decembrie – *interval în care forțele regimului au deschis focul asupra demonstranților*.
24. *Ibidem*, 27.01.1990, 29.01.1990. În decembrie 2016, Mădălin Hodor a scris așa: „Nu știm, din păcate, prea multe nici despre identitatea tuturor celor care formau acele grupuri organizate ad-hoc. Se poate să fie vorba despre «tineri sosiți de la Timișoara» sau despre tineri bucureșteni.

Cercetările *Parchetului Militar* confirmă existența lor deoarece o parte dintre ei au fost răniți în urma ciocnirii cu forțele de ordine care blocau accesul spre mitingul oficial. *Rezoluția nr. 171/S/27 mai 1992* a *Parchetului Militar București* dispune neînceperea urmăririi penale privind împrejurările în care s-a produs rănirea a 16 revoluționari «care făceau parte dintr-un grup de persoane care a pătruns în piață scandând lozinci anticomuniste». Oricine ar fi fost, acești tineri erau monitorizați îndeaproape de organele represive, care se așteptau la acțiuni în forță din partea lor", *22*, https://revista22.ro/dosar/mitingul-din-21-decembrie-1989-epitaful-unui-alt-episod-al-loviturii-de-stat. Pentru alte declarații ale martorilor oculari despre demonstranții din Timișoara, vezi Petre Mihai Băcanu, „Timișorenii au «stricat» mitingul din 21 decembrie", *România Liberă*, 15.12.2009, https://romanialibera.ro/special/reportaje/ timisorenii-au--stricat--mitingul-din-21-decembrie-172545, accesat la 10.11.2019.

25. Vezi comentariile lui Nistor Ruxăndoiu în Gheorghe Ioniță, „Culcați-i la pământ!", *Adevărul de Duminică*, 14.01.1990, p. 2.

26. „Dintre sute de... catarge!", *Libertatea*, 30.01.1990, p. 2. La sfârșitul acestui episod, un redactor anonim definește „GELA" ca însemnând „petarde". Ștefănescu confirmă folosirea petardelor în declarația sa. El spune că șeful USLA, colonelul Gheorghe Ardeleanu, a fost văzut în clădirea Comitetului Central strigând la un subordonat: „dă-mi GELA... dă-mi GELA". Conform lui Ștefănescu, GELA a fost numele de cod pentru „petardele" folosite de USLA în

reprimarea demonstranților. Paul Ștefănescu, *Istoria Serviciilor Secrete Românești*, Divers Press, București, 1994, p. 287.

27. „Dintre sute de… catarge!”, *Libertatea*, 29.01.1990.
28. „Alertă de gradul «zero»”, *Libertatea*, 5.02.1990, p. 2.
29. Din păcate, Cristea nu a menționat că transcrierile au fost publicate pentru prima dată cu 16 ani mai devreme în *Libertatea.*
30. Romulus Cristea, „Huliganii ăștia trebuie anihilați”, *România Liberă*, 28.03.2006, https://romanialibera.ro/special/investigatii/huliganii-astia-trebuie-anihilati-71726.
31. Romulus Cristea, art. cit.
32. Aceasta este o observație interesantă. Ceaușescu probabil nu și-a dat seama de riscul asumat și consecințele neintenționate pe care le-a declanșat când i-a numit pe protestatari „teroriști”. Folosind tacticile antiteroriste împotriva acestora, Securitatea a aprins scânteia care a întors mitingul împotriva lui Ceaușescu!
33. Mădălin Hodor, „Misterul panicii de la mitingul din 21 decembrie 1989”, *Republica*, 21.12.2018, https://republica.ro/misterul-panicii-de-la-mitingul-din-21-decembrie- 1989. Vezi și versiunea inițială, „Mitingul din 21 decembrie 1989”, art. cit.
34. În acest scop sunt citate jurnalele operaționale ale UM 0404 Buzău și alte documente militare atașate la dosar, care *ar dovedi inexistența unei astfel de misiuni.*
35. Prin decizia Decizia nr. 1677/1.04.2014 a ICCJ, instanța a constatat definitiv că Stoenescu a fost colaborator plătit al Securității. Acesta a dat în jur de o sută de note informative

în perioada 1984-1987. O notă din 1986 a ofițerului de Securitate care îl dirija pe Stoenescu spune că acesta a depus o activitate informativă „cu pricepere și pasiune, concretizată în 43 de informații scrise”. Un an mai târziu, același căpitan Sasu Dan îi reconfirmă lui Stoenescu calitățile de informator: „Deosebit de dotat pentru activitatea de culegere de informații, cu spirit de inițiativă și multă promptitudine în îndeplinirea sarcinilor trasate”. Un „obiectiv” al Securității a fost trimis în instanță (acuzat că a încercat să trimită la Europa Liberă fotografii de la o coadă la carne), în *urma turnătoriei „istoricului” Alex Mihai Stoenescu*. A se vedea și http://www.scj.ro/1094/Detalii-dosar?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=200000000251596, accesat la 9.11.2019.

36. Valentin Raiha, *Revoluția Română și Jocul Serviciilor Secrete*, Euxinus-Impex, Baia Mare, 1994, p. 52.

37. Liviu Man, Eugen Popescu, „Un colonel din contrainformațiile militare vrea adevărul: Generalii Gușă și Direcția de Informații a Armatei”, *NU!*, nr. 32, 1990, p. 5.

38. General-locotenent (r) prof. dr. Costache Codrescu (coord.), *Armata Română în Revoluția din decembrie 1989*, Editura Militară, București, 1998, fn. 48, p. 146.

39. După cum am arătat, armata era infiltrată de cadre de Securitate „la vedere” (Direcția a IV-a – Contrainformații militare), pe lângă un mare numar de informatori. A se vedea în acest sens inclusiv dosarele de informatori ale generalilor Stănculescu (ACNSAS R00177281), Milea (ACNSAS R0017693) și Iosif Rus (R0037476). Despre ascendența CI-iștilor asupra comandanților unităților

militare am mai vorbit în capitolul „Armata sau Securitatea” (pagina 278), unde am prezentat o analiză a acestei caracteristici mai generale a dictaturii Ceaușescu.

40. Șerban Săndulescu, *Lovitura de stat a confiscat Revoluția română*, Omega Press, București, 1996, pp. 211-212.

41. Vezi, spre exemplu, Constantin Corneanu, „DIA, între loialitate și suspiciune (I)”, interviu cu viceamiral (r) Ștefan Dinu, *Caietele Revoluției*, nr. 1(75), 2019, p. 24: „Referindu-se la această rivalitate dintre ofițerii de informații militare și cei de securitate, autorii volumului *Direcția de Informații Militare între ficțiune și adevăr* consemnează următoarele: «[…] *Unii ofițeri din cadrul Ministerului de Interne și-au depășit competențele, subordonându-și unele cadre din organul de informații militare, inclusiv de la posturile din străinătate.* […] De asemenea, s-a încercat *controlul pe mai multe căi a activității informative militare*, însușirea unora dintre rezultatele obținute pe această linie și *limitarea posibilităților operativ-informative ale Direcției Informații* (pp. 147-148)». […] Defectarea lui Ion Mihai Pacepa (28 iulie 1978) avea să intensifice «*controlul organelor de securitate asupra Direcției Informații, a cărei activitate a început să fie din ce în ce mai afectată ca urmare a acestei imixtiuni*» (*ibidem*, p. 149). Începând din 1980, *conducerea politică superioară a României socialiste nu a mai permis trimiterea de ofițeri ai DIA în străinătate, la post, astfel încât numărul de atașați militari a scăzut de la 48 (în 1978) la 4 în decembrie 1989*. «În deceniul nouă încercările eșuate anterior, foarte periculoase, de raportare centralizată și selectivă a informațiilor provenite pe diferite canale (inclusiv de la Marele Stat-Major – Direcția Informații) de

către Ministerul de Interne au devenit realitate, o practică obișnuită», menționează autorii volumului *Direcția de Informații Militare între ficțiune*… (p. 150)”. Remus Ghergulescu, unul dintre adjuncții lui Ștefan Dinu din conducerea DIA, era încă timorat în 2004 de CI-istul care l-a supravegheat la Buzău, ofițerul din Direcția a IV-a a Securității Pavel Coruț (ulterior prolificul autor de „beletristică” de dezinformare): „A fost, și cred că mai și este, un om deosebit […]. A scris însă adevărul lui”. În acest interviu cu Răzvan Belciuganu („Teroriștii au ieșit din haos”, *Jurnalul Național*, 29.11.2004, https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/teroristii-au-iesit-din-haos-55843.html), Ghergulescu propune, cu ajutorul jurnalistului, o teorie nebuloasă a teroriștilor (redenumiți „trăgători”), dominat de frica de a le dezvălui apartenența instituțională. Însă colonelul a lăsat să-i scape mai multe elemente esențiale asupra *existenței și identității acestora, cât și ale luptei de rezistență a Securiății*: 1. „În acele zile totuși au fost trăgători foarte buni și eficienți”. 2. „Erau persoane implicate ca și noi pentru «menținerea ordinii». Dar derularea evenimentelor făcuse ca ele să fie de altă parte a baricadei. Și ele acționau tot pe baza unui ordin, a unui plan. Că până la urmă a învins rațiunea, dorința generală a națiunii este cu totul altceva. Păcat însă că au fost multe pierderi umane.” 3. Despre articolul din *Scânteia tineretului* (referitor la sfaturile pentru cei care merg la mare) era „clar că era un mesaj” legat de „diversiune” și era adresat rețelei de „«rezistență populară», de «gherilă urbană»”. Ghergulescu menționează că „cineva a lansat sumbrul slogan «De Revelion,/ În fiecare

casă/ Câte-un mort pe masă»”. [Cine l-o fi lansat?] Din interviu reiese cu claritate că: 1. Teroriștii au existat, chiar dacă fostul ofițer DIA prefera să-i numească doar „trăgători foarte buni și eficienți”. 2. Aceștia erau securiști, chiar dacă-i numește „persoane implicate” în „menținerea ordinii”, pe care „derularea evenimentelor” îi făcuse „să fie de altă parte a baricadei”. 3. Acționau „pe baza unui ordin, a unui plan” de „rezistență populară”, respectiv de „gherilă urbană”. 4. Acest plan a fost declanșat prin articolul din *Scânteia tineretului*. 5. Planul a avut ca scop terorizarea populației, inclusiv prin „sloganuri” de tipul „În fiecare casă/ Câte-un mort pe masă”. În sfârșit, e greu să nu se remarce monumentalul cinism al fostului ofițer „implicat” și el, pe vremea lui Ceaușescu, cu „ordinea publică”: „Păcat însă că au fost multe pierderi umane”(!).

42. Șerban Săndulescu, *op. cit.*, p. 214. Cartea lui Săndulescu a fost comercializată și tipărită de ziarul *Ziua* al lui Sorin Roșca Stănescu. Roșca Stănescu a fost un informator USLA între mijlocul anilor ’70 și mijlocul anilor ’80. Iar consilierul principal al lui Săndulescu în aceste probleme a fost Ștefan Rădoi, fost ofițer USLA la începutul anilor ’80 (!). Acesta este tipul de oameni care, desigur, cred că pasagerii erau DIA, și nu USLA. Pentru o discuție detaliată asupra acestei încercări de mușamalizare a Securității, vezi Richard Andrew Hall, „The Securitate Roots of a Modern Romanian Fairy Tale”, în raportul Radio Europa Liberă, *East European Perspectives*, vol. 4, nr. 7-9, aprilie-mai 2002, https://www.rferl.org/a/1342502.html; https://www.rferl.org/a/1342503.html;

https://www.rferl.org/a/1342506.html, accesate la 11.11.2019.

43. Vezi mărturia lui Ștefan Dinu în Șerban Săndulescu, *op. cit.*, p. 220. A se vedea, de asemenea, descrierea transportului în aceste zile de către un ofițer superior al UM 404, col. Remus Ghergulescu, în Răzvan Belciuganu, „«Revolta de la Timișoara a venit pe filiera iugoslavă»”, *Jurnalul Național*, 4.03.2004, https://jurnalul.antena3.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/revolta-de-la-timisoara-a-venit-pe-filiera-iugo slava-71956.html.

44. Pe de altă parte, când generalii de Miliție (IGM) Nuță și Mihalcea și personalul Miliției și Securității care erau cu ei au fugit de la Timișoara la Arad în 22 decembrie 1989, au zburat tot cu un ROMBAC civil.

45. Nicu Silvestru, „Cine a ordonat să se traga la Sibiu?”, *Baricada*, nr. 45, 1990, p. 5.

46. Emil Munteanu, „Postelnicu a vorbit neîntrebat”, *România Liberă*, 30 ianuarie 1990, p. 1.

47. Vezi, de exemplu, Monica N. Mărginean, „Marian Valer: Asistăm la îngroparea Revoluției”, *Expres*, nr. 33, septembrie 1990, p. 2.

48. Interviu cu Nicu Ceaușescu, „Nicu Ceaușescu se destăinuie”, *Zig-Zag*, nr. 20, 21-27 august 1990.

49. Lt.-col. Mihai Floca și un grup de ofițeri militari, „Eroi, victime sau teroristi?”, *Adevărul*, 29.08.1990. Vezi și Dan Badea, „Cine au fost teroriștii?”, *Expres*, nr. 41, 15-21 octombrie 1991, p. 10.

50. Dragoș Drăgoi, interviu cu lt.-col. Aurel Dragomir, „Sub tirul încrucișat al acuzațiilor (II)”, *Armata Poporului*, nr. 46, noiembrie 1990, p. 3.

51. Cel care, conform planurilor descrise în capitolul dedicat luptei de rezistență, o putea declanșa.
52. Au fost publicate pe internet datorită eforturilor lui Teodor Mărieș, liderul Asociației 21 decembrie 1989.
53. Vezi mărturia lui la https://sensidev.com/fc/dosare%20de%20urmarire%20penala/dosar%20de%20urmarire%20penala%20volumul%204/IMG_0291.JPG (mulțumiri lui Claudiu A. pentru transcriere). Popovici și-a menținut declarația în procesul de la Timișoara de pe 26 octombrie 1990; vezi https://web.archive.org/web/20131101144746/http://www.banaterra.eu/romana/files/procesul_de_la_timisoara_volumul_V_final.pdf, p. 830.
54. Vezi https://sensidev.com/fc/dosare%20de%20urmarire%20penala/dosar%20de%20urmarire%20penala%20volumul%204/IMG_0335.JPG (mulțumiri lui Adrian T. pentru transcriere și ajutor la traducere). Faptul că Stoica n-a cunoscut termenul corect pentru astfel de gloanțe – spune în schimb „bum-bum” – întărește ideea că a încercat fidel să-și amintească ce a auzit.
55. Alți martori oculari și victime care au făcut referiri la gloanțe dum-dum, mai ales în fața procurorilor militari sau în timpul procesul de la Timișoara: Doina Gherasim, Cristian Rusu, Robert Buzatu, M. Csikos, Doboșan, Florin Nicoară, Doru Sciadei; Valentin Aparaschivei, Ioan Muscă, Dănuț Gavra, Octavian Țintaru, Adrian Kali, Mariana Rodica Farcău, Leontina Banciu, Vasile Avram, Marius Ciopec și Florica Sava; medici și asistenți care au vorbit

despre folosirea gloanțelor dum-dum în represiunea de la Timișoara: dr. Aurel Mogosanu, dr. Atanasie Bârzeanu, Rodica Novac, dr. Fluture, Csaba Ungor, Andras Goga.

56. Vezi, de exemplu, „«Jurnalul de luptă» al Revoluției de la Timișoara”, *Mediafax*, 9.07.2008, http://www.mediafax.ro/social/jurnalul-de-lupta-al-revolutiei-de-la-timisoara- desecretizat-galerie-foto-2767638; http://www.hotnews.ro/stiri-esential-3506099-jurnalul-revolutiei-timisoara-fost-desecretizat-securitatea-tras-manifestanti.htm.

57. A de vedea în acest sens subcapitolul despre Revoluția de la Timișoara intitulat „Securitatea trage disimulat în populație din mașini, din clădiri și din rândurile dispozitivelor militare” de la pagina 77.

58. Am mai menționat declarațiile acestui fost ofițer de Securiate în subcapitolul „Ofițeri în civil ridică muniție din depozitul Securității și «fac ca în filme»” (pagina 80).

59. Püspöki F., „Piramida Umbrelor”, *Orizont* (Timișoara), 2/9/16.03.1990; Roland Vasilevici, *Piramida Umbrelor*, Editura de Vest, Timișoara, 1991, p. 61.

60. A.M. Press din Dolj, „Dezvăluiri despre implicarea USLA în evenimentele din decembrie ’89”, *România Liberă*, 28.12.1994, p. 3.

61. Toader Istode, „Un fiu de chiaburi – paharnic pentru Ceaușescu”, *Viața liberă*, 4.04.2009, https://www.viata-libera.ro/societate/4686-un-fiu-de-chiaburi-paharnic-pentru-ceausescu.

62. FBIS-EEU-90-006, „Army Combs Timisoara Region for Securitate” *Agenția France Presse*, 9.01.1990, pp. 61-62 (în original: „According to the journalist, *the Army’s suspicions*

were confirmed when it found a cache of dum-dum bullets, exclusively used by the Securitate, at the home of the head of the agricultural cooperative at Topolovatu Mare, Ioan Josu. Mr. Josu, a former member of the Communist Party Central Committee, used to organize Ceausescu's hunting expeditions".) Prima Comisie Senatorială care a investigat evenimentele din decembrie 1989 a recunoscut acoperirea prevăzută pentru achiziția și/sau producerea de gloanțe dum-dum prin nevoia lor la vânătoare: „Referitor la existența cartușelor explozive și perforante, după unele informații rezultă că în perioada august – septembrie 1989 *la uzinele Sadu-Gorj s-a primit o comandă de executare a unor asemenea cartușe explozive*. Comanda a fost ordonată de conducerea superioară de partid și executată sub *supravegherea strictă a unor ofițeri din fosta Securitate*. Așa cum s-a mai spus, asupra populației, dar și asupra militarilor MApN, *teroriștii au folosit cartușe cu glonț exploziv.* Cartușele respective, de fabricarea cărora nu sunt străini fostul director al uzinei, Constantin Hoart, actualmente deputat PSM Gorj, și ing. Constantin Filip, *s-au făcut sub motiv că aveau să fie folosite de Nicolae Ceaușescu la partidele de vânătoare*. Consider că lt.-col. Gridan, fost ofițer de Contrainformații pentru Uzina Sadu, actualmente pensionar, ar putea confirma fabricarea unor asemenea cartușe și probabil și unele indicii cu privire la beneficiar. Dacă într-adevăr aceste cartușe au fost fabricate în România atunci este limpede că o mare parte din teroriștii din decembrie 1989 au fost autohtoni, iar *organele de securitate nu sunt străine de acest lucru*" (Sergiu Nicolaescu,

Cartea revoluției române. Decembrie '89, Ion Cristoiu, București, 1999, p. 217).

63. A se vedea Gheorghe Ilaș, „Scandal în Timiș, la Topolovățul Mare cu urmașii unui apropiat al lui Ion Iliescu! Un teren de peste 6 milioane de euro, revendicat cu acte false de către moștenitorii «baronului» comunist Ioan Josu!", *Opinia Timișoarei*, https://www.opiniatimisoarei.ro/scandal-in-timis-la-topolovatul-mare-cu-urmasii-unui-apropiat-al-lui-ion-iliescu-un-teren-de-peste-6-milioane-de-euro-revendicat-cu-acte-false-de-catre-mostenitorii-baronului-comunist-ioan-josu/28/05/2013, accesat la 18.11.2019.

64. De exemplu, Gheorghe Bălașa, civil, a vorbit în aprilie 1991 despre ceea ce el și alții au găsit în sediul Direcției a V-a a Securității, însărcinată cu protecția și paza lui Ceaușescu și a membrilor Comitetului Politic Executiv (CPEx) și amplasat fizic chiar în incinta clădirii CC al PCR: „Din Direcția a V-a, din depozitul de muniție, au fost scoase pe 23-24 decembrie 1989 cartușe dum-dum, cartușe speciale care nu se potriveau la nici o armă din dotarea MApN. S-au găsit trei-patru cutii cu astfel de cartușe. Gloanțele speciale erau lungi de 5-6 cm și puțin mai groase decât un creion. *Un astfel de cartuș avea în vârf o piatră albă, transparentă. Toate aceste cartușe i le-am prezentat personal, spre a fi filmate, d-lui Spiru Zereș. Toate cartușele speciale, în afară de dum-dum erau de proveniență RFG-istă*. Din Direcția a V-a au fost predate UM 01305. Căpitan doctor Panait, care a spus că până atunci nu văzuse astfel de muniție, maior Puiu și căpitan Vișinescu știu de ele" (Dan Badea, „Gloanțe speciale sau ce s-a mai găsit în clădirea Direcției a V-a", *Expres*, 16-22 aprilie 1991). Bălașa este extrem de precis în

ce privește locul unde au fost găsite gloanțele, cine le-a găsit, cum arătau, cui au fost predate și cine a fost martor la toate acestea. Videoclipul făcut de domnul Zereș poate fi văzut în colecția video a lui Alexandru Stepanian de la Revoluție (în care civilii arată diferitele tipuri de muniții descoperite, inclusiv gloanțele dum-dum). Vezi videoclipurile la http://www.dailymotion.com/video/x7rojm_revolutia-romana-22-dec-1989-cd5_shortfilms și, postat în chineză (în ciuda originalului japonez), la https://www.youtube.com/watch?v=lclD6fP0Bmc. Pentru discuțiile anterioare despre acest articol al lui Badea, a se vedea R.A. Hall, „După 7 ani”, *Sfera Politicii*, nr. 44, 1996, traducere de Corina Ileana Popa, pp. 61-63; *idem*, „Ce demonstrează probele balistice după șapte ani?”, *22*, nr. 51, pp. 17-23 decembrie 1996, traducere de Adriana Bobeică, p. 10; *idem*, „Rewriting the Revolution: Authoritarian Regime-State Relations and the Triumph of Securitate Revisionism in Post-Ceausescu Romania”, lucrare de doctorat, Universitatea Indiana, 1997, p. 321.

65. Colonel Gh. Văduva *et. al.*, „Nici o pată să nu planeze pe onoarea Armatei!”, *Armata Poporului*, nr. 3, 17.01.1990, p. 2.

66. Colonel Gh. Văduva *et. al.*, art. cit.

67. Căpitan Mihai Mărgineanu, „Un «înger» cu aripile murdare”, *Armata Poporului*, nr. 15, 11.04.1990, p. 5.

68. Petre Mihai Băcanu, „Au evacuat materiale... stropite cu sânge”, *România Liberă*, 28.12.1993, p. 10.

69. *Ibidem*.

70. Paul Ștefănescu, *Istoria serviciilor secrete românești*, Divers Press, București, 1994, p. 288.
71. Există, de asemenea, dovezi că gloanțele neconvenționale și explozive au fost folosite în noaptea de 21/22 decembrie la București. Vezi, de exemplu, următoarele cazuri: 1. Nicolae Lucian, adus pe 21 decembrie 1989. Diagnostic: fractură cominutivă femur stâng în treimea inferioară, cu leziune de arteră și venă femurală și pierdere de substanță prin plagă împușcată; 2. Necunoscut, adus pe 22 decembrie, ora 1, decedat la ora 1:30. Diagnostic: hemoragie peritoneală cataclismică cu plagă de vena porta, [...] zdrobire de pancreas prin plagă împușcată hipocondru stâng. Plagă zdrobită de colon travers. „Domnul profesor Nicolae Angelescu, șeful Secției Chirurgie a Spitalului Colțea, a avut amabilitatea să ne explice câteva dintre aspectele tratamentului chirurgical al rănilor produse de gloanțe explozive: «Sunt mai mulți factori care contribuie la a face ca o plagă provocată de un astfel de glonț să fie greu de tratat și greu de vindecat. În primul rând, prin explozia glonțului se produc distrugeri masive de țesuturi în zona în care aceasta a pătruns și uneori aceste țesuturi nu se mai pot reface. În al doilea rând, fragmentele metalice rezultate în urma exploziei se răspândesc pe o întindere mare și de aceea nu pot fi extrase în totalitate, pentru că extragerea lor ar provoca pacientului o rană mult mai mare decât cea produsă de glonțul în sine. Deci după operație mai rămân în corpul pacientului destule fragmente metalice și acestea constituie surse de infecție care îi agravează starea” – Cristian Călugăr, „Cine a tras cu gloanțe explozive?”, *Flacăra*, nr. 6, 13-19 februarie 1991,

pp. 8-9; „Tânăra din fotografie, Mioara Luiza Mirea, 27 de ani, a fost împușcată în 21 decembrie 1989, ora 17:30, în fața Sălii Dalles. Glonțul exploziv i-a ieșit prin frunte” – *Expres*, nr. 8, 23-29 martie 1990, p. 8; „Poptean Petre, născut pe 27.12.1965, la Margău, lângă Huedin, domiciliat în București str. Carpați, nr. 54, a lucrat ca șofer la ITB. În 21 decembrie s-a dus în oraș să-și protejeze sora care ieșea de la serviciu. Amândoi au plecat pe Calea Victoriei și au ajuns la Dalles… [văzând] sângele ce băltea pe jos, Petre i-a strigat sorei că se ducă să ridice răniții. Cum stătea aplecat, a fost lovit în abdomen și șoldul stâng de cartușe dum-dum care i-au provocat răni mari. Sora lui, Monica, a reușit să oprească o salvare cu număr de Târgoviște, dar până la Spitalul 9 nu a mai rezistat. Petre s-a stins aproape de ora 18” – https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2011/09/16/ cine-a-tras-cu-gloantele-explozive-inainte-de-22-decembrie-1989; „Maria Baramari (64 de ani) este o mamă care își plânge feciorul dispărut în decembrie 1989. În dimineața zilei de 21, Petru a plecat de acasă împreună cu sora lui, hotărâți să-l dea jos pe Ceaușescu. După două ore, Petru zăcea însă fără suflare la morga din oraș. «*Fiul meu a fost împușcat de un securist, care ținea pistolul în buzunar. Glonțul i-a explodat în interiorul organismului. Când am primit vestea, soțul meu a făcut un șoc. A înnebunit. Nu și-a revenit niciodată.* Acum 6 ani l-am pierdut și pe el, s-a dus lângă Petru», ne-a mai povestit femeia, plângând” – Nicoale Oprea, „O mamă al cărei băiat a murit la Revoluție: «Aveți grijă de libertatea cucerită de fiul meu»”, *Libertatea*, 22.12.2010, http://www.libertatea.ro/stiri/o-mama-al-carei-

baiat-a-murit- la-revolutie-aveti-grija-de-libertatea-cucerita-de-fiul-meu-533456.

72. Rechizitoriul procurorului militar lt.-col. de justiție Vasile Stanca din 4 iunie 1990, ff. 87-88, în Mircea Bunea, *Praf în ochi. Procesul celor 24-1-2*, Scripta, București, 1994, pp. 59-107.
73. FBIS-EEU-89-247, 27 decembrie 1989, p. 39. O declarație a Ministerului Apărării ungar publicat de agenția maghiară de știri MTI pe 11 ianuarie 1990 a confirmat numerele și circumstanțele relatate de Keleti.
74. Kárpáti Ferenc, „A román forradalom és Magyarország, 1989. Egy volt miniszter emlékezése", *Historia* 2000/4, https://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/historia/ 00-04/ch10.html.
75. Generalul magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din '89*, Lucman, 2012, București, p. 29.
76. Sergiu Tănăsescu, Ion K. Ion, „Dincă și Postelnicu au fost prinși de pantera roz!", *Cuvântul*, nr. 9, 29.03.1990, p. 15.
77. Gheorghe Rațiu (șef dir. I DSS), interviu luat de Ilie Neacșu, *Europa*, episoadele XVII, XVIII, martie-aprilie 1995.
78. Credibilitatea generalului Ion Hortopan este analizată pe larg în subcapitolul „Mărturia generalului Ion Hortopan" de la pagina 193.
79. Unitatea Specială # F (filaj)
80. Unitatea Specială T (interceptarea convorbirilor telefonice și tehnică operativă).
81. USLA.
82. Generalul magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din '89*, ed. cit., pp. 319-320.

83. Acest argument a fost îmbrățișat ulterior și de alții, devenind sloganul „au tras unii în alții”, după expresia generalului Gușă.
84. „Brașovul în zilele Revoluției. Din unghiul acesta, interviu cu maior (în rezervă forțată) Viorel Tocan”, *Dreptatea*, 23.12.1990, p. 3, http://www.corneliu-coposu.eu/articol/index.php/2161-dreptatea-anul-xxii-seria-a-iv-a-nr-269-duminica-23-decembrie-1990.
85. Romulus Nicolae, „Misterele revoluției, la Brașov. Au ars dosarele procuraturii despre evenimentele din decembrie”, *Cuvântul*, nr. 32, august 1991, https://romanian revolutionofdecember1989.com/2014/08/09/misterele-revolutiei-la-brasov-au-ars-dosarele-procuraturii-despre-evenimentele-din-decembrie-romulus-nicolae-cuvintul-nr-32-august-1991.
86. „Brașov: Viorel Tocan vrea cu orice preț să afle adevărul Revoluției”, *Adevărul*, 17.01.2010, https://adevarul.ro/locale/brasov/brasov-viorel-tocan-vrea-pret-afle-adevarul-revolutiei-1_50ad26437c42d5a6638f9a77/index.html.
87. Locotenent-colonel Tudor Alexandru, căpitan Nicolae Catană, „Lupta de rezistență în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularități ale participării unităților centrale și teritoriale de securitate la organizarea și ducerea luptei de rezistență pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, *Securitatea*, nr. 85, martie 1989, pp. 25-34, http:// www.cnsas.ro/documente/periodicul_securitatea/Securitatea%201989-1-85.pdf.

88. Locotenent-colonel Alexandru Bodea, „Variantă la invazia extratereștrilor”, *Armata Poporului*, nr. 22, 30.05.1990.
89. A se vedea agenda de lucru a șefului de cadre din Direcția a V-a, în care era consemnată necesitatea sacrificiului suprem al cadrelor de Securitate pentru secretarul general. ACNSAS, fond A1, vol. 28, Agenda de lucru a maiorului Dinu din cadrul Direcției a V-a (securitate și gardă a președintelui), f. 15.
90. Șerban Săndulescu, *op. cit*.
91. ACNSAS, fond A1, vol. 28, f. 15.
92. Răzvan Belciuganu, „Teroriștii: luptători din rezistență”, *Jurnalul Național*, 2.12.2004, https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/teroristii-luptatorii-din-rezistenta-55621.html.
93. General magistrat (r) Ioan Dan, *Adevărul despre minciuni. Noi probe prezentate de un fost șef al Procuraturilor Militare*, Blassco, București, 2015, pp. 45-48, 232.
94. „Planul de gherilă urbană, pus în aplicare la București”, *Jurnalul Național*, 4.03.2004, https://jurnalul.antena3.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/planul-de-gherila-urbana-pus-in-aplicare-la-bucuresti-71960.html.
95. Răzvan Belciuganu, „Teroriștii au ieșit din haos”, *Jurnalul Național*, 29.11.2004, https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/teroristii-au-iesit-din-haos-55843.html.
96. A se vedea declarația martorului Eduard Ursache, militar în termen la UM 01214 Ineu, din subcapitolul „Odiseea personală a lui Eduard Ursache, rănit la Revoluție în Arad” de la pagina 249.
97. ACNSAS, fond A1, vol. 28, f. 15.

98. Inclusiv ale unor „amintiri recuperate” referitoare la „turiștii” sovietici care ar fi fost în spatele revoltei (!).

99. A se vedea mărturiile la https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2014/12/16/25-for-the-25th-anniversary-of-the-romanian-revolution-1-the-securitate-deny-foreign-instigation-of-the-timisoara-uprising.

100. A se vedea https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2013/10/15/ill-take-the-field-or-how-securitate-general-vlads-disinformation-illuminates-the-truth-the-uses-of-hungarians-revolutionaries-with-criminal-records-and-foreign-agents. Relevantă în acest sens este și replica filmată: „Vezi să nu fie altceva, domnule. *Să nu fie niște provocări ale ungurilor*”. Filmul e accesibil la https://mariusmioc.wordpress.com/2011/01/14/stefan-gusa-alerta-totala-peste-tot-astia-au-fost-niste-dementi-au-doborit-8-elicoptere-o-fi-avut-un-regiment-subteran-pe-undeva-video. De asemenea, relevantă este și mărturia de mai sus a generalului Ion Hortopan, din 16 februarie 1990, referindu-se la Iulian Vlad: „la care acesta, în scopul de ne induce în eroare, a răspuns că manifestanții, pătrunzând în anumite obiective importante, printre ei fiind și elemente răuvoitoare, foști pușcăriași de drept comun, au pus mâna pe arme, s-au constituit în grupuri și trag asupra noastră”.

101. Toma Roman, Jr. „La taifas – Nepotul lui Ceaușescu povestește”, *Jurnalul Național*, 7.08.2006, https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/la-taifas-nepotul-lui-ceausescu-povesteste-15151.html.

102. Dinu Ispas, „Băneasa – Comedie mută ’90”, *Expres*, iulie/august 1990, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2014/01/16/baneasa-comedie-muta-90-si-lupta-de-rezistenta-revista-securitatea.

103. Marius Tucă, interviu cu Constantin Paisie, „Ceaușeștii au crezut că o să-i salveze cineva”, *Jurnalul Național*, 18.03.2004, http://jurnalul.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/ceausestii-au-crezut-ca-o-sa-i-salveze-cineva-71314.html. Declarația din 1993 a lui Nicolae Deca, primul șofer oprit de Nicolae și Elena Ceaușescu pentru a-și continua fuga spre Târgoviște în după-amiaza de 22 decembrie, este și ea revelatoare. Nicolae l-a întrebat dacă știe ce s-a întâmplat la București. Neștiind ce să răspundă, Deca a negat. La care Nicolae a replicat: „A fost lovitură de stat. *Organizez rezistență la Târgoviște*” – vezi interviul lui Nicolae Deca în documentarul „Ultima zi” de Arnaud Hamelin. Cuvintele lui Ceaușescu sunt reproduse la minutul 5:17 în versiunea disponibilă online la https://www.youtube.com/watch?v=qBrHOg2Ih4w. Este evident din această relatare că Nicolae Ceaușescu nu avea intenția să părăsească țara, ci fără putință de tăgadă să revină la putere – vezi și Nicolae Deca, Petre Mihai Băcanu, „Ceaușescu nu s-a gândit să fugă din țară”, *România Liberă*, 23.12.1993, p. 15.

104. Inclusiv partea care „se predase”, în mod oficial, adică se subordonase Ministerului Apărarii.

105. Gl.-bg. (r) Vasile Mălureanu, „Evenimentele din decembrie 1989 în percepția unui ofițer de informații interne (III). Cum să produci «teroriști» – 23 decembrie și

zilele următoare”, *Vitralii*, anul II, nr. 5, decembrie 2010, http://acmrr-sri.ro/wp-content/uploads/2014/03/vitraliino5.pdf.

106. Dosarul „Coman și alții” al procesului „Lotul Timișoara”, vol. 19, f. 373.

107. *Ibidem*.

108. Lt.-col. (r) Ioan Micle, „Colonelul Stepan”, *Vitralii – Lumini și umbre*, an IV, nr. 13, decembrie 2012 – februarie 2013, pp. 62-63, http://www.acmrr-sri.ro/upload/Vitraliino13.pdf.

109. Liza Kratochwill, „Revoluția cărășeană în presă”, *Memorial 1989. Buletin științific și de informare*, 2(9), 2011, pp. 110-111, http://www.cercetare-memorialulrevolutiei 1989.ro/wp-content/uploads/2016/04/Buletin-9.pdf.

110. Ilie Stoian, „La Reșița s-a jucat o mare carte a Revoluției (II)”, *Expres*, iulie 1991.

111. Col. (r) Aurel Mihalcea, „Reșița: Cum am devenit «Șeful teroriștilor»”, *Vitralii*, anul III, nr. 9, decembrie 2011, p. 60, http://acmrr-sri.ro/wp-content/uploads/2014/03/vitraliino9.pdf.

112. Leontin Cupar, Jana Pintili, Daniela Malache, Paula Neamțu, Camelia Bigan, Dorin Ivan, „Eroii Revoluției din ’89, comemorați în mai multe orașe din țară”, Agerpres, 22.12.2017, https://www.agerpres.ro/social/2017/12/22/eroii-revolutiei-din-89-comemorati-in-mai-multe-orase-din-tara-grupaj--27243.

113. Patricia Klauss, „Militarii de la Unitatea 17 Rachete Antiaeriene Semenic, împușcați cu gloanțe dum-dum”, voxbanat.ro, 21.12.2012, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2012/12/21/what-can-we-learn-from-dosarele-revolutiei-de- la-timisoara-iv.

114. „Few survived attacks by Romanian Securitate, says Canadian Doctor”, *The Ottawa Citizen*, 3.01.1990, www.newspapers.com. Medici străini care i-au tratat pe răniți în țară și în afară au vorbit pe larg despre rănile produse de gloanțele dum-dum. Spre exemplu, *The Guardian*, pe 17 martie 1990, a scris despre o microoperație de cinci ore, executată în premieră de profesorul Angus McGrouther. Acesta i-a salvat piciorul unui militar român în vârstă de 19 ani, sergentul Orlando (Constantin) Dragu. Acesta fusese „lovit de un glonte exploziv de mare forță de penetrare, în timpul unei ambuscade de către suporteri ai lui Ceaușescu” împotriva unității sale pe 27 decembrie 1989. Chirurgul McGrouther și-a reamintit detaliile operației de reconstrucție în detaliu. Era evident cineva care putea să diagnosticheze, să facă diferența și să trateze răni grave.

115. Vezi „Revoluția 1989, Secțiunea Eroi”, Revoluția lugojeană, http://www.revolutia lugojeana.org/eroi; Simion Floriean, „De vorbă cu un fiu al Armatei Române”, *Drapelul*, nr. 7, sâmbătă, 13 ianuarie 1990. Plutonierul Coancă „Gheorghe mărturisea: «Când s-au predat securiștii și ce armament au folosit?». «*S-au predat în data de 29 decembrie 1989*, dar am continuat să apărăm obiectivele până astăzi, 10 ianuarie, când ne-am întors la Lugoj. Armamentul lor era de proveniență *străină, super-ușor, de calibru 5,6 și în cadență de tragere dublă. Gloanțele erau cu vârf retezat și pastilă explosivă în cap*»”, https://web.archive.org/web/20080109042228/http://www.revolutialugojeana.org/capitol-istoric/de-vorba-cu-un-fiu-al-armatei-romane.html.

116. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din ’89*, ed. cit., p. 389.
117. *Ibidem*, p. 395.
118. *Ibidem*.
119. *Ibidem*.
120. *Ibidem*.
121. *Ibidem*. p. 396
122. *Ibidem*.
123. Gavrilă Inoan, „Cu ce trag teroriștii”, *Tineretul Liber*, 31.12.1989, p. 1, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/tag/gloante-cu-cap-widia.
124. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriștii din ’89*, ed. cit., pp. 10-13; transcrierea lui Ioan Dan a fost publicată online în 2013, pe https://romanianrevolutionofdecember1989.com/text-of-securitate-general-iulian-vlads-29-january-1990-declaration-identifying-the-terrorists; originalul olograf apare pe https://revista22.ro/actualitate-interna/cine-au-fost-teroristii-iulian-vlad-spune-c-erau-de-la-securitate-declaraie-olograf. Alții, identificați ca posibili teroriști de șeful Securității, sunt: *elemente din cadrul unității speciale de luptă antiteroriste care aveau unele misiuni comune cu Direcția a V-a și, la fel ca o parte a ofițerilor și subofițerilor de la această unitate, dispuneau de o mai bună instruire și de mijloace de luptă mai diversificate*; elemente din trupele de Securitate care asigurau paza obiectivelor speciale (reședință, palat etc.) și, împreună cu Direcția a V-a, Securitatea capitalei și Miliția capitalei, asigurau traseul de deplasare; *ofițeri și subofițeri din Securitatea capitalei, îndeosebi de la Serviciul Trasee sau*

dintre cei care au lucrat la Direcția a V-a; *elemente din alte unități de Securitate, inclusiv unitățile speciale 544, 195 și 110, precum și din cele complet acoperite, comandate de col. Măiță, col. Văleanu, lt.-col. Sârbu, col. Nica, col. Eftimie și lt.-col. (Eftimie sau Anghelache) Gelu* [așa stă scris în declarație]. Ultimele șase unități, ca și UM 544, în ansamblu, și UM 195 *puteau dispune și de armament și muniții de proveniență străină*, precum și de condiții de pregătire adecvate.

125. O copie după această esențială declarație a lui Iulian Vlad din ianuarie 1990 există în arhiva personală a generalui magistrat (r) Ioan Dan, care a și publicat-o în cartea sa *Teroriștii din '89*, ed. cit., pp. 10-13. Ea a fost publicată și în revista *22* de Mădălin Hodor.

126. Relatarea lui Viorel Neagoe din Televiziunea Română, în Mihai Tatulici, *Revoluția română în direct*, Combinatul Poligrafic București, 1990, pp. 245-248.

127. Ion Zubașcu, „Misterioasa revoluție română", *Flacăra*, 19.12.1990, p. 11.

128. David Binder, „Met Officials Visit Rumania to Help with Damaged Art", *The New York Times*, 19.01.1990, http://www.nytimes.com/1990/01/19/arts/met-officials-visit-rumania-to-help-with-damaged-art.html.

129. Nicolae Țone, „Frontul general de atac împotriva Televiziunii", *Tineretul Liber*, 21.12.1991. Pentru o discuție asupra evenimentelor de la locuința ambasadorului britanic, inclusiv relatarea experienței personale a lui Dennis Deletant, vezi http://articles.latimes.com/1989-12-25/news/mn-702_1_provisional-government; https://blogs.fco.gov.uk/paulbrummell/2014/12/16/romanian

-revolution-through-british-eyesmichael-atkinson-bucharest-during-the-1989-revolution; http://www.mediafax. ro/social/25-de-ani-de-la-revolutie-marturii-britanice-toti-stiau-ca-se-intampla-ceva-dar-nu-vorbeau-13734730; https://blogs.fco.gov.uk/paulbrummell/2014/12/05/romania-revolution-through-british-eyesdennis-deletant-revisiting-the-1989-romanian-revolution-some-personal-reflections-chapter-ii; https://romanialibera.ro/aldine/indigo/bbc-si-revolutia-romana-amintirile-din-bucuresti-ale-unui-istoric-britanic-ii-361419.

130. „Subunitatea de la Roșu" a fost Unitatea Specială 1 – Trupe de Securitate București, cu indicativul UM 0530 București.

131. Nicolae Țone, interviu cu Nicolae Ștefan Soucoup, „Dacă i-ai omorât chiar pe ai tăi?", *Tineretul Liber*, 21.12.1991, p. 3.

132. În revista *Europa*, nr. 59 ianuarie 1992, pp. 4-5.

133. Scopul urmărit de „grupul filosovietic" ar fi fost, în viziunea procurorilor, de a crea o „psihoză teroristă" și un conflict armat artificial. De aici, grupul respectiv ar fi obținut aparența unei „false legitimități revoluționare" pentru ei înșiși și pentru a masca în fapt preluarea puterii.

134. Este interesant de observat că, atunci când vorbesc între ei, în propriile publicații, securiștii lasă să le scape detalii care uneori contrazic propria versiune narativă și pe cea a procurorilor militari.

135. Aflată sub comanda lui Gheorghe Rațiu.

136. În 22 decembrie, Rațiu își afirmase loialitatea față de Revoluție în prezența lui Ion Iliescu și a altor lideri ai Frontului, la sediul MApN, ca presupus reprezentant

desemnat al generalului Iulian Vlad. Din acest motiv, se pare că Frontul făcea în acele momente o distincție între Direcția I (considerată fidelă Revoluției) și cei din alte direcții despre care se presupunea că erau printre teroriștii *care încă îl susțineau pe dictator.* (E poate semnificativ faptul că, spre deosebire de Vlad și alții, Rațiu nu a fost judecat după decembrie 1989.)

137. Gl.-bg. (r) Vasile Mălureanu, art. cit., accesat la 19.11.2019.

138. Teoria lui Mălureanu adaugă încă o notă de absurd. El pretinde că securiștii ar fi fost ei înșiși victime ale campaniei masive și planificate de dezinformare a Frontului. Printre altele, Frontul ar fi încercat să-i atragă într-o cursă pe cei din Direcția I, pentru a-i putea acuza apoi de terorism. Extravaganța acestei fabulații îmbracă o haină umoristică dacă ne gândim la semnificația ei: o mână de oameni care interacționaseră foarte puțin înainte de 1989 au pus la punct în câteva ore un mecanism diversionist de-o subtilitate pe care Securitatea (instituție expertă în represiunea disimulată și dezinformare) se chinuie de 30 de ani să-l dezvăluie!

139. Horia Alexandrescu, „Misterele de la Boteni (IV): Față în față cu «Războiul Electronic»”, *Tineretul Liber*, 18.03.1990.

140. Sorin Turturică, „Un elicopter la Televiziune”, *Caietele Revoluției*, nr. 2(34), 2011, pp. 72-77, https://www.scribd.com/document/200092336/Caietele-Revolutiei- Nr-2-34-2011.

141. Comandor inginer (r) Marian Pavel, „La Boteni în Decembrie 1989”, *Revista Eroica*, nr. 1-2, 2015, pp. 24-26.

142. Sorin Turturică, art. cit. Pilotul arată că ulterior a fost chemat și la cimitirul Ghencea, de unde se trăgea asupra

unităților militare din zonă. După cum am arătat în alt capitol, trăgătorii olimpici Ion Corneliu și Sorin Babii confirmă mărturia lui Adrian Constantinescu, relatând că după 22 decembrie s-a tras asupra unității lor dinspre cimitir. Mai mult, în aprilie 1990 ei declarau pentru *Los Angeles Times*: „*Teroriștii aveau mult echipament sofisticat*. Deci, chiar dacă au fost puțini la număr, puteau acționa pe o zonă mare" (Elliott Almond, „Romanian Olympic Shooter Downplays His Role in Revolution", 14 aprilie 1990, https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1990-04-14-sp-1113-story.html).

143. Dezvăluiri despre implicarea USLA în evenimentele din Decembrie '89, *România Liberă*, 28.12.1994, p. 3.

144. „Noi martori în procesul Revoluției de la Timișoara", *România Liberă*, 16.03.2006, https://romanialibera.ro/special/investigatii/noi-martori-in-procesul-revolutiei-de-la-timisoara--41330.

145. Notă de relații dată în fața unui notar public pe 7.12.2007, http://mesagerulneamt.ro/2015/11/vicentiu-martin-omul-care-de-25-de-ani-dovedeste-c-a-trecut-printre-gloante, accesat pe 4.12.2018.

146. Vasile Purica, constănțean rănit în Revoluție la București. „Un disident în tumultul Revoluției", *Ziua de Constanța*, 23.12.2004, https://www.ziuaconstanta.ro/stiri/eveniment/un-dizident-in-tumultul-revolutiei-29335.html, accesat pe 5.12.2018.

147. Romulus Cristea, „Au recunoscut că au tras la Revoluție", *România Liberă*, 24 august 2008, https://romanialibera.ro/special/investigatii/au-recunoscut-ca-au-tras-la-revolutie- 142447. I.D, „Noi martori în

procesul Revoluției de la Timisoara”, *România Liberă*, 16 martie 2006, https://romanialibera.ro/special/investigatii/noi-martori-in-procesul-revolutiei-de-la-timisoara--41330. I.D. Din relatarea directă a lui Corneliu N. Vaida rezultă că un terorist aparent de origine arabă îmbrăcat tot în combinezon negru a fost arestat de Armată: „Și eu am văzut un arab arestat de Armată, îmbrăcat tot în combinezon negru [...]. După două zile nimeni din Comandamentul de Garnizoană nu-și mai aducea aminte de el”. I.D., „General Stănculescu se apară cu amânări și absențe”, *Gândul*, 19.01.2006, https://www.gandul.info/stiri/generalul-stanculescu-se-apara-cu-amanari- si-absente-255636, accesat pe 5.12.2018.

148. Căpitanul Romanescu Marian (fost cadru USLA), Dan Badea, „USLA, Bula Moise, teroriștii și «Frații Musulmani»”, *Expres*, nr. 26(75), 2-8 iulie 1991, pp. 8-9.

149. Din motive de neînțeles, Isac Constantin este încă membru al Asociației 21 decembrie 1989, condusă de Doru Mărieș.

150. Vezi subcapitolul „Încercarea de decapitare a Revoluției. Cazul Trosca la MApN” de la pp. 219-229.

151. De remarcat că informatorul USLA lansează aceleași acuzații de „complot” împotriva membrilor Frontului ca și autorii rechizitoriului în discuție: „Așa cum au declarat toți cei «implicați» (Iliescu, G.V.V., Brucan, S. Nicolaescu, Militaru, Stănculescu etc.) în evenimentele tragice din ’89, teroriștii aveau arme cu lunetă cu care împușcau militari și civili în cap. Așa cum reiese din declarația «poziționare lunetiști», aceștia au fost dispuși pe blocuri [...] pt. a

executa foc împotriva celor care s-ar fi opus dispozitivelor militare, respectiv parcul din Piața Moghioroș, lângă centrala telefonică, aici era centrala pentru comunicații speciale. Astăzi complotiștii declară că după omorârea lui Ceaușescu focurile și victimele au încetat". http://www.asociatia21 decembrie1989.ro/index.php/2010/02/02/lunetistii, accesat la 11.15.2019.

152. Vezi, spre exemplu, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2010/04/18/cine-este-constantin-isac-martorul-la-uciderea-lui-trosca/ și https://romanian revolutionofdecember1989.com/2010/12/12/constantin-isac-intre-14-si-22-decembrie-dinamovist-de-judo-la-iasi-prezent-in-zona-crematoriului-cenusa-si-martor-in-piata-universitatii.

153. Vezi, de exemplu, https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-trosca-iv-misterele- uslasilor-ucisi-la-revoluie și https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-trosca-i-misterele-uslailor-ucii-la-revoluie.

154. Să ne reamintim aici și cuvintele uslașului care a declarat agenției AM Dolj în decembrie 1994: „Am fost la Timișoara și la București în Decembrie '89. Odată cu noi, militarii în termen au fost dislocați și profesioniștii reangajați, care purtau *costume negre de camuflaj*. Dispozitivele antitero de militari în termen și profesioniști au primit muniție de război. La Timișoara s-a tras în manifestanți de la distanță mică. Am văzut cum săreau creierii celor ciuruiți de gloanțe. Cred că *mascații, folosind armamentul lor special, au tras cu gloanțe explozive*". În timpul

evenimentelor, un corespondent a descris astfel „teroriștii”: „Au salopete și berete negre cu petlițe de mătase roșie pe mâneci. Au radiouri de emisie-recepție și vorbesc în limbaj codificat în ei. Sunt echipați cu arme automate cu dispozitiv de ochire pe timp de noapte cu infraroșii”. Blaine Harden, „Doors Unlocked on Romania’s Secret Police”, *The Washington Post*, 30.12.1989, p. 1, 14A.

155. Însă procurorii militari, hotărâți să disculpe cu orice preț Securitatea, sugerează că aceștia erau parte din DIA, din subordinea Armatei, fără nici o mențiune a potențialei lor legături cu Securitatea – mai exact, cu USLA.

156. Vezi în acest sens arsenalul unităților de Securitate, care includea arme cu amortizor, prezentat în secțiunea „O redutabilă forță militară conspirată”.

157. Dan Badea, interviu cu lt.-col. Aurel Dragomir, „Secretele Revoluției”, *Expres*, nr. 22, 7-13 iunie 1994, pp. 8-9. În legătură cu același incident sunt relevante un număr semnificativ de mărturii suplimentare. Spre exemplu: cpt. Cristian Teodorescu: „În momentul când noi am tras focul de avertisment, au fost răniți doi tineri. În nici un caz de focurile noastre. Gloanțele au venit din spate, nu din direcția noastră și nici de sus. Unuia dintre ei i-a explodat în umăr. Veneau oameni la mine și îmi spuneau «La mine în pod este cineva de două zile. Mi-a fost frică să urc să văd ce-i acolo»”. Dan Mititi, elevul: „S-a tras din toate punctele asupra școlii... Eu am adunat plutonul din coadă care se retraseră în cazarmă, au trecut pe platou, unde erau reținuți trei indivizi în salopete și cu câte două pistoale, și m-am dus cu elevii în dormitor. Nu s-a tras întâmplător, ci

ochit și foarte precis. În batalion am avut un mort și 14 răniți. Din fericire, cei răniți au fost recuperați. *Se trăgea cu un anumit fel de gloanțe. Am adunat multe gloanțe din acelea. Le-am dat comisiei de procurori. Au dispărut. Ca multe alte probe*”, colonel Gh. Văduva, „Cuvinte pentru Gloanțe III (Sibiu)”, *Armata României*, nr. 21(76), 22-28 mai 1991. Ing. Mircea Georgescu a scris în 1990 despre participarea sa la arestarea teroriștilor în salopete negre: „Cine a tras din clădirile caselor în 21-22 decembrie 1989 la Sibiu? Cine sunt așa-zișii teroriști? Unde sunt ei și armele lor cu luneta și cu acel pocnet inconfundabil? Tăcere pe toată linia. [...] Un luptător din gărzi, alături uneori fratele lui, a prins în aceste zile (23-25 dec.) vreo 8 securiști, între care unul, de cca 45-50 de ani, la Teatrul de Stat Sibiu, [a fost] predat la Comandantul [de] la Casa Armatei. Acesta a fost dus sub pază de 4 luptători civili (cel din față avea o bâtă în mână) și de un soldat cu arma la șold. Acesta era îmbrăcat cu un pieptar (ca al fierarilor) și un pantalon-combinezon, de culoare neagră sau gri foarte închis”; Mircea Georgescu, „Sibiu (III)”, *Expres*, 28.08.1990.

158. William McPherson, „A Balkan Comedy”, *The Wilson Quarterly*, vol. 21, nr, 3, vara 1997.

159. „Frontul general de atac împotriva Televiziunii”, *Tineretul Liber*, interviu luat de Nicolae Țone, 21.12.1991.

160. General magistrat(r) Ioan Dan, *Teroriștii din ’89*, ed. cit., p. 143.